

Latvijas Universitāte
Sociālo zinātņu fakultāte
Komunikācijas studiju nodaļa

Aiga Grēniņa

***Bibliotēka 2.0 un Google paaudze:
aktoru mijiedarbības iespējas mūsdienās***

PROMOCIJAS DARBS

Doktora grāda iegūšanai komunikācijas zinātnes nozarē
Apakšnozare: Bibliotēkzinātne

Promocijas darba zinātniskā vadītāja: *Dr. philol.* Līga Krūmiņa

Rīga, 2015

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Šis darbs izstrādāts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projektā “Atbalsts doktora studijām Latvijas Universitātē”.

ANOTĀCIJA

Promocijas darbā mūsdienu kontekstā pētītas pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības iespējas. Īpaša uzmanība veltīta pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumu izpētei, kā arī viņu redzējuma par bibliotēkām atklāšanai. Lai tieši norādītu uz tehnoloģiju un interneta lomu pusaudžu ikdienā, šīs vecuma grupas apzīmēšanai lietots jēdziens *Google paaudze*. Savukārt, bibliotēkas analizētas, atsaucoties uz modernu un lietotāju vajadzībās balstītu praksi, kas definējama kā *bibliotēka 2.0*. Empīrisko datu ieguvei bibliotēku pētniecībai izmantota kontentanalīze, bet lietotāju izpēte realizēta ar aptauju un fokusgrupu diskusiju starpniecību. Tādējādi iegūts sistematizēts un pārskatāms rezultāts, kas atspoguļots pētījuma secinājumos, rekomendācijās, kā arī promocijas darba autores formulētajā Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modelī.

Atslēgvārdi: bibliotēka 2.0, Google paaudze, informacionālā uzvedība, pusaudži, tīmeklis 2.0.

ABSTRACT

The Promotion Paper examines the possibilities for interaction between teenagers and libraries nowadays. A special focus is on studying teenagers' habits of information search and use, as well as on revealing their perception of libraries. In order to show the direct impact of technologies and the Internet on teenagers' daily lives, this age group has been referred to as the '*Google generation*'. In turn, libraries are analysed on the basis of a modern and user-oriented practice defined as '*Library 2.0*'. The empirical data for library study were obtained through content analysis, whereas users were studied via surveys and focus group discussions. Thus, a systematized and clear result was obtained, which has been reflected in the conclusions and recommendations of the study, as well as in the Model for facilitating interaction between teenagers and libraries (and its generalised version) developed by the Author of this Promotion Paper.

Keywords: Adolescents, Google generation, information behavior, library 2.0, web 2.0.

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	6
IEVADS	7
1. MŪSDIENU BIBLIOTĒKA LIETOTĀJU UN TEHNOLOĢIJU KRUSTPUNKTĀ	23
1.1. Kognitīvais konstruktīvisms	23
1.2. Lietotāji orientētā pieeja	26
1.3. Radikālo pārmaiņu teorija	29
1.4. Bibliotēku transformācija	32
1.4.1. Bibliotēku eksistences pamatvērtību formulējums	33
1.4.2. Mūsdienu bibliotēku pakalpojumi un funkcijas	35
1.4.3. Jaunievedumu adaptācija bibliotekārājā vidē	38
2. TĪMEKLIS 2.0 KĀ INTERNETA KULTŪRAS PARĀDĪBA	43
2.1. Interneta kultūra, internets un tīmeklis	43
2.2. Tehnoloģiju un mediju nozīme	45
2.3. Tīmeklis 2.0 un tam radniecīgie jēdzieni	49
2.3.1. Tīmekļa 2.0 funkcionalitāte	53
2.3.2. Tīmekļa 2.0 kritika	57
2.4. Tīmekļa 2.0 risinājumu izmantošanas iespējas bibliotekārājā vidē un <i>bibliotēka 2.0</i>	60
2.4.1. Jēdziens <i>bibliotēka 2.0</i>	72
2.4.2. <i>Bibliotēkas 2.0</i> modelis	74
2.4.3. Tīmekļa 2.0 funkcionalitāte <i>bibliotēkas 2.0</i> kontekstā	76
2.4.4. <i>Bibliotēka 2.0</i> kritika	79
3. INFORMĀCIJAS IZMANTOŠANAS PARADUMI PAAUDŽU KONTEKSTĀ	83
3.1. Paaudzes jēdziena izpratne	83
3.2. Paaudžu iedalījums	84
3.3.1. Pusaudža gadu raksturojums	87
3.2.1. <i>Google paaudze</i>	91
3.2.2. <i>Google paaudzes</i> identitātes izpratne	96
3.2.3. Atšķirības starp <i>Google paaudzes</i> lietotājiem un jēdziena kritika	99
3.2.4. <i>Google paaudze</i> un bibliotēka	102
4. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA	109
4.1. Pētījuma jautājumi un metodoloģiskā pieeja	109
4.2. Pētījuma posmi	110
4.2.1. Lietotāju izpēte	113
4.2.1.1. Skolēnu anketēšana	117
4.2.1.1.1. Skolēnu aptauja republikas pilsētās	118
4.2.1.1.2. Skolēnu aptauja pirms fokusgrupu diskusijām	123
4.2.1.2. Fokusgrupu diskusijas ar skolēniem	125
4.2.2. Bibliotēku izpēte: Latvijas bibliotēku kontentanalīze	131
5. GOOGLE PAAUDZES UN BIBLIOTĒKU MIJIEDARBĪBAS IESPĒJU IZPĒTE LATVIJAS APSTĀKĻOS	138

5.1. Pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi	138
5.1.1. Primārie informācijas avoti.....	139
5.1.2. Drukāto informācijas resursu izmantošanas iemesli	142
5.1.3. Interneta izmantošanas paradumi.....	144
5.1.4. Vēlamākais informācijas formāts	151
5.1.5. Uzmanības dalīšana informācijas meklēšanas procesā.....	155
5.1.6. Tiešsaistes resursu atpazīstamība un izmantojamība	160
5.2. Pusaudžu skatījums uz bibliotēkām tagadnes un nākotnes perspektīvā	164
5.2.1. Bibliotēku izmantošanas paradumi	164
5.2.2. Informētība par bibliotēkām	176
5.2.3. Piemērotākie komunikācijas kanāli	178
5.2.4. Mūsdienīga bibliotēka pusaudžu skatījumā	187
5.3. <i>Tīmekļa 2.0</i> potenciāls bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības veicināšanai	195
5.3.1. <i>Tīmekļa 2.0</i> resursu un risinājumu atpazīstamība un izmantojamība.....	195
5.3.2. <i>Tīmekļa 2.0</i> risinājumu potenciāls mijiedarbībai ar bibliotēkām	203
5.3.3. Noteiktu bibliotēku izmantoto <i>tīmekļa 2.0</i> risinājumu vērtējums un pamanāmība.....	213
5.3.4. Pusaudžu līdzdalība	215
5.3.4.1. Līdzdalība internetā pieejamā satura veidošanā un papildināšanā	215
5.3.4.2. Līdzdalība bibliotēku publicētā satura pilnveidošanā	219
5.4. <i>Tīmeklis 2.0</i> un bibliotēkas	224
5.4.1. <i>Tīmekļa 2.0</i> risinājumu izmantojums bibliotēkās	224
5.4.2. <i>Tīmekļa 2.0</i> risinājumu izmantošanas mērķis un saturs ārvalstu bibliotēkās	232
NOBEIGUMS	236
REKOMENDĀCIJAS: BIBLIOTĒKU UN PUSAUDŽU MIJIEDARBĪBAS SEKMĒŠANAS MODELIS.....	242
PATEICĪBA	253
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI	254
PIELIKUMI	
1. pielikums. <i>Tīmekļa 2.0</i> domu karte	
2. pielikums. <i>Tīmekļa 2.0</i> risinājumu iedalījums	
3. pielikums. Anketas paraugs latviešu valodā	
4. pielikums. Anketas paraugs krievu valodā	
5. pielikums. Pirmspētījuma anketas paraugs	
6. pielikums. Anketēšanas vajadzībām izveidotā <i>tīmekļa</i> vietne http://www.atbilde.com	
7. pielikums. Skolu administrācijai izsūtītais aicinājums iesaistīties pētījumā	
8. pielikums. Kodēšanas shēma atvērtajam jautājumam par mūsdienīgu bibliotēku	
9. pielikums. Skolām izsūtītā anotācija par fokusgrupas diskusijas saturu	
10. pielikums. Fokusgrupu diskusiju vadlīnijas	
11. pielikums. Fokusgrupu diskusijas (1) audioieraksta transkripcija	
12. pielikums. Fokusgrupu diskusijas (2) audioieraksta transkripcija	
13. pielikums. Fokusgrupu diskusijas (3) audioieraksta transkripcija	
14. pielikums. Fokusgrupu diskusijas (4) audioieraksta transkripcija	
15. pielikums. Fokusgrupu diskusijas (5) audioieraksta transkripcija	
16. pielikums. Pētījuma rezultāti korelācijā ar respondentu reģionālo piederību	
17. pielikums. Pētījuma rezultāti korelācijā ar respondentu dzimumu	
18. pielikums. Pētījuma rezultāti korelācijā ar respondentu skolu un publisko bibliotēku apmeklēšanas paradumiem	
19. pielikums. Domu karte pusaudžu asociāciju par mūsdienīgu bibliotēku aprakstīšanai	
20. pielikums. <i>Tīmekļa 2.0</i> risinājumu izmantojums starp pusaudžiem	
21. pielikums. <i>Tīmekļa 2.0</i> risinājumu izmantojums mijiedarbībai ar bibliotēkām	
22. pielikums. Latvijas bibliotēkas, kas izmanto kādu no 12 <i>tīmekļa 2.0</i> risinājumu veidiem	

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

AK	- Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste (<i>United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland</i>)
ALA	- Amerikas Bibliotēku asociācija (<i>American Library Association</i>)
ASV	- Amerikas Savienotās Valstis
BBC	- Britu raidorganizācija (<i>British Broadcasting Corporation</i>)
BIZ	- bibliotēkzinātne un informācijas zinātne
E-anketa	- elektroniska anketa
E-katalogs	- elektroniskais katalogs
E-pasts	- elektroniskais pasts
ES	- Eiropas Savienība
JISC	- Apvienoto informācijas sistēmu komiteja (<i>Joint Information Systems Committee</i>)
IKT	- informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
LBP	- Latvijas Bibliotēku portāls
LDKK	- Latvijas digitālā kultūras karte
LNB	- Latvijas Nacionālā bibliotēka
LR	- Latvijas Republika
LR CSP	- Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
LR IZM	- Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija
LR KM	- Latvijas Republikas Kultūras ministrija
LU AB	- Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka
LU	- Latvijas Universitāte
LU SZF	- Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultāte
MK	- Ministru Kabinets
PTB	- Patentu tehniskā bibliotēka
RP IPV	- republikas pilsētu izglītības pārvalžu vadītāji vai izglītības speciālisti
RSS	- satura vienkāršā sindicēšana/vietnes resursu kopsavilkums (<i>really simple syndication/rich site summary</i>)
SBA	- starpbibliotēku abonements
SSBA	- starptautiskais starpbibliotēku abonements
V/A	- valsts aģentūra
VK	- krievu sociālā tīkla <i>ВКонтакте</i> starptautiskais nosaukums, arī – saīsinājums
VVC	- Valsts valodas centrs

IEVADS

Temata aktualitāte, temata norobežojums

Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes (BIZ) speciālisti uzsver nepieciešamību pēc fundamentālām pārmaiņām bibliotekārājā vidē, pamatojot tās ar vajadzību mūsdienu lietotāju gaidas savienot ar reālo bibliotēku pakalpojumu piedāvājumu. Izmaiņas prasībās pret bibliotēkām lielā mērā sekmējusi tehnoloģiju attīstība. Datori ir kļuvuši arvien daudzveidīgāki, izmantošanas iespējām bagātāki un plašāk pieejami. Arī internets ir pieejams globāli, nevis tikai noteiktām grupām. Statistika gan globālā, gan Latvijas mērogā liecina par regulāru datoru un interneta izmantošanas rādītāju pieaugumu.^{1,2} Plašai auditorijai paredzēto pārnēsājamo datoru, plaukstdatoru un citu mobilo ierīču īpašnieku skaita palielināšanās, kā arī interneta izplatība ir galvenie interneta kultūras attīstības priekšnosacījumi, kas ļāvuši izdalīt atsevišķu mūsdienu tīmekļa versiju – *tīmekli 2.0*.

Līdz ar plaša informācijas avotu klāsta pieejamību internetā aktualizējies jautājums par bibliotēku eksistences jēgu. Viena no riska grupām, kas varētu atteikties no bibliotēku pakalpojumu izmantošanas, visbiežāk tiek minēti pusaudži un jaunieši.^{3,4,5,6} Promocijas darbā šī auditorija apzīmēta kā *Google paaudze*, ar to saprotot gados jaunus cilvēkus, kuri dzimuši pēc 1993. gada un uzauguši pasaulē, kur dominē internets.⁷ Promocijas darbā jēdziens *Google paaudze* tiek attiecināts uz bērniem, pusaudžiem un jauniešiem kā unikālu paaudzi, ko no iepriekšējām atšķirīgu padara informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) regulārā klātbūtne šīs paaudzes pārstāvju ikdienā.

Līdzšinējie pusaudžu un jauniešu auditorijas pētījumi, ārvalstīs izstrādātās rekomendācijas par bibliotēku pakalpojumiem norāda, ka *Google paaudzes* uzrunāšanai piemērotākie risinājumi un iespējas ir tieši attiecināmi uz *tīmekli 2.0*. *Tīmekļa 2.0* risinājumi tiek raksturoti kā noderīgi rīki mijiedarbības veicināšanai, savukārt līdzdalības iespējas tiešsaistē aplūkotās kā viena no galvenajām *tīmekļa 2.0* pazīmēm, kas īpaši aktuāla ir

¹ Internet World Stats. (2001-2014). World internet usage and population statistics. *Miniwatts Marketing Group*. Retrieved from <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

² LR CSP. (2014). Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/internetu gada sākumā. *LR CSP datubāzes*. Izgūts no [http://data.csb.gov.lv/DATABASE/zin/Datoriz%C4%81cija/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s.asp](http://data.csb.gov.lv/DATABASE/zin/Datoriz%C4%81cija/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s.asp)

³ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 5.

⁴ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.2.

⁵ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 292-294.

⁶ Snowball, C. (2008). Enticing teenagers into the library. *Library Review*, 57(1), 25-26.

⁷ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 292.

pusaudžiem un jauniešiem.^{8,9,10,11} Tehnoloģiju sekmēto pārmaiņu rezultātā arī bibliotekārajā vidē ienākuši jaunievedumi, apspriestas un izmēģinātas vēl nebijušas saziņas formas starp bibliotēku un lietotāju, modernizēti esošie un ieviesti jauni pakalpojumi. Šo iniciatīvu rezultātā bibliotekārajā vidē ir ieviests jēdziens *bibliotēka 2.0*. Jēdziens ir cieši saistīts ar *tīmekļa 2.0* izmantošanu bibliotēkās, paredz aktīvu un mērķtiecīgu tā risinājumu un iespēju integrēšanu bibliotēku praksē, tādējādi visvairāk sekmējot bibliotēku pakalpojumu izmantošanu tieši starp gados jauniem cilvēkiem.

Lai noskaidrotu *tīmekļa 2.0* potenciālu *Google paaudzes* un Latvijas bibliotēku mijiedarbības veicināšanai, promocijas darbā *Google paaudze* apskatīta kā viens, bet *bibliotēka 2.0* kā otrs aktors. Pilnīgākai situācijas analīzei bez *tīmekļa 2.0* potenciāla vēl pētīti kopējie pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi, kā arī noskaidrots pusaudžu skatījums uz bibliotēkām.

Ņemot vērā iespējamās atšķirības tehnoloģiju izmantojumā un informacionālajā uzvedībā (*information behaviour*) starp *Google paaudzes* pārstāvjiem, psihologu uzskatus par indivīdu attīstību dažādos vecuma posmos, bibliotēku pieredzi darbā ar savstarpēji atšķirīgām lietotāju grupām, nepietiekamu līdzšinējo izpēti pakāpi, promocijas darbā sīkāk pētīta viena vecuma grupa – pusaudži. Iepazīstoties ar Latvijas pusaudžu bibliotēku izmantošanas paradumiem, promocijas darba autore apzināti izvēlējusies potenciāli augstāko riska grupu – vidēji 14 līdz 16 gadus vecus pusaudžus, 8. un 9. klašu skolēnus, kuri mācās kādā no deviņām Latvijas pilsētām ar republikas pilsētas statusu. Savukārt, veicot bibliotēku izpēti, pētījumā analizētas visu tipu Latvijas bibliotēkas, ja vien tās ir oficiāli reģistrētas Latvijas Republikas Kultūras ministrijas (LR KM) Bibliotēku reģistrā¹² un ir iekļautas Latvijas digitālajā kultūras kartē (LDKK).¹³

Pētījuma problēma

Google paaudze tiek raksturota kā paaudze, kas aktīvi meklē un izmanto informāciju, tās izgūvē dodot priekšroku IKT.^{14,15} Paaudzes informācijas meklēšanas un izmantošanas

⁸ Common Sense Media. (2012). Social media, social life: How teens view their digital lives. Common Sense Media Inc. Retrieved from <http://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life>

⁹ Madden, M. et al. (2013). Teens, Social Media, and Privacy. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_TeensSocialMediaandPrivacy.pdf

¹⁰ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 28-45.

¹¹ O'Keeffe, S. G., Clarke-Pearson K. (2011). Clinical Report — The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*, 127(4), 800.

¹² LR KM. (2011). Bibliotēku reģistrs. LR KM [pieejams pēc pieprasījuma].

¹³ LR KM, V/A Kultūras informācijas sistēmas. (2006-2010). Karte. LDKK. Izgūts no <http://kulturaskarte.lv/>

¹⁴ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). Urban teens in the library : *research and practice*. Chicago : ALA. P. 35.

paradumu izpēte raisa bažas par tehnoloģiju sekmētu vispārēju negatīvu ietekmi uz indivīdu attīstību un zināšanām,^{16,17,18} t.sk. liecina par tās pārstāvju rezervētu skatījumu uz bibliotēkām, to pakalpojumiem un lietderību.^{19,20,21} Vēl pētnieki brīdina par Eiropas valstu vidēji 15 gadus vecu pusaudžu problēmām ar lasītprasmi, tās izmantošanu mācību vajadzībām. Piemēram, Latvijas pusaudžu lasītprasmi pētnieki raksturo kā nepietiekamu, lai pilnvērtīgi iekļautos sabiedrībā,²² tās rādītāji ļauj apgalvot, ka nebūs iespējams pietiekamā skaitā nodrošināt “valsti ar augsta līmeņa ārstiem, zinātniekiem, politiķiem un uzņēmējiem.”²³

Bibliotēkām, saskaņā ar to eksistences pamatvērtību un funkciju izpratni, iesaistīšanās sabiedrības izglītošanā un minēto problēmu mazināšana ir obligāta. Bibliotēku piedāvāto pakalpojumu un aktivitāšu izmantošana sniedz atbalstu informācijpratības līmeņa paaugstināšanai, sekmē intelektuālo attīstību, mazina iespējamus riskus saistībā ar nevienlīdzīgu pieeju internetam, kā arī, izmantojot bibliotēkas pusaudža gadus, tiek pilnveidoti un nostabilizēti indivīdu informācijas izmantošanas paradumi visai turpmākajai dzīvei. Tomēr šeit meklējami problēmas aizsākumi, kas iztirzāti daudzos BIZ avotos: vai bibliotēkas spēj piesaistīt *Google paaudzes* lietotājus, un vai šie abi aktori ir gatavi viens ar otru sadarboties abiem pieņemamā un efektīvā veidā?

Promocijas darbā *Google paaudzes* un bibliotēku mijiedarbības analizēšanai Latvijas apstākļos izvirzīti šādi pētījuma jautājumi:

1. Kādi ir Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumi?
2. Vai pusaudži kā *Google paaudzes* pārstāvji lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus un būtu ieinteresēti tos izmantot mijiedarbībā ar Latvijas bibliotēkām, līdzdarboties to pilnveidošanā?

¹⁵ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 34-37.

¹⁶ Rubene, Z. (2011). Bērns un jauniešis digitālajā pasaulē. Grām.: Rubene, Z. (red.). *Tagad: zinātniski metodisks izdevums*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 10.lpp.

¹⁷ Pea, R., Nass, C., Meheula, L., Rance, M., Kumar, A., Bamford, H., Nass, M., Simha, A., Stillerman, B., Yang, S., Zhou, M. (2012). Media use, face-to-face communication, media multitasking, and social well-being among 8-to 12-year-old girls. *Developmental psychology*, 48(2), 327-336.

¹⁸ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.161.

¹⁹ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 29-30.

²⁰ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 292-308.

²¹ Taylor, A. (2012). A study of the information search behaviour of the millennial generation. *Information Research*, 17(1), paper 508.

²² Eurydice (2011). Lasītprasmes mācīšana Eiropā: konteksts, rīcībpolitika un prakse. *Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra*. Izgūts no

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/130LV.pdf

²³ Geske, A., Grīnfelds, A., Kangro, A., Kiseļova, R. (2013). *Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā 2012 – pirmie rezultāti un secinājumi*. Rīga: Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūts. Izgūts no http://www.ipi.lu.lv/uploads/media/Latvija_SSNP_2012_pirmie_rezultati_un_secinajumi.pdf

3. Kādi ir mūsdienīgas bibliotēkas galvenie komponenti?
4. Cik daudz Latvijas bibliotēku veido un uztur atsevišķas bibliotēku tīmekļa vietnes un izmanto bibliotēkām piemērotākos *tīmekļa 2.0* risinājumus?

Nepieciešamību pēc abu promocijas darbā apskatīto aktoru mijiedarbības nosaka bibliotēku eksistences jēga: būt apmeklētām no dažādu paaudžu lietotāju grupu puses, kā arī pakārtot savus pakalpojumus atbilstoši sabiedrības vajadzībām. *Google paaudzei* kā jau šobrīd bibliotēkām potenciāli nozīmīgai un nākotnē vēl būtiskākai lietotāju grupai ir vērā ņemama loma bibliotēku turpmākajā darbībā. Neatsverama ir šīs lietotāju paaudzes nozīme bibliotēku kā lietotājiorientētu iestāžu statusa saglabāšanā. *Google paaudzes* nevēlēšanās apmeklēt un uzturēt saikni ar bibliotēkām nākamo paaudžu kontekstā var īpaši aktualizēt jautājumu par bibliotēku nepieciešamību, sekmēt to likvidāciju vai vismaz atgriešanos vairāku gadu desmitu senā pagātnē, kad bibliotēku galvenais uzdevums bija informacionālo vienību saglabāšana, nevis atvērtība lietotājiem un zināšanu izplatības veicināšana sabiedrības vispārējās dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Darba teorētiskais pamatojums

Promocijas darba teorētisko bāzi, kas iztirzāta pirmajās trijās nodaļās, veido: uz konstruktīvisma pamata definētais kognitīvais konstruktīvisms (*Cognitive Constructivism*), Lietotājiorientētā pieeja vai paradigma (*User-centred Approach, User-centred Paradigm*), Radikālo pārmaiņu teorija (*Radical Change Theory*) un *Bibliotēkas 2.0* modelis (*Library 2.0 Model*). Pētījumā bibliotēku transformācijas raksturošanai izmantotas gan BIZ klasiku, gan mūsdienu pārstāvju atziņas. Tās papildinātas ar pētnieku redzējumu par tehnoloģiju lomu mūsdienu sabiedrībā. Lai raksturotu pusaudžu attīstības īpatnības un viņu informācijas meklēšanas paradumus, izmantotas psihologu, BIZ praktiķu, kā arī citu radniecīgo nozaru pētniekus atziņas par šo vecuma grupu.

Promocijas darbā kā metateorija izmantots Somijas pētnieku Sannas Taljas (*Talja*), Kimmo Tuominena (*Tuominen*) un Reijo Savolainena (*Savolainen*) definētais kognitīvais konstruktīvisms. Kognitīvajā konstruktīvismā indivīda prāts tiek pozicionēts kā “vissvarīgākā zināšanu radīšanas vieta”, uzsvērtā individuāla zināšanu konstruēšana saskaņā ar gūto pieredzi.²⁴ Pieredzes un zināšanu lomas akcentēšana nosaka promocijas pētījuma koncentrēšanos uz lietotāju izpēti.

²⁴ Talja, S., Tuominen, K. Savolainen, R. (2005). “Isms” in information science: constructivism, collectivism and constructionism. *Journal of Documentation*, 61(1), 83.

Lietotāju izpēte promocijas darbā veikta saskaņā ar Lietotājiorientētās pieejas galvenajām atziņām,^{25,26,27} tās integrējot gan darba teorētiskajā bāzē, gan izmantotajā metodoloģijā. Promocijas darbā izmantotā Radikālo pārmaiņu teorija²⁸ un *Bibliotēkas 2.0* modelis²⁹ atbalsta Lietotājiorientētās pieejas redzējumu, papildinot to ar interneta kultūras perspektīvu. Saskaņā ar Lietotājiorientēto pieeju promocijas darbā izmantota jaukta metodoloģiskā pieeja (*mixed methods research*), pētīti lietotāju informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi to plašākā kontekstā, nevis tikai bibliotēku vidē, par prioritāti izvirzīta lietotāju, nevis bibliotēku izpēte.

Radikālo pārmaiņu teorija promocijas darbā izmantota mūsdienu sabiedrības, konkrēti – *Google paaudzes*, informacionālās uzvedības izprašanai, Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumu salīdzināšanai ar viņu vienaudžu paradumiem citās valstīs. Pētot *Google paaudzi*, bez Radikālo pārmaiņu teorijas izmantota arī cita akadēmiskā literatūra par gados jaunu cilvēku informacionālo uzvedību, kā arī apskatītas dažādas paaudžu iedalījuma iespējas. Papildus promocijas darbā izmantotas pētnieku atziņas, lai vispārīgi raksturotu interneta kultūru un *tīmekli 2.0*.

Bibliotēkas 2.0 kā otra promocijas darbā pētītā aktora analizēšanai izmantots *Bibliotēkas 2.0* modelis. Modelis lietots, lai definētu jēdzienu *bibliotēka 2.0*, traktētu *bibliotēku 2.0* kā pētījuma objektu un izvērtētu Latvijas bibliotēku pakalpojumus no *tīmekļa 2.0* izmantošanas perspektīvas. Promocijas darba autore, lai arī nenoliedz satura nozīmi, pētot *bibliotēku 2.0*, vispirms orientējas uz tehnoloģiju, konkrēti *tīmekļa 2.0* risinājumi izpēti. Šādu pieeju nosaka darbā izmantotās Toronto vai Kanādas skolas (*Toronto or Canadian School*) teorētiķa Herberta Maršala Makluena (*McLuhan*) atziņas,^{30,31} kas tieši sasaucas ar BIZ pētnieku konstatējumu, ka *tīmekļa 2.0* risinājumu esamības galvenā vērtība ir paplašinātās lietotāju un bibliotēku mijiedarbības iespējas, nevis augstvērtīga satura piedāvāšana.³²

²⁵ Dervin, B., Nilan, M. (1986). Information needs and uses. In: Williams M. E. (ed.). *Annual review of information science and technology Vol. 21*. White Plains, NY: Knowledge Industry Publications. P. 3-33.

²⁶ Nahl, D. (1998). The user-centered revolution: 1970-1995. In: Kent, A. (ed.). *Encyclopedia of Library and Information Science, Vol. 62*. New York: Dekker. P. 313-371.

²⁷ Zweizig, D., Dervin, B. (1977). Public library use, users, uses: Advances in knowledge of the characteristics and needs of the adult clientele of American public libraries. In: Voigt, M. J., Harris, M. H. (eds.), *Advances in librarianship Vol. 7*. New York: Academic Press. P. 250-253.

²⁸ Dresang, E. T. (2005). Radical Change. In: Fisher K. E., Erdelez S., McKechnie L. (eds.). *Theories of Information Behavior*. Medford; New Jersey: Published for the American Society for Information Science and Technology by Information Today. P. 300.

²⁹ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668 - 681.

³⁰ McLuhan, M. (1962). *The Gutenberg Galaxy : The Making of Typographic Man*. Toronto: University of Toronto Press. 278 p.

³¹ McLuhan, M. (1964). *Understanding media : the extensions of man*. New York : New American Library. 318 p.

³² Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 208-210.

Orientēšanos uz *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojuma izpēti noteica arī līdzšinējā, nepietiekamā šāda veida risinājumu izmantojuma izpētes pakāpe Latvijas bibliotēku kontekstā (sk. Izpētes pakāpe, novitāte), citu pētnieku pieeja BIZ diskursā^{33,34,35,36,37,38} un promocijas darba autores pārlicība, ka tehnoloģiju lietojuma analīze ir būtiska un katrs no *tīmekļa 2.0* risinājumu veidiem arī tieši ietekmē un nosaka tajā pārraidīto saturu, kā arī atšķirīgā veidā piesaista un ļauj līdzdarboties lietotājiem.

Empīriskā bāze

Organizējot empīrisko pētījumu vairākos posmos, promocijas darba vajadzībām īstenota bibliotēku un lietotāju izpēte.

Bibliotēku izpētes pamatā ir *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojuma kontentanalīze Latvijas bibliotēkās. Kontentanalīzes rezultātā analizētas 1802 LDKK³⁹ iekļautās bibliotēkas, konstatējot *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu šo bibliotēku tīmekļa vietnēs un sadaļās ar informāciju par bibliotēku to pārraugošo iestāžu, novadu un pagastu vietnēs.

Lietotāju izpēte, kas secīgi tika īstenota pēc bibliotēku izpētes, realizēta ar aptauju un fokusgrupu diskusiju starpniecību. Kopā pētījumā analizēts 881 Latvijas vispārīzglītojošās dienas skolas 8. vai 9. klases skolēna viedoklis, kas iegūts analizējot:

- e-anketēšanas rezultātus (n=820);
- piecas vidēji vienu astronomisko stundu garas fokusgrupu diskusiju transkripcijas (n=61);
- fokusgrupas dalībnieku anketēšanas rezultātus pirms diskusiju sākuma (n=61).

Izpētes pakāpe, novitāte

Līdzšinējā pieredze liecina, ka bibliotēkas ne vienmēr ir pirmās, kas savā praksē ievieš jauninājumus. Tās drīzāk pārņem jauninājumus tad, kad tie ir pārbaudīti citās nozarēs un

³³ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85.

³⁴ Abbas, J., Agosto, D.E. (2010). Urban Teens, Online Social Networking, and Library Services. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.72-74.

³⁵ Buigues-Garcia, M., Gimenez-Chornet, V. (2012). Impact of web 2.0 on national libraries. *International Journal of Information Management*, 32, 3-10.

³⁶ Coelho, H. S. (2011). Web 2.0 in Academic Libraries in Portuguese Public Universities: A Longitudinal Study. *Libri*, 61(4), 249-257.

³⁷ Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf

³⁸ Wu, J., Chatfield, A. J., Hughes, A. M., Kysh, L., Rosenbloom, M. C. (2014). Measuring patrons' technology habits: an evidence-based approach to tailoring library services. *Journal of the Medical Library Association*, 102(2), 125-129.

³⁹ LR KM, V/A Kultūras informācijas sistēmas. (2006-2010). Karte. *LDKK*. Iegūts no <http://kulturaskarte.lv/>

darbības sfērās. Tāpēc, lai arī apzīmējums *bibliotēka 2.0* ir aktuāls kopš 2005. gada, joprojām nav iespējams apgalvot, ka būtu notikusi pietiekama *tīmekļa 2.0* iespēju izpēte bibliotēkās.⁴⁰ Līdzšinējie pētījumi atklāj, ka globālā mērogā Amerikas Savienoto Valstu (ASV), Kanādas, Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienotās Karalistes (AK), Nīderlandes, Austrālijas un Ziemeļvalstu bibliotēkas ir uzskatāmas par agrīnajām 2.0 risinājumu integrētājām bibliotekārajā vidē.^{41,42,43} Ārvalstīs publicētajos pētījumos galvenokārt, veicot bibliotēku izpēti, noskaidrots atsevišķu *tīmekļa 2.0* risinājumu, visbiežāk – sociālo tīklu un emuāru,⁴⁴ izmantošanas biežums un potenciāls noteikta tipa bibliotēkās, nepapildinot iegūtos rezultātus ar kādas konkrētas lietotāju grupas viedokļiem. Tādējādi pētnieki vēl joprojām norāda uz nepietiekamu lietotāju vajadzību izpēti. Potenciālo un esošo lietotāju ieinteresētība *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai mijiedarbībai ar bibliotēkām tiek uzskatīta par vienu no būtiskākajiem pētniecības virzieniem.⁴⁵ Apzinot līdzšinējo izpētes pakāpi, konstatēts, ka *tīmekļa 2.0* risinājumu pētīšanai bibliotekārajā vidē dominē kvantitatīvās pētniecības metodes, bet ir maz publikāciju, kurās izmantota jaukta vai kvalitatīva metodoloģiskā pieeja.^{46,47} Tāpat noskaidrots, ka mijiedarbības iespējas starp bibliotēkām un gados jauniem cilvēkiem mūsdienu *tīmekļa* potenciāla kontekstā visbiežāk pētītas, ņemot vērā augstāko izglītības iestāžu akadēmiskā personāla, kā arī bibliotēku un informācijas speciālistu viedokli, nevis veicot lietotāju izpēti.⁴⁸ Vēl pētījumi parāda tendenci daudz vairāk pētīt esošos bibliotēku lietotājus, nevis nelietotājus.^{49,50} Tāpat trūkst pētījumu, kas analizētu bibliotēku un konkrētu

⁴⁰ Buigues-Garcia, M., Gimenez-Chornet. V. (2012). Impact of web 2.0 on national libraries. *International Journal of Information Management*, 32, 3.

⁴¹ Anttiroiki, A.-V., Savolainen, R. (2011). Towards Library 2.0: The adoption of web 2.0 technologies in public libraries. *Libri*, 60(2), 88.

⁴² Chua, A. Y. K., Goh, D. H., Lee, C. S. (2008). The Prevalence and Use of Web 2.0 in Libraries. In: Buchanan, G., Masoodian, M., Cunningham, S.J. (eds.). *Digital Libraries: Universal and Ubiquitous Access to Information: 11th International Conference on Asian Digital Libraries*. Berlin; Heidelberg; New York: Springer. P. 22-30.

⁴³ Lietzau, Z. (2009). U.S. Public Libraries and the Use of Web Technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/documents/closer_look/WebTech_2008_Closer_Look.pdf

⁴⁴ Singh, K. P., Gill, M. S. (2013). Web 2.0 technologies in libraries: a survey of periodical literature published by Emerald. *Library Review*, 62(3), 183-184.

⁴⁵ Harinarayana N. S., Vasantha Raju N. (2010). Web 2.0 features in university library web sites. *Electronic Library*, 28(1), 69-88.

⁴⁶ Burhanna, K., J., Seeholzer, J., Salem, J. (2009). No Natives Here: A Focus Group Study of Student Perceptions of Web 2.0 and the Academic Library. *Journal of Academic Librarianship*, 35(6), 531.

⁴⁷ Gardois, P. et al. (2012). Implementation of web 2.0 services in academic, medical and research libraries: a scoping review. *Health Information & Libraries Journal*, 29, 99.

⁴⁸ Serantes, L. C. (2009). Untangling the relationship between libraries, young adults and Web 2.0: The necessity of a critical perspective. *Library Review*. 58, 241.

⁴⁹ McCarthy, G. (1994). Getting to Know Your Non-Users. *Library Management*, 15(4), 34.

⁵⁰ Toner, L. (2008). Non-use of Library Services by Students in a UK Academic Library. *Evidence Based Library and Information Practice*, 3(2), 21.

lietotāju grupu mijiedarbības potenciālu. Pusaudži, kuri dzīvo lielpilsētās vai to tuvumā, ir viena no šādām bibliotēku kontekstā nepietiekami pētītām lietotāju grupām.⁵¹

Latvijā jautājums par *tīmekļa 2.0* risinājumu un iespēju izmantošanu bibliotēku darbībā ir apspriests nozares profesionālajos izdevumos, konferencēs, tomēr nav notikusi nopietna izpēte, kas būtu koncentrēta uz konkrētas vecuma auditorijas viedokļa apzināšanu. Piemēram, Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes (LR CSP) vietnē var iegūt kopīgu, pēc vecuma posmiem neizvērstu, Latvijas iedzīvotāju interneta izmantošanas mērķu statistiku. Šeit pieejami dati arī par iedzīvotāju līdzdalību tiešsaistes satura veidošanā un papildināšanā, kā arī *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu: video zvaniem internetā, tūlītējo ziņojumapmaiņu, emuāriem, aplādēm, sociālajiem tīkliem un vikivietnēm.⁵²

Valsts mērogā veiktajos pētījumos, kuros apskatīti dažādu vecuma grupu lietotāju paradumi, bieži analizēti par promocijas darba pētījuma respondentiem vecāki indivīdi.^{53,54} Savukārt, tie pētījumi, kas satur datus par attiecīgā vecumposma pusaudžiem, ar bibliotekāro vidi saistītos jautājumus apskata nepilnīgi⁵⁵ vai arī neanalizē vispār.⁵⁶ Lai arī pusaudžu un jauniešu izpēte pētnieku uzmanības lokā bijusi vienmēr un „kopš 1996. gada Latvijas jaunatnes pētniecība ir pārstāvēta *Eiropas Padomes Jaunatnes direktorāta jaunatnes pētniecības komitejā*” (šobrīd: *Jaunatnes pētnieku komiteja* un *Jauniešu politikas Eiropas zināšanu centrs*),⁵⁷ saskaņā ar Latvijas jauniešu problēmu pētnieku apgalvojumiem starp daudzajiem pētījumiem par dažādiem jauniešu dzīves aspektiem trūkst publicitātes, kā arī sastopams mazs skaits apkopjošu teorētisku darbu.⁵⁸

Iepriekš minētie statistikas dati un pētījumi parāda kopīgās interneta izmantošanas tendences, tās tieši neattiecinot uz bibliotekāro vidi. Savukārt tie pētījumi, kas veikti Latvijas

⁵¹ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (2010). Who Are Urban Teens, and What Does Urban Mean, Anyway?. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 7-8.

⁵² LR CSP. (2014). Iedzīvotāju interneta izmantošanas mērķi gada sākumā. *LR CSP datubāzes*. Izgūts no http://data.csb.gov.lv/Menu.aspx?selection=zin_Datoriz%C4%81cija_IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s&tablelist=true&px_language=lv&px_db=zin&rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

⁵³ Pakalna, D. (2011). Informācijas lietošanas paradumi digitālajā vidē: pētījuma „Nacionālā identitāte digitālā vidē” fokusgrupu diskusiju rezultātu analīze. Grām.: Brikše, I. (red.). *Nacionālā identitāte un komunikācija: Pasaules latviešu zinātnieku kongresa ziņojumu krājums*. Rīga: Latvijas Universitātes Sociālo un politisko pētījumu institūts, 39.-45.lpp.

⁵⁴ Pētersons, E., Gudule, L. (2012, 27.nov.). Latvijas paaudžu anatomija [video datne]. *Latvijas Universitāte*. Izgūts no <http://www.lu.lv/par/mediji/video/diskusijas/2012/digitalaera/>

⁵⁵ Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. *Baltic Institute of Social Sciences*. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf

⁵⁶ Latvijas Drošāka interneta centrs, Zelta Zivtiņa (2012). Mobilā telefona un interneta izmantošana bērnu un jauniešu vidū. *Latvijas Interneta asociācija*. Izgūts no http://www.drossinternets.lv/upload/materiali/petijumi/mob-tel_interneta_izmantosana_2012.pdf

⁵⁷ Koroļeva, I., Rungule, R., Trapenciēre, I. (2009). Jaunatnes pētniecība latvijā. Grām.: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, LU Vēstures un filozofijas fakultāte. *Latvijas jaunatnes portrets: integrācija sabiedrībā un marginalizācijas riski*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 12. lpp.

⁵⁸ Turpat.

bibliotekārajā vidē, visbiežāk tieši nepievēršas *bibliotēkas 2.0* izpētei vai arī neaptver visu bibliotēkām piemērotāko *tīmekļa 2.0* risinājumu analīzi, kā arī vienlaicīgi neapskata sīkāk konkrētas vecuma auditorijas informācijas lietošanas un bibliotēku izmantošanas paradumus.^{59,60,61,62,63,64} Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes (LU SZF) Informācijas un bibliotēku studiju nodaļā aizstāvētajos maģistra darbos atsevišķi analizēts kāds no *bibliotēkai 2.0* raksturīgajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem,⁶⁵ vai arī apskatīts *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums noteikta tipa bibliotēkās.⁶⁶ Tādējādi līdzšinējie pētījumi, kuros analizēti Latvijas pusaudži, pietiekami neatklāj mūsdienu pusaudžu informācijas lietošanas paradumus un pusaudžus kā esošos un potenciālos bibliotēku lietotājus.

Promocijas darba novitāti nosaka vairāki faktori. Viens no tiem ir izvēlētā jauktā pētījuma metodoloģija, jo *tīmekļa 2.0* risinājumu pētīšanai bibliotekārajā vidē dominē kvantitatīvās pētniecības metodes, bet jauktas metodoloģijas pētījumi ir sastopami daudz retāk. Promocijas darba novitāte arī ir *bibliotēkas 2.0* un *tīmekļa 2.0* risinājumu nepieciešamības bibliotēkās izpēte no lietotāju perspektīvas. Turklāt promocijas darba pētījums atspoguļo pusaudžu viedokļus nevis tikai par dažu, bet par 12 *tīmekļa 2.0* risinājumu potenciālu bibliotēkās. Izvēlētā pētījuma metodoloģija ir ļāvusi iegūt datus arī par bibliotēku nelietotājiem, kas līdz šim ir pētīti daudz mazāk nekā lietotāji. Promocijas darbā atsevišķi analizēta potenciāli augstākā riska grupa, par kuras mijiedarbības iespējām ar bibliotēkām trūkst pētījumu ne vien Latvijas, bet arī plašākā mērogā. Pētījumā pirmo reizi Latvijā izvērstā veidā apkopots pusaudžu viedoklis par viņu informācijas lietošanas paradumiem kontekstā ar mūsdienu pētnieku atziņām par šīs lietotāju grupas informācijas meklēšanas uzvedību un mūsdienīgas bibliotēkas izpratni. Bibliotēkas promocijas darbā analizētas kā uz lietotāju vajadzībām orientētas institūcijas, kas papildus informācijas resursu glabāšanai veic arī citas funkcijas un funkciju realizācijā aktīvi izmanto IKT.

⁵⁹ LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, (2009). Pētījuma „Pašvaldību publiskās bibliotēkas: Vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem” noslēguma ziņojums. LU Sociālo zinātņu fakultāte. Izgūts no http://szf.lu.lv/files/petnieciba/publikacija/publ_bibl_gala_zinojums%20%281%29.pdf

⁶⁰ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Kopsavilkumi. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁶¹ SKDS (2013). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Latvijas iedzīvotāju aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁶² SKDS (2013). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Bibliotēku interneta lietotāju aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁶³ SKDS (2007). Pētījums par informācijas komunikāciju tehnoloģiju pieejamību un izmantošanu un bibliotēku funkcionālo lomu Latvijas sabiedrībā. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/lv/c14/n630/>

⁶⁴ Socioloģisko pētījumu institūts (2010). Publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību: pētījuma pārskats. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no http://www.kis.gov.lv/attach/Nosleguma_zinojums.pdf

⁶⁵ Brice, S. (2009). *Emuāri kā jauns informācijas resurss: maģistra darbs*. Rīga: LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. 243 lp.

⁶⁶ Suhaņenkova, S. (2010). *Bibliotēka 2.0. - inovatīva komunikācija akadēmiskā vidē*. Rīga: LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. 140 lp.

Pētījuma lauka raksturojums

Kopš 20. gs. pēdējās desmitgades plaši pētīts jautājums ir lietotāju informacionālā uzvedība. Līdz ar globālā tīmekļa izaugsmi, tehnoloģiju attīstību, jaunu informācijas resursu un pakalpojumu rašanos šis pētījumu virziens kļuvis arvien būtiskāks, un ir viens no centrālajiem pētniecības tematiem BIZ. Var uzskatīt, ka starp zinātniekiem ir panākta zināma vienprātība par informacionālo uzvedību kā vienu no BIZ apakšdisciplīnām. Informacionālo uzvedību pieņemts skaidrot kā „aktivitātes, ko persona jebkādā veidā uzsāk, identificējot savas vajadzības pēc informācijas vai meklējot šādu informāciju, vai izmantojot, vai nododot tālāk informāciju”⁶⁷.

Lietotājs un viņa vajadzības, no kurām vistiešākajā veidā izriet informacionālā uzvedība, ir apskatītā pētījuma lauka neatņemamas sastāvdaļas. Pilnībā neapstiprināta, tomēr daudzu zinātnieku atbalstīta atziņa 21. gs. informācijas lietotājus un viņu informacionālās vajadzības nošķir no to agrākajiem priekštečiem un viņu informacionālajām vajadzībām. Par galveno atšķirību iemeslu tiek minētas pašu cilvēku izgudrotās un interneta kultūrai raksturīgās IKT. Šādas atziņas pamatā ir uzskats, ka mūsdienu lietotāji ir būtiski atšķirīgi gan saskarsmē ar citiem indivīdiem, gan savas identitātes izpratnē.⁶⁸ Tādējādi lietotāju izpēte interneta kultūras apstākļos, t.sk. bibliotēku kontekstā, uzskatāma par īpaši aktuālu pētniecības lauku.

Pētījuma objekts

Promocijas darba izpētes objekts ir *Google paaudze, bibliotēka 2.0*, kā arī abu šo aktoru mijiedarbība.

Pētījuma priekšmets

Saskaņā ar problēmsituāciju, pētījuma priekšmets ir *Google paaudzei* atbilstoša vecuma 8. un 9. klašu skolēni, kuri apmeklē vispārīzglītojošās dienas skolas kādā no deviņām pilsētām ar republikas pilsētas statusu (Daugavpils, Jēkabpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Rīga, Valmiera vai Ventspils), un viņu informācijas lietošanas un bibliotēku izmantošanas paradumi. Pētījuma priekšmets arī ir *bibliotēkai 2.0* raksturīgās līdzdalības iespējas un *tīmekļa 2.0* risinājumi: aplādes (*podcasts*), emuāri (*blogs*), folksonomijas (*folksonomies*), fotogrāfiju koplietošana (*photo sharing*), mikšējumi (*mashups*), personalizētās starta lapas (*personalized start pages*), RSS (*really simple syndication*), sociālie tīkli (*social*

⁶⁷ Wilson, T. D. (1999). Models in information behaviour research. *Journal of Documentation*, 55(3), p. 249.

⁶⁸ Tredinnick, L. (2008). *Digital Information Culture: The Individual and Society in the Digital Age*. Oxford: Chandos Publishing, P. 105-107.

networks), tūlītējā ziņojumapmaiņa (*instant messaging*), video koplietošana (*video sharing*), vikivietnes (*wikis*) un virtuālās pasaules (*virtual worlds*) un to izmantojums bibliotēkās, kas iekļautas LR KM Bibliotēku reģistrā un LDKK.

Pētījuma mērķis un uzdevumi

Pētījuma galvenais mērķis ir izvērtēt pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības iespējas interneta kultūras apstākļos, sniegt rekomendācijas mijiedarbības uzlabošanai. Mērķis tiek īstenots, pētot Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumus, noskaidrojot viņu skatījumu uz bibliotēkām tagadnes un nākotnes perspektīvā, kā arī apskatot *tīmekļa 2.0* potenciālu un *tīmekļa 2.0* risinājumus Latvijas bibliotēkās.

Galvenie izvirzītie uzdevumi mērķa sasniegšanai:

1. Teorētisko pieeju, teoriju, modeļu un zinātniskās literatūras analīze *Google paaudzes* un mūsdienu bibliotēku raksturošanai interneta kultūras apstākļos.
2. Latvijas bibliotēku izpēte, ar kontenanalīzes metodi noskaidrojot bibliotēku atbilstību *bibliotēkas 2.0* koncepcijai.
3. Lietotāju izpēte, ar aptauju un fokusgrupu diskusiju palīdzību atklājot viņu informācijas lietošanas un *tīmekļa 2.0* izmantošanas paradumus, kā arī skatījumu uz bibliotēkām.
4. Iegūto datu apkopošana, to kvantitatīva un kvalitatīva apstrāde.
5. Promocijas darba rezultātu interpretēšana un salīdzināšana ar līdzšinējo izpētes pakāpi.
6. Pētījuma gaitā izdarīto secinājumu formulēšana.
7. Rekomendāciju sniegšana, kā arī Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modeļa un tā vispārinātas versijas – Bibliotēku un lietotāju mijiedarbības sekmēšanas modeļa, izstrāde.

Hipotēzes

Atbilstoši pētījuma koncepcijai un problēmai ir izvirzītas šādas hipotēzes:

1. Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumi atbilst ārvalstu pētnieku piedāvātajam *Google paaudzes* raksturojumam. Saskaņā ar paaudzes raksturojumu, pusaudži lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus. Turklāt pusaudži ir ieinteresēti tos izmantot arī mijiedarbībā ar Latvijas bibliotēkām, ir gatavi līdzdarboties bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā.

2. Pusaudžu vērtējumā tehnoloģiju un *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums mijiedarbības nodrošināšanai ar esošajiem un potenciālajiem lietotājiem ir mūsdienīgas bibliotēkas galvenie komponenti.
3. Latvijas bibliotēkas veido un uztur atsevišķas bibliotēku vajadzībām izstrādātas tīmekļa vietnes, kā arī izmanto ārvalstu BIZ speciālistu skatījumā bibliotēkām piemērotākos *tīmekļa 2.0* risinājumus.

Pētniecības metodes

Izmantojot jauktu metodoloģisko pieeju, promocijas darbā lietots daudzveidīgs sociālo zinātņu pētniecības metožu klāsts. Teorētisko jautājumu izpētē un avotu analīzē ir izmantotas informācijas vākšanas metodes un dokumentu analīzes metodes. Empīrisku datu vākšanai ir izmantota anketēšana, fokusgrupu diskusijas, kontentanalīze. Kvantitatīvo datu apstrādei lietota kvantitatīvā kontentanalīze un statistikas datorprogramma IBM® SPSS® Statistics 20, bet kvalitatīvo datu apstrādē izmantota kvalitatīvā kontentanalīze, konstantā salīdzināšana, kvalitatīvās analīzes datorprogramma NVivo 10, ar kuras starpniecību kodēti respondentu aptaujās iekļautie atvērtie jautājumi.

Lai pēc iespējas objektīvāk atspoguļotu *Google paaudzes* un bibliotēku mijiedarbības iespējas, pētījumā izmantotās metodes ir savstarpēji kombinētas. Tādējādi iegūts sistematizēts un pārskatāms rezultāts, kas atspoguļots pētījuma secinājumos, izstrādātajās rekomendācijās, kā arī promocijas darba autores formulētajā Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modelī un tā vispārinātajā versijā.

Praktiskie rezultāti

No dažādiem skatu punktiem analizētie *Google paaudzes* informācijas lietošanas un *tīmekļa 2.0* izmantošanas paradumi, kā arī skatījums uz bibliotēkām ļauj izdarīt pamatotus secinājumus par kopsakarībām starp *tīmekļa 2.0* iespēju izmantojumu bibliotēkās un pusaudžu vecuma lietotāju vajadzībām, kā arī sagatavot rekomendācijās balstītu modeli bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanai – Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modeli. Praktiskie rezultāti un rekomendācijas ir pielāgojami visā Latvijas teritorijā izvietotajām bibliotēkām, kuru potenciālie un esošie lietotāji ir vai tuvākajā nākotnē būs šodienas pusaudži. Promocijas darba pienesums ir arī vispārinātā Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modeļa versija – Bibliotēku un lietotāju mijiedarbības sekmēšanas modelis, kas ir izmantojams gan akadēmiskajā vidē, gan bibliotēku praksē un ir pielāgojams dažāda tipu bibliotēku mijiedarbības iespēju pētniecībai ar lietotājiem.

Saskaņā ar darba teorētisko bāzi, pozitīvas mijiedarbības rezultātā indivīdiem ir raksturīgi mainīt savas domas un priekšstatus arī, ja tie iepriekš bijuši neitrāli vai negatīvi. Tāpēc abu pētīto aktoru mijiedarbības veicināšanā būtiska ir ne vien rekomendāciju loma, bet arī pusaudžu skatījuma uz bibliotēkām noskaidrošana. Kopā pētījuma rezultāti un rekomendācijas sniedz atbalstu esošo problēmu apzināšanā, bibliotēku pakalpojumu plānošanā atbilstoši šodienas pusaudžu vajadzībām, kā arī tie ir aktuāli publicitātes pasākumu īstenošanā. Darbā analizētā pusaudžu vecuma posma (vidējie pusaudža gadi, 14-16 gadi) izpēte ir būtiska bibliotēku nākotnes veidošanā un šīs auditorijas informācijpratības līmeņa uzlabošanā. Tieši pusaudža gados attīstās indivīda spēja pieņemt patstāvīgus lēmumus, veidojas pusaudžu vērtību sistēma, savas piederības apziņa un ilgtermiņa attiecību nostiprināšana ar apkārtējo vidi. Veiksmīgi izmantojot minētās pusaudžu vecuma īpatnības, kā arī pusaudža gadiem raksturīgo vēlmi izzināt un mācīties, bibliotēkām ir iespēja uzlabot tēlu, nostiprināt savas pozīcijas pusaudžu vidū, kā arī sniegt atbalstu pusaudžu rakstītprasmes un lasītprasmes uzlabošanā. Ņemot vērā psihologu atzinumus, pusaudža vecumā indivīds atrodas brieduma procesā un šajā laikā iegūtajām atziņām ir ietekme uz indivīda turpmākās dzīves laikā pieņemtajiem lēmumiem un paradumiem. Tādējādi tieši promocijas darbā pētītā lietotāju grupa nākotnē veidos būtisku daļu no bibliotēku auditorijas, kā arī savu attieksmi un pieredzi bibliotēku izmantošanā nodos tālāk nākamajām paaudzēm. Savukārt, starpdisciplinārā perspektīvā būtiska ir Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas un *tīmekļa 2.0* izmantošanas paradumu izpēte un salīdzināšana ar vispārpieņemto *Google paaudzes* raksturojumu. Šie rezultāti ir aktuāli visām zinātņu disciplīnām, kam ir saistoša interneta kultūras ietekme uz pusaudžu ikdienu.

Darba struktūras pamatojums un izklāsts

Promocijas darbu veido apzīmējumu saraksts, ievads, piecas daļas, kurām pakārtotas apakšnodaļas, kā arī nobeigums un promocijas darba autores sagatavotas rekomendācijas. Promocijas darbu noslēdz izmantoto informācijas avotu saraksts (387 nosaukumi) un 22 pielikumi.

Pirmajā daļā, atsaucoties uz kognitīvo konstruktīvismu, Lietotājoorientēto pieeju, Radikālo pārmaiņu teoriju, atspoguļotas pārmaiņas bibliotēkās līdz ar tehnoloģiju attīstību un lietotāju lomas pieaugumu. Vienlaikus pirmajā daļā tiek iztirzātas mūsdienu bibliotēku funkcijas un jaunievedumu adaptācijas iespējas bibliotekārajā vidē. Darba otrā daļā veltīta jautājumiem, kas saistīti ar jēdzienu *bibliotēka 2.0* un tam cieši pietuvinātā jēdziena *tīmekļa 2.0* izpēti. Līdzās jēdzienu detalizētam skaidrojumam šeit tiek apskatīta tiem veltītā kritika un interneta loma mūsdienu sabiedrībā. Trešajā daļā iztirzāts paaudzes jēdziens un paaudžu

iedalījuma iespējas. Īpaša uzmanība pievērsta jautājumiem, kas saistīti ar *Google paaudzi*: dots *Google paaudzes* raksturojums un paaudzes identitātes izpratne kontekstā ar psihologu atziņām par pētījumā analizēto vecumposmu – vidējiem pusaudža gadiem jeb aptuveni 14-16 gadus veciem indivīdiem; raksturotas atšķirības starp paaudzes pārstāvjiem un apskatīta jēdzienam veltītā kritika; iztirzātas *Google paaudzes* un bibliotēku savstarpējās mijiedarbības iespējas.

Promocijas darba ceturtajā daļā ir izklāstīta pētījuma metodoloģija pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības iespēju pētīšanai, kā arī raksturots pētījuma empīriskais materiāls. Piektā daļa atspoguļo iegūtos rezultātus, t.sk. kontekstā ar citu līdzīgu Latvijā un ārvalstīs veiktu pētījumu rezultātiem. Šajā daļā ir:

- analizēti pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi, kā arī iztirzāta Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumu atbilstība vispārpieņemtajam *Google paaudzes* raksturojumam;
- atklāts pusaudžu skatījums uz bibliotēkām tagadnes un nākotnes perspektīvā;
- apkopoti pētījuma rezultāti par *tīmekļa 2.0* potenciālu bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības veicināšanai;
- pētīts *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums bibliotēkās.

Pētījuma nobeigumā izdarīti secinājumi par pusaudžu informācijas lietošanas paradumiem, bibliotēku izpratni, *tīmekļa 2.0* risinājumu nepieciešamību bibliotēkās un to praktisku izmantošanu, kā arī rastas atbildes uz četriem promocijas darba sākumā izvirzītajiem pētījuma jautājumiem un pārbaudītas trīs hipotēzes. Atsevišķi apkopotas rekomendācijas un sīkāk raksturots promocijas darba autores izstrādātais modelis un tā vispārīnātā versija mijiedarbības uzlabošanai starp Latvijas bibliotēkām, pusaudžiem, kā arī citām lietotāju grupām.

Pētījuma rezultātu aprobācija

Promocijas darba rezultāti ir integrēti valsts pētījumu programmas “Nacionālā identitāte” apakšprojekta “Nacionālā identitāte digitālajā vidē” pētījumos (tā realizācijas gaitā 2010.-2013. gadā). Pētījuma rezultāti publiskoti sešās zinātniski recenzētās publikācijās un divās cita veida publikācijās. Tie prezentēti septiņās starptautiskās zinātniskās konferencēs, kongresos vai darbsemināros, kā arī septiņās vietēja mēroga konferencēs, kongresos vai vietēja mēroga pasākumos.

Zinātniskas publikācijas

1. Grenina, A. (Forthcoming 2015). Teenagers' perception of contemporary library. *Reading Culture of the young generation : conference proceedings*. Lodz: University of Lodz.
2. Grenina, A. (2013). Tīmekļa 2.0 potenciāls pusaudžu un bibliotēku mijiedarbībai. *Informācija un sabiedrība: Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas raksti Nr.4*. Rīga : Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. 154.-170.lpp.
3. Grēniņa, A. (2013). Pusaudžu informācijas lietošanas paradumi. *Informācija un sabiedrība: Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas raksti Nr.3*. Rīga: Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. 133.-144.lpp.
4. Grenina, A. (2012). Electronic books: content provision and adoption possibilities among users in Latvia. *Information Research*, 17 (1), paper 512.
5. Grēniņa, A. (2011). Bibliotēku gatavība mijiedarbībai ar Google paaudzes pārstāvju digitālo identitāti. *Nacionālā identitāte un komunikācija: Pasaules latviešu zinātnieku kongresa ziņojumu krājums*. Rīga: Latvijas Universitātes Sociālo un politisko pētījumu institūts. 59.-66.lpp.
6. Grēniņa, A. (2010). Elektroniskā grāmata kā inovatīvs informācijas resurss. *Informācija un sabiedrība: Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas raksti Nr.1*. Rīga : Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. 35.-44.lpp.

Citas publikācijas

7. Grēniņa, A, Holma, B., Mūze B. (vad.), Sporāne, B., Dudareva M., Grekena, V. (2010-2012). *Datubāze Latvijas atmiņas institūciju veidotās digitālās kolekcijas*. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts. Izgūts no <http://www.nacionalaidentitate.lv/nacionalas-identitates-petijuma-programma/datubaze-latvijas-atminas-instituciju-veidotas-digitalas-kolekcijas/>
8. Grēniņa, A. (2010). E-grāmata - iespējams grāmatas turpinājums vai gals? *Bibliotēku Pasaule*, 50, 21.-26.lpp.

Referāti konferencēs, kongresos vai darbsemināros

- Starptautiskas konferences, kongresi vai darbsemināri:
1. Referāts *Teenagers' perception of contemporary library*. Starptautiska konference *Reading Culture of the young generation*. Lodza, Polija, 2014. gada 16. oktobris.
 2. Referāts *The Portrayal of Adolescents' Attitudes towards Libraries*. Starptautiska konference *Second Baltic Student Conference: Bridges in the Baltics*. Rīga, Latvija, 2014. gada 4. oktobris.
 3. Referāts *Information seeking and learning habits of elementary school students*. Starptautiska konference *Personal Learning Environments Conference 2014: Beyond formal: emergent practices for living, learning and working*. Tallina, Igaunija, 2014. gada 17. jūlijs.

4. Referāts *Web 2.0, teenagers and libraries: potential of web 2.0 for connecting teenagers and libraries*. Starptautiska konference *Communication and information sciences in network society: experiences and insights: II*. Viļņa, Lietuva, 2014. gada 19. jūnijs.
5. Referāts *Latvijas bibliotēku gatavība saskarsmei ar Google paaudzes digitālo identitāti*. Starptautisks kongress *Apvienotais III Pasaules latviešu zinātnieku kongress un IV Letonikas kongress*. Rīga, Latvija, 2011. gada 25. oktobris.
6. Referāts *Library 2.0 and Google generation: nowadays potential of the actors interaction*. Starptautisks darbseminārs *Theories in Information Studies*. Rīga, Latvija, 2010. gada 24. novembris.
7. Referāts *The social value of the innovative electronic resources*. Starptautisks darbseminārs *Theories, Methodologies and Research Methods in Information Studies*. Tallina, Igaunija, 2009. gada 23. novembris.
 - Vietējas konferences vai kongresi, referātu prezentācijas
8. Referāts *Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modelis*. Vietēja mēroga konference *LU 73. zinātniskā konference*. Rīga, Latvija, 2015. gada 12. februāris.
9. Referāts *Kādai jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?* Vietēja mēroga kongress *Latvijas bibliotekāru 11.kongress*. Rīga, Latvija, 2014. gada 29. aprīlis.
10. Referāts *Līdzdalība tiešsaistē: Latvijas pusaudžu izpēte*. Vietēja mēroga konference *LU 72. zinātniskā konference*. Rīga, Latvija, 2014. gada 3. februāris.
11. Referāts un diskusija *Informācija, internets un bibliotēkas Latvijas pusaudžu skatījumā*. Vietēja mēroga pasākums Latvijas Nacionālās bibliotēkas diskusiju klubā *Gūtenberga galaktika*. Rīga, Latvija, 2013.gada 8.maijs.
12. Referāts *Pusaudžu informācijas un bibliotēku lietošanas paradumi*. Vietēja mēroga konference *LU 71. zinātniskā konference*. Rīga, Latvija, 2013. gada 7. februāris.
13. Referāts *Pusaudžu skatījums uz tīmekļa 2.0 risinājumu nepieciešamību bibliotēkās*. Vietēja mēroga konference *LU 70. zinātniskā konference*. Rīga, Latvija, 2012. gada, 9. februāris.
14. Referāts *Inovatīvi elektroniskie resursi bibliotēkās*. Vietēja mēroga konference *LU 68. zinātniskā konference*. Rīga, Latvija, 2010. gada 12.februāris.

1. MŪSDIENU BIBLIOTĒKA LIETOTĀJU UN TEHNOLOĢIJU KRUSTPUNKTĀ

Nodaļā, kā viena no bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes (BIZ) metateorijām, raksturots kognitīvais konstruktīvisms, iztirzāta Lietotājorientētā pieeja un Radikālo pārmaiņu teorija. Promocijas darba teorētiskā bāzi veido teorijas, kas ir tieši saistītas ar tehnoloģijām un to ietekmi uz cilvēces paradumiem. Šī iemesla dēļ vēl viens no nodaļā apskatītajiem aspektiem ir tehnoloģiju pilnveidošanās rezultātā notikusī bibliotēku transformācija, kas būtiski paplašināja bibliotēku darbības lauku un sekmēja laikmetam atbilstošu jaunievedumus ieviešanu.

1.1. Kognitīvais konstruktīvisms

Tehnoloģiju izmantošanas pieredze un loma zināšanu apgūvē uzskatāma par iemeslu, kas mainījis visu cilvēci un tās paradumus, t.sk. arī promocijas darba pētījuma objektus (bibliotēkas un lietotāji) to visplašākajā nozīmē. Interneta attīstība ir tik ļoti ietekmējusi mūsdienu sabiedrību, ka ir pat iespējams apgalvot, ka internets ir radījis pats savu sabiedrību.⁶⁹ Veslijs Kūpers (*Cooper*), profesors un filozofijas jautājumu pētnieks, uzskata, ka interneta izmantošanas pieredzes rezultātā ir mainījušās sabiedrības attiecības ar dabisko lietu kārtību – veidu, kā cilvēki izprot apkārtējo pasauli un mijiedarbojas ar to.⁷⁰ Pieredze un zināšanas ir viens no aspektiem, ko, saskaņā ar profesora Keneta Dž. Džerdžena (*Gergen*) redzējumu aktualizē konstruktīvisms, nosakot, ka tieši indivīda prātā, sistemātiski mijiedarbojoties ar apkārtējo pasauli, tiek konstruēta subjektīvā realitāte.⁷¹ Šāda konstruktīvisma interpretācija tiek pamatota ar atziņām no psihologu Žana Piažē (*Piaget*)⁷² un Džordža Kellijā (*Kelly*) darbiem.⁷³

Mūsdienās konstruktīvismam kā jēdzienam ir pieejamas arī citas interpretācijas, kas balstītas atšķirīgās filozofiskajās tradīcijās un autoru darbos, t.sk. piedāvājot no K. Dž. Džerdžena definētā konstruktīvisma atšķirīgu redzējumu.^{74,75} Promocijas darbā jēdziens *konstruktīvisms* lietots saskaņā ar K. Dž. Džerdžena piedāvāto traktējumu, jo šāda

⁶⁹ Trio, N.R. (1997). Internetship: Good Citizenship on the Internet. *OnTheInternet*, 3(3). Retrieved from <http://www.webology.ir/2004/v1n2/a8.html>

⁷⁰ Cooper, W. (2004). Internet Culture. In: Floridi, L. (ed.). *Blackwell Guide to the Philosophy of Computation and Information*. Oxford: Blackwell. P. 93.

⁷¹ Gergen, K. J. (1999). *An Invitation to Social Construction*. London: Sage. P 60.

⁷² Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. New York: Basic Books. 386 p.

⁷³ Kelly, G. A. (1963). *A theory of personality: The psychology of personal constructs*. New York: W.W. Norton & Company, Inc. 190 p.

⁷⁴ Campos, M. N. (2009). Constructivism. In: Littlejohn, S. W., Foss, K. A. (eds.). *Encyclopedia of Communication Theory*. Los Angeles, Calif.: Sage. P. 179-180.

⁷⁵ Jupp, V. (ed.). (2006). *Sage dictionary of social research methods*. London: Sage Publications. P. 38-40.

konstruktīvisma izpratne ir aktuāla BIZ pētījumos. Piemēram, Somijas pētnieki Sanna Talja (*Talja*), Kimmo Tuominens (*Tuominen*) un Reijo Savolainens (*Savolainen*) K. Dž. Džerdžena traktētā konstruktīvismu izmanto par pamatu trīs metateoriju definēšanai.⁷⁶ Pieņemot, ka zināšanu jēdziens un zināšanu izcelsmes izpratne ir uzskatāma par metateorijas pamatbāzi,⁷⁷ Somijas pētnieki izdala šādas BIZ metateorijas: kognitīvais (izziņas) konstruktīvisms (*cognitive constructivism*), sociālais konstruktīvisms vai kolektīvisms, (*social constructivism, collectivism*) un konstrukcionisms (*constructionism*). Viņuprāt, šīs metateorijas ir aktuālas informācijas meklēšanas, izguves un zināšanu organizēšanas jautājumu pētniecībai.⁷⁸ Kognitīvajā konstruktīvismā, atsaucoties uz indivīdu pieredzi, “zināšanas un mentāli pasaules modeļi tiek konstruēti individuāli”,⁷⁹ sociālajā konstruktīvismā zināšanām ir sociāla izcelsme, tās tiek konstruētas indivīdam un viņa zināšanu struktūrām mijiedarbojoties ar viņam apkārt esošo sociāli kulturālo vidi.⁸⁰ Visbeidzot – konstrukcionismā zināšanas tiek uztvertas, kā tādas, kas rodas, ņemot vērā noteiktus diskursus.⁸¹ Lai arī ne vienmēr ir iespējams strikti nodalīt katru no iepriekš minētajām metateorijām, katra no tām paredz atšķirīgu zināšanu izpratni un katrai no tām ir iespējams identificēt specifiskus pētniecības laukus. Šo iemeslu dēļ promocijas darba turpinājumā tā autore sīkāk apskata un kā promocijas darba metateoriju izmanto kognitīvo konstruktīvismu, kas ir uzskatāms par īpaši piemērotu un tiek lietots, lai pētītu informacionālās vajadzības, informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumus, lietotājiorientētu informācijas izguvi, kā arī informācijas meklēšanas uzvedību internetā un informācijpratības jautājumus.⁸²

Kognitīvā konstruktīvisma proponēto uzskatu izplatība BIZ ir saistāma ar 20. gs. 70. un 80. gadiem un ir tieši attiecināma uz Lietotājiorientētās pieejas attīstību⁸³ (sk. 1.2. nodaļu). Indivīdu zināšanu un pieredzes nozīme attieksmes veidošanā pret apkārtējo pasauli nosaka promocijas pētījuma koncentrēšanos uz lietotāju izpēti. BIZ kognitīvais konstruktīvisms nereti tiek apzīmēts kā Kognitīvā pieeja (*Cognitive viewpoint*), kas attīstījies, balstoties uz tādu pētnieku kā Bertrams K. Brūks (*Brookes*),⁸⁴ Nikolass Belkins (*Belkin*),⁸⁵ Pēters Ingversens

⁷⁶ Talja, S., Tuominen, K. Savolainen, R. (2005). “Isms” in information science: constructivism, collectivism and constructionism. *Journal of Documentation*, 61(1), 79-93.

⁷⁷ Bates, M.J. (2005). An introduction to metatheories, theories, and models. In: Fisher K. E., Erdelez S., McKechnie L. (eds.). *Theories of Information Behavior*. Medford; New Jersey: Published for the American Society for Information Science and Technology by Information Today. P. 2.

⁷⁸ Talja, S., Tuominen, K. Savolainen, R. (2005). “Isms” in information science: constructivism, collectivism and constructionism. *Journal of Documentation*, 61(1), 79-93.

⁷⁹ Turpat. 82. lpp.

⁸⁰ Turpat. 85. lpp.

⁸¹ Turpat. 89.-90. lpp.

⁸² Turpat. 84.-85. lpp.

⁸³ Turpat. 83. lpp.

⁸⁴ Brookes, B.C. (1980). The foundations of information science: part I: philosophical aspects. *Journal of Information Science*, 2(3/4), 125-133.

(Ingwersen)⁸⁶ un Kerolas Kolieras Kulthausas (*Kuhlthau*)⁸⁷ uzskatiem. Piemēram, K. K. Kulthausa norāda, ka divi būtiskākie kognitīvā konstruktīvisma pieņēmumi ir šādi: “mēs paši konstruējam savas unikālās personīgās pasaules” un “konstrukcija ir tieši pakārtota kopumam, ko veido indivīda domas, emocijas un rīcība”.⁸⁸ Kognitīvais konstruktīvisms kā viena no BIZ metateorijām pārstāv uzskatu, ka nav pieejama uzreiz saprotama un izmantojama informācija. N. Belkins informāciju skaidro kā tieši attiecināmu uz indivīda prātu, tā ir jāaplūko plašāk nevis tikai kā konkrēts vai materiāls objekts.^{89,90} B. K. Brūka skatījumā informācijai piemīt spēja mainīt indivīda domas, uzskatus, vērtības. Informācija var rosināt izmaiņas un ietekmēt indivīda zināšanu struktūras.⁹¹ Šādā kontekstā indivīda prāts ir tas, kas rada zināšanu struktūras un mentālus pasaules izpratnes modeļus, kas, indivīdiem saņemot un interpretējot informāciju, var mainīties un kļūt sarežģītāki. Kognitīvajā konstruktīvismā indivīda prāts tiek uzverts kā “vissvarīgākā zināšanu radīšanas vieta”, kas ietekmē veidus kā indivīds mijiedarbojas ar apkārtējo pasauli, prāts funkcionē arī kā informācijas vidutājs vai “filtrs”.^{92,93} Saskaņā ar pētnieku uzskatiem, kuru atziņās balstīts kognitīvais konstruktīvisms, informācija promocijas darbā aplūkots kā kognitīvs fenomens, tās izpratni nosaka individuālas interpretācijas, informācija pēc būtības ir abstrakta. Atsaucoties uz informācijas izpratni un indivīda lomu, promocijas darba empīriskajā daļā detalizēti analizēti visi no respondentiem iegūtie viedokļi, t.sk. iekļauti arī tādi, kas saturiski nepārklājas ar citu pētījuma dalībnieku viedokļiem.

S. Talja, K. Tuominens un R. Savolainens norāda, ka ir pieļaujamas pretrunas starp kognitīvā konstruktīvisma kā BIZ metateorijas definētajiem priekšstatiem un izmantoto pētījuma metodoloģiju. Arī piedāvātais metateoriju iedalījums (kognitīvais konstruktīvisms, sociālais konstruktīvisms un konstrukcionisms) nav galīgs un ir pieejami citi teorētiskie virzieni.⁹⁴ Piemēram, informācijas zinātnes pētnieki P. Ingwersens un Kalervo Jarvelīns (*Järvelin*) izdala holistiski kognitīvo pieeju (*holistic cognitive view*), kas, lai arī tiek tieši

⁸⁵ Belkin, N. (1990). The cognitive viewpoint in information science. *Journal of Information Science*, 16(1), 11-15.

⁸⁶ Ingwersen, P. (1982). Search procedures in the library: analysed from the cognitive point of view. *Journal of Documentation*, 38(3), 165-191.

⁸⁷ Kuhlthau, C. C. (2004). *Seeking meaning: A process approach to library and information services*. Westport, CT: Libraries Unlimited. 247 p.

⁸⁸ Turpat. 14. lpp.

⁸⁹ Belkin, N. J. (1978). Information concepts for information science, *Journal of documentation*, 34(1), 80-81.

⁹⁰ Belkin, N. (1990). The cognitive viewpoint in information science. *Journal of Information Science*, 16(1), 11-15.

⁹¹ Brookes, B.C. (1980). The foundations of information science: part I: philosophical aspects. *Journal of Information Science*, 2(3/4), 131.

⁹² Savolainen, R. (2009). Epistemic work and knowing in practice as conceptualizations of information use. *Information Research*, 14(1) paper 392. Retrieved from <http://www.informationr.net/ir/14-1/paper392.html>

⁹³ Talja, S., Tuominen, K. Savolainen, R. (2005). “Isms” in information science: constructivism, collectivism and constructionism. *Journal of Documentation*, 61(1), 83.

⁹⁴ Turpat. 82. lpp.

attiecināta uz kognitīvo konstruktīvismu, ir vēl aplūkojama kā robežtilts starp kognitīvo un sociālo konstruktīvismu.⁹⁵ Citi autori, kritizējot kognitīvo konstruktīvismu, norāda, ka individuālas zināšanu konstruēšanas akcentēšana atstāj novārtā vai pat ignorē tos jautājumus, kas tieši saistīti ar sociālajiem aspektiem un zināšanu konstruēšanu socializācijā starp indivīdiem un sociāli kulturālo vidi.^{96,97,98} Promocijas darba autore uzskata, ka šie kognitīvā konstruktīvisma kā metateorijas trūkumi darbā tiek kompensēti ar pārējās darba teorētiskās bāzes starpniecību, un tieši kognitīvais konstruktīvisms ļauj precīzi iezīmēt pētījuma lauku, skaidrot informācijas izpratni, kā arī pamatot lietotāju izpēti un darba empīriskā materiāla detalizāciju.

1.2. Lietotāji orientētā pieeja

Pieņemts uzskatīt, ka bibliotekārās vides kontekstā vēl joprojām par atbilstošu uzlūkojams 1991. gadā paustais viedoklis,⁹⁹ kas apgalvo, ka bibliotēka eksistē, lai kalpotu lietotāju vajadzībām vai nodrošinātu lietotājus ar pakalpojumiem.¹⁰⁰ Arī Latvijas BIZ speciālisti norāda, ka „jaunu lasītāju piesaistīšana ir izšķirošā nākotnes stratēģijas daļa”.¹⁰¹ Tāpēc, domājot par bibliotēku turpmāko attīstību, būtiska ir lietotāju vajadzību izpēte.

Vēstures liecības ļauj apgalvot, ka bibliotēkas Senajā Ēģiptē eksistēja jau 1250. g. p.m.ē.,¹⁰² bet par pirmo oficiāli zināmo bibliotēkas dibinātāju uzskatāms Tiglats Pilesers I (*Tiglath-Pileser*), Asīrijas valdnieks laikā no 1115. līdz 1077. g. p.m.ē.¹⁰³ Neskatoties uz ilgo eksistenci, bibliotēku pakalpojumu pielāgošana, lai sekmētu mijiedarbību ar lietotājiem, arvien izplatītāka kļuva tikai 20. gs. beigās.¹⁰⁴ Šajā laikā līdz ar datortehnoloģiju pieejamības palielināšanos informācijas aprīte sabiedrībā piedzīvoja būtiskas izmaiņas. Teorētiski, pētot cilvēka un datora mijiedarbību un formulējot to kā atsevišķu pētniecības lauku,¹⁰⁵ arvien

⁹⁵ Ingwersen, P., Järvelin, K. (2005). *The turn: Integration of information seeking and retrieval in context*. Dordrecht : Springer. P. 28-30.

⁹⁶ Cronin, B. (2008). The sociological turn in information science. *Journal of Information Science*, 34(4), 470-471.

⁹⁷ Frohmann, B. (1992). The power of images: a discourse analysis of the cognitive viewpoint. *Journal of documentation*, 48(4), 376.

⁹⁸ Hjørland, B. (1992). The concept of 'subject' in information science. *Journal of documentation*, 48(2), 172-200.

⁹⁹ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 65.

¹⁰⁰ Brophy, P. (1991). The mission of the academic library. *Journal of Academic Librarianship*, 6(3), 135–147.

¹⁰¹ LNB Bibliotēku attīstības institūts. (2007). *Valsts un reģionālā līmeņa bibliotēku metodiskā un konsultatīvā atbalsta sistēmas izpēte bibliotēku darbības uzlabošanai tradicionālajā un elektroniskajā vidē : pētījums*. Rīga: LNB. 9. lp.

¹⁰² Chowdhury, G. G., Burton, P. F., McMenemy, D., Poulter, A. (2008). *Librarianship : an introduction*. London: Facet Publishing. P.XIII-XVIII.

¹⁰³ Casson, L. (2001). *Libraries in the Ancient World*. New Haven; London: Yale University Press. P.8-9.

¹⁰⁴ Nahl, D. (1998). The user-centered revolution: 1970-1995. In: Kent, A. (ed.). *Encyclopedia of Library and Information Science, Vol. 62*. New York: Dekker. P. 313.

¹⁰⁵ Card, S. K., Newell, A., Moran, T. P. (1983). *The psychology of human-computer interaction*. Hillsdale, N.J. : L. Erlbaum Associates. 469 p.

vairāk sāka uzsvērt lietotāju, t.sk. lietotājiorientēta dizaina nozīmi. Piemēram, Donalds Normans (*Norman*), argumentējot lietotājiorientēta dizaina nepieciešamību, norādīja, ka saskarnes dizains galvenokārt ir atkarīgs no lietotāju vajadzībām, jo “sistēmas uzdevums ir kalpot lietotājam, neizmantot specifisku tehnoloģiju, nebūt programmēšanas gaumīgam elementam.”¹⁰⁶ Viņš arī vērta uzmanību uz atšķirībām starp lietotājiem, viņu zināšanām, prasmēm, vajadzībām un tehnoloģiju izmantošanas paradumiem. Lietotāju nozīmes akcentēšana kļuva aktuāla arī bibliotēkzinātnes pētījumos. Pētnieku interese un teorētiskās nostādes no bibliotēkas kā galvenā pētniecības objekta arvien vairāk pievērsās tādu jautājumu izpētei, kas koncentrējās uz lietotāju ieguvumiem no jaunievedumu izmantošanas bibliotēku pakalpojumos.^{107,108} Minētās pārmaiņas izraisīja iepriekšējās, Sistēmorientētās vai Tradicionālās pieejas (*Systems-centered, Traditional approach*) nomaiņu pret Lietotājiorientēto pieeju (*User-centred Approach*),¹⁰⁹ vēlāk – paradigmu (*User-centred Paradigm*).¹¹⁰

Par būtisku pagrieziena punktu Sistēmorientētās pieejas nomaiņā uzskatāms 1970. gadu sākums. Tieši šajā laikā tika uzsākti pētījumi, kuros informācijas meklētāji, radītāji un izmantotāji aizstāja līdz tam pētītās informācijas sistēmas.¹¹¹ Sistēmorientētajā pieejā lietotāja vajadzības, informācijas būtību un informācijas izmantojumu noteica pieņēmums, ka tā informācija, kas pieejama informācijas sistēmā, arī ir lietotājam nepieciešamā.¹¹² Nozares pētnieks Duglass Zveizigs (*Zweizig*), apzinoties trūkumus tā brīža bibliotēku pakalpojumu un lietotāju izpētē, aicināja mainīt līdzšinējo pētniecības metodoloģiju BIZ disciplīnā.¹¹³ Viņa iniciatīvas un sadarbības rezultātā ar akadēmiskās vides pārstāvi Brendu Dervinu (*Dervin*) izveidojās Lietotājiorientētā pieeja,¹¹⁴ kam paradigmas

¹⁰⁶ Norman, D. A. (1986). Cognitive Engineering. In: Norman D. A., Draper S. W. (eds.). *User centered system design : new perspectives on human-computer interaction*. Hillsdale, N.J. : L. Erlbaum Associates. P. 61.

¹⁰⁷ Case, D. O. (2002). *Looking for information: a survey of research on information seeking, needs, and behaviour*. London: Academic Press. P. 6.

¹⁰⁸ Nahl, D. (1998). The user-centered revolution: 1970-1995. In: Kent, A. (ed.). *Encyclopedia of Library and Information Science, Vol. 62*. New York: Dekker. P. 313-314.

¹⁰⁹ Zweizig, D., Dervin, B. (1977). Public library use, users, uses: Advances in knowledge of the characteristics and needs of the adult clientele of American public libraries. In: Voigt, M. J., Harris, M. H. (eds.), *Advances in librarianship Vol. 7*. New York: Academic Press. P. 250-253.

¹¹⁰ Dervin, B., Nilan, M. (1986). Information needs and uses. In: Williams M. E. (ed.). *Annual review of information science and technology Vol. 21*. White Plains, NY: Knowledge Industry Publications. P. 3-33.

¹¹¹ Case, D. O. (2002). *Looking for information: a survey of research on information seeking, needs, and behaviour*. London: Academic Press. P. 6.

¹¹² Dervin, B., Nilan, M. (1986). Information needs and uses. In: Williams M. E. (ed.). *Annual review of information science and technology Vol. 21*. White Plains, NY: Knowledge Industry Publications. P. 16-18.

¹¹³ Zweizig, D. L. (1976). With our eye on the user: Needed research for information and referral in the public library. *Drexel Library Quarterly*, 12, 55.

¹¹⁴ Zweizig, D., Dervin, B. (1977). Public library use, users, uses: Advances in knowledge of the characteristics and needs of the adult clientele of American public libraries. In: Voigt, M. J., Harris, M. H. (eds.), *Advances in librarianship Vol. 7*. New York: Academic Press. P. 250-253.

statusu 1986. gadā piešķīra pati B. Dervina un Maikls S. Nailens (*Nilan*).¹¹⁵ Paradigmu maiņas rezultātā lietotājus sāka uztvert kā konstruktīvus un aktīvus, kuri tā vietā, lai būtu tikai pasīvi informācijas saņēmēji, paši nosaka pieeju informācijai, kā arī izprot tās būtību.¹¹⁶ Lietotāji un viņu vajadzības kļuva par galvenajiem pētījumu elementiem, un to izpētes rezultātā tika veicināta augstvērtīgāka lietotāju apkalpošana, tehnoloģiju izmantošana, sistēmu pielāgošana un pārveidošana atbilstoši lietotāju vajadzībām.

Tādi jēdzieni kā *lietotājiem draudzīgs (user friendly)*, *uz lietotājiem balstīts (user-based)*, *uz lietotājiem orientēts (user-orientated)*, *klientorientēts (client-centered)* un *cilvēkorientēts (human-centered, people-centered)* ir uzskatāmi par Lietotājiorientētajai pieejai cieši pietuvinātiem jēdzieniem.¹¹⁷ Mūsdienu skatījumā šie jēdzieni galvenokārt saistīti ar IKT (informācijas un komunikāciju tehnoloģijas) iespēju izmantošanu, lai bibliotēku pakalpojumus pielāgotu lietotāju vajadzībām un paradumiem. Lietotājiorientētās pieejas centrā ir gan esošais, gan potenciālais lietotājs, kā arī uz lietotāju vajadzībām orientēti pakalpojumi. Jēdziens *lietotājiorientēts pakalpojums BIZ* avotos bieži tiek pozicionēts kā daļa no Lietotājiorientētās pieejas un pretstatīts Sistēmorientētajai pieejai. Lietotājiorientēto pakalpojumu kontekstā lietotāju vajadzības visbiežāk tiek saistītas ar informāciju, zināšanām, izpratni un mācīšanos.¹¹⁸

Lietotājiorientētā pieeja veicināja pārmaiņas lietotāju izpētē, paredzot informacionālās uzvedības izpēti arī ārpus informācijas meklēšanas sistēmas robežām. Līdz tam aktuālos jautājumus, piemēram: „Cik daudz cilvēku izmanto bibliotēku?” un „Kas izmanto bibliotēku?”, nomainīja „Kāpēc lietotājs izmanto bibliotēku?” un „Ko no bibliotēkas piedāvātā pakalpojumu klāsta konkrētais lietotājs novērtējis sev kā noderīgu?”.¹¹⁹ Līdz ar Lietotājiorientētās pieejas nostiprināšanos, likumsakarīgi mainījās izpratne par pētījumu metodoloģiju. Ja iepriekš lietotāju izpētē dominēja kvantitatīvās metodes, tad Lietotājiorientētās pieejas izmantošana pieļāva un veicināja arī kvalitatīvo metožu lietošanu, tās kombinējot ar kvantitatīvajām metodēm vai arī izmantojot kā vienīgās pētniecības metodes.

Pētniecībā Lietotājiorientētās pieejas izmantošana ļauj pamatot nepieciešamību pētīt lietotāju informacionālās vajadzības, pievērsties informācijas satura izpētei, kā arī analizēt

¹¹⁵ Dervin, B., Nilan, M. (1986). Information needs and uses. In: Williams M. E. (ed.). *Annual review of information science and technology Vol. 21*. White Plains, NY: Knowledge Industry Publications. P. 3-33.

¹¹⁶ Turpat. 13-14. lpp.

¹¹⁷ Nahl, D. (1998). The user-centered revolution: 1970-1995. In: Kent, A. (ed.). *Encyclopedia of Library and Information Science, Vol. 62*. New York: Dekker. P. 314.

¹¹⁸ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 65.

¹¹⁹ Zweizig, D., Dervin, B. (1977). Public library use, users, uses: Advances in knowledge of the characteristics and needs of the adult clientele of American public libraries. In: Voigt, M. J., Harris, M. H. (eds.), *Advances in librarianship Vol. 7*. New York: Academic Press. P. 250-253.

informācijas lomu cilvēku dzīvē, atklājot arī ārpus bibliotēkas pieejamās informācijas izmantošanas paradumus. Tomēr, lai arī Lietotājoorientētā pieeja uzsvēr nepieciešamību organizēt bibliotēku darbību saskaņā ar lietotāju viedokli, tā nepiedāvā sīkāku lietotāju grupu raksturojumu. Tāpēc promocijas darbā pētīto mūsdienu pusaudžu kā *Google paaudzes* pārstāvju izpētei izmantota specifiski šīs auditorijas informacionālo vajadzību izprašanai izstrādātā Radikālo pārmaiņu teorija (*Radical Change Theory*).¹²⁰ Veids, kādā teorijā tiek raksturoti gados jauni cilvēki (bērni, pusaudži un jaunieši vecumā no sešiem līdz 18 gadiem), atbilst arī kognitīvā konstruktīvisma skatījumam par realitātes konstruēšanu indivīdu apziņā.

1.3. Radikālo pārmaiņu teorija

Pētot indivīdus kā bibliotēku lietotājus, viņus var dalīt reģistrētos bibliotēku lietotājos un potenciālos lietotājos jeb nelietotājos (*non-users*). Ar pēdējiem tiek apzīmēta tā sabiedrības daļa, kas, lai arī ir tiesīga izmantot bibliotēkas, to kādā konkrētā laika periodā nav darījusi.¹²¹ Latvijas bibliotēkās, ņemot vērā bibliotēku pakalpojumu daudzveidību, bibliotēku apmeklējumu veido lietotāju ierašanās reižu skaits bibliotēkās, lietotāju telefoniski veikti dokumentu izsnieguma perioda pagarinājumi, kā arī bibliotēkas mājaslapas apmeklējums jeb virtuālais apmeklējums.¹²² Tādējādi lietotājus vēl var iedalīt tādos, kas bibliotēkas apmeklē klātienē, un virtuālajos vai attālinātajos lietotājos. Tomēr iepriekš apskatītie iedalījumi ir vispārīgi. Lietotāju izpētē būtiska loma ir noteiktām pazīmēm, kas vieno kādu no lietotāju grupām, jo piederība kādai vecuma grupai vai paaudzei lielā mērā ietekmē šīs grupas informacionālās vajadzības, identitātes izpratni, socializācijas veidus un attieksmi pret viņiem piedāvātajiem pakalpojumiem.

Radikālo pārmaiņu teorija vistiešākajā veidā ir balstīta uz lietotāju vajadzību izpēti. Lai arī teorija vispārīgi raksturo mūsdienu sabiedrību, tā ir īpaši piemērota pusaudžu un jauniešu izpētei.¹²³ Promocijas darbā tā izmantota, lai, kontekstā ar pētnieku atziņām par šī vecuma indivīdu informacionālo uzvedību un vecuma raksturīgām attīstības īpatnībām, noskaidrotu Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumus un konstatētu to atbilstību vispārpieņemtajam *Google paaudzes* raksturojumam.

¹²⁰ Dresang, E. T. (2005). Radical Change. In: Fisher K. E., Erdelez S., McKechnie L. (eds.). *Theories of Information Behavior*. Medford; New Jersey: Published for the American Society for Information Science and Technology by Information Today. P. 300.

¹²¹ Sridhar, M. S. (2002). *Library Use and User Research: With Twenty Case Studies*. New Delhi: Concept Pub. Co. P. 195.

¹²² LNB Bibliotēku attīstības institūta Bibliotēku konsultatīvais centrs (2009). Statistiskā uzskaitē: vadlīnijas Latvijas bibliotēkām. *LNB*. SK 2013. 3. apr. academia.lnb.lv/xmlui/handle/1/36

¹²³ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 26-50.

Lai arī Radikālo pārmaiņu teorija formulēta 20. gs. pēdējā desmitgadē, tās aizsākumi meklējami profesores Elīzas T. Dresengas (*Dresang*) 1981. gada aizstāvētajā disertācijā.¹²⁴ Teorijas sākotnējais variants tika izstrādāts, lai skaidrotu izmaiņas jauniešu auditorijai domātajās laikmetīgajās grāmatās. Sadarbojoties ar doktorantūras studenti Kungvonu Kohu (*Koh*), teorijas galvenā autore profesore E. T. Dresenga teoriju ir pārskatījusi un papildinājusi ar pazīmēm un tipoloģiju, kas apskata gados jaunu cilvēku domāšanu, informācijas meklēšanu, sevis un apkārtējās pasaules izpratni, kā arī pieeju informācijai mūsdienu laikmeta jeb interneta kultūras kontekstā.

E. T. Dresengas skatījumā mācīšanās veids un bieži sastopamās pārmaiņas informacionālajā uzvedībā 21. gs. var tikt izskaidrotas, tikai ņemot vērā trīs pazīmes, kas raksturīgas interneta kultūrai. Tās ir:

- interaktivitāte jeb mijiedarbība (*interactivity*) – attiecas uz dinamisku, nelineāru, noteiktai secībai nepakļautu mācīšanos un informacionālo uzvedību, kam raksturīga arvien lielākas kontroles nodošana galapatērētājiem – lietotājiem;
- sasaiste (*connectivity*) – attiecas uz tādas sabiedrības apziņas vai pasaules konstruēšanu, kas rodas no perspektīvu maiņas un asociāciju paplašināšanās;
- pieeja (*access*) – attiecas uz ilgi pastāvējušo informācijas barjeru laušanu, dodot iespēju plašam viedokļu un iepriekš plaši nepieejamu iespēju klāstam.¹²⁵

Trīs interneta kultūrai raksturīgās pazīmes ļauj analizēt daudzus gados jaunu cilvēku informacionālās uzvedības aspektus, saistīt tos ar lietotāju vajadzību izpratni. No minētajām pazīmēm izriet arī trīs teorijas piedāvātie informacionālās uzvedības veidi. Tie apkopoti vienotā tipoloģijā un ir attiecināmi uz mūsdienu bērniem, pusaudžiem un jauniešiem (sk. 1.1. tabulu), tāpēc izmantoti Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumu analīzei.

¹²⁴ Dresang, E. T. (1982). Communication Conditions and Media Influence on Attitudes and Information Uses: The Effects of Media Selected in Response to Student Interests about Mainstreaming and Disabilities. In: *Annual Meeting of the Association for Educational Communications and Technolog. Research and Theory Division*. Dallas, p. 1-22 p.

¹²⁵ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 27-28.

Radikālo pārmaiņu tipoloģija: interneta kultūras informacionālā uzvedība¹²⁶

Veids	Jautājums	Raksturīgās pazīmes
1. <u>Informācijas meklēšanas un apguves modeļa maiņa</u>	Kā gados jauni cilvēki meklē informāciju un kā viņi mācās?	-Informāciju izgūst no daudzveidīga mediju klāsta, izmanto gan jaunus, gan tradicionālos medijus (konverģences kultūra); -dod priekšroku vizualizētai informācijai; -sadala savu uzmanību un paralēli iesaistās vairāku aktivitāšu veikšanā (vairākuzdevumu režīms); -informāciju meklē nelineāri un neievērojot noteiktu secību; -meklēšanas brīdī rada pašiem saprotamu meklēšanas stratēģiju.
2. <u>Divu perspektīvu maiņa</u>	Kā gados jauni cilvēki uztver sevi un citus?	-Izjūt nepieciešamību izteikt savu viedokli; -radot informāciju, demonstrē savu identitāti; -ģenerē mainīgas un daudzskaitlīgas identitātes; -nonāk saskarsmē ar informāciju no dažādām, arī savstarpēji konfliktējošām, perspektīvām.
3. <u>Robežu maiņa (pieeja informācijai un iekļaušanās kopienā)</u>	Kā gados jauni cilvēki piekļūst informācijai un tiecas iekļauties kopienās?	-Gūst tūlītēju piekļuvi plašam informācijas klāstam; -kolektīvi meklē, dalās un rada informāciju; -veido jauna tipa sociālos tīklus; -piedalās kopienu aktivitātēs.

Informācijas meklēšanas un apguves modeļa maiņa vai pirmais tipoloģijā izdalītais informacionālās uzvedības veids ir saistīts ar informācijas meklēšanas un kognitīvajiem aspektiem. Teorijas kontekstā informācijas meklēšanu raksturo mijiedarbība, gados jauni cilvēki jāskata kā aktīvi informācijas saņēmēji un lietotāji, kuri vēlas, lai arī viņu viedoklis tiktu ņemts vērā.

Divu perspektīvu maiņa kā otrais tipoloģijā izdalītais informacionālās uzvedības veids apskata gados jaunu cilvēku identitātes veidošanos un vērtību savstarpējās attiecības. Tajā iekļautās pazīmes skaidro, kā gados jauni cilvēki, radot informāciju, veido un demonstrē savu identitāti un vērtību izpratni, kā mijiedarbībā ar informāciju atklājas šīs abas perspektīvas. Teorija apgalvo, ka ar informācijas radīšanu saistītās aktivitātes nav atdalāmas no mijiedarbības ar citām personām.

Trešais teorijā apskatītais informacionālās uzvedības veids atspoguļo informacionālās uzvedības sociālo būtību, pieeju informācijai un iekļaušanos kopienās, kas līdz ar interneta kultūras attīstību sniedz daudzveidīgākas iespējas un paplašina līdzšinējās robežas.

Trīs izdalītie informacionālās uzvedības veidi cits citu savstarpēji papildina, gados jaunu cilvēku vajadzības un uzvedību atspoguļojot kā komplicētu procesu, kas vistiešākajā veidā atkarīgs no savstarpēji atšķirīgiem faktoriem: izziņas stāvokļa, identitātes veidošanās,

¹²⁶ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 27-28.

vērtību prioretizēšanas un sociālās mijiedarbības.¹²⁷ Radikālo pārmaiņu tipoloģijas atspoguļotie informacionālās uzvedības veidi un pazīmes, kas tos raksturo, izstrādāti pēc visaptverošas zinātnisku informācijas avotu pārskatīšanas BIZ, izglītībā, mediju studijās (*media studies*), kognitīvajā psiholoģijā un socioloģijā. Visos tipoloģijā izmantotajos avotos analizēta sešus līdz 18 gadus vecu bērnu, pusaudžu un jauniešu informacionālā uzvedība.¹²⁸ Teorija nodrošina pētniekus ar pierādījumos balstītiem pieņēmumiem par interneta kultūras laikmeta ietekmi uz gados jaunu cilvēku informacionālo uzvedību.

Par teorijas priekšrocībām var uzskatīt tās plašā lietojuma iespējas savstarpēji atšķirīgas informācijas vides un resursu izpētē, kā arī potenciālu aktuālās informacionālās uzvedības izpētē. Lai arī teorija ir vispārīgi izmantojama sabiedrības izpētē, tā ir īpaši piemērota *Google paaudzes* pētīšanai, kuras informacionālajā uzvedībā sevišķi spilgti izpaužas tehnoloģiju ietekme. Ņemot vērā teorijā apskatītos aspektus (mūsdienu informācijas resursi un informacionālās vajadzības), teorija ir pakļauta nemitīgam pilnveides un pielāgošanas procesam, ko nosaka tehnoloģiju attīstība, lietotāju vajadzību daudzveidība, jaunu pētījumu rezultātu pieejamība un esošās informācijas vides regulāra pārskatīšana. Tāpēc Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumu izpētē papildus Radikālo pārmaiņu teorijai izmantotas arī citu pētnieku atziņas par *Google paaudzi*.

Radikālo pārmaiņu teorija pētniekiem nepiedāvā kādu konkrētu pētījuma ievirzi vai datu vākšanas un analizēšanas metodoloģiju. To nosaka pašu pētnieku uzstādītie mērķi un uzdevumi. Teorija ir izmantojama gan pētniecībā, gan profesionālajā praksē. Tā no dažādiem aspektiem ļauj precizēt un izskaidrot gados jaunu cilvēku informacionālo uzvedību, iesaistīties šobrīd aktuālajā diskusijā par tehnoloģiju sekmēto pārmaiņu ietekmi uz bērniem, pusaudžiem un jauniešiem.

1.4. Bibliotēku transformācija

Pārmaiņas lietotāju informacionālajā uzvedībā, kas atspoguļotas iepriekš aprakstītajā Radikālo pārmaiņu teorijā, un pakāpeniska Lietotājiorientētās pieejas galveno principu realizēšana būtiski pārveidoja bibliotekāro vidi. Lietotājiorientētās pieejas nostiprināšanās veicināja bibliotēku eksistences pamatvērtību un funkciju transformāciju, ko interneta un datortehnoloģiju attīstība vēl vairāk paātrināja, sekmējot lietotāju vajadzībām atbilstošu jaunievedumu adaptāciju bibliotēkās.

¹²⁷ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 29.

¹²⁸ Turpat. 31.-34. lpp.

1.4.1. Bibliotēku eksistences pamatvērtību formulējums

Viens no pirmajiem klasiskajiem darbiem, kas apraksta Lietotājoorientētajai pieejai atbilstošas BIZ pamatvērtības, ir izdots 1931. gadā.¹²⁹ Publicēšanas brīdī indiešu zinātnieka un pedagoga Šialī Ramamrita Ranganatana (*Ranganathan*) monogrāfijā *Pieci bibliotēkzinātnes likumi* ietvertā filozofija bija pretrunā ar aktuālā laikmeta uzskatiem par bibliotēku darbu, tāpēc zinātnieka formulētie likumi tiešām aktuāli kļuva tikai 20. gs. 60. un 70. gados, kad Sistēmoorientēto pieeju pakāpeniski sāka nomainīt Lietotājoorientētā pieeja. Š. R. Ranganatana izklāstītie likumi ir šādi:

- „Grāmatas ir domātas lasīšanai.
- Katrai grāmatai savu lasītāju.
- Katram lasītājam savu grāmatu.
- Taupi lasītāja laiku.
- Bibliotēka ir augošs organisms.”¹³⁰

Š. R. Ranganatana formulētie likumi uzskatāmi par būtiskiem BIZ arī mūsdienās. Piemēram, asociētais profesors Džons M. Bads (*Budd*) norāda, ka, veicot tajos nelielas izmaiņas, tie savu aktualitāti saglabās arī vismaz tuvākajā nākotnē, jo atspoguļo galvenās bibliotēku pamatvērtības.¹³¹ Līdzīgu pozīciju pauž arī pētnieks Deivids Mamenemijs (*McMenemy*).¹³² Likumu veidā formulētie apgalvojumi par prioritāti izvirza lietotājus, nevis krājumu, norādot uz galvenajiem virzieniem bibliotēku attīstībā. Tie nosaka bibliotēku eksistences jēgu un pamatvērtības, uz kurām orientēta bibliotēku darbība. Kopš likumu publicēšanas un atzīšanas, tie ir pieredzējuši dažādas nozares pārstāvju interpretācijas. Šādas pārmaiņas, ņemot vērā, ka pats Š. R. Ranganatans bibliotēku pozicionē kā augošu organismu, šķiet loģiskas un pamatotas. Turpinājumā aplūkoti trīs pārveidoti likumu varianti.

1995. gadā ASV (Amerikas Savienoto Valstu) bibliotēkzinātnieks Maikls Gormans (*Gorman*) piedāvā pārveidotu likumu variantu atbilstoši notikušajām pārmaiņām bibliotēkās. Viņa definētie Pieci jaunie BIZ likumi ir šādi:

- „Bibliotēkas kalpo cilvēcei.
- Cieni visas zināšanu komunikācijas formas.
- Sekojot līdzī jaunākajām iespējām, izmanto tehnoloģijas pakalpojumu uzlabošanai.

¹²⁹ Ranganathan, S.R. (2006/1931). *Five laws of library science*. Madras: Madras Library Association. 458 p.

¹³⁰ Turpat.336.-337.; 382. lpp.

¹³¹ Budd, J. M. (2008). *Self-examination: the present and future of librarianship*. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited. P.37-45.

¹³² McMenemy, D. (2007). Ranganathan's relevance in the 21st century: editorial. *Library Review*, 56 (2), 97-100.

- Atbalsti brīvu pieeju zināšanām.
- Cieni pagātni un veido nākotni.”¹³³

M. Gormana izvirzītajos likumos uzsvars likts uz IKT izmantošanu un to integrēšanu bibliotēku pakalpojumos, lai pietuvinātu bibliotēkas esošo un potenciālo lietotāju vajadzībām, sekmējot vienkāršāku un precīzāku informācijas izguvi. M. Gormans, līdzīgi kā Š. R. Ranganatans, turpina atbalstīt koncentrēšanos uz lietotāju vajadzībām. Tās tiek izceltas kā galvenais nosacījums, izstrādājot un pilnveidojot bibliotēku pakalpojumus. Likumos paustais mudinājums ieviest tehnoloģijas, sekot līdz lietotāju vajadzībām, sekmēt brīvu pieeju zināšanām norāda uz nepieciešamību pēc piekļuves bibliotēku resursiem arī ārpus bibliotēkas telpām. 2004. gadā informācijas zinātnieka Alireza Noruzī (*Noruzi*) pielāgotie Pieci tīmekļa likumi turpina uzsvērt tehnoloģiju nozīmi, īpaši izceļot bibliotēku resursu pielāgošanu tiešsaistes prasībām:

- „Tīmekļa resursi domāti lietošanai.
- Katram lietotājam savu tīmekļa resursu.
- Katram tīmekļa resursam savu lietotāju.
- Taupi lietotāja laiku.
- Tīmeklis ir augošs organisms.”¹³⁴

Arī 21. gs. BIZ un elektroniskās izdevējdarbības pārstāvji, interpretējot Š. R. Ranganatana formulētos likumus atbilstoši mūsdienām, aicina bibliotēkas iekļauties elektroniskajā vidē, izvēršot šādas aktivitātes:

- veicinot pieejamību elektroniskajiem resursiem;
- novēršot šķēršļus, kas kavē efektīvu elektronisko resursu izmantošanu;
- integrējot elektroniskos resursus tiešsaistes vidē un bibliotēkas tīmekļa vietnē;
- nodrošinot metameklēšanas iespējas un sasaisti ar pilnajiem tekstiem;
- piedāvājot pieeju bibliotēkai, tīmeklim un sakārtotai informācijai 24 stundas diennaktī jebkurā nedēļas dienā.¹³⁵

Visos likumu variantos ietverta atsaukšanās uz tehnoloģiju izmantošanu, un likumu izveide ir saistīta ar interneta kultūras attīstības tendencēm. Gan Pieci bibliotēkzinātnes

¹³³ Gorman, M. (1995). Five new laws of librarianship. *American Libraries*, 26(8), 784-785.

¹³⁴ Noruzi, A. (2004). Application of Ranganathan's Laws to the Web. *Webology*, 1(2). Retrieved from <http://www.webology.ir/2004/v1n2/a8.html>

¹³⁵ Cloonan, M. V., Dove, J. G. (2005). Ranganathan Online: Do digital libraries violate the Third Law? *Library Journal*, 130(6), 59.

likumi, gan to interpretācijas formulētas īsi un konkrēti. Neskatoties uz to, tajos ietvertās atziņas pretendē uz filozofisku pieeju un atspoguļo būtiskākos tehnoloģiju izmantošanas, tīmekļa resursu veidošanas un lietotāju apkalpošanas principus. Saistot iepriekš apskatītos likumus un to interpretācijas ar Lietotājoorientēto pieeju, var apgalvot, ka visu likumu pamatā ir pakalpojumu pielāgošana lietotāju vajadzībām. Jaunākie likumu varianti to paredz īstenot ar tehnoloģiju starpniecību.

Bibliotēku darbības pamatvērtību formulējums atspoguļojas ne tikai iepriekš apskatītajos bibliotēkzinātnes likumos, bet arī valstu vai reģionu izstrādātajos profesionālajos ētikas kodeksos un dokumentos, ko veidojušas BIZ asociācijas. Piemēram, Amerikas Bibliotēku asociācija (*American Library Association, ALA*) par galvenajām mūsdienu BIZ pamatvērtībām uzskata: pieeju, konfidencialitāti un privātumu, demokrātiju, izglītību un mūžizglītību, intelektuālo brīvību, saglabāšanu, sabiedrisko labumu, profesionālismu, pakalpojumus un sociālo atbildību.¹³⁶ Gandrīz visas izvirzītās pamatvērtības ir cieši saistītas ar bibliotēkas un sabiedrības mijiedarbību, kā rezultātā bibliotēka veicina indivīdu izaugsmi un nodrošina savu eksistences jēgu, – tā ir apmeklēta. Arī Latvijas bibliotēku attīstības pamatnostādnes 2011.–2015. gadam tieši sabiedrības viedokli pozicionē kā galveno rādītāju, kas attiecināms uz bibliotēku vērtību, norādot, ka sabiedrība ir tā, kas nosaka bibliotēku vērtību pēc tai „piedāvātajiem resursiem un pakalpojumiem.”¹³⁷ Likumsakarīgi, ka līdz ar pārmaiņām bibliotēku eksistences pamatvērtībās un koncentrēšanos uz lietotāju vajadzībām arī mūsdienu bibliotēku pakalpojumi un funkcijas ir piedzīvojuši nozīmīgas pārmaiņas.

1.4.2. Mūsdienu bibliotēku pakalpojumi un funkcijas

Bibliotēku vēsturē dominējošais un visilgāk pastāvējušais priekšstats bibliotēku ataino kā vietu, kurā glabājas un ir sakārtotas izmantošanai informācijas avotu kolekcijas. Līdz ar publisko bibliotēku izplatību bibliotēkas arvien vairāk tika uztvertas kā sabiedriskas institūcijas, kas pieejamas plašai auditorijai. Ja agrākajos gadsimtos bibliotēkas mēdza būt elitāras, un to lietotāji lielā mērā bija pakļauti bibliotēku diktētajiem noteikumiem par iekļuvi bibliotēkās, to izmantošanas laiku un pieeju informācijas avotiem, tad mūsdienās, saskaņā ar ilggadējā bibliotekāra Freda Lērnera (*Lerner*) novērojumiem, bibliotēku esošie lietotāji un nelietotāji savos informācijas meklējumos kļūst arvien neatkarīgāki no bibliotēkām un

¹³⁶ ALA (2004). Core Values Task Force II Final Report. *ALA*. Retrieved from <http://www.ala.org/ala/educationcareers/education/1stcongressonpro/corevalues2rpt604.cfm>

¹³⁷ Latvijas Bibliotēku padome (2010). Bibliotēku attīstības pamatnostādnes 2011.–2015.gadam. *LR KM*. Izgūts no http://www.km.gov.lv/lv/doc/nozaru/biblio/dokumenti/LBPpamatnost.proj_2011.2015.pdf

bibliotekāriem.¹³⁸ Tādējādi, lai ieinteresētu lietotājus, attaisnotu eksistences jēgu, kā arī pierādītu savu vērtību sabiedrībā, mūsdienās gandrīz ikviena bibliotēka, neatkarīgi no tās veida un mērķauditorijas, cenšas piedāvāt plašu pakalpojumu klāstu, mēģinot piesaistīt arī potenciālos lietotājus. Piemēram, Latvijas publiskajās bibliotēkās galvenajiem sniegtajiem pakalpojumiem ir izdalīti 22 dažādu pakalpojumi veidi. Starp tiem pieejami gan tādi, ko var izmantot, bibliotēku apmeklējot klātienē, gan arī tādi, kas pieejami attālināti (piemēram, grāmatu rezervēšana, e-pakalpojumi, grāmatu piegāde mājās, tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūras *Skype* izmantošana).¹³⁹ Arī Bibliotēku likums paredz jaunu informācijas tehnoloģiju ieviešanu Latvijas bibliotēkās, turklāt tajā uzsvērts, ka „bibliotēkām, kuras sniedz pakalpojumus bērniem un jauniešiem, ir pienākums pievērst īpašu uzmanību bibliotēku krājumu kvalitātes uzlabošanai, jaunu informācijas tehnoloģiju ieviešanai nolūkā veicināt bērnu un jauniešu tieksmi lasīt un izkopt viņu iemaņas informācijas tehnoloģiju un līdzekļu apgūvē.”¹⁴⁰

Mainoties izpratnei par bibliotēku un informācijas pieejamību, bibliotekāri no grāmatu sargiem ir kļuvuši par informācijas redaktoriem, informācijas organizētājiem un informācijas ieteicējiem, kamēr bibliotēku lietotāji no grāmatu saņēmējiem un lasītājiem ir pārtapuši arī par skatītājiem, klausītājiem un informācijas pārlūkotājiem.¹⁴¹ Pēdējos gadu desmitos bibliotēkās notikušās pārmaiņas tiek raksturotas kā radikālākas nekā citās sfērās, piemēram, izglītībā.¹⁴² Līdz ar pārmaiņām bibliotēkās informācijas resursu glabāšanas funkcija ir saglabājusi savu aktualitāti, taču papildus bibliotēkām īpaši būtiskas ir funkcijas, kuru realizācija ļauj bibliotēkas aplūkot arī kā:

- informācijas nodrošinātājiestādes, ko var salīdzināt ar *Google* un citiem meklēšanas dienestiem;
- kultūras centri līdzās citām kultūras iestādēm;
- sabiedriska vieta;
- mācīšanās veicinātājas.¹⁴³

¹³⁸ Lerner, F. (2001). *The story of libraries: from the invention of writing to the computer age*. New York: Continuum International Publishing Group. P. 210

¹³⁹ Trešais tēva dēls (2012). Latvijas publisko bibliotēku ekonomiskā vērtība un ietekme: novērtējuma ziņojums. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/download/Latvijas%20publisko%20bibliot%C4%93ku%20ekonomiska%20vertiba%20un%20ietekme.pdf>

¹⁴⁰ LR Saeima. (2013. 29. marts). Bibliotēku likums. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=48567>

¹⁴¹ Nguyen, L. C., Partridge H., Edwards S. L. (2012) Towards an understanding of the participatory library. *Library Hi Tech*, 30(2), 336.

¹⁴² Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.250.

¹⁴³ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 4-5.

1.1. att. lietotāju funkcijas iekrāsotas ar pelēku un atrodas shēmas iekšpusē, savukārt bibliotēku funkcijas, kas ir pakārtotas un izriet no lietotāju funkcijām, ir izvietotas 1.1 att. ārējā daļā. Visas minētās lietotāju funkcijas ir cieši saistītas ar darbībām, ko iespējams īstenot, izmantojot bibliotēku pakalpojumus. Lietotāju un bibliotēku funkcijas vieno šo abu aktoru mijiedarbība, kā rezultātā ikvienam sabiedrības loceklim ir iespēja piekļūt informācijai, izmantot tehnoloģijas, kā arī iekļauties un būt konkurētspējīgam sabiedrībā.

Izpratnes maiņu no bibliotēkām kā dokumentu glabāšanas iestādēm uz daudz plašāku to darbības traktējumu lielā mērā veicinājusi tehnoloģiju attīstība un to adaptācija bibliotēku praksē. Turklāt tehnoloģiju adaptācijas rezultātā bibliotēkas daudz veiksmīgāk var realizēt iepriekš atspoguļotās bibliotēku vērtības, ar tām saistītos pakalpojumus un funkcijas.

1.4.3. Jaunievedumu adaptācija bibliotekārajā vidē

1941. gadā publicētajā stāstā *Bābeles bibliotēka* argentīniešu rakstnieks un kādreizējais Argentīnas nacionālās bibliotēkas direktors Horhe Luiss Borhess (*Borges*) apgalvo, ka bibliotēka pastāvēs mūžīgi. Viņaprāt „šo patiesību [...] nevar apšaubīt neviens loģisks prāts”¹⁴⁶. Līdzīgās domās ir mūsdienu bibliotēku speciālists Vudijs Evanss (*Evans*), kurš, atsaucoties uz tehnoloģiju ienākšanu bibliotekārajā vidē, norāda, ka „nekāds visas pasaules tehnoloģisko jaunievedumu daudzums nespēs aizstāt tās vērtības, kas bibliotēkas padara mīlas cilvēkiem; tehnoloģijas ir tikai vēl viens veids, kā bibliotēkas kalpo saviem lietotājiem”¹⁴⁷. V. Evanss uzsver arī cilvēku – personāla un lietotāju lomu kā obligātu bibliotēku eksistencē, jo bez cilvēku līdzdalības vispār nav iespējama likumīgi atzītas bibliotēkas pastāvēšana. Neskatoties uz apskatīto viedokļu optimismu, jau pirms H. L. Borhesa apgalvojuma izskanēšanas nozares pārstāvji ir paiduši bažas par bibliotēku nākotni dažādu ārēju faktoru galvenokārt – tehnoloģisko, attīstības rezultātā.

Mūsdienās galvenie draudi bibliotēkām visbiežāk tiek saistīti ar interneta kultūras attīstības rezultātā pieejamajām tehnoloģijām un to izmantošanas paradumu ietekmi uz sabiedrību. Savukārt, 1907. gadā līdzīga loma tika piedēvēta laikrakstiem. Laikrakstu apjoma pieaugums; labāka papīra kvalitāte; arvien lielāka satura daudzveidība; pārdomāts, ērti pārskatāms publicētās informācijas izkārtojums un ilustratīvā materiāla pieaugums tika minēti kā galvenie argumenti par labu laikrakstiem to savstarpējā konkurencē ar bibliotēkām.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Borges, J. L. (2003/1941). The Library of Babel. In: Tribble E. B., Trubek A. (eds.). *Writing material : readings from Plato to the digital age*. New York: Longman. P. 90.

¹⁴⁷ Evans, W. (2009). *Building Library 3.0: issues in creating a culture of participation*. Oxford : Chandos Publishing. P. 128.

¹⁴⁸ Dana, J. C. (2007/1907). Anticipations, or What We May Expect in Libraries. In: Dana, J. C. *Libraries: Addresses and Essays*. New York: H. W. Wilson Co. P. 147.

Laika gaitā, arvien vairāk pilnveidojoties citiem medijiem, bibliotēku eksistence tikusi apšaubīta ne vienu reizi vien, un vēl joprojām tas ir aktuāls, bieži apspriests jautājums.

Džozefu Karlu Robnetu Liklideru (*Licklider*), amerikāņu datorzinātnieku, var uzskatīt par vienu no pirmajiem, kurš pareģoja tradicionālo bibliotēku izzušanu līdz ar datortīklu attīstību. Viņaprāt, to izraisītu iespēja nogādāt informāciju tieši pie lietotājiem, apejot tradicionālās bibliotēkas. Datorzinātnieks 1965. gadā izdotajā monogrāfijā uzsvēra, ka tehnoloģiju attīstība izteikti mainītu veidu, kā bibliotēkas saviem lietotājiem piedāvā pakalpojumus.¹⁴⁹ Dž. K. R. Liklidera paustās idejas bija vērstas uz tehnoloģiju izmantošanu, lai informāciju pēc iespējas vairāk pietuvinātu lietotājam. To sekmētu bibliotēkas un datora sapludināšana, radot jaunu bibliotēkas koncepciju. Pašlaik pieejamie informācijas resursi un pakalpojumi bibliotēkās, kā arī darba turpinājumā apskatītā *bibliotēkas 2.0* izpratne ļauj apgalvot, ka lielā mērā Dž. K. R. Liklidera aprakstītā saplūšana ir notikusi. Arī nozares eksperti apgalvo, ka mūsdienu bibliotēkas balstās uz tehnoloģijām, uzsverot, ka Eiropas kontekstā izaicinājums bibliotēkām ir ne tikai tehnoloģiju lietošana, bet arī jauno tehnoloģiju veiksmīga integrēšana savos pakalpojumos.¹⁵⁰

Līdzīgi kā prognozes par bibliotēku eksistenci un to iespējamām nākotnes formām, arī jaunās tehnoloģijas bibliotēkārājā vidē apspriestas jau sen pirms to ieviešanas vai izplatīšanās sabiedrībā. 1907. gadā bibliotekārs un muzejnieks Džons Kotons Dana (*Dana*) aprakstīja automatizētu jautājumu-atbilžu aparātu, kas ievērojami atvieglotu uzziņu bibliotekāru darbu.¹⁵¹ Savukārt, 1936. gadā bibliotēku nozares pārstāve Etella Fēra (*Fair*) kā bibliotēkārājā vidē nākotnē nepieciešamus jaunievedumus minēja telefonu, elektronisku kartīšu šķirošanas aparātu un automatizētas dokumentu izsniegšanas/saņemšanas ierīces.¹⁵² Līdz ar mikroshēmu attīstību, kas sekmēja datoru plašāku un ērtāku izmantošanu, idejas par datoru izmantošanu bibliotēkās kļuva arvien aktuālākas. Atsaucoties uz datoru potenciālu bibliotēkārā darba procesos, Hārvardas bibliotēku sistēmas (ASV) direktors Duglass V. Braiants (*Bryant*) 1974. gada publikācijā puda viedokli, ka tuvākajā nākotnē šīs ierīces kļūs par neaizvietojamu bibliotēku sastāvdaļu. Vēl vairāk – datora atrašanās bibliotēkās tiks uztverta tikpat pašsaprotami kā, piemēram, pietiekošs apgaismojums.¹⁵³ 1992. gadā, datoriem arvien vairāk izplatoties sabiedrībā, tagadējais Kalifornijas Universitātes (ASV) goda profesors Maikls Baklends (*Buckland*) apgalvoja, ka jauni rīki un risinājumi būs par iemeslu lietotāja un

¹⁴⁹ Licklider, J. C. R. (1965). *Libraries of the future*. Cambridge: The MIT Press. P. 1-10.

¹⁵⁰ Koren, M. (2009). Public Libraries. In: Abdullahi, I. (ed.). *Global library and information science: A handbook for students and educators*. Munich: K.G. Saur. P. 317.

¹⁵¹ Dana, J. C. (2007/1907). Anticipations, or What We May Expect in Libraries. In: Dana, J. C. *Libraries: Addresses and Essays*. New York: H. W. Wilson Co. P. 150-151.

¹⁵² Fair E. M. (1936). Invention and Books-What of the Future? *Library Journal*, 61(22), 47-51.

¹⁵³ Douglas, W. B. (1974). The Changing Research Library. *Harvard Library Bulletin*, 22(4), 365-373.

informācijas attiecību maiņai. Viņaprāt, jebkurai jaunai tehnoloģijai ir nopietna ietekme uz bibliotēku pakalpojumiem.¹⁵⁴ Atbalstot aktuālo tehnoloģiju un iespēju izmantošanu bibliotēkās, M. Baklends uzsver:

- jaunāko tehnoloģisko rīku izmantošanu, lai sekmētu bibliotēkas pamatvērtību īstenošanu;
- bibliotēku pakalpojumu izvērtēšanu un pārveidošanu, integrējot tajos jaunākās tehnoloģijas atbilstoši aktuālajām tendencēm;
- informācijas pieejamības uzlabošanu sabiedrībā.¹⁵⁵

Nozares literatūrā līdzīgi nākotnes bibliotēkās izmantojamo jaunievedumu apraksti, vēl pirms pašu jaunievedumu izgudrošanas vai realizēšanas bibliotēku praksē, ir apskatīti bieži. Tas liecina par bibliotēku nozares pārstāvju vēlmi jau kopš 20. gs. sākuma bibliotēku darbu saistīt ar tehnoloģijām un ieviest tās praksē pēc iespējas savlaicīgāk. Iepriekš minētie piemēri norāda uz pašu bibliotekāru vēlmi veidot un uzturēt tādu bibliotēku, kas var tikt raksturota kā mūsdienīga organizācija. Tajā pašā laikā sastopama nostāja, ka tehnoloģiju potenciāls bieži vien tiek atzīts novēloti, jo „daudzu tehnoloģiju ietekme tiek būtiski pārvērtēta īstermiņā, bet tā netiek pietiekami novērtēta ilgtermiņā”.¹⁵⁶ Šo viedokli, atsaucoties uz konkrētiem piemēriem, atbalsta arī BIZ pētnieks Pīters Brafijšs (*Brophy*). Viņaprāt, 20. gs. 60. gados tie bija lieldatori, kurus sākotnēji bibliotēkas izmantoja administratīviem mērķiem, neprognozējot, ka nākamo 30 gadu laikā datori būs vispārpieejami un daudzveidīgi izmantojami. 20. gs. 70. gados, parādoties datubāzēm, tās netika uztvertas kā bibliotēkās nākotnē plaši pieejams resurss, kas izmantojams attālināti ārpus bibliotēku fiziskajām telpām. 1980. gadu fenomēns, kam sākotnēji netika piešķirta vajadzīgā nozīme, bija potenciālā interneta ietekme un globalizācija tīmeklī. Savukārt, 1990. gadu izgudrojums, kas lielā mērā mainīja gan ierasto pasaules kārtību, gan bibliotēku darbu, bija meklēšanas dienests *Google*. Kā 21. gs. pirmās desmitgades nākamo pārsteigumu P. Brafijšs izceļ sociālos tīklus.¹⁵⁷ Apskatītie piemēri norāda uz jaunu izgudrojumu un tendenču izplatīšanās regularitāti. Tie arī apstiprina, ka noteikta izgudrojuma izplatīšanās brīdī nav iespējams precīzi prognozēt tā nākotnes efektivitāti un izmantošanas potenciālu. Tomēr, kā norāda vadībinību speciālisti, veiksmīga organizācija uzreiz, tiklīdz tiek radīta kāda jauna tehnoloģija, apsver iespējas tās

¹⁵⁴ Buckland, M. (1992). *Redesigning library services: a manifesto*. Chicago: ALA. Retrieved from <http://sunsite.berkeley.edu/Literature/Library/Redesigning/html.html>

¹⁵⁵ Turpat.

¹⁵⁶ Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom : hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, Calif. : Corwin. P. 139.

¹⁵⁷ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 9-16.

izmantošanā, lai piedāvātu to, kas vēl netiek piedāvāts.¹⁵⁸ Pretējā gadījumā lietderīga jaunieveduma ignorēšana var izraisīt organizācijas konkurētspējas krišanos.

Tehnoloģiju attīstības ietekmē mūsdienu bibliotēkās daudzas no iepriekšējos gadu desmitos paustajām idejām par bibliotēku automatizāciju ir tapušas par realitāti. Šobrīd līdzās tradicionālajiem informācijas avotiem bibliotēkās pieejami arī elektroniskie resursi. Savukārt, ja bibliotēkās pieejami resursi drukātā formā, tad to izsniegšana, iegāde un citas saistītās darbības visdrīzāk ir automatizētas.¹⁵⁹ Kopš pagājušā gadsimta beigām pakalpojumu datorizācijas rezultātā par pašsaprotamu bibliotēku komponentu ir kļuvušas automatizētās sistēmas, elektroniskie katalogi (e-katalogi) un datubāzes, savas tīmekļa vietnes uzturēšana, kā arī elektronisko resursu un pakalpojumu piedāvāšana lietotājiem. Lindons Pjū (*Pugh*) pieļauj, ka mūsdienās dažas bibliotēkas, vērtējot to resursu un pakalpojumu piedāvājumu, varētu būt starp pasaulē daudzpusības ziņā bagātākajām organizācijām.¹⁶⁰ ASV Kongresa bibliotēka ar savu plašo dokumentu, pakalpojumu un aktivitāšu klāstu ir viens no šādiem piemēriem.¹⁶¹

Akadēmiskajā vidē, lai apzīmētu minētās bibliotēku pārmaiņas, 1998. gadā tika ieviests apzīmējums *hibrīdbibliotēka*, kas bibliotēku pozicionē kā tradicionālās un digitālās bibliotēkas sajaukumu. Apzīmējuma ieviesējs Kriss Rasbridžs (*Rusbridge*) uzskata, ka hibrīdbibliotēkai, izmantojot dažādas digitālo bibliotēku vidē lietotas tehnoloģijas, jānodrošina pieeja visu veidu resursiem neatkarīgi no to formas, jo laikmetīga bibliotēka nevar sastāvēt pilnībā no drukātiem vai digitāliem resursiem. Tā vietā hibrīdbibliotēka mēģina izmantot pieejamās tehnoloģijas, lai apvienotu labāko no drukātās un elektroniskās vides.¹⁶² Par šādas bibliotēkas potenciālu ir pārliecināti BIZ speciālisti Maikls Keisijs (*Casey*) un Laura Sevastiņuka (*Savastinuk*), jo, viņuprāt tradicionālo un mūsdienīgo pakalpojumu sajaukumu bibliotēku lietotāji vēlēsies izmantot vienmēr.¹⁶³ Šobrīd par hibrīdbibliotēkām var uzskatīt gandrīz visas bibliotēkas, tāpēc jau kādu laiku apzīmējums *hibrīdbibliotēka* tiek lietots daudz retāk nekā tā formulēšanas laikā,¹⁶⁴ bet daudz aktuālāks ir jēdziens *bibliotēka 2.0* (sk. 2.4.1. apakšnodaļu).

Līdz ar Lietotājorientētās pieejas galveno principu realizāciju bibliotēkas kopš 20. gs. beigām ir mainījušās, atbalstījušas tehnoloģiju virzītu pārmaiņu adaptāciju, kā arī kļuvušas

¹⁵⁸ Hammer, M., Champy, J. (2003). *Reengineering the Corporation: a manifesto for business revolution*. New York: Harper Business Essentials. P. 89.

¹⁵⁹ Chowdhury, G. G. et al. (2008). *Librarianship : an introduction*. London: Facet Publishing, P. 175.

¹⁶⁰ Pugh, L. (2007). *Change Management in Information Services*. Abingdon; Oxon: Ashgate Publishing, P. 3.

¹⁶¹ Library of Congress (2011). Library of Congress. *U.S. government*. Retrieved from <http://www.loc.gov>

¹⁶² Rusbridge, C. (1998). Towards the hybrid library. *D-Lib Magazine*, 4(7/8). Retrieved from <http://www.dlib.org/dlib/july98/rusbridge/07rusbridge.html>

¹⁶³ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 8.

¹⁶⁴ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 77.

lietotājiem arvien pieejamākas un atvērtākas. Digitālās informācijas priekšrocības: plašā informācijas avotu izvēle, ērtā piekļuve, vienkāršie meklēšanas rīki, bibliotēkām ir likušas pārskatīt savus pakalpojumus un domāt par lietotāju noturēšanu un piesaistīšanu.¹⁶⁵ Bibliotēkas arvien vairāk sāk pārdomāt savu lomu interneta kultūras laikmetā. Tās mēģina prognozēt nākotnes lietotāju uzvedību un jau aktīvi pielāgo savus pakalpojumus mūsdienu lietotāju vajadzībām. Interneta attīstības un tiešsaistes iespēju dinamika pieprasa arī nemitīgu aktuālāko un lietotāju vajadzībām atbilstošāko tehnoloģiju izpēti, lai bibliotēkas varētu strādāt saskaņā ar to pamatvērtībām, kā arī attīstīt jaunus pakalpojumus, pilnveidot esošos un īstenot savas funkcijas atbilstoši laikmeta piedāvātajām iespējām.

¹⁶⁵ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 294.

2. TĪMEKLIS 2.0 KĀ INTERNETA KULTŪRAS PARĀDĪBA

Interneta un tīmekļa ienākšana cilvēku ikdienā ir cēlonis daudzām pārmaiņām, t.sk. tām, kas attiecas uz informācijas pieejamību un ir tieši saistītas ar cilvēku informacionālo uzvedību. Nodaļā apskatīta interneta kultūra un tai raksturīgā tīmekļa attīstība, kas sekmējusi jēdziena *tīmeklis 2.0* un tam radniecīgu jēdzienu vai to jaunas dimensijas rašanos. Analizējot *tīmekli 2.0*, atklāts arī tā izmantošanas potenciāls bibliotekārajā vidē un skaidrots jēdziens *bibliotēka 2.0*.

2.1. Interneta kultūra, internets un tīmeklis

Internets līdzās citiem informācijas mediatoriem, piemēram, bibliotēkām, būtiski ietekmē sabiedrības informācijas izmantošanas paradumus. Pieejamās informācijas daudzums mūsdienās ir daudzkārt lielāks nekā jebkad agrāk, turklāt informācijai ir stratēģiski svarīga un pat vadošā loma visās jomās¹⁶⁶. Tiek diskutēts gan par jaunu sabiedrību, gan tās izpausmes formām, kurās būtiska loma atvēlēta internetam. Literatūrā, lai norādītu uz kopēju uzskatu un attieksmju kopumu līdz ar globālu interneta pieejamību, tiek lietoti dažādi jēdzieni, piemēram, *interneta kultūra, kiberkultūra, kā arī digitālā, virtuālā, tiešsaistes, interneta kopiena un/vai kultūra*.^{167,168,169} Promocijas darbā konstanti izmantots jēdziens interneta kultūra, ar to akcentējot interneta un IKT nozīmi un pieņemot, ka tiem ir būtiska ietekme gan uz sabiedrību kopumā, gan uz atsevišķām tās lietotāju grupām neatkarīgi no tā, vai sabiedrības locekļi atrodas tiešsaistes, vai bezsaistes vidē.

Internets vispārīgā izpratnē un saistībā ar tīmekli arvien biežāk tiek uztverts kā komunikācijas infrastruktūra, kas nepārtraukti attīstās un pilnveidojas. Tas ir globāls, savstarpēji savienotu datoru tīkls, arī visu pasauli aptverošs zināšanu uzglabāšanas mehānisms, ko var raksturot arī kā tehnoloģiju apvienojumu vai kopienu apvienojumu.^{170,171} Internetu veido un uztur gan tehnoloģiskā infrastruktūra, gan savstarpējos komunikācijas procesos iesaistīti indivīdi. Indivīdi kā iesaistītie aktori veido jaunu informacionālu saturu, komunicē, rediģē un patērē sistēmā jau esošo informāciju. Tīmeklis atšķirībā no interneta ir globāla mēroga hiperteksta sistēma vai dokumentu kopums, kas izmanto internetu

¹⁶⁶ Webster, F. (2006). *Theories of the information society*. New York: Routledge. P. 263.

¹⁶⁷ Bury, R. (2009). Digital Cultures. In: Littlejohn, S. W., Foss, K. A. (eds.). *Encyclopedia of Communication Theory*. Los Angeles, Calif.: Sage. P. 309-310.

¹⁶⁸ Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

¹⁶⁹ Ruggill, E. J. et al. (ed.). (2009). *The Computer Culture Reader*. Newcastle : Cambridge Scholars. P. 5.

¹⁷⁰ Encyclopædia Britannica (2015). Internet. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved from <http://datubazes.lanet.lv:3881/EBchecked/topic/291494/Internet>

¹⁷¹ Fuchs, C. (2008). *Internet and society: social theory in the information age*. New York; London: Routledge. P. 122.

informācijas organizēšanai un pārraidīšanai ar dažādu valodu (protokolu) starpniecību. Mūsdienu kontekstā tradicionālā tīmekļa pašreizējo attīstības versiju – *tīmekli 2.0*, iespējams aplūkot arī kā platformu, kurā darbojas dažādi mediji, tehnoloģijas, risinājumi un pakalpojumi. Tīmekļa attīstība ļauj to dēvēt par „visbūtiskāko un visgrandiozāko interneta pakalpojumu, kas vienlaicīgi ir arī viens no 21. gs. lielākajiem jaunievedumiem”.¹⁷²

Ideja par globālu tīmekli ir aktuāla jau kopš 1960. gadiem, tomēr par tradicionālā tīmekļa un tā sastāvdaļu izgudrotāju uzskatāms Tims Bērnērs-Lī (*Berners-Lee*), britu inženieris un datorzinātnieks. Viņš 1989. gadā, pamatojoties uz 1980. gadā paša izstrādāto programmu *Enquire*, ierosināja aizsākt hiperteksta projektu, kas aptvertu visu pasauli. Tas izmantotu internetu un būtu atpazīstams kā globālais tīmeklis (*world wide web*) vai vienkārši tīmeklis (*web*),^{173,174} mūsdienās arī kā *tīmeklis 1.0 (web 1.0)*. T. Bērnērs-Lī 1991. gadā publicēja pirmo interneta lapu, tādējādi sekmējot tīmekļa turpmāko attīstību. Sākotnēji tīmeklī izvietotās lappuses neguva plašu atsaucību, tomēr pakāpeniski tīmeklis ir kļuvis par vadošo interneta informācijas izguves pakalpojumu.¹⁷⁵ Vēl kopš 1991. gada sāka veidoties izpratne par tīmekli kā publiski plašai sabiedrības daļai, nevis tikai elitei pieejamu izgudrojumu. Līdz 1991. gada augustam tīmeklī bija pieejams tikai neliels skaits serveru, kas galvenokārt bija izvietoti fizikas laboratorijās un neviens no tiem neatradās ārpus Eiropas.¹⁷⁶ Latvijā pirmais starptautiskais interneta pieslēgums tika izveidots 1992. gada oktobrī.¹⁷⁷

Sistematizējot daudzus un savstarpēji atšķirīgos informācijas avotos iztīrāto informāciju par internetu kā galveno faktoru, kas sekmējis jauna tipa kultūras izveidošanos, iespējams izdalīt trīs attieksmes attiecībā uz šo izgudrojumu:

- utopiskā (*utopian*) – internets kā izteikti noderīgs resurss vai vismaz tāds, kas lielākoties rada pozitīvu efektu;
- distopiskā (*dystopian*) – internets kā izteikti nevēlams resurss vai tāds, kas rada nevēlamu efektu;

¹⁷² Singh, K. P., Gill, M. S. (2013). Web 2.0 technologies in libraries: a survey of periodical literature published by Emerald. *Library Review*, 62(3), 177.

¹⁷³ Berners-Lee, T. (1990/1989). Information Management: A Proposal. World Wide Web Consortium. Retrieved from <http://www.w3.org/History/1989/proposal.html>

¹⁷⁴ Encyclopædia Britannica (2015). Internet. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved from <http://datubazes.lanet.lv:3881/EBchecked/topic/291494/Internet>

¹⁷⁵ Encyclopædia Britannica (2015). World Wide Web. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved from <http://datubazes.lanet.lv:3881/EBchecked/topic/649051/World-Wide-Web-WWW/>

¹⁷⁶ Gillies J., Cailliau R. (2000). *How the Web was born: the story of the World Wide Web*. Oxford: Oxford University Press. P. 217.

¹⁷⁷ Murāne, I., Bārzdiņš, G. (1996). Internet vēsture Latvijā. *Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija*. Izgūts no <http://www.ailab.lv/test/internet.htm>

- instrumentālā (*instrumental*) – internets kā rīks, kas pats par sevi neveicina noderīgu vai nevēlamu efektu.¹⁷⁸

Promocijas darbā izmantotā metateorija – kognitīvais konstruktīvisms, ļauj internetu skatīt saskaņā ar instrumentālo attieksmi, jo internets, kā arī tā piedāvātās iespējas noderīgu vai nevēlamu efektu spēj izraisīt, tikai saskaroties ar indivīdu darbību, ko regulē indivīdu apziņā konstruētā realitātes izpratne un pasaules modelis.

2.2. Tehnoloģiju un mediju nozīme

Nemot vērā interneta ietekmi uz cilvēku ikdienu, mūsdienu sabiedrības pārstāvji to izpētē tiek nošķirti no agrākajiem priekštečiem. Lūks Tredinniks (*Tredinnick*), pasniedzējs Londonas Metropolitēna Universitātē (*London Metropolitan University*) (AK), par vienu no izteiktākajiem tehnoloģiju izraisītās revolūcijas rādītājiem uzskata neatņemamu tehnoloģiju starpniecību zināšanu pārraidīšanā un izmantošanā. Tehnoloģiju starpniecība, viņaprāt, izpaužas trīs atšķirīgos līmeņos:

- 1) tehnoloģijas ir izmainījušas veidu, kādā sabiedrība patērē informāciju un mediju saturu;
- 2) tehnoloģijas ir ievērojami mazinājušas robežu starp informācijas radītāju un saņēmēju. Sociālo mediju pakalpojumi pieļauj lietotāju sacensību ar izdevējiem un informācijas pārraidītājiem, kā rezultātā *tīmekļa 2.0* risinājumi uzskatāmi par nosacījumu, kas sekmē lielāku līdzdalību;
- 3) visuresošās savstarpējās tīkla saites līdzšinējo satura izplatīšanas modeli viens-pret-daudziem ir aizstājušas ar modeli daudzi-pret-daudziem.¹⁷⁹

Viena no interneta kultūrai raksturīgām pazīmēm, kas tieši saistīta ar tehnoloģiju iesaisti, kā to apraksta L. Tredinniks, ir vizualizētas informācijas nozīmes palielināšanās. Arvien vairāk tiek diskutēts par video kā informācijas ieguves avota dominanti internetā un video tiek dēvēts par mūsdienu komunikācijas jauno paradigmu.^{180,181} Mūsdienās pat tad, ja cilvēki nemācētu lasīt, ar video starpniecību viņi varētu saņemt informāciju, kā arī mācīties. Piemēram, M. Prenskijs uzskata, ka daudzi mūsdienu bērni lasīt iemācījušies pastarpināti

¹⁷⁸ Cooper, W. (2004). Internet Culture. In: Floridi, L. (ed.). *Blackwell Guide to the Philosophy of Computation and Information*. Oxford: Blackwell. P. 94.

¹⁷⁹ Tredinnick, L. (2008). *Digital Information Culture: The Individual and Society in the Digital Age*. Oxford: Chandos Publishing. P. 105-107.

¹⁸⁰ Badalotti, E., De Biase, L., Greenaway, P. (2011). The Future Museum. *Procedia Computer Science*, 7, 114.

¹⁸¹ Ruggill, E. J. et al. (ed.). (2009). *The Computer Culture Reader*. Newcastle : Cambridge Scholars. P. 3.

brīžos, kad spēlējuši datorspēles.¹⁸² Raksturojot mūsdienu informācijas būtību, Nikolass Džoints (*Joint*), Stratklaidas Universitātes (*University of Strathclyde*) Digitālo bibliotēku izpētes centra pārstāvis (*Centre for Digital Library Research*) (AK), velk paralēles ar kultūras modeli, kas pastāvēja viduslaiku periodā. N. Džoints norāda uz dokumentētu zināšanu un uz tekstu balstītas cilvēces izzušanu. Viņaprāt, kultūru abos laika posmos raksturo mutvārdu tradīciju dominante un sabiedriska komunikācija.¹⁸³ Ja viduslaiku periodā liela loma bija priesteru teiktajiem vārdiem, tad mūsdienās šī vara piedēvējama galvenokārt nerakstošajiem masu medijiem. Neskatoties uz viduslaikiem zināmā mērā līdzīgas kultūras atdzimšanu, N. Džoints līdzīgi kā M. Prenskijs¹⁸⁴ interneta kultūras ietekmi uz sabiedrību neuztver skeptiski, bet norāda, ka „tāda evolūcija, kurā jaunā paaudze drīzāk izkops mediju pratību nevis drukātā vārda pratību, pēc būtības nav antipedagoģiska – drīzāk tā ir senākas kultūras tradīciju atgriešanās”.¹⁸⁵ Arī profesors Ļevs Manovičs (*Manovich*) interneta kultūras un jauno mediju kontekstā saskata atgriešanos pie agrākajām kultūras vēstures tradīcijām. Viņš uzskata, ka datora ekrāna vai tīmekļa lappuses pārskatīšana vairāk līdzinās nevis mūsdienīgas grāmatas lappuses pāršķiršanai, bet gan Senajā Ēģiptē, Grieķijā un Romā sastopamajai papirusa ruļļu ritināšanai.¹⁸⁶ Savukārt, LU Pedagoģijas nodaļas profesore Zanda Rubene norāda, ka arī komunikācija caur tehnoloģijām ir attiecināma uz lasīšanu un rakstīšanu, tāpēc nav iespējams apgalvot, ka, piemēram, bērni mūsdienās lasītu un rakstītu mazāk nekā viņu agrākie vienaudži.¹⁸⁷

Kādreizējo kultūras tradīciju atgriešanās jaunā veidolā, drukāto informācijas avotu arvien plašāka pieejamība elektroniskā formātā un tīmekļa attīstība ir iemesls daudzām pētnieku diskusijām par interneta ietekmi uz sabiedrību. Jans Nolin (*Nolin*), BIZ profesors, internetu traktē kā vienu no cilvēces dižākajiem izgudrojumiem, kas apzīmojis sabiedrību, sabiedrības darbības un vērtības. Viņaprāt, internets un sabiedrība veidojas abpusējās mijiedarbības rezultātā un abi atrodas nemitīgā transformācijas procesā.¹⁸⁸ Pētnieks Nātans Jurensons (*Jurgenson*) apgalvo, ka interneta izmantošanas pieredzes rezultātā tiešsaistes un bezaistes robežas ir tiktāl izplūdušas un pārklājušas, ka arī brīžos, kad internets praktiski netiek izmantots, tas turpina ietekmēt mūsdienu sabiedrību. Aktivitātes, ko cilvēki veic

¹⁸² Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom : hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, Calif. : Corwin. P. 58

¹⁸³ Joint, N. (2007). Digital libraries and the future of the library profession. *Library Review*, 56(1), 20-21.

¹⁸⁴ Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom : hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, Calif. : Corwin. P. 58

¹⁸⁵ Joint, N. (2007). Digital libraries and the future of the library profession. *Library Review*, 56(1), 20.

¹⁸⁶ Manovich, L. (2001). *The language of new media*. Cambridge (Massachusetts); London (England): MIT Press. P. 77.

¹⁸⁷ Rubene, Z. (2013, 15.nov.). *Mediju pedagoģija: bērni un mediji: profesionālās pilnveides kurss*. Rīga: LNB Mācību centrs.

¹⁸⁸ Nolin, J. M. (2010). Speedism, boxism and markism: Three ideologies of the Internet. *First Monday*, 15(10). Retrieved from <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/2566/2630#p8>

internetā, maina arī viņu darbības bezsaistes vidē. Šo fenomenu N. Jurensons piedāvā saukt par “digitālo duālismu”.¹⁸⁹ Ļ. Manovičs apgalvo, ka sabiedrība ir kļuvusi par liecinieku jauna medija – digitāla datora meta-medija (*meta-medium of the digital computer*) izplatībai. Salīdzinot ar laiku pirms simts gadiem, kad radās kino, mūsdienu sabiedrība apzinās jaunās mediju revolūcijas nozīmīgumu.¹⁹⁰ Profesors uzskata, ka datorizācijas ietekmē ne tikai attīstās jaunas kultūras formas, bet arī tiek pārdefinētas jau eksistējošās. Visos trijos iepriekš apskatītajos viedokļos paustās idejas tieši sasaucas ar promocijas darba turpinājumā detalizētāk izklāstīto 20. gs. mediju teorētiķa Herberta Maršala Makluena (*McLuhan*) pozīciju, ka mediju un tehnoloģiju izmantošanas pieredze, šajā gadījumā – interneta un tīmekļa izmantošana, ir virzījusi pārmaiņas sabiedrībā.

Komunikācijas zinātnes diskursā Toronto vai Kanādas skola (*Toronto or Canadian School*) ir attiecināma uz pētniecības lauku, kas komunikācijas procesu un komunikācijas tehnoloģijas vai medijus pozicionē par būtiskākiem nekā to saturs. Skolas pārstāvji aktualizē uzskatu, ka “mediji neizdzēšami apzīmogo to lietotāju zināšanu struktūras un prāta spējas”,¹⁹¹ kā arī jaunu mediju tehnoloģiju parādīšanos tieši saista ar radikālām un ilgstošām pārmaiņām sabiedrībā.¹⁹² H. M. Makluens ir viens no zināmākajiem skolas pārstāvjiem. Tieši viņš tiek minēts kā pirmais teorētiķis,¹⁹³ kurš norāda, ka pētījuma centrā jābūt pašiem medijiem, medijus uzskata par kultūras un sociālo struktūru galvenajiem ietekmētājiem jau kopš cilvēces pirmsākumiem, kā arī nāk klajā ar tēzi “medijs ir vēstījums” (*the medium is the message*).¹⁹⁴

H. M. Makluens par būtiskāko uzskata medija pārraidīto sociālo un fizisko vēstījumu, ko nosaka medija forma nevis saturs, bet orientēšanos uz saturu uzskata par nepamatotu, jo šāda pieeja traucē izprast medija būtību un tā izraisīto sociālo un fizisko efektu. Mediju teorētiķis aicina apzināties, ka medijs nav tikai rīks, ko cilvēks izmanto, bet katram no medijiem ir raksturīga sava vide, ko lieto ne tikai cilvēks, bet kas “lieto” un ietekmē arī pašu cilvēku. H. M. Makluens medijus pozicionē kā indivīda spēju un ekstremitāšu paplašinājumus,¹⁹⁵ kas vienlaicīgi var būt arī to ierobežotāji. Viņaprāt, mediji ir cēlonis

¹⁸⁹ Jurgenson, N. (2012). When atoms meet bits: Social media, the mobile web and augmented revolution. *Future Internet*, 4(1), 84-85.

¹⁹⁰ Manovich, L. (2001). *The language of new media*. Cambridge (Massachusetts); London (England): MIT Press. P. 6-9.

¹⁹¹ Olson, D.R. (2007). Afterword: Whatever Happened to the Toronto School? In: Blondheim, M., Watson, R. (eds.). *The Toronto School of Communication Theory : Interpretations, Extensions, Applications*. Toronto: University of Toronto Press. P. 355.

¹⁹² Katz, E. (2007). Foreword: The Toronto School and Communication Research. In: Blondheim, M., Watson, R. (eds.). *The Toronto School of Communication Theory : Interpretations, Extensions, Applications*. Toronto: University of Toronto Press. P. 1-4.

¹⁹³ Siapera, E. (2011). *Understanding new media*. Thousand Oaks, CA : Sage Publications. P. 7.

¹⁹⁴ McLuhan, M. (1964). *Understanding media : the extensions of man*. New York : New American Library. P.7.

¹⁹⁵ Turpat. 7.-11. lpp.

“būtiskām un ilgtermiņa pārmaiņām cilvēkā, kā arī tie pārveido cilvēkam apkārtējo vidi.”¹⁹⁶ Mediji, saplūstot ar cilvēka sevis un apkārtējās pasaules uztveri, pieredzi, domāšanas veidu un piekoptajiem paradumiem, maina pašu cilvēku un rezultātā arī visu sabiedrību. Mediju izvēle ietekmē saskarsmes iespējas, saziņas formātu, lietotāja līdzdalības pakāpi, vēstījuma jēgu. Vispārinot, mediji, to forma nosaka, kāda ir mūsdienu sabiedrība, bet, izprotot mediju, tiek izprasts arī tā lietotājs.

Pašu terminu “medijs” H. M. Makluens traktē ļoti plaši – gandrīz viss, ko cilvēce ir radījusi, ir pozicionējams kā medijs. Kā medijiem līdzīgu terminu teorētiskis lieto arī vārdu “tehnoloģijas”. “Jebkura jauna tehnoloģija”¹⁹⁷ ir traktējama kā medijs, kas, lai arī ietver iepriekšējiem medijiem raksturīgas iezīmes, tomēr pārraidīto vēstījumu atspoguļo atšķirīgi. Par senāko mediju H. M. Makluens uzskata valodu un izdala trīs periodus, kas saistāmi ar mediju evolūciju, ņemot vērā mediju, kas dominē konkrētajā periodā. Šie periodi ir: mutvārdu saziņas kultūra, drukātās tipogrāfijas civilizācija un elektrības ēra.¹⁹⁸ Pārfrāzējot H. M. Makluena idejas mūsdienu kontekstā, internets un tīmeklis satur arī agrāk radītajiem medijiem un tehnoloģijām raksturīgās pazīmes. Tajā pašā laikā tie ir aplūkojami kā unikāli izgudrojumi, kas ļauj jaunā rakursā pārraidīt vēstījumus, atšķirīgā veidā funkcionēt citiem medijiem vai tehnoloģijām un ir mūsdienu sabiedrības veidotāji.

Toronto skolas, tostarp H. M. Makluena, idejas tikušas kritizētas par to ambiciozītāti, mediju lomas glorificēšanu, fokusēšanos uz komunikācijas tehnoloģijām vai medijiem, raksturotas kā tehnoloģiskais determinisms.^{199,200} Neraugoties uz kritiku, IKT un mediju nozīme un ietekme uz sabiedrību tiek akcentēta arī mūsdienās. Lai arī ne visi zinātnieki ir vienprātis, tomēr globālā mērogā ir nostiprinājusies un pieņemta nostāja, ka IKT ir mainījušas mūsdienu sabiedrību, ietekmējot ikvienu dzīves jomu, savstarpējo komunikāciju un sevis izpratni, turklāt tiek prognozēts, ka nākotnē interneta lietotāju skaits pasaulē turpinās būtiski pieaugt.²⁰¹ H. M. Makluena tēze “medijs ir vēstījums” ir aktuāla to pētījumu kontekstā, kuru centrā ir nevis saturs, bet mediju vai tehnoloģiju lietojums.

¹⁹⁶ McLuhan, M. (1964). *Understanding media : the extensions of man*. New York : New American Library. P.54.

¹⁹⁷ Turpat. 7. lpp.

¹⁹⁸ McLuhan, M. (1962). *The Gutenberg Galaxy : The Making of Typographic Man*. Toronto: University of Toronto Press. 278 p.

¹⁹⁹ Blondheim, M., Watson, R. (2007). Introduction: Innis, McLuhan and the Toronto School. In: Blondheim, M., Watson, R. (eds.). *The Toronto School of Communication Theory : Interpretations, Extensions, Applications*. Toronto: University of Toronto Press. P. 9-10.

²⁰⁰ Strate, L. (2010). Studying Media as Media: McLuhan and the Media Ecology Approach. In: Grosswiler, P. (ed.). *Transforming McLuhan: Cultural, Critical, and Postmodern Perspectives*. New York: Peter Lang. P. 72-75.

²⁰¹ Cisco (2013). Cisco® Visual Networking Index (VNI) Forecast (2012-2017). Cisco. Retrieved from http://www.cisco.com/en/US/netsol/ns827/networking_solutions_sub_solution.html#-forecast

Līdzšinējā izpētes pakāpe liecina, ka tendence pētīt mediju vai tehnoloģiju lietojumu ir aktuāla, analizējot interneta kultūras ietekmi uz sabiedrību.^{202,203,204,205} Šis pētījuma lauks ir būtisks arī BIZ pētījumu kontekstā.^{206,207,208,209,210,211} Piemēram, *tīmekļa 2.0* un *bibliotēkas 2.0* izpēte BIZ disciplīnā ir iespējama no daudz un dažādām perspektīvām, tomēr no visiem šāda temata pētījumiem liela daļa publikāciju veltīta jautājumam par *tīmekļa 2.0* risinājumu adaptācijas iespējām dažāda tipa bibliotēkās.²¹² Šī pieeja izmantota arī promocijas darbā, lai analizētu *bibliotēku 2.0* un ar to cieši saistīto mūsdienu tīmekļa iespēju izmantošanu bibliotēku pakalpojumos.

2.3. Tīmeklis 2.0 un tam radniecīgie jēdzieni

Kopš 2003. gada tīmekļa dažādu versiju iedalījums vai evolūcija kļuvuši par bieži apspriestiem tematiem. Lai arī vēl joprojām nav vienotas globālas nostādnes, kas precīzi ir tradicionālā tīmekļa jeb *tīmekļa 1.0* pašreizējā attīstības versija – *tīmeklis 2.0*, ir panākta vienota vispārēja sapratne, ka *tīmeklis 2.0* ir saistīts ar jaunu izpratni par internetu un tā funkcionalitāti. Tas drīzāk apzīmē tīmekļa attīstības tendences, nevis noteiktus standartus. Pētniece Elizabete L. Bleka (*Black*) uzskata, ka „*tīmeklis 2.0* ir mēģinājums izveidot vienotu koncepciju tām būtiskajām pārmaiņām, ko pats *tīmeklis 2.0* ieviesis sabiedrībā”.²¹³ Savukārt, Abo Akadēmijas universitātes (*Abo Akademi University*) (Somija) mācībspēki *tīmekli 2.0*

²⁰² Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

²⁰³ Haddon, L., Livingstone, S. (2012) EU Kids Online: national perspectives. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/PerspectivesReport.pdf>

²⁰⁴ Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. *Baltic Institute of Social Sciences*. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf

²⁰⁵ Madden, M. et al. (2013). Teens, Social Media, and Privacy. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/files/2013/05/PIP_TeensSocialMediaandPrivacy_PDF.pdf

²⁰⁶ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85.

²⁰⁷ Abbas, J., Agosto, D.E. (2010). Urban Teens, Online Social Networking, and Library Services. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.72-74.

²⁰⁸ Buigues-Garcia, M., Gimenez-Chornet, V. (2012). Impact of web 2.0 on national libraries. *International Journal of Information Management*, 32, 3-10.

²⁰⁹ Coelho, H. S. (2011). Web 2.0 in Academic Libraries in Portuguese Public Universities: A Longitudinal Study. *Libri*, 61(4), 249-257.

²¹⁰ Torres-Salinas, D., Cabezas-Clavijo, Á., Ruiz-Pérez, R., López-Cózar, E. D. (2011). State of the library and information science blogosphere after social networks boom: a metric approach. *Library & Information Science Research*, 33(2), 168-174.

²¹¹ Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf

²¹² Nguyen, L. C. (2014). *A participatory library model for University libraries: PhD thesis*. Brisbane: School of Information Systems of the Queensland University of Technology. P.37-38.

²¹³ Black, E.L. (2007). Web 2.0 and Libary 2.0: what librarians need to know. In: Courtney, N. (ed.). *Library 2.0 and beyond : innovative technologies and tomorrow's user*. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited. P. 1.

pozicionē kā „vispārīgu jēdzienu to jauno tehnoloģiju, risinājumu un pakalpojumu apzīmēšanai, kuri nodrošina lietotāju mijiedarbību un iespēju personalizēt tīmekļa vietnes”.²¹⁴

Neformālā vidē jēdziens *tīmeklis 2.0* tika lietots jau 2003. gadā, oficiāli to sāka izmantot un popularizēt 2004. gadā. Tims O'Reilijs (*O'Reilly*), O'Reilija mediju korporācijas dibinātājs, visbiežāk tiek minēts kā galvenais vai viens no *tīmekļa 2.0* jēdziena radītājiem. Jēdziena ieviesēja statuss vai dalība tā radīšanā dažkārt tiek piedēvēta arī otram O'Reilija mediju korporācijas dibinātājam Deilam Dohertijam (*Dougherty*)²¹⁵, kā arī žurnālistam Džonam Batelam (*Battelle*)²¹⁶. Tomēr T. O'Reilijs bija pirmais, kurš 2005. gadā izstrādāja plašu jēdziena skaidrojumu, vizualizējot, kā veiksmīgākās interneta kompānijas, izmantojot tīmekļa jaunās iespējas, atšķiras no savām konkurentēm. Viens no *tīmekļa 2.0* idejas prezentēšanas veidiem bija domu karte (sk. 1.pielikumu), kurā minētie jēdzieni, risinājumi un tehnoloģijas izteica *tīmekļa 2.0* būtību.²¹⁷

Bieži *tīmeklis 2.0* tiek skatīts kontekstā ar interneta kultūras attīstības tendencēm.²¹⁸ Lai norādītu uz interneta kultūru un tās radīto ietekmi uz sabiedrības informācijas izmantošanas paradumiem un mediju vidi, saistībā ar *tīmekli 2.0* bieži vien minēti jēdzieni *jaunie mediji*, *sociālie mediji*, *tīmeklis 1.0* un *tīmeklis 3.0*. Savukārt, atsaucoties uz *tīmekļa 2.0* tehnisko perspektīvu, nereti tiek lietoti jēdzieni *semantiskais tīmeklis* un *mākoņdatošana*. Katrs no minētajiem jēdzieniem ir uzskatāms par atšķirīgu, lai arī ne vienmēr informācijas avotos dotas tiešas norādes uz to dažādu lietojumu.

Jaunie mediji ir visplašākais no iepriekš minētajiem jēdzieniem. *Jauno mediju* vēsturiskā izcelsme meklējama laikā, kad personālo datoru arvien lielākas pieejamības un digitālo tehnoloģiju attīstības rezultātā aizsākās kultūras un mākslas izpausmju formu robežu saplūšana.²¹⁹ Ļ. Manovičs kā *jaunos medijus* izdala šādas sfēras: tīmekļa vietnes, virtuālās pasaules, virtuālā realitāte, multimediji, datorspēles, interaktīvās instalācijas, datoranimācija, digitālais video, kino, cilvēka-datora saskarnes.²²⁰ Tieši šādā kontekstā jēdziens lietots promocijas darbā. Ar *jaunajiem medijiem* promocijas darba autore norāda uz multimedijiem un to sistēmām gan tiešsaistes, gan bezsaistes vidē, gan arī jēdzienu attiecina uz tehnoloģijām, kas saistītas ar teksta, skaņas un attēlu apraidi vai ierakstīšanu.

²¹⁴ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668.

²¹⁵ Economist. (2006). The enzyme that won. *Economist*, 379(8477), 80.

²¹⁶ Cook, N. (2008). *Enterprise 2.0: how social software will change the future of work*. Hants; Burlington: Gower Publishing. P. 29.

²¹⁷ O'Reilly, T. (2005). What is web 2.0? *O'Reilly Network*. Retrieved from <http://vision4work.com/~What%20Is%20Web%202.0.pdf>

²¹⁸ Bury, R. (2009). Digital Cultures. In: Littlejohn, S. W., Foss, K. A. (eds.). *Encyclopedia of Communication Theory*. Los Angeles, Calif.: Sage. P. 309-310.

²¹⁹ Manovich, L. (2001). *The language of new media*. Cambridge (Massachusetts); London (England): MIT Press. P. 27-61.

²²⁰ Turpat. 8.-9. lpp.

Lai atsauktos uz izpratnes maiņu par internetu, vēl bieži tiek lietots jēdziens *sociālie mediji*. Definējot *sociālos medijus*, tiek ieteikts atsevišķi skatīt abus vārdus, kas jēdzienu veido. Tādējādi *sociāls* „attiecas uz cilvēkiem instinktīvi raksturīgo vajadzību saistīties ar citiem cilvēkiem”, bet *mediji* – „uz medijiem, kas tiek izmantoti, lai saistītos ar citiem cilvēkiem”.²²¹ Dažkārt jēdziens *sociālie mediji* informācijas avotos tiek lietots kā sinonīms *tīmeklim 2.0*,²²² tomēr ir pētnieki, kuri nepiekrīt šādam jēdzienu traktējumam. Piemēram, Tampere Universitātes (*University of Tampere*) (Somija) pētnieki norāda, ka jēdziens *tīmeklis 2.0* ir plašāks jēdziens nekā *sociālie mediji*, jo *tīmeklis 2.0* atšķirībā no *sociālajiem medijiem* ne vienmēr ir saistīts ar mediju perspektīvu vai kādu sociālu aktivitāti.²²³ *Sociālos medijus* kā šaurāku un no *tīmekļa 2.0* atšķirīgu jēdzienu pozīcijā arī profesori Andrēass M. Kaplāns (*Kaplan*) un Mihaēls Henleins (*Haenlein*), *tīmekli 2.0* traktējot kā „platformu *sociālo mediju* evolūcijai”.²²⁴ Ja *tīmeklis 2.0* tiek aplūkots kā platforma,^{225,226} konkrētas interneta lietotājiem pieejamas tehnoloģijas, risinājumi un pakalpojumi,²²⁷ tad *sociālie mediji* drīzāk tiek saistīti ar interneta lietotāju informacionālo uzvedību *tīmekļa 2.0* vidē, kurā līdzdarboties, mijiedarboties, sadarboties, dalīties un radīt jaunu saturu.^{228,229} Jau kopš pirmā oficiālā definējuma arī *tīmeklis 2.0* tiek attiecināts uz lietotājiem dotajām iespējām aktīvai līdzdalībai atgriezeniskās saites veidošanai un sava satura radīšanai.²³⁰ Šī iemesla dēļ promocijas darbā jēdziens *tīmeklis 2.0* tiek lietots kā virsjēdziens, kas ietver arī *sociālo mediju* sociālos un mediju aspektus kontekstā ar interneta lietotāju informacionālo uzvedību.

Norādot uz *tīmekļa* evolūciju, nereti līdzās jēdzienam *tīmeklis 2.0* tiek lietoti arī jēdzieni *tīmeklis 1.0* un *tīmeklis 3.0*. Šādā kontekstā visbiežāk jēdzienu *tīmeklis 2.0* lieto, lai atsauktos uz vienotu platformu, kas nākusi *tīmekļa 1.0* vietā, nomainot iepriekšējo priekšstatu par *tīmekli* kā individuālu darba staciju operētājsistēmu, kurā dominē teksta formā pasniegta

²²¹ Safko, L. (2010). *The Social Media Bible. Tactics, Tools, and Strategies for Business Success*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons. P. 4.

²²² Duus, V. (2012). Web 2.0 the challenge for schools & the school library. In: *SLAMIT Course 2012. School Libraries and New Learning. March 25-31, 2012, Ennis, Ireland*. Retrieved from <http://www.slamit.org/course5/Presentations/Keynotes/ValdemarDuus/SchoolLibraryEnnis2012VD.pdf>

²²³ Lietsala, K., Sirkkunen, E. (2008). *Social media: introduction to the tools and processes of participatory economy*. Tampere: University of Tampere. P. 17-18.

²²⁴ Kaplan, A. M., Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 61.

²²⁵ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668.

²²⁶ Kaplan, A. M., Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 61

²²⁷ Lietsala, K., Sirkkunen, E. (2008). *Social media: introduction to the tools and processes of participatory economy*. Tampere: University of Tampere. P. 17-18.

²²⁸ Kaplan, A. M., Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 65.

²²⁹ Lincoln, S. (2009). *Mastering Web 2.0 : Transform Your Business Using Key Website and Social Media Tools*. London; Philadelphia: Kogan Page. P. 10.

²³⁰ O'Reilly, T. (2005). What is web 2.0? *O'Reilly Network*. Retrieved from <http://vision4work.com/~What%20Is%20Web%202.0.pdf>

informācija. Ja tīmekli aplūko saistībā ar tā informacionālo būtību, tad *tīmeklī 1.0* dominē izziņa, un tas ir domāšanas rīks. *Tīmekli 2.0* vispirms raksturo komunikācija starp datorlietotājiem. Šādā gadījumā tīmeklis ir platforma cilvēku komunikācijai. *Tīmekļa 3.0* vadmotīvs ir sadarbība, ko nodrošina un atbalsta tajā savstarpēji sasaistītās digitālās tehnoloģijas²³¹, neatsakoties arī no *tīmeklim 2.0* raksturīgā komunikatīvā aspekta. Akadēmiskās vides pārstāvis Kristians Fukss (*Fuchs*) norāda, ka ideja par *tīmekli 3.0* kā kooperatīvu tīmekli radās 2006. gada decembrī piecu pētnieku sadarbības rezultātā.²³² Viņaprāt, neskatoties uz tādu tiešsaistes sadarbību veicinošu sistēmu kā tiešsaistes enciklopēdija *Vikipēdija*, vikivietņu veidošanas platformu un dokumentu koplietošanas platformu pastāvēšanu, tīmeklis vēl nav sasniedzis attīstības stadiju, ko varētu apzīmēt ar *3.0*.²³³ Pašlaik arī nav vienotas globālas izpratnes par jēdziena *tīmeklis 3.0* nozīmi, tas tiek traktēts dažādi un ir diezgan nekonkrēts. Pastāv uzskats, ka šo apzīmējumu varētu lietot, lai norādītu uz trīs (četrus vai vairākus) dimensionālu informācijas telpu, kas zināmā mērā varētu līdzināties tai pieredzei, ko pašreiz sniedz virtuālā pasaule *Otrā dzīve (Second life)*²³⁴. Iespēja datorizētajās sistēmās veikt meklējumus dabiskajā valodā un saņemt meklējumam atbilstošus un precīzus rezultātus arī uzskatāma par *tīmeklim 3.0* raksturīgu pazīmi. Šādā gadījumā jēdzienu *tīmeklis 3.0* izmanto, lai norādītu uz *semantisko tīmekli*. *Semantiskā tīmekļa* galvenā ideja paredz, ka tā vietā, lai vienkārši apmainītos ar informāciju par dokumentu saturu, interneta pamatā jābūt mašīnlasāmiem datiem. Tīmekļa izgudrotājs Tims Bērnērs-Lī (*Berners-Lee*) 1998. gadā tapušajā publikācijā *Semantiskā tīmekļa ceļu karte* aprakstīja universālu un salīdzinoši vienkāršu pieeju metadatu strukturēšanai, kas ļautu padarīt tīmekli *saprātīgāku*.²³⁵ T. Bērnēra-Lī piedāvātās idejas galarezultātā tīmeklis aizvien vairāk līdzinātos sakārtotai datubāzei un ietvertu semantiskos atslēgvārdus. Šādas pieejas izmantošanai vajadzētu ievērojami atvieglot informācijas meklēšanu, ļaut izmantot loģikas un prāta likumus. Atšķirībā no *semantiskā tīmekļa*, kuru mēdz saistīt ar tīmekļa nākamo attīstības versiju jeb *tīmekli 3.0*, *tīmekļa 2.0* pamatā ir pēc iespējas lielāka uzsvara likšana uz sabiedrības iesaistīšanu un tās indivīdu savstarpējo mijiedarbību.

Mākoņdatošana (cloud computing) ir vēl viens no jēdzieniem, kas tiek saistīts ar *tīmekļa 2.0* vai arī *tīmekļa 3.0* tehnisko perspektīvu. Ar mākoņdatošanu apzīmē tiešsaistes

²³¹ Fuchs, C. (2008). *Internet and society: social theory in the information age*. New York; London: Routledge. P. 126-130.

²³² Turpat. 355. lpp.

²³³ Turpat. 126. lpp.

²³⁴ Peters, T., Bell, L., Gallaway, B. (2007). A Report on the First Year of Operation of the Alliance Second Life Library 2.0 Project also known as the Alliance Information Archipelago. *Alliance Library System*. Retrieved from www.alliancelibrarysystem.com/pdf/07sllreport.pdf

²³⁵ Berners-Lee, T. (1998). Semantic Web Road map. *Design Issues: Architectural and philosophical points*. Retrieved from <http://www.w3.org/DesignIssues/Semantic.html>

tehnoloģijās balstītu datu apstrādes principu, kas izmanto koplietošanas resursus. Mākoņdatošanai izdala trīs pakalpojumu veidus: infrastruktūras pakalpojumus (*infrastructure as a service*), platformas pakalpojumus (*platform as a service*) un programmatūras pakalpojumus (*software as a service*).²³⁶ Īpaši tiek uzsvērtā mākoņdatošanas loma organizāciju attīstībā, ar organizāciju iesaistīšanos mākoņdatošanā saprotot atšķirīgās vietās pieejamu tiešsaistes risinājumu, t.sk., *tīmekļa 2.0* risinājumu, un skaitļošanas pakalpojumu izmantošanu internetā.²³⁷ Informācijas tehnoloģiju ražotāja *Hewlett-Packard* speciālisti, skatot mākoņdatošanu kontekstā ar *tīmekli 2.0*, norāda, ka tie abi maina izpratni par pieeju informācijas tehnoloģijām un to pārvaldīšanu.²³⁸ *Tīmekļa 2.0* risinājumi vienkāršo satura radīšanu un mijiedarbību starp tīmekļa lietotājiem, kamēr mākoņdatošana piedāvā izmantot lietojumprogrammatūru interneta vidē ar lielas veiktspējas infrastruktūras starpniecību.

2.3.1. Tīmekļa 2.0 funkcionalitāte

Tīmekļa 2.0 funkcionalitāte galvenokārt ir saistīta ar ērtākām mijiedarbības iespējām gan ar citiem indivīdiem, gan ar saturu. Informācijas avotos, lai plašāk raksturotu *tīmekli 2.0* un detalizētāk skaidrotu tam raksturīgāko, tiek izceltas vairākas pazīmes, kas bieži tiek attiecinātas arī uz *sociālajiem medijiem*.^{239,240} T. O'Reilijs, definējot *tīmekli 2.0*, norāda uz tā potenciālu *pūļa gudrības (wisdom of crowds)* izmantošanā, uzsver programmēšanas modeļa vienkāršošanu, vienotas programmatūras lietošanu dažādās ierīcēs, lietotājiem do aktīvas līdzdalības iespēju gan atgriezeniskās saites veidošanai, gan sava satura radīšanai.²⁴¹ Paplašinot T. O'Reilija redzējumu par *tīmekli 2.0*, tehnoloģiju pētnieks Pols Andersons (*Anderson*) izdala sešas būtiskākās *tīmekļa 2.0* pazīmes: lietotāju radīts saturs; *pūļa gudrība*; nepieredzēts datu apjoms; līdzdalība; *tīkla efekts* un *garā aste*; atvērtība²⁴².

Lietotāju radīts saturs

Atšķirībā no *tīmekļa 1.0* vides, kurā dominēja organizāciju veidots tiešsaistes saturs, *tīmeklis 2.0* būtiski atvieglo un ļauj vienkāršā veidā dalīties ar informāciju, sadarboties,

²³⁶ Lenk, A. et al. (2009). What's inside the Cloud? An architectural map of the Cloud landscape. In: *CLOUD '09 Proceedings of the 2009 ICSE Workshop on Software Engineering Challenges of Cloud Computing*, Washington, USA. Retrieved from <http://www.chinacloud.cn/upload/2009-06/09063000155159.pdf>

²³⁷ Fox, R. (2009). Library in the clouds. *OCLC Systems & Services*, 25(3), 157.

²³⁸ Curry, R. et al. (2008). Facebook Meets the Virtualized Enterprise. *Hewlett-Packard Laboratories*. Retrieved from <http://www.hpl.hp.com/techreports/2008/HPL-2008-72.pdf>

²³⁹ Lincoln, S. (2009). *Mastering Web 2.0 : Transform Your Business Using Key Website and Social Media Tools*. London; Philadelphia: Kogan Page. P. 10.

²⁴⁰ Mayfield, A. (2008). *What is social media?* : electronic book. Brighton: iCrossing. Retrieved from http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf

²⁴¹ O'Reilly, T. (2005). What is web 2.0? *O'Reilly Network*. Retrieved from <http://vision4work.com/~What%20Is%20Web%202.0.pdf>

²⁴² Anderson, P. (2007). What is Web 2.0? Ideas, technologies and implications for education: report. JISC Technology and Standards Watch. P. 14-26.

kontaktēties, radīt vai rediģēt saturu un publicēties tiešsaistē bez jebkādas citu personu redakcionālas iejaukšanās. Iespēja no satura saņēmēja kļūt par tā radītāju sniedz neierobežotu potenciālu katra individualitātes izteikšanai.

Pūļa gudrība

Ar *pūļa gudrību* apzīmē *tīmeklim 2.0* raksturīgo multimediju satura koplietošanu, lai izveidotu tādas tīmekļa vietnes, kas citu lietotāju radīto saturu padara pieejamu tālākai izmantošanai. Pazīstamākie tiešsaistes resursu piemēri, kurus radījuši daudzi indivīdi no visas pasaules, ir fotogrāfiju koplietošanas vietne *Flickr*, video datņu koplietošanas vietne *YouTube*, hipersaišu koplietošanas vietne *Delicious*, enciklopēdija *Vikipēdija*.

Nepieredzēts datu apjoms

Interneta kultūras laikmetā sabiedrība rada un izmanto arvien vairāk informācijas. Norvēģu rakstnieks un sociālantropologs Tomass Hillanns Ēriksens (*Hylland Eriksen*) norāda, ka lielākā meistarība ir „pasargāt sevi no 99,99% piedāvātās informācijas (un, protams, pilnvērtīgi izmantot 0,01%)”²⁴³. Tiešsaistes resursos iekļautās informācijas apjoms palielinās ar katru dienu. Savukārt, interneta pakalpojumu sniedzējiem ir iespēja novērot savu lietotāju darbības datorsistēmu izmantošanas brīdī un iegūtos novērojumus izmantot tālāk pakalpojumu uzlabošanā vai lietotāju izpētē. Tādējādi pakalpojumu sniedzēji spēj piedāvāt interesēm atbilstošus produktus vai pakalpojumus, kas atlasīti, balstoties uz konkrēta lietotāja iepriekš veiktām darbībām. Lietotāju datu izmantošana un novērošana ir globālā mērogā sekmējusi diskusijas par privātuma apdraudējumu internetā.

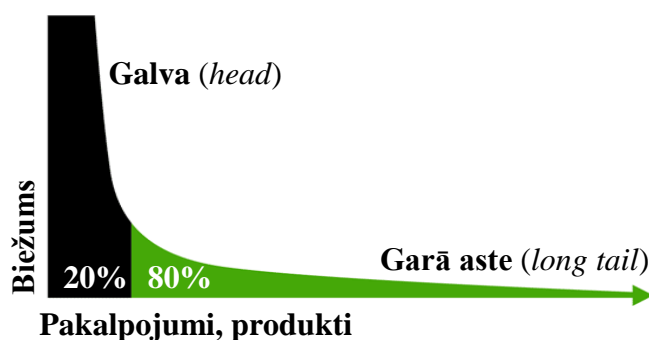
Līdzdalība

Lietotāju līdzdalība ir uzskatāma par *tīmekļa 2.0* tehnoloģiju, risinājumu un pakalpojumu panākumu atslēgu, tāpēc tiešsaistes tehnoloģijas, risinājumi un pakalpojumi tiek veidoti tā, lai pēc iespējas vairāk atvieglotu un sekmētu lietotāju līdzdalību. Tiek pieņemts, ka lietotāji, izmantojot tehnoloģijas, risinājumus un pakalpojumus, atstājot tajos savus komentārus, sniedzot novērtējumu vai jebkādos citos veidos apstrādājot esošo saturu vai radot jaunu, pilnveido un palielina tehnoloģiju, risinājumu un pakalpojumu vērtību.

²⁴³ Ēriksens, T. H. (2004). *Mirkļa tirānija : straujš un gauss laiks informācijas sabiedrībā*. Rīga: Norden AB. 30. lpp.

Tīkla efekti un garā aste

Tīkla efekts (*network effects*) kā vispārīgs ekonomisks jēdziens apzīmē lietojumvērtības pieaugumu. Esošie lietotāji sekmē citu lietotāju piesaisti un rezultātā palielinās produkta vai pakalpojuma kopējā vērtība un funkcionalitāte.²⁴⁴ P. Andersons uzskata, ka *tīmekļa 2.0* tehnoloģiju, risinājumu un pakalpojumu adaptācija lielā mērā ir atkarīga tieši no *tīkla efekta*.²⁴⁵ Lietotāji ir tie, kuri nosaka tehnoloģijas, risinājuma vai pakalpojuma eksistenci, turklāt lielāks jau esošo lietotāju skaits ir uzskatāms par faktoru, kas motivē jaunus lietotājus pievienoties. Tomēr jāņem vērā, ka katra indivīda dotā lietojumvērtība ir relatīva, un *tīmekļa 2.0* kontekstā tā jāaplūko saistībā ar apzīmējumu *garā aste* vai *Garās astes* teoriju.²⁴⁶ *Garās astes* teorija apgalvo, ka *tīmekļa 2.0* iespējas ērti publicēt saturu un kontaktēties bez ģeogrāfiskiem ierobežojumiem būtiski palielina iespējas piedāvāt produktus vai pakalpojumus nelielām grupām jeb nišu auditorijai, turklāt nišu produktu vai pakalpojumu patēriņš kopumā pārspēj relatīvi nelielo visvairāk izmantoto produktu vai pakalpojumu patēriņu (sk. 2.1. att.).

2.1. att. Garās astes teorija²⁴⁷

Lai norādītu uz patēriņa proporciju starp bieži pieprasītajiem un reti pieprasītajiem produktiem vai pakalpojumiem, tiek izmantoti apzīmējumi *galva* un *aste*. Attiecībā uz tīmekli *Garās astes* teorija apgalvo, ka vairumam interneta lietotāju pieder neliels daudzums unikālas vai citādā ziņā vērtīgas informācijas. *Tīmeklis 2.0* ļauj šo informācijas vērtību realizēt, palīdzot veidot savstarpējās saites ar tiem nedaudzajiem cilvēkiem, kam informācija varētu noderēt. Tiešsaistes resursu izmantojumā *Garās astes* teorija atspoguļo šādu sakarību – jo vairāk cilvēku izvēlas lietot noteiktu tiešsaistes resursu, jo lielāku vērtību visi iegūst.

²⁴⁴ Klemperer, P. (2006). Network Effects and Switching Costs: Two Short Essays for the New Palgrave. *Social Science Research Network*. Retrieved from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=907502

²⁴⁵ Anderson, P. (2007). What is Web 2.0? Ideas, technologies and implications for education: report. JISC Technology and Standards Watch. P. 20-21.

²⁴⁶ Anderson, C. (2004). The Long Tail. *Wired*, 12(10). Retrieved from http://www.wired.com/wired/archive/12.10/tail.html?pg=2&topic=tail&topic_set

²⁴⁷ Turpat.

Garās astes teorija ir balstīta uz itāļu ekonomista, sociologa un filozofa Vilfredo Pareto (*Pareto*) 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā paustajiem uzskatiem. Pēc Otrā pasaules kara beigām, pateicoties diviem savstarpēji neatkarīgiem pētniekiem (filoloģijas profesoram Georgam K. Zifam (*Zipf*)²⁴⁸ un ASV inženierim Džozefam M. Džuranam (*Juran*)²⁴⁹), V. Pareto pieņēmumi kļuva plašāk pazīstami. Mūsdienās uz V. Pareto idejām balstītais pieņēmums zināms kā Pareto princips, Pareto likums, 80/20 princips, Vismazākās piepūles princips vai Nelīdzsvarotības princips. Neatkarīgi no tā nosaukuma, principa būtība paredz, ka bieži 80% seku pamatā ir 20% cēloņu. V. Pareto, pētot resursu (*wealth*) sadalījumu valsts mērogā, secināja, ka 80% resursu pieder 20% vienas valsts iedzīvotāju. Sakarības apzīmējums ir *daži svarīgie (vital few)*. Atlikušie 20% resursu pieder 80% iedzīvotāju, to apzīmējot kā *daudzie nenozīmīgie (trivial many)*. Lai arī ne visos gadījumos skaitliskais iedalījums precīzi atbilst 80/20 proporcijai, princips, kas izsaka iepriekš minētās sakarības, ir attiecināms uz parādībām dažādās sfērās. Viens no tiem ir *Garās astes* teorija.

Atvērtība

Tīmekļa attīstība ir ievērojami sekmējusi informācijas pieejamību, tajā pašā laikā ir izstrādāts plašs dokumentu klāsts par elektroniskās informācijas kontroli, pieejamību un piekļuves tiesībām. Tomēr kopumā *tīmekļa 2.0* resursus bieži raksturo bezmaksas standarta, programmatūras un brīvas piekļuves tradīcija, kas ļauj risinājumus izmantot bez maksas un vienkāršotos veidos savstarpēji apmainīties ar informāciju, radīt jaunu saturu.

P. Andersona izvirzītās *tīmekļa 2.0* galvenās pazīmes sakrīt ar jēdziena ieviesēja T. O'Reilija redzējumu par mūsdienīgu tīmekli, turklāt lietotāju nozīmes uzsvēršana atbalsta Lietotājiorientētās pieejas galvenos principus. Sadarbība, savstarpējs atbalsts, atkārtota informācijas un zināšanu ievadīšana sabiedrībā, rekonstrukcija un iespēja uzrunāt indivīdus ar visplašāko interešu spektru ir pamats *tīmekļa 2.0* koncepcijai un globāla mēroga izmaiņām komunikācijā. *Tīmeklis 2.0* dod piekļuvi daudzveidīgam resursu klāstam, bet *tīmekļa 2.0* tehnoloģijas, risinājumi un pakalpojumi nodrošina lietotājus ar iespēju paust viedokli, sekmē informācijas apmaiņu, ietaupa laiku, palīdz dalīties zināšanās un pieredzē, ļauj radīt un pilnveidot informāciju, efektīvāk komunicēt ar citiem sabiedrības locekļiem vai to grupām, kā arī ņemt aktīvāku dalību procesos, kas notiek sabiedrībā. Plašākā skatījumā *tīmeklis 2.0* norāda uz iepriekšējo vērtību maiņu saistībā ar informācijas radīšanu, izplatīšanu un

²⁴⁸ Encyclopædia Britannica (2010). Zipf's law. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved from <http://www.search.eb.com/eb/article-9476634>

²⁴⁹ Juran J. M., Gryna F. M., Bingham R. S. (1974). *Quality control handbook*. New York etc.: McGraw-Hill. P. 2-19.

patērēšanu. *Tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošana organizāciju vajadzībām paredz jaunu pieeju mijiedarbības veidošanā ar esošajiem un potenciālajiem lietotājiem. Tomēr *tīmekļa 2.0* funkcionalitāte netiek vērtēta viennozīmīgi, jo līdzās tās atzīšanai un pozitīvam vērtējumam ir sastopama arī kritika.

2.3.2. *Tīmekļa 2.0* kritika

Viena kritikas daļa, kas veltīta *tīmeklim 2.0*, ir saistīta ar tā jēdzienisko izpratni. Piemēram, ir izteikts apgalvojums, ka jēdziens *tīmeklis 2.0* ir uzskatāms par žargonu, kura nozīmi neviens pat nezina.²⁵⁰ Arī tādos informācijas avotos, kuros tiek atzīta *tīmekļa 2.0* funkcionalitāte un *tīmekļa 2.0* pazīmes, pats jēdziens tehnoloģiju nemītīgās attīstības un plašās interpretācijas dēļ tiek raksturots kā grūti definējams.^{251,252} Šī iemesla dēļ promocijas darbā līdzās *tīmeklim 2.0* tiek apskatīti arī tam radniecīgie jēdzieni, skaidrojot to savstarpējo saistību (sk. 2.3. nodaļu). Darba autore, atsaucoties uz *tīmekli 2.0*, ar to apzīmē tradicionālā tīmekļa pašreizējo attīstības stadiju un norāda „uz jaunajām tehnoloģijām, risinājumiem un pakalpojumiem, kuri nodrošina lietotāju mijiedarbību un iespēju personalizēt tīmekļa vietnes”.²⁵³ Šāda *tīmekļa 2.0* izpratne ir saskaņā ar iepriekš aplūkotojām *tīmekļa 2.0* galvenajām pazīmēm, darba turpinājumā izmantoto *Bibliotēkas 2.0* modeli, kā arī tā nezaudē savu aktualitāti līdz ar jaunu tehnoloģiju, risinājumu un pakalpojumu ieviešanu.

Vēl ir sastopams viedoklis, ka *tīmeklis 2.0* nav unikāls un tam raksturīgās pazīmes ir pielīdzināmas jau 20. gs. 90. gados izvirzītajām atziņām. Piemēram, tīmekļa izgudrotājs T. Bērnērs-Lī uzskata, ka *tīmeklis 2.0* agrākās tēzes ietērpj jaunos lozungos, jo, viņaprāt, arī *tīmekļa 1.0* pamatā bija cilvēku savienošana, un tas jau tāpat bija interaktīvs.²⁵⁴ T. Bērnērs-Lī vēl piebilst, ka „tieši idejā par tīmekli kā mijiedarbību starp cilvēkiem arī slēpjas patiesā tīmekļa būtība. Ar šādu pieeju tīmeklis jau sākotnēji tika veidots kā vieta, kas sekmē cilvēku mijiedarbību un sadarbību”.²⁵⁵ Atsaucoties uz pausto kritiku, jāatzīmē, ka apzīmējuma *tīmeklis 2.0* ieviešanas mērķis bija norādīt uz atšķirībām starp divu dažādu paaudžu interneta lietojumprogrammām, uzsvērt jaunu tīmekļa attīstības posmu, kas kļuvis iespējams, tikai pateicoties tīmekļa sākotnējai, 1989. gadā izgudrotajai versijai. Promocijas darbā *tīmeklis 2.0*

²⁵⁰ Berners-Lee, T. (2006, 28 Jul). Interview by Scott Laningham. *IBM DeveloperWorks*. Retrieved from <http://www.ibm.com/developerworks/podcast/dwi/cm-int082206.txt>

²⁵¹ Lincoln, S. (2009). *Mastering Web 2.0 : Transform Your Business Using Key Website and Social Media Tools*. London; Philadelphia: Kogan Page. P. 7-8.

²⁵² Weinberg, B. D., Pehlivan, E. (2011). Social Spending: Managing The Social Media Mix. *Business Horizons*, 54 (3), 275-276.

²⁵³ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668.

²⁵⁴ Berners-Lee, T. (2006, 28 Jul). Interview by Scott Laningham. *IBM DeveloperWorks*. Retrieved from <http://www.ibm.com/developerworks/podcast/dwi/cm-int082206.txt>

²⁵⁵ Turpat.

apzīmē atjaunotu un uzlabotu sākotnējo tīmekļa versiju, nevis fenomenu, kas radies no jauna, turklāt tas uzskatāms par šaurāku jēdzienu nekā tīmeklis.

Daļa *tīmeklim 2.0* veltītās kritikas ir saistīta ar tā tehnoloģiju, risinājumu un pakalpojumu negatīvo ietekmi uz mūsdienu sabiedrības zināšanām un kultūru. Rakstnieks, Endrū Kīns (*Keen*) *tīmekļa 2.0* tehnoloģijas, risinājumus un pakalpojumus pretnostata zināšanu vērtībai un informācijai, kas iegūta no tādiem tradicionālajiem un autoritatīviem informācijas avotiem kā enciklopēdijas, laikraksti un profesionāli izdevēji. E. Kīna vērtējumā *tīmekļa 2.0* tehnoloģijas, risinājumus un pakalpojumus var uzskatīt par milzīgu kārdinājumu, kas aizvieto ekspertus ar amatieru armiju; nojauc robežu starp patiesību un viedokli, piedāvājot paviršus novērojumus padziļinātas analīzes vietā; veicina plaģiātismu un mazina radošumu.²⁵⁶ Iepriekš minētās *tīmekļa 2.0* iezīmes izraisa „neizmērojami fragmentētu kultūru, kurā mēs esam bezcerīgi pazaudējuši savas uzmanības koncentrēšanas spējas un prasmi efektīvi izmantot savu ierobežoto laiku”.²⁵⁷ Iepriekš apskatīto viedokli par *tīmekļa 2.0* negatīvo ietekmi uz mūsdienu sabiedrību atspēko L. Tredinniks, apgalvojot, ka E. Kīna kritika galvenokārt ir balstīta uz faktu pārspilējumu un tradicionālo mediju objektivitātes pārvērtēšanu. L. Tredinniks uzskata, ka interneta kultūras laikmets nav mainījis zināšanu būtību, bet tas ir mainījis vienīgi veidu, kādā cilvēce organizē zināšanu radīšanu un izplatīšanu. Tādējādi *tīmekļa 2.0* iespējas nemazina informācijas vai zināšanu objektivitāti, tās tikai piedāvā dažādas objektivitātes versijas, kas sabiedrībā eksistējušas visu laiku. Tāpat ar mūsdienu tehnoloģiju starpniecību agrāk galvenokārt šaurā lokā mutiski paustā informācija ir pieejama daudz plašākā mērogā.²⁵⁸ Promocijas darbā internets tiek aplūkots saskaņā instrumentālo attieksmi (sk. 2.1. nodaļu), kas internetu un ar to saistīto tīmekli atspoguļo kā rīku, kas pats par sevi neveicina noderīgu vai nevēlamu efektu,²⁵⁹ tādējādi izteiktā kritika par *tīmekļa 2.0* negatīvo ietekmi uz sabiedrību nav uzskatāma par aktuālu.

Vēl informācijas avotos sastopama nostāja, ka tīmekļa attīstības radītā ietekme uz sabiedrību ir pārspilēta. Tīmekļa kritiķis Nikolas Kārs (*Carr*) uzskata, ka *tīmeklis 2.0* un tam raksturīgās pazīmes (līdzdalība, kolektīvisms, virtuālās kopienas un amatierisms) ir veicinājušas pārmaiņas, tomēr tās nav mainījušas cilvēkus – tie palikuši tādi paši.²⁶⁰ Līdzīgu viedokli attiecībā uz lietotāju līdzdalību pauž arī P. Brafījs, norādot uz jauno tīmekļa iespēju

²⁵⁶ Keen, A. (2008). *The cult of the amateur: how blogs, MySpace, YouTube, and the rest of today's user-generated media are destroying our economy, our culture, and our values*. London; Boston: Nicholas Brealey Publishing, P. 11-34.

²⁵⁷ Turpat. 60. lpp.

²⁵⁸ Tredinnick, L. (2008). *Digital Information Culture: The Individual and Society in the Digital Age*. Oxford: Chandos Publishing, P. 109-112.

²⁵⁹ Cooper, W. (2004). Internet Culture. In: Floridi, L. (ed.). *Blackwell Guide to the Philosophy of Computation and Information*. Oxford: Blackwell. P. 94.

²⁶⁰ Carr, N. (2005, 3 Oct). The amorality of Web 2.0. Rough Type. Retrieved from http://www.roughtype.com/archives/2005/10/the_amorality_o.php

neefektīvu lietojumu, kā rezultātā lietotāji nemaz neizmanto viņiem pieejamās iespējas. P. Brafijs vērtējumā, neskatoties uz daudzajām *tīmekļa 2.0* priekšrocībām, tas pašreiz galvenokārt darbojas vienā virzienā. Lielāko tīmekļa auditoriju veido neliels cilvēku skaits, kuri publicē informāciju, un milzīgs cilvēku skaits, kuri pārlūko un patērē kāda cita publicēto informāciju, nesniedzot savu ieguldījumu vai atgriezenisko saiti.²⁶¹ Arī ekonomisko zinātņu doktors Džeikobs Nīlens (*Nielsen*) piekrīt šādam viedoklim. Viņaprāt lietotāju līdzdalību tiešsaistē izsaka proporcija 90-9-1. Šādā kontekstā 90% no visiem lietotājiem ir patērētāji (*lurkers*), kuri tikai izmanto citu radīto saturu, bet paši nekādā veidā neiesaistās tā papildināšanā, 9% – neregulāri papildinātāji (*intermittent contributors*) un tikai 1% - intensīvi radītāji (*heavy contributors*).²⁶² Lai arī tiek apgalvots, ka lietotāji maz izmanto līdzdalības iespējas, Britu raidorganizācijas (*British Broadcasting Corporation, BBC*) veiktais ilgtermiņa pētījums apgāž šos pieņēmumus un 90-9-1 proporciju. Pētījumā konstatēts, ka tikai 23% no visiem AK tiešsaistes lietotājiem ir uzskatāmi par pasīviem, bet pārējie 77% izmanto kādu no līdzdalības iespējām, tāpēc “līdzdalība drīzāk ir nevis izņēmums, bet pašsaprotams paradums”.²⁶³ Par savstarpēji pretrunīgiem viedokļiem līdzdalības iespēju izmantošanā liecina arī pusaudžu informācijas lietošanas paradumu izpēte. Piemēram, Tartu Universitātes pētnieki pusaudžu aktīvo līdzdalību tiešsaistē uzskata par pārspīlētu. Analizējot 11 līdz 18 gadus vecu skolnieku satura radīšanas paradumus, viņi secinājuši, ka gandrīz 28% minimāli iesaistās šāda veida aktivitātēs, drīzāk izmanto esošu saturu, nevis rada jaunu vai papildina jau publicētu saturu.²⁶⁴ Pētījuma rezultāti arī liecina, ka lielāks skolēnu skaits drīzāk iesaistīsies satura radīšanā vairāk kontrolētā tiešsaistes vidē, piemēram, sociālajos tīklos, forumos un ziņu portālos, kur pieejams ierobežots iespējamo darbību skaits, nevis, piemēram, emuāros vai tīmekļa vietnēs, kur iespējama lielāka radošuma un prasmju demonstrēšana.²⁶⁵ Savukārt, pētnieki Džons Peilfreijs (*Palfrey*) un Urss Gasers (*Gasser*) uzskata, ka daudzi pusaudži katru dienu iesaistās aktivitātēs, kas saistītas ar interneta satura veidošanu un papildināšanu. Viņaprāt šo lietotāju grupu galvenokārt motivē cilvēcei visos laikos raksturīgā vēlme dalīties ar citiem savās domās un paust savus uzskatus. Atsevišķos gadījumos uz līdzdalību pamudina arī finansiāls atalgojums vai popularitāte.²⁶⁶ Abi pētnieki, līdzīgi kā viņu Tartu Universitātes kolēģi, secinājuši, ka aktivitāti līdzdalības iespēju izmantošanā iespējams saistīt ar līdzdalības

²⁶¹ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 169.

²⁶² Nielsen, J. (2006-2009). Participation Inequality: Encouraging More Users to Contribute. *Alertbox*. Retrieved from <http://www.nngroup.com/articles/participation-inequality/>

²⁶³ Goodier, H. (2012, May 04). BBC Online Briefing Spring 2012: The Participation Choice. *BBC*. Retrieved from http://www.bbc.co.uk/blogs/bbcinternet/2012/05/bbc_online_briefing_spring_201_1.html

²⁶⁴ Kalmus, V. et al. (2009). Mapping the Terrain of “Generation C”: Places and Practices of Online Content Creation Among Estonian Teenagers. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 1273.

²⁶⁵ Turpat. 1266., 1276. lpp.

²⁶⁶ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.6., 111-129.

izpausmju vērienu. Piemēram, savu video sižetu veidošana vai populāra mediju satura digitāla pārveidošana – miksējumu radīšana ir uzskatāma par vērienīgām aktivitātēm, kamēr tiešsaistes konta izveide sociālajos tīklos, publicēta sīkziņa (*tweet*), digitālu fotogrāfiju augšupielāde fotogrāfiju dalīšanas vietnēs – par mazāk vērienīgām, bet daudz biežāk piekoptām līdzdalības izpausmēm. Tāpat daudzi mūsdienu pusaudži vēl iesaistās tādās aktivitātēs, kas būtu ierindojamas kaut kur pa vidu starp vērienīgām un mazāk vērienīgām aktivitātēm. Tās būtu, piemēram, *Vikipēdijas* raksta rediģēšana vai jaunas lietojumprogrammas jeb lietotnes (*application*) programmēšana kādam sociālajam tīklam.²⁶⁷ Savukārt, publicists Marks Prenskijs (*Prensky*) tieši programmēšanu izceļ kā visbūtiskāko starp visām līdzdalības izpausmēm un prasmēm, to dēvējot par galveno prasmi 21. gs. Viņš arī uzskata, ka programmēšanas prasme būs tā, kas nākotnē ļaus starp visiem indivīdiem noteikt izglītotākos.²⁶⁸

Saskaņā ar līdzšinējo izpēti pakāpi, nav iespējams tīmekļa lietotājus apzīmēt tikai kā aktīvus vai pasīvus līdzdalības iespēju izmantotājus, tāpat nav pamata apgalvojumam, ka atsaucības trūkuma dēļ *tīmeklis 2.0* nefunkcionētu saskaņā ar tam raksturīgajām pazīmēm un netiktu realizēta *tīkla efekta* noteiktā lietojumvērtība. Tomēr jāņem vērā, ka pastāv atšķirības *tīmekļa 2.0* funkcionalitātes izmantošanā un visas *tīmekļa 2.0* iespējas netiks izmantotas vienlīdz aktīvi.

2.4. Tīmekļa 2.0 risinājumu izmantošanas iespējas bibliotekārajā vidē un bibliotēka 2.0

Tīmeklim 2.0 veltītā kritika nav bijis pietiekams šķērslis, lai *tīmekļa 2.0* funkcionalitāti neizmanto tu dažādās nozarēs, tostarp bibliotēku praksē. Uz *tīmekļa 2.0* risinājumu nepieciešamību bibliotēkās līdzās citiem jaunievedumiem norāda P. Brafījs, uzsverot, ka „iestādei, kas savu darbību balsta uz pieņēmumu, ka lietotāji turpinās to klātienē apmeklēt, ir nelielas nākotnes izredzes, kamēr vien tā nepiedāvā citus pakalpojumus, kas varētu piesaistīt lietotājus”.²⁶⁹ Arī līdzšinējā ārvalstu bibliotēku prakse liecina par pozitīvu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas efektu.²⁷⁰ *Tīmekļa 2.0* tehnoloģiju, risinājumu un pakalpojumu ieviešana bibliotēkās ir uzskatāma par iespēju sekmēt bibliotēku funkciju realizāciju, ieviest mūsdienīgus pakalpojumus un palīdzēt īstenot galvenos Lietotājoorientētās pieejas atzinumus (sk. 2.4.3. apakšnodaļu). Turpinājumā plašāk raksturoti BIZ avotos biežāk pieminētie *tīmekļa*

²⁶⁷ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.112.

²⁶⁸ Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom : hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, Calif. : Corwin. P. 192.

²⁶⁹ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 12.

²⁷⁰ Anttiroiki, A.-V., Savolainen, R. (2011), Towards Library 2.0: The adoption of web 2.0 technologies in public libraries. *Libri*, 60(2), 87.

2.0 risinājumi, tehnoloģijas un pakalpojumi, kas ir aplūkojami kā interneta kultūrai raksturīgi jaunievedumi. No BIZ nozares speciālistu puses tiek saukti arī par *tīmekļa 2.0* lietojumprogrammatūru,²⁷¹ *tīmekļa 2.0* lietojumprogrammatūras laukiem,²⁷² līdzdalību atbalstošām tehnoloģijām, kas maina līdzšinējos tīmekļa darbības principus.²⁷³ Lai norādītu uz iepriekš minētajiem apzīmējumiem, tālāk tekstā izmantots vārdu savienojums *tīmekļa 2.0* risinājumi. Saskaņā ar promocijas darbā izmantoto *Bibliotēkas 2.0* modeli²⁷⁴ tieši *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums bibliotēkās ir būtisks komponents, kas veido mūsdienīgu bibliotēku jeb *bibliotēku 2.0* (sk. 2.4.1. un 2.4.2. apakšnodaļas).

Četru informācijas avotu izpēte, kuros galvenais apskatītais temats ir *tīmekļa 2.0* izmantošanas iespējas bibliotekārajā vidē,^{275,276,277,278} liecina, ka nav viena vienota viedokļa par *tīmekļa 2.0* risinājumu iedalījumu. BIZ speciālistu uzskati par konkrētu risinājumu izmantošanu bibliotekārajā vidē mēdz būt dažādi. Informācijas speciālists Fils Bredlijs (*Bradley*) savā monogrāfijā par *tīmekļa 2.0* izmantošanas iespējām bibliotēkās izdala un apraksta divdesmit *tīmekļa 2.0* risinājumus,²⁷⁹ savukārt, M. Keisijs un L. Sevastiņuka īpaši izceļ un apskata piecu risinājumu efektivitāti mūsdienīgas, uz lietotāju vajadzībām orientētas bibliotēkas darbībā.²⁸⁰ Apakšnodaļas turpinājumā plašāk apskatīti tie bibliotekārajā vidē izmantojamie risinājumi, kuri atsevišķi izdalīti un aprakstīti vismaz divos no četriem analizētajiem informācijas avotiem (sk. 2.pielikumu). No kopā 27 izdalītajiem risinājumiem tādi ir 12: aplādes (*podcasts*), emuāri (*blogs*), folksonomijas (*folksonomies*), fotogrāfiju koplietošana (*photo sharing*), miksējumi (*mashups, mash-ups*), personalizētās starta lapas (*personalized start pages*), RSS (*really simple syndication, RSS*), sociālie tīkli (*social networks*), tūlītējā ziņojumapmaiņa (*instant messaging*), video koplietošana (*video sharing*), vikivietnes (*wikis*) un virtuālās pasaules (*virtual worlds*).

²⁷¹ Bradley, P. (2007). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing. P. 1-10.

²⁷² Kelly, B. (2008). Library 2.0 and information literacy: The tools. In: Godwin P., Parker J. (eds.). *Information literacy meets Library 2.0*. P. 22.

²⁷³ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. XI.

²⁷⁴ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668 - 681.

²⁷⁵ Bradley, P. (2007). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing. P. 11-187.

²⁷⁶ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 77.-102.

²⁷⁷ Kelly, B. (2008). Library 2.0 and information literacy: The tools. In: Godwin P., Parker J. (eds.). *Information literacy meets Library 2.0*. P. 21.-30.

²⁷⁸ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 11.-190.

²⁷⁹ Bradley, P. (2007). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing. P. 11-187.

²⁸⁰ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 77.-102.

Vairākus no minētajiem risinājumiem, piemēram, personalizētās starta lapas, vikivietnes, virtuālās pasaules vai tajos iestrādātās iespējas, atsevišķi autori^{281,282,283} saista ar *tīmekli 3.0*. Tomēr promocijas darba autore uzskata, ka tīmeklis vēl nav sasniedzis attīstības stadiju, kas atbilstu *tīmeklim 3.0*, un tāpēc tāpat kā F. Bredlijs, M. Keisijšs, B. Kellijs, E. Kroski un L. Sevastiņuka^{284,285,286,287} arī šos risinājumus pozicionē kā *tīmekļa 2.0* risinājumus. Turpinājumā pēc vienotas struktūras ir aprakstīti iepriekš nosauktie, bibliotēkām 12 piemērotākie *tīmekļa 2.0* risinājumi. Informāciju veido literatūrā un akadēmisko terminu datubāzē *AkadTerm*²⁸⁸ risinājuma nosaukumam doto sinonīmu uzskaitījums, īsas ziņas par risinājuma izcelsmi, definējums un piemēri risinājuma izmantošanas iespējām bibliotēkās. Saskaņā ar risinājumu aprakstu promocija darba autore 12 *tīmekļa 2.0* risinājumus ir grupējusi pēc to funkcionalitātes: satura saņemšana; atsevišķi veidojami un uzturami resursi, kas pilnībā vai daļēji spēj realizēt arī bibliotēkas tīmekļa vietnes funkcijas; satura koplietošana; saziņa; informācijas organizēšana; internetā pieejamās informācijas apvienošana, radot jaunus produktus.

Satura saņemšana

Aplādes. Par aplādēm līdzvērtīgiem terminiem uzskatāmi arī aplādes datne, aplādes fails, podraide un podraidījums.²⁸⁹ Apzīmējums *aplādēšana (podcasting)* pirmo reizi minēts 2004. gada 12. februāra laikraksta *The Guardian* numurā.²⁹⁰ Termina oriģinālais nosaukums *podcast* ir saliktenis, ko veido kompānijas *Apple* portatīvo mediju atskaņotāju zīmola *iPod* nosaukums apvienojumā ar vārdu *broadcast* (apraide).²⁹¹ Lektore un *tīmekļa 2.0* tehnoloģiju atbalstītāja bibliotekārajā vidē Elīza Kroski (*Kroski*) norāda, ka aplādes radušās, veiksmīgi apvienojot divas tehnoloģijas: *tīmeklim 2.0* raksturīgo RSS un MP3 audio datņu formāta

²⁸¹ Fuchs, C. (2008). *Internet and society: social theory in the information age*. New York; London: Routledge. P. 126.

²⁸² Peters, T., Bell, L., Gallaway, B. (2007). A Report on the First Year of Operation of the Alliance Second Life Library 2.0 Project also known as the Alliance Information Archipelago. *Alliance Library System*. Retrieved from www.alliancelibrarysystem.com/pdf/07sllreport.pdf

²⁸³ Singh, K. P. et al. (2011). Technological March from Web 1.0 to Web 3.0: a comparative study. *Library Herald*, 49(2), 151.

²⁸⁴ Bradley, P. (2007). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing. P. 11-187.

²⁸⁵ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 77.-102.

²⁸⁶ Kelly, B. (2008). Library 2.0 and information literacy: The tools. In: Godwin P., Parker J. (eds.). *Information literacy meets Library 2.0*. P. 21.-30.

²⁸⁷ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 11.-190.

²⁸⁸ Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija. (2005-2014). *Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm*. Izgūts no <http://termini.lza.lv/term.php>

²⁸⁹ Turpat.

²⁹⁰ Hammersley, B. (2004, 12 Feb). Audible revolution. *The Guardian*. Retrieved from <http://www.guardian.co.uk/media/2004/feb/12/broadcasting.digitalmedia>

²⁹¹ Oxford University Press (2010). Podcast. *Oxford Guide to British and American Culture*. Retrieved from http://www.oup.com/elt/catalogue/teachersites/oald7/wotm/wotm_archive/podcast?cc=global

atskaņotājus.²⁹² Aplāde apzīmē datoros vai citās pārnēsājamās ierīcēs atskaņojamu multimediju datni, visbiežāk – audio vai video klipu, kas tiek izplatīts internetā ar RSS starpniecību. E. Kroski arī izpētījusi, ka ārvalstu bibliotēkas aplādes izmanto, lai komunicētu un nodotu informāciju lietotājiem. Bibliotēkas veido aplādes, lai sekmētu bibliotēkā notiekošo aktivitāšu popularitāti, sniegtu ieskatu organizētajos pasākumos, apmācītu pilnvērtīgākā resursu izmantošanā, arhivētu lekciju ierakstus.²⁹³ Minētie piemēri norāda uz aplāžu potenciālu dažādu funkciju īstenošanai, t.sk. to izmantošana var sniegt atbalstu satura izplatīšanā par izglītojošām bibliotēku aktivitātēm.

RSS. Satura vienkāršā sindicēšana, saīsinot RSS, vēl tiek dēvēta par vietnes resursu kopsavilkumu (*rich site summary*) un RSS metodi.²⁹⁴ Metodes aizsākumi meklējami 20. gs. pēdējā desmitgadē, tomēr RSS izmantošanas rādītāji ievērojami palielinājās līdz ar *tīmekļa 2.0* un emuāru attīstību. Mūsdienās pieņemts uzskatīt, ka RSS lielā mērā ir mainījis tiešsaistē pieejamā satura patēriņu. Tādējādi RSS var aplūkot arī kā 21. gs. pirmās desmitgades būtiskāko interneta tehnoloģiju, kas sava nozīmīguma ziņā pielīdzināma 20. gs. 90. gados izgudrotajām tīmekļa lappusēm.²⁹⁵ Uz RSS funkcionalitāti norāda fakts, ka, piemēram, Latvijā tas ir *tīmekļa 2.0* risinājums, kā izmantošanu tiešās pārvaldes iestāžu mājaslapās paredz Ministru Kabineta (MK) noteikumi.²⁹⁶ RSS pamatā ir satura sindicēšana jeb apkopošana, kas lietotājiem ļauj apskatīt tiešsaistes resursu jaunāko saturu savos RSS ziņu lasītājos jeb agregatoros (*aggregator*), neapmeklējot pašus oriģinālavotus. Biežāk izmantotie RSS lasītāji ir dažādu izstrādātāju radītie produkti, elektroniskais pasts (e-pasts), interneta pārlūkprogrammas, atsevišķi lejupielādējamas programmas, personalizētās starta lapas. RSS dotā iespēja kopīgot informāciju uzskatāma par vienu no galvenajām *tīmekļa 2.0* laikmeta virzītājām.²⁹⁷ RSS ir pieejami dažādi formāti, t.sk. arī 2003. gadā izstrādātais formāts *Atoms* (*Atom*), ko radīja, lai mazinātu pretrunas starp savstarpēji atšķirīgajiem RSS formātiem. Lielākā daļa mūsdienu RSS lasītāju atbalsta visus pieejamos RSS formātus. Bibliotēkas RSS izmanto, lai ļautu interesentiem RSS lasītājos saņemt ziņas par bibliotēkā notiekošo vai plānoto, informācijas resursu recenzijas, aplādes, emuāru saturu, aktualizēto un jaunāko informāciju par ierakstiem datubāzēs, jaunieguvumu sarakstus. RSS tiek lietots arī, lai apkopotu un izplatītu tālāk lietotājiem saistošu citos tiešsaistes avotos publicētu

²⁹² Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 173-182.

²⁹³ Turpat. 173.-175. lpp.

²⁹⁴ VVC. (2014). *Terminu datubāze*. Izgūts no <http://termini.vvc.gov.lv/>

²⁹⁵ Obst, O. (2009). RSS – The Swiss Army Knife of the Internet. *Journal of EAHIL*, 5(1), P. 33.

²⁹⁶ LR MK. (2013. 2. nov.). MK noteikumi Nr.171: Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://likumi.lv/doc.php?id=154198>

²⁹⁷ Filipss, D., Jangs F. (2010). *Sabiedriskās attiecības tiešsaistē: praktisks ceļvedis, kā izveidot tiešsaistes stratēģiju sociālo plašsaziņas līdzekļu pasaulē*. Rīga : Lietišķās informācijas dienests. 151. lpp.

informāciju.²⁹⁸ Galvenais RSS potenciāls ir tā funkcionalitāte jaunākā satura saņemšanai un izplatīšanai.

Atsevišķi veidojami un uzturami resursi, kas pilnībā vai daļēji spēj realizēt arī bibliotēkas tīmekļa vietnes funkcijas

Emuāri. Pēc Latvijā apstiprinātās terminoloģijas emuāram līdzvērtīgi nosaukumi ir tīmekļa žurnāls, emuāri, tīmekļa dienasgrāmata, dienasgrāmata un memuāri.²⁹⁹ Lai arī pieņemts uzskatīt, ka pirmie emuāri izveidoti 1994. gadā, termins emuāra definējumam atbilstoša resursa apzīmēšanai parādījās trīs gadus vēlāk – 1997. gadā.³⁰⁰ To ieviesa Jorns Bārgers (*Barger*), amerikāņu programmētājs un futūrists, kura veidotais emuārs *Robot Wisdom* apvienoja, autoraprāt, interesantas saites uz rakstiem par politiku, kultūru, grāmatām un tehnoloģijām. Arī mūsdienu emuāros publicētās ziņas ir gan pašu autoru veidotas, gan pārpublicētas no citiem tiešsaistes resursiem. Emuāru attīstības sākumposmā zinātnieki izteica apgalvojumu, ka, iespējams, šī resursa fenomens ir nozīmīgākais notikums mediju evolūcijā kopš televīzijas ieviešanas.³⁰¹ Emuāru var definēt kā vienas vai vairāku personu, vai organizācijas radītu tiešsaistes resursu, kas veidots dienasgrāmatas formā un regulāri tiek papildināts ar jaunu informāciju. Izvērstāks skaidrojums emuāru raksturo kā tīmekļa vietni, kas atbilst šādiem kritērijiem:

- tīmekļa vietnē ievietotās informācijas vienības kārtotas hronoloģiskā secībā (sākot ar jaunāko);
- daudzos gadījumos vietne tiek atjaunota katru dienu;
- vietne satur daudz hipersaišu;
- emuārs piedāvā publicēto ziņu arhīvu un meklēšanas iespējas;
- pieejama pieteikšanās jaunākajam saturam ar RSS (vai cita) protokola starpniecību, kas parasti tiek saukts par padevi (*feed*);
- vairumā emuāru ieraksti kārtoti tematiski;
- visbūtiskākā pazīme: emuāri nodrošina lietotājus ar komentēšanas iespēji.³⁰²

²⁹⁸ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.29.

²⁹⁹ Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija. (2005-2014). Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm. Izgūts no <http://termini.lza.lv/term.php?term=mashup&list=mashup&lang=EN>

³⁰⁰ Young, M. L. (2006). Blogging: An introductory look at an old pastime in a new medium. *Library Hi Tech News*, 8, 27-28.

³⁰¹ Sullivan, A. (2002, 13 Oct). An honest blogger will never make a quick buck. *Sunday Times*. Retrieved from Newspaper Source database.

³⁰² Poll, R. (2007). Evaluating the library website: statistics and quality measures. In: *World Library And Information Congress: 73rd IFLA General Conference And Council. August 19-23, 2007, Durban, South Africa*. P. 7.

Ārvalstu pieredze liecina, ka bieži bibliotēkas ar emuāru starpniecību izplata informāciju par pasākumiem bibliotēkā, sniedz ziņas par jaunieguvumiem un datubāzu atjauninājumiem, publicē grāmatu recenzijas, aicina iesaistīties diskusijās, veido tematiskus resursu ceļvežus.^{303,304} Latvijā, lai sekmētu bibliotēku un ar bibliotēku nozari saistītu organizāciju emuāru izveidi, 2008. gadā tika publiskota šobrīd slēgta emuāru veidošanas platforma *BibLog.lv*. Platformas izveidotājs un emuāra *Bibliotēka 2.0* autors Jānis Ziediņš noskaidrojās, ka Latvijā pirmie bibliotēku emuāri parādījās 2007. gadā.³⁰⁵ Līdzīgi kā pirmie bibliotēku emuāri arī šobrīd tie tiek izmantoti, lai popularizētu bibliotēkas, informētu par to aktualitātēm, kā arī izglītotu lietotājus.

Personalizētās starta lapas. Personīgā sākulapa (*personal homepage*) vai personalizētā tīmekļa lapa (*personalised webpage*) uzskatāmas par personalizētās starta lapas sinonīmu. Daudzpusīgais *tīmeklim 2.0* atbilstošu resursu klāsts, RSS arvien plašāks izmantojums satura saņemšanai, vietņu izveides vienkāršošanās bija būtiskākie faktori, kas sekmēja personalizēto starta lapu platformu piedāvājumu. *Tīmekļa 2.0* būtībai atbilstošas personalizētās starta lapas ļauj to izmantotājiem vienuviet apkopot saturu no daudzveidīga tiešsaistes resursu klāsta. Starta lapās iespējams iekļaut iecienītāko ziņu kanālu informāciju, emuāru padeves, attēlus no fotogrāfiju koplietošanas vietnēm, koplietos dokumentus, etiķetes, sociālo tīklu kontus, kalendārus, e-pastu saturu u.c. informāciju. Starta lapas arī nodrošina iespēju pievienot visdažādākā veida informāciju ar RSS padevju starpniecību un logrīkus (*widget*). Lapas veidotāju radīts saturs visbiežāk tiek pievienots ar piezīmju un darāmo lietu sarakstu (*to-do lists*) starpniecību.³⁰⁶ Noskaidrots, ka bibliotēku vajadzībām piemērotākās personalizēto starta lapu veidošanas platformas ir *Netvibes*, *Pageflakes* un *iGoogle*.³⁰⁷ Bibliotekāri starta lapas var izmantot, lai sekotu līdzi nozares jaunumiem. Ņemot vērā bibliotēkas veidu un atrašanās vietu, bibliotēkas starta lapā var apvienot lietotāju interesēm atbilstošu informāciju. Starta lapa arī var tikt izmantota kā resurss, kas apkopo bibliotēkas īstenotās tiešsaistes aktivitātes, kurā bibliotēkas veidoto saturu papildina citu personu vai organizāciju publicētas ziņas par bibliotēku vai tās lietotājiem aktuālu saturu.

³⁰³ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 173-17.

³⁰⁴ Singh, K. P., Gill, M. S. (2013). Web 2.0 technologies in libraries: a survey of periodical literature published by Emerald. *Library Review*, 62(3), 180.

³⁰⁵ Ziediņš, J. (2009). Prezentācija Bibliotēka 2.0. *Bibliotēka 2.0*. Izgūts no <http://www.b20.lv/2009/12/16/prezentacija-biblioteka-2-0/>

³⁰⁶ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.101.

³⁰⁷ Pigott, C. (2009). *An Alternative to Existing Library Websites: Evaluation of Nine Start Pages Using Criteria Extracted from Library Literature: Master thesis*. Wellington: Victoria University of Wellington. P. 35.

Sociālie tīkli. Sociālās tīklošanas programmatūra (*social networking software*) ir sinonīms sociālajiem tīkliem.³⁰⁸ Lai gan sociālie tīkli ir pastāvējuši jau kopš cilvēces pirmsākumiem,³⁰⁹ apzīmējums *sociālā tīklošana* (*social networking*) tiek lietots tikai vairāk nekā 50 gadu.³¹⁰ Tas norāda uz indivīda attiecībām ar citiem, raksturo katru indivīdu kā neskaitāmu saišu krustpunktu ar citiem. Pēdējā laikā minētais apzīmējums lielākoties tiek izmantots, lai raksturotu iespējas, kā cilvēki izmanto tehnoloģijas attiecību veidošanai globālā tīmekļa vidē. Šādā kontekstā sociālie tīkli ir jauns līdzeklis kopienu veidošanai neatkarīgi no tīkla izmantotāju fiziskās atrašanās vietas. Populāri sociālo tīklu piemēri pasaulē ir *Facebook*, *Instagram*, *MySpace* un mikroemuāru sociālais tīkls *Twitter*, ko veido daudzi emuāri, kuru ziņas nepārsniedz noteikto 140 zīmju skaita ierobežojumu. Latvijā populārs sociālais tīkls ir *Draugiem.lv*. Visi uzskaitītie sociālie tīkli piedāvā veidot kontus ne tikai privātpersonām, bet arī organizācijām. Bibliotēkas veido kontus sociālajos tīklos, lai ar to starpniecību tiešsaistes vidē paplašinātu pieeju saviem pakalpojumiem, atgādinātu bibliotēkas kontaktinformāciju, darba laiku, tīmekļa vietnes pieejas adresi un citu ar bibliotēku saistītu informāciju.^{311,312,313} Bibliotēkas esamība sociālajos tīklos ļauj tām būt pieejamām lietotājiem tiešsaistes vidē un dod iespēju iesaistīties tiešsaistes kopienās, lai veicinātu savu pakalpojumu izmantošanu.

Vikivietnes. Pirmā vikivietne tika izveidota 1995. gadā un tika izmantota kā paraugrepozitārijs.³¹⁴ Pasaules mērogā pazīstamākās vikivietnes piemērs ir enciklopēdija *Vikipēdija* (*Wikipedia*). Tās pamatā ir vikivietnes galvenā ideja – ļaut ikvienam ievietot un rediģēt resursa saturu. Vikivietne ir definējama kā tīmekļa vietnes paveids, kas jebkuram vai pēc noteiktiem kritērijiem atlasītiem interesentiem vienkāršotā veidā ļauj ievietot, mainīt, papildināt, dzēst vietnē ievietotu saturu. Atkarībā no vikivietnes veidotāju izvēlētajiem uzstādījumiem var tikt prasīta reģistrācija, lai veiktu iepriekš minētās darbības, vai arī, lai rediģētu informāciju, jāsaņem tiesības to darīt. Visbiežāk vikivietnes veido vairākas personas vai grupas, savstarpēji sadarbojoties un papildinot cita citu. Vikivietnes var būt visiem brīvi pieejamas tiešsaistē vai arī tikt izmantotas tikai organizāciju iekšējām vajadzībām. Bibliotēkas vikivietnes izmanto, lai veidotu un lietotājiem piedāvātu tematiskas resursu kolekcijas, kā arī ļautu lietotājiem iesaistīties un līdzdarboties resursu veidošanā. Vikivietnes bibliotēkām ļauj

³⁰⁸ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.107.

³⁰⁹ Safko, L. (2010). *The Social Media Bible. Tactics, Tools, and Strategies for Business Success*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons. P. 23.

³¹⁰ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 12-13.

³¹¹ Agosto, D. E., Abbas, J. (2009). Teens and social networking: How public libraries are responding to the latest online trend. *Public Libraries*, 48(3), 34.

³¹² Dickson, A., Holley, R. P. (2010). Social networking in academic libraries: the possibilities and the concerns. *New Library World*, 111(11/12), 470-471.

³¹³ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.111.

³¹⁴ Klobas, J. (2006). *Wikis: tools for information work and collaboration*. Oxford: Chandos Publishing. P. 15.

vienuviet apkopot idejas, veidot izstādes, veicināt domu apmaiņu, pilnveidot un publicēt pētniecības materiālus.³¹⁵ Vikivietnes līdzās emuāriem, personalizētajām starta lapām un sociālajiem tīkliem ir uzskatāmas par resursiem, kas pilnībā vai daļēji spēj realizēt arī bibliotēkas vietnes funkcijas.

Satura koplietošana

Fotogrāfiju koplietošana. Fotogrāfiju koplietošana ir plašāk skatāma kā viens no satura koplietošanas veidiem līdzās promocijas darbā analizētajai video koplietošanai. Vietnes un lietojumprogrammatūra digitālu attēlu glabāšanai un pārvaldīšanai tiešsaistē pastāvēja jau pirms *tīmekļa 2.0* attīstības, tāpēc, fotogrāfiju koplietošanu aplūkojot kā *tīmekļa 2.0* risinājumu, būtiska ir fotogrāfiju koplietošana ar citiem lietotājiem, pieļaujot viņu līdzdalību un iesaistīšanos.³¹⁶ Fotogrāfiju koplietošanas lietojumprogrammatūras daudzveidīgajā klāstā E. Kroski īpaši izceļ vietni *Flickr*, kas ļauj lietotājiem tiešsaistes vidē ne tikai kopīgot (*share*) attēlus, bet arī veidot domubiedru grupas, komentēt attēlus, izmantot RSS, piešķirt etiķetes.³¹⁷ Savukārt, dažādu profesiju pārstāvji (akadēmiskais personāls, bibliotekāri, mārketinga speciālists, students un žurnālists) diskusijā par fotogrāfiju koplietošanu norāda uz *Instagram* potenciālu bibliotēkās satura koplietošanā izmantojot mobilos telefonus.³¹⁸ Daži piemēri fotogrāfiju koplietošanas iespējām ir bibliotēku veidotas un fotogrāfiju koplietošanas vietnēs publicētas fotogrāfiju kolekcijas par notikumiem bibliotēkās, personālu un jaunieguvumiem.³¹⁹ Bibliotēkas fotogrāfiju koplietošanu izmanto mārketinga vajadzībām, esošās un potenciālās auditorijas sasniegšanai, kā arī digitālo attēlu pārvaldīšanai un lietotāju līdzdalības veicināšanai.

Video koplietošana. Video koplietošana piedzīvoja strauju izaugsmi līdz ar video datņu koplietošanas vietnes *YouTube* nonākšanu kompānijas *Google* īpašumā 2006. gadā.³²⁰ Video koplietošanu veicina *YouTube* un citas vietnes, kas piedāvā meklēt, augšupielādēt gan profesionāļu, gan amatieru veidotas video datnes, pievienot tām etiķetes, veidot savus kontus, iesaistīties interešu kopās, kopīgot video datnes. Šajās vietnēs pieejamo video datņu saturs ir visdažādākais. Līdzās amatieru veidotam saturam lietotāji var noskatīties prezentācijas, studiju materiālus, ziņas, konferenču ziņojumus. Bibliotēkas izmanto video koplietošanas

³¹⁵ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.45.

³¹⁶ Turpat. 65. lpp.

³¹⁷ Turpat.

³¹⁸ Abbott, W., Donaghey, J., Hare, J., Hopkins, P. (2013). An Instagram is worth a thousand words: an industry panel and audience Q&A. *Library Hi Tech News*, 30(7), 1-6.

³¹⁹ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.70.

³²⁰ YouTube (2011). Timeline. *Google Corporate*. Retrieved from http://www.youtube.com/t/press_timeline

vietnes, lai veidotu savu kontu vai kanālu bibliotēkas popularizēšanai. Bibliotēkas kontā publicētās video datnes ļauj piesaistīt video koplietošanas vietņu lietotāju uzmanību, un vienlaicīgi ir pielāgotas publicēšanai citos bibliotēkas tiešsaistes resursos.³²¹ Bibliotēku sagatavoto video materiālu saturs ir daudzveidīgs un to galvenais mērķis ir informēt par bibliotēku pakalpojumiem, apmācīt resursu izmantošanā, iepazīstināt ar personālu un bibliotēku telpām.

Saziņa

Tūlītējā ziņojumapmaiņa. Tūlītējā ziņojumapmaiņa, ko plašāk dēvē par saziņas rīkiem (*communications tools*),³²² sākotnēji balstījās uz teksta ziņojumu nodošanu. Mūsdienās teksta ziņojumus arvien biežāk papildina multimediji, kas ļauj sarunāties, izmantot video priekšrocības, pārsūtīt datnes. Tūlītējā ziņojumapmaiņa ir iespēja vismaz diviem interneta lietotājiem, kuri izmanto šo pakalpojumu, apmainīties ar ziņojumiem reālā laikā neatkarīgi no viņu fiziskās atrašanās vietas. Ziņojumapmaiņas laikā abiem lietotājiem jābūt pieejamam internetam, un ziņojumu saņēmējam jāpiekrīt tūlītējai ziņojumapmaiņai.³²³ Populāri tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūras piemēri ir *Skype*, *GoogleTalk*, *AOL Instant Messenger*. Ikgadējie tūlītējās ziņojumapmaiņas tendenču pētījumi parāda, ka 58% cilvēku tūlītējo ziņojumapmaiņu izmanto darbavietās un darba vajadzībām.³²⁴ Arī bibliotēkās tā tiek lietota darba pienākumu veikšanai. Tūlītējā ziņojumapmaiņa ļauj lietotājiem noteiktā laikā tiešsaistē sazināties ar bibliotēkas darbiniekiem un veidot klātienē apmeklējumam līdzvērtīgu sarunu. Ar tūlītējās ziņojumapmaiņas starpniecību bibliotēkas sniedz uzziņu pakalpojumus, ļauj pagarināt informācijas resursu nodošanas termiņus u.tml.³²⁵ Tādējādi par galveno tūlītējās ziņojumapmaiņas priekšrocību tiek uzskatīts tās potenciāls saziņai ar lietotājiem vai arī bibliotēkas kolektīvā.

Virtuālās pasaules. Daudzspēlētāju tiešsaistes spēļu (*massively multiplayer online game*) žanrs ir cieši saistīts ar trīsdimensiju tiešsaistes virtuālo pasaulu attīstību. Viens no pazīstamākajiem šādu spēļu piemēriem ir virtuālā pasaule *Otrā dzīve*, ko 2003. gadā izveidoja uzņēmums *Linden Lab*.³²⁶ Šobrīd spēli kontaktējoties, iepērkoties, tirgojoties, satiekoties, apmeklējot nodarbības un iesaistoties citās aktivitātēs veido un pārvalda tās iedzīvotāji –

³²¹ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.92.

³²² Kelly, B. (2008). Library 2.0 and information literacy: The tools. In: Godwin P., Parker J. (eds.). *Information literacy meets Library 2.0*. P. 22.

³²³ VVC. (2014). *Terminu datubāze*. Izgūts no <http://termini.vvc.gov.lv/>

³²⁴ Filipss, D., Jangs F. (2010). *Sabiedriskās attiecības tiešsaistē: praktisks ceļvedis, kā izveidot tiešsaistes stratēģiju sociālo plašsaziņas līdzekļu pasaulē*. Rīga : Lietišķās informācijas dienests. 34. lpp.

³²⁵ Maness, J. (2006). Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries. *Webology*, 3(2). Retrieved from <http://www.webology.org/2006/v3n2/a25.html>

³²⁶ Linden Lab (2011). Where worlds are born. *Linden Lab*. Retrieved from <http://lindenlab.com/>

avatāri jeb reālu personu iemiesojumi digitālā vidē. Ar virtuālo pasauli jeb realitāti apzīmē telpu, kas glabā informāciju nevis cilvēku smadzenēs, bet datortīklos, nodrošinot attālinātu cilvēku komunikāciju.³²⁷ Virtuālā pasaule ir aplūkojama kā reālās vides paplašinājums, ko uztur cilvēku veiktās darbības un savstarpējā mijiedarbība digitālā vidē. Visbiežāk virtuālās pasaules ietver datorā instalētu programmatūru, kas nodrošina *pieeju* virtuālajai telpai. Bibliotēkas virtuālās pasaules izmanto kā publicitātes rīku, lai piesaistītu lietotājus bibliotēkām arī reālajā dzīvē. Bibliotēkas iesaistās virtuālajās pasaulēs, piedāvājot lietotājiem uzziņu pakalpojumus, organizējot tiešsaistes konferences, veidojot izstādes, sniedzot pieeju bibliotēku datubāzēm un katalogiem.³²⁸ Bibliotēku kontus virtuālajās pasaulēs var uzskatīt par bibliotēku filiālēm tiešsaistes vidē.

Informācijas organizēšana

Folksonomijas. Folksonomiju mēdz dēvēt arī par kolektīvu nekontrolētu atslēgvārdu piešķiršanu (*social tagging*) vai sociālu klasifikāciju (*social classification*). Par folksonomijas apzīmējuma ieviesēju uzskata Tomasu Venderu Volu (*Vander Wal*), kurš jēdzienu emuāru diskusijās pirmo reizi minēja 2004. gadā, bet precīzi definēja 2005. gada emuāra ierakstā.³²⁹ Apzīmējums folksonomijas cēlies no vārdiem *folk* (ļaudis) un *taxonomy* (taksonomija). Konkrētā *tīmekļa 2.0* risinājuma pamatā ir digitālu objektu (tīmekļa vietnes, attēli, video utt.) klasificēšana, ļaujot lietotājiem piešķirt neformālus, nekontrolētus atslēgvārdus objektu aprakstīšanai, un piešķirto atslēgvārdu izmantošana tālākā objektu meklēšanas procesā. Piešķirtie atslēgvārdi saskaņā ar LR apstiprināto terminoloģiju tiek apzīmēti šādi: birka, tags, etiķete un norāda uz vienu vai vairākām rakstzīmēm, kas piekārtotas datu kopai, lai to identificētu un sniegtu informāciju par kopu.³³⁰ Folksonomijas izmanto *pūļa gudrību* un ļauj informācijas meklētājiem marķēt dokumentus vai informācijas vienības viņiem saprotamā valodā. Šo *tīmekļa 2.0* risinājumu raksturo lietotāju piešķirtu atslēgvārdu izkārtojums etiķešu mākoņos (*tag clouds*), kur etiķešu izcēlums un rakstzīmju lielums atkarīgs no piešķiršanas biežuma. Pētnieki uzskata, ka etiķešu mākoņu izmantošana informācijas klasificēšanai mudina lietotājus pārlūkot saturu, ko viņi citādāk neapskatītu.³³¹ Bibliotēkām folksonomijas ļauj pārvarēt ierobežojumus, kas saistīti ar tradicionālo klasifikācijas sistēmu izmantošanu.

³²⁷ Fuchs, C. (2008). *Internet and society: social theory in the information age*. New York; London: Routledge. P. 137.

³²⁸ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.153.

³²⁹ Vander Wal, T. (2005). Folksonomy definition and Wikipedia. *Vanderwal.net*. Retrieved from <http://www.vanderwal.net/random/entrysel.php?blog=1750>

³³⁰ VVC. (2014). *Terminu datubāze*. Izgūts no <http://termini.vvc.gov.lv/>

³³¹ Anfinsen, S. et al. (2011). Web 2.0 and folksonomies in a library context. *International Journal of Information Management*, 31, 65.

Tāpat tās palīdz izprast lietotāju informācijas klasificēšanas paradumus un iegūtās atziņas lietot, apstrādājot informāciju. Lai veicinātu satura izmantošanu, bibliotēkas informācijas klasificēšanai lieto etiķešu mākoņus, ļauj lietotājiem piešķirt atslēgvārdus e-katalogu ierakstiem un digitālo kolekciju saturam, kā arī izmanto tādas vietnes kā *Delicious*, *LibraryThing*.^{332,333} Kopumā ar folksonomiju starpniecību bibliotēkām tiek dota iespēja daudz brīvāk un dinamiskāk aprakstīt bibliotēku resursus, turklāt folksonomiju izmantošana atbalsta lietotāju līdzdalību.

Internetā pieejamās informācijas apvienošana, radot jaunus produktus

Miksējumi. Miksējumus sauc arī par tīmekļa lietojumprogrammas hibrīdiem (*web application hybrids*) vai jaucējprogrammām.³³⁴ To aizsākumi meklējami mūzikas industrijā, dīdžejiem kombinējot vairāku dziesmu fragmentus vienā skaņdarbā. Miksējumi saistīti ar *tīmeklim 2.0* raksturīgo pazīmi izmantot jau tīmeklī esošo informāciju, lai radītu jaunu saturu. Daudzas pasaulē labi zināmas kompānijas (piemēram, *Yahoo*, *eBay*, *Google*) ļauj izmantot savus produktus, veicinot miksējumu radīšanu. Miksējumi var tikt izveidoti, lai vienā platformā apvienotu savstarpēji atšķirīgus resursus.³³⁵ Piemēram, saistītu tīmeklī pieejamās grāmatu recenzijas ar bibliotēkas kataloga ierakstiem, papildinātu bibliotēkas atrašanās vietu kartē ar lietotājiem saistošu un aktuālu informāciju.³³⁶ Minētie piemēri ir tikai dažas no iespējām, jo, ņemot vērā miksējumu un tiem piemērota satura daudzveidību, bibliotēkām ir neierobežotas iespējas šī *tīmekļa 2.0* izmantošanā un jauna satura radīšanā.

Ņemot vērā tehnoloģiju straujo attīstību, viedokļu dažādību un promocijas darbā izmantotā *tīmekļa 2.0* definējuma atvērtību jaunu risinājumu ietveršanai šajā kategorijā, bibliotēkām piemērotāko *tīmekļa 2.0* risinājumu klāsts ir mainīgs. Katra bibliotēka *tīmekļa 2.0* funkcionalitāti var izmantot atšķirīgi, saglabājot kopīgu mērķi – sasniegt potenciālos lietotājus un uzturēt saikni ar esošajiem. Turklāt, lai arī pētnieki atbalsta vairāku, nevis tikai dažu, *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu, nav ieteikts izmantot pilnīgu visus pieejamos *tīmekļa 2.0*

³³² Anfinnsen, S. et al. (2011). Web 2.0 and folksonomies in a library context. *International Journal of Information Management*, 31, 63-64.

³³³ Rethlefsen M. L. (2007). Tags Help Make Libraries Delicio.us. *Library Journal*, 132. Retrieved from <http://www.libraryjournal.com/article/CA6476403.html>

³³⁴ Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija. (2005-2014). Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm. Izgūts no <http://termini.lza.lv/term.php?term=mashup&list=mashup&lang=EN>

³³⁵ Singh, K. P., Gill, M. S. (2013). Web 2.0 technologies in libraries: a survey of periodical literature published by Emerald. *Library Review*, 62(3), 180.

³³⁶ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P.189.

risinājumus.³³⁷ Vēl jāņem vērā, ka, izmantojot *tīmekļa 2.0* risinājumus, nepieciešama kvalitatīva un pārdomāti izstrādāta bibliotēkas tīmekļa vietne.

Jau 1992. gadā publicēts manifesti pievērsa nozares pārstāvju uzmanību bibliotēku pakalpojumu pārveidei un aktualizēja jautājumu par bibliotēku tīmekļa vietņu nepieciešamību.³³⁸ Lai arī sākotnēji daudzas bibliotēkas bija neizpratnē, kā izmantot internetu bibliotēkas darba uzlabošanā, 1990. gadu sākumā bibliotekāru un sabiedrības intereses rezultātā sāka parādīties arvien vairāk bibliotēku tīmekļa vietņu.³³⁹ Vairākus gadus vēlāk veiktā akadēmisko bibliotēku tīmekļa vietņu izpēte parādīja, ka liela daļa no vietnēm tiek veidotas brīvprātīgi. Rezultāti ļāva secināt, ka, lai arī vietnes kalpo dažādiem mērķiem, to galvenais uzdevums ir sniegt atbalstu bibliotēkas pamatvērtību, pakalpojumu un funkciju īstenošanā.³⁴⁰ Mūsdienās „bibliotēku tīmekļa vietnes ir kļuvušas par galveno pieejas punktu, lai informētu lietotājus par viņiem pieejamajiem pakalpojumiem un resursiem”.³⁴¹ Dž. Nīlsens uzsver, ka „organizācijas tīmekļa vietne ir logs uz pasauli un sākuma punkts lielākajai daļai no lietotāju apmeklējumiem”.³⁴² Šādai nostājai piekrīt arī bibliotekārās vides pārstāvji, norādot, ka „bibliotēkas vietne ir uzlūkojama kā fiziskās bibliotēkas tiešsaistes paplašinājums”.³⁴³ Savukārt, mārketinga speciālisti un doktora grāda ieguvēji Džerijs Hārts (*Hart*) un Bete Dausta (*Daoust*) apgalvo, ka „šodienas tīmekļa vietne ir vizuāls komunikators, tā ir interaktīva un apmeklētājiem draudzīga. [...] Mijiedarbība starp [...] tīmekļa vietni un tās apmeklētāju ir komunikācija”.³⁴⁴ Mārketinga speciālists Deivids Mērmans Skots (*Scott*) norāda, ka „lieliska interneta vietne ir visu pārējo tiešsaistes iniciatīvu, tostarp aplāžu, emuāru, jaunumu apskatu un citu tiešsaistes mediju, krustpunkts.”³⁴⁵ Šādā gadījumā visi izmantotie tiešsaistes risinājumi ir savstarpēji saistīti cits ar citu, un tīmekļa vietne ir tas pieejas punkts, kas visas šīs iniciatīvas apkopo.

³³⁷ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 106.

³³⁸ Buckland, M. (1992). *Redesigning library services: a manifesto*. Chicago: ALA. Retrieved from <http://sunsite.berkeley.edu/Literature/Library/Redesigning/html.html>

³³⁹ Wildin, N. (1997). Washington Public Libraries Online: Collaborating in Cyberspace. *Library Hi Tech*, 15(3/4), 75-79.

³⁴⁰ Haines, A. (1999). Librarians' personal Web pages: An analysis. *College & Research Libraries*, 60(6), 548.

³⁴¹ Ferry, K., Johnson, C., Palmer, C. (2010). Proof of Concept: The Fatal First Click: How Do We Hook Them, Once We've Got Them to Look? In: *Open access to knowledge - promoting sustainable progress: 76th IFLA General Conference and Assembly, August 11, 2010, Gothenburg, Switzerland*. P. 1.

³⁴² Nielsen, J. (2002). Top 10 guidelines for homepage usability. *Alertbox*, May 12, 2002. Retrieved from <http://www.useit.com/alertbox/20020512.html>

³⁴³ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 105.

³⁴⁴ Hārts, Dž., Dausta B. (2007). *Panākumu plāns e-mārketinga : kā uzvarēt interneta mārketinga spēlē*. Rīga : Lietišķās informācijas dienests. 17. lpp.

³⁴⁵ Skots, D. M. (2009). *Jaunie mārketinga un sabiedrisko attiecību likumi : kā sasniegt pircējus ar ziņu apskatu, emuāru, aplāžu, virusālā mārketinga un tiešsaistes mediju palīdzību*. Rīga : Lietišķās informācijas dienests. 130. lpp.

2.4.1. Jēdziens *bibliotēka 2.0*

Bibliotēkām piemērotākie *tīmekļa 2.0* risinājumi tiek pozicionēti kā pārmaiņu ierosinātāji bibliotēku praksē^{346,347} un tiek cieši saistīti ar jēdzienu *bibliotēka 2.0*. Jau 2005. gadā, gadu pēc jēdziena *tīmeklis 2.0* ieviešanas oficiālā aprītē, bibliotekārājā vidē aizsākās diskusijas par *tīmekļa 2.0* risinājumu atbilstību bibliotēku vajadzībām. Tīmekļa dažādo versiju nodalīšanai lietotie apzīmējumi: *tīmeklis 1.0*, *2.0* un vēlāk – *3.0*, tika pārveidoti par *bibliotēku 1.0*, *2.0* vai *3.0*. Šādā kontekstā *bibliotēka 1.0* norāda uz „vienvirziena apkalpošanu, kā rezultātā cilvēki saņem pieprasīto informāciju”,³⁴⁸ bet *bibliotēka 2.0* ļauj ieviest arvien personalizētākus pakalpojumus, pietuvināt bibliotēkas lietotājiem, realizējot ideju par bibliotēku bez robežām jaunā kvalitātē.³⁴⁹ *Tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošana dažādu kopienu piesaistīšanai ir gatavošanās *tīmekļa 3.0* atnākšanai, kurā sava vieta būs atvēlēta arī *bibliotēkai 3.0*³⁵⁰ jeb nākamajai *bibliotēkas 2.0* attīstības stadijai.

Līdzīgi kā *tīmeklis 2.0* arī jēdziens *bibliotēka 2.0*, neskatoties uz daudziem mēģinājumiem ieviest vienotu jēdziena izpratni, vēl joprojām tiek traktēts dažādi. Vairāki autori piedāvā padziļinātu jēdziena izpratni, izvirzot *Bibliotēkas 2.0* teoriju³⁵¹ vai modeli.^{352,353,354} Lai arī jēdziens *bibliotēka 2.0* tiek traktēts daudzpusīgi, nozares pētnieki ir vienisprātis, ka apzīmējums *bibliotēka 2.0* ar diskusiju starpniecību radās 2005. gadā M. Keisija veidotajā emuārā *LibraryCrunch*³⁵⁵ un tika tālāk izplatīts 2005. gada oktobrī notikušajā konferencē *Internet Librarian*³⁵⁶, bibliotekārās vides pārstāvim Maiklam Stīvensam (*Stephens*) aprakstot *bibliotēkas 2.0* idejai atbilstošas tīmekļa vietnes izskatu. BIZ

³⁴⁶ Carlsson, H. (2012). Working with Facebook in Public Libraries: A Backstage Glimpse into the Library 2.0 Rhetoric. *Libri*, 62, 200-201.

³⁴⁷ Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf

³⁴⁸ Curran, K., et al. (2006). Involving the user through Library 2.0. *New Review of Information Networking*, 12(1/2), 47.

³⁴⁹ Pugh, L. (2007). *Change Management in Information Services*. Abingdon; Oxon: Ashgate Publishing. P. 1-2.

³⁵⁰ Evans, W. (2009). *Building Library 3.0: issues in creating a culture of participation*. Oxford : Chandos Publishing. P. 14.

³⁵¹ Maness, J. (2006). Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries. *Webology*, 3(2). Retrieved from <http://www.webology.org/2006/v3n2/a25.html>

³⁵² Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. 172 p.

³⁵³ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668 - 681.

³⁵⁴ Kwanya, T., Stillwell, C., Underwood, P. G. (2012). Library 2.0 versus other library service models: A critical analysis. *Journal of Librarianship*, 44(3) 145–162.

³⁵⁵ Casey, M. E. (2005). LibraryCrunch. Retrieved from: <http://www.librarycrunch.com>

³⁵⁶ Internet Librarian 2005 (2005). *Information Today*. Retrieved from <http://www.infotoday.com/il2005/default.shtml>

speciālists Maikls K. Habibs (*Habibs*) konstatējis, ka jau gadu pēc apzīmējuma definēšanas tas profesionālajā diskursā ieņēma stabilu pozīciju.³⁵⁷

Mēģinot radīt iespējami atbilstošāku *bibliotēkas 2.0* jēdziena skaidrojumu, vairāki autori ir precizējuši, kāda veida informāciju definējumam būtu jāietver. M. K. Habibs norāda, ka, definējot *bibliotēku 2.0*, būtiski atklāt jēdzienam raksturīgo. Pretējā gadījumā var veidoties izpratne par *bibliotēku 2.0* kā sinonīmu *tīmeklim 2.0* un citiem fenomeniem, kas saistīti ar jaunievedumiem bibliotēkās. M. K. Habibs piedāvā definējumu, kas ietver atsaukšanos uz *tīmekli 2.0* un vienlaicīgi norāda uz pārmaiņām bibliotēkās: „*bibliotēka 2.0* aptver to bibliotēku pakalpojumu kopumu, kas veidots, lai apmierinātu *tīmekļa 2.0* tieši vai netieši sekmētās lietotāju vajadzības”.³⁵⁸ Savukārt, M. Keisijs un L. Sevastiņuka norāda, ka, definējot jēdzienu *bibliotēka 2.0*, ikvienam traktējumam būtu jāatsaucas uz šādām nostādnēm:

- *bibliotēka 2.0* ir pastāvīgu un mērķtiecīgi orientētu pārmaiņu modelis;
- *bibliotēka 2.0* piedāvā lietotāju virzītus pakalpojumus, kas atbalsta līdzdalību;
- realizējot abas minētās nostādnes, *bibliotēka 2.0* meklē iespējas uzlabot pakalpojumus, kas orientēti uz esošajiem lietotājiem, kā arī cenšas sasniegt potenciālos lietotājus.³⁵⁹

M. Keisijs un L. Sevastiņuka norāda, ka nav precīzas metodoloģijas, kā identificēt *bibliotēkas 2.0* pakalpojumus. Būtiskākais, kas konkrētu pakalpojumu padara par *bibliotēkas 2.0* pakalpojumu, ir tā plānošana un tajā iestrādātā struktūra, kas izpaužas tādu kritēriju ievērošanā kā pastāvīgas pārmaiņas un lietotāju līdzdalība.³⁶⁰

Saistot *bibliotēkas 2.0* jēdzienu ar Lietotājiorientēto pieeju, bibliotēku nozares pārstāvji norāda, ka „*bibliotēkas 2.0* galvenā doktrīna ir bibliotēkas nogādāšana līdz lietotājam”³⁶¹ vai „*bibliotēkas 2.0* sirds ir lietotājiorientētas pārmaiņas”.³⁶² Arī akadēmiskās vides pārstāvis Kevins Karens (*Curran*) un viņa Olstera Universitātes kolēģi (*University of Ulster*) (Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, AK) apgalvo, ka, apkopojot visas *bibliotēkai 2.0* raksturīgās pazīmes, to var definēt kā „lietotāju virzītu bibliotēku, kuras mērķis ir ietaupīt ikviena bibliotēkas lietotāja laiku, kas nepieciešamas, lai sameklētu viņam

³⁵⁷ Habib, M. C. (2006). *Toward academic library 2.0: development and application of a library 2.0 methodology: Master thesis*. Chapel Hill: School of Information and Library Science of the University of North Carolina. P. 4.

³⁵⁸ Turpat. 9. lpp.

³⁵⁹ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 5.

³⁶⁰ Turpat. 67. lpp.

³⁶¹ Griffis, P. et al. (2007). Discovering Places to Serve Patrons in the Long Tail. In: Cohen L. B. (ed.). *Library 2.0 Initiatives in Academic Libraries*. Chicago: Association of College and Research Libraries. P. 1.

³⁶² Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2006). Library 2.0: Service for the next-generation library. *Library Journal*, 14, p. 40.

vajadzīgo informāciju”.³⁶³ Konkrētajā *bibliotēkas 2.0* definējumā ir gan atsauce uz galvenajām Lietotāji orientētās pieejas atziņām, gan mūsdienu kontekstā tiek aktualizēts Š. R. Ranganatana izvirzītais bibliotēkzinātnes likums „Taupi lasītāja laiku”.³⁶⁴ Lietotāju nozīmes prioretizēšana ļauj *bibliotēku 2.0* skatīt ciešā saistībā ar Lietotāji orientētās pieejas galvenajām atziņām un aplūkot *bibliotēku 2.0* kā Lietotāji orientētās pieejas mūsdienu paplašinājumu.

Iepriekš atspoguļotā *bibliotēkas 2.0* izpratne visbiežāk ietver atsaukšanos uz *tīmekli 2.0* un/vai tā risinājumiem, uzsver iespēju piedāvāt uzlabotus bibliotēku pakalpojumus vai arī prioretizē lietotājus, lietotāju vajadzības un viņiem dotās līdzdalības iespējas. Šie *bibliotēkai 2.0* raksturīgie aspekti atspoguļojas arī *Bibliotēkas 2.0* modelī, kas piedāvā padziļinātāku jēdziena izpratni nekā iepriekš aplūkoti jēdziena skaidrojumi.

2.4.2. *Bibliotēkas 2.0* modelis

Daudzpusīgā *bibliotēkas 2.0* jēdziena izpratne ir sekmējusi vairāku modeļu klasificēšanu zem nosaukuma *Bibliotēkas 2.0* modelis.^{365,366} Promocijas darbā, lai traktētu un pētītu *bibliotēku 2.0*, ir izmantots Abo Akadēmijas universitātes Informācijas studiju nodaļas pārstāvju sagatavotais *Bibliotēkas 2.0* modelis,³⁶⁷ kam ir skaidri norādīta izstrādāšanas metodoloģija un kas atspoguļo praksē balstītu redzējumu par *bibliotēku 2.0*, kā arī pētniekiem piedāvā galvenos elementus *bibliotēkas 2.0* izpētei. Jēdziens modelis šādā kontekstā lietots, lai norādītu uz modeli kā teorijas izstrādes bāzi – posmu pirms pētāmā objekta skaidrojums un vispārinājums kādā pētniecības laukā ieguvis un nostiprinājis teorijas statusu. Tomēr, atsaucoties uz modeļa skaidrojumu, jāņem vērā, ka “nav iespējams skaidri nodalīt, kas ir modelis un kas – teorija.”³⁶⁸

Izvēlētais *Bibliotēkas 2.0* modelis ir empīriski pamatots četru pētnieku kopdarbs un piedāvā 29 augstākās izglītības iestāžu bibliotēku, publisko bibliotēku, nacionālo bibliotēku un specializēto bibliotēku profesionāļu izpratni par *bibliotēku 2.0*. *Bibliotēkas 2.0* modelis veidots, apkopojot vecuma, darba pieredzes un pārstāvētās bibliotēkas tipa ziņā atšķirīgu

³⁶³ Curran, K., et al. (2006). Involving the user through Library 2.0. *New Review of Information Networking*, 12(1/2), 58.

³⁶⁴ Ranganathan, S.R. (2006/1931). *Five laws of library science*. Madras: Madras Library Association. P.337-355.

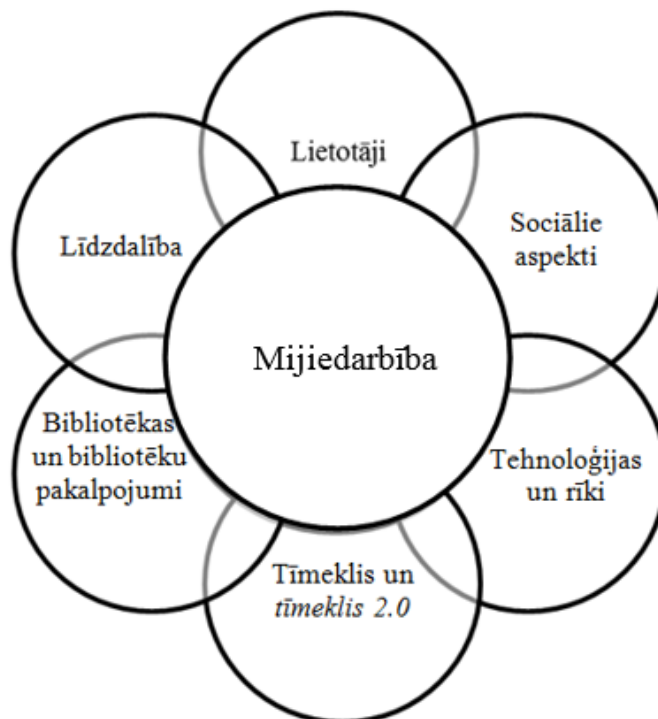
³⁶⁵ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. 172 p.

³⁶⁶ Kwanya, T., Stillwell, C., Underwood, P. G. (2012). Library 2.0 versus other library service models: A critical analysis. *Journal of Librarianship*, 44(3) 145–162.

³⁶⁷ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668 - 681.

³⁶⁸ Bates, M.J. (2005). An introduction to metatheories, theories, and models. In: Fisher K. E., Erdelez S., McKechnie L. (eds.). *Theories of Information Behavior*. Medford; New Jersey: Published for the American Society for Information Science and Technology by Information Today. P.3.

bibliotēku speciālistu atbildes uz atvērto jautājumu „Kas ir *bibliotēka 2.0*”.³⁶⁹ Analizējot datus un definējot modeli, pētnieki ņēmuši vērā bibliotēku speciālistu doto asociāciju savstarpējo saistību un minēšanas biežumu.

2.2. att. *Bibliotēkas 2.0* modeļa komponenti³⁷⁰

Bibliotēkas 2.0 modelis ir balstīts uz septiņiem komponentiem, kas ir vistiešāk saistīti ar *bibliotēku 2.0* un ir identificēti tematiski grupējot bibliotēku speciālistu atbildes. Tie ir šādi: *mijiedarbība*, *lietotāji*, *sociālie aspekti*, *tehnoloģijas un rīki*, *tīmeklis un tīmeklis 2.0*, *bibliotēkas un bibliotēku pakalpojumi*, *līdzdalība* (sk. 2.2. att.). Modeļa kontekstā blakus novietotie komponenti jāskata kā savstarpēji saistīti. 2.2. attēlā komponentu saistība attēlota kā blakus esošo komponentu pārklāšanās, bet *mijiedarbība* kā modeļa galvenais komponents novietota attēla centrā.

Mijiedarbība ir vārds, kas aprakstot *bibliotēku 2.0*, visbiežāk saistīts ar citiem *bibliotēkas 2.0* aprakstīšanai izmantotajiem apzīmējumiem, vienlaicīgi *mijiedarbība* ir arī visbiežāk atsevišķi lietotais vārds *bibliotēkas 2.0* raksturošanai. Tādējādi tā jāuztver kā vadošais virsjēdziens un visbūtiskākais *bibliotēkas 2.0* komponents, kas vieno visus pārējos komponentus. *Mijiedarbības* nozīme uzsvēta arī promocijas darbā izmantotajā Radikālo

³⁶⁹ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 671.

³⁷⁰ Turpat. 675.-676. lpp.

pārmaiņu teorijā, kas mijiedarbību pozicionē kā vienu no trim interneta kultūras principiem.³⁷¹ Mijiedarbības lomu *bibliotēkas 2.0* kontekstā akcentē arī Latvijas pētnieki, norādot, ka „*bibliotēka 2.0* ietver pieaugošu informācijas plūsmu ne vien no bibliotekāra, bet galvenokārt tieši no lasītāja uz bibliotēku. Mijiedarbība ir *jaunās bibliotēkas* jaunais pamats un jaunā paradigma”.³⁷² Abo Akadēmijas universitātes Informācijas studiju nodaļas pārstāvji norāda, ka modelim atbilstošai institūcijai būtiski ir arī pārējie komponenti, kuru prioretizēšana ir cieši saistīta ar iestādes specifiku, nākotnes vīziju, pamatvērtībām un politiku. Piemēram, modeļa autoru skatījumā iestādēm, kas koncentrējas uz lietotājiem un viņu lomu, *bibliotēka 2.0* ir saistīta ar lietotājiem, kuri līdzdarbojas bibliotēku veidoto un popularizēto *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanā.³⁷³

Saskaņā ar izstrādātāju redzējumu modelis pētniekiem un bibliotēku speciālistiem piedāvā galvenos atslēgvārdus *bibliotēkas 2.0* kā pētījuma objekta traktēšanai, iezīmē iespējamās izpētes virzienus, sniedz atbalstu esošo un potenciālo pakalpojumu izvērtēšanā. Modelis arī ļauj precizēt un apkopot jēdziena *bibliotēka 2.0* būtību, kas saskaņā ar 2.4.1. apakšnodaļā apskatītajiem uzskatiem, tiek traktēta daudzpusīgi. Modeļa komponenti, pamatojoties uz empīriski iegūtiem datiem, ļauj izvirzīt šādu *bibliotēkas 2.0* definīciju: „*bibliotēka 2.0* ir pārmaiņas lietotāju un bibliotēku savstarpējā mijiedarbībā sociālo tīmekļa tehnoloģiju transformētā jaunajā līdzdalības kultūrā”.³⁷⁴ Minētais definējums promocijas darbā turpmāk izmantots, lai atsauktos uz *bibliotēkas 2.0* jēdzienu. Šāds jēdziena *bibliotēka 2.0* traktējums autores skatījumā nav pretrunā ar iepriekš aplūkoto *bibliotēkas 2.0* definējumiem. Atšķirībā no tiem, tas atklāj jēdziena daudzpusību un tajā pašā laikā ir pamatotāks nekā 2.4.1. apakšnodaļā apskatītie galvenokārt viena indivīda – bibliotēku praktiķa vai pētnieka, izstrādātie definējumi. Tomēr autore apzinās, ka izvēlētais *bibliotēkas 2.0* definējums, iespējams, ir nepilnīgs, jo veidots, apzinot tikai bibliotēku speciālistu redzējumu bez lietotāju viedokļa noskaidrošanas.

2.4.3. Tīmekļa 2.0 funkcionalitāte bibliotēkas 2.0 kontekstā

Iepriekš apskatītās *tīmekļa 2.0* galvenās pazīmes (lietotāju radīts saturs; *pūļa gudrība*; nepieredzēts datu apjoms; līdzdalība; *tīkla efekts* un *garā aste*; atvērtība) vistiešākajā veidā ir attiecināmas uz *bibliotēku 2.0* un tās galvenajiem komponentiem.

³⁷¹ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 26-50.

³⁷² LNB Bibliotēku attīstības institūts. (2007). *Valsts un reģionālā līmeņa bibliotēku metodiskā un konsultatīvā atbalsta sistēmas izpēte bibliotēku darbības uzlabošanai tradicionālajā un elektroniskajā vidē : pētījums*. Rīga: LNB. 9. lpp.

³⁷³ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 678.

³⁷⁴ Turpat. 677. lpp.

Iespēja vienkāršoti publicēt un izplatīt saturu internetā bibliotēkām ļauj pašām radīt jaunus tiešsaistes resursus, kā arī iesaistīt lietotājus aktīvā tiešsaistes komunikācijā. Lietotāju un bibliotēku mijiedarbība ļauj realizēties *pūļa gudrībai*, to izmantot bibliotēku piedāvāto pakalpojumu uzlabošanai.

Digitālā vide zināmā mērā ļauj atrisināt ierobežojumus, kas saistīti ar telpu trūkumu fiziskai dokumentu uzglabāšanai un vienlaicīgi ļauj nodrošināt pieeju noteiktiem pakalpojumiem lielam lietotāju skaitam. Tādējādi iespējams paplašināt bibliotēku krājumu bez dokumentu norakstīšanas vai telpu paplašināšanas un realizēt *tīmeklim 2.0* raksturīgo pazīmi – nepieredzētu datu apjomu. Tajā pašā laikā informācijas plašā pieejamība aktualizē bibliotēku funkciju – ieteikt, novērtēt un pārbaudīt informāciju.^{375,376}

Būtiska *bibliotēkas 2.0* ideja ir ļaut lietotājiem līdzdarboties bibliotēku pilnveidošanā, jo lietotāju iesaistīšanās tuvina pārlicēbai, ka bibliotēkas ar *tīmekļa 2.0* risinājumu starpniecību pielāgojas to lietotāju vajadzībām, kuri tos arī realitātē izmanto. Tajā pašā laikā lietotājiem doto iespēju līdzdarboties var aplūkot arī kā bibliotekāru autoritātes mazināšanos, jo lietotājiem ir iespēja vairs nebūt tikai pasīviem informācijas saņēmējiem, bet arī „darīt bibliotekāru darbu”.³⁷⁷ Izplatītākie lietotāju līdzdalības piemēri ir tiešsaistes resursu personalizācijas iespēja (piemēram, pielāgojamas saskarnes), etiķešu piešķiršana, recenziju rakstīšana, sava novērtējuma vai reitinga piešķiršana bibliotēku katalogu vai vietņu ierakstiem, komentāru pievienošana.^{378,379} Literatūrā norādīts, ka interesentiem, kuri vēlētos iesaistīties aktivitātēs, kas atbalsta līdzdalību, nevajadzētu uzspiest publisku identificēšanos, bet labāk ļaut palikt anonīmiem. Tomēr lietotāji, kuri līdzdarbojas satura papildināšanā, nešaubīgi pieņem, ka viņu pievienotais saturs būs redzams tiešsaistē.³⁸⁰ Anonīmi paustajam saturam arī vajadzētu būt publiski pieejamam, jo vispārpieejamas atbildes uz jautājumiem padara tās sasniedzamas arī citiem resursa apmeklētājiem. Šādu nostāju M. Keisijs un L. Sevastiņuka pamato ar bibliotekāru pieredzi, kas liecina, ka uz katru personu, kura pajautā kādu sev neskaidru jautājumu, ir pat vairāk nekā desmit cilvēku, kuri laika trūkuma dēļ

³⁷⁵ Brophy, P. (2005). Calimera Research Roadmap Mapping. *CALIMERA*. Retrieved from <http://www.calimera.org/Lists/Announcements/showone.aspx?ID=86>

³⁷⁶ Nguyen, L. C., Partridge H., Edwards S. L. (2012) Towards an understanding of the participatory library. *Library Hi Tech*, 30(2), 336.

³⁷⁷ Turpat. 337. lpp.

³⁷⁸ Akbar, M. et al. (2011). Digital Library 2.0 for Educational Resources. In: Gradmann, S. et al. (eds.). *Research and advanced technology for digital libraries : International Conference On Theory And Practice Of Digital Libraries*. New York : Springer, 2011. P. 98.

³⁷⁹ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 14-15.

³⁸⁰ Smith-Yoshimura, K. (2012). *Social Metadata for Libraries, Archives, and Museums: Executive Summary*. OCLC Research. P. 17.

neuzdot to pašu jautājumu vai arī dažādu apstākļu dēļ baidās uzdot.³⁸¹ Citi bibliotēku speciālisti *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai bibliotēkās kā pozitīvu piemēru min savu pieredzi. Tā liecina, ka šādus risinājumus lieto, piemēram, tie pusaudži, kuri „jūtas pārāk bailīgi, lai paši uzreiz dotos uz bibliotēku un uzrunātu bibliotekāru.”³⁸² Raugoties no šāda viedokļa, *tīmekļa 2.0* risinājumu un funkcionalitātes izmantošana veicina izpratni par bibliotēku pakalpojumiem un izglīto plašu auditorijas daļu.

Garās astes teorija bibliotekārajā vidē tiek saistīta ar to auditoriju, kas varētu, bet neizmanto bibliotēku, tātad potenciālajiem lietotājiem jeb teorijas kontekstā – *garo asti*. M. Keisijš un L. Sevastiņuka norāda, ka jau gadiem ilgi bibliotēkas, piedāvājot tāds pakalpojumus kā starpbibliotēku abonements (SBA) vai starptautiskais starpbibliotēku abonements (SSBA), ir centušās aizsniegt *Garās astes* auditoriju.³⁸³ Viņuprāt, *Garās astes* auditorijas sasniegšana sevī apvieno ne tikai SBA un SSBA, bet arī bibliotēkā uz vietas un tiešsaistē pieejamo pakalpojumu kombināciju, informācijas avotu iepirkšanu pēc lietotāju pieprasījuma no lietoto grāmatu tirgotājiem, dokumentu piegādi mājās un plašāku pieeju elektroniskajai informācijai.³⁸⁴ Savukārt, Laura B. Koena (*Cohen*), bibliotēku nozares praktiķe, atzīmē, ka „saistībā ar *bibliotēku 2.0 garā aste* ir attiecināma uz krājuma attīstību, kā arī tehnoloģiju un pakalpojumu jaunievedumiem”.³⁸⁵ *Garās astes* teoriju bibliotekārajā vidē var sasaistīt ar Š. R. Ranganatana formulētajiem un vēlāk papildinātajiem bibliotēkzinātnes likumiem, īpaši izceļot likumu „Katram lasītājam savu grāmatu!”³⁸⁶ Ņemot vērā, ka likumu izstrādāšanas brīdī grāmatas bija dominējošais informācijas ieguves avots, likuma būtība izsaka nepieciešamību piedāvāt vienkāršotu piekļuvi informācijas avotiem un pakalpojumiem, aptverot arī mazāk populārus resursus un lietotāju informacionālās vajadzības. Rezumējot, ar *garo asti* bibliotekārajā vidē apzīmē:

- 1) tiekšanos sasniegt pēc iespējas plašāku lietotāju skaitu;
- 2) apmierināt unikālas lietotāju vajadzības, piedāvājot arī pakalpojumus un informācijas resursus, kas ir saistoši nelielām lietotāju grupām;

³⁸¹ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 63-84.

³⁸² Summers, H. et al. (2011). Pages, profiles, and podcasts: How Charlotte Mecklenberg Library engages teens through social networking. In: Agosto, D. E., Abbas, J. (Eds.), *Teens, libraries, and social networking: What librarians need to know*. Santa Barbara, Calif. : Libraries Unlimited. P. 157.

³⁸³ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 8-17.

³⁸⁴ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2006). Library 2.0: Service for the next-generation library. *Library Journal*, 14, p. 40.

³⁸⁵ Cohen L. B. (2007). Introduction. In: Cohen L. B. (ed.). *Library 2.0 Initiatives in Academic Libraries*. Chicago: Association of College and Research Libraries. P. VI.

³⁸⁶ Ranganathan, S.R. (2006/1931). *Five laws of library science*. Madras: Madras Library Association. P.229-335.

- 3) izmantot telpas neierobežotību digitālajā vidē, bibliotēku krājumā saglabājot un iekļaujot arī dokumentus, kas interesē nelielu auditoriju.

Līdzšinējā bibliotēku prakse liecina, ka bibliotēkas visbiežāk savus pakalpojumus veido, pamatojoties uz jau esošo lietotāju vajadzībām,^{387,388} bieži visām lietotāju grupām piedāvājot vienādus pakalpojumus. Tomēr bibliotēkas vienmēr ir tiekušās sasniegt arī *Garās astes* auditoriju. To apliecina pakalpojumu un informācijas avotu daudzveidība, kurā nav tikai pārdotākie izdevumi. Neskatoties uz bibliotēku centieniem piesaistīt pēc iespējas vairāk lietotāju, daudzus pakalpojumus izmanto tikai neliela sabiedrības daļa, nevis visa potenciālā auditorija. Tam par iemeslu ir nepieciešamība apmeklēt bibliotēkas klātienē, resursu ierobežotība, kā dēļ bibliotēkām nav iespējams nokomplektēt visus informācijas avotus, kas varētu interesēt potenciālos lietotājus, un citi faktori. *Tīmeklim 2.0* raksturīgā atvērtība kontekstā ar *Bibliotēkas 2.0* modeli paredz iespējamus ierobežojumus bibliotēku pakalpojumu izmantošanā novērst līdz minimumam,³⁸⁹ piemēram, nodrošinot pieeju informācijai, kas citādi lietotājiem paliek apslēpta *neredzamajā tīmeklī (invisible web)* (sk. 3.2.4. apakšnodaļu), palielinot piekļuves iespējas abonētājiem tiešsaistes resursiem. Tāpat atbilstošs un daudzpusīgs *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums sekmē bibliotēkas pieejamību ārpus to fiziskās vides un formālā darba laika.

Lai arī daudzi pētnieki un nozares praktiķi pozitīvi vērtē *tīmekļa 2.0* un tā funkcionalitātes ietekmi uz bibliotēku attīstību, kā arī atbalsta *bibliotēkas 2.0* jēdziena un ar to saistīto teorētisko pieņēmumu izmantošanu, trūkst vienprātības par *bibliotēkas 2.0* mūsdienīgo būtību, aktualitāti un realizācijas efektivitāti.

2.4.4. *Bibliotēka 2.0* kritika

Liela daļa no kritikas, kas veltīta *bibliotēkai 2.0*, jēdzienu sauc par novecojušu, vai arī prognozē, kas tas drīz par tādu kļūs.^{390,391,392} Vienlaicīgi šī viedokļa piekritēji norāda, ka *bibliotēkas 2.0* ietvertās idejas, jēdzienus un filozofiju nepieciešams īstenot arī turpmāk³⁹³ un

³⁸⁷ McCarthy, G. (1994). Getting to Know Your Non-Users. *Library Management*, 15(4), 34.

³⁸⁸ Toner, L. (2008). Non-use of Library Services by Students in a UK Academic Library. *Evidence Based Library and Information Practice*, 3(2), 21.

³⁸⁹ Kwayna, T., Stillwell, C., Underwood P. G. (2009). Library 2.0: Revolution or Evolution? *South African Journal of Library and Information Science* 75(1): 72.

³⁹⁰ Crawford, W. (2011). Library 2.0 five years later. *Online*, 35(2), 58-60.

³⁹¹ Le Deuff, O. (2011). The Library 2.0 : origins of the concept, evolutions, perceptions and realities. In: Gupta, D., Savard, R. (eds.). *Marketing Libraries in a Web 2.0 World*. Berlin; New York : De Gruyter Saur, 2011. P. 4,10-11.

³⁹² Nguyen, L. C., Partridge H., Edwards S. L. (2012) Towards an understanding of the participatory library. *Library Hi Tech*, 30(2), 341.

³⁹³ Crawford, W. (2011). Library 2.0 five years later. *Online*, 35(2), 60.

daudzas no *bibliotēkai 2.0* raksturīgajām pazīmēm, piemēram, pilnvērtīga *tīmekļa 2.0* risinājumu integrēšana bibliotēkās, nav īstenota joprojām.³⁹⁴ Neskatoties uz kritiku par jēdziena aktualitāti, *bibliotēka 2.0* kā jēdziens joprojām tiek aktīvi lietota pētniecībā,^{395,396,397,398} nozares konferenču nosaukumos,³⁹⁹ kā arī pētnieki norāda uz nepieciešamību veikt jaunus pētījumus.^{400,401}

Pētot *bibliotēku 2.0*, M. K. Habibs konstatējis, ka *bibliotēkai 2.0* veltīto kritiku var iedalīt divās lielās kategorijās:

1. Jēdzienu var uzskatīt par strīdīgu tā iemesla dēļ, ka tas visus iepriekšējos bibliotēku pakalpojumus pozicionē kā novecojušus un tādēļ aizstājamus ar jauniem.

2. Jēdziens neko neizsaka, jo neienes neko jaunu profesionālajā diskursā. Tas neuzsver neko vairāk kā vien mūsdienīgu BIZ.⁴⁰²

Neskatoties uz šādu kritikas kategorizāciju, pats M. K. Habibs nepiekrīt apgalvojumam, ka *bibliotēka 2.0* noliegtu iepriekšējās desmitgadēs un gadsimtos stiprinātās bibliotēku tradīcijas.⁴⁰³ Turklāt, kā liecina pētījumi, tad, pieaugot elektronisko resursu izmantojumam, drukāto resursu izmantošanas rādītāji bibliotēkās nesamazinās.⁴⁰⁴ Tāpēc nemaz nav racionāla pamata atteikties no tradicionālajiem bibliotēku pakalpojumiem. Arī promocijas darba autore uzskata, ka *bibliotēkas 2.0* jēdziens un *Bibliotēkas 2.0* modelis kontekstā ar *tīmekļa 2.0* funkcionalitāti aicina pilnveidot līdzšinējos pakalpojumus, nevis noliegt iepriekšējos. Tomēr, ņemot vērā bibliotēku funkciju paplašināšanos un *tīmekļa 2.0* risinājumu iespējas, *bibliotēka 2.0* paredz arī jaunu pakalpojumu izveidi.

³⁹⁴ Le Deuff, O. (2011). The Library 2.0 : origins of the concept, evolutions, perceptions and realities. In: Gupta, D., Savard, R. (eds.). *Marketing Libraries in a Web 2.0 World*. Berlin; New York : De Gruyter Saur, 2011. P. 10-11

³⁹⁵ Akbar, M. et al. (2011). Digital Library 2.0 for Educational Resources. In: Gradmann, S. et al. (eds.). *Research and advanced technology for digital libraries : International Conference On Theory And Practice Of Digital Libraries*. New York : Springer, 2011. P. 89-100.

³⁹⁶ Anttiroiki, A.-V., Savolainen, R. (2011), Towards Library 2.0: The adoption of web 2.0 technologies in public libraries. *Libri*, 60(2), 87-99.

³⁹⁷ Carlsson, H. (2012). Working with Facebook in Public Libraries: A Backstage Glimpse into the Library 2.0 Rhetoric. *Libri*, 62, 199-210.

³⁹⁸ Kwanya, T. (2011). *The Potential of Library 2.0 for Research Libraries in Kenya: PhD thesis*. Pietermaritzburg: University of KwaZulu-Natal. 261 p.

³⁹⁹ Hargadon, S. (2013). Library 2.013 Conference. *Library 2.0*. Retrieved from <http://www.library20.com/2013>

⁴⁰⁰ Anttiroiki, A.-V., Savolainen, R. (2011), Towards Library 2.0: The adoption of web 2.0 technologies in public libraries. *Libri*, 60(2), 97.

⁴⁰¹ Carlsson, H. (2012). Working with Facebook in Public Libraries: A Backstage Glimpse into the Library 2.0 Rhetoric. *Libri*, 62, 209.

⁴⁰² Habib, M. C. (2006). *Toward academic library 2.0: development and application of a library 2.0 methodology: Master thesis*. Chapel Hill: School of Information and Library Science of the University of North Carolina. P. 5.

⁴⁰³ Turpat. 56. lpp.

⁴⁰⁴ Kapoor, K. (2010). Print and electronic resources: Usage statistics at Guru Gobind Singh Indraprastha University Library. *Program: electronic library and information systems*, 44(1), 59-68.

Kritika attiecībā uz jēdziena *bibliotēka 2.0* bezvērtīgo pienesumu nozarei visdrīzāk izplatījusies daudzo jēdziena interpretāciju rezultātā. Nozares avotos sastopamās *bibliotēkas 2.0* definīcijas ne vienmēr akcentē izmaiņas tehnoloģijās un tīmekļa iespējas, kuru rezultātā attīstījies *bibliotēkas 2.0* jēdziens. Tādējādi tiek dots pamats apgalvojumam, ka *bibliotēkas 2.0* jēdziens ir balstīts uz jau iepriekš bibliotekārajā vidē praktizētiem risinājumiem. Lai izvairītos no apgalvojumiem par jēdziena *bibliotēka 2.0* bezvērtīgo pienesumu BIZ, M. K. Habibs uzsver nepieciešamību skaidri nodalīt *tīmekļa 2.0* sekmētās un ar *bibliotēku 2.0* cieši saistītās izmaiņas no tām izmaiņām, kas skārušas tīmekli neatkarīgi no *tīmekļa 2.0* koncepcijas.⁴⁰⁵

Bez iepriekš minētās kritikas *bibliotēkas 2.0* tāpat kā *tīmekļa 2.0* atbalstītājiem tiek pārņemts, ka, neskatoties uz sociālo mediju popularitāti un jēdziena *tīmeklis 2.0* plašo rezonansi, realitātē *tīmekļa 2.0* risinājumi nemaz netiek pietiekoši realizēti. Bibliotēku speciālists Vudijs Evanss (*Evans*) uzskata, ka bibliotekārajā vidē *tīmekļa 2.0* risinājumi tiek izmantoti pasīvi.⁴⁰⁶ V. Evansa viedokli apstiprina ārvalstīs veiktie pētījumi par *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu bibliotēkās. Lai arī globālā mērogā ASV bibliotēkas bieži tiek pozicionētas kā agrīnās *2.0* risinājumu integrētājas bibliotekārajā vidē,^{407,408} dati par *tīmekļa 2.0* izmantošanu 600 ASV publiskajās bibliotēkās norāda uz relatīvi lēnu *tīmekļa 2.0* risinājumu ieviešanu bibliotēku praksē. Saskaņā ar pētījuma rezultātiem mazāk nekā 1/3 daļa no analizētajām bibliotēkām lietotājiem piedāvā kādu no *tīmekļa 2.0* risinājumiem.⁴⁰⁹ Arī 90 Ziemeļamerikas, Eiropas un Āzijas publisko un akadēmisko bibliotēku izpēte norāda uz līdzīgu situāciju. Konkrētā pētījuma dati liecina par biežāku *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās, tomēr arī šī pētījuma rezultāti neļauj runāt par masveidīgu vai vienlaicīgi vairāku *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās kā vispārēji atzītu praksi.⁴¹⁰ Arī visu pasaules nacionālo bibliotēku tīmekļa vietņu izpēte liecina, ka tikai ¼ daļa šī tipa bibliotēku, t.sk. arī Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB), pēc *tīmekļa 2.0* risinājumu

⁴⁰⁵ Habib, M. C. (2006). *Toward academic library 2.0: development and application of a library 2.0 methodology: Master thesis*. Chapel Hill: School of Information and Library Science of the University of North Carolina. P. 7-8.

⁴⁰⁶ Evans, W. (2009). *Building Library 3.0: issues in creating a culture of participation*. Oxford : Chandos Publishing. P. 10.

⁴⁰⁷ Lietzau, Z. (2009). U.S. Public Libraries and the Use of Web Technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/documents/closer_look/WebTech_2008_Closer_Look.pdf

⁴⁰⁸ Chua, A. Y. K., Goh, D. H., Lee, C. S. (2008). The Prevalence and Use of Web 2.0 in Libraries. In: Buchanan, G., Masoodian, M., Cunningham, S.J. (eds.). *Digital Libraries: Universal and Ubiquitous Access to Information: 11th International Conference on Asian Digital Libraries*. Berlin; Heidelberg; New York: Springer. P. 22-30.

⁴⁰⁹ Lietzau, Z. (2009). U.S. Public Libraries and the Use of Web Technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/documents/closer_look/WebTech_2008_Closer_Look.pdf

⁴¹⁰ Chua, A. Y. K., Goh, D. H., Lee, C. S. (2008). The Prevalence and Use of Web 2.0 in Libraries. In: Buchanan, G., Masoodian, M., Cunningham, S.J. (eds.). *Digital Libraries: Universal and Ubiquitous Access to Information: 11th International Conference on Asian Digital Libraries*. Berlin; Heidelberg; New York: Springer. P. 26-29.

izmantojuma pakāpes būtu uzskatāma par *bibliotēku 2.0*.⁴¹¹ Malaizijas nacionālās bibliotēkas un publisko bibliotēku izpēte atklāj – lai arī analizētās bibliotēkas izmanto vidēji divus līdz trīs *tīmekļa 2.0* risinājumus, to potenciāls tiek izmantots ierobežoti.⁴¹² Savukārt, longitudinālie pētījumi liecina, ka pēdējo gadu laikā bibliotēkas ievērojami aktīvāk sākušas izmantot *tīmekļa 2.0* risinājumus nekā iepriekš.^{413,414} Šāda tendence liecina par nepieciešamību pēc ilgāka laika perioda, lai bibliotēkas sāktu aktīvāk lietot tām ieteiktos *tīmekļa 2.0* risinājumus. Tātad, lai arī pētnieki norāda uz nepietiekamu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu bibliotēkās, kopumā *tīmekļa 2.0* risinājumi bibliotēkās tiek izmantoti arvien vairāk.

Promocijas darba autore uzskata, ka norādes par pasīvu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās un līdzšinējie pētījumu rezultāti apstiprina nepieciešamību pēc turpmākas izpētes un sabiedrības redzējuma noskaidrošanas par *tīmekļa 2.0* risinājumu lietderību bibliotēkās. Pretējā gadījumā vērojama neatbilstība starp bibliotekāru konferencēs, profesionālajos izdevumos, publiskajās diskusijās pausto viedokli par *bibliotēku 2.0* kā lietotājiorientētas, mūsdienīgas bibliotēkas neatņemamu sastāvdaļu un *bibliotēkas 2.0* idejas realizēšanu profesionālajā praksē.

⁴¹¹ Buigues-Garcia, M., Gimenez-Chornet, V. (2012). Impact of web 2.0 on national libraries. *International Journal of Information Management*, 32, 7-10.

⁴¹² Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 87-88.

⁴¹³ Coelho, H. S. (2011). Web 2.0 in Academic Libraries in Portuguese Public Universities: A Longitudinal Study. *Libri*, 61(4), 249.

⁴¹⁴ Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf

3. INFORMĀCIJAS IZMANTOŠANAS PARADUMI PAAUDŽU KONTEKSTĀ

Nodaļā, atsaucoties uz mediju un tehnoloģiju radīto ietekmi uz sabiedrību, raksturots paaudzes jēdziens un vispārīgi atspoguļots paaudžu iedalījums. Ņemot vērā paaudžu atšķirības, promocijas darbā sīkāk skatīta viena paaudze, ko pētnieki līdzās citiem apzīmējumiem traktē arī kā *Google paaudzi*.

3.1. Paaudzes jēdziena izpratne

Neskatoties uz tehnoloģiju plašo lietojumu, sabiedrībā vērojama dažāda attieksme pret tām un to izmantošanas iespējām. Pastāv vispārīgs iedalījums, kas visus pasaules iedzīvotājus pēc to attieksmes pret tehnoloģijām iedala trīs lielās grupās:

- 1) tie, kam patīk tehnoloģijas;
- 2) tie, kam nepatīk tehnoloģijas;
- 3) tie, kas pieņem tehnoloģijas.⁴¹⁵

Detalizētākos iedalījumos, kas tiešā veidā skar tehnoloģiju izmantošanu un adaptāciju ikdienas dzīvē, indivīdi pēc viņu attieksmes pret tehnoloģijām tiek dalīti vairākos vecuma posmos vai paaudzēs. Šādas pieejas pamatā ir atziņa, ka, iespējams, tieši cilvēku vecums ir galvenais faktors, kas nosaka globālā tīmekļa iespēju izmantošanu.

Cilvēku iedalījums paaudzēs sastopams daudzu zinātņu disciplīnu pētījumos, piemēram, vēsturē, ekonomikā, psiholoģijā, socioloģijā, komunikācijas zinātnē, BIZ u.c. Paaudžu jēdziena plašais izmantojums dažādās disciplīnās sekmējis neviennozīmīgu jēdziena traktējumu un atšķirīgu skatījumu uz to. Bieži jēdziens *paaudze* tiek attiecināts uz vienas vecuma grupas cilvēkiem, kuri dzimuši aptuveni līdzīgā laika periodā.⁴¹⁶ Izplatītākie faktori, kas ļauj pasaules iedzīvotājus iedalīt paaudzēs, ir vecums, kā arī mūža laikā piedzīvoti vienojoši globāla mēroga notikumi, personības, aktualitātes, laikmeta tendences un sasniegumi zinātnē. Tieši minēto faktoru ietekmē konkrētas paaudzes pārstāvjiem veidojas kopīga pasaules izpratne, tradīcijas, pieredze un kultūra, sekmējot līdzīgu vērtību un prasmju attīstību.

Mūsdienu pētnieki piederību noteiktai paaudzei aplūko kontekstā ar indivīda datorprasmēm un tehnoloģiju izmantošanas paradumiem. Šai nostājai piekrīt akadēmiskās vides pārstāve Elizabete L. Bleka apgalvojot, ka "tīmekļa izmantošanā paaudžu jautājums

⁴¹⁵ Wallace, D. P., Van Fleet C. (1997). Describing Technological Paradigm Transitions: A Methodological Exploration. *Journal of the American Society for Information Science*, 48(2), 184.

⁴¹⁶ Soanes, C., Stevenson, A. (eds.). (2005). Generation. *Oxford Dictionary of English*. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t140.e30931>

spēlē būtisku lomu”.⁴¹⁷ Arī profesors Burhards Šefers (*Schäffer*) uzskata, ka katras paaudzes pārstāvji instinktīvi izkopj sev raksturīgu mediju izmantošanas veidu un mediju kultūru, kas saglabājas visu turpmāko dzīvi un konkrētās paaudzes pārstāvjus nodala no citu paaudžu pārstāvjiem.⁴¹⁸ Arī kultūras fenomenu pētījumi liecina, ka prasmes un vērtības, kas raksturo paaudzi, ir noturīgas.⁴¹⁹ Tomēr akadēmiskās vides pārstāve un izglītības jautājumu speciāliste Šarna Danisone (*Donnison*) atgādina, ka jēdziens *paaudze* bieži tiek vispārināts. Tas nepamatoti tiražē uzskatu, ka vienas paaudzes pārstāvjiem noteikti piemīt kopīgas pazīmes, uzskati un uzvedība.⁴²⁰ Lai izvairītos no *Google paaudzes* kā pētījuma objekta vispārināšanas, promocijas darbā izmantoti sociologa Karla Manheima (*Mannheim*) izvirzītie jēdzieni *paaudzes dislokācija* (*generational location*), *paaudze kā aktualitāte* (*generation as actuality*) un *paaudzes vienības* (*generation units*).⁴²¹ Minētie jēdzieni paaudzi traktē ne tikai kā vienā laikā dzimušu cilvēku grupu, bet ietver arī individuālas atbildes reakcijas uz sava laikmeta notikumiem, pieļaujot savstarpēji dažādu grupu veidošanos vienas paaudzes ietvaros jeb paaudzes neviendabīgumu. K. Manheima izvirzītie jēdzieni sīkāk skaidroti un skatīti kontekstā ar *Google paaudzi* 3.2.1. apakšnodaļā, bet sīkāks *Google paaudzes* iedalījums iztirzāts 3.2.3. apakšnodaļā.

3.2. Paaudžu iedalījums

Literatūrā tiek piedāvātas dažādas iespējas, kā iedalīt paaudzes. Piemēram, 2001. gadā M. Prenskijs, aizsākot diskusiju par sabiedrības dalīšanu pēc vecuma un tehnoloģiju izmantojuma, piedāvā jēdzienus *digitāli iedzimtie* (*digital natives*) un *digitālie ieceļotāji* (*digital immigrants*).⁴²² *Digitālie ieceļotāji* apzīmē to sabiedrības daļu, kas nav dzimusi interneta un digitālo tehnoloģiju attīstības laikmetā, savukārt *digitāli iedzimtie* ir uzauguši datoru un interneta laikmetā, tāpēc ir nodalāmi no saviem priekštečiem. M. Prenskijs uzskata, ka *digitālie ieceļotāji* digitālo tehnoloģiju jaunās iespējas apgūst tāpat kā viņu līdzinieki reālajā dzīvē – „daži labāk par pārējiem adaptējas konkrētajā vidē, tomēr vienmēr saglabājas

⁴¹⁷ Black, E.L. (2007). *Web 2.0 and Libary 2.0: what librarians need to know*. In: Courtney, N. (ed.). *Library 2.0 and beyond : innovative technologies and tomorrow's user*. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited. P. 5.

⁴¹⁸ Schäffer, B. (2003). *Generationen – Medien – Bildung: Medienpraxiskulturen im Generationenvergleich*. Opladen: Leske + Budrich. P.37-52.

⁴¹⁹ Arsenault, P. (2004). Validating Generational Differences: A Legitimate Diversity and Leadership Issue. *Leadership and Organization Development Journal*, 25(2), 125.

⁴²⁰ Donnison, S. (2007). Digital Generation Pre-Service Teachers as Change Agents: A Paradox. *Australian Journal of Teacher Education*, 32(4). Retrieved from <http://ajte.education.ecu.edu.au/issues/PDF/324/Donnison.pdf>

⁴²¹ Mannheim, K. (1952). Problem of Generation's. In: Kecskemeti, P. (ed.). *Essays on the sociology of knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd. P. 276-322.

⁴²² Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants: Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 3.

kaut vai neliels *akcents*, kas atgādina par ieceļotāju patieso izcelsmi”.⁴²³ To nosaka viņu vecums, jo *digitāli iedzīmtajiem* ir pieejamas daudz plašākas iespējas un līdz ar to ir lielāka pieredze tehnoloģiju izmantošanā nekā *digitālajiem ieceļotājiem* viņu vecumā. Lai arī M. Prenskija definētie jēdzieni pētniecībā ir aktuāli arī mūsdienās,^{424,425} konkrēto dalījumu kritizē AK zinātnieki Deivids S. Waits (*White*) un Alisone Le Kornū (*Le Cornu*). Viņi piedāvā alternatīvus jēdzienus: *digitālie apmeklētāji (digital visitors)* un *digitālie rezidenti (digital residents)*. Ne vecumam, ne dzimumam nav izšķirošā loma, vai konkrēts indivīds klasificējams kā *digitālais apmeklētājs* vai *digitālais rezidents*, jo piederību vienai vai otrai grupai nosaka tīmekļa izmantošanas paradumi. *Digitālajiem apmeklētājiem* „tīmeklis pirmkārt, ir rīku kopums, lai nogādātu vai apstrādātu saturu. [...] Viņi ir tīmekļa lietotāji, nevis tā dalībnieki, [...] kuriem nav būtiska piederība tiešsaistes kopienām”, pēc plānoto aktivitāšu īstenošanas *digitālie apmeklētāji* tiešsaistes vidi pamet.⁴²⁶ *Digitālie rezidenti* tīmeklī īsteno daudzas tās pašas aktivitātes, ko *digitālie apmeklētāji*, bet tīmeklis tiek izmantots, lai „uzturētu un pilnveidotu savu digitālo identitāti” mijiedarbojoties tiešsaistē.⁴²⁷ Tādējādi ir grūti nodalīt viņu digitālo identitāti no reālās identitātes.

Indivīdu dalījums *digitālajos apmeklētājos* un *rezidentos* atšķirībā no dalījuma *digitāli iedzīmtajos* un *digitālajos ieceļotājos* neparedz saistību starp iedzīvotāju vecumu un tīmekļa izmantošanu. Arī statistika gan globālā, gan Latvijas mērogā parāda, ka internets tiek lietots arvien vairāk.^{428,429} Vienlaicīgi pētījumi apstiprina, ka gados jaunāki cilvēki pie datora pavada visvairāk laika un ir vērojamas atšķirības datortehnoloģiju izmantošanas paradumos korelācijā ar indivīdu vecumu^{430,431,432,433} Arī LR CSP informācija liecina, ka 2013. gada sākumā, pieaugot iedzīvotāju gadu skaitam, kuri regulāri lieto datoru un internetu, samazinās gan

⁴²³ Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants: Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 3.

⁴²⁴ Autry, A.J. Jr, Berge, Z. (2011). Digital natives and digital immigrants: getting to know each other. *Industrial and Commercial Training*, 43(7), 460-466.

⁴²⁵ Ransdell, S., Kent, B., Gaillard-Kenney, S., Long, J. (2011). Digital Immigrants Fare Better than Digital Natives due to Social Reliance. *British Journal Of Educational Technology*, 42(6), 931-938.

⁴²⁶ White, D., Le Cornu, A. (2011). Visitors and Residents: A new typology for online engagement. *First Monday*. 16(9). Retrieved from <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/3171/3049#p2>

⁴²⁷ Turpat.

⁴²⁸ Internet World Stats. (2001-2014). World internet usage and population statistics, June 30, 2012. *Miniwatts Marketing Group*. Retrieved from <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

⁴²⁹ LR CSP. (2014). Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/internetu gada sākumā. *LR CSP datubāzes*. Izgūts no <http://data.csb.gov.lv/DATABASE/zin/Datoriz%C4%81cija/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s.asp>

⁴³⁰ Autry, A.J. Jr, Berge, Z. (2011). Digital natives and digital immigrants: getting to know each other. *Industrial and Commercial Training*, 43(7), 460.

⁴³¹ Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

⁴³² Jones S., Fox S. (2009). Generations Online in 2009. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from <http://www.pewinternet.org/Reports/2009/Generations-Online-in-2009.aspx>

⁴³³ Madden, M. (2013). Teens and Technology 2013. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_TeensandTechnology2013.pdf

datora, gan interneta izmantošanas rādītāji.⁴³⁴ Šī iemesla dēļ indivīdu dalīšanai vairākās grupās vai paaudzēs bieži tomēr tiek izmantots tāds paaudžu dalījuma princips, kurā indivīdu vecums tiek uzskatīts par būtisku faktoru, kas ietekmē indivīdu interneta izmantošanas paradumus. Pasaulē daudz lietots paaudžu iedalījums, kurā atšķirībā no iepriekš apskatītajiem dalījumiem ir noteiktas vairāk nekā divas indivīdu grupas, ir atspoguļots 3.1. tabulā.

3.1. tabula

Paaudžu iedalījums

Paaudzes nosaukums, apakšiedalījums		Dzimšanas gadi	
1.M paaudze, tūkstošgadnieki (<i>Generation M, millennials</i>):		1980-1999	
<i>Google paaudze (Google Generation)</i>	<i>Interneta paaudze (Internet Generation)</i>	1994-mūsdienas	1986-1999
2.X paaudze (<i>Generation X, Gen X</i>):		1961-1981	
<i>MTV paaudze (MTV Generation)</i>	<i>Mājās pārbraucēju paaudze (Boomerang Generation)</i>	1975-1985	1981-1986
3.Pēckara, dzimstības uzplaukuma paaudze (<i>Baby Boomers</i>)		1946-1964	
4.Klusā paaudze (<i>Silent Generation</i>)		1925-1945	
5.Diženā paaudze (<i>Greatest Generation, G.I. Generation</i>)		1911-1924	

3.1. tabulā iekļautais iedalījums veidots, balstoties uz vairākiem avotiem,^{435,436,437,438,439,440,441} kuros, lai norādītu uz indivīdu dažādību, t.sk. viņu interneta izmantošanas paradumos, indivīdi grupēti paaudzēs. Sistematizējot paaudzes, ņemtas vērā vispārīnātas iezīmes, kas piemīt paaudžu pārstāvjiem. Balstoties uz šādu pieeju, *diženo paaudzi* var raksturot kā patriotisku, sevi nesaudzējošu, pašdisciplinētu paaudzi, kas augsti novērtē drošības sajūtu un grūti adaptējas pārmaiņām. Savukārt, *klusā paaudze* ir piesardzīga, negribīga uzņemt risku, pārtikusī un ciena tradīcijas. *Pēckara paaudze* – ideālistiska, individuālistiska, uz panākumiem orientēta paaudze, kas atbalsta atšķirības. *X paaudze* – salīdzinājumā ar iepriekšējām ir uzskatāma par pašpārliecinātāku, neatkarīgāku, iecietīgāku

⁴³⁴ LR CSP. (2014). Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/internetu gada sākumā. *LR CSP datubāzes*. Izgūts no http://data.csb.gov.lv/Selection.aspx?px_tableid=zin\Datoriz%C4%81cija\IKT+lieto%C5%A1ana+m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s\IT0040.px&px_language=lv&px_type=PX&px_db=zin&rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

⁴³⁵ Cvetkovic V. B., Lackie R.J. (eds.). (2009). *Teaching Generation M: a handbook for librarians and educators*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. XI-3.

⁴³⁶ Gibbons, S. (2007). *The academic library and the net gen student: making the connections*. Chicago: ALA. P. 12-18.

⁴³⁷ Jones S., Fox S. (2009). Generations Online in 2009. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from <http://www.pewinternet.org/Reports/2009/Generations-Online-in-2009.aspx>

⁴³⁸ Lee, J. A. (2006). Generational Differences in the Workforce. *UNC-Charlotte*. Retrieved from www.osp.state.nc.us/CareerBanding/NC%20HR%20JAL%20Presentation.ppt

⁴³⁹ McKean, E. (ed.). (2005). Millennial. *New Oxford American Dictionary*. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t183.e48819>

⁴⁴⁰ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 291-294.

⁴⁴¹ Strauss, W., Howe N. (1991). *Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069*. New York: Quill. P. 8-13.

paaudzi, kas atbalsta tehnoloģiju izmantošanu, ir prasmīgāka to lietošanā. *M paaudzes* raksturīgākā pazīme ir prasmīga tehnoloģiju izmantošana kā neatņemama ikdienas sastāvdaļa.

Piemērojot minēto dalījumu, jāņem vērā, ka ne visiem indivīdiem, kuri ir attiecīgajā vecumā, pilnīgi precīzi atbilst konkrētais raksturojums. Turklāt 3.1. tabulā atspoguļotais iedalījums īpaši populārs ir ASV, tas nav visaptverošs, jo informācijas avotos pieejami arī citi paaudžu nosaukumi un citi hronoloģiskie datējumi. Piemēram, reklāmas aģentūra *DDB Latvija* un pētījumu kompānija *GfK* piedāvā mūsu valsts iedzīvotājus vecumā no 18 gadiem klasificēt piecās paaudzēs: *digitālie bērni* (1987.–1994. gads⁴⁴²), *pārmaiņu bērni* (1977.–1986. gads), *bohēmisti* (1967.–1976. gads), *kolektīvisti* (1957.–1966. gads) un *iedzīvotāji* (1937–1956. gads).⁴⁴³

Darba turpinājumā, ņemot vērā katras paaudzes unikalitāti, sīkāk pētīta viena paaudze – *Google paaudze*. Atsaucoties uz paaudzes nevienādīgumu, psihologu uzskatiem par indivīdu attīstību dažādos vecuma posmos, bibliotēku pieredzi darbā ar dažādām lietotāju grupām, nepietiekamu līdzšinējo izpēti pakāpi promocijas darbā analizēti *Google paaudzei* vecuma ziņā atbilstoši pusaudži (plašāku paaudzes apzīmējuma pamatojuma izvēli sk. 3.2.1. apakšnodaļā). Pārējās paaudzes aplūkotas vispārīgi un empīriskajā pētījumā nav iekļautas.

3.3.1. Pusaudža gadu raksturojums

Termins *pusaudža gadi* (*adolescence*) cēlies no latīņu valodas darbības vārda *adolescere*, kas nozīmē pieaugt.⁴⁴⁴ Pusaudža gadiem raksturīga virkne fizisku, izziņas un sociālo pārmaiņu. Tās lielā mērā ietekmē un nosaka šīs vecuma grupas vajadzības. Fiziskās pārmaiņas ir saistītas ar paaugstinātu hormonu līmeni un pubertāti, kognitīvo spēju paaugstināšanās sekmē loģiskās domāšanas attīstību, bet sociālās pārmaiņas attiecināmas uz attiecību pārkaršanu ar līdzcilvēkiem.⁴⁴⁵ Lai arī pastāv uzskats, ka hronoloģiski datēt pusaudža gadus ir sarežģīti, psihologi,⁴⁴⁶ kuri to dara norāda uz vecumposmu starp pubertātes sākumu 11⁴⁴⁷ līdz 12⁴⁴⁸ gados un pieaugušā vecuma sasniegšanu 18⁴⁴⁹ līdz 20⁴⁵⁰ gados.

⁴⁴² Dzimšanas gadi

⁴⁴³ Pētersons, E., Gudule, L. (2012, 27.nov.). Latvijas paaudžu anatomija [video datne]. *Latvijas Universitāte*. Izgūts no <http://www.lu.lv/par/mediji/video/diskusijas/2012/digitalaera/>

⁴⁴⁴ Colman A. M. (ed.). (2009). *Adolescence. A Dictionary of Psychology*. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t87.e175>

⁴⁴⁵ Padilla-Walker, L. M. (2007). Adolescents, developmental needs of, and media. In: Arnett, J. J. (ed.). *Encyclopedia of children, adolescents, and the media*. London: SAGE Publications. P. 2.

⁴⁴⁶ Santrock, J.W. (2001). *Adolescence*. Boston: McGrawHill. P. 17.

⁴⁴⁷ Prachi (2008). Psychological Concerns of Children and Adolescents. In: Mukherjee D. K., Nair M. K. C. (eds.). *Growth and Development*. Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers. P. 144.

⁴⁴⁸ Shaffer, D. R. Kipp, K. (2007). *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence*. Australia ; Belmont, CA : Wadsworth/Thomson. P.5.

Autori, kuri piedāvā vēl detalizētāku pusaudža gadu iedalījumu, izdala trīs vecuma posmus: agrīnie pusaudža gadi, vidējie pusaudža gadi un vēlīnie pusaudža gadi (sk. 3.2. tabulu). Katram posmam raksturīgās pazīmes saistītas ar emocionālajām, sociālajām, seksuālajām, intelektuālajām un psiholoģiskajām izmaiņām, kas skar indivīdu, atrodoties noteiktajā vecuma posmā. 3.2. tabula apkopo trīs izdalīto vecuma posmu hronoloģisko aptvērumu un katram posmam raksturīgākās pazīmes. Šis dalījums, ko akceptē arī bibliotēkzinātnes praktiķi,⁴⁵¹ turpmāk izmantots promocijas darbā, lai atlasītu un raksturotu promocijas pētījuma dalībniekus.

3.2. tabula

Pusaudža vecuma posmu iedalījums^{452,453,454}

Vecuma posms	Raksturīgās pazīmes
1. Agrīnie pusaudža gadi (parasti 11-13 gadi)	-Izrāda pastiprinātu interesi par savu ārieni; -vēlas neatkarību no ģimenes; -demonstrē dumpiniecisku, izaicinošu uzvedību; -piešķir lielāku nozīmi saviem draugiem; -pievienojas domubiedru uzskatiem; -egoisms dominē visos jautājumos.
2. Vidējie pusaudža gadi (parasti 14-16 gadi)	-Kļūst atvērtāki, ne tik vērsti uz sevi; -pieņem patstāvīgus lēmumus; -eksperimentē ar savu ārējo tēlu; -uzņemas risku, meklē jauna veida pieredzi; -izstrādā savu vērtību un morāles sistēmu; -uzsāk veidot ilglaicīgas attiecības; -kļūst seksuāli zinošāki; -pieaug intelektuālās spējas; -veidojas pastāvīgas intereses, nostiprinās prasmes; -meklē piedzīvojumus.
3. Vēlīnie pusaudža gadi (parasti 17-18 gadi vai vairāk)	-Pasauli redz idealizēti; -arvien aktīvāk iesaistās vidē ārpus mājām un skolas; -uzstāda nākotnes mērķus; -nostabilizē attiecības; -sevi uztver kā līdzvērtīgu pieaugušajiem; -vēlas kļūt patstāvīgi.

Pusaudžu aktuālo uzvedību nosaka daudzu faktoru sajaukums: apkārtējā vide, sabiedrība un ģimene. Nozīme ir arī katra individualitātei un dažāda fiziskajai attīstībai, kas ne vienmēr sakrīt ar emocionālo un psiholoģisko attīstību. Neraugoties uz iespējamām

⁴⁴⁹ Prachi (2008). Psychological Concerns of Children and Adolescents. In: Mukherjee D. K., Nair M. K. C. (eds.). *Growth and Development*. Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers. P. 144.

⁴⁵⁰ Shaffer, D. R. Kipp, K. (2007). *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence*. Australia ; Belmont, CA : Wadsworth/Thomson. P.5.

⁴⁵¹ Gorman, M., Suellentrop, T. (2009). *Connecting young adults and libraries: a how-to-do-it manual*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 14-15.

⁴⁵² Turpat.

⁴⁵³ Prachi (2008). Psychological Concerns of Children and Adolescents. In: Mukherjee D. K., Nair M. K. C. (eds.). *Growth and Development*. Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers. P. 144.

⁴⁵⁴ Rice, F.P., Dolgin, K.G. (2011). *The Adolescent: development, relationships, and culture*. Boston: Allyn and Bacon. P. 4.

atšķirībām, visus trīs apskatītos vecuma posmus vieno atrašanās augšanas un pārmaiņu priekšā. Līdzīgi paaudžu iedalījumam, arī pusaudžu vecuma posmu iedalījums precīzi var neatbilst visu attiecīgajā vecumā esošo pusaudžu uzvedībai. Turklāt jāņem vērā, ka iespējami arī citi iedalījumi, kuros atspoguļota pusaudžu kopējā vai kādu noteiktu spēju attīstība. Piemēram, Ž. Piažē, pamatojoties uz gadījuma studijām, indivīda kognitīvo attīstību periodā, kas atbilst iepriekš minētajam pusaudžu gadu hronoloģiskajam datējumam, iedala divās stadijās: konkrēto operāciju (*concrete operations*) un formālo operāciju (*formal operational*) stadijā.⁴⁵⁵ Konkrēto operāciju stadija viņa skatījumā norit no apmēram septiņiem līdz 12 gadiem. Tās laikā indivīdiem attīstās loģiskā domāšana, māka klasificēt noteiktus objektus, viņu spriedumi galvenokārt ir saistīti ar realitāti. Formālo operāciju stadija no apmēram 12 gadiem līdz pieaugšanai uzskatāma par īpaši būtisku attīstības posmu, kurā indivīdi jau spēj domāt abstrakti, sistemātiski un izdarīt hipotētiskus spriedumus. Kopumā Ž. Piažē pusaudža gadus saista ar egocentrisma samazināšanos, uzskata, ka šajā laikā palielinās indivīda spēja veikt arvien sarežģītākas darbības. Viņaprāt, tieši pusaudža gados abstrahējas indivīda domas, ļaujot skatīt pasauli un spriest par to plašākā perspektīvā, uzlabojas argumentācijas un uzmanības koncentrēšanas prasmes, kā arī pieaug viņu spējas apstrādāt informāciju.⁴⁵⁶ Mūsdienu kontekstā Ž. Piažē uzskati par indivīdu kognitīvo attīstību ir tikuši kritizēti, t.sk. atzīti par daļēji novecojušiem, metodoloģiski nepilnīgiem,^{457,458} tomēr kognitīvās attīstības raksturošanai pusaudža gadu vecumposmā (līdzīgi kā promocijas darbā) tie tiek izmantoti joprojām.^{459,460} Promocijas darba autore tos ir iekļāvusi darbā, jo tie ne tikai ļauj raksturot pusaudžu attīstības īpatnības, bet ir arī tieši saistīti ar kognitīvā konstruktīvisma izcelsmi,⁴⁶¹ tiek vērtēti kā attīstības psiholoģijas vēsturē īpaši būtiska teorija, kas atstājusi ietekmi uz tālākiem pētījumiem un to metodoloģiju.⁴⁶²

Pusaudža gadus bieži raksturo arī identitātes meklējumi. Identitātes veidošanās šajā vecumā uzskatāma par vienu no būtiskākajiem uzdevumiem indivīda turpmākai attīstībai.^{463,464} Identitātes meklējumi izpaužas dažādos veidos. Interneta kultūra un ar to

⁴⁵⁵ Piaget, J., Inhelder, B. (2000/1969) *The psychology of the child*. New York : Basic Books. P. 92-151.

⁴⁵⁶ Piaget, J. (1972). Intellectual evolution from adolescence to adulthood. *Human development*, 15(1), 3-11.

⁴⁵⁷ Bjorklund, D., Blasi, C. H. (2011). *Child and adolescent development: An integrated approach*. Belmont: Cengage Learning. P. 246.

⁴⁵⁸ Smith, L. (1996). *Critical Readings on Piaget*. London: Routledge.

⁴⁵⁹ Awan, F. (2007). *Young People, Identity and the Media: PhD thesis*. Dorset: Bournemouth University. P.79-80.

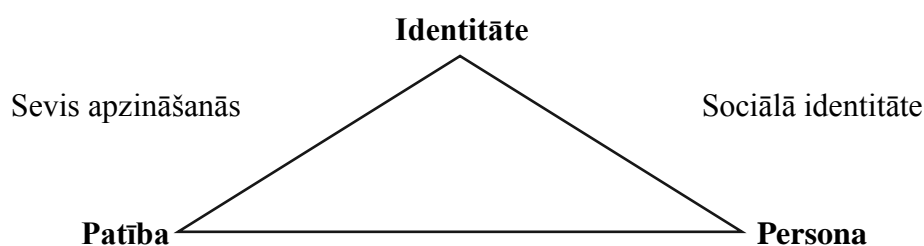
⁴⁶⁰ Ušča, S. (2012). *Pusaudžu ar valodas traucējumiem komunikatīvās kompetences attīstība internātpamatskolā* (Promocijas darbs). Rēzekne: Rēzeknes Augstskola. Izgūts no <https://luis.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F742356141/Svetlana%20Ušca%202012.pdf>

⁴⁶¹ Talja, S., Tuominen, K., Savolainen, R. (2005). "Isms" in information science: constructivism, collectivism and constructionism. *Journal of Documentation*, 61(1), 82-83.

⁴⁶² Bjorklund, D., Blasi, C. H. (2011). *Child and adolescent development: An integrated approach*. Belmont: Cengage Learning. P. 55, 243-247.

⁴⁶³ Eriksons, E. H. (1998/1968). *Identitāte : jaunība un krīze*. Rīga: Jumava. 271 lpp.

saistītās *tīmekļa 2.0* iespējas un risinājumi sniedz iepriekšējām paudzēm nepieejamus veidus savas identitātes izteikšanai, kā arī maina agrākajiem gadsimtiem raksturīgo izpratni par identitāti kā nemainīgu un stabilu vērtību. Piemēram, socioloģijas profesore Barbara A. Mictāle (*Misztal*) norāda, ka mūsdienās identitāti raksturo nestabilitāte, daudzšķautņainība un fragmentārisms.⁴⁶⁵ Mūsdienu identitātes komplekso būtību raksturo arī ar to cieši saistītais patības jēdziens, ko psiholoģijas doktors un sociālais psihologs Alens R. Makonels (*McConnell*) traktē kā vairāku atšķirīgu, bet savstarpēji saistītu patības aspektu kopumu, kas mainās atkarībā no konteksta. Patības aspekti ietekmē indivīda izpratni un uzvedību, ir attiecināmi, piemēram, uz lomām, sociālo identitāti, kolektīvo identitāti, sociālajām attiecībām, izvirzītajiem mērķiem, emocionālajiem stāvokļiem.⁴⁶⁶ Lai arī A. R. Makonels patību attiecina ne tikai uz indivīda privāto un sociālo identitāti, Dž. Peilfreijs un U. Gasers,⁴⁶⁷ kā arī etnolingvistikas goda profesors Filips Railijs (*Riley*)⁴⁶⁸ identitātes kontekstā galvenokārt uzsver un izdala divas identitātes formas: privāto un sociālo identitāti. Turklāt F. Railijs norāda, ka šāds termina *identitāte* lietojums ir viens no retajiem jautājumiem, kuros identitātes pētnieki ir vienisprātis (sk. 3.1. att.).

3.1. att. Identitātes izpratne⁴⁶⁹

Arī darba autore promocijas darba turpinājumā konceptuāli atsakās no patības jēdziena, bet terminu *identitāte* no vienas puses lieto, lai apzīmētu unikālo katrā indivīdā (sevis apzināšanās, arī privātā identitāte), no otras puses – lai norādītu uz indivīdam kopīgo ar citiem kādas kopienas locekļiem (sociālā identitāte). Šādā kontekstā privāto identitāti veido pazīmes, kas piemīt konkrētajai personai. Tās ir: rakstura īpašības, intereses un aktivitātes. Minēto pazīmju izpausmju rezultātā veidojas un tiek uzturēta indivīda unikalitāte, tēls un

⁴⁶⁴ Marcia, J. (1980). Identity in adolescence. In: Adelson, J. (ed.). *Handbook of Adolescent Psychology*. New York: Wiley. P.159–187.

⁴⁶⁵ Misztal, B. A. (2003). *Theories of social remembering*. Maidenhead; Philadelphia: Open University Press. P. 134.

⁴⁶⁶ McConnell, A. R. (2010). The multiple self-aspects framework: Self-concept representation and its implications. *Personality and Social Psychology Review*, 15(1), 4–10.

⁴⁶⁷ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.17.

⁴⁶⁸ Riley, P. (2007). *Language, culture and identity: an ethnolinguistic perspective*. London: Continuum. P.86-88.

⁴⁶⁹ Turpat.

lomas. Privātā identitāte ir cieši saistīta ar sociālo identitāti, kā veidošanā liela nozīme ir daudzu faktoru sajaukumam, kas ietekmē pusaudžu uzvedību.

Sociālo identitāti Latvijas pētnieki definējuši kā veidu, kādā indivīdi vai kolektīvi atšķir sevi no citiem, nosaucot sociālo identitāti arī par līdzdalības un atšķirības attiecībām.⁴⁷⁰ Savukārt, ārvalstu sociālpsihologi Henrijs Teidžfels (*Tajfel*) un Džons Tērners (*Turner*) sociālo identitāti attiecina uz tām sociālajām kategorijām, kuras indivīds apzinās kā sev piederīgas.⁴⁷¹ Tādējādi sociālā identitāte sevī apvieno visas tās kopienas, kurām indivīds ar sev raksturīgajām unikālajām pazīmēm un sevis izpratni jūtas piederīgs. Ņemot vērā, ka sociālā identitāte tiek skatīta kontekstā ar citiem indivīdiem, šo identitātes daļu pašam indivīdam ir grūtāk kontrolēt nekā savu privāto identitāti.

Atsaucoties uz pusaudža gadiem raksturīgajām pazīmēm un pārmaiņām, kā arī identitātes formēšanas procesiem, šis periods ir uzskatāms par būtisku indivīdu turpmākajā attīstībā. Pusaudža gadus gan psihologi,^{472,473,474} gan bibliotēku nozares pārstāvji^{475,476} traktē kā izšķirošu periodu, kam ir būtiska ietekme uz personības attīstību un nākotnē pieņemtiem lēmumiem, t.sk. bibliotēku izmantošanas paradumiem.

3.2.1. Google paaudze

Novērojumi un pētījumu rezultāti liecina, ka mūsdienām raksturīgo tendenci izmantot tehnoloģijas visās dzīves sfērās un to lietošanai atvēlēt lielu daļu laika, visuzskatāmāk var novērot starp pusaudžiem, kā arī bērniem un jauniešiem jeb gados jauniem cilvēkiem. Masu komunikācijas pētnieks Andreass M. Bergstroms (*Bergstrom*) apgalvo, ka 21. gs. pirmo reizi pasaules vēsturē datora izmantošanas rādītāji gados jaunu cilvēku auditorijā pārspēj datoru izmantošanas rādītājus pieaugušo auditorijā.⁴⁷⁷ Šim apgalvojumam ļauj piekrist arī pētījumu rezultāti un statistikas dati. ASV pētnieki secinājuši, ka kopš 2006. gada konsekventi 93-95% šīs valsts pusaudžu izmanto internetu. Turklāt pusaudži vecumā no 12 līdz 17 gadiem ir tā vecuma grupa, kas procentuāli internetu lieto visvairāk. ASV regulāri veiktie pētījumi kopš

⁴⁷⁰ Koroļeva, I., Rungule, R., Sniķere, S., Aleksandrovs, A. (2009). Jauniešu identitāte un līdzdalība. Grām.: LU Filozofijas un socioloģijas institūts, LU Vēstures un filozofijas fakultāte. *Latvijas jaunatnes portrets: integrācija sabiedrībā un marginalizācijas riski*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 146. lpp.

⁴⁷¹ Tajfel, H., Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In: Austin, W. G., Worchel, S. (eds.). *The social psychology of intergroup relations*. Monterey, Calif.: Brooks/Cole Pub. Co. P. 40.

⁴⁷² Piaget, J. (1972). Intellectual evolution from adolescence to adulthood. *Human development*, 15(1), 9-11.

⁴⁷³ Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *TRENDS in Cognitive Sciences*, 9(2), 73.

⁴⁷⁴ Выготский, Л.С (1984/1933). Проблема возраста. *Педагогическая библиотека*. Izgūts no http://pedlib.ru/Books/3/0397/3_0397-1.shtml#book_page_top

⁴⁷⁵ Gorman, M., Suellentrop, T. (2009). *Connecting young adults and libraries: a how-to-do-it manual*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 25-27.

⁴⁷⁶ Houston, N. (2011). Building a foundation for teen services. *Young Adult Library Services*, 9(2), 6-9.

⁴⁷⁷ Bergstrom, A. M (2007). Computer use, rates of. In: Arnett, J. J. (ed.). *Encyclopedia of children, adolescents, and the media*. London: SAGE Publications. P. 210.

2004. gada arī apstiprina, ka interneta izmantojums samazinās, palielinoties indivīdu vecumam.⁴⁷⁸ 2007. gadā publicētā pētījuma ziņojumā par informācijas tehnoloģiju izmantojumu starp 7 līdz 18 gadus veciem AK bērniem un jauniešiem konstatēts, ka tās jau uz pētījuma brīdi ir pilnībā iekļāvušās apskatītās vecuma grupas ikdienā.⁴⁷⁹ Arī AK iedzīvotāju reprezentatīva izpēte, sākot ar 2005. gadu, atklāj, ka visvairāk internetu lieto visjaunākā no pētījumā iekļautajām vecuma grupām. Tie ir 14 līdz 17 gadus veci pusaudži.⁴⁸⁰ LR CSP dati atklāj, ka arī Latvijā visjaunākie respondenti (16 līdz 24 gadus veci), par kuriem pieejami salīdzinoši dati, kopš 2004. līdz 2013. gadam konsekventi ir biežākie interneta lietotāji.⁴⁸¹

Profesora Džona V. Pavlika (*Pavlik*) vērtējumā gados jauni cilvēki uzskatāmi par pirmajiem, kuri televizora vietā priekšroku sāka dot datoram.⁴⁸² Elektronisko mediju un bērnu auditorijas pētniece Ketrina K. Montgomerija (*Montgomery*) apgalvo, ka nekad iepriekš sabiedrības apziņā kādas vienas paaudzes pārstāvji nav tik tieši definēti, vadoties pēc to attiecībām ar tehnoloģijām.⁴⁸³ Savukārt, V. Kūpers pauž nostāju, ka pielāgošanās interneta kultūrai un izglītības sistēmai pašreiz veido paaudzi, kam datoru izmantošana ir otra būtība.⁴⁸⁴ Pētnieki secina, ka *tīmeklim 2.0* un ar tiem saistītajiem sociālajiem medijiem pusaudžu dzīvē ir tik liela loma, ka viņi nespēj iedomāties savu dzīvi bez tiem,⁴⁸⁵ turklāt būtiskākie šīs vecuma grupas dzīves aspekti – „sociālā mijiedarbība, draudzība, pilsoniskās aktivitātes ir saistīti ar datortehnoloģiju izmantošanu”.⁴⁸⁶ Piemēram, salīdzinājumā ar citām paaudzēm, gados jauni cilvēki vairāk lieto sociālos tīklus un augstāk novērtē šī *tīmekļa 2.0* risinājuma funkcionalitāti, kā arī viņiem īpaši aktuāla ir tiešsaistes satura radīšana un koplietošana.^{487,488}

⁴⁷⁸ Madden, M. (2013). Teens and Technology 2013. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_TeensandTechnology2013.pdf

⁴⁷⁹ Green H., Hannon C. (2007). *Their Space Education for a digital generation*. London: Demos. P. 9-11.

⁴⁸⁰ Dutton, W.H., Blank, G., Grosej, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

⁴⁸¹ LR CSP. (2014). Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/internetu gada sākumā. *LR CSP datubāzes*. Izgūts no http://data.csb.gov.lv/Selection.aspx?px_tableid=zin\Datoriz%C4%81cija\IKT+lieto%C5%A1ana+m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s\IT0040.px&px_language=lv&px_type=PX&px_db=zin&rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

⁴⁸² Pavlik, J. V. (2008). *Media in the digital age*. New York : Columbia University Press. P. 267.

⁴⁸³ Montgomery, K. C. (2007). *Generation digital : politics, commerce, and childhood in the age of the Internet*. Cambridge: MIT Press. P. 1-9.

⁴⁸⁴ Cooper, W. (2004). Internet Culture. In: Floridi, L. (ed.). *Blackwell Guide to the Philosophy of Computation and Information*. Oxford: Blackwell. P. 94.

⁴⁸⁵ Common Sense Media. (2012). Social media, social life: How teens view their digital lives. Common Sense Media Inc. Retrieved from <http://www.common Sense Media.org/research/social-media-social-life>

⁴⁸⁶ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.2.

⁴⁸⁷ Abbas, J., Agosto, D. E. (2013). Everyday life information behavior of young people. In: Beheshti, J., Large, A. (eds.). *The information behavior of a new generation: Children and teens in the 21st century*. Lanham, MD: Scarecrow Press. P. 65

⁴⁸⁸ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 35.

Profesore Sonja Livingstone (*Livingstone*) vērs uzmanību, ka vēsturiski nav daudz tādu precedentu, ka gados jauni cilvēki ir lielāki eksperti nekā viņu vecāki kādā sabiedrībā augsti vērtētā un pieprasītā jomā.⁴⁸⁹ Iespēja uzaugt kopā ar internetu ir radījusi vienu šādu iepriekš maz pieredzētu situāciju, kā rezultātā aktualizējies paaudžu jautājums. Atšķirībā no gados jauniem cilvēkiem, vecākās paaudzes nav uzaugušas kopā ar internetu, bet savas dzīves laikā to apguvušas vai mēģinājušas apgūt. Piemēram, zviedru ekonomikas zinātņu doktors, sociologs un mūzikas producents Aleksandrs Bards (*Bard*) uzskata, ka šī iemesla dēļ "...šodien esam liecinieki lielākajai plaisai starp divu paaudžu vērtībām kāda jebkad ir bijusi".⁴⁹⁰ M. Prenskijs ir līdzīgās domās norādot, ka „mūsdienu bērni, salīdzinot ar viņu priekštečiem, jau pirmsskolas vecumā ir redzējuši iespaidīgu daļu no pasaules. Visas viņu maņas: redze, dzirde, tauste un pat garša un smarža, ir tikušas elektroniski stimulētas.”⁴⁹¹ Dažādās digitālās pieredzes dēļ arī tad, ja abas paaudzes izmanto identiskas tehnoloģijas, atšķirības saglabājas, bieži radot nesaskaņas, kas nošķir abas paaudzes.⁴⁹²

Apskatītās tendences, zinātnieku atziņas un pētījumu rezultāti ir mudinājuši ieviest konkrētus apzīmējumus, lai norādītu uz bērnu, pusaudžu un jauniešu auditoriju un tās paradumiem ikdienā īpaši daudz izmantot tehnoloģijas. Pētnieku bieži lietoti jēdzieni ir šādi: *Google paaudze (Google generation)*, *digitālie bērni, digitāli iedzimtie, digitālā laikmeta jaunieši (digital age youth)*, *tīkla paaudze (net generation)*, *tīkla galvas (webheads)*, *tastatūras bērni (keyboard kids)*, *kiberbērni (cyber children)*, *MySpace paaudze (MySpace Generation)* un *vairākuzdevumu režīma paaudze (multitasking generation)*. Interneta un tehnoloģiju būtiskā loma kohortā ietilpstošo indivīdu ikdienā ir būtiskākais faktors, kas vieno visus minētos apzīmējumus, neskatoties uz atšķirīgajiem nosaukumiem un/vai hronoloģisko datējumu. Tādējādi visi iepriekš minētie apzīmējumi var tikt lietoti, lai norādītu uz jaunu, no iepriekšējām atšķirīgu paaudzi, kas „domā, uzvedas un mācās atšķirīgi moderno tehnoloģiju izplatīšanās un pastāvīgas izmantošanas rezultātā”.⁴⁹³ Promocijas pētījuma autore šīs paaudzes apzīmēšanai lieto jēdzienu *Google paaudze*. Šādas izvēles pamatojumu nosaka meklēšanas dienesta *Google* vispārējā popularitāte, jēdziena līdzšinējais lietojums BIZ, kā arī tā konkrēts definējums. Turklāt atšķirībā no lielākās daļas iepriekš minētajām alternatīvām, jēdziens *Google paaudze* iezīmē skaidru hronoloģisko robežu, no kuras iespējams datēt šīs paaudzes pārstāvjus.

⁴⁸⁹ Livingstone, S. (2009). *Children and the internet*. Cambridge: Polity. P. 49.

⁴⁹⁰ Bards, A. (2012, 12.nov.) Jauniešiem trūkst pacietības [TV raidījuma sižets]. No: Roze., A, *Viss notiek*. Rīga: LTV 1.

⁴⁹¹ Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom : hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, Calif. : Corwin. P. 57.

⁴⁹² Turpat. 88. lpp.

⁴⁹³ Bennett, S., Maton, K. (2010). Beyond the 'digital natives' debate: Towards a more nuanced understanding of students' technology experiences. *Journal of Computer Assisted Learning*, 26, 322.

Atsaucoties uz *Google* nosaukumu un meklēšanas dienesta izmantošanas paradumiem, ir radīti jauni jēdzieni informācijas meklēšanas procesa apzīmēšanai, piemēram: *googled*, *googling*. Tie ir iekļauti arī angļu valodas skaidrojošo vārdnīcu saturā, piemēram, *Merriam-Webster tiešsaistes vārdnīcā (Merriam-Webster Online Dictionary)*.⁴⁹⁴ *Google* pirmā versija kļuva pieejama 1996. gadā, gadu vēlāk meklēšanas dienests ieguva savu pašreizējo nosaukumu un 1998. gadā tika oficiāli reģistrēta kompānija *Google Inc.*⁴⁹⁵ Tīmekļa izpētes uzņēmuma *Alexa* statistikas dati liecina, ka mūsdienās pasaulē un Latvijā visvairāk apmeklētā tīmekļa vietne ir tieši meklēšanas dienests *Google*,⁴⁹⁶ turklāt *Google* ir arī Latvijā mīlētākais zīmols jau kopš 2010. gada.⁴⁹⁷

Jēdziens *Google paaudze* ir īpaši iecienīts atsevišķas paaudzes apzīmēšanai BIZ avotos. Lai arī bibliotekārajā vidē tas tiek lietots vismaz kopš 2004. gada,⁴⁹⁸ jēdziens precīzi definēts un pamatots 2008. gada pētījuma ziņojumā, kas tapis AK pētnieka Jana Roulenda (*Rowlands*) vadībā pēc Apvienoto informācijas sistēmu komitejas (*Joint Information Systems Committee, JISC*) un Britu bibliotēkas (*British Library*) pasūtījuma. Pētījumu veido vairāk nekā 30 gadu periodā publicētu informācijas avotu izpēte par gados jaunu cilvēku informacionālo uzvedību. Saskaņā ar pētījuma rezultātiem izvēlētais jēdziens definē jaunu paudzi, kuru veido pēc 1993. gada dzimušie indivīdi, kuriem vispār nav vai ir tikai ierobežotas atmiņas par pasauli bez interneta.⁴⁹⁹

Google paaudzes padziļināta izpēte līdzās tehnoloģiju izteiktajam lietojumam ikdienā liecina par negatīviem aspektiem, kas saistīti ar paaudzes informacionālo uzvedību. Pētnieki konstatējuši, ka minētā paudze ir atkarīga no tehnoloģijām, tās pārstāvju īstenotais meklēšanas process ir haotisks, tiek izmantoti vienkārši un ātri īstenojami meklēšanas paņēmieni, turklāt atrastā informācija netiek novērtēta pietiekami kritiski, pārāk maza uzmanība tiek pievērsta atrastās informācijas ticamībai un aktualitātei. Vēl *Google paudze* bieži piekopj teksta kopēšanu un ielīmēšanu (*copy-paste*), kam raksturīga citu autoru darbu

⁴⁹⁴ Googling (2010). *Merriam-Webster Online Dictionary*. Retrieved from <http://www.merriam-webster.com/dictionary/googling>

⁴⁹⁵ Google (2012). Google history. *Google company*. Retrieved from <http://www.google.com/about/company/history.html#1995-1997>

⁴⁹⁶ Alexa (2013). Statistics Summary for google.com. *Alexa Internet, Inc.* Retrieved from <http://www.alexa.com/siteinfo/google.com#>

⁴⁹⁷ DDB, GfK, Kapitāls (2013). Mīlētākie zīmoli. *DDB Consulting*. Izgūts no <http://www.zimolutops.lv/miletakie-zimoli/top50/>

⁴⁹⁸ Secker, J. (2004). *Electronic resources in the virtual learning environment: a guide for librarians*. Oxford, UK : Chandos Publishing. P. 55.

⁴⁹⁹ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 290-310.

nesankcionēta izmantošana, kā arī tā demonstrē neiejūtīgu attieksmi, ja laikā netiek apmierinātas informacionālās vajadzības.^{500,501,502}

Arī citi pētnieki, norādot uz *Google paaudzes* informācijas izmantošanas paradumiem, brīdina par iespējamu negatīvu ietekmi uz indivīdu attīstību un zināšanām. Z. Rubene uzskata, ka tehnoloģiju ietekmes rezultātā var apsīkt „vēlme līdzdarboties, jo būtiskākais smadzeņu attīstībai ir īsts izaicinājums” reālajā, nevis virtuālajā pasaulē.⁵⁰³ Dž. Peilfreijs un U. Gasers uzskata, ka *Google paaudzes* lielākā daļa informācijas kvalitāti neuztver kā būtisku aspektu un nepievērš uzmanību informācijas precizitātei.⁵⁰⁴ Savukārt, Stenforda universitātes (*Stanford University*) (ASV) pētnieki brīdina, ka *Google paaudzei* raksturīgā darbošanās vairākuzdevumu režīmā var negatīvi ietekmēt sociālo un emocionālo attīstību.⁵⁰⁵

Turpinājumā *Google paaudzes* traktēšanai ir izmantots iepriekš minētais, J. Roulenda vadībā izstrādātais definējums, savukārt detalizētākai paaudzes raksturošanai lietoti K. Manheima izvirzītie jēdzieni *paaudzes dislokācija*, *paaudze kā aktualitāte* un *paaudzes vienības*.⁵⁰⁶ Promocijas darbā šo trīs jēdzienu primārais mērķis ir paaudzes aplūkošana ne tikai pēc hronoloģiskā datējuma, bet arī ņemot vērā citus iespējamus faktorus, kas var ietekmēt paaudzes uzvedību, vērtības un tās raksturojumu.

Paaudzes dislokācija ir plašākais no K. Manheima izvirzītajiem jēdzieniem paaudžu kontekstā. Tas aptver līdzīgā laika periodā dzimušu cilvēku grupu jeb kohortu, kas vienā un tajā pašā savas dzīves attīstības posmā tikusi pakļauta konkrētu sociālu, kultūras, politisku, ekonomisku un vēstures procesu ietekmei.⁵⁰⁷ Tomēr nevar apgalvot, ka vienā laika periodā dzimušie un augušie indivīdi precīzi atbilst attiecīgās paaudzes raksturojumam. Tāpēc K. Manheims izmanto jēdzienus *paaudze kā aktualitāte* un *paaudzes vienības*. Izvirzot jēdzienu *paaudze kā aktualitāte*, K. Manheims ir ņēmis vērā, ka ne visi vienā laikā dzimušie indivīdi vienādi iesaistās un ir pakļauti laikmetam raksturīgo procesu ietekmei.⁵⁰⁸ Atšķirībā no *paaudzes dislokācijas*, kas galvenokārt norāda uz paaudzes atrašanās vietu laika ritējumā,

⁵⁰⁰ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 42-44.

⁵⁰¹ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 290-310.

⁵⁰² Taylor, A. (2012). A study of the information search behaviour of the millennial generation. *Information Research*, 17(1), paper 508.

⁵⁰³ Rubene, Z. (2011). Bērns un jaunietis digitālajā pasaulē. Grām.: Rubene, Z. (red.). *Tagad: zinātniski metodisks izdevums*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 10.lpp.

⁵⁰⁴ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.161.

⁵⁰⁵ Pea, R., Nass, C., Meheula, L., Rance, M., Kumar, A., Bamford, H., Nass, M., Simha, A., Stillerman, B., Yang, S., Zhou, M. (2012). Media use, face-to-face communication, media multitasking, and social well-being among 8-to 12-year-old girls. *Developmental psychology*, 48(2), 327-336.

⁵⁰⁶ Mannheim, K. (1952). Problem of Generation's. In: Kecskemeti, P. (ed.). *Essays on the sociology of knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd. P. 276-322.

⁵⁰⁷ Turpat. 290.-291. lpp.

⁵⁰⁸ Turpat. 302. lpp.

paaudze kā aktualitāte saistīta ar indivīdu reakciju uz identiskiem notikumiem un fenomeniem. Jēdziens aptver arī notikumu ietekmi uz indivīda personību, tās veidošanos. Tieši agrīnajai pieredzei jeb bērnībā, pusaudžu gados un jaunībā piedzīvotajam ir būtiska ietekme uz indivīdu, kuri veido kohortu, turpmāko dzīvi un pieņemtajiem lēmumiem. Rezultātā piederība noteiktai vecuma grupai ir saistīta ar konkrētām iespējām, resursiem un pieredzes uzkrāšanas potenciālu, kas raksturīgs laika periodam, kurā veidojas un nobriest personība. Ieviešot *paaudzes vienības* kā trešo ar paaudzēm saistāmo jēdzienu, K. Manheims paredz, ka *paaudzes kā aktualitātes* ietvaros uz konkrētiem notikumiem un fenomeniem iespējamas dažādas atbildes reakcijas. Tieši līdzības atbildes reakcijā indivīdus daļa vēl sīkākās grupās jeb *paaudzes vienībās*.⁵⁰⁹ *Google paaudzes* kontekstā *paaudzes dislokācija* ir dzimšanas laiks pēc 1993. gada, kad sāka pieaugt interneta nozīme cilvēku ikdienā, dodot pamatu apgalvojumiem, ka pēc 1993. gada dzimušajiem indivīdiem vairs nav vai ir tikai ierobežotas atmiņas par pasauli bez interneta. Tādējādi *Google paaudze* ir kohorta, kuru veido jaunieši un pusaudži, kuri dzimuši pēc 1993. gada un uzauguši uzauguši pasaulē, kur dominē internets.⁵¹⁰ Saskaņā ar pētnieku atziņām *paaudzi kā aktualitāti* vieno interneta kultūra un ar to saistītie fenomeni. Tomēr jāņem vērā, ka iespējamas dažādas atšķirības to iespēju izmantošanā, ko piedāvā interneta kultūra un *Google paaudze* ir iedalāma sīkāk – *paaudzes vienībās*.

3.2.2. *Google paaudzes identitātes izpratne*

Pieņemts uzskatīt, ka IKT ietekmē cilvēku darbības, viņu sociālās lomas un ar tām saistītās gaidas.⁵¹¹ Interneta izmantošanas paradumi un tehnoloģiju pieejamība liek pārskatīt daudzus pieņēmumus par cilvēku kā sociālu būtni un aktualizē jaunu pētniecības lauku – *interneta psiholoģiju*.⁵¹² Internetu aplūkojot kā “unikālu psiholoģisku vidi”⁵¹³ mainās izpratne par identitātes veidošanu un uzturēšanu. Interneta nodrošinātās mijiedarbības iespējas ļauj realizēt bezgalīgus eksperimentus ar savu identitāti, t. sk. ļauj indivīdam izdzīvot „otro un trešo dzīvi”, kā arī „nemirstību”.⁵¹⁴ Digitālā identitāte ir jauna identitātes dimensija, kas attīstījusies interneta kultūras laikmetā līdz ar indivīdu vēlmi pavadīt tiešsaistē arvien vairāk

⁵⁰⁹ Mannheim, K. (1952). Problem of Generation's. In: Kecskemeti, P. (ed.). *Essays on the sociology of knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd. P. 302.

⁵¹⁰ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 292.

⁵¹¹ Sheldon, S., Burke P. J. (2000) The Past, Present, and Future of an Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 284-297.

⁵¹² Amichai-Hamburger, Y. (2007). Personality, individual differences and Internet use. In: Johnson, A., McKenna, K., Postmes, T., Reips, U. D. *The Oxford handbook of internet psychology*. Oxford: Oxford University Press. P. 187-188.

⁵¹³ Turpat. 187. lpp.

⁵¹⁴ Ruggill, E. J. et al. (ed.). (2009). *The Computer Culture Reader*. Newcastle : Cambridge Scholars. P. 7.

laika un ir īpaši raksturīga *Google paaudzei*. Ar digitālo identitāti ir saistāms plašs jēdzienu loks: tiešsaistes identitāte (*online identity*), tiešsaistes personība (*online personality*), digitālais pats (*digiSelf*), virtuālā identitāte (*virtual identity*), avatārs (*avatar*) un tiešsaistes persona (*online persona*).⁵¹⁵ Visi minētie apzīmējumi ir attiecināmi uz vienotu ideju par indivīdu, kurš izmanto tehnoloģijas, lai radītu sev identitāti arī tiešsaistes vidē, ko pieņemts apzīmēt kā digitālo identitāti. Digitālā identitāte nav attiecināma uz datorlietotāju tradicionālā izpratnē kā cilvēku, kurš izmanto datoru, vai cilvēka-datora mijiedarbību. Tieši komunikācija starp indivīdiem tiešsaistē ļauj realizēties digitālajām identitātēm. Šādā kontekstā datorā un internetā pieejamā tīmekļa vietņu programmatūra nodrošina platformu jeb *skatuvi* digitālo identitāšu eksistencei un sevis īstenošanai.⁵¹⁶

Datoriem un datoru pastarpinātajai komunikācijai ir ievērojama nozīme *Google paaudzes* socializācijas procesos, kuri ietekmē ne vien šīs paaudzes ikdienu, bet arī prasmes un identitātes veidošanas procesus.⁵¹⁷ Īpaši daudz datortehnoloģijas tiek lietotas, lai komunicētu ar citiem indivīdiem,⁵¹⁸ no kuriem daļu, iespējams, reālajā dzīvē viņi nemaz nav satikuši.⁵¹⁹ *Google paaudzes* digitālo identitāšu īstentās aktivitātes pētniece Sjūzena Šterna (*Stern*) raksturo kā pašrefleksiju, attīrīšanos, sevis iemūžināšanu, eksperimentus ar identitāti un sociāla novērtējuma saņemšanu.⁵²⁰ Neskatoties uz potenciālajiem riskiem, *Google paaudze* dalās privātā informācijā, veidojot tiešsaistes kontus sociālajos tīklos, publicējot fotogrāfijas, ziņas savos emuāros, ievietojot video *YouTube* un iesaistoties virtuālajās pasaulēs.⁵²¹ Minētās izpausmes saskaņā ar Radikālo pārmaiņu teoriju ir aplūkojamas kā savas identitātes demonstrēšana.⁵²²

Nemot vērā IKT nozīmi *Google paaudzes* ikdienā, pētnieki norāda uz digitālo identitāti kā daļu no reālās identitātes. Piemēram, M. Prenskijs uzsver, ka būtu kļūdaini digitālo identitāti uzskatīt par mazāk būtisku nekā reālā identitāte, jo *Google paaudzei* tās

⁵¹⁵ Koosel, S. M. (2010). Digital Identity: The private and public paradox. In: Aljas A. et al. (ed.). *Transforming culture in the digital age*. Tartu: Estonian National Museum, Estonian Literary Museum, University of Tartu, 2010. P. 149.

⁵¹⁶ Turpat. 149.-150. lpp.

⁵¹⁷ Hasebrink, U. (2007). Computer use, international. In: Arnett, J. J. (ed.). *Encyclopedia of children, adolescents, and the media*. London: SAGE Publications. P. 209.

⁵¹⁸ Livingstone, S., Bober M. (2004). Taking up opportunities? Children's uses of the internet for education, communication and participation. *E-learning*, 1(3), 395-397.

⁵¹⁹ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.5.

⁵²⁰ Stern, S. (2008). Producing Sites, Exploring Identities: Youth Online Authorship. In: Buckingham, D. (ed.). *Youth, identity, and digital media*. Cambridge, MA: MIT Press. P.101–103.

⁵²¹ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.23.

⁵²² Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 38.

abas ir īstas.⁵²³ Turklāt šīs paaudzes tiešsaistes aktivitātes, ko M. Prenskijs apzīmē kā *digitālā dzīve*, nav jāskata tikai kontekstā ar internetu, jo tās *Google paaudzei* ir „vesela stratēģija kā dzīvot, izdzīvot un attīstīties 21. gs”.⁵²⁴ K. Fukss, atbalstot viedokli par digitālo identitāti kā reālās identitātes turpinājumu vai papildinājumu, norāda, ka lielākajai daļai digitālo identitāšu piemīt daudzas pazīmes un īpašības, kas raksturo viņu īpašniekus reālajā dzīvē.⁵²⁵ To dublēšana sekmē tiešsaistes vidē iegūto kontaktu un attīstītās sadarbības pārnesi uz reālo vidi. Arī profesors Deivids Bekingems (*Buckingham*) mijiedarbību tiešsaistē aplūko kā identitātes izpausmi ikdienā, savukārt identitātes konstruēšanā uzsver avatāru un segvārdu (*nicknames*) nozīmi tiešsaistes vidē.⁵²⁶ Arī Dž. Peilfreijs un U. Gasers apgalvo, ka *Google paaudzes* reālās un digitālās identitātes daļas ir tik cieši savijušās kopā, ka zūd iespēja tās atdalīt vienu no otras. Tāpēc „tā vietā, lai uztvertu savu digitālo identitāti un reālo identitāti kā divas dažādas lietas, viņiem vienkārši ir identitāte (ar tās izpausmēm divās vai trīs, vai vairākās vietās)”⁵²⁷ Pētnieki vēl norāda uz paradoksu: lai arī pusaudži tiešsaistē var izveidot vairākas identitātes, tās visas vairāk nekā jebkad iepriekš atspoguļo viņu reālo identitāti, jo katra no tām atklāj indivīda daudzšķautņainību un kādu no sociālajām lomām.⁵²⁸

Digitālā identitāte kā daļa no reālās identitātes ir saistīta arī ar privāto un sociālo identitāti. Tomēr jāņem vērā, ka kopumā ir daudz līdzību mūsdienu un iepriekšējo paaudžu pusaudžu privātajā identitātē. Lai arī *Google paaudze* atšķirībā no viņu agrākajiem priekšgājējiem daudz laika pavada tiešsaistē, „tas nerada būtisku ietekmi uz viņu privāto identitāti”.⁵²⁹ Turpretim mūsdienu pusaudžu sociālā identitāte visdrīzāk ir atšķirīga no iepriekšējo laikmetu priekštečiem. Tā ir plašāka, daudzveidīgāka, turklāt, lai arī vienkārši transformējama, tā ir daudz grūtāk kontrolējama.⁵³⁰

Atsaucoties uz pētnieku uzskatiem par digitālās identitātes vietu identitātes struktūrā, promocijas darba autore digitālo identitāti traktē kā sociālās identitātes paplašinājumu ar bezgalīgām izpausmes iespējām tiešsaistes vidē, kas vienlaicīgi nav atdalāms arī no indivīdu reālās un privātās identitātes. Lai arī digitālā identitāte ir attīstījies tīmekļa vidē, vismaz attiecībā uz *Google paaudzi* var apgalvot, ka šī identitātes dimensija ir kļuvusi par daļu no reālās identitātes, veidojot tik ciešu šo abu identitātes dimensiju saplūšanu, ka tās abas nav

⁵²³ Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom : hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, Calif. : Corwin. P. 87.

⁵²⁴ Turpat. 88. lpp.

⁵²⁵ Fuchs, C. (2008). *Internet and society: social theory in the information age*. New York; London: Routledge. P. 322-324.

⁵²⁶ Buckingham, D. (2008). Introducing identity. In: Buckingham, D. (ed.). *Youth, identity, and digital media*. Cambridge, MA: MIT Press. P.6

⁵²⁷ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.4.

⁵²⁸ Turpat. 34. lpp.

⁵²⁹ Turpat. 19. lpp.

⁵³⁰ Turpat. 17.-19., 34. lpp.

iespējams atdalīt vienu no otras. *Tīmeklim 2.0* raksturīgās iespējas visvairāk ietekmē un maina sociālo nevis privāto identitāti, ļaujot digitālo identitāti galvenokārt skatīt kā jaunu sociālās identitātes dimensiju ar tās izpausmēm vairākos resuros. Ņemot vērā pusaudža gadiem raksturīgos sevis meklējumus, viņu identitātes dažādās izpausmes formas ir pakļautas regulārām izmaiņām, turklāt dažādiem mērķiem un vajadzībām viena reālā identitāte var tikt iemiesota vairākās digitālajās identitātēs. Saskaņā ar digitālās identitātes izpratni un aktualitāti *Google paaudzes* kontekstā, būtiska kļūst bibliotēku klātesamība tiešsaistes vidē. Īstenojot tiešsaistes komunikāciju, jāņem vērā daudzpusīgās digitālās identitātes izpausmes, kā arī jārēķinās ar iespējam atšķirībām starp *Google paaudzes* pārstāvjiem.

3.2.3. Atšķirības starp *Google paaudzes* lietotājiem un jēdziena kritika

Neviena no paaudzēm nav viendabīga. Atšķirības vienas paaudzes ietvaros dažkārt var būt tikpat būtiskas vai pat būtiskākas, kā tās, kas šķir paaudzes.⁵³¹ Šāda atziņa ir saskaņā ar K. Manheima izvirzīto jēdzienu *paaudzes vienības*⁵³², kas paredz, ka vienas paaudzes ietvaros formējas atsevišķas grupas, kas paaudzi sadala sīkākās vienībās (sk. 3.2.1. nodaļu). Arī pētnieku uzskati par tehnoloģiju ietekmi uz gados jaunu cilvēku informacionālo uzvedību ir krasi atšķirīgi. Viedokļu atšķirības ir saistītas ar savstarpēji pretrunīgiem pētījumu rezultātiem. Tie ļauj secināt, ka tehnoloģiju izmantojums starp *Google paaudzes* pārstāvjiem nav viendabīgs, tāpēc gados jauni cilvēki ir uzskatāmi par „daudzveidīgu paaudzi ar dažādām interesēm, motivāciju un vajadzībām.”⁵³³ Turpinājumā apskatīti trīs detalizētāki iedalījumi, kuros *Google paaudzei* atbilstoša vecuma indivīdi dalīti divās,⁵³⁴ četrās⁵³⁵ vai sešās⁵³⁶ paaudzes vienībās.

Oksfordas interneta institūta (*Oxford Internet Institute*) (AK) pētnieki piedāvā interneta lietotājus grupēt piecos dažādos klasteros vai kultūrās ņemot vērā indivīdu attieksmi un viedokļus par internetu: e-pārņemtie (*e-mersives*), tehnopragsmatiki (*techno-pragmatists*), kibergudrie (*cyber-savvy*), kibermoderēnie (*cyber-moderates*) un ārpus tiešsaistes esošie (*a-*

⁵³¹ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 308.

⁵³² Mannheim, K. (1952). Problem of Generation's. In: Kecskemeti, P. (ed.). *Essays on the sociology of knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd. P. 302.

⁵³³ Bennett, S., Maton, K. (2010). Beyond the 'digital natives' debate: Towards a more nuanced understanding of students' technology experiences. *Journal of Computer Assisted Learning*, 26, 322-325.

⁵³⁴ Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

⁵³⁵ Van den Beemt, A., Akkerman, S., Simons, R. J. (2010). The use of interactive media among today's youth: Results of a survey. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1158-1165.

⁵³⁶ Kalmus, V. et al. (2009). Mapping the Terrain of "Generation C": Places and Practices of Online Content Creation Among Estonian Teenagers. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 1270-1273.

digital).⁵³⁷ Divus no šiem klasteriem (darba turpinājumā raksturoti detalizētāk) veido *Google paaudzei* atbilstoša vecuma indivīdi. Zīmīgi, ka vairākums abu klasteru pārstāvju mācās un nav nodarbinātie:

- *e-pārņemtjie*. Dotais raksturojums attiecināms uz 14-24 gadus veciem indivīdiem, kuri dzīvo pilsētās, kuriem atrašanās tiešsaistē rada prieku un viņi jūtas piederīgi šai videi. Internets tiek izmantots kā patvērums, laika kavēklis, komunikācijas platforma. Internets ir neatņemama ikdienas sastāvdaļa, tas tiek uztverts kā rīks, kas atvieglo dzīvi, ietaupa laiku un palīdz socializēties ar citiem indivīdiem. Šim klasterim ir aktuāla arī līdzdalība tiešsaistes satura veidošanā un papildināšanā;
- *kibergudrie*. Veido 14-44 gadus veci indivīdi no mazāk apdzīvotām teritorijām un lauku apvidus. Šo klasteri raksturo neviennozīmīga attieksme un viedokļi par internetu. No vienas puses viņiem patīk atrasties tiešsaistes vidē, lai pavadītu brīvo laiku, ērti atrastu informāciju un socializētos, bet no otras puses viņi lielākā vai mazākā mērā apzinās ar internetu saistītos riska faktorus. Tie attiecināmi uz kontroles zaudēšanu, kas var kļūt par iemeslu nelietderīgai laika izmantošanai un apdraudēt viņu privātumu.⁵³⁸

Atsaucoties uz 10 līdz 23 gadus vecu holandiešu izpēti, pētnieki no Nīderlandes akadēmiskās vides izdala četrus dažādus interneta un tiešsaistes mediju lietotāju veidus. Tie ir: *konservatīvie (traditionalists)*, *spēlmaņi (gamers)*, *tīklotāji (networkers)* un *radītāji (producers)*:

- *konservatīvie*. Kopumā raksturīga esošā tiešsaistes satura patērēšana, nevis jauna radīšana; drīzāk lieto tiešsaistes mediju pamatfunkcijas, nevis *tīmekļa 2.0* risinājumus un iespējas. Piemēram, ir vismazāk aktīvie tūlītējās ziņojumapmaiņas lietotāji;
- *spēlmaņi*. Labprāt iesaistās dažādās ar spēlēm saistītās aktivitātēs, īpaši patīk daudzspēlētāju tiešsaistes spēles. Šis lietotāju veids visvairāk raksturīgs tieši zēniem;
- *tīklotāji*. Visaktīvāk no visiem lietotāju veidiem izmanto sociālos tīklus un tūlītējo ziņojumapmaiņu, lai mijiedarbotos tiešsaistes vidē. Īpaši raksturīgs tieši meitenēm;
- *radītāji*. Īpaši aktīvi interneta, *tīmekļa 2.0* risinājumu lietotāji un tiešsaistes līdzdalības iespēju izmantotāji.⁵³⁹

⁵³⁷ Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

⁵³⁸ Turpat.

⁵³⁹ Van den Beemt, A., Akkerman, S., Simons, R. J. (2010). The use of interactive media among today's youth: Results of a survey. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1158-1165.

Tartu Universitātes (*Tartu Ülikool*) (Igaunija) pētnieki uzskata, ka Igaunijas skolnieki vecumā no 11 līdz 18 gadiem pēc to satura radīšanas paradumiem iedalāmi sešās grupās: *daudzpusējie, emuārorientētie (versatile, blog-centered type)*; *tīmekļa vietņu orientētie (homepage hentered type)*; *sociālo tīklu orientētie (SNS-centered type)*; *forumorientētie (forum-centered type)*; *ziņu komentēšanas orientētie (news comments-centered type)* un *vienaldzīgie (indifferent type)*:

- *daudzpusējie, emuārorientētie*. Visaktīvāk iesaistās satura radīšanā, īpaši daudz piedalās savu emuāru veidošanā un citu radītu emuāru papildināšanā;
- *tīmekļa vietņu orientētie*. Skaitliski vismazākā grupa, dod priekšroku savu tīmekļa vietņu veidošanai un to regulārai papildināšanai. Patīk komentēt ziņas forumos un ziņu portālos, tomēr maz iesaistās citās tiešsaistes aktivitātēs, kas saistītas ar satura papildināšanu;
- *sociālo tīklu orientētie*. No pārējiem atšķir daudz aktīvāka dalība sociālajos tīklos. Diezgan regulāri iesaistās ar emuāriem saistītās darbībās un ir relatīvi aktīvi tīmekļa vietņu veidotāji. Savukārt, maz iesaistās forumu un ziņu portālu satura papildināšanā;
- *forumorientētie*. Skaitliski vislielākā grupa, dod priekšroku satura papildināšanai forumos. Aktīvi pievieno komentārus ziņu portālos, bet ir salīdzinoši pasīvi pārējo aktivitāšu īstenošanā;
- *ziņu komentēšanas orientētie*. Dod priekšroku ziņu komentēšanai. Aktīvi iesaistās arī sociālajos tīklos, bet maz piedalās citās aktivitātēs;
- *vienaldzīgie*. Ievērojamāki pasīvāk nekā pārējie iesaistās ar satura papildināšanu saistītajās aktivitātēs. Biežāk īsteno tā aktivitāte ir dalība sociālajos tīklos, lai gan iespējama arī nepiedalīšanās nevienā no ar satura papildināšanu saistītām aktivitātēm. Drīzāk raksturīga esošā satura izmantošana, nevis jauna radīšana vai tā papildināšana.⁵⁴⁰

Visi aplūkotie iedalījumi nav galīgi un visaptveroši. *Google paaudzes* pārstāvji vienlaicīgi var būt pieskaitāmi vairāk nekā vienam klasterim, kultūrai vai lietotāju veidam, kā arī ir iespējamas to dažādas kombinācijas. Tomēr jāņem vērā, ka *Google paaudzes* informacionālās uzvedības izpēte ļauj izdalīt noteiktam klasterim, kultūrai vai lietotāju veidam raksturīgas unikālas īpašības. Tās var būt saistītas gan ar lietotāju interneta izmantošanas paradumiem, gan viņu sociāldemogrāfisko profilu. Neskatoties uz interneta popularitāti, starp *Google paaudzes* pārstāvjiem ir indivīdi, kuri pasīvi iesaistās *tīmekļa 2.0* risinājumu un līdzdalības iespēju izmantošanā. Arī jēdziena *Google paaudze* kritiķi norāda uz

⁵⁴⁰ Kalmus, V. et al. (2009). Mapping the Terrain of “Generation C”: Places and Practices of Online Content Creation Among Estonian Teenagers. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 1270–1273.

atšķirībām starp paaudzes pārstāvjiem. Piemēram, viņuprāt, nav iespējams visiem šīs paaudzes pārstāvjiem automātiski, bez izņēmuma, piedēvēt labas IKT prasmes⁵⁴¹ vai vēlmi izmantot sociālos medijus.⁵⁴² Atsevišķi pētnieki šādus vispārinājumus uzskata par vienu no izplatītākajiem, ar interneta kultūru saistītajiem mītiem.⁵⁴³ Komunikācijas studiju asociētās profesores Esteres Hārgitai (*Hargittai*) veiktais pētījums apstiprina, ka vienas vecuma grupas interneta izmantošanas prasmes atšķiras, ņemot vērā vecāku izglītības līmeni, dzimumu, rasi un sabiedriski ekonomisko stāvokli. ASV kontekstā salīdzinoši labākas interneta izmantošanas prasmes piemīt šādiem *Google paaudzes* pārstāvjiem: vīriešiem; augstāk izglītotu vecāku atvasēm; baltādainajiem vai Āzijas amerikāņiem.⁵⁴⁴ Pētnieki arī norāda, ka realitātē *Google paaudzes* jēdziens nereti tiek pārāk vispārināts un dramatisēts. Piemēram, jēdziena teorētisko pamatotību apšaubā profesors Neils Selvins (*Selwyn*), viņš uzskata, ka, lai arī IKT ir ienesušas būtiskas pārmaiņas gados jaunu cilvēku ikdienā, nav pietiekoši daudz iemeslu, lai apgalvotu, ka starp gados jauniem cilvēkiem un sabiedrību „eksistē būtiska un nepārvarama plaisa”.⁵⁴⁵ Arī Radikālo pārmaiņu teorijas autore norāda uz jēdziena iespējamu vispārināšanu, tomēr uzskata, ka, aplūkojot *Google paaudzes* informacionālo uzvedību kā komplicētu procesu, no vispārināšanas iespējams izvairīties.⁵⁴⁶ Šādai nostājai piekrīt arī promocijas darba autore un, lai izvairītos no jēdziena vispārināšanas, *Google paaudzes* izpētei izmanto dažādas pētniecības metodes, kā arī sīkāk analizē vienu vecuma grupu ar līdzīgu sociāldemogrāfisko profilu (sk. 4.2.1. apakšnodaļu).

3.2.4. *Google paaudze un bibliotēka*

Kopumā *Google paaudze* ir uzskatāma par paaudzi, kas aktīvi meklē un izmanto informāciju^{547,548} – informācijas meklēšana šai paaudzei ir „gandrīz tikpat organiska darbība kā elpošana”.⁵⁴⁹ Neskatoties uz to, pētnieki, izglītības un bibliotēku pārstāvji tieši pusaudžus (*Google paaudzes* pārstāvjus) bieži raksturo kā vienu no lielākajām vai pat lielāko riska

⁵⁴¹ Bennett, S., Maton, K., Kervin, L. (2008). The ‘digital natives’ debate: A critical review of the evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39(5), 783-784.

⁵⁴² Lackie, R. J., LeMasney J. W., Pierce K. M. (2007). The myths, realities, and practicalities of working with Gen M. In: Cvetkovic V. B., Lackie R.J. (eds.). *Teaching Generation M: a handbook for librarians and educators*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 8.

⁵⁴³ Turpat.

⁵⁴⁴ Hargittai, E. (2010). Digital Na(t)ives? Variation in Internet Skills and Uses among Members of the "Net Generation". *Sociological Inquiry*, 80(1), 108-109.

⁵⁴⁵ Selwyn, N. (2009). The digital native: myth and reality *ASLIB Proceedings*, 61, 375.

⁵⁴⁶ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 29.

⁵⁴⁷ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 35.

⁵⁴⁸ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 34-37.

⁵⁴⁹ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 44.

grupa, kas varētu atteikties no bibliotēku pakalpojumu izmantošanas vai lietot bibliotēku pakalpojumus „daudz retāk nekā iepriekšējās paaudzes”⁵⁵⁰. Būtisks iemesls, kas rosina izteikt šādu apgalvojumu, ir pusaudžu informācijas meklēšanas paradumu maiņa līdz ar interneta kultūras attīstību. Piemēram, pētniece Kristīne Novāka (*Nowak*) domā, ka pusaudžu apziņā bibliotēkas var tikt uztvertas kā vietas, „kurās nav vēlami atrasties un, iespējams, pat vietas, kas var pazemināt viņu sociālo statusu.”⁵⁵¹ Dž. Peilfreijs un U. Gasers pieļauj, ka *Google paaudze* nemaz nezina, kā izskatās bibliotēkas lietotāja karte un, ja, tomēr, šīs paaudzes pārstāvjiem tāda ir, tad viņi to neizmanto.⁵⁵² Viņi, līdzīgi kā citi pētnieki,^{553,554,555,556,557,558,559} bibliotēkas neuzskata par vienu no primārajiem pusaudžu informācijas avotiem. Līdzšinējā izpētes pakāpe liecina, ka bibliotēku pakalpojumu izmantošanas vietā informācijas meklēšanai dažādiem mērķiem, t.sk. – skolas uzdevumu sagatavošanai, pusaudži visbiežāk izvēlas veikt meklējumus internetā. Īpaši populāri ir tiešsaistes resursi *Google* un *Vikipēdija*.^{560,561,562,563} Bažas par bibliotēku nākotni veicina interneta kā visuvarena informācijas izguves rīka tēls. Šāds viedoklis ir īpaši izplatīts *Google paaudzes* vidū. Piemēram, *Vispasaules digitālās prasības bērnu konkursa (Global Kids contest on Digital Literacy)* uzvarētāja H. Maika (*Mike*) skatījumā: „mūsdienās gandrīz visa informācija, ko

⁵⁵⁰ Bon, I., Cranfield, A., Latimer, K. (eds.). (2012). *Designing library space for children*. Berlin; Boston: De Gruyter Saur, P. 1.

⁵⁵¹ Nowak, K. (2011). Serving teens in the public library. *Kentucky Libraries*, 75(3), 8.

⁵⁵² Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.2.

⁵⁵³ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 35.

⁵⁵⁴ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 41-43.

⁵⁵⁵ Green H., Hannon C. (2007). *Their Space Education for a digital generation*. London: Demos. P. 15-16.

⁵⁵⁶ Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. Baltic Institute of Social Sciences. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf

⁵⁵⁷ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.X.

⁵⁵⁸ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

⁵⁵⁹ Taylor, A. (2012). A study of the information search behaviour of the millennial generation. *Information Research*, 17(1), paper 508.

⁵⁶⁰ Luckin, R. et al. (2009). Do Web 2.0 tools really open the door to learning? Practices, perceptions and profiles of 11–16-year-old students. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 91.

⁵⁶¹ Ólafsson, K., Livingstone, S., Haddon, L. (2013) Children’s use of online technologies in Europe : a review of the European evidence base. *EU Kids Online*. Retrieved from http://eprints.lse.ac.uk/50228/1/_Libfile_repository_Content_Livingstone%2C%20S_Children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%20in%20Europe%28Isero%29.pdf

⁵⁶² Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.X., 6.

⁵⁶³ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

cilvēce uzkrājusi tūkstošiem gadu laikā, ir manu vai to, kuri izmanto mūsdienu neiedomājamās tehnoloģijas, roku pirkstu attālumā”.⁵⁶⁴

Informācijas speciālisti uzsver, ka, lai arī *Google* un citi meklēšanas dienesti ļauj piekļūt milzīgam informācijas daudzumam, tie nenodrošina pilnīgu informācijas izguves mehānismu „un vajadzīgās informācijas meklēšana internetā vēl joprojām ir izaicinājums”.⁵⁶⁵ Piemēram, Kriss Šērmens (*Sherman*) un Gerijs Praiss (*Price*) vērš uzmanību, ka, neskatoties uz lietotāju vajadzībām orientētu meklēšanas dienestu pastāvēšanu, daļa tīmeklī pieejamās informācijas paliek lietotājiem apslēpta un netiek iekļauta atlasītajos meklēšanas rezultātos, veidojot *neredzamo tīmekli*.⁵⁶⁶ Arī akadēmiskās un bibliotekārās vides pārstāvis Viljams O. Širens (*Scheeren*) uzskata, ka, izmantojot meklēšanas dienestus, meklēšana *neredzamajā tīmeklī* ir ierobežota.⁵⁶⁷ *Neredzamo tīmekli* līdzās informācijai, ko nevēlas popularizēt tīmekļa vietņu īpašnieki, bieži veido arī tā informācija, kas pieejama resursos, kuros nepieciešams autorizēties, un informācija, kurai nav korekti pievienoti metadati. ASV komunikācijas pētnieks Siva Vaidjanatans (*Vaidhyanathan*) pauž viedokli, ka *Google* atlasītā informācija nav pilnīga un objektīva, jo meklēšanas rezultātus ietekmē noteiktos reģionos valdoši politiskie uzskati un vadošu uzņēmumu mārketinga intereses.⁵⁶⁸ Tomēr BIZ speciālisti norāda, ka, lai arī bibliotēkas piedāvā kvalitātes ziņā augstvērtīgākus un sarežģītākus rīkus informācijas meklēšanai, daudzi lietotāji turpina dot priekšroku *Google*.⁵⁶⁹ Nozares pārstāvji uzskata, ka, lai arī *Google* piemīt daudz trūkumu, galarezultātā lietotājs, nevis bibliotēka, ir abu (bibliotēku un *Google*) vērtētājs un salīdzinātājs. Ja *Google* lietotāji būs apmierināti ar *Google* meklēšanas rezultātiem, viņi turpinās izmantot *Google*, nevis bibliotēkas.⁵⁷⁰

Līdzās meklēšanas dienestam *Google* un citiem internetā pieejamiem meklēšanas rīkiem arī sociālā meklēšana (*social search*) ir uzskatāma par vēl vienu alternatīvu bibliotēkas apmeklējumam. Sociālā meklēšana ir radusies *tīmekļa 2.0* attīstības rezultātā un ir definējama kā „sociālo mediju izmantošana, lai atvieglotu informācijas atrašanu internetā”.⁵⁷¹ Sociālajai meklēšanai ir raksturīgas šādas izpausmes:

⁵⁶⁴ Mike, H. (2006). From Gutenberg to Gateway. *The 2006 Global Kids Digital Media Essay Contest*. Retrieved from <http://www.holymeatballs.org/books/book%202.pdf>

⁵⁶⁵ McDonnell, M., Shiri A. (2011). Social search: A taxonomy of, and a user-centred approach to, social web search. *Program: electronic library and information systems*, 45(1), 6.

⁵⁶⁶ Sherman, C., Price G. (2001). *Invisible web: uncovering information sources search engines can't see*. Medford, New Jersey: Cyberage books. P.52-56.

⁵⁶⁷ Scheeren, W. O. (2012). *The Hidden Web: A Sourcebook*. Santa Barbara, California : ABC-CLIO. P. 11-14.

⁵⁶⁸ Vaidhyanathan, S. (2011). *The Googlization of everything : (and why we should worry)*. Berkeley: University of California Press. P. 82-148.

⁵⁶⁹ Soules, A. (2010). New e-sources, new models: reinventing library approaches to providing access. *Library Hi Tech News*, 27(2), 10.

⁵⁷⁰ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 133-134.

⁵⁷¹ McDonnell, M., Shiri A. (2011). Social search: A taxonomy of, and a user-centred approach to, social web search. *Program: electronic library and information systems*, 45(1), 9.

- sociālais novērtējums (*social ranking*) – apkopojot cilvēku ieteikumus, galarezultātā ir pieejams kopīgais novērtējums vai biežāk lietotās etiķetes;
- kolektīvā meklēšana (*collaborative search*) – meklēšanas procesā iesaistās vairākas personas, kuras, savstarpēji daloties ar ieteikumiem un padomiem, meklē pēc iespējas atbilstošāku informāciju;
- cilvēku sniegtās atbildes uz jautājumiem (*human-powered question answering*) – indivīds jautājumu uzdošanai izmanto kādu no jautājumu un atbilžu vietnēm (*Q&A website*), piemēram, *Ask.fm*, *FormSpring*, *Yahoo Answers*, tādējādi saņemot nevis meklēšanas dienesta atlasītas, bet cilvēku rakstītas atbildes.⁵⁷² Minētais risinājums uzskatāms par relatīvi jaunu parādību, kurā līdzās jautājumu uzdošanai un atbilžu sniegšanai arvien vairāk tiek iestrādātas arī citas *tīmeklim 2.0* un tam piederīgiem resursiem raksturīgas pazīmes.

Visas trīs apskatītās sociālās meklēšanas izpausmes vieno daudzu lietotāju iesaistīšanās, kā rezultātā tiek realizēta *tīmeklim 2.0* raksturīgā *pūļa gudrība*, ļaujot uzlabot informācijas meklēšanu. Pētījumi liecina, ka *Google paaudze* sociālo meklēšanu uztvert tikpat pašsaprotami un ierasti kā tradicionālo meklēšanu tiešsaistē bez kolektīvās meklēšanas pazīmēm.⁵⁷³ Sociālajā meklēšanā kā palīgi un padomdevēji darbojas citi interneta lietotāji ar līdzīgām interesēm, bet visbiežāk tiek apietas bibliotēkas un bibliotekāri.

Atsaucoties uz *Google paaudzes* informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumiem, izglītības un bibliotēku pārstāvji norāda uz negatīviem aspektiem, kas saistīti ar *Google paaudzes* informacionālo uzvedību un bibliotēku izmantošanu. Piemēram, skolotāji uzskata, ka pusaudžiem, neskaitot tiešsaistes meklēšanas dienestus, citu – t.sk. bibliotēku piedāvāto informācijas resursu izmantošana sagādā problēmas.⁵⁷⁴ LNB speciālisti *Google paaudzes* pārstāvi raksturo šādi: „viņš nekad nav gatavs strādāt ar lieliem informācijas masīviem, galvenā vēlme – e-resursi, ātra informācijas ieguve. [...] Cerēsim, ka ar laiku tās (informācijas meklēšanas pazīmes) mainīsies, un lasītāji pievērsīsies dziļākām informācijas resursu studijām.”⁵⁷⁵ Bibliotekāres Mišela Gormana (*Gorman*) un Triša Sjūelentropa (*Suellentrop*), kuras ikdienā strādā ar pusaudžiem, izvirza pieņēmumu, ka šīs vecuma grupas skatījumā bibliotēka nav viena no vietām, kurā viņi vislabprātāk vēlētos pavadīt savu laiku.

⁵⁷² Hearst, M. A. (2009). *Search User Interfaces*. New York: University Press, P. 317-322.

⁵⁷³ Dresang, E. T. (2005). The information-seeking behavior of youth in the digital environment. *Library Trends*, 54(2), 178–196.

⁵⁷⁴ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

⁵⁷⁵ Zalcmane, G. (2007). *Informācijas pakalpojumi hibrīdbibliotēkās: maģistra darbs*. Rīga: LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. 7. pielikums.

Drīzāk pusaudži nāk uz bibliotēku, jo ir spiesti to darīt, meklējot informācijas avotus, kas nepieciešami viņu skolas uzdevumu pildīšanai.⁵⁷⁶ Šāda pieņēmuma gadījumā, jau ierodoties bibliotēkā, pusaudži ir sevi iepriekš noskaņojuši neitrāli vai pat negatīvi pret bibliotēkas apmeklējumu. Līdzšinējā izpētes pakāpe liecina, ka viens no faktoriem, kas īpaši negatīvi ietekmē pusaudžu bibliotēku izmantošanas paradumus, ir pilsētas faktors. Proti, respondenti, kuri dzīvo vai apmeklē skolu pilsētā ir mazāk aktīvi bibliotēku lietotāji nekā viņu vienaudži laukos vai mazpilsētās.^{577,578}

Lai arī kopumā visa *Google paaudze* tiek raksturota kā nepacietīga, tāda, kas vēlas ātru rezultātu,^{579,580} pusaudžu gadiem raksturīgās īpatnības ļauj apgalvot, ka minētās īpašības pusaudžu vecumposmā varētu izpausties īpaši spilgti. Natālija Hjūstona (*Houston*), BIZ speciāliste, norāda, ka pusaudži kā lietotāji bibliotēkām ir liels izaicinājums savu daudzpusīgo interešu, mainīgo vajadzību un īsā koncentrēšanās dēļ. Viņa uzsver, ka sadarbība ar pusaudžiem šajā vecumā ir ļoti būtiska, jo tai var būt gan īslaicīga, gan ilgtermiņa ietekme.⁵⁸¹ Pieredzi pusaudžu vecumposmā kā būtisku nākotnes paradumu veidotāju min arī K. Novāka. Viņasprāt, bibliotēku neizmantošana pusaudžu gados var kļūt par pastāvīgu paradumu, kas ietekmē pusaudža turpmāko attīstību, turklāt šāda prakse turpinās arī pieaugot.⁵⁸² Arī citās publikācijās, kas apskata pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības iespējas, uzsvērts, ka darbiniekiem, strādājot ar pusaudžiem, jābūt īpaši pacietīgiem un pieejamiem, jo pozitīva attieksme ir viens no visbūtiskākajiem faktoriem mijiedarbības veicināšanai starp abiem aktoriem.^{583,584,585} Lai *Google paaudzes* lietotājus piesaistītu bibliotēkām, BIZ literatūrā tiek uzsvērta arī fundamentālu pārmaiņu īstenošana bibliotekārajā vidē, jo „draudi bibliotēkām ir milzīgi, un tehnoloģiju ietekme uz bibliotēkām to pašreizējā attīstības stadijā var būt postoša –

⁵⁷⁶ Gorman, M., Suellentrop, T. (2009). *Connecting young adults and libraries: a how-to-do-it manual*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 13-14.

⁵⁷⁷ D'Elia, G., Abbas, J., Bishop, K., Jacobs, D., Rodger, E. J. (2007). The impact of youth's use of the Internet on their use of the public library. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58, 2190.

⁵⁷⁸ Socioloģisko pētījumu institūts (2010). Publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību: pētījuma pārskats. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no http://www.kis.gov.lv/attach/Nosleguma_zinojums.pdf

⁵⁷⁹ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 42-44.

⁵⁸⁰ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 290-310.

⁵⁸¹ Houston, N. (2011). Building a foundation for teen services. *Young Adult Library Services*, 9(2), 6-9.

⁵⁸² Nowak, K. (2011). Serving teens in the public library. *Kentucky Libraries*, 75(3), 9.

⁵⁸³ Bourke, C. (2010). Library youth spaces vs youth friendly libraries: How to make the most of what you have. *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*, 23(3), 99-101.

⁵⁸⁴ Gorman, M., Suellentrop, T. (2009). *Connecting young adults and libraries: a how-to-do-it manual*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 53-61.

⁵⁸⁵ Hannan, A. (2011). Communication 101: We have made contacts with teens. *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*, 24(1), 37.

bibliotēku pamatdarbība, iespējams, var pat izzust”.⁵⁸⁶ Bibliotēku pakalpojumu pielāgošanu aktuālajām lietotāju vajadzībām ir vēl viens no piedāvājumiem mijiedarbības veicināšanai.⁵⁸⁷ Atsaucoties uz lietotāju vajadzībām, Alīna Saulza (*Soules*) uzskata, ka vairums bibliotēku speciālistu atbalsta uzskatu, ka lielākā daļa lietotāju arī no bibliotēkām vēlas sagaidīt to, ko pieraduši saņemt *Google*, – vienkāršu, ātru un bezmaksas piekļuvi informācijai.⁵⁸⁸ Līdzīgās domās ir arī bērnu, pusaudžu un jauniešu auditorijas pētnieki, norādot uz nepieciešamību ieguldīt līdzekļus un attīstīt bibliotēku digitālos resursus un pakalpojumus, lai tie atbilstu veidam, kā *Google* *paaudze* pieradusi piekļūt informācijai.^{589,590} Pusaudžu bibliotekāre Laura Peovski (*Peowski*) uzskata, ka internets ir loģiskākais ceļš kā bibliotēkām sasniegt pusaudžu auditoriju, lai „veidotu saikni, kas veicina atsaucību, sadarbību, izpratni un mūžizglītību”.⁵⁹¹ Pētniece Sjūzena Eplaina (*Aplin*) pievienojas šādai nostājai piebilstot, ka, „ja bibliotēka vēlas strādāt ar saviem lietotājiem – pusaudžiem, tad tai jābūt pieejamai elektroniski 24/7 režīmā”.⁵⁹² Vēl viņa uzskata, ka bibliotēkas tīmekļa vietne, kas veidota īpaši gados jaunu cilvēku vajadzībām, ir uzskatāma par „vienu no vispopulārākajām platformām” *Google* *paaudzes* uzrunāšanai.⁵⁹³ Bibliotēku speciāliste Adrīna Hennena (*Hannan*) iesaka izmantot emuāru kā tīmekļa vietnes alternatīvu vai paplašinājumu.⁵⁹⁴ Arī pārējie par bibliotēkām piemērotākajiem uzskatītie *tīmekļa 2.0* risinājumi, kas tieši saistīti ar *bibliotēku 2.0*, ir aplūkojami kā līdzekļi, kas bibliotēkām piedāvā plašas iespējas tiešsaistes mijiedarbībai. A. Hennena norāda, ka mijiedarbībai ar pusaudžiem kā daudzpusīgu un savstarpēji atšķirīgu vecuma grupu „parasti nav viena labākā metode”. Šī iemesla dēļ speciāliste iesaka vienlaicīgi izmantot vairākus komunikācijas kanālus.⁵⁹⁵ Lai arī LNB speciālisti norāda, ka, viņuprāt, „gados jauni lasītāji ir progresīvāki tehnoloģiju lietojumā nekā bibliotēka”,⁵⁹⁶ viņu ārvalstu kolēģe Dženeta Hilbērna (*Hilburn*), aicina apsvērt arī pusaudžu apmācību nepieciešamību pilnvērtīgākai *tīmekļa 2.0* risinājumu

⁵⁸⁶ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 9.

⁵⁸⁷ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0 : a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 133-134.

⁵⁸⁸ Soules, A. (2010). New e-sources, new models: reinventing library approaches to providing access. *Library Hi Tech News*, 27(2), 11.

⁵⁸⁹ Aplin, S. M. W. (2013). Using technology to connect public libraries and teens. *Student Research Journal*, 2(2). Retrieved from <http://scholarworks.sjsu.edu/slissrj/vol2/iss2/7/>

⁵⁹⁰ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.250, 252.

⁵⁹¹ Peowski, L. (2010). Where are all the teens? Engaging and empowering them online. *Young Adult Library Services*, 8(2), 26.

⁵⁹² Aplin, S. M. W. (2013). Using technology to connect public libraries and teens. *Student Research Journal*, 2(2). Retrieved from <http://scholarworks.sjsu.edu/slissrj/vol2/iss2/7/>

⁵⁹³ Turpat.

⁵⁹⁴ Hannan, A. (2011). Communication 101: We have made contacts with teens. *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*, 24(1), 33.

⁵⁹⁵ Turpat. 37. lpp.

⁵⁹⁶ Zalcmane, G. (2007). *Informācijas pakalpojumi hibrīdbibliotēkās: maģistra darbs*. Rīga: LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa. 7. pielikums.

funkcionalitātes atklāšanai.⁵⁹⁷ Ļoti būtiska ir pusaudžu informēšana, pieejamo pakalpojumu un izmantoto *tīmekļa 2.0* risinājumu popularizēšana. Ņemot vērā, ka *Google paaudze* mūsdienās ir daudzu mediju un reklāmkampanu mērķauditorija, bibliotēku īstenotajam mārketingam jābūt ar humoristisku pieeju, autentiskam, asprātīgam un labi nostrādātam.⁵⁹⁸

Neskatoties uz *Google paaudzes* informacionālo uzvedību un viņu viedokļiem par bibliotēkām, gan bibliotēku pārstāvji, gan bērnu, pusaudžu un jauniešu auditorijas pētnieki ir vienisprātis un arī pētījumi liecina, ka bibliotēku nozīme sabiedrībā kopumā pieaug, nevis samazinās.^{599,600,601} Galvenā problēma ir bibliotēku spēja piesaistīt mūsdienu pusaudžus, lai tiem palīdzētu orientēties informācijas plašajā piedāvājumā un sekmētu kvalitatīvas informācijas izmantošanu. Ja bibliotēkai ar savu vidi, personālu, informācijas resursu krājumu, pakalpojumiem un tēlu izdodas mainīt šādu pusaudža nostāju, tad tas ir sākums veiksmīgai abu aktoru sadarbībai.

⁵⁹⁷ Hilbun, J. (2011). Using social networking to connect teens with young adult literature. *Public Libraries*, 50(3). Retrieved from <http://publiclibrariesonline.org/2013/04/using-social-networking-to-connect-teens-with-young-adult-literature/>

⁵⁹⁸ Goodstein, A. (2007). *Totally wired: What teens and tweens are really doing online*. New York: Saint Martin's Griffin. P. 153.

⁵⁹⁹ Nguyen, L. C., Partridge H., Edwards S. L. (2012) Towards an understanding of the participatory library. *Library Hi Tech*, 30(2), 335-346.

⁶⁰⁰ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.253.

⁶⁰¹ Trešais tēva dēls (2012). Latvijas publisko bibliotēku ekonomiskā vērtība un ietekme: novērtējuma ziņojums. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/download/Latvijas%20publisko%20bibliot%20C4%93ku%20ekonomiska%20vertiba%20un%20ietekme.pdf>

4. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Šajā nodaļā autore raksturo pētījumā lietoto metodoloģiju, apskata pētījuma posmus un izklāsta apsvērumus metodoloģijas izvēlei. Promocijas darbā veiktajā empīriskajā pētījumā izmantota anketēšana, fokusgrupu diskusijas un kontentanalīze.

4.1. Pētījuma jautājumi un metodoloģiskā pieeja

Pamatojoties uz pētījuma teorētisko bāzi, pētnieku atziņām par *Google paaudzi* un informācijas avotiem par mūsdienu bibliotēku transformāciju un *tīmekli 2.0* kā interneta kultūras parādību, formulēti četri pētījuma jautājumi. Visi pētījuma jautājumi ir saistīti ar pusaudžu kā *Google paaudzes* pārstāvju un bibliotēku mijiedarbības iespēju izpēti *bibliotēkas 2.0* kontekstā (sk. 4.1. tabulu). Atsaucoties uz Lietotājiorientēto pieeju, kas prioretizē lietotāju pētniecību, trīs no izvirzītajiem jautājumiem balstīti Latvijas pusaudžu kā bibliotēku lietotāju grupas pētniecībā, bet viens – bibliotēku izpētē.

4.1. tabula

Pētījuma metodoloģijas pārskats un teorētiskais pamatojums

	Pētījuma jautājums	Pētniecības metodes	Teorētiskais pamatojums
Lietotāju izpēte	1. Kādi ir Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumi?	Fokusgrupu diskusijas; anketēšana (kā papildmetode)	Radikālo pārmaiņu teorija; <i>Bibliotēkas 2.0</i> modelis; pētnieku atziņas par <i>Google paaudzi</i>
	2. Vai pusaudži kā <i>Google paaudzes</i> pārstāvji lieto <i>tīmekļa 2.0</i> risinājumus un būtu ieinteresēti tos izmantot mijiedarbībā ar Latvijas bibliotēkām, līdzdarboties to pilnveidošanā?	Anketēšana; fokusgrupu diskusijas (kā papildmetode)	<i>Bibliotēkas 2.0</i> modelis; informācijas avoti par piemērotākajiem <i>tīmekļa 2.0</i> risinājumiem bibliotēku praksē; <i>tīmekļa 2.0</i> pazīmes
	3. Kādi ir mūsdienīgas bibliotēkas galvenie komponenti?	Fokusgrupu dalībnieku anketēšana; fokusgrupu diskusijas (kā papildmetode)	<i>Bibliotēkas 2.0</i> modelis; mūsdienu bibliotēku eksistences pamatvērtības un funkcijas
Bibliotēku izpēte	4. Cik daudz Latvijas bibliotēku veido un uztur atsevišķas bibliotēku tīmekļa vietnes un izmanto bibliotēkām piemērotākos <i>tīmekļa 2.0</i> risinājumus?	Kvantitatīvā kontentanalīze	<i>Bibliotēkas 2.0</i> modelis; informācijas avoti par piemērotākajiem <i>tīmekļa 2.0</i> risinājumiem bibliotēku praksē

Google paaudzes un bibliotēku mijiedarbības pētīšanai ir izvēlēta jaukta metodoloģiskā pieeja. Rezultātā, kombinējot kvalitatīvās un kvantitatīvās metodes, iespējams nodrošināt maksimāli augstu analizēto aktoru mijiedarbības izpētes ticamību un validitāti, ļaujot izvairīties no aprobežotiem secinājumiem. Kvalitatīvo un kvantitatīvo metožu

izmantošana, savstarpēji atšķirīgās pētījuma metodes un iegūto datu dažādība nodrošina pētījuma daudzveidību jeb triangulāciju.

Neskatoties uz atsevišķu sociālo zinātņu pētnieku bažām par kvalitatīvo un kvantitatīvo metožu kombinēšanu vienā pētījumā,^{602,603} mūsdienās tiek uzskatīts, ka jauktas metodoloģiskās pieejas izmantošana ļauj uzlabot pētījuma kvalitāti, kā arī ir uzskatāma par vienu no trim pētniecībā izmantotajām metodoloģijām.^{604,605} Tieši jauktu metodoloģisko pieeju profesore Džeina Klobas (*Klobas*) raksturo kā īpaši piemērotu BIZ.⁶⁰⁶ Arī P. Brafijis apgalvo, ka kvantitatīvo datu papildināšana ar lietotāju viedokļiem, kas iegūti kvalitatīvā veidā, ļauj atbildēt uz daudziem jautājumiem, piemēram, „Kāda ir laba bibliotēka?”⁶⁰⁷ Tomēr jauktas metodoloģiskās pieejas izmantošana kopumā nav izplatīta BIZ.⁶⁰⁸ Izņēmums nav arī pētījumi, kas saistīti ar *tīmekļa 2.0* risinājumu lietošanu bibliotekārajā vidē. Lai gan BIZ kopš 20. gs. beigām ir aktuāla Lietotājoorientētā pieeja, kas paredz arī kvalitatīvu pētniecības metožu integrēšanu, pētot *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu bibliotekārajā vidē galvenokārt realizēta kvantitatīvā pieeja.⁶⁰⁹

Jauktas metodoloģiskās pieejas izmantošana promocijas darbā ļauj objektīvāk izpētīt *Google paaudzes* un bibliotēku mijiedarbības iespējas, tās analizējot no būtiskas, bet līdz šim nepietiekami izmantotas perspektīvas. Izvēlētajā metodoloģijā atbilst Lietotājoorientētās pieejas galvenajiem principiem.

4.2. Pētījuma posmi

Lai nodrošinātu pētījuma validāti un drošumu, promocijas darbā ir izmantota vairāku pakāpju triangulācija: teorijas, datu un metodoloģijas. Pētījumu ievada kvantitatīva bibliotēku izpēte, ko turpina gan kvantitatīva, gan kvalitatīva lietotāju izpēte. Jauktas metodoloģiskās pieejas izmantošana noteica empīriskā pētījuma organizēšanu vairākos posmos (sk. 4.1. att.).

⁶⁰² Hathaway, R. S. (1995). Assumptions underlying quantitative and qualitative research. *Research in Higher Education*, 36(5), 539.

⁶⁰³ Schwandt, T. (1989). Recapturing Moral Discourse in Evaluation. *Educational Researcher*, 18(8), 11-16.

⁶⁰⁴ Bergman, M. M. (2008). The straw men of the qualitative-quantitative divide and their influence on mixed methods research. In: Bergman, M. M. (ed.), *Advances in Mixed Methods Research: Theories and Applications*. London: Sage. P. 11-21.

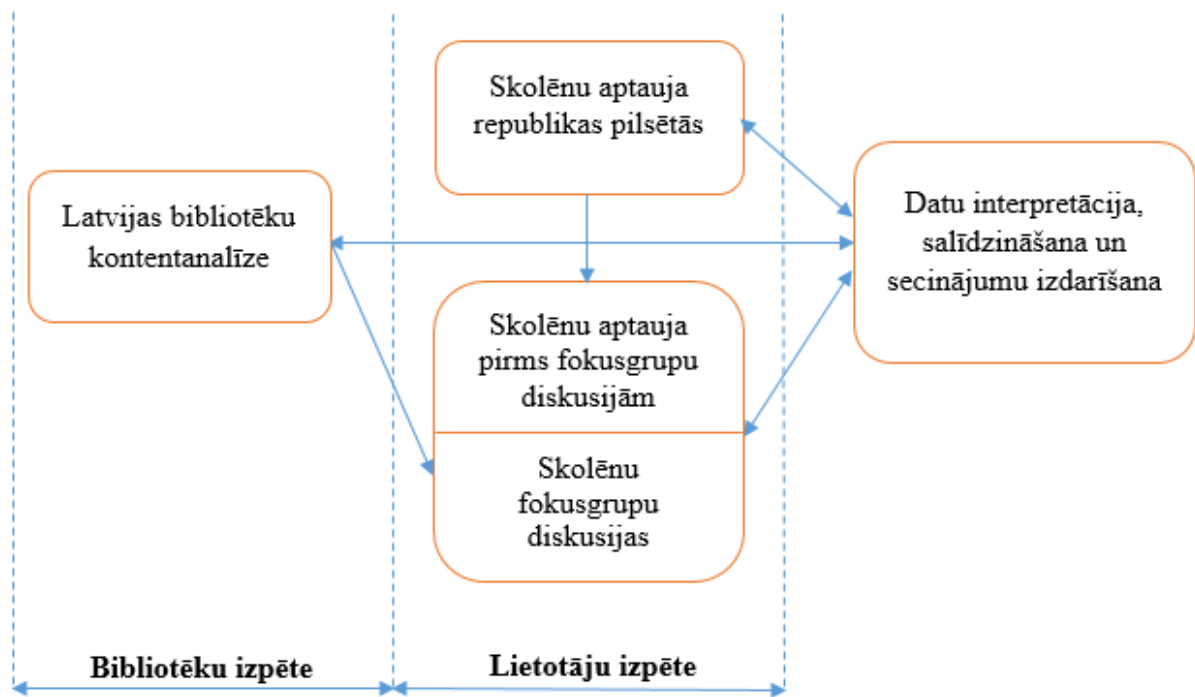
⁶⁰⁵ Fidel, R. (2008). Are we there yet?: Mixed methods research in library and information science. *Library & Information Science Research* 30(4), 268-272.

⁶⁰⁶ Klobas, J. E. (2007). LIS Research: Building on tradition, looking to the future. In: Sporane, B. (ed.) *Personality. Information Space. University of Latvia Faculty of Social Sciences 60th Anniversary of the Department of Information and Library Studies International Conference*. Riga: University of Latvia. CD.

⁶⁰⁷ Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. P. 108.

⁶⁰⁸ Fidel, R. (2008). Are we there yet?: Mixed methods research in library and information science. *Library & Information Science Research* 30(4), 265-268.

⁶⁰⁹ Gardois, P. et al. (2012). Implementation of web 2.0 services in academic, medical and research libraries: a scoping review. *Health Information & Libraries Journal*, 29, 99.

4.1. att. Promocijas darba empīriskā pētījuma posmi

Promocijas darba pētījuma posmi tika mērķtiecīgi izdalīti saskaņā ar triangulācijas dizainu (*Triangulation design*). Triangulācijas dizains ir uzskatāms par bieži izmantotu un piemērotu pieeju jauktas metodoloģijas pētījumos. Saskaņā ar izvēlēto dizainu triangulācija tiek panākta, kombinējot kvalitatīvas un kvantitatīvas pētniecības metodes, ar kuru starpniecību tiek iegūti atšķirīgi, bet tajā pašā laikā savstarpēji papildinoši dati par pētāmajiem objektiem⁶¹⁰ (*Google paudze, bibliotēka 2.0*, kā arī abu šo aktoru mijiedarbība).

Pētījumā lietotais triangulācijas dizains līdzās jauktas metodoloģiskās pieejas izmantošanai paredz arī vairāku datu apstrādes un analīzes metožu izmantojumu.⁶¹¹ Pētījumā dati apstrādāti un analizēti gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi, tie iegūti no dažādiem avotiem. Kvalitatīvie dati apstrādāti un analizēti izmantojot kvalitatīvo kontentanalīzi saskaņā ar Metjū B. Mailza (*Miles*) un Mihaela A. Hūbermena (*Huberman*) modeli⁶¹² un konstanto salīdzināšanu (*constant comparison*), kas ietver analizējamā teksta daudzkārtēju un atkārtotu pārlasīšanu, izdalot noteiktas kategorijas teksta kodēšanai.⁶¹³ Respondentu atbildes uz anketu atvērtajiem jautājumiem kodētas ar kvalitatīvās analīzes datorprogrammas NVivo 10 starpniecību.

Kvantitatīvo datu apstrādei un analīzei ir izmantota kvantitatīvā kontentanalīze un statistikas datorprogramma IBM® SPSS® Statistics 20. SPSS datorprogrammā tika izstrādāta

⁶¹⁰ Creswell, J. W., Plano Clark V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks : Sage Publications. P. 62-67.

⁶¹¹ Turpat.

⁶¹² Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. P. 12.

⁶¹³ Jupp, V. (ed.). (2006). *Sage dictionary of social research methods*. London: Sage Publications. P. 37.

sagatave datu ievadīšanai, definēti mainīgie un vērtības, to veidi. Līdzīgu atbilžu variantu summēšanai⁶¹⁴ rezultātu analīzē izmantota SPSS piedāvātā funkcija mainīgo pārkodēšanai (*recode into different variables*). Datu kvantitatīvajā analīzē izmantoti:

- centrālās tendences rādītāji: vidējais aritmētiskais (*mean*), moda (*mode*), summa (*sum*);
- variācijas rādītāji: standartnovirze (*standard deviation*);
- izkliedes rādītāji: mazākā vērtība (*minimum*), lielākā vērtība (*maximum*);
- biežuma sadalījums (*frequencies*);
- sakarības ciešuma rādītāji: Pīrsona hī kvadrāta tests (*Pearson chi-square test*);⁶¹⁵
- šķērstabulas (*crosstabs*).

Promocijas darbā datu ieguvei izmantotas trīs dažādas pētniecības metodes, no kurām lielākā daļa saistīta ar lietotāju izpēti (sk. 4.1., 4.2. tabulu).

4.2. tabula

Promocijas darbā izmantotās pētniecības metodes

Lietotāju izpēte				
Pētniecības metode	Metodes nosaukums rezultātu izklāstā⁶¹⁶	Datu ieguves periods	Respondentu skaits	Respondentu vecums
Anketēšana	Skolēnu aptauja republikas pilsētās, e-anketa	28.11.2011. - 11.05.2012.	820	13-17 gadi
Anketēšana	Skolēnu aptauja pirms fokusgrupu diskusijām	03.02.2012. - 17.04.2012.	61	14-16 gadi
Fokusgrupu diskusijas	Skolēnu fokusgrupu diskusijas			
Bibliotēku izpēte				
Pētniecības metode	Metodes nosaukums rezultātu atspoguļošanai	Datu ieguves periods	Analizēto bibliotēku skaits	
Kontentanalīze	Latvijas bibliotēku kontentanalīze	18.05.2011. - 01.07.2011.	1 802	

Vispirms tika veikta Latvijas bibliotēku kontentanalīze. Kontentanalīzes rezultāti līdzās citiem kritērijiem noteica fokusgrupu diskusiju izlases veidošanu, kā arī ļāva fokusgrupu diskusijās minēt piemērus par *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu Latvijas bibliotēkās. Skolēnu aptauja republikas pilsētās tika uzsākta pirms fokusgrupu diskusijām,

⁶¹⁴ Piemēram „jā” un „drīzāk jā”; „drīzāk nē” un „nē”; „vairākas reizes dienā” un „vidēji reizi dienā”

⁶¹⁵ Tika veikts gadījumos, kad testa rādītājus par statistiski nozīmīgām atšķirībām bija iespējams attiecināt uz visu populāciju jeb sagaidāmais atbilžu skaits (*expected count*) katrā no šūnām, kas iekļautas analīzē, bija vismaz 5 atbildes

⁶¹⁶Turpmāk tekstā lietotais metodes apzīmējums

tomēr tā tika noslēgta neilgi pēc tam, kad bija notikušas visas plānotās diskusijas. Aptaujā iegūtie provizoriskie rezultāti par potenciāli piemērotākajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem mijiedarbībai ar bibliotēkām tika izmantoti, lai fokusgrupu diskusijās detalizētāk apspriestu šos risinājumus (konkrēti sociālo tīklu *Draugiem.lv* un tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūru *Skype*) nepieciešamību bibliotēkās. Ar katras pētniecības metodes starpniecību iegūtie dati tika analizēti atsevišķi, tos vēlāk grupējot tematiskos blokos atbilstoši izvirzītajiem pētījuma jautājumiem. Datu interpretācijas, salīdzināšanas un secinājumu izdarīšanas fāzē, iegūtie rezultāti tika sistemātiski atkārtoti pārskatīti, lai nodrošinātu iespējami augstāku precizitāti un objektīvu iegūto rezultātu atspoguļojumu.

4.2.1. Lietotāju izpēte

Bibliotēku kontekstā lietotāju izpēte ir aktuāla, kamēr vien eksistē bibliotēkas un tiek izmantoti to pakalpojumi,⁶¹⁷ turklāt tiek uzsvērta nepieciešamība pētniecībā orientēties nevis uz „lietotāju bibliotēkas dzīvē, bet bibliotēku lietotāja dzīvē”.⁶¹⁸ Promocijas darbā *Google paaudzes* izpētei ir izmantota anketēšana un fokusgrupu diskusijas (sk. 4.2. tabulu). Saskaņā ar vadlīniju ieteikumiem par iespējami efektīvāku bērnu un gados jaunu cilvēku paradumu izpēti, anketēšanas aptaujās un fokusgrupu diskusijās tika izmantota vienkārša valoda, zinātnisko terminoloģiju aizstājot ar sarunvalodu.⁶¹⁹

Pusaudži, kuri veido būtisku daļu no *Google paaudzes* pārstāvjiem, no izpētes viedokļa aplūkojama kā specifiska auditorija. To nosaka pētāmo indivīdu atrašanās jauna attīstības posma priekšā, kā arī dažādiem ārējiem faktoriem pakļautais identitātes formēšanās process.⁶²⁰ Balstoties uz Ž. Piažē⁶²¹ un psihologu^{622,623,624} uzskatiem par indivīdu attīstības īpatnībām dažādos vecuma posmos, pētījumā analizēti vienas paaudzes un viena vecuma posma *Google paaudzes* pārstāvji. Izvēlētais vecuma posms ir vidējie pusaudža gadi, ko

⁶¹⁷ Sridhar, M. S. (2002). *Library Use and User Research: With Twenty Case Studies*. New Delhi: Concept Pub. Co. P. 26.

⁶¹⁸ Wiegand, W. A. (2003). To reposition a research agenda: what American studies can teach the LIS community about the library in the life of the user. *Library Quarterly*, 73(4), 372.

⁶¹⁹ Shaw, C., Brady, L.M., Davey, C. (2011) Guidelines for Research with Children and Young People. *National Children's Bureau Research Centre*. Retrieved from http://www.ncb.org.uk/media/434791/guidelines_for_research_with_cyp.pdf

⁶²⁰ Paus-Hasebrink, I. (2007). Research methods, children and. In: Arnett, J. J. (ed.). *Encyclopedia of children, adolescents, and the media*. London: SAGE Publications. P. 717.

⁶²¹ Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. New York: Basic Books. 386 p.

⁶²² Eriksons, Ē. H. (1998/1968). Identitāte : jaunība un krīze. Rīga: Jumava. 271 lpp.

⁶²³ Marcia, J. (1980). Identity in adolescence. In: Adelson, J. (ed.). *Handbook of Adolescent Psychology*. New York: Wiley. P.159–187.

⁶²⁴ Выготский, Л.С (1984/1933). Проблема возраста. *Педагогическая библиотека*. Izgūts no http://pedlib.ru/Books/3/0397/3_0397-1.shtml#book_page_top

pusaudži parasti piedzīvo 14 līdz 16 gadu vecumā.^{625,626,627} Saskaņā ar LR izglītības sistēmu, pamatizglītības programmas apguvi bērni parasti uzsāk tajā gadā, kurā viņiem aprit pilni 7 gadi.⁶²⁸ Tādējādi, lai respondentu vecums atbilstu vidējiem pusaudžu gadiem, pētījumā analizēti 8. un 9. klašu skolēni, kam vajadzētu būt aptuveni 14-15 gadus veciem.

Konkrētais vecuma posms izvēlēts, jo tam raksturīgās pazīmes ļauj pusaudžus šajā vecuma posmā aplūkot kā atvērtus mijiedarbībai ar apkārtējo vidi. Šajā vecuma posmā veidojas un nostiprinās pusaudžu paradumi, kā arī tiek likti pamati viņu vērtību un morāles sistēmai.^{629,630} Radikālo pārmaiņu teorija *Google paaudzi* raksturo kā atvērtu sava viedokļa izteikšanai un gatavu līdzdarboties.⁶³¹ Atsaucoties uz pusaudžu raksturojumu, var pieņemt, ka šī vecuma grupa ir ieinteresēta sadarboties datu vākšanas procesā, savukārt, iegūtie rezultāti ir būtiski pusaudžu kā bibliotēku lietotāju grupas izpētē. Tos atbilstoši izmantojot, iespējama abu aktoru mijiedarbības veicināšana. Vēl pētījuma dalībnieku atlasī noteica nepietiekama pusaudžu līdzšinējā izpēte. Komunikācijas zinātnes asociētā profesore Regīna Mārčija (*Marchi*) norāda, ka gados jaunu cilvēku un jauno mediju pētījuma lauka kontekstā pusaudži ir nepietiekami pētīta vecuma grupa.⁶³² Lai arī ar katru gadu palielinās pētījumu skaits par gados jauniem cilvēkiem un internetu,⁶³³ pusaudžu informacionālā uzvedība BIZ tomēr ir salīdzinoši mazāk pētīta nekā bērnu un pieaugušo.⁶³⁴ Uz nepieciešamību pētīt pusaudžus kā nākamos pieaugušos bibliotēku lietotājus, norāda arī pētniece Klēra Snovbola (*Snowball*) uzsverot, ka esošā pusaudžu bibliotēku izmantošanas pieredze var ietekmēt viņu informācijas izmantošanas paradumus visu turpmāko dzīvi.⁶³⁵ Vēl līdzšinējā izpētes pakāpe liecina, ka, lai arī bibliotēku neizmantošanas iemeslu noskaidrošana ļauj sekmēt potenciālo lietotāju piesaisti

⁶²⁵ Gorman, M., Suellentrop, T. (2009). *Connecting young adults and libraries: a how-to-do-it manual*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 14-15.

⁶²⁶ Hendren, R. L. (1990). Stress in adolescence. In: Arnold L. E. (ed.). *Childhood stress*. New York: Wiley. P. 251-252.

⁶²⁷ Prachi (2008). Psychological Concerns of Children and Adolescents. In: Mukherjee D. K., Nair M. K. C. (eds.). *Growth and Development*. Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers. P. 144.

⁶²⁸ LR IZM. (2013). Izglītības sistēma. *LR IZM*. Izgūts no <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/7265.html>

⁶²⁹ Gorman, M., Suellentrop, T. (2009). *Connecting young adults and libraries: a how-to-do-it manual*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 14-15.

⁶³⁰ Prachi (2008). Psychological Concerns of Children and Adolescents. In: Mukherjee D. K., Nair M. K. C. (eds.). *Growth and Development*. Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers. P. 144.

⁶³¹ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 29.

⁶³² Marchi, R. (2012). With Facebooks, Blogs, and Fake News, Teens Reject Journalistic „Objectivity”. *Journal of Communication Inquiry*, 36(3), 246.

⁶³³ Ólafsson, K., Livingstone, S., Haddon, L. (2013) Children's use of online technologies in Europe : a review of the European evidence base. *EU Kids Online*. Retrieved from http://eprints.lse.ac.uk/50228/1/_Libfile_repository_Content_Livingstone%2C%20S_Children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%20in%20Europe%28Isero%29.pdf

⁶³⁴ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (2010). Revamping Library Services to Meet Urban Teens' Everyday Life Information Needs and Preferences. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 24.

⁶³⁵ Snowball, C. (2008). Enticing teenagers into the library. *Library Review*, 57(1), 25.

bibliotēkām, tieši bibliotēku nelietotāji salīdzinoši ar lietotājiem ir daudz mazāk pētīta grupa.^{636,637} Turklāt starp nedaudzajiem pētījumiem⁶³⁸ ir vairāki, kuros pilnībā ārpus izpētes atstāts to pusaudžu viedoklis, kuri bibliotēku pakalpojumus neizmanto.^{639,640} Šī, akadēmiskās vides pārstāves Lindsejas Kammingas (*Cummings*) skatījumā, būtiskā trūkuma novēršanai,⁶⁴¹ promocijas darba pētījuma dalībnieki tika atlasīti un iesaistīti pētījumā ar skolu administrācijas un klašu audzinātāju atbalstu. Tādējādi tika nodrošināts, ka pētījumā tiek pārstāvēts gan bibliotēku lietotāju, gan bibliotēku nelietotāju viedoklis, ar pēdējiem apzīmējot pusaudžus, kuri paši uzskata, ka neizmanto bibliotēku pakalpojumus.

Līdzšinējā Latvijas bibliotēku izpēte liecina, ka tieši promocijas darbā analizētās vecuma grupas vidū, konkrēti 15 gadu vecumā, būtiski krītas bibliotēku apmeklējums.⁶⁴² Vērojamas arī atšķirības bibliotēku apmeklējumā, ņemot vērā skolēnu dzīvesvietu. Piemēram, Rīgā „vismaz reizi mēnesī pilsētas bibliotēku apmeklē 23%, citās lielākajās pilsētās – 33%, mazākās pilsētās – 49%, bet laukos – 61% jauniešu.”⁶⁴³ Šādus rezultātus pētnieki skaidro ar interneta pieejamību respondentu mājās, augstāku prasīguma līmeni, lielākām izklaides iespējām, kā arī labāku finansiālo stāvokli Rīgā un lielajās pilsētās. Promocijas darbā, lai analizētu pusaudžu, kuri dzīvo pilsētās, mijiedarbības iespējas ar bibliotēkām, pētīta potenciāli lielākā riska grupa, kas varētu atteikties no bibliotēku pakalpojumu izmantošanas. Saskaņā ar ārvalstu pētnieku atziņām tie ir pusaudži, kuri dzīvo lielpilsētās vai to tuvumā, un tādējādi ir uzskatāmi par atsevišķu lietotāju grupu, kuras interneta izmantošanas paradums

⁶³⁶ McCarthy, G. (1994). Getting to Know Your Non-Users. *Library Management*, 15(4), 34.

⁶³⁷ Toner, L. (2008). Non-use of Library Services by Students in a UK Academic Library. *Evidence Based Library and Information Practice*, 3(2), 21.

⁶³⁸ Cummings, L. (2009). The Information Needs and Behavior of Teenagers and the Future of Young Adult Services and Resources: An Annotated Bibliography. *Drexel University*. Retrieved from www.pages.drexel.edu/~lsc37/eport/.../LindsayCummingsBiblio.doc

⁶³⁹ Agosto, D. E., Paone, K. L., Ipock, G. S. (2007). The female-friendly public library: Gender differences in adolescents' uses and perceptions of U.S. public libraries. *Library Trends*, 56(2), 387-401.

⁶⁴⁰ Agosto, D. E. (2007). Why do teens use libraries? Results of a public library use survey. *Public Libraries*, 46(3), 55-62.

⁶⁴¹ Cummings, L. (2009). The Information Needs and Behavior of Teenagers and the Future of Young Adult Services and Resources: An Annotated Bibliography. *Drexel University*. Retrieved from www.pages.drexel.edu/~lsc37/eport/.../LindsayCummingsBiblio.doc

⁶⁴² Socioloģisko pētījumu institūts (2010). Publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību: pētījuma pārskats. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no http://www.kis.gov.lv/attach/Nosleguma_zinojums.pdf

⁶⁴³ Turpat.

vērojamas unikālas pazīmes,^{644,645} turklāt trūkst pētījumu, kas specifiski analizētu tieši šo pusaudžu mijiedarbības iespējas ar bibliotēkām.⁶⁴⁶

Promocijas darba pētījuma dalībnieku kopīgais sociāldemogrāfiskais profils ir apkopots 4.2. att. Respondenti ir 8. un 9. klašu skolēni, kuri apmeklē vispārīzglītojošās dienas skolas kādā no deviņām republikas pilsētām: Daugavpilī, Jēkabpilī, Jelgavā, Jūrmalā, Liepājā, Rēzeknē, Rīgā, Valmierā vai Ventspilī. Tādējādi pētījuma ģenerālo kopu veido LR pilsētu vispārīzglītojošo dienas skolu 2011./2012. mācību gada 8. un 9. klašu skolēni, bet pētījuma izlase aptver 5% (881 no 17 534)⁶⁴⁷ no visas ģenerālkopas. Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu⁶⁴⁸ pilsētās, kurās mācās respondenti, ir vairāk par 25 tūkstošiem pastāvīgo iedzīvotāju, kā arī tajās jābūt attīstītai sociālajai infrastruktūrai un nozīmīgam kultūras iestāžu kompleksam, t.sk. šajās pilsētās atrodas reģionu galvenās bibliotēkas.^{649,650}

⁶⁴⁴ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (2010). Who Are Urban Teens, and What Does Urban Mean, Anyway?. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 7-8.

⁶⁴⁵ Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

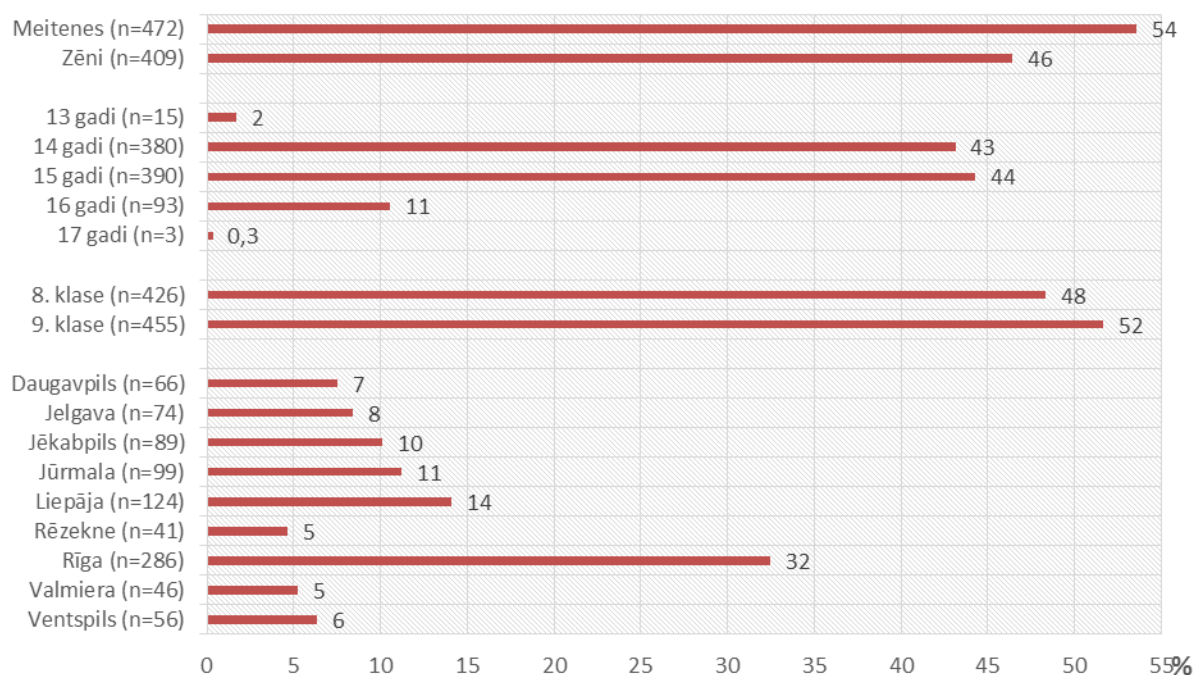
⁶⁴⁶ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (2010). Who Are Urban Teens, and What Does Urban Mean, Anyway?. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 7-8.

⁶⁴⁷ LR IZM. (2013). Izglītojamo skaita sadalījums pa klasēm vispārīzglītojošajās dienas apmācības programmās 2011./2012.m.g. *LR IZM*. Izgūts no <http://izm.izm.gov.lv/registri-statistika/statistika-vispareja/8011.html>

⁶⁴⁸ LR Saeima. (2012. 1. janv.). Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=185993#piel1>

⁶⁴⁹ LR Saeima. (2013. 29. marts). Bibliotēku likums. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=48567>

⁶⁵⁰ Latvijas Bibliotēku padome. (2009. 13. okt.). Par reģionu galveno bibliotēku funkcijām Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas nodrošināšanā un to īstenošanas teritorijām pēc administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanas: atzinums. *LR KM*. Izgūts no http://www.km.gov.lv/lv/doc/nozaru/biblio/dokumenti/LBPatzin_RGB_funkc.terit.Atb.no_RGB.izsut.29.10.09.doc

4.2. att. Respondentu kopīgais sociāldemogrāfiskais profils (%; n=881)

54% (472) no visiem pētījuma respondentiem ir meitenes un 46% (409) – zēni (sk. 4.2. att.). Jaunākie respondenti ir 13, bet – vecākie 17 gadus veci. Respondentu vidējais vecums ir 14,7 gadi (modālā jeb visbiežākā atbilde – 15 gadi, $SD^{651}=0,703$), kas atbilst vidējo pusaudža gadu vecuma posmam. 48% (426) skolēnu mācās 8., bet 52% (455) – 9. klasē. 32% (286) no visiem respondentiem mācās kādā no Rīgas skolām. Kopumā pētījumā piedalījās 38 vispārīgglītojošās dienas skolas. Tādējādi pētījumā ir pārstāvēti 16% (38 no 235)⁶⁵² LR vispārīgglītojošo dienas skolu republikas pilsētās.

4.2.1.1. Skolēnu anketēšana

Anketēšana ir viens no aptaujas veidiem, ko raksturo „rūpīgi izstrādāts jautājumu kopums, kas identiskā formā tiek izdalīts noteiktam cilvēku skaitam ar nolūku iegūt pētniekiem vajadzīgos datus par vienu vai vairākiem tematiem.”⁶⁵³ Gan tradicionālā, gan e-anketēšana tiek ieteikta kā viena no pētniecības metodēm, kas ir piemērota, lai iegūtu datus no

⁶⁵¹ Šeit un turpmāk standartnovirzes (*standard deviation*) apzīmēšanai izmantots apzīmējums „SD”

⁶⁵² LR IZM. (2013). Vispārīgglītojošo dienas skolas 2011./2012.m.g. LR IZM. Izgūts no <http://izm.izm.gov.lv/registri-statistika/statistika-vispareja/8011.html>

⁶⁵³ Jupp, V. (ed.). (2006). *Sage dictionary of social research methods*. London: Sage Publications. P. 252.

gados jauniem cilvēkiem.⁶⁵⁴ Turklāt tā ir arī viena no daudz praktizētām metodēm BIZ pētījumos.⁶⁵⁵

Anketēšanu iespējams izmantot kā galveno pētniecības metodi vai arī – palīgmetodi, ar kā starpniecību visbiežāk tiek iegūti kvantitatīvi dati. Promocijas pētījumā anketēšana kā galvenā pētniecības metode ir lietota, īstenojot Skolēnu aptauju republikas pilsētās (sk. 3.,4. pielikumu), bet kā palīgmetode – veicot Skolēnu aptauju pirms fokusgrupu diskusijām (sk. 5. pielikumu). Abās aptaujās kopā piedalījās 881 respondents (sk. 4.2. att.), katrs no tiem patstāvīgi un daļēji anonīmi (pētījuma autorei bija zināma katra respondenta skola un klase) aizpildīja vienu no divām anketām.

4.2.1.1.1. Skolēnu aptauja republikas pilsētās

Pētījuma vajadzībām tika izmantota e-anketēšana, kas, salīdzinot ar tradicionālo anketēšanu un anketēšanu ar telefona starpniecību, ietver daudzas priekšrocības. Tās ir: samazinātas izmaksas, mazāks laika patēriņš, paaugstināta precizitāte, tūlītēja respondentu atgriezeniskās saites saņemšana, iespēja aizpildīt anketu respondentam ērtākajā laikā, potenciāls augstāka atbildētības līmeņa sasniegšanai, ātrāka anketas izveide un nogādāšana līdz respondentiem, kā arī daudzveidīgas anketas noformējuma un izplatīšanas iespējas.⁶⁵⁶ Savukārt, e-anketēšanas trūkums, kuru pētnieki min vispirms, ir iespējamā atbilžu tendenciozitāte (*response bias*), ja dati tiek vākti tiešsaistes vidē. Pētnieki norāda uz iespējamību, ka to respondentu atbildes, kuri ierobežoti vai reti izmanto internetu un tādējādi netiek iekļauti pētījuma izlasē, varētu būt atšķirīgas un mainīt iegūtos rezultātus.^{657,658} Kā citi e-anketēšanas trūkumi tiek nosaukti: tehniskas problēmas,⁶⁵⁹ nepietiekama motivācija aizpildīt e-anketu sakarā ar informācijas pārslodzi, autentiskuma, drošības un konfidencialitātes draudi, respondentu dusmas, kā arī vilcināšanās ar anketas aizpildīšanu.⁶⁶⁰

⁶⁵⁴ Shaw, C., Brady, L.M., Davey, C. (2011) Guidelines for Research with Children and Young People. *National Children's Bureau Research Centre*. Retrieved from http://www.ncb.org.uk/media/434791/guidelines_for_research_with_cyp.pdf

⁶⁵⁵ Connaway, L., Powell, R. R. (2010). *Basic Research Methods for Librarians*. Santa Barbara, Calif: Libraries Unlimited. P. 145.

⁶⁵⁶ Anderson, T., Heather, K. (2003). *E-research : methods, strategies, and issues*. Boston : Allyn and Bacon. P. 147-150.

⁶⁵⁷ Turpat. 150. lpp.

⁶⁵⁸ O'Neill, B. (2004). Collecting research data online: Implications for extension professionals. *Journal of Extension*, 42(3). Retrieved from <http://www.joe.org/joe/2004june/tt1.php>

⁶⁵⁹ Howard, K. (2010). Using a Free Online Questionnaire to Determine the Skills, Competencies and Knowledge Required to Work in a Digital Library Environment in Australia. In: Katsirikou, A., Skiadas C. H. (eds.). *Qualitative and quantitative methods in libraries : theory and applications : proceedings of the International Conference on QQML 2009, Chania, Crete, Greece, 26-29 May 2009*. New Jersey : World Scientific Publ. P. 292.-299.

⁶⁶⁰ Anderson, T., Heather, K. (2003). *E-research : methods, strategies, and issues*. Boston : Allyn and Bacon. P. 150.-151.

E-anketēšana kā aptaujas veids promocijas darba pētījumā tika izvēlēta, ņemot vērā, ka 99.2% skolēnu Latvijā regulāri (vismaz reizi nedēļā) ir lietojuši internetu,⁶⁶¹ kā arī internets ir visvairāk lietotais medijs starp vispārīzglītojošo skolu 7.-12. klašu skolēniem.⁶⁶² Tādējādi par e-anketēšanas būtisku trūkumu uzskatītā atbilžu tendenciozitāte saistībā ar datu vākšanu tiešsaistē, konkrētās anketēšanas gadījumā nav aktuāla. Jo, kā norāda pētnieki, tad, ja vien izvēlēta mērķauditorija ir raksturojama kā interneta lietotāji, konkrētais e-anketēšanas trūkums nav uzskatāms par problemātisku.⁶⁶³ Turklāt, lai iespējamo atbilžu tendenciozitāti samazinātu līdz minimumam, skolu administrācijai tika lūgts rast iespēju skolēniem aizpildīt pētījuma e-anketu skolu datorklasēs.

E-anketēšanas izmantošana ļāva noskaidrot, vai Latvijas pusaudži kā *Google paaudzes* pārstāvji:

- atpazīst un lieto bibliotēkām piemērotākos 12 *tīmekļa 2.0* risinājumus?
- ir ieinteresēti tos izmantot mijiedarbībā ar Latvijas bibliotēkām?
- ir gatavi līdzdarboties to pilnveidošanā?

E-anketa sastāvēja 17 jautājumiem. No tiem lielākā daļa, ņemot vērā *Google paaudzes* raksturojumu^{664,665} un vadlīniju ieteikumus pēc iespējas efektīvākai bērnu un gados jaunu cilvēku izpētei,⁶⁶⁶ bija slēgtie jautājumi, lai respondentiem ļautu aptaujas anketu aizpildīt salīdzinoši ātri, anketas aizpildīšana neprastu lielu piepūli un jautājumi būtu vieglāk uztverami (sk. 3.,4. pielikumu). E-anketas jautājumi tika veidoti, atsaucoties uz informācijas avotiem par piemērotākajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem bibliotēku praksē, *tīmekļa 2.0* pazīmēm un *Bibliotēkas 2.0* modeli. Gandrīz visi e-anketas jautājumi vienlaicīgi ietvēra vairākus *Bibliotēkas 2.0* modeļa komponentus un mijiedarbību kā modeļa galveno komponentu. No modeļa kontekstā piedāvātajiem *bibliotēkas 2.0* potenciālajiem izpētes

⁶⁶¹ LR CSP. (2014). Iedzīvotāji, kuri lieto datoru / internet 2012. gada sākumā. *LR CSP datubāzes*. Izgūts no <http://data.csb.gov.lv/DATABASE/zin/Datoriz%C4%81cija/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s.asp>

⁶⁶² Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. *Baltic Institute of Social Sciences*. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf

⁶⁶³ Anderson, T., Heather, K. (2003). *E-research : methods, strategies, and issues*. Boston : Allyn and Bacon. P. 150.

⁶⁶⁴ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 42-44.

⁶⁶⁵ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 290-310.

⁶⁶⁶ Shaw, C., Brady, L.M., Davey, C. (2011) Guidelines for Research with Children and Young People. *National Children's Bureau Research Centre*. Retrieved from http://www.ncb.org.uk/media/434791/guidelines_for_research_with_cyp.pdf

virzieniem, īpaši akcentēti tie virzieni, kas saistīti ar bibliotēku un lietotāju mijiedarbības iespēju izpēti no *tīmekļa* un *tīmekļa 2.0* perspektīvas.⁶⁶⁷

Lai iegūtu vispārīgas ziņas par respondentiem, anketas sākuma daļā tika uzdoti jautājumi par respondentu dzimumu, vecumu, klasi un izglītības iestādi. Ņemot vērā, ka pētījums aptvēra visas LDKK (Latvijas digitālajā kultūras kartē) iekļautās Latvijas bibliotēkas, anketā tika noskaidrots, kuru bibliotēku lietotāji ir aptaujātie pusaudži. Iegūtās atbildes, skatot korelācijā ar bibliotēku kontentanalīzes rezultātiem, ļāva konstatēt, kāda ir pusaudžu visvairāk apmeklēto bibliotēku attieksme pret to 12 *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu, kas ārvalstu bibliotēku speciālistu skatījumā tiek uzskatīti par bibliotēkām piemērotiem (sk. 2.4. nodaļu). Iespējamie bibliotēku tipi tika piedāvāti un to piemēri sagatavoti, balstoties uz LDKK pieejamo informāciju par bibliotēkām.

Anketā tika iekļauts jautājums par atsevišķas bibliotēkas *tīmekļa* vietnes nepieciešamību, kas teorētiskajos avotos aplūkota kā īpaši būtisks elements komunikācijā ar lietotājiem un *tīmekļa 2.0* risinājumu krustpunkts. Vēl ar anketēšanas starpniecību tika noskaidrots interneta izmantošanas biežums, *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums un apzināta pusaudžu vēlme lietot *tīmekļa 2.0* risinājumus mijiedarbībai ar bibliotēkām. Formulējot jautājumus par *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu, autore līdās oficiālajiem risinājumu nosaukumiem iekļāva arī sabiedrībā populārākos sinonīmus t.sk. arī oficiāli neatzītos, bet sarunvalodā lietotos (piemēram, *blogs*, *mašaps*). Jautājumos tika doti arī risinājumu oriģinālie nosaukumi angļu valodā un risinājumu lietojumprogrammatūras piemēri. Jautājumos par *tīmekļa 2.0* risinājumu nepieciešamību bibliotēkās, risinājumi ir grupēti vienotos jautājumu blokos, ņemot vērā to funkcionalitāti (sk. 2.4. nodaļu).

Anketu noslēdza jautājumi par pusaudžu gatavību līdzdarboties bibliotēku radītā un publicētā satura klasificēšanā, komentēšanā, novērtēšanā, papildināšanā un rediģēšanā. Jautājumi par lietotāju līdzdalības iespējām tika formulēti vispārīgi. Potenciālās līdzdalības iespējas netika saistītas ar konkrētiem risinājumiem, jo viena un tā pati līdzdalības iespēja var būt pieejama vienlaicīgi vairākos risinājumos. Jautājumos uzskaitītās līdzdalības iespējas vieno saistība ar *tīmekli 2.0* un *pūļa gudrības* izmantošana, kā rezultātā lietotāju papildinātais saturs ir pieejams tiešsaistē un publiski apskatāms.

E-anketēšana tika īstenota no 28.11.2011. līdz 11.05.2012. Datu vākšanai tika lietots aptauju portāls www.visidati.lv. Konkrētais portāls tika izvēlēts, sekojot citu Latvijas pētnieku^{668,669} un institūciju^{670,671} piemēram. Lai atvieglotu piekļuvi anketai, izmantojot

⁶⁶⁷ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 675-676.

⁶⁶⁸ Ijevļeva, K. (2012). Information sources influencing the customers' choice of home loan providers, *Journal of International Scientific Publication: Economy & Business*, 6(2), 274.

Google Sites tīmekļa vietņu veidošanas rīku, tika izveidota vietne <http://www.atbilde.com>. Vietnes saturs sastāvēja no informācijas par anketu un hipersaites e-anketas aizpildīšanai (sk. 6. pielikumu). Izplatot informāciju par e-anketu, skolu administrācijai sūtītajā aicinājumā iesaistīties pētījumā (sk. 7. pielikumu) tika norādīta tieši vietnes, nevis salīdzinoši sarežģītākā e-anketas piekļuves adrese <http://www.visidati.lv/aptauja/578888735>. Skolēnu aptauja republikas pilsētās bija vienīgā no izmantotajām pētniecības metodēm, kurā datu vākšana notika divās valodās, respondentiem dodot iespēju izvēlēties aptaujas anketu aizpildīt latviešu vai krievu valodā.

Lai savāktu sākotnēji plānotās 1000 respondentu atbildes, tika organizēti pieci datu vākšanas posmi:

- 1. posms 28.11.2011.-23.12.2011. – 558 atbildes
- 2. posms 09.01.2012.-03.02.2012. – 25 atbildes
- 3. posms 13.02.2012.-09.03.2012. – 161 atbilde
- 4. posms 20.03.2012.-17.04.2012. – 39 atbildes
- 5. posms 16.04.2012.-11.05.2012. – 73 atbildes

Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas speciālistu ieteikuma (LR IZM)⁶⁷² informācija par pētījumu skolās tika izplatīta ar republikas pilsētu izglītības pārvalžu vadītāju vai izglītības speciālistu starpniecību (turpmāk - RP IPV). Pētījuma autore vispirms telefoniski sazinājās ar RP IPV, kuri visos gadījumos piekrita elektroniski pārsūtīt attiecīgās republikas pilsētas vispārizglītojošo dienas skolu administrācijai promocijas darba autores aicinājumu informēt skolēnus par iespēju iesaistīties pētījumā. Pēc RP IPV ieteikuma sadarbība informācijas izplatīšanā Rīgas skolām tika īstenota, iesaistot Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskā centra Metodiskās bibliotēkas vadītāju. Pirmā posma laikā pētījumā piedalīties tika aicinātas visas republikas pilsētu vispārizglītojošās dienas skolas, Rīgā – tikai Vidzemes priekšpilsētas skolas. Turpmākajos posmos informācija tika pakāpeniski izplatīta visu Rīgas priekšpilsētu skolām, kā arī pētījuma autore telefoniski sazinājās ar nejausinātas atlases kārtībā noteiktu skolu administrāciju tajās republikas pilsētās, no kurām tika saņemts vismazāk aizpildītu anketu. Visi pieci anketēšanas posmi tika organizēti 2011./2012. mācību

⁶⁶⁹ Kalvāns, R. (2011). *Izglītības iestādes vadītāja loma Izglītības kvalitātes nodrošināšanā Latvijā* (Promocijas darbs). Rīga: Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte. Izgūts no <https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F1727917923/Rudolfs%20Kalvans%202011.pdf>

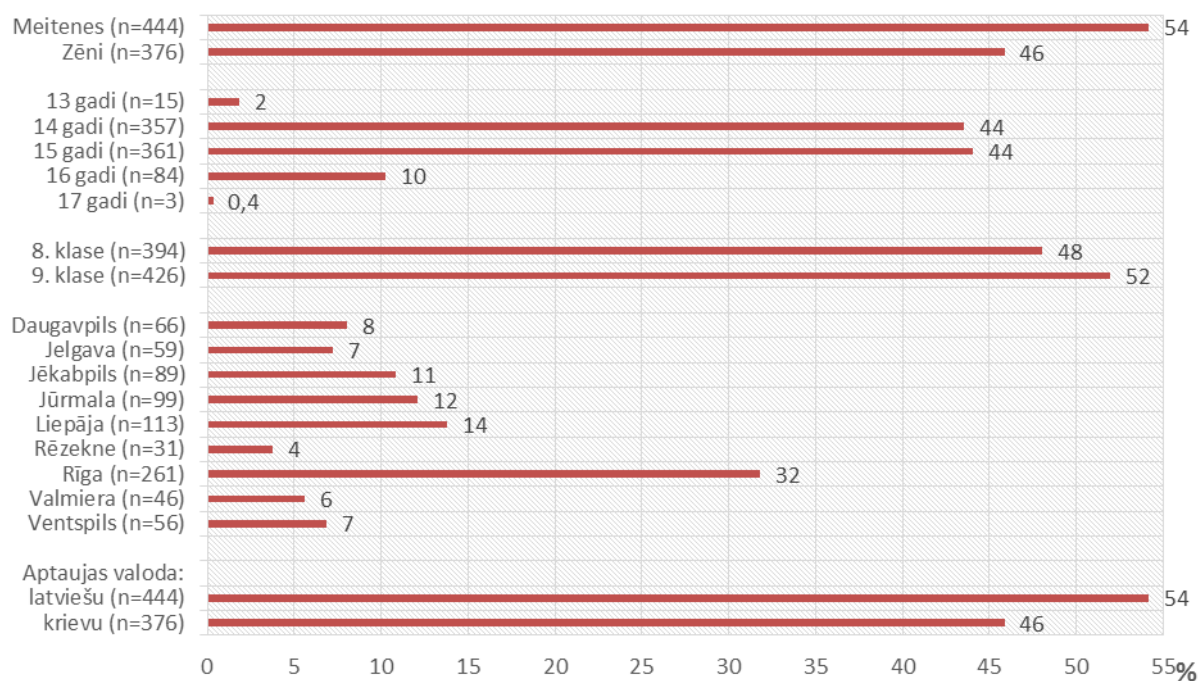
⁶⁷⁰ Pricewaterhouse Coopers (2012). Ziņojums par optimālāko pārvaldības modeli tīmekļu vietām. LR MK. Izgūts no www.mk.gov.lv/file/files/ESfondi/2011/2011_22_1_zinojums.pdf

⁶⁷¹ Sabiedrība par atklātību Delna (2009). Korupcijas risku izvērtējums trīs Rīgas domes departamentos. *Sabiedrība par atklātību Delna*. Izgūts no http://delna.lv/wp-content/uploads/old_files/2_Korupcijas%20riski%20Rigas%20pasvaldiba_Delna_2009.pdf

⁶⁷² Ieteikums saņemts klātienē konsultācijā, apmeklējot IZM.

gadā. Katra posma ilgums, kura laikā skolu vadībai bija iespējams informēt skolēnus vai organizēt kolektīvu e-anketas aizpildīšanu skolu datorklasēs, bija četras darba nedēļas. Gan Rīgā, gan pārējās pilsētās, e-anketā netika iekļautas tās piecas skolas, kurās jau bija notikušas vai tika plānotas fokusgrupu diskusijas.

Galarezultātā tika saņemtas 856 anketas, no kurām 36 (4%) tika atzītas par nederīgām. Turpinājumā analizēti iegūtie rezultāti no 820 (96%) anketām. Par nederīgām aizpildītās anketas tika atzītas tad, ja respondenti nebija republikas pilsētu vispārizglītojošo dienas skolu 8. un 9. klašu skolēni vecumā no 13 līdz 17 gadiem.⁶⁷³ Anketēšanā iegūtie rezultāti tika apstrādāti ar SPSS un NVivo datorprogrammām,⁶⁷⁴ skatīti korelācijā ar rezultātiem, kas iegūti, izmantojot pārējās darbā iekļautās pētniecības metodes. E-anketēšanas rezultāti ļāva izstrādāt rekomendācijas, lai sekmētu uz interaktivitātes pamata balstītu bibliotēku un lietotāju savstarpējo komunikāciju, tika izmantoti *Google* *paaudzes* informācijas izmantošanas paradumu raksturošanai.

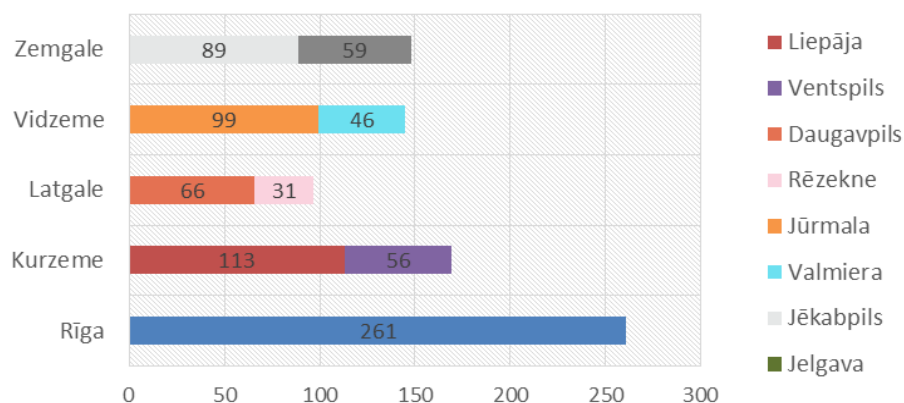
4.3. att. Skolēnu aptaujas republikas pilsētās respondentu sociāldemogrāfiskais profils (%; n=820)

Starp 820 (n=820) e-anketēšanā saņemtajām derīgajām atbildēm 54% (444) ir meiteņu un 46% (376) zēnu atbilžu (sk. 4.3. att.). Jaunākie respondenti ir 13, bet – vecākie 17 gadus veci. Respondentu vidējais vecums ir 14,6 gadi (modālā jeb visbiežākā atbilde – 15 gadi,

⁶⁷³ Pētījumā analizētais vecuma posms parasti raksturīgs 14 līdz 16 gadus veciem pusaudžiem. Tomēr, ņemot vērā, ka psihologu noteiktais vecumu posmu iedalījums ir aptuvenš un to, ka 2011./2012. mācību gada laikā dažādās Republikas pilsētu skolās respondenti anketu aizpildīja sākot no 2011. gada 28. novembra līdz 2012. gada 11. maijam, pētījumā līdzās 14 līdz 16 gadus vecu respondentu atbildēm tika iekļautas arī 13 un 17 gadus vecu skolēnu iesniegtās atbildes.

⁶⁷⁴ Ar SPSS apstrādāti visi 17 jautājumi, ar NVivo – tikai 17. jautājums

SD=0,704). 48% (426) skolēnu mācās 8., bet 52% (455) – 9. klasē. 32% (261) no visiem respondentiem mācās kādā no Rīgas skolām. Kopumā aptaujā piedalījās skolēni no 33 vispārīzglītojošām dienas skolām. 54% (444) respondentu izvēlējās aptaujas anketu aizpildīt latviešu, bet 46% (376) – krievu valodā.

4.4. att. Skolēnu aptaujas republikas pilsētās respondentu sadalījums pēc viņu reģionālās piederības (n=820)

Saskaņā ar LR Centrālā vēlēšanu komisijas apgabalu iedalījumu⁶⁷⁵ vislielākais respondentu skaits pārstāv Rīgu 32% (261), tālāk seko 21% (169) respondentu no republikas pilsētām, kas atrodas Kurzemes apgabalā. Vismazāk respondentu jeb 12% (97) ir no Latgales apgabala republikas pilsētām: Daugavpils un Rēzeknes (sk. 4.4. att.). Pētījuma turpinājumā respondentu sadalījums pēc viņu reģionālās piederības izmantots, lai analizētu iespējamās atšķirības pētījuma rezultātos starp Rīgu un Latvijas kultūrvēsturiskajiem apgabaliem: Kurzemi, Latgali, Vidzemi un Zemgali.

4.2.1.1.2. Skolēnu aptauja pirms fokusgrupu diskusijām

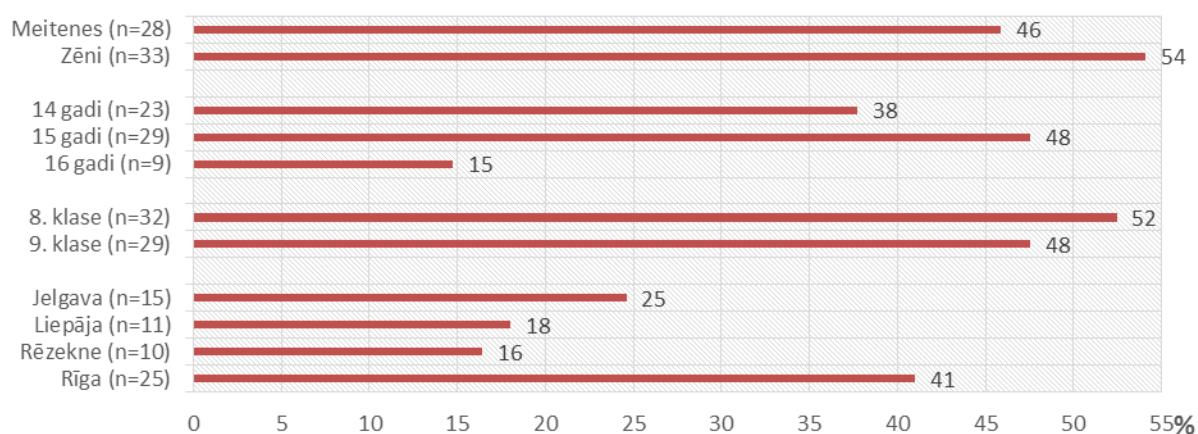
Pirms fokusgrupu diskusijām tās dalībnieki tika aicināti aizpildīt anketu (sk. 5. pielikumu). Tās galvenais mērķis bija noskaidrot, kāda ir mūsdienīga bibliotēka pusaudžu skatījumā. Anketa vienlaicīgi tika izmantota arī kā vienošanās par piedalīšanos fokusgrupu diskusijā. Vēl tajā iekļautie jautājumi ļāva precizēt respondentu sociāldemogrāfiskos datus un papildus fokusgrupu diskusijās izteiktajiem viedokļiem iegūt informāciju par skolēnu informācijas lietošanas paradumiem. Anketas slēgtie un daļēji slēgtie jautājumi tika apstrādāti ar SPSS datorprogrammu, bet atvērtais jautājums „Kāda jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?” ar NVivo datorprogrammu.

Pirms anketas izdalīšanas fokusgrupu dalībnieki tika informēti, ka atbilžu ierakstīšanai dotais laiks ir 5 min un tika lūgti savā starpā neapsprieties. Uz atvērto jautājumu „Kāda jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?” respondenti tika aicināti atbildēt īsiem teikumiem vai frāzēm.

⁶⁷⁵ LR Centrālā vēlēšanu komisija. (2014). Vēlēšanu apgabali. *LR Centrālā vēlēšanu komisija*. Izgūts no <http://cvk.lv/pub/public/29453.html>

Šāds atbilžu formulēšanas veids, kā arī uzdotais jautājums tika aizgūts no pētījumā izmantotā *Bibliotēkas 2.0* modeļa izstrādes metodoloģijas. Pētījuma autore uzskata, ka jautājums „Kādai jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?” ir pielīdzināms BIZ speciālistiem uzdotajam jautājumam „Kas ir *bibliotēka 2.0*?”, uz kā pamata tika izstrādāts *Bibliotēkas 2.0* modelis. Abos gadījumos mērķis ir noskaidrot attiecīgās auditorijas izpratni par bibliotēku mūsdienās. Turklāt *bibliotēka 2.0* ir jēdziens, kas ir radies un galvenokārt tiek lietots bibliotekārājā vidē, tāpēc skolēniem kā auditorijai, kurā vajadzētu būt gan bibliotēku lietotājiem, gan nelietotājiem, identisks jautājuma formulējums būtu nepiemērots. Lai neietekmētu skolēnu atbildes un iegūtu objektīvu viedokli, jautājums apzināti tika formulēts vispārīgs, neietverot tajā norādes uz tehnoloģijām, kas saskaņā ar pētnieku viedokli ir īpaši nozīmīgas pusaudžiem un ir būtisks *bibliotēkas 2.0* komponents.

61 respondenta sniegtās atbildes uz atvērto jautājumu „Kādai jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?” tika atkārtoti pārlasītas un kārtotas tematiski, izmantojot konstanto salīdzināšanu un datu apstrādes brīdī veidojot kodēšanas shēmu. Kopā tika izmantotas 59 kategorijas, organizējot tās četros hierarhiskos līmeņos (sk. 8. pielikumu). Vairākkārt minētajiem atbilžu variantiem tika veidota atsevišķa kodēšanas kategorija, bet vienreiz minēti atbilžu varianti tika apvienoti pie atbilstošākās kategorijas kā *Citas atbildes*. Ja nebija tieši skaidrs konteksts, saņemtās atbildes tika klasificētas pie vispārīgākas kategorijas. Piemēram, atbilde „ar jaunām tehnoloģijām apveltītai” tika klasificēta kā *Vispārīgs raksturojums – Citas atbildes*, jo pēc šādas atbildes nav iespējams secināt, vai tehnoloģiju izmantojums attiecināms uz bibliotēkas pieejamību tiešsaistē vai tehnoloģiju pieejamību bibliotēkā uz vietas. Respondentu sniegtie atbilžu varianti netika dublēti vairākās izdalītajās pamatkategorijās (*Bibliotēka un tehnoloģijas; Informācijas resursi; Lietotājiem draudzīgs personāls; Telpas; Vispārīgs raksturojums*). Piemēram, atbilžu varianti, kas bija saistīti ar interneta izmantošanas iespējām bibliotēkā uz vietas, tika klasificēti tikai pamatkategorijā *Bibliotēka un tehnoloģijas*, lai gan internetu būtu bijis iespējams aplūkot arī kā informācijas resursu pamatkategorijā *Informācijas resursi*.

4.5. att. Skolēnu aptaujas pirms fokusgrupu diskusijām respondentu sociāldemogrāfiskais profils (%; n=61)

Aptaujā piedalījās 100% fokusgrupu diskusiju dalībnieku jeb 61 respondents (n=61) (sk. 4.5. att.). No tiem 46% (28) ir meitenes un 54% (33) – zēni. Jaunākie respondenti ir 14, bet – vecākie 16 gadus veci. Respondentu vidējais vecums ir 14,8 gadi (modālā jeb visbiežākā atbilde – 15 gadi, SD=0,693). 52% (32) skolēnu mācās 8., bet 48% (29) – 9. klasē. 41% (25) no visiem respondentiem mācās kādā no RĪgas skolām. Kopumā respondenti pārstāv piecas vispārizglītojošās dienas skolas.

4.2.1.2. Fokusgrupu diskusijas ar skolēniem

Fokusgrupu diskusijas ir induktīva pētniecības metode, kas vienlaicīgi ir arī viena no biežāk izmantotajām kvalitatīvajām pētniecības metodēm.⁶⁷⁶ Šīs diskusijas raksturo tajā iesaistīto dalībnieku mijiedarbība, kā rezultātā diskusijas moderators var „gūt dziļāku izpratni par dalībnieku attieksmēm un viedokļiem”.⁶⁷⁷ Metodes izmantošana arī „palielina iespēju atklāt indivīdu viedokļus, pateicoties ne vien mijiedarbībai starp pētnieku un indivīdu, bet arī mijiedarbībai starp grupas locekļiem”.⁶⁷⁸

Lai arī fokusgrupu dalībnieki visbiežāk ir pieaugušie, un pētnieki maz diskutē par to izmantošanas iespējām gados jaunu cilvēku viedokļu noskaidrošanai,⁶⁷⁹ līdzšinējie pētījumi liecina, ka fokusgrupas ir piemērotas un spēj nodrošināt efektīvu kvalitatīvu datu iegūvi arī pētot *Google paudzes* vecuma indivīdus.^{680,681,682} BIZ pētniekiem fokusgrupu diskusijas ļauj

⁶⁷⁶ Khadka, J. et. al. (2008). Focusing Children in Focus Groups. *Ophthalmic & Physiological Optics*, 28(1), 99.

⁶⁷⁷ Pipere, A. (2011). Datu ieguves metodes pētījumā un to raksturojums. Grām.: Mārtinsone, K., Pipere, A. (red.). *Ievads pētniecībā : stratēģijas, dizaini*. Rīga: RaKa. 272. lpp

⁶⁷⁸ Turpat. 178. lpp.

⁶⁷⁹ Raby, R. (2010). Public selves, inequality and interruptions: the creation of meaning in focus groups with teens. *International Journal of Qualitative Methods*, 9(1), 2.

⁶⁸⁰ Gibson, F. (2007). Conducting focus groups with children and young people: strategies for success. *Journal of Research in Nursing*, 12(5), 473-483.

⁶⁸¹ Khadka, J. et. al. (2008). Focusing Children in Focus Groups. *Ophthalmic & Physiological Optics*, 28(1), 99.

⁶⁸² Raby, R. (2010). Public selves, inequality and interruptions: the creation of meaning in focus groups with teens. *International Journal of Qualitative Methods*, 9(1), 1-15.

izpētīt kādas lietotāju grupas viedokļus, kā arī plašākā kontekstā izskaidrot šīs grupas uztveri un vajadzības.⁶⁸³ Tās piemērotas arī lietotāju viedokļa noskaidrošanai par jaunām idejām vai pakalpojumiem bibliotēku praksē.⁶⁸⁴

Promocijas pētījuma vajadzībām veikto fokusgrupu diskusiju galvenais mērķis ir iegūt datus, kas atklāj Latvijas pusaudžu informācijas un bibliotēku izmantošanas paradumus un kas ir salīdzināmi ar ārvalstu pētnieku atziņām par *Google paaudzi*. Diskusiju laikā savāktie dati vēl ir izmantoti, lai precizētu skolēnu aptaujas republikas pilsētās laikā iegūtos rezultātus par *tīmekļa 2.0* potenciālu bibliotēku un pusaudžu mijiedarbībā, kā arī papildinātu pusaudžu skatījumu uz mūsdienīgu bibliotēku.

Mērķa sasniegšanai laikā no 2012. gada 3. februāra līdz 17. aprīlim tika realizētas piecas fokusgrupu diskusijas ar LR pilsētu vispārīzglītojošo dienas skolu 8. un 9. klašu skolēniem (sk. 4.3. tabulu).

4.3. tabula

Fokusgrupu diskusiju norises vietas un dalībnieku skaits

Kultūrvēsturiskais apgabals	Republikas pilsēta	Diskusijas norises vieta	Dalībnieku skaits
Zemgale	Jelgava	Jelgavas 4.vidusskola	15 (4 meitenes un 11 zēni)
Kurzeme	Liepāja	Liepājas Valsts 1. ģimnāzija	11 (7 meitenes un 4 zēni)
Latgale	Rēzekne	Rēzeknes Valsts poļu ģimnāzija	10 (4 meitenes un 6 zēni)
Rīga	Rīga	Rīgas 84. vidusskola	14 (8 meitenes un 6 zēni)
	Rīga	Rīgas Pļavnieku pamatskola	11 (5 meitenes un 6 zēni)

Kopā: 61 respondents (28 meitenes un 33 zēni)

Diskusijās kopā piedalījās 61 respondents vecumā no 14 līdz 16 gadiem, no viņiem 28 ir meitenes un 33 zēni. Būtisks nosacījums sekmīgai fokusgrupas diskusijas norises gaitai ir optimāls dalībnieku skaits. Pieņemts uzskatīt, ka vidējais dalībnieku skaits vienā diskusijā ir no 8 līdz 12 dalībniekiem.⁶⁸⁵ Organizējot diskusijas pusaudžiem, novērots, ka tieši grupās ar lielāku dalībnieku skaitu, pusaudži jutušies atbrīvotāki un veiksmīgāk attīstījušās viņu savstarpējās diskusijas.⁶⁸⁶ Promocijas darba pētījumā fokusgrupu dalībnieku skaits ir 10 – 15 respondentu vienā grupā, bet vidējais respondentu skaits vienā grupā ir 12 dalībnieki. Diskusiju dalībnieku nelielā gadu starpība un atrašanās vienā vecuma posmā (vidējie pusaudža gadi) arī uzskatāma par faktoru, kas pozitīvi ietekmēja diskusijas dalībnieku iesaistīšanos viedokļu izteikšanā.⁶⁸⁷ Bez skolēniem katrā diskusijā piedalījās divi pētnieki:

⁶⁸³ Beck, S. E., Manuel, K. (2008). *Practical research methods for librarians and information professionals*. New York: Neal-Schuman Publishers. P.18, 125.

⁶⁸⁴ Turpat. 76. lpp.

⁶⁸⁵ Raby, R. (2010). Public selves, inequality and interruptions: the creation of meaning in focus groups with teens. *International Journal of Qualitative Methods*, 9(1), 4.

⁶⁸⁶ Hyde, A. et al. (2005). The focus group method: Insights from focus group interviews on sexual health with adolescents. *Social Science and Medicine*, 61, 2590.

⁶⁸⁷ Kennedy, C., Kools, S., Krueger, R. (2001) Methodological considerations in children's focus groups. *Nursing Research*, 50(3), 184–187.

diskusijas moderators (pētījuma autore) un moderatora asistents, jo „fokusgupa ir visefektīvākā, ja to vada divi pētnieki. Viens no pētniekiem darbojas kā diskusijas moderators, otrs veic piezīmes vai ir moderatora asistents.”⁶⁸⁸ Asistenta uzdevums bija palīdzēt sakārtot telpu diskusijas vajadzībām, fotografēt diskusijas norises gaitu, apkopot respondentu sniegtās atbildes uz pirmspētījuma anketā uzdoto jautājumu par mūsdienīgu bibliotēku iegūto rezultātu apspriešanai diskusiju tālākajā gaitā, kā arī ierakstīt diskusiju diktofonā un veikt piezīmes.

Fokusgrupu izlase (n=61) tika mērķtiecīgi veidota, lai:

- tajā būtu pārstāvēti pusaudži no platības un apdzīvotības ziņā atšķirīgām republikas pilsētām;
- tiktu iekļautas republikas pilsētas, kas atrodas dažādos Latvijas kultūrvēsturiskajos apgabalos;
- diskusijas notiktu republikas pilsētās ar atšķirīgu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojuma skaitu pilsētā esošajās bibliotēkās (saskaņā ar kontentanalīzes rezultātiem par *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu Latvijas bibliotēkās (sk. 5.4. nodaļu)).

Pa vienai diskusijai notika Jelgavā, Liepājā un Rēzeknē. Rīgā notika divas fokusgrupu diskusijas, ņemot vērā:

- Rīgas – Latvijas galvaspilsētas un vienlaicīgi arī republikas pilsētas statusu;
- Rīgas platības un apdzīvotības, kā arī pētījuma metodoloģijai atbilstoša bibliotēku un skolu skaita pārsvaru pār pārējām republikas pilsētām;
- atšķirīgo *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu Rīgā izvietotajās bibliotēkās;
- pētnieku secinājumu, ka tieši pusaudži un jaunieši, kas dzīvo Rīgā, bibliotēku piedāvātos pakalpojumus izmanto retāk nekā viņu vienaudži pārējā Latvijas teritorijā: gan citās republikas pilsētās, gan mazpilsētās, gan laukos.⁶⁸⁹

Rīgā notikušās diskusijas mērķtiecīgi tika realizētas dažāda tipa un mikrorajonu Rīgas skolās.

Visas piecas diskusijas notika skolās, kurās mācījās konkrētās diskusijas dalībnieki. Tiek uzskatīts, ka skolēniem, atrodoties ierastā vidē, ir vieglāk atraisīties un tādējādi tiek

⁶⁸⁸ Pipere, A. (2011). Datu ieguves metodes pētījumā un to raksturojums. Grām.: Mārtinsone, K., Pipere, A. (red.). *Ievads pētniecībā : stratēģijas, dizaini*. Rīga: RaKa. 179. lpp.

⁶⁸⁹ Socioloģisko pētījumu institūts (2010). Publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību: pētījuma pārskats. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no http://www.kis.gov.lv/attach/Nosleguma_zinojums.pdf

samazināta arī iespējamā varas disproporcija starp diskusijas dalībniekiem un pētniekiem.⁶⁹⁰ Pirms diskusijām skolēni jau iepriekš bija informēti par diskusijas tematu un galvenajiem tajā apspriežamajiem jautājumiem, kas bija aprakstīti skolām iepriekš izsūtītajā fokusgrupas diskusijas anotācijā (sk. 9. pielikumu). Ņemot vērā pētnieku ieteikumus par optimālo diskusijas laiku pusaudžu vecuma grupā,^{691,692} vienai fokusgrupas diskusijai tika plānotas 60 minūtes. Pētījumā diskusiju ilgums ir 50 – 71 minūte, vidējais diskusijas ilgums ir 58 minūtes. Pirms diskusijas skolēni aizpildīja pirmspētījuma anketu (sk. 4.2.1.1.2. apakšodaļu). Diskusijas sākumā moderatore iepazīstināja ar diskusijas mērķi, noteikumiem, pētījuma komandu, kā arī lūdza dalībniekiem uzrakstīt savus vārdus uz kartona šabloniem, kas diskusijas laikā tika izmantoti dalībnieku uzrunāšanai, bet vēlāk tika šifrēti atbilstoši katram dalībniekam iepriekš piešķirtam kārtas numuram. Visas fokusgrupu diskusijas tika ierakstītas diktofonā.

Diskusijās apspriestie jautājumi tika uzdoti saskaņā ar iepriekš izstrādātām fokusgrupu diskusiju vadlīnijām (sk. 10. pielikumu), jo, kā secinājuši LU Sociālo un politisko pētījumu institūta pētnieki, tad pārdomātas un izstrādātas vadlīnijas var „dot maksimāli pilnīgu informāciju pētījuma uzdevumu izpildei”.⁶⁹³ Vadlīnijas veidoja 15 pamatjautājumi un 4 papildjautājumi. Uz pirmo jautājumu, vienlaicīgi nosaucot arī savu vārdu, atbildēja pilnīgi visi respondenti. Uz pārējiem jautājumiem atbildes tika saņemtas pēc dalībnieku izrādītās iniciatīvas vai moderatores lūguma paust savu viedokli, jo saskaņā ar metodes aprakstu „moderators neuzdod jautājumus katram diskusijas dalībniekam, bet drīzāk rosina dalībnieku mijiedarbību”.⁶⁹⁴ Visi jautājumi tika grupēti trīs tematiskās daļās, pirmo daļu atvēlot jautājumiem, kas saistīti ar informācijas meklēšanu un izmantošanu. Otrais apspriežamais temats bija pusaudžu līdzdalība internetā pieejamā satura veidošanā un papildināšanā. Diskusijas pēdējā daļa tika veltīta jautājumiem, kas apskata pusaudžus kā bibliotēku lietotājus. Sagatavotie papildjautājumi tika uzdoti, ņemot vērā iepriekš dalībnieku izteiktos viedokļus un rēķinoties ar diskusijai atvēlēto laiku. Vadlīnijās ietvertie jautājumi tika sagatavoti, balstoties uz trīs Radikālo pārmaiņu teorijas piedāvātajiem informacionālās uzvedības veidiem (sk. 1.1. tabulu), aplūkojot tos kontekstā ar ārvalstu pētnieku atziņām par *Google paaudzi*. Pētījuma autore mērķtiecīgi atlasīja un fokusgrupu diskusijas formātam

⁶⁹⁰ Gibson, F. (2007). Conducting focus groups with children and young people: strategies for success. *Journal of Research in Nursing*, 12(5), 476.

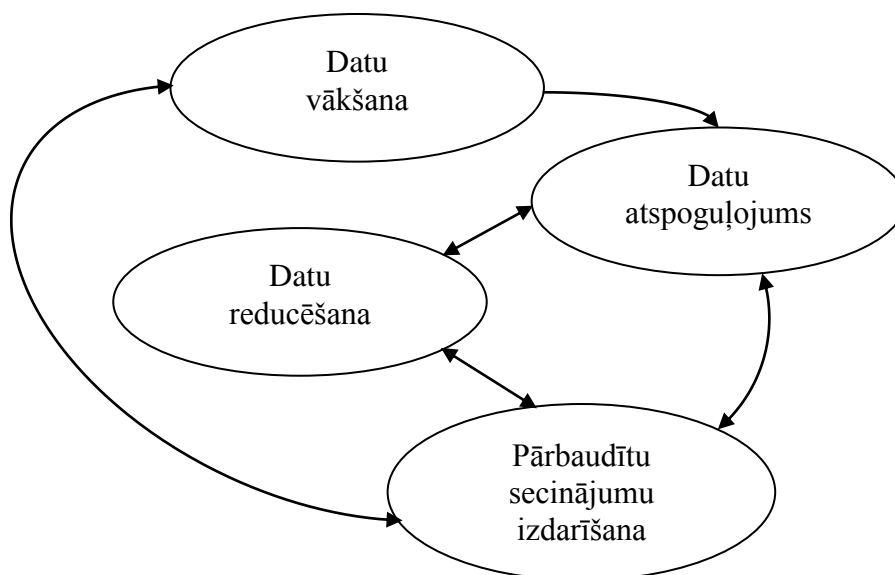
⁶⁹¹ Turpat. 480. lpp.

⁶⁹² Khadka, J. et. al. (2008). Focusing Children in Focus Groups. *Ophthalmic & Physiological Optics*, 28(1), 99.

⁶⁹³ LU Sociālo un politisko pētījumu institūts (2009). Pētījuma „Pašvaldību publiskās bibliotēkas: Vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem” noslēguma ziņojums. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no http://www.kis.gov.lv/attach/Nosleguma_zinojums.pdf

⁶⁹⁴ Wilkinson, S. (2011). Analysing focus group data. In: Silverman, D. (ed.). *Qualitative research : issues of theory, method, and practice*. Los Angeles : Sage. P. 169.

pielāgoja tos Radikālo pārmaiņu teorijas aplūkotos jautājumus, uz kuriem iegūtās atbildes ļautu noteikt pusaudžu atbilstību *Google paaudzes* raksturojumam, izstrādāt rekomendācijas bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības veicināšanai. Diskusiju noslēdzošajā daļā jautājumi par bibliotēkām tika sastādīti, ņemot vērā arī *Bibliotēkas 2.0* modeļa piedāvāto skatījumu uz mūsdienīgu bibliotēku.⁶⁹⁵ Lai motivētu respondentus atbildēt, diskusiju laikā viņiem tika sniegti paskaidrojumi un bieži tika minēti piemēri precīzākai jautājuma izpratnei.

4.6. att. Datu analīzes posmi: mijiedarbības modelis⁶⁹⁶

Katrai diskusijai tika sagatavota transkripcija (sk. 11.-15. pielikumu), fiksējot respondentu paustos viedokļus. Transkripciju sagatavošanas procesā tika izmantota *Express Scribe* un *Winamp* programmatūra un diskusiju laikā izdarītās piezīmes. Diskusiju un tās dalībnieku izvietojuma telpā vizualizēšanai tika skatītas diskusiju laikā moderatora asistenta uzņemtās fotogrāfijas. Diskusiju laikā skolēniem bija pieejama sula un ūdens, kā arī katrs dalībnieks pateicībā par dalību diskusijā saņēma graudaugu batoniņu un pildspalvu.

Diskusijās iegūtie dati tika analizēti, izmantojot kvalitatīvo kontentanalīzi (par kontentanalīzi kā pētniecības metodi sk. 4.2.2. apakšodaļu), datu apstrādi veicot vairākos posmos saskaņā ar Metjū B. Mailza un Mihaela A. Hūbermena piedāvāto modeli (sk. 4.6. att.).

Visi modelī atspoguļotie posmi, izņemot datu vākšanas posmu, tika realizēti paralēli, sistemātiski pārskatot jau analizētus datus gadījumos, ja satura izpētes rezultātā tika atklāta jauna saturiskā jēga. Transkripciju formā pārvērstie dati, saglabājot to saturisko jēgu, tika reducēti un grupēti pēc iepriekš un analīzes gaitā izdalītām kontentanalīzes kategorijām. Sākotnēji izdalītās kontentanalīzes kategorijas noteica fokusgrupu diskusiju vadlīnijās

⁶⁹⁵ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668-681.

⁶⁹⁶ Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. P. 12.

iekļautie jautājumi. Saskaņā ar pētniecības ekspertu ieteikumu,⁶⁹⁷ reducētie dati tika saglabāti, un datu apstrādes gaitā, izdalot jaunas kategorijas, atkārtoti pārskatīti. Datu atspoguļojuma posms ietvēra datu kārtošanu teksta fragmentos, diagrammās, jēdzienu un domu kartēs, kā arī tabulās, lai veiksmīgāk varētu veikt datu vispārīnāšanu. Secinājumi tika izdarīti gan datu apstrādes procesa gaitā, gan tā noslēguma fāzē. Visi izdarītie secinājumi tika atkārtoti pārbaudīti un salīdzināti ar iegūtajiem un galīgi apstrādātajiem rezultātiem.

Izdalot kategorijas un veidojot rezultātu izklāstu, vēl tika ņemti vērā profesora un fokusgrupu metodoloģijas eksperta Ričarda A. Krūgera (*Krueger*) ieteikumi vērtēt fokusgrupu dalībnieku izteiktos viedokļus pēc to biežuma (*frequency*): *Cik bieži tas tika teikts?*, ekstensitātes (*extensiveness*): *Cik daudzi cilvēki to teica?* un intensitātes (*intensity*): *Cik pārliecinoši tas tika teikts?*⁶⁹⁸ Lai arī visiem trim ieteikumiem tika pievērsta uzmanība, veidojot rezultātu izklāstu, tematiskās kategorijas un apakškategorijas atspoguļotas pēc to ekstensitātes, kas tiek uzskatīta par būtiskāku kritēriju nekā biežums.⁶⁹⁹ Tātad, analizējot un izklāstot fokusgrupu diskusiju rezultātus, vienas kategorijas ietvaros vispirms apskatīti viedokļi, ko paudis vislielākais respondentu skaits, tālāk pārrejot pie tiem viedokļiem, kurus izteicis arvien mazāks respondentu skaits. Rezultātu analīzē ir iekļauti arī tie viedokļi, ko paudis tikai viens respondents, jo promocijas darba autore piekrīt uzskatam, ka ir būtiski, lai tiktu atspoguļoti pilnīgi visi viedokļi, nevis “tikai tie, kas atbilst paša pētnieka redzējumam vai ir visinteresantākie, vai biežāk pieminētie.”⁷⁰⁰

Lai arī fokusgrupu diskusijas ir kvalitatīva pētniecības metode, literatūrā tiek norādīts uz kvantitatīviem aspektiem, kas ir saistīti ar tajās iegūto datu analīzi. Ir pētnieki, kuri kvantitatīvo datu analīzi izdala kā vienu no posmiem, kas attiecas uz fokusgrupu datu analīzi un interpretāciju.⁷⁰¹ Citi, atbalstot šādu pieeju, uzsver, ka, piemēram, konkrēti skaitļi par to, cik dalībnieki izteikuši noteiktus viedokļus, palielina pētījuma ticamību, papildina datu analīzi ne vien ar vērtīgu informāciju par dalībnieku viedokļu dažādību, bet arī par to sadalījumu starp fokusgrupu diskusiju dalībniekiem. Šie pētnieki iesaka galaziņojumā rakstīt konkrētus skaitļus (datu ekspansija), cik dalībnieki izteikuši noteiktu viedokli, nevis minēt, ka

⁶⁹⁷ Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. P. 10-12.

⁶⁹⁸ Krueger, R. A. (1998). *Analyzing & reporting focus group results*. Volume 6. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. P.35.

⁶⁹⁹ Casey, M. A., Krueger, R. (2004). An overview of focus group interviewing. In: Roberts, A., Yeager, K. (eds.). *Evidence-Based Practice Manual: Research and Outcome Measures in Health and Human Services*. New York : Oxford University Press. P. 69.

⁷⁰⁰ Bloor, M. Frankland, J., Thomas M., Robson, K. (2001). *Focus Groups in Social Research*. London ; Thousand Oaks, Calif. : SAGE Publications. P. 62.

⁷⁰¹ Courage, C., Baxter, K. (2005). *Understanding your users: a practical guide to user requirements: methods, tools, and techniques*. San Francisco, CA : Morgan Kaufmann Publishers. P.538.-539.

vairākumam dalībnieku bija noteikts viedoklis (datu redukcija).⁷⁰² Atšķirīgu nostāju par konkrētu skaitļu lietošanu fokusgrupu diskusiju rezultātu galaziņojumā pauž Ričards A. Krūgers. Viņaprāt, konkrētu skaitļu izmantošana rada nevajadzīgu iespaidu, ka iegūtos rezultātus ir iespējams attiecināt uz visu populāciju, tāpēc piemērotākas ir tādas frāzes, kas apraksta skaitļus, piemēram, “*dominējošais viedoklis bija, vairāki dalībnieki uzsvēra vai pat vairākums dalībnieku piekrita*”.⁷⁰³

Izklāstot promocijas darba vajadzībām iegūtos fokusgrupu rezultātus, autore izmantojusi abas pieejas. Tematisko kategoriju sākumā dots vispārējo tendenču kopsavilkums, kurā ir ietverti arī konkrēti skaitļi, cik dalībnieki ir izteikušies par turpinājumā detalizētāk analizēto tematu. Lai vizualizētu iegūtos rezultātus un tendences, nevis tos kvantificētu, kopsavilkumus papildina attēli (ja vien iegūto datu daudzums ir pietiekams). Detalizētāk analizējot rezultātus, lietoti gan konkrēti skaitļi, gan frāzes respondentu skaita aprakstīšanai.

4.2.2. Bibliotēku izpēte: Latvijas bibliotēku kontentanalīze

Promocijas darbā pētīts, vai Latvijas bibliotēkas piedāvā medijus vai tehnoloģijas (promocijas darba kontekstā apzīmēti kā *tīmekļa 2.0* risinājumi), kas ir saistoši pusaudžiem. Veicot bibliotēku izpēti, bibliotēkām piemērotāko 12 *tīmekļa 2.0* risinājumu^{704,705,706,707} apzināšanai izmantota kontentanalīze. Kontentanalīzi iespējams definēt kā dokumentu analīzes veidu, kas balstīts uz informācijas satura izpēti. Šādā kontekstā saturu aplūko visplašākajā nozīmē, tādējādi tas var būt jebkas, piemēram, vārdi, frāzes attēli, domas.⁷⁰⁸ Arī jaunajos un sociālajos medijos bieži izmantotās hipersaites, informācijas apmaiņas iespējas, kā arī citi informācijas pasniegšanas veidi, ja vien tie spēj pārraidīt kādu nozīmi, var tikt analizēti ar kontentanalīzes starpniecību.⁷⁰⁹ Lai arī sākotnēji kontentanalīzes metodoloģija tika

⁷⁰² Onwuegbuzie, A. J., Dickinson, W. B., Leech, N. L., & Zoran, A. G. (2009). A qualitative framework for collecting and analyzing data in focus group research. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(3), 1-21.

⁷⁰³ Krueger, R. A. (1998). *Analyzing & reporting focus group results*. Volume 6. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. P.74-75.

⁷⁰⁴ Bradley, P. (2007). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing. P. 11-187.

⁷⁰⁵ Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 77.-102.

⁷⁰⁶ Kelly, B. (2008). *Library 2.0 and information literacy: The tools*. In: Godwin P., Parker J. (eds.). *Information literacy meets Library 2.0*. P. 21.-30.

⁷⁰⁷ Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 11.-190.

⁷⁰⁸ Beck, S. E., Manuel, K. (2008). *Practical research methods for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 37.

⁷⁰⁹ Herring, S. C. (2010). Web Content Analysis: Expanding the Paradigm. To appear in: Hunsinger, J. et al. (ed.). *International Handbook of Internet Research*. New York: Springer. Retrieved from <http://www.sfu.ca/cmns/courses/marontate/2010/801/1-Readings/Herring%20WebCA%202009.pdf>

izmantota kā skaitīšanas tehnika reliģiskos tekstos iespējamās ķecerības izskaušanai,⁷¹⁰ mūsdienās kontentanalīze ir uzskatāma par elastīgu pētniecības metodi, kas tiek integrēta dažādu disciplīnu pētījumos. BIZ pētījumos kontentanalīze ir viena no piecām visvairāk izmantotajām metodēm.⁷¹¹ Kontentanalīzi ir iespējams pielāgot tematiski plašam pētījumu lokam, t.sk., tā var būt lietderīga, lai gūtu ieskatu lietotāju uzvedībā, kā arī aktuālākajās sociālajās un komunikācijas tendencēs.⁷¹² Līdzās sistemātiskumam, pētāmā materiāla plašajai izvēlei un pieejamībai, par vienu no metodes priekšrocībām uzskatāma tās piemērotība liela informācijas apjoma analizēšanai. Šī kontentanalīzes priekšrocība to padara īpaši piemērotu tiešsaistē esošās informācijas analizēšanai, kam raksturīga tendence arvien pieaugt. Kontentanalīze arī uzskatāma par neuzbāzīgu metodi, kuras izmantošana ļauj iztikt bez citu dalībnieku iesaistīšanas pētījuma procesā. Savukārt, par būtiskākajiem metodes trūkumiem uzskatāmas grūtības optimālā analizējamā materiāla daudzuma izvēlē un iespējamība, ka galarezultātā iegūto datu interpretācijā parādīsies pētījuma izstrādātāja vai izstrādātāju netiešā ietekme. Tomēr, veicot kontentanalīzi secīgos posmos, ir iespējams izvairīties no netiešās ietekmes.

Kontentanalīzi gan kā vienīgo, gan kombinācijā ar citām pētniecības metodēm izmanto gan kvalitatīviem, gan kvantitatīviem, gan jaukta tipa pētījumiem. Mūsdienās vērojama tendence kontentanalīzi arvien biežāk izmantot tīmekļa vietņu un to veidojošo elementu (teksts, grafika, animācija, video un audio datnes, hipersaites utt.) izpētē. Elektroniskā satura interaktivitāte, ietvertā hipersaišu struktūra, mainīgā būtība, salīdzinājumā ar drukātā satura izpēti, sarežģī analizējamā satura fiksēšanu un izlases noteikšanu. Minētie faktori paldzina arī datu vākšanas procesu. 19 pētījumu analīze, kuros skatīts tīmeklī publicēts saturs, liecina, ka datu vākšana parasti aizņem vienu līdz divus mēnešus.⁷¹³ Latvijas bibliotēku kontentanalīzes vajadzībām dati tika vākti 1 mēnesi un 13 dienas, konkrēti no 2011. gada 18. maija līdz 2011. gada 1. jūlijam. Pētījumā *tīmekļa 2.0* risinājumu apzināšanai izmantota kvantitatīvā kontentanalīze, kas skaitliski izmērāmu vienību uzskaitīšanai paredz izmantot standartizētus mērījuma instrumentus.

Saskaņā ar mārketinga speciālistu un pētnieku redzējumu tīmekļa vietne aplūkojama kā bibliotēkas īstenoto iniciatīvu krustpunkts, kam ir būtiska loma komunikācijā ar lietotājiem. Šī iemesla dēļ *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojuma noskaidrošanai Latvijas

⁷¹⁰ Sorsoli, C. L. (2007). Research methods, content analysis. In: Arnett, J. J. (ed.). *Encyclopedia of children, adolescents, and the media*. London: SAGE Publications. P. 720.

⁷¹¹ Koufogiannakis, D., Slater, L., Crumley, E. (2004). Content Analysis of Librarianship Research. *Journal of Information Science*, 30(3), 232.

⁷¹² Kim, I., Kuljis J. (2010). Applying Content Analysis to Web-based Content. *Journal of Computing and Information Technology*, 18(4), 369.

⁷¹³ McMillan, S.J. (2000). The Microscope and the Moving Target: The Challenge of Applying Content Analysis to the World Wide Web. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 77(1), 85.

bibliotēkās galvenokārt tika pētītas bibliotēku tīmekļa vietnes. Tomēr, lai aptvertu citur publicētu, bet bibliotēkas darbinieku sagatavotu saturu par bibliotēku, pētījumā tika skatītas arī sadaļas ar informāciju par analizējamo bibliotēku to pārraugošo iestāžu, novadu un pagastu vietnēs. Atsaucoties uz *Bibliotēkas 2.0* modeļa redzējumu par mūsdienīgu bibliotēku, tika noskaidrots, kuras Latvijas bibliotēkas izmanto šādus ārvalstu bibliotēku speciālistu skatījumā bibliotēkām piemērotus un tajās bieži izmantotus 12 *tīmekļa 2.0* risinājumus: aplādes, emuāri, folksonomijas, fotogrāfiju koplietošana, miksējumi, personalizētās starta lapas, RSS, sociālie tīkli, tūlītējā ziņojumapmaiņa, video koplietošana, vikivietnes un virtuālās pasaules.

Tīmekļa 2.0 risinājumu izmantojuma kontentanalīze aptvēra visas Latvijas bibliotēkas, kas saskaņā LDKK⁷¹⁴ un Latvijas Republikas Kultūras ministrijas (LR KM) Bibliotēku reģistra⁷¹⁵ ziņām, kontentanalīzes īstenošanas periodā neatradās reorganizācijas procesā. Pētījuma vajadzībām tika izmantota LDKK pieejamā bibliotēku tipoloģija, kas analizētās 1802 bibliotēkas iedala šādi:

- nacionālā bibliotēka (1);
- publiskā bibliotēka (823):
 - pašvaldību (805);
 - neredzīgo (8);
 - specializēta (4);
 - ārējās apkalpošanas punkts (6);
- augstākās izglītības iestādes bibliotēka (48):
 - augstskolu (26);
 - koledžu (22);
- specializēta bibliotēka (39);
- vispārējās un profesionālās izglītības iestādes bibliotēka (890):
 - vispārīzglītojošo dienas skolu (799);
 - vispārīzglītojošo vakara (maiņu) skolu (27);
 - profesionālās izglītības iestāžu (64);
- nozīmīga nespecializētā bibliotēka (1).⁷¹⁶

LDKK satur informāciju par valsts, pašvaldību un citu atvasināto publisko personu dibinātajām un privātajām bibliotēkām, kam saskaņā ar Valsts statistikas likumu,⁷¹⁷ MK

⁷¹⁴ LR KM, V/A Kultūras informācijas sistēmas. (2006-2010). Karte. LDKK. Izgūts no <http://kulturaskarte.lv/>

⁷¹⁵ LR KM. (2011). Bibliotēku reģistrs. LR KM [pieejams pēc pieprasījuma].

⁷¹⁶ LR KM, V/A Kultūras informācijas sistēmas. (2006-2010). Karte. LDKK. Izgūts no <http://kulturaskarte.lv/>

⁷¹⁷ LR Saeima. (2009. 1. jūl.). Valsts statistikas likums. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=45932&mode=KDOC>

noteikumiem par valsts statistikas apkopošanu kultūras jomā⁷¹⁸ ir saistoša bibliotēku darba rādītāju statistikas datu aizpildīšana. LDKK sniegtās ziņas par bibliotēkām pārbauda un apstiprina LNB.⁷¹⁹

Lai nonāktu bibliotēkas vietnē vai sadaļā ar informāciju par bibliotēku un konstatētu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu, pētījuma autore:

- secīgi caurskatīja LDKK pieejamo bibliotēku sarakstu un atvēra katras bibliotēkas aprakstā minētās hipersaites uz bibliotēkas vietni un/vai vietnēm ar informāciju par bibliotēku;
- izmantoja Latvijā un pasaulē populārāko meklēšanas dienestu *Google*.⁷²⁰ Meklēšanas procesā pētījuma autore lietoja iespēju meklēt pēc frāzes, meklēšanas logā rakstot un liekot pēdējās konkrētās bibliotēkas nosaukumu, piemēram, „Mērsraga novada bibliotēka”. Kontentanalīzes vajadzībām tika caurskatīti pirmie desmit *Google* piedāvātie meklēšanas rezultāti, jo pētījumi un statistika liecina, ka 93-97%^{721,722} lietotāju caurskata tikai pirmos desmit rezultātus. Turklāt pētījuma autore praktiski pārliecinājās, ka pirmo desmit rezultātu caurskatīšana ir pietiekama, lai konstatētu iespējamo *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu un atsevišķas bibliotēkas tīmekļa vietnes esamību.

Izskatot pirmos desmit meklēšanas rezultātus, pētījuma autore sīkāk pētīja un atbilstoši metodoloģijai analizēja bibliotēku vietnes, sadaļas ar informāciju par analizējamo bibliotēku. Analīzes procesā netika caurskatīti atlasītie rezultāti no uzziņu dienestu un satura koplietošanas vietnēm, kā arī Latvijas Bibliotēku portāla (LBP), jo tajā pieejamā pamatinformācija par bibliotēkām ir integrēta no LDKK. Ja pārraugošās iestādes, novada vai pagasta vietnē kopumā, nevis tieši sadaļā ar informāciju par bibliotēku, bija integrēti *tīmekļa 2.0* risinājumi, tie netika uzskaitīti. Pētījumā tika analizēti arī bibliotēku struktūrvienību, piemēram, fakultāšu bibliotēku, izmantotie *tīmekļa 2.0* risinājumi, ja vien uz tiem vai sadaļām ar informāciju par bibliotēku struktūrvienībām bija minētas norādes analizējamās bibliotēkas vietnē vai tās sadaļā.

⁷¹⁸ LR MK. (2009. 22. sept.). MK noteikumi Nr.1074: Noteikumi par valsts statistikas apkopošanu kultūras jomā. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=198176&from=off>

⁷¹⁹ Turpat.

⁷²⁰ Alexa (2011). Top Sites. *Alexa Internet, Inc.* Retrieved from <http://www.alexa.com/topsites>

⁷²¹ Website Criteria (2008-2011). Website Writing Guide. *Website Criteria*. Retrieved from http://www.websitecriteria.com/Website_writing_guide_writing_for_government_websites/How-to_improve_search-engine_ranking.htm

⁷²² Eysenbach G., Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *British Medical Journal*, 324, 575.

Lai uzskaitītu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu Latvijas bibliotēkās, tika izmantota vienota kodēšanas shēma (sk. 4.4. tabulu).

4.4. tabula

Kodēšanas shēma kvantitatīvajai kontentanalīzei

Nr.p.k.	Bibliotēka	Sava tīmekļa vietne		Tīmekļa 2.0 risinājums												
		Jā	Nē	Aplādes	Emuāri	Folksonomijas	Fotogrāfiju koplietošana	Miksējumi	Personalizētās starta lapas	RSS	Sociālie tīkli	Tūlītēja ziņojumapmaiņa	Video koplietošana	Vikivietnes	Virtuālās pasaules	

4.4. tabulā atbilstoši konkrētajai bibliotēkai tika izdarīta atzīme par savas tīmekļa vietnes eksistenci. Pētījuma metodoloģijai atbilstoša *tīmekļa 2.0* risinājuma izmantojuma gadījumā tas tika atzīmēts konkrētās bibliotēkas ailē.

Pētījuma kontekstā *sava tīmekļa vietne* ietver atsevišķi tikai bibliotēkas vajadzībām izstrādātu vietni, t.sk., veidotu arī uz kādas no emuāru platformām, un/vai analizējamās bibliotēkas struktūrvienības vai īstenotas aktivitātes vajadzībām veidotu vietni, ja tā netiek dalīta ar citām iestādēm, t.sk., bibliotēkām. Tādējādi par savu tīmekļa vietni tika uzskatīts, piemēram, Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēkas struktūrvienības Pasaules Veselības organizācijas Depozitārija bibliotēkas Latvijā emuārs.⁷²³ Savukārt Rundāles novada bibliotēku kopīgais emuārs⁷²⁴ par tādu netika atzīts, bet tika uzskaitīts sadaļā *Emuāri* katrai no bibliotēkām, kas piedalās šī emuāra veidošanā. Arī citos gadījumos, kad vairākas bibliotēkas vienoti izmantoja kādus no analizētajiem risinājumiem, konkrētais risinājums tika ieskaitīts katrai bibliotēkai. Konts sociālajos tīklos arī tad, ja tas saturēja plašu informāciju, piemēram, Kursišu pagasta bibliotēkas – informācijas centra konts *Draugiem.lv*,⁷²⁵ netika uzskatīts par savu tīmekļa vietni.

Turpinājumā precizēta atsevišķu *tīmekļa 2.0* risinājumu interpretācija atbilstoši analizējamā risinājuma veidam un būtībai *tīmekļa 2.0* kontekstā:

⁷²³ Rīgas Stradiņa universitātes Pasaules Veselības organizācijas Depozitārija bibliotēka Latvijā. (2011). PVO Depozitārija bibliotēka. Izgūts no <http://blogi.rsu.lv/bibliotekapvo/>

⁷²⁴ Bērsteles bibliotēka u.c. (2011). Rundāles novada bibliotēkas. Izgūts no <http://rundalesbiblio.blogspot.com>

⁷²⁵ Kursišu bibliotēka-informācijas centrs. (2011). *Kursišu bibliotēka*. Izgūts no <http://www.draugiem.lv/Kursisu.biblioteka/>

- Folksonomijas. Par folksonomiju izmantošanu tika uzskatītas iespējas lietotājiem līdzdarboties etiķešu piešķiršanā, bibliotēku publicētam saturam piešķirto etiķešu izkārtojums etiķešu mākoņos, kā arī tādu vietņu kā *Delicious* vai *LibraryThing* izmantošana no bibliotēku puses. Emuāros izmantotās etiķetes, ko publicētajām ziņām piešķirusi emuāru veidotāji satura klasificēšanas nolūkos, netika uzskatītas par folksonomijām, ja vien tās netika kārtotas etiķešu mākoņos.
- Fotogrāfiju koplietošana. Pētījumā līdzās fotogrāfiju koplietošanas vietņu izmantošanai tika analizēta arī viesu grāmatu izmantošana fotogrāfiju publicēšanai kādā no sociālajiem tīkliem. Fotogalerijas, kuru publicēšanā izmantota *tīmeklim 1.0* raksturīga lietojumprogrammatūra bez iespējām lietotājiem iesaistīties, netika uzskaitītas. Arī ar prezentāciju koplietošanas vietņu starpniecību, piemēram, *SlideShare*, publicētās prezentācijas, kurās līdzās tekstuālajai informācijai bija arī fotogrāfijas, netika ieskaitītas.
- RSS. Uzskaitot RSS izmantojumu, tika pārbaudīts, vai pēc noklikšķināšanas uz RSS padeves, lietotājam tiek piedāvāts pieteikties satura saņemšanai kādā no RSS lasītājiem. Pētījumā tika iekļautas tikai tehniski funkcionējošas RSS padeves.
- Sociālie tīkli. Pētījumā tika uzskaitīti bibliotēku veidotie konti sociālajos tīklos. Bibliotēku konti mikroemuāru sociālajā tīklā *Twitter* tika ieskaitīti sadaļā *Sociālie tīkli*, neskaitot tos sadaļā *Emuāri*. Lai no analīzes izslēgtu trīs dienu bibliotekāru apmācību *LBP un vietējā satura publicēšanas iespējas*⁷²⁶ laikā izveidotos, bet vēlāk neaktīvos kontus sociālajā tīklā *Twitter*, analīzē tika iekļauti tikai tie *Twitter* konti, kuros bija vismaz četros dažādos datumos no bibliotēkas puses publicētas ziņas. Sociālajos tīklos izveidotie konti bez nevienas ziņas, bet ar bibliotēkas nosaukumu kā lietotājvārdu, analīzē netika iekļauti. Iespēja dalīties bibliotēkas vietnes saturā, izmantojot sociālos tīklus vai citus medijus, netika analizēta.
- Tūlītējā ziņojumapmaiņa. Pētījumā tika uzskaitītas iespējas sazināties ar bibliotēku, izmantojot tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūru. Savukārt, netika analizēti tie bibliotēku piedāvātie pakalpojumi, kas nodrošināja informācijas apmaiņu ar bibliotēkas darbiniekiem, izmantojot e-pastu, piemēram, LNB pakalpojums *Jautā bibliotekāram*⁷²⁷. Arī komentāru veidā sniegtās atbildes (piemēram, ar bibliotēkas emuāra starpniecību) netika skaitītas.
- Video koplietošana. Par video koplietošanas izmantošanu tika uzskatīta bibliotēkas vai kāda cita autora veidotu video materiālu koplietošana no bibliotēkas

⁷²⁶ Zentele, D. u.c. (red.). (2010). *LBP un vietējā satura publicēšanas iespējas*. Rīga: Kultūras informācijas sistēmas. 157 lp.

⁷²⁷ LNB. (2011). *Jautā bibliotekāram*. Izgūts no <http://lnb.lv/lv/lasitajiem/jauta-bibliotekaram>

puses, izmantojot *tīmeklim 2.0* raksturīgu lietojumprogrammatūru. Video, kuru publicēšanā izmantota *tīmeklim 1.0* raksturīga lietojumprogrammatūra bez iespējām lietotājiem iesaistīties, netika iekļauti analizē, t.sk., arī profesionāļu veidoti videomateriāli, piemēram, Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstītā projekta rezultātā uzņemta filma *Esmu Ludzai pierakstīts*.⁷²⁸

Skatot risinājumus, kuru primārā funkcija ir satura koplietošana (fotogrāfiju un video koplietošana) vai saņemšana (aplādes, RSS), *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumā tika ieskaitīti arī citu personu vai organizāciju veidoti un izmantoti risinājumi, ja vien tie bija pieejami, caurskatot analizējamo saturu. Piemēram, Jelgavas 4.vidusskolas emuārā koplietots *YouTube* video⁷²⁹ tika uzskaitīts kā video koplietošana. Pārējo pētījumā iekļauto *tīmekļa 2.0* risinājumu gadījumā tika analizēts to izmantojums tieši no bibliotēku puses. Savukārt bibliotēkas darbinieku privātās iniciatīvas, ja vien to nosaukums skaidri nenorādīja uz piederību analizētajai bibliotēkai, netika analizēts. Tādējādi no analīzes tika izslēgts, piemēram, LU SZF bibliotēkas vadītāja Jāņa Kreicberga emuārs par grāmatām un lasīšanu⁷³⁰ vai Limbažu Bērnu bibliotēkas bibliotekāres Ilzes Putniņas personalizētā starta lapa.⁷³¹ Vēl analizē netika iekļauti bibliotēku e-katalogi, veidotās datubāzes, interneta resursu ceļveži jeb saišu katalogi, kā arī *Microsoft Word*, *Microsoft Excel* un *Adobe Acrobat* formātā pievienoti dokumenti. Apzinot risinājumu izmantojumu, netika ņemts vērā analizējamās informācijas daudzums, aktualitāte un atjaunināšanas biežums.

Atrastie *tīmekļa 2.0* risinājumi tika pārskatīti, lai konstatētu citu iespējamo risinājumu izmantošanu tajos, piemēram, RSS iespējamo izmantojumu bibliotēkas personalizētajā starta lapā. Pētījumā tika analizēti tikai publiski, bez autorizācijas pieejamie *tīmekļa 2.0* risinājumi, kuriem bija iespējams piekļūt datu vākšanas periodā. *Tīmekļa 2.0* risinājumu apzināšanai bibliotēku vietnēs tika skatīta sākumlapa un atsevišķi izdalītās galvenās sadaļas. Gadījumā, ja līdzīga satura informācija tika kārtota vairākās lapās, tika skatīta tikai pirmā lapa. Skatot pēc vienotiem principiem organizētu informāciju, kas izkārtota vairākās sadaļās, pētījuma autore aplūkoja tikai pirmās divas sadaļas. Piemēram, sadaļā *Fotogalerija* tika aplūkotas divu notikumu fotoreportāžas.

⁷²⁸ Jegorova, I. u.c. (sast.). (2007). *Esmu Ludzai pierakstīts*. Izgūts no <http://ludzasbiblio.lv/lv/video>

⁷²⁹ Jelgavas 4vsk. bibliotēka (2009, 11. febr.). Neļauj sevi pazemot internetā. *Jelgavas 4vsk. bibliotēkas blogs*. Izgūts no <http://biblioteka.blogs.lv/2009/02/11/nelauj-sevi-pazemot-interneta/>

⁷³⁰ Kreicbergs, J. (2011). Par grāmatām un lasīšanu: *Jāņa Kreicberga blogs*. Izgūts no <http://blogi.lu.lv/kreicb/>

⁷³¹ Putniņa, I. (2011). *Mans ziņu aģents*. Izgūts no <http://www.netvibes.com/ilzeputnina>

5. GOOGLE PAAUDZES UN BIBLIOTĒKU MIJEDARBĪBAS IESPĒJU IZPĒTE LATVIJAS APSTĀKĻOS

Nodaļā vienuviet apkopoti gan lietotāju, gan bibliotēku izpētes laikā iegūtie rezultāti tos grupējot vairākās tematiskās apakšnodaļās. Katras apakšnodaļas sākumā atbilstoši apskatītajam tematam atspoguļoti galvenie rezultāti un secinājumi, ko papildina atziņas no darba teorētiskās bāzes un salīdzinājums ar citiem, līdzīgiem, pētījumiem. Teksta turpinājumā detalizētāk atklāti un aprakstīti promocijas darba pētījuma rezultāti.

Lai arī ir iespējams izdarīt vispārīgus secinājumus par kopīgajām un atšķirīgajām tendencēm starp promocijas darbu un citiem pētījumiem, dati nav uzskatāmi par pilnībā savstarpēji pielīdzināmiem. Salīdzināšanai izmantotie pētījumi ne vienmēr satur identiskus pētījuma jautājumus, metodoloģiju, t.sk. datu ieguves periodu. Ņemot vērā, ka gan Latvijā,⁷³² gan globālā mērogā⁷³³ interneta izmantošanas rādītāji ar katru gadu turpina palielināties, atšķirīgs datu vākšanas laiks var būtiski ietekmēt pētījumu rezultātus. Lietotāju izpētē iegūto rezultātu salīdzināšanai ir izmantoti pētījumi, kuros visi respondenti vai vismaz daļa respondentu pārstāv pusaudža gadus (saskaņā ar promocijas darbā izmantoto iedalījumu tie ir 11-18 gadi) vai ir 5.-12. klašu skolēni. Tāpat iekļauti pētījumi, kas atklāj citu vecuma grupu viedokļus par pusaudžiem. Bibliotēku izpētē iegūto rezultātu salīdzināšanai izmantoti pētījumi, kuros valsts, reģionālā vai globālā mērogā analizētas noteikta vai dažādu tipu bibliotēkas.

5.1. Pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi

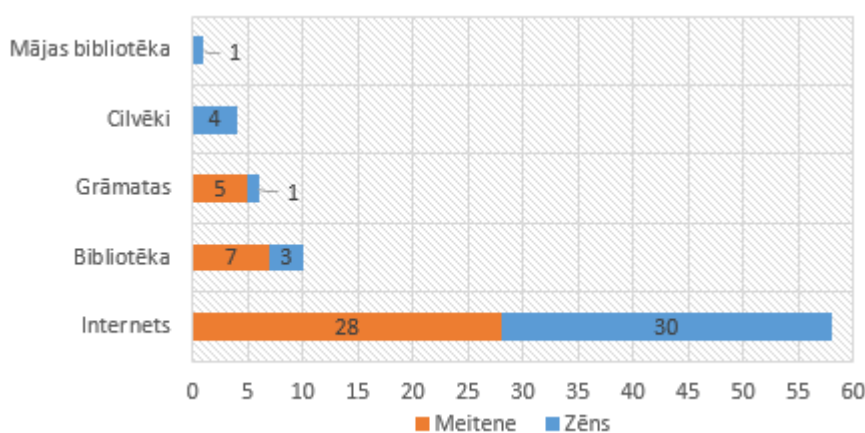
Turpinājumā izklāstīti pētījuma rezultāti, kas vispārīgi attiecas uz informācijas lietošanas paradumiem un nav tieši saistīti ar *tīmekli 2.0* un tam raksturīgajiem risinājumiem un līdzdalības iespējām. Rezultātu analīzē izmantotas skolēnu fokusgrupu diskusijas, skolēnu aptauja republikas pilsētās un skolēnu aptauja pirms fokusgrupu diskusijām. Pētot pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumus, noskaidroti primārie informācijas avoti informācijas meklēšanai, drukāto resursu izmantošanas iemesli, interneta izmantošanas paradumi, vēlamākais informācijas formāts, pētīti vairākuzdevumu režīma izmantošanas paradumi, kā arī konstatēs, kuri ir Latvijas pusaudžu biežāk minētie un lietotie resursi.

⁷³² LR CSP. (2014). Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/internetu gada sākumā. *LR CSP datubāzes*. Izgūts no <http://data.csb.gov.lv/DATABASE/zin/Datoriz%C4%81cija/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s/IKT%20lieto%C5%A1ana%20m%C4%81jsaimniec%C4%ABb%C4%81s.asp>

⁷³³ Internet World Stats. (2001-2014). World internet usage and population statistics. *Miniwatts Marketing Group*. Retrieved from <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

5.1.1. Primārie informācijas avoti

Promocijas darba rezultāti par informācijas avotiem, ko pusaudži vispirms izmanto informācijas meklēšanai, balstīti uz fokusgrupu diskusiju rezultātiem. Visu diskusiju sākumā katrs diskusijas dalībnieks (n=61) nosauc savu vārdu un pastāsta, kur viņš parasti vispirms meklē informāciju dažādās situācijās. Saņemtās atbildes liecina, ka internets ir biežāk izmantotais, galvenais un bieži vien arī vienīgais informācijas meklēšanas avots neatkarīgi no dzimuma (sk. 5.1. att.). Šādi empīriskā pētījuma rezultāti ir saskaņā ar citu pēdējo gadu laikā veiktu pētījumu atziņām.^{734,735,736,737,738} Tie pilnībā apstiprina *Google paaudzei* raksturīgo tendenci par informācijas ieguves avotu izmantot internetu, nevis cilvēkus, kuri bija primārais informācijas ieguves avots pusaudžiem pašreizējās tūkstošgades sākumā.⁷³⁹

5.1. att. Pusaudžiem primārie informācijas avoti (n=61)

Ja promocijas darba respondenti min kādu konkrētu tiešsaistes resursu, ko izmanto informācijas meklēšanai, tad galvenokārt tas ir meklēšanas dienests *Google*. Tālāk seko tiešsaistes enciklopēdija *Vikipēdija*. Tātad tieši tie resursi, kas mūsdienās tiek uzskatīti par īpaši iecienītiem pusaudžu auditorijā.^{740,741,742,743} Lai arī bibliotēka ir nākamais biežāk

⁷³⁴ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 41-43.

⁷³⁵ Green H., Hannon C. (2007). *Their Space Education for a digital generation*. London: Demos. P. 15-16.

⁷³⁶ Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. Baltic Institute of Social Sciences. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf

⁷³⁷ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.X.

⁷³⁸ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

⁷³⁹ Shenton, A. K., Dixon, P. (2003). Youngsters' use of other people as an information-seeking method. *Journal of Librarianship and Information Science*, 35(4), 221.

⁷⁴⁰ Luckin, R. et al. (2009). Do Web 2.0 tools really open the door to learning? Practices, perceptions and profiles of 11-16-year-old students. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 91.

⁷⁴¹ Ólafsson, K., Livingstone, S., Haddon, L. (2013) Children's use of online technologies in Europe : a review of the European evidence base. *EU Kids Online*. Retrieved from

nosauktais informācijas avots pēc interneta, to min salīdzinoši neliels skolēnu skaits, turklāt parasti ne kā pirmo avotu, ar ko tiktu sākta informācijas meklēšana. Tādējādi rezultāti apstiprina apgalvojumu, ka pusaudži ir aktīvi informācijas meklētāji un lietotāji, bet bibliotēkas reti ir primārais informācijas ieguves avots.⁷⁴⁴ Vēl retāk Latvijas skolēni kā primāros informācijas ieguves avotus min grāmatas, citus cilvēkus un mājas bibliotēku.

Internets

Gandrīz visi diskusiju dalībnieki (58 skolēni) norāda, ka viņi informāciju vispirms meklē internetā. Starp visiem respondentiem tikai trīs zēni trīs dažādās diskusijās nenosauc internetu. Katrs no viņiem min citu avotu, ko vispirms izmanto informācijas saņemšanai:

„Vairāk ņemu informāciju no skolotājiem.” (Zēns)⁷⁴⁵

„Es meklēju informāciju grāmatās.” (Zēns)

„Visu pats zina, neko man nevajag!” (Zēns)

Vairākums respondentu (40 skolēni) internetu min kā vienīgo primāro informācijas ieguves avotu. No viņu vidus trīs diskusijās pieci pusaudži internetu nepārprotami raksturo kā vienīgo avotu, ko izmanto informācijas meklēšanai. Piemēram:

„Es informāciju meklēju viennozīmīgi tikai internetā, jo tur var visu atrast, ko tik vēlies.” (Meitene)

„Es arī kā visi [...] informāciju meklēju internetā, *Vikipēdijā*, *Google* un ja tur nav, tad skatos citās mājaslapās tālāk.” (Zēns)

Visu diskusiju laikā saņemti 18 viedokļi, kuros skolēni, biežāk – meitenes, bez interneta min vēl kādu citu informācijas avotu. Lielākoties visās atbildēs internets nosaukts pirmais vai raksturots kā primārais informācijas avots. Tikai divi zēni divās dažādās diskusijās pirms interneta nosauc citus informācijas avotus:

„Ja mājās atrodamajos materiālos nekā nav, nu, tad internetā.” (Zēns)

„Pajautāju vectēvam šo to. *Google* arī.” (Zēns)

Norādot uz internetu kā informācijas avotu, četrās diskusijās 21 skolēns min konkrētus interneta resursus, kuros parasti meklē informāciju. 20 skolēni nosauc meklēšanas dienestu *Google*, 8 – tiešaistes enciklopēdiju *Vikipēdija*, bet pa vienam dalībniekam norāda, ka viņi informācijas

http://eprints.lse.ac.uk/50228/1/_Libfile_repository_Content_Livingstone%2C%20S_Children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%20in%20Europe%28Isero%29.pdf

⁷⁴² Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.X.

⁷⁴³ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

⁷⁴⁴ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 35.

⁷⁴⁵ Šeit un turpmāk izlases veidā iekļauti, autoresprāt, spilgtākie citāti. To atlasī noteica arī dažādības princips, t.i. citāti tika izvēlēti tā, lai tiktu atspoguļoti viedokļi no visām diskusijām un tiktu pārstāvēts pēc iespējas plašāka respondentu skaita viedoklis, nevis tikai dažu respondentu teiktais.

meklēšanai izmanto izklaides un sociālo ziņu portālu ar lietotāju veidotu saturu *Spoki.lv* un meklēšanas dienestu *Яндекс*.

Bibliotēka

Bibliotēka kā potenciālais informācijas avots tiek minēta trīs diskusijās no 10 pusaudžu, galvenokārt – meiteņu puses. Lielākajā daļā no šīm atbildēm bibliotēka aplūkota tikai kā potenciāls informācijas avots, kuru pusaudži zina, bet informācijas meklēšanai izmanto reti vai vispār nemaz:

„Retā gadījumā bibliotēkā. Tā internetā.” (Meitene)

„Lielāko daļu informācijas meklēju internetā. Reti, kad esmu bijusi bibliotēkā.” (Meitene)

„Pārsvarā informāciju meklēju internetā. Trīs reizes esmu bijis bibliotēkā.” (Zēns)

„Pārsvarā informāciju meklēju internetā, jo bibliotēkā vispār neesmu bijis un negribu arī.” (Zēns)

Trīs diskusijās trīs meitenes norāda, ka līdzās informācijas meklēšanai internetā izmanto arī bibliotēku vai tajā pieejamos resursus. Viena no viņām precizē, ka bibliotēkas pakalpojumus izmanto tādā gadījumā, ja ir nepieciešama informācija par kādiem vēstures faktiem. Šajā pašā diskusijā viens zēns norāda, ka informāciju meklē bibliotēkā tad, ja nav atradis vajadzīgo internetā:

„Es izvēlos sākumā informāciju *Google*, un tad vēršos pie... Ja nav, tad uz bibliotēku pie grāmatvedes⁷⁴⁶.”

Tādējādi var uzskatīt, ka bibliotēka, ja vien vispār tiek uzskatīta par vienu no primārajiem informācijas avotiem, drīzāk ir alternatīva pēc nesekmīgiem informācijas meklējumiem internetā.

Grāmatas

Grāmatas kā informācijas avots tiek nosauktas trīs diskusijās (6 skolēni). Trīs meitenes grāmatas min kā nākamo informācijas avotu aiz internetu starp abiem informācijas resursiem lietojot saikli „un”. Savukārt divas viņu vienaudzes norāda, ka internets ir būtiskāks informācijas resurss nekā grāmatas. Piemēram:

„Es parasti informāciju arī meklēju tieši internetā un ļoti reti arī skatos, kas ir grāmatās.” (Meitene)

No visiem dalībniekiem tikai viens zēns, atbildot uz konkrēto jautājumu, grāmatas min kā vienīgo informācijas avotu.

Cilvēki

Divās diskusijās četri zēni nosauc cilvēkus kā informācijas avotus, norādot uz vectēvu, zinošām paziņām, skolotājiem un sevi. Katrs no šiem atbilžu variantiem diskusijās minēts vienu reizi. Divās atbildēs internets kā informācijas avots netiek nosaukts vispār, bet divi atbilžu varianti ietver gan cilvēkus, gan internetu.

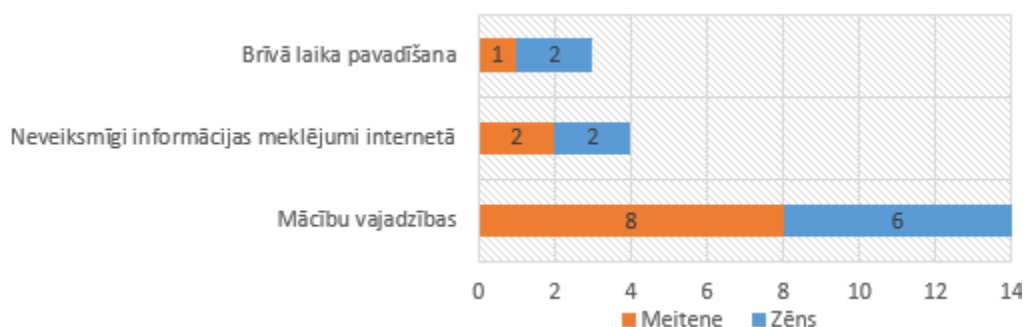
⁷⁴⁶ Respondenta lietots formulējums

Mājas bibliotēka

Viens zēns kā primāro informācijas avotu nosauc mājas bibliotēku (promocijas darba autores formulējums), konkrēti – mājās atrodamos materiālus (respondenta formulējums).

5.1.2. Drukāto informācijas resursu izmantošanas iemesli

Jau iepriekš paredzot, ka informācijas meklēšanai populārāki būs elektroniskie resursi, fokusgrupu diskusijās tika iekļauts jautājums, kurā respondentiem tika lūgts atklāt, kādos gadījumos viņi tomēr izmanto drukātos resursus, piemēram, grāmatas un žurnālus. Visi 22 identificētie dalībnieki,⁷⁴⁷ kuri iesaistās viedokļu apmaiņā par minēto tematu, saka, ka mēdz būt situācijas, kad ērtāk izmantot tieši šādas formas resursus. Pusaudžu paustās atbildes ļauj izdalīt trīs drukātā formā pieejamas informācijas izmantošanas mērķus: mācību vajadzības, neveiksmīgi informācijas meklējumi internetā un brīvā laika pavadīšana (sk. 5.2. att.).

5.2. att. Drukāto informācijas resursu izmantošanas iemesli (n=21)

Pētnieki bieži norāda uz drukāta teksta pārākumu, apgūstot informāciju, kas saistīta ar mācību vajadzībām un prasa iedziļināšanos.^{748,749,750,751} Šo pieņēmumu apstiprina arī promocijas darba rezultāti. Saskaņā ar tiem pusaudži neatkarīgi no dzimuma drukātos resursus galvenokārt izmanto mācību vajadzībām, daudz retāk – brīvā laika pavadīšanai. Turklāt viņu skatījumā tas bieži vien noteiktu mācību priekšmetu (piemēram, literatūras) gadījumā ir ērtāk nekā meklēt informāciju internetā. Arī skolotāju prasības ietekmē to, vai skolēni izmanto kaut ko citu bez mācību grāmatām un kāda ir šīs informācijas forma (drukāta vai elektroniska).

Ņemot vērā, ka promocijas darba pētījuma respondenti norāda uz drukāto resursu potenciālu mācību vajadzībām, iespējams apgalvot, ka informācijas izguvei viņi izmanto gan

⁷⁴⁷ Vienas diskusijas laikā vairāki respondenti, no kuriem visus neizdevās identificēt, piekrita vienaudžu teiktajam, ka galvenokārt drukātos resursus lieto mācību vajadzībām.

⁷⁴⁸ Grenina, A. (2012). Electronic books: content provision and adoption possibilities among users in Latvia. *Information Research*, 17 (1), paper 512. Retrieved from <http://www.informationr.net/ir/17-1/paper512.html>

⁷⁴⁹ Stoop, J., Kreutzer, P., Kircz, J. G. (2013). Reading and learning from screens versus print: a study in changing habits Part 2. *New Library World*, 114(9/10), 373-381.

⁷⁵⁰ Stoop, J., Kreutzer, P., Kircz, J. G. (2013). Reading and learning from screens versus print: a study in changing habits Part 1. Reading long information rich texts. *New Library World*, 114(7/8), 294-297.

⁷⁵¹ Watson, R. (2010). *Future minds: How the digital age is changing our minds, why this matters, and what we can do about it*. London: Nicholas Brealey Pub. P. 3.

jaunos, gan tradicionālos medijus, kā to nosaka Radikālo pārmaiņu teorija.⁷⁵² Vēl viens drukāto resursu izmantošanas iemesls ir neveiksmīgi informācijas meklējumi internetā. Tomēr jāuzsver, ka izskan arī viedoklis, ka šāda situācija nemaz nav iespējama, jo internetā, ir iespējams atrast pilnīgi visu nepieciešamo informāciju. Arī ASV skolotāji, raksturojot pusaudžu informācijas meklēšanas paradumus tiešsaistē, atklāj, ka viņi ir sastapušies ar skolēniem, kuri uzskata, ka internetā ir pieejama pilnīgi visa vajadzīgā informācija.⁷⁵³

Drukāto resursu lasīšana brīvā laika pavadīšanai promocijas darba fokusgrupu respondentu vidū nav populāra, lai gan ir skolēni, kuri to uzskata par saistošu nodarbošanos.

Mācību vajadzības

Visās diskusijās dominē viedoklis, ka drukātie resursi visvairāk ir piemēroti tieši mācību vajadzībām (14 identificēti skolēni). Šādu izvēli atbalsta arī tie pusaudži, kuri pauž viedokli, ka internetā ir pieejama visa vajadzīgā informācija. Skolēni īpaši uzsver mācību grāmatu nozīmi atsevišķu mācību priekšmetu (īpaši literatūras, vēstures, fizikas un ķīmijas) apguvē. Vairākums pusaudžu norāda, ka skolā uzdotās daiļliteratūras lasīšanai labprātāk lieto drukātos resursus, konkrēti – grāmatas, nevis elektroniskos resursus. Arī kontroldarbu tuvošanās skolēnus motivē izmantot konkrētā priekšmeta mācību grāmatas, divās diskusijās izskan viedokļi, ka tieši kontroldarbi vēsturē ir iemesls žurnālu lasīšanai:

„Kad ir vēsturē kaut kādi darbi vai nāk kontroldarbi, [...] tad sanāk, jā, kad es diezgan bieži paskatos kaut ko, kas ir žurnālos.” (Meitene)

„Vēsturē man ir jāraksta kontroldarbs tieši par noteiktu tēmu. Ja tas ir žurnālos, es arī par to izlasu un man ir interese un gribās par to uzzināt vairāk.” (Zēns).

Četrās diskusijās astoņi skolēni savu izvēli mācību vajadzībām izmantot drukātos resursus, nevis elektroniskos, pamato, nosaucot piecus dažādus iemeslus. Četras meitenes uzskata ka drukātie resursi sniedz plašāku informāciju. Vienas skolnieces motivāciju ietekmē vēlme uzdotās daiļliteratūras lasīšanai izmantot tieši drukātu tekstu, bet viņas vienaudzis norāda, ka „nav nekādas vajadzības meklēt kaut ko internetā”, jo, piemēram, fizikas un vēstures mācību grāmatās ir iekļauta visa nepieciešamā informācija. Vienas meitenes izvēli nesēnā pagātnē noteikusi skolotājas iedota drukāta grāmata. Arī viņas klasesbiedrs tās pašas mācību vielas apguvei izmantojis drukāto grāmatu, jo tās lappušu numerācija ļāvusi ātri atrast skolotājas uzdoto teksta fragmentu, kas nav bijis tik vienkārši respondenta atrastajā elektroniskajā teksta versijā, ko viņš bija vēlējies izmantot vispirms. Šie piemēri un arī citu pusaudžu atbildes liecina, ka izvēli izmantot drukāto informāciju ietekmē ne tikai mācību priekšmets, bet būtisks ir arī skolotāja faktors. Veids, kā skolotājs uzdot apgūt attiecīgo vielu un piedāvā tās apguvei nepieciešamos informācijas resursus, arī atsaucas uz skolēnu izvēli izmantot vai neizmantot drukātos resursus.

⁷⁵² Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 41-42.

⁷⁵³ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

Neveiksmīgi informācijas meklējumi internetā

Trīs diskusijās četri dalībnieki izsakās, ka izmanto drukātos resursus tad, ja internetā nav izdevies atrast vajadzīgo informāciju. Citi diskusiju dalībnieki papildina šo viedokli, sakot, ka internetā var atrast faktogrāfisko informāciju, bet pilnteksta informācija, īpaši daiļliteratūra, ir pieejama ierobežotā daudzumā. Tomēr izskan arī viedoklis, ka internetā ir iespējams atrast pilnīgu visu informāciju. Divi zēni arī paskaidro, ka izvēlas drukātos resursus situācijās, kad nav pieeja internetam. Viens respondents norāda, ka izmanto drukātos resursus tad, ja tie ir pieejami mājas bibliotēkā.

Brīvā laika pavadīšana

Stāstot, kādos gadījumos tiek izmantoti drukātie resursi, tikai divās diskusijās trīs respondenti, saka, ka drukātos resursus izmanto brīvā laika pavadīšanai. Tomēr diskusiju tālākajā gaitā, apspriežot bibliotēku izmantošanas iemeslus, vēl citi respondenti norāda, ka izmanto bibliotēkas, lai nodrošinātu sevi ar drukātā formā pieejamu lasāmvielu brīvajam laikam (sk. 5.2.1. apakšnodaļu).

5.1.3. Interneta izmantošanas paradumi

Ārvalstu pētījumi pusaudžus parāda kā aktīvus interneta lietotājus, t.sk., kā vecumu grupu, kas internetu izmanto visvairāk.^{754,755} Piemēram, 2011. gadā veikta aptauja ļauj secināt, ka 95% ASV pusaudžu vecumā no 12 līdz 17 gadiem regulāri izmanto internetu,⁷⁵⁶ bet 2010. gada dati par 25 Eiropas valstīm liecina, ka 9-16 gadus vecu respondentu vidū internetu katru vai gandrīz katru dienu lieto 60%.⁷⁵⁷ Arī promocijas darba pētījuma rezultāti, kas iegūti abās skolēnu aptaujās un fokusgrupu diskusijās, apstiprina interneta nozīmi Latvijas pusaudžu ikdienā. Tajā pašā laikā nav iespējams apgalvot, ka pētījuma dalībniekiem vispār nav atmiņu par laiku bez interneta, jo gandrīz trīs ceturtdaļas internetu izmanto tikai kopš sākumskolas, nevis agrāk. 91% e-aptaujas respondentu atklāj, ka internetu izmanto vismaz reizi dienā. Salīdzinoši 2011. gadā Latvijā veikti pētījumi liecina par zemākiem interneta izmantošanas rādītājiem. Ja 5.-9. klašu grupā internetu katru vai gandrīz katru dienu lieto 73%,⁷⁵⁸ tad 7.-

⁷⁵⁴ Dutton, W.H., Blank, G., Grosej, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

⁷⁵⁵ Madden, M. (2013). Teens and Technology 2013. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_TeensandTechnology2013.pdf

⁷⁵⁶ Turpat.

⁷⁵⁷ Livingstone, S., et al. (2011). Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://eprints.lse.ac.uk/33731/>

⁷⁵⁸ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: 1.-9. klašu skolēnu aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

9. klašu skolēnu aptauja liecina, ka internets ir populārākais medijs, ko katru dienu izmanto 83% skolēnu.⁷⁵⁹

Promocijas darba pētījuma respondentu teiktais par internetā pavadīto laiku dienā lielā mērā sakrīt ar 2010. gadā īstenota Latvijas pētījuma rezultātiem, jo abos gadījumos lielākā daļa pusaudžu internetu dienā izmanto divas stundas vai vairāk un viņu vidū ir respondenti, kuri internetā mēdz pavadīt arī vairāk nekā piecas stundas.⁷⁶⁰ Lai arī pusaudži ir bieži un aktīvi interneta lietotāji, promocijas darba pētījama dalībnieku viedokļi liecina, ka interneta nozīme pusaudžu vidū ir atšķirīga. Ir pusaudži, kuri nespēj savu dzīvi iedomāties bez interneta un pavada tajā visu vai lielāko daļu sava brīvā laika, citi viņu vienaudži internetam savā ikdienā nepiešķir tik būtisku lomu un internetu izmanto mazāk un retāk. Šie pusaudži, līdzīgi kā viņu vienaudži ASV, neiebilstu, ja būtu iespējams uz kādu brīdi „atvienoties (*unplug*) no tehnoloģijām.”⁷⁶¹ Tomēr, kā norāda promocijas darba respondenti, tad jābūt alternatīvām kā aizpildīt laiku ar kādām citām aktivitātēm. Latvijas skolēnu interneta izmantošanas paradumi liecina, ka kopumā zēni internetu lieto biežāk, pavada tajā ilgāku laiku, turklāt arī augstāk vērtē savas interneta izmantošanas prasmes nekā meitenes. Vairāku pusaudžu teiktais liecina, ka viņi vēlētos pie datora pavadīt mazāk laika, tomēr, uzsākot to lietot, nereti laiks pāiet nemanot un internets tiek izmantots ilgāk nekā iepriekš plānots. Šie skolēni, tāpat kā AK 14-44 gadus veci iedzīvotāji apzinās ar interneta izmantošanu saistītos riska faktoros.⁷⁶² Konstatētās atšķirības informācijas lietošanas paradumos arī uz Latvijas pusaudžiem ļauj attiecināt pieņēmumu, ka viena paaudze nav viendabīga, bet to veido vairākas *paaudzes vienības*.⁷⁶³

Latvijas pusaudži internetu daudz izmanto izklaides vajadzībām, pavada tajā lielu daļu brīvā laika, ja vien nav citas, saistošākas, alternatīvas vai citu pienākumu. Tāpat internets tiek izmantots informācijas meklēšanai un saziņai ar saviem vienaudžiem vai radniekiem. Līdzīgus pusaudžu interneta izmantošanas motīvus atklāj arī citi pētījumi.^{764,765,766} Promocijas

⁷⁵⁹ Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. Baltic Institute of Social Sciences. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf

⁷⁶⁰ Latvijas Drošāka interneta centrs (2010). Moderno tehnoloģiju izmantojums un drošība internetā. *Latvijas Interneta asociācija*. Izgūts no http://www.drossinternets.lv/upload/materiali/petijumi/petijums_modernas_tehnologijas_drosiba_interneta_2010.pdf

⁷⁶¹ Common Sense Media. (2012). Social media, social life: How teens view their digital lives. Common Sense Media Inc. Retrieved from <http://www.common sense media.org/research/social-media-social-life>

⁷⁶² Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf

⁷⁶³ Mannheim, K. (1952). Problem of Generation's. In: Kecskemeti, P. (ed.). *Essays on the sociology of knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd. P. 276-322.

⁷⁶⁴ Kalmus, V. et al. (2009). Mapping the Terrain of “Generation C”: Places and Practices of Online Content Creation Among Estonian Teenagers. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 1265.

darba vajadzībām īstenotajās fokusgrupu diskusijās teiktais liecina, ka pētījuma respondenti, tāpat kā viņu vienaudži Eiropā,⁷⁶⁷ internetam galvenokārt piekļūst mājās, no skolas brīvajā laikā, izmantojot datoru, nevis mobilo telefonu. Savukārt viņu vienaudži ASV arvien biežāk internetu lieto mobilajos telefonos. Piemēram, katrs ceturtais pusaudzis vecuma grupā no 12 līdz 17 gadiem norāda, ka „lielākoties atrodas tiešsaistē izmantojot savu telefonu”.⁷⁶⁸ Latvijas Drošāka interneta centra un Zelta Zivtiņas veikts pētījums liecina, ka Latvijā „30% bērnu un jauniešu internetam mobilajā telefonā var piekļūt jebkurā laikā un vietā”, bet procentuāli tikpat lielam skaitam respondentu „mobilajos telefonos nav pieejams internets”.⁷⁶⁹ Ņemot vērā interneta lomu pusaudžu ikdienā un tā izmantošanas biežumu, iespējams prognozēt, ka nākotnē, līdz ar tā lielāku pieejamību mobilajos telefonos, Latvijas pusaudži internetu lietos vēl vairāk nekā šobrīd, īpaši, atrodoties ārpus mājas.

Interneta loma ikdienā

Skolēnu aptauja republikas pilsētās atklāj, ka gandrīz trīs ceturtdaļas respondentu – 74% (605) izmanto internetu vairākas reizes dienā, bet 17% (143) – vidēji reizi dienā, 5% (42) – vidēji 3-5 dienas nedēļā, 2% (19) – vidēji 1-2 dienas nedēļā, mazāk nekā 1% (3-5) respondentu internetu izmanto dažas reizes mēnesī vai vēl retāk (sk. 5.3. att.) Apvienojot 5.3. att. minētos atbilžu variantus, iespējams secināt, ka vismaz reizi dienā internetu izmanto 91% (748) pētījuma respondentu, 1-5 dienas nedēļā – 7% (61), vienu vai dažas reizes mēnesī – 1% (8), bet retāk par vienu reizi mēnesī – 0.4% (3). Ņemot vērā respondentu reģionālo piederību internetu vismaz reizi dienā lieto 87-94% pusaudžu. Kurzemē un Latgalē tie ir 94% no visiem šajos apgabalos aptaujātajiem skolēniem, Rīgā – 92%, Vidzemē – 91%, bet Zemgalē – 87%. 1-5 dienas nedēļā internetu lieto 5-12% skolēnu, bet retāk par vienu reizi mēnesī – 0-1%.

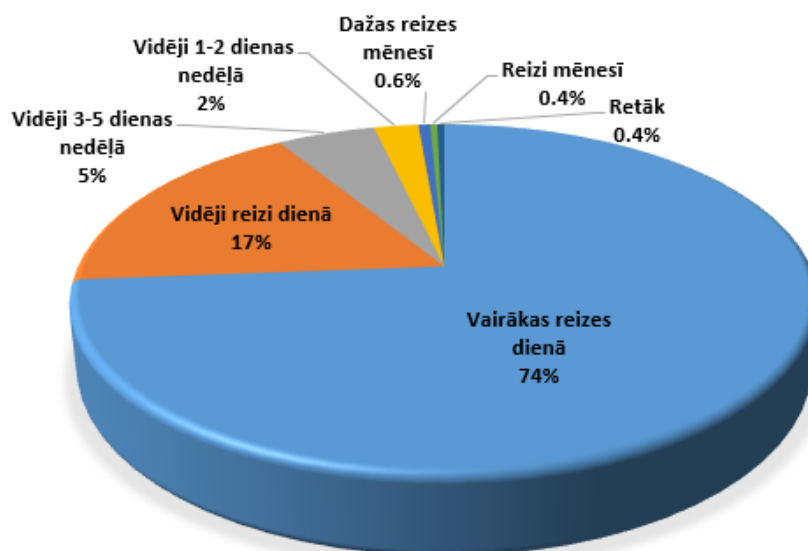
⁷⁶⁵ Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. Baltic Institute of Social Sciences. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_kompence_2011_1323249632.pdf

⁷⁶⁶ Sánchez-Navarro, J., Aranda, D. (2013). Messenger and social network sites as tools for sociability, leisure and informal learning for Spanish young people. *European Journal of Communication*, 28(1), 70.

⁷⁶⁷ Livingstone, S., et al. (2011). Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://eprints.lse.ac.uk/33731/>

⁷⁶⁸ Madden, M. (2013). Teens and Technology 2013. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_TeensandTechnology2013.pdf

⁷⁶⁹ Latvijas Drošāka interneta centrs, Zelta Zivtiņa (2012). Mobilā telefona un interneta izmantošana bērnu un jauniešu vidū. *Latvijas Interneta asociācija*. Izgūts no http://www.drossinternets.lv/upload/materiali/petijumi/mob-tel_interneta_izmantosana_2012.pdf

5.3.att. Interneta izmantošanas biežums (%; n=820)

Meiteņu un zēnu vidū lielākā atšķirība ir vērojama starp atbilžu variantiem „vairākas reizes dienā” un „vidēji reizi dienā”. 69% (308) no visām meitenēm internetu izmanto vairākas reizes dienā, bet 22% (99) – vidēji reizi dienā. No visiem zēniem internetu vairākas reizes dienā izmanto 79% (297), vidēji reizi dienā – 12% (44). Tādējādi, lai arī abu dzimumu vidū populārākā atbilde ir „vairākas reizes dienā”, zēni internetu tomēr lieto biežāk nekā meitenes. Arī pusaudžu fokusgrupu diskusijās teiktais liecina, ka zēni vidēji internetā pavada ilgāku laiku nekā meitenes.

Pētījumā tika noskaidrots arī skolēnu interneta izmantošanas prasmju pašnovērtējums. Skolēni, kuri piedalījās aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām, vērtēja savas interneta izmantošanas prasmes (sk. 5.4. att.) un norādīja laiku, kad aptuveni sākuši izmantot datoru un internetu (sk. 5.5. att.).

5.4. att. Pusaudžu interneta izmantošanas prasmju pašnovērtējums (%; n=61)

Mazliet vairāk nekā puse respondentu (33) aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām savas interneta lietošanas prasmes vērtē kā labas, 21 kā teicamas, bet 6 kā viduvējas. Tikai viena 14 gadus veca pamatskolniece uzskata, ka viņas interneta prasmes ir vājas. Tomēr fokusgrupu diskusijās viņa tāpat kā vairākums izsakās, ka vispirms informāciju meklē internetā. Vēl konkrētā respondente atklāj, ka darba dienās viņa pie interneta vidēji pavada pusstundu, bet brīvdienās – stundu vai mazliet vairāk.

Gandrīz vienāds skaits zēnu un meiteņu savas interneta prasmes vērtē kā labas: 16 meitenes un 17 zēni. Lielākās atšķirības dzimumu vidū ir starp atbilžu variantu *teicamas*. Ja gandrīz puse no respondentiem zēniem savas interneta prasmes uzskata par teicamām, tad par tādām tās atzīst tikai 1/5 meiteņu.

5.5.att. Interneta izmantošanas sākšanas laiks (%; n=61)

Vairākums respondentu neatkarīgi no dzimuma, kopā 45, internetu izmanto kopš sākumskolas (1.-4. klase) (sk. 5.5. att.). 9 datoru un internetu sāka lietot pamatskolā (5.-9. klase), 7 – laikā no 2 līdz 6 gadu vecumam. Neviens respondents internetu nav sācis lietot laikā, kad bija jaunāks par 2 gadiem.

Fokusgrupu diskusijās saņemtās atbildes (35 skolēni) uz jautājumu „Vai spējat iedomāties savu dzīvi bez interneta un brīžos, kad tas nav pieejams, jums tas pietrūkst?” liecina par atšķirīgu skatījumu uz interneta lomu ikdienā un norāda uz paaudzes neviendabīgumu. Nedaudz vairāk dominē viedoklis, kas ļauj apgalvot, ka pusaudži internetam savā dzīvē nepiešķir būtisku vai ļoti būtisku lomu. Gandrīz tikpat izplatīts ir uzskats, ka ir grūti vai pat neiespējami iedomāties savu dzīvi bez interneta.

Iezīmējas tendence, ka tie skolēni, kuri min citas alternatīvas aktivitātes interneta izmantošanai, drīzāk pieļauj, ka spētu iztikt bez interneta izmantošanas un norāda, ka brīžos, kad internets nav pieejams, viņiem tas nerada būtiskas neērtības. Piemēram:

„Ja ir nodarbes, ja ir ko darīt, tad arī internetam nav laika un nav arī tās īpašās vēlmes pēc viņa.” (Meitene)

„Es pats personīgi varētu mierīgi bez problēmām iztikt bez interneta. Nu vienīgais, ja man būtu vai nu dots, iespējas moblais internets, tad es droši vien stabili ņemtu mobilo, jo es domāju, kad internets nav tas labākais veids kā pavadīt savu brīvo laiku.” (Zēns)

„Uz brīžiem varbūt es nejustu lielu... Ja viņš vispār nebūtu, man liekas, ka pasaule kristu. [...] globāli tas būtu liela problēma, bet, ja man kāda diena, kāds mēnesis, es tā nejustu.” (Zēns)

Lielākā daļa skolēnu, kuri norāda, ka varētu iztikt bez interneta, tomēr min dažādus blakusapstākļus un laika periodus, kādos neizjustu interneta trūkumu un spētu aizpildīt brīvo laiku ar citām aktivitātēm, nevis interneta izmantošanu.

Situācijas bez pieejas internetam. Četrās diskusijās seši respondenti dalās savā pieredzē par situācijām, kad kādu laiku palikuši bez pieejas internetam. Vienai no meitenēm divus gadus pirms diskusijas, kas notika 2012. gada sākumā, pusgadu mājās nebija pieejams internets. Viņa secina, ka:

„Nemaz viņš man tā nepietrūka. Gāju laukā, mazāk mājās pavadīju laiku, vai arī, ja pavadīju, tad es vairāk darīšanas darīju. Nu, tas, kas man ir reāli dzīvei vajadzīgs. Nu, bet, ja man tagad atslēgtu, es domāju, ka man pietrūktu gan.”

Arī viņas vienaudze citā diskusijā ir līdzīgās domās. Jautāta, vai laukos pavadītās vasaras laikā viņai pietrūka internets, viņa atbildēja:

„Nu, ne gluži! Es to aizvietoju ar citām nodarbēm.”

Savukārt pārējiem četriem respondentiem internets nebija pieejams īsāku laiku – sākot no īslaicīgiem traucējumiem līdz vienai nedēļai. Viņi situāciju raksturoja šādi:

„Ja tu nedēļu bez datora, tad tiešām ir grūti, bet tā vienu dienu, divas, tas nav nekas. Galīgi nekas un to var paciest.” (Meitene)

„Kad reizēm, piemēram, sākas kaut kādas tehniskas problēmas, pēkšņi saplīst internets, un tu saproti, ka tev ļoti vajag tieši tajā brīdī viņu, un viņš pēkšņi pazūd.” (Meitene)

„Es nevaru izdzīvot bez interneta. [...] Diezgan grūti! Ja mani atstātu bez uz pusgadu, [...], tad šaubos vai es izvilktu.” (Zēns)

„Man nebija divas dienas datora un nezināju ko darīt. Vajadzēja pie drauga iet un sēdēt pie viņa internetā.” (Zēns)

Lai arī skolēnu viedokļi piedāvā atšķirīgu skatījumu uz laika periodu, ko iespējams pavadīt bez interneta, neizjūtot būtisku tā trūkumu, respondentu teiktais tomēr liecina, ka internetam ir vairāk vai mazāk nozīmīga loma viņu ikdienā.

Interneta izmantošanas mērķi. 16 respondenti savās atbildēs visbiežāk tieši vai netieši norāda, ka internetu izmanto izklaidei un brīvā laika aizpildīšanai. Viņu vidū divi zēni atklāj, ka viņiem būtu grūti iztikt bez interneta, jo tad būtu ierobežota pieeja mūzikas lejupielādēšanai un klausīšanai. Katrā diskusijā vismaz viens respondents, bet visās diskusijās kopā – 11, tieši atsaucas uz interneta nepieciešamību mācību procesā. Savukārt viena meitene norāda, ka internetā pavadītais laiks samazina mājasdarbu pildīšanai atvēlēto laiku. Arī viena zēna teiktais liecina, ka internets un arī ar to nesaistītas aktivitātes atstāj negatīvu ietekmi uz mājasdarbu gatavošanu:

„Izpildu kādus dažus mājasdarbus. Nu, tos par kuriem uzskatu, ka viņus vairāk vajag pildīt. Tā īpaši jau es viņus daudz nepildu, bet, kurus vajag pildīt, es pildu. Pēc savām domām.”

Četrās diskusijās septiņi skolēni izceļ saziņas iespējas internetā, norādot, ka interneta trūkums viņiem radītu būtiskas neērtības, lai sazinātos ar saviem ģimenes locekļiem, draugiem un klasesbiedriem. Skolēnu teiktais liecina, ka tiešsaistes saziņas iespējas viņi izmanto, lai kontaktētos ar cilvēkiem, kuri atrodas tālu, tāpat internetu pusaudži lieto, lai sazinātos ar saviem vienaudžiem, kurus satiek arī ikdienā. Divas meitenes uzskata, ka interneta izmantošanai saziņai ļauj ietaupīt. Viena no viņām izteicās šādi:

„Ja nebūtu internets, būtu lieli telefona rēķini. Tiešām!”

Gan tie respondenti, kuri norāda, ka būtiski izjustu interneta trūkumu, gan tie, kuri nav tik kategoriski, min citas aktivitātes, ko īstenotu brīvajā laikā vai brīvdienās, ja nebūtu pieejams internets. Visbiežāk skolēni nosauc laika pavadīšanu ar draugiem svaigā gaisā un iesaistīšanos dažādu darbu veikšanā savās mājsaimniecībās vai laukos. Vēl minēta arī televizora skatīšanās un drukāto resursu,

konkrēti grāmatu un žurnālu, izmantošana. Savukārt, stāstot par interneta nozīmīgo lomu savā dzīvē, skolēni nosauc arī konkrētu tiešsaistes resursu piemērus. Trīs diskusijās četri zēni min *Draugiem.lv*, divas meitenes un viens zēns *E-klasi*, divas meitenes – *Skype*. Kāds zēns atsaucas uz *Twitter* un *Sporta centra* lietošanu (sk. 5.1.6. apakšnodaļu).

Internetā pavadītais laiks

Savu pieredzi par to, cik daudz laika viņi vidēji pavada pie interneta, atklāj 32 respondenti. No tiem 23 nosauc konkrētu laiku, cik daudz astronomisko stundu vai minūšu viņi vidēji dienā pavada internetā. Visbiežāk skolēni min, ka internetu izmanto vakaros. Tikai viens zēns stāsta, ka arī no rīta, pirms došanās uz skolu, ieslēdz datoru, lai piekļūtu internetam.

Pusaudžu teiktais liecina, ka pastāv atšķirība starp internetā pavadīto laiku skolas dienās un brīvdienās. Visbiežāk skolēni brīvdienās internetā pavada vairāk laika nekā skolas dienā. Tāpat respondentu viedokļi liecina, ka zēni vidēji internetā pavada ilgāku laiku nekā meitenes.

Skolas dienās pie interneta pavadītais laiks. Divās diskusijās divi zēni izsakās, ka skolas dienās viņiem internetā sanāk pavadīt piecas līdz sešas stundas, kas ir gandrīz viss nomodā pavadītais laiks ārpus skolas apmeklēšanas. Viens no viņiem gan norāda, ka šī nav ikdienas prakse:

„Nu, tā kā es principā spēlēju pokeru, tad man dažkārt sanāk darbdienās, nu, sešas stundas.”

Arī divu pusaudžu teiktais, kuri nenosauc konkrētu laiku, ko pavada internetā, liecina, ka interneta izmantošanai tiek veltīta lielākā daļa no nomodā pavadītā laika (bez skolas apmeklēšanas), kas varētu būt aptuveni pielīdzināms iepriekšējo respondentu minētajām piecām līdz sešām stundām:

„Viss vakars.” (Meitene)

„Dienā laiku es pavadu šausmīgi daudz, tas ir praktiski viss mans brīvais laiks.” (Zēns)

Četrās diskusijās viens līdz divi skolēni, kopā – 6, apgalvo, ka vidēji dienā pie interneta pavada četras līdz piecas stundas, bet katrā diskusijā viens līdz divi skolēni, kopā – 9 saka, ka vidēji internetam dienā velta nedaudz mazāk par četrām stundām vai vismaz divas stundas. Divās dažādās diskusijās pa vienai meitenei norāda, ka pie interneta pavada vienu līdz divas stundas. Kamēr viena viņu vienaudze citā diskusijā izsakās, ka parasti tā ir pusstunda vai stunda, tālāk piebilstot:

„Ja es aizraujos, tad daudz ilgāk – kādas divas, trīs stundas.”

Atsevišķās diskusijās divas meitenes atklāj, ka vidēji internetā pavada no 15 minūtēm līdz pusstundai. Viena no viņām min, ka agrāk internetā ir pavadījusi ilgāku laiku – divas līdz trīs stundas dienā. Viens zēns, kurš vēlāk (pēc diskusijas) pastāsta, ka trenējas hokejā, atbild šādi:

„Darbdienās vispār nesēžu.”

Lai arī trīs diskusijās kopā pieci pusaudži nemin noteiktu laiku, viņu teiktais liecina, ka viņi internetu izmanto salīdzinoši maz un ne katru dienu. Piemēram:

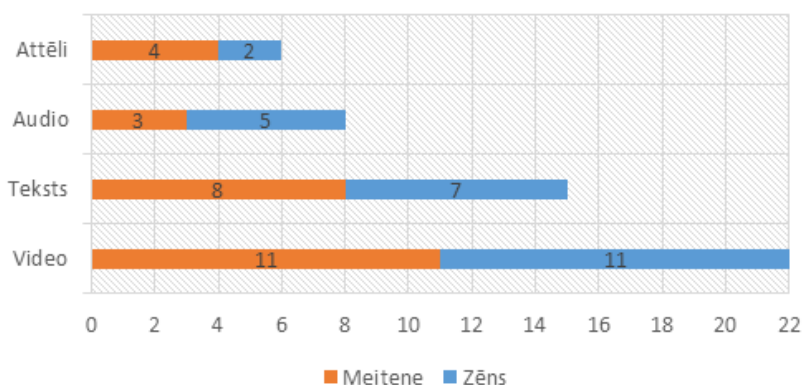
„Es arī varu neieiet. Tas ir tā, ja es zinu, ka tur man kaut kas mani sagaida: tur vēstule vai kas, tad es ieeju tā. Bet tā vienkārši nē!” (Meitene)

To, ka konkrētie pusaudži internetu izmanto mazāk un retāk nekā viņu vienaudži, ietekmē šo pusaudžu aktivitātes ārpus tiešsaistes vides. Tās viņiem ir būtiskākas par laika pavadīšanu internetā. Vēl viens iemesls ir arī nogurums brīžos, ko teorētiski varētu izmantot interneta lietošanai.

Brīvdienās pie interneta pavadītais laiks. 11 respondenti pastāsta par atšķirībām interneta izmantošanā, ņemot vērā, vai ir skolas diena vai brīvdiena. No viņiem vairāk nekā puse jeb 7 skolēni orāda, ka brīvdienās pie interneta pavada vairāk laika. Divi zēni izsakās, ka dažkārt pie interneta tiek pavadīta visa diena. Pārējie pusaudži min, ka brīvdienās internetu izmanto apmēram tikpat daudz cik skolas dienās.

5.1.4. Vēlamākais informācijas formāts

Fokusgrupu diskusijās 48 dalībnieki apspriež dažādus informācijas formātus. Starp četriem informācijas formātiem: attēli, audio, teksts un video, pusaudži atklāj sev vēlamākos (sk. 5.6. att.).

5.6. att. Pusaudžiem vēlamākie informācijas formāti (n=48)

Atklājot *Google paaudzes* īpatnības pētnieki,^{770,771} t.sk. Radikālo pārmaiņu teorijas autori,⁷⁷² paredz, ka šīs paaudzes pārstāvji dod priekšroku vizualizētai informācijai. Arī pētījuma respondentu izteiktie viedokļi apstiprina, ka starp četriem fokusgrupu diskusijās apspriestajiem formātiem skolēni neatkarīgi no viņu dzimuma par vēlamāko uzskata video formātu. Par video popularitāti liecina arī video datņu koplietošanas vietnes *YouTube* popularitāte pusaudžu vidū, televīzijas skatīšanās kā viena no paralēlām aktivitātēm mājadarbu pildīšanas laikā. Turklāt tieši televīziju kā nākamo komunikācijas kanālu aiz interneta pusaudži iesaka informācijas izplatīšanai par bibliotēkām. Savukārt attēlus, kas arī piedāvā vizualizētu informāciju, pusaudži starp četriem formātiem (attēli, audio, teksts un

⁷⁷⁰ Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom* : hopeful essays for 21st century learning. Thousand Oaks, Calif. : Corwin. P. 139-152.

⁷⁷¹ Watson, R. (2010). *Future minds: How the digital age is changing our minds, why this matters, and what we can do about it*. London: Nicholas Brealey Pub. P.11-12.

⁷⁷² Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 35-35.

video) izvēlētos visretāk. Teksts, kas visbiežāk tiek raksturots kā kvalitatīvākais formāts, ir salīdzinoši populārs pētījuma dalībnieku vidū. Gan video, gan teksta izraudzīšanos pusaudži pamato ar savām uztveres īpatnībām: ja vieni informāciju vieglāk uztver un atceras no redzētā, tad citi no lasītā. Lai gan sastopams arī viedoklis, ka par pilnīgāko formātu uzskatāms tieši video, jo tas apvieno visus četrus formātus, ļauj izvairīties no lasīšanas un ļauj īsākā laikā uztvert lielāku informācijas daudzumu.

Kopā 48 dalībnieki atklāj savu viedokli par sev vēlamāko vai vēlamākajiem informācijas formātiem vai arī izsaka domas par divās diskusijās uzdoto papildjautājumu: „Vai bibliotēkās būtu jāpiedāvā informācija video/audio formātā?”. Līdzīgi kā jautājumā par informācijas formu (drukāta vai elektroniska) arī šajā gadījumā vairāki pusaudži norāda, ka vēlamākais informācijas formāts var mainīties atkarībā no informācijas izmantošanas mērķa. Katrā diskusijā viens vai divi respondenti nevar izšķirties par vienu no piedāvātajiem variantiem, viņi izvēlas vienlaicīgi vairākus informācijas formātus. Viens zēns atzīst, ka nevar formulēt savu viedokli, kamēr viņa vienaudzis citā diskusijā detalizēti raksturo savu pieeju informācijas formātu izvēlē:

„Es parasti apskatu visu informāciju. Bieži vien sanāk tā, ka [...] no katra materiāla [piedāvātā formāta] paņemu kaut ko savu un kopā salieku. [...] Tas ir daudz labāk. [...] vairāk informācijas var iegūt no dažādiem nekā no vienādiem, un var salīdzināt to ar, pieņemsim, ja nu vienā no viņiem ielaista kļūda vai savādāk uzrakstīts, tad arī var sanākt kļūda.” (Zēns).

Izteiktais viedoklis tā padēju ļauj raksturot kā rūpīgu informācijas lietotāju, kurš atšķirībā no saviem vienaudžiem cenšas vienlaicīgi izmantot pēc iespējas vairāk informācijas formātu, nevis tikai vienu vai divus, kā arī norāda uz informācijas ticamības un kvalitātes aspektu.

Video

No piedāvātajiem informācijas formātiem pusaudži visbiežāk nosauc video formātu. Trīs diskusijās video ir vispopulārākais formāts. Savukārt vienā diskusijā neviens no respondentiem šo formātu neizvirza par sev prioritāru, bet citā – identisks respondentu skaits izvēlās gan video, gan tekstu. Kopā par sev piemērotu video atzīst 22 skolēni. 20 no viņiem video nosauc kā vienīgo formātu. Divas meitenes līdzās video formātam kā vienlīdz būtiskus atzīmē arī attēlus. 15 respondenti atklāj vienu vai vairākus iemeslus par labu šī formāta izvēlei. 8 skolēni uzskata, ka vizuālais informācijas pasniegšanas veids ļauj informāciju vieglāk uztvert, saprast, atcerēties un nepieciešamības gadījumā ir ērti atkārtoti noskatīties kādu video fragmentu. Tāpat respondenti norāda, ka viņiem piemītošā redzes atmiņa ir vēl viens būtisks nosacījums video formāta izvēlei.

„Es daudz vairāk priekšroku dodu video, jo es vieglāk atceros. [...] varu filmu patīt atpakaļ, un tad arī atceras [vairāk], nekā lasot.” (Meitene)

„Man ir vizuālā atmiņa, tad es vairāk dodu priekšroku video, attēliem.” (Meitene)

„Es vairāk atcerēšos to, ko stāsta video, nevis man pašam būs slinkums lasīt, bet, nu, būs interesantāk tomēr paskatīties, jo tev nav jālasa un jāizmanto savs prāts, un tev būs vieglāk atcerēties.” (Zēns)

Astoņās atbildēs uzsvērts, ka video formāts ir pārējo nosaukto formātu apvienojums, tādējādi video ļauj informāciju skatīt plašāk un no dažādam perspektīvām.

„Video arī būtu, tāpēc ka vienkārši redzi kaut kā no plašākiem redzespunktiem šo informāciju, ko būtu tekstā, kas ir salikta, nav tik plaši!” (Meitene)

„Es domāju video, jo video tu vari apvienot visu. Tu vari uzlikt tekstu un blakus bildīti, un arī tajā pašā brīdī runāt.” (Zēns)

Viens zēns par video priekšrocību nosauc tā pieejamību:

„Video ir arī vairāk pieejams. Jā! Tā man šķiet. Tad video arī laikam es izvēlētos izmantot kā pašu pirmo.”

Vienā no diskusijām, kurā video ir pusaudžu visieciētākais formāts, tika uzdots papildjautājums „Vai respondenti atbalsta video materiālu pieejamību bibliotēkās?”. Jautājums pamudināja izteikties sešus respondentus. No trīs skolēniem saņemtās atbildes pauž atbalstu video materiālu pieejamībai bibliotēkās. Kāda meitene, uzsverot savu pozitīvo vērtējumu, norāda, ka Pārlielupes bibliotēkā „ir dažādas filmas [..]. Un uz lielā ekrāna var nākt skatīties arī dienas piedāvājumu”. Ja meitenes teiktais liecina, ka video materiālu izmantošana ir saistīta ar bibliotēkas fizisku apmeklēšanu, kas viņai ir pieņemami, tad pusaudzes skolābiedrs uzsver, ka atbalstītu video materiālu pieejamību bibliotēkās tādā gadījumā, ja šai informācijai būtu iespējams piekļūt attālināti ar interneta starpniecību.

Papildjautājums par video materiālu nepieciešamību bibliotēkās konkrētajā diskusijā pamudināja piecus pusaudžus iesaistīties viedokļu apmaiņā par video skatīšanos un grāmatu lasīšanu. Šo pusaudžu teiktais sakrīt ar vēl divu zēnu citās diskusijās izteiktajiem viedokļiem, ka video skatīties ir vieglāk, jo lasīšana prasa priekšzināšanas un piepūli, lai gan izlasītā informācija ir uzskatāma par augstvērtīgāku nekā video redzētais:

„[..], skatoties to filmu, savā ziņā tu apzodz sevi, jo, kad tu lasi grāmatu, tu principā vari iztēloties savādāk šos notikumus, savādākas personības. Bet filmā, kad tu skaties šos pašus notikumus, tur ir tādi, kādi viņi parādīti ir, un principā viss, jā!” (Zēns)

„[..] ir diezgan ilgi jāmacās, lai tikai normāli palasītu grāmatu”. (Zēns)

„Cilvēki, kuri nav iemācījušies lasīt, un viņiem ir vieglāk noskatīties to video. Es domāju arī cilvēki, kuriem nepatīk lasīt vai arī nav iemācījušies.” (Meitene)

Četri zēni, kuri norāda uz lasītas informācijas lielāku vērtību, secina, ka noteiktās situācijās vai arī vienmēr, ja vien tas būtu iespējams, starp četriem piedāvātajiem formātiem izvēlētos video formātu. Šādu izvēli viņi pamato norādot, ka viņiem ir slinkums lasīt, īpaši tādēļ, ka video skatīšanās ir ērta un interesanta. Divi no šiem zēniem izsakās, ka vislabāk būtu, „ja par visu uztaisītu filmu” jeb „katrai grāmatai ir filma”.

Teksts

Teksts ir nākamais populārākais variants pēc video. Vienā diskusijā tas ir visvairāk izvēlētais formāts, savukārt, citā – identisks respondentu skaits izvēlas gan tekstu, gan video. Katrā no diskusijām vismaz viens respondents nosauc teksta formātu, bet kopā – 15. Starp šiem respondentiem 12 nosauc tikai tekstu, neminot citus informācijas formātus. Trīs skolēni līdzās tekstam izvēlas arī attēlus vai audio informāciju. 10 skolēni savu motivāciju par labu tekstam pamato plašāk. Septiņi no

šiem pusaudžiem, lielākoties meitenes, izsakās, ka lasot ir vieglāk koncentrēties, izprast un atcerēties informāciju, nepieciešamības gadījumā ir ērti pārlasīt un atsijāt tikai vajadzīgo informāciju.

„Es vairāk dodu priekšroku rakstiskajiem, jo, ja es kaut ko nesaprotu es varu pārlasīt vēlreiz, un tā ir daudz vieglāk!” (Meitene)

„Es dodu priekšroku tekstam, tāpēc ka man vismaz vieglāk ir uztver domu lasot. Nevis klausoties! Tad es vismaz saprotu par ko tur ir, jo klausoties es, piemēram, nepievēršu tam visam uzmanību.” (Meitene)

„Es vairāk tekstam dotu priekšroku. Tāpēc, ka tu vari izlasīt un saprast. Tajās bildēs tu vari nesaprast visu. Nu tur ir jāizdomā, bet tā tur ir uzrakstīts – tu izlasi un saproti.” (Zēns).

Trīs atbildēs izskan viedoklis, ka teksts salīdzinājumā ar pārējiem formātiem satur plašāku un precīzāku informāciju:

„Es dodu priekšroku grāmatām. Tur var atrast vairāk informācijas, jo audio visu nepastāsta līdz galam.” (Meitene)

„Es arī tomēr vairāk rakstiskajiem, jo tie ir konkrēti. Parasti tajos ir sīkāka informācija, viņa ir precīzāka.” (Zēns)

Viens zēns norāda, ka teksta lasīšanu iespējams apvienot ar citām aktivitātēm, piemēram, mūzikas klausīšanos, kas nav iespējams, izmantojot viņa diskusijas kolēģu visaugstāk novērtēto video formātu.

Audio

Trīs diskusijās vismaz divi pusaudži uzsver audio formāta priekšrocības. Kopā astoņi skolēni vispirms izvēlas šo formātu. No viņiem visi, izņemot vienu zēnu, kurš pieļauj arī teksta un attēlu izmantošanu, audio formātu nosauca par savām vajadzībām vispiemērotāko formātu. Visi astoņi skolēni arī nosauc iemeslus, kāpēc izvēlētos audio formātu. Vairākums norāda, ka klausīšanās prasa vismazāko piepūli, tāpēc tas ir vieglākais ceļš informācijas uzzināšanai. Divi zēni šo viedokli papildina sakot, ka šī priekšrocība ļauj vairāk laika veltīt dzirdētā pārdomāšanai un tieši šis formāts palīdz ekonomēt laiku.

„Es arī laikam par audio. [...] Man tā vieglāk ir. Vienkārši apsēsties un tā klausīties, ko tev saka, nevis, piemēram, pašai meklēt grāmatās, lasīt un kaut ko tādu.” (Meitene)

„Audio informāciju [...] tā kā daudz vari klausīties to, nu, to, ko stāsta un tu vairāk vari sev galvā to informāciju pārdomāt.” (Zēns)

„Ja es gribētu [...], es varētu [...] uz telefona austiņās, kad kaut kur ej, noklausīties. Tā, lai ekonomētu laiku. (Zēns)

Divas meitenes izvēlas audio informāciju, jo viņas informāciju visvieglāk uztver klausoties.

Vienā diskusijā septiņi skolēni atbildēja arī uz uzdoto papildjautājumu „Vai atbalsta klausāmu, audio formātā pieejamu materiālu esamību bibliotēkās?”. Gandrīz visi no viņiem atzinīgi novērtē audio materiālu pieejamību bibliotēkās, lai gan trīs skolēni tieši norāda, ka paši piedāvātos resursus gan neizmanto. Divas meitenes izsakās, ka viņām tas varētu noderēt, gadījumos, ja, piemēram:

„ir uzdots izlasīt grāmatu, bet tu to atceries iepriekšējā vakarā, kad ir jāatstāsta, tad, protams, ātrākais veids ir kā noklausīties vai noskatīties filmu”

Četri pusaudži domā, ka audio materiālu esamība bibliotēkās īpaši noderīga varētu būtu maziem bērniem. Cita meitene ir pretējās domās:

„Manuprāt, tas nebūtu vajadzīgs, jo lasīto uztver labāk, un maziem bērniem, kuri mācas pirmajā klasē, jālasa!”

Piecas meitenes, izsakoties par audio materiālu nepieciešamību bibliotēkās, norāda, ka lasot indivīds tomēr iegūst vairāk nekā klausoties, turklāt lasīšana ļauj labāk izprast informāciju nekā klausīšanās. Izskan arī viedoklis, ka klausīšanās „ir vairāk priekš tiem cilvēkiem, kuri ir slinkāki, lai lasītu.” Viena no meitenēm saka:

„ja ir runa par parastu grāmatu lasīšanu (tur romāni vai vēl nezin kas), es domāju, kad labāk ir, ja tu pats lasi, nevis tu klausies. Jo katrs savu lasīto uztver savādāk un katrs arī runājot, tā intonācija ir savādāka. Tāpēc, es domāju, tu pats izlasi grāmatu, tu to uztver vienā veidā, bet tu klausoties... Tev tas viss, ar to intonāciju, viss var likties savādāk.”

Meiteņu teikto, ka klausīties ir vieglāk nekā lasīt, turklāt šis formāts neprasa tik lielu piepūli un iedziļināšanos no indivīda, apstiprina citā diskusijā fiksēts zēna viedoklis:

„Pats negribi sēdēt lasīt tās grāmatas, bet tu vari vienkārši uzspiest *play* un tev viss lasās priekšā, vai ne? [...] vieglāk būtu, nu, ja būtu internetā tur jau salikts, vai ne, un tā kā ierunāts. [...] *nokačā* to *failu*, ieliec MP3 un, nezinu, ej gulēt. Klausies vienkārši, lai tev nebūtu grāmatas, pašam nebūtu jālasa.”

Iepriekš izteiktie viedokļi norāda uz tendenci, ka daļa pusaudžu, lai izvairītos no lasīšanas, labprāt izmantotu citus informācijas formātus.

Attēli

Attēli kā vēlamākais formāts tika nosaukts trīs diskusijās. Šo formātu katrā diskusijā izvēlējās divi skolēni, kopā – seši. Divās diskusijās attēli netika minēti starp vēlamākajiem formātiem.

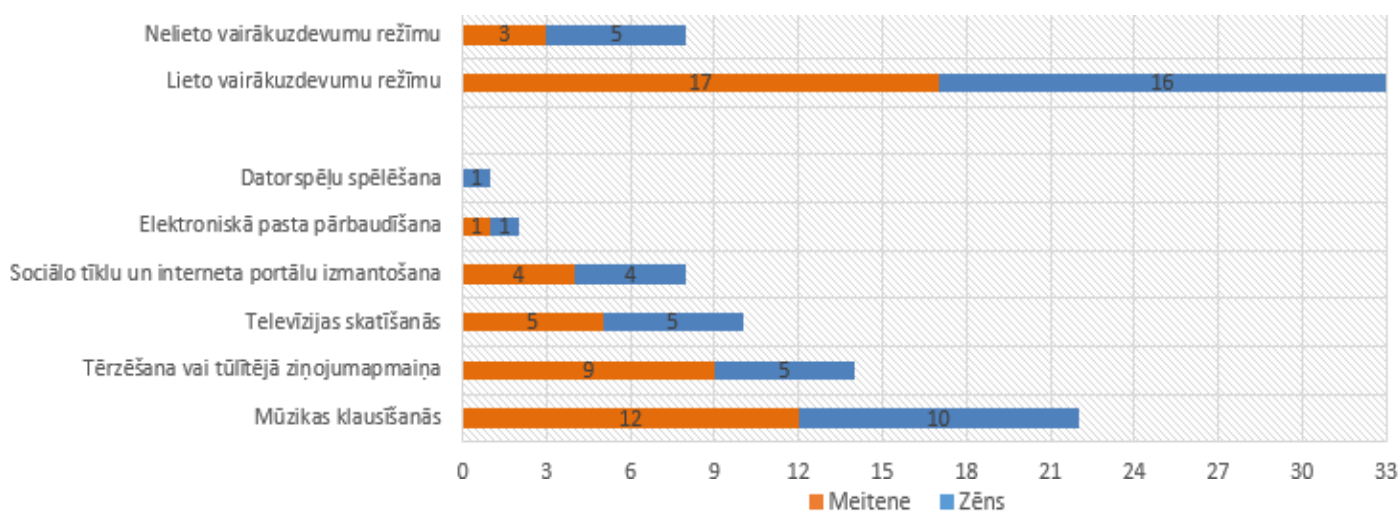
Starp sešiem skolēniem, kuri izvēlējās attēlus, tikai viena meitene attēlus nosauc kā vienīgo informācijas formātu, kuru viņa izvēlētos. Pārējie respondenti līdzās attēliem min arī kādu no pārējiem trim piedāvātajiem variantiem. Četras meitenes, kuras pamato savu izvēli, atsaucas uz redzes atmiņu kā galveno iemeslu par labu attēliem.

5.1.5. Uzmanības dalīšana informācijas meklēšanas procesā

Fokusgrupu diskusijās skolēni stāsta vai, izmantojot internetu mājasdarbu gatavošanai, paralēli īsteno arī citas tiešsaistes aktivitātes, dālot savu uzmanību, jeb darbojoties vairāku uzdevumu režīmā (*multi-tasking*), kas traktējams kā vairāku aktivitāšu veikšana kāda darba izpildes laikā.⁷⁷³ Lai sekmētu apspriestā temata izpratni, moderatore min dažus iespējamo paralēlo aktivitāšu piemērus: e-pasta lasīšana vai pārbaudīšana, tērzēšana jeb sarunvalodā *čatošana*, mūzikas klausīšanās, televizora skatīšanās, *Skype* vai *Draugiem.lv*

⁷⁷³ Heery, E., Noon, M. (2009). Multi-tasking. In: *Dictionary of Human Resource Management*. Oxford: Oxford University Press. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199298761.001.0001/acref-9780199298761-e-1721>

izmantošana. Starp respondentiem, kuri pauž savu viedokli (41 skolēns), neatkarīgi no dzimuma dominē paradums dalīt uzmanību laikā, kad tiek pildīti mājasdarbi (sk. 5.7. att.).

5.7. att. Vairākuzdevumu režīma izmantošanas paradumi (n=41)

Ārvalstu pētnieku pieņēmumu, ka internets un modernās tehnoloģijas ir fundamentāli mainījis veidu, kādā pusaudži mācās,^{774,775} apstiprina fokusgrupu diskusiju rezultāti par uzmanības dalīšanu mācību procesā. Vairākuzdevumu režīms, kas saskaņā ar Radikālo pārmaiņu teoriju ir īpaši raksturīgs *Google paaudzei*,⁷⁷⁶ ir attiecināms arī uz Latvijas pusaudžiem. Promocijas darba fokusgrupu diskusiju dalībnieku izteiktie viedokļi liecina, ka pusaudžiem piemīt ieradums sadalīt savu uzmanību un paralēli iesaistīties vairāku aktivitāšu veikšanā laikā, kad dators tiek izmantots mājasdarbu pildīšanai. Pildot mājasdarbus, pusaudži mēdz iesaistīties vienā līdz četrās citās paralēlās aktivitātēs. Mūzikas klausīšanās, kas visbiežāk tiek apvienota ar vēl kādu citu paralēlu nodarbi, ir vispopulārākā aktivitāte, kas tiek piekopta mājasdarbu pildīšanas laikā. Arī ASV pētījumi liecina par vairākuzdevumu režīma popularitāti starp pusaudžiem un apstiprina tā izmantošanas biežuma pieaugumu.^{777,778} ASV pētnieki fokusgrupu diskusijās ar vecāko klašu vidusskolas skolēniem secinājuši, ka vairākums pusaudžu regulāri darbojas vairākuzdevumu režīmā, turklāt pusaudži atzīst, ka dara to mājasdarbu pildīšanas laikā. Galvenais vairākuzdevumu režīma izmantošanas iemesls ir

⁷⁷⁴ Bennett, S., Maton, K. (2010). Beyond the 'digital natives' debate: Towards a more nuanced understanding of students' technology experiences. *Journal of Computer Assisted Learning*, 26, 322.

⁷⁷⁵ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

⁷⁷⁶ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 35-36.

⁷⁷⁷ Abbas, J., Agosto, D.E. (2010). Urban Teens, Online Social Networking, and Library Services. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.79.

⁷⁷⁸ Rideout, V. J., Foehr U. G., Roberts, D. F. (2010). *Generation M²: Media in the Lives of 8- to 18-Year-Olds*. Menlo Park, CA: *Kaiser Family Foundation*. Retrieved from <http://www.kff.org/entmedia/upload/8010.pdf>

vēlme šādi atvairīt garlaicību.⁷⁷⁹ Klifords Ness (*Nass*), viens no pirmajiem pētniekiem, kurš brīdina par regulāra vairākuzdevumu režīma negatīvajiem efektiem, sadarbībā ar Stenforda universitātes pētniekiem, konstatējis, ka 8 līdz 12 gadus vecas pusaudzes mēdz pavadīt daudz laika darbojoties vairākuzdevumu režīmā. Pētnieki arī brīdina, ka vairākuzdevuma režīma pārāk aktīva izmantošana pretēji tiešai, klātienes komunikācijai, negatīvi ietekmē pusaudžu dzīves kvalitāti.⁷⁸⁰ Saskaņā ar promocijas darba rezultātiem, daļa respondentu apzinās, ka vairāku aktivitāšu vienlaicīga īstenošana traucē mājasdarbu izpildei, bet ne vienmēr ir gatavi atteikties no šī paraduma. Arī līdzšinējā izpēte Latvijā liecina, ka interneta izmantošana mācību procesa laikā var negatīvi ietekmēt mācību procesu un tā kvalitāti.⁷⁸¹ Savukārt, 77% ASV skolotāju uzskata, ka kopumā interneta ietekme uz skolēnu mācību procesu drīzāk vērtējama pozitīvi, nevis negatīvi.⁷⁸² Arī promocijas darba pētījuma respondentu vidū izskan viedoklis, ka mājasdarba apvienošana ar vēl kaut kā darīšanu viņiem nevis traucē koncentrēties, bet gluži pretēji – ļauj izpildīt mājasdarbus labāk un vienlaicīgi arī atpūsties.

Mājasdarbu pildīšanas laikā īstenoto aktivitāšu daudzums un to ietekme

Vairākums respondentu (33 skolēni) apgalvo, ka regulāri daļa savu uzmanību, un visās diskusijās dominē paradums mājasdarbu pildīšanu apvienot ar kādām citām paralēlām aktivitātēm. Visbiežāk pusaudži paralēli mājasdarbu pildīšanai veic vēl divas citas aktivitātes, retāk – vienu. Divi zēni stāsta, ka pamanās līdzās mājasdarbu pildīšanai iesaistīties trīs vai četrās paralēlās aktivitātēs:

„Es vienkārši, ja pildu mājasdarbus, tad es nepievēršu uzmanību ne mūzikai, ne televizoram. Un dažreiz tikai *Skypā*.”

„Kad es pildu mājasdarbus, man skan gan mūzika, televizors fonā, sēžu portālos un runāju pa *Skype*.”

Tādējādi četras paralēlas aktivitātes vienlaicīgi ar mājasdarbu pildīšanu ir lielākais aktivitāšu daudzums, ko min kāds dalībnieks.

Vairākuzdevumu režīma trūkumi. Katrā diskusijā viens līdz pieci skolēni (kopā 14) norāda, ka uzmanības dalīšana kaut kādā mērā traucē mājasdarbu izpildei, paildzina mājasdarbu pildīšanas laiku, pasliktina mājasdarba kvalitāti vai neļauj mājasdarbu izpildīt līdz galam. Dažādās diskusijās divi dalībnieki detalizēti atklāj savu viedokli un norāda uz šāda paraduma negatīvo ietekmi uz mājasdarbu izpildi:

⁷⁷⁹ Agosto, D. E., Valenza, J. K., Abbas, J. (2011). Looking closely at teens' use of social networks: What do high school seniors do online? . In: Agosto, D. E., Abbas, J. (Eds.), *Teens, libraries, and social networking: What librarians need to know*. Santa Barbara, Calif. : Libraries Unlimited. P. 21.

⁷⁸⁰ Pea, R., Nass, C., Meheula, L., Rance, M., Kumar, A., Bamford, H., Nass, M., Simha, A., Stillerman, B., Yang, S., Zhou, M. (2012). Media use, face-to-face communication, media multitasking, and social well-being among 8-to 12-year-old girls. *Developmental psychology*, 48(2), 329, 332-335.

⁷⁸¹ Haddon, L., Livingstone, S. (2012) EU Kids Online: national perspectives. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/PerspectivesReport.pdf>

⁷⁸² Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

„Ja tu gribi iedziļināties mājasdarbā, es domāju, ka vispār nevajag izmantot datoru, jo tur tas apkārtējais, kas tur notiek: *čats*, mūzika, viss pārējais. Tas tev var reāli traucēt, un tev būs sliktas atzīmes. Sliktas atzīmes, slikts darbs. [...] Es parasti uzslēdzu kaut kādu sporta kanālu uz televizora un uz datora mūziku. Es domāju *bišķi*, nedaudz. [...] Es pildu mājasdarbu, es dzirdu, kas tur notiek. Tas paralēli traucē, bet man gribās.” (Zēns)

„Kad es biju mazāka, kad es mācījos sākumskolā, man mamma teica: „Tu, kad tu izmācies, tad tikai slēdz datoru iekšā!” Un tā arī bija diezgan, tā bija vieglāk, bet pašlaik, kad es ieeju mājās, protams, pirmais, ko es izdaru ir – ieslēdzu datoru. Apskatu visus jaunumus un tad tikai sāk mācīties. Un, protams, ka paralēli, ka tad, ko tu dari, tu kaut ko dari vēl paralēli internetā un tad nepievērs tik lielu uzmanību tam mājasdarbam. Tad sanāk viņš mazliet paviršāk izpildīts nekā varētu piesēsties vienkārši bez datora un izpildīt, un tad miers būtu.” (Meitene)

Abiem pusaudžu viedokļiem ir raksturīgs, ka to paudēji, lai arī apzinās problēmu, tomēr savus paradumus mainīt negrasās.

Vairākuzdevumu režīma priekšrocības. Ganrīz katrs otrais respondents, kurš atklāj savu viedokli, atsaucas uz vairākuzdevumu režīma priekšrocībām. Starp viņiem arī daži skolēni atklāti atzīst, ka uzmanības dalīšana tomēr kavē mājasdarbu izpildi. Stāstot par iemesliem, kāpēc iesaistās paralēlās aktivitātēs, pusaudži norāda, ka nav pieraduši mācīties klusumā, tāpēc apzināti radīti fona trokšņi viņiem palīdz mājasdarbu gatavošanā. Citas paralēlas aktivitātes respondentus arī iedvesmo un ļauj atpūsties, meklējot informāciju internetā saistībā ar mājasdarbu gatavošanu. Vairākuzdevumu režīma izvēli skolēni vēl pamato ar tā ērtumu tiešsaistē apspriest jautājumus, kas saistīti ar mājasdarba izpildi. Katrā diskusijā vismaz viens respondents izsakās, ka darbošanās vairākuzdevumu režīmā mājasdarbu pildīšanas laikā nekavē skolā uzdotā sagatavošanu un tai nav negatīva ietekme uz mājasdarbu kvalitāti. Viņu vidū ir arī respondents ar vislielāko paralēli īstenoto aktivitāšu skaitu (četras aktivitātes).

Vairākuzdevumu režīma aktivitāšu veidi

Pusaudži (28 skolēni), kuri stāsta, ko dara paralēli mājasdarbu pildīšanai, visbiežāk min mūzikas klausīšanos, bet visretāk – datorspēļu spēlēšanu. Viņi nosauc

Mūzikas klausīšanās. Katrā diskusijā vismaz divi dalībnieki (kopā 22 skolēni) norāda, ka mājasdarbu izpildes laikā klausās mūziku. Divās diskusijās trīs meitenes pastāsta, ka mēdz mūzikas klausīšanos aizstāt ar televīzijas skatīšanos, tomēr biežāk viņas televīzijas vietā izvēlas mūziku. Trīs dalībniekiem mūzika ir vienīgā nosauktā aktivitāte paralēli mājasdarbu pildīšanai. Visi trīs atklāj, ka mūzikas klausīšanās netraucē koncentrēties mājasdarbu pildīšanai, tā drīzāk palīdz un vienlaikus izklaidē.

Visās diskusijās kopā 16 skolēni norāda, ka, pildot mājasdarbus, bez mūzikas klausīšanās īsteno arī citas aktivitātes. Visbiežāk paralēli mājasdarbu pildīšanai un mūzikas klausīšanai minēta tērēšana tiešsaistē vai tūlītējā ziņojumapmaiņa (7 skolēni), tālāk seko sociālo tīklu un/vai interneta portālu izmantošana (4 skolēni), televīzijas skatīšanās (3 skolēni) un e-pasta pārbaudīšana (2 skolēni). Tikai viens no šiem pusaudžiem skaidri norāda, ka mūzika traucē mājasdarbu pildīšanā. Savukārt, starp citiem respondentiem dominē viedoklis, ka mūzika drīzāk palīdz un ļauj izpildīt mājasdarbus

vienlaikus arī atpūšoties. Pusaudžu teiktais liecina, ka mājasdarbu pildīšana, fonā skatot mūzikai, ir kā sava veida nepieciešamība un pieradums, kas, viņuprāt, koncentrēšanos uz mājasdarbu neietekmē, un mājasdarbi tiek izpildīti kā plānots.

Tērzēšana vai tūlītējā ziņojumapmaiņa. 14 pusaudži četrās diskusijās atsaucas uz paradumu mājasdarbu izpildes laikā tērzēt tiešsaistē vai lietot tūlītējo ziņojumapmaiņu. Diviem respondentiem tērzēšana vai tūlītējā ziņojumapmaiņa ir vienīgā īstenotā aktivitāte paralēli mājasdarbu pildīšanai, kamēr citi to visbiežāk apvieno arī ar mūzikas un/vai televīzijas klausīšanos un skatīšanos.

Divās diskusijās četri pusaudži atklāj, ka, izmantojot tērzēšanu vai tūlītējo ziņojumapmaiņu, apspriež ar mājasdarbu saistītus jautājumus. Viņi un vēl četri skolēni uzskata, ka šāda veida aktivitātes netraucē mājasdarbu pildīšanai. Tomēr dažādās diskusijās divas meitenes norāda uz tūlītējās ziņojumapmaiņas negatīvo ietekmi:

„Parasti *Skype* sēžu. Ja kāds uzraksta, tad es atbildu. Un, ja es aizraujos, tad atceros pēc kādas stundas labi, kad jāturpina mācīties.”

„Visbiežāk es sarakstos *Skype*. Tad es [...] beidzu koncentrēties uzreiz uz pašu darbu, bet uz kaut kādām citām lietām.”

Programmatūra *Skype*, atbildot uz jautājumu par mājasdarbu pildīšanas paradumiem, minēta trīs diskusijās no deviņu respondentu puses. Citus līdzīga veida programmatūras piemērus skolēni nenosauc, bet vispārīgi norāda uz tērzēšanas un tūlītējās ziņojumapmaiņas pakalpojumu izmantošanu. Pusaudžu teiktais liecina, ka tūlītējā ziņojumapmaiņa meiteņu vidū ir vairāk izplatīta nekā zēnu.

Televīzijas skatīšanās. Trīs diskusijās 10 respondenti norāda, ka mājasdarbu pildīšanas laikā skatās televīziju vai arī ir ieslēguši televizoru. Visbiežāk pusaudži, pildot mājasdarbus un skatoties televīziju, arī paralēli klausās mūziku un sazinās tiešsaistē ar tērzēšanas vai tūlītējās ziņojumapmaiņas starpniecību, kā arī izmanto sociālos tīklus.

Trīs respondenti precizē, ka ieslēgts televizors viņiem netraucē pildīt mājasdarbus. Viena no meitenēm izsakās, ka nevar „pamācīties, ja nav ieslēgts televizors”. Viņa arī ir vienīgā, kura televizora skatīšanos min kā vienīgo aktivitāti vienlaicīgi ar mājasdarbu pildīšanu. Visu diskusiju laikā divi zēni televizorā pārraidīto informāciju novērtē kā traucējošu mājasdarbu pildīšanai.

Sociālo tīklu un interneta portālu izmantošana. Četrās diskusijā astoņi skolēni saka, ka mājasdarbu pildīšanas laikā izmanto sociālos tīklus un interneta portālus. Vienas diskusijas laikā divi zēni, neminot citas aktivitātes, norāda uz sociālo tīklu *Draugiem.lv*, ko izmanto, lai nepieciešamības gadījumā konsultētos ar citiem saistībā ar mājasdarbu. Arī citi viņu vienaudži, minot sociālo tīklu un portālu piemērus, visbiežāk nosauc *Draugiem.lv*, vēl tiek minēts mikroemuāru sociālais tīkls *Twitter* un portāls *Sporta centrs*. Visbiežāk šo un līdzīgu resursu izmantošanu pusaudži apvieno ar mūzikas klausīšanos un tērzēšanas vai tūlītējās ziņojumapmaiņas pakalpojumu izmantošanu.

E-pasta pārbaudīšana. Vienā diskusijā pa vienai meitenei un zēnam norāda, ka, pildot mājasdarbus, līdzās vēl kādām citām paralēlām aktivitātēm, kas nav saistītas ar mājasdarbu, mēdz pārbaudīt sava e-pasta saturu.

Datorspēļu spēlēšana. Viens zēns atklāj, ka regulāri, pildot mājasdarbus, spēlē datorspēles:

„[...] monitoram, man ir uzlikti divi ekrāni. Vienā es pildu mājasdarbus, it kā skatos galveno informāciju un otrā es spēlēju spēles.”

Lai arī konkrētais dalībnieks norāda, ka mājasdarbi tiek izpildīti, viņš tomēr atzīst, ka tajos ir daudz kļūdu.

Mājasdarbu pildīšana bez paralēlām aktivitātēm

Četrās diskusijās astoņi pusaudži atšķirībā no vairākuma norāda, ka apzināti cenšas koncentrēties tikai uz mājasdarbu pildīšanu. Piemēram:

„Ja es mācos, es uzreiz pieeju pie datora, sakoncentrējos uz mājasdarbu un visu uzreiz. Jo tādējādi es iegūšu vairāk laika atkal pēc tam, lai es varētu atkal sakoncentrēties uz to, uz ko es, kādēļ es eju pie datora. [...] agrāk es klausījos vairāk mūziku uz austiņām, tad atkal kaut kādas citas domas nāca tur iekšā kaut kur.” (Zēns)

„Es zinu, ka tas ir ļoti svarīgi, ka jāizpilda darbi pirmkārt. Vai nu izmācos, vai izpildu kādu projektu vispirms, pirmkārt un tad tikai atpūšos.” (Meitene)

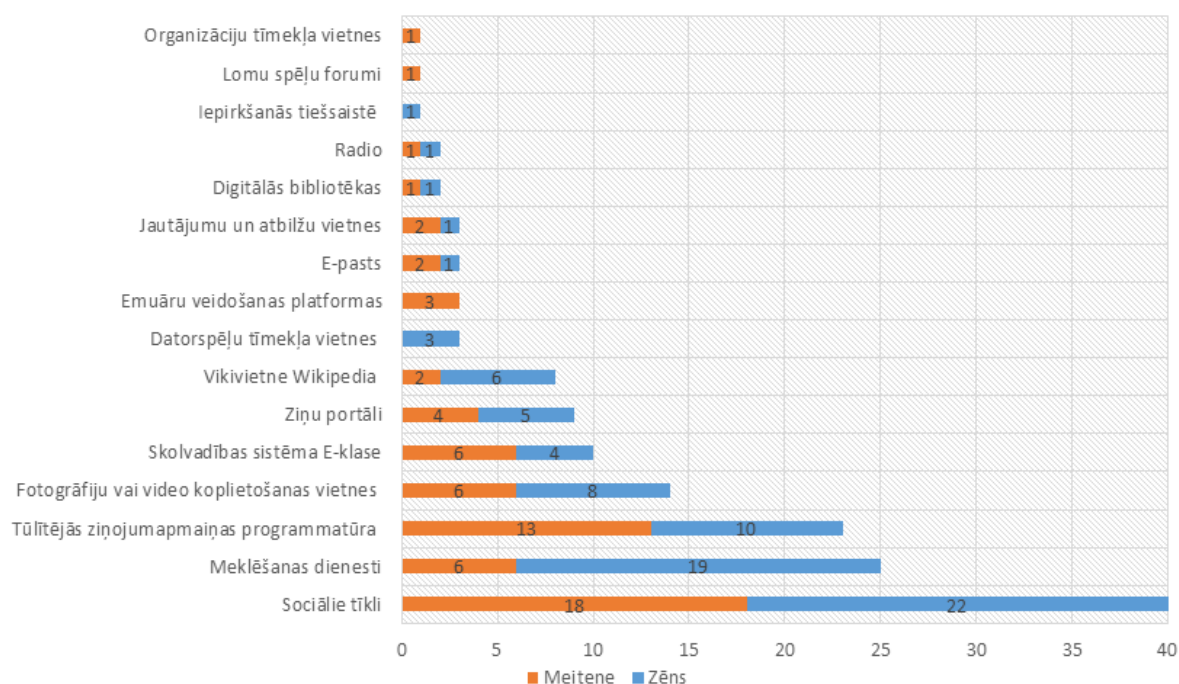
„Tad, kad es rakstu referātu, es neapvienoju neko, ne mūziku, neko, jo tas novērš uzmanību.” (Meitene)

„Parasti tad, ka ieeju *Draugos*, es, piemēram, prezentāciju kādu taisu datorā, tad es aizsēžos un kaut ko neuztaisu. Tā kā tas man traucē, es parasti neeju.” (Zēns)

Skolēni, kuri parasti paralēli mājasdarbu pildīšanai neveic citas aktivitātes, tāpat kā citi viņu vienaudži atzīst, ka tiešsaistē pieejamās iespējas viņiem ir saistošas. Tomēr iepriekšējā pieredze viņus ir pārliecinājusi, ka mājasdarbu pildīšanas apvienošana ar citām aktivitātēm novērš uzmanību, paildzina mājasdarbu izpildes laiku, padara tos mazāk kvalitatīvus vai arī neļauj izpildīt līdz galam.

5.1.6. Tiešsaistes resursu atpazīstamība un izmantojamība

Atbildot uz katrā fokusgrupu diskusijā uzdotajiem jautājumiem, vai skolēni izmanto sociālos tīklus vai varbūt ir izveidojuši savus profilus jeb kontus sociālajiem tīkliem līdzīgos resursos, kā arī diskusiju gaitā paužot viedokļus par citiem jautājumiem, 53 pusaudži min konkrētu tiešsaistes resursu nosaukumus (sk. 5.8. att.).

5.8. att. Respondentu fokusgrupu diskusiju laikā nosauktie tiešsaistes resursi (n=53)

Starp pusaudžu nosauktajiem resursiem visbiežāk minēti sociālie tīkli, meklēšanas dienesti un tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūra. Analizējot kontekstu, kādā respondenti atsauca uz 5.8. att. minētajiem resursu veidiem, resursi ir sadalīti divās grupās:

- **1. grupa.** Resursi, kas nav tieši saistīti ar *tīmekli 2.0*, lai gan to saturā, iespējams, ir iestrādāti atsevišķi *tīmekļa 2.0* risinājumi: meklēšanas dienesti; e-pasta vai skolvadības sistēmas; ziņu portāli; datorspēļu tīmekļa vietnes; digitālās bibliotēkas; organizāciju vai radio tīmekļa vietnes; lomu spēļu forumi, kā arī ar iepirkšanos tiešsaistē saistītas vietnes;
- **2. grupa.** Resursi, kas raksturīgi *tīmeklim 2.0* vai kas atbilst kādam no 12 promocijas darbā izdalītajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem: sociālie tīkli, tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūra, fotogrāfiju vai video koplietošanas vietnes, vikivietnes, emuāru veidošanas platformas, kā arī jautājumu un atbilžu vietnes. Pusaudžu viedokļi par šīs grupas resursiem analizēti 5.3.1. apakšnodaļā.

Meklēšanas dienesti ir biežāk minētie un arī visvairāk izmantotie 1. grupas resursi. Īpaši populāri tie ir zēnu vidū. Abu dzimumu visbiežāk nosauktais meklēšanas dienests ir *Google*, ko daudz izmanto arī pusaudži citviet pasaulē.^{783,784,785,786} Nākamie visvairāk

⁷⁸³ Luckin, R. et al. (2009). Do Web 2.0 tools really open the door to learning? Practices, perceptions and profiles of 11–16-year-old students. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 91.

⁷⁸⁴ Ólafsson, K., Livingstone, S., Haddon, L. (2013) Children's use of online technologies in Europe : a review of the European evidence base. *EU Kids Online*. Retrieved from

apsprieštie 1. grupas resursi ir skolvadības sistēma *E-klase* un ziņu portāli. Gandrīz visi respondenti, kuri izsakās par ziņu portāliem, norāda uz tiem kā savā ikdienā bieži lietotiem resursiem. Īpaši populārs ir sociālo ziņu portāls ar lietotāju veidotu saturu *Spoki*. Savukārt *E-klase* tiek raksturota arī kā resurss, kas visiem pusaudžiem nemaz nav pieejams.

Katrā diskusijā vismaz viens respondents, bet kopā – 13 pusaudži norāda, ka ikdienā izmanto vai ir izveidojuši tiešsaistes kontus „ļoti daudz” resursos. Skaitliski lielākais tiešsaistes resursu uzskaitījums pieder kādai meitenei, kura nosauc 14 savā ikdienā visbiežāk izmantotos resursus, kuru apskatīšanai katru dienu velta vidēji trīs stundas. Tie ir: *Ask.fm*, *Blogger*, *Delfi*, *Draugiem.lv*, *Facebook*, *FormSpring*, *Liepājniekiem*, *Spin FM*, *Spoki*, *Tinychat*, *Tumblr*, *TvNet*, *Twitter* un *YouTube*. Savas vienaudzes teikto viņas diskusijas kolēģis komentē sakot: „Tev nav citas... Reāli nav dzīves!”

Citā diskusijā kāda respondente, kura arī min, ka izmanto daudzus tiešsaistes resursus, norāda, ka nemaz nezina to nosaukumus, jo tie „datorā saglabājas, no turienes arī skatos”. Vēl četri pusaudži pastāsta, ka ikdienā vairāk vai mazāk regulāri izmanto tikai daļu no resursiem, kuros ir reģistrējušies. Viņi norāda, ka resursiem, kurus izmanto reti vai kurus nav lietojuši ilgāku laiku, ir aizmirsuši savus autorizācijas datus. Divi pusaudži atklāj, ka, lai novērstu datu aizmirstānu, visos resursos izmanto identiskus autorizācijas datus.

Turpinājumā apskatīti 37 pusaudžu viedokļi par resursiem, kas apkopoti 1. grupā.

Meklēšanas dienesti

Diskusiju laikā respondenti nosauc meklēšanas dienestus *Google* un *Яндекс*. Starp tiem pārliecinoši populāraks ir *Google*, ko pusaudži raksturo kā pirmo vai vienu no galvenajiem avotiem informācijas meklēšanai. Viens no zēniem norāda uz *Google* kā resursu, kurā viņam ir izveidots tiešsaistes konts. Meklēšanas dienests *Яндекс* tiek nosaukts tikai vienu reizi, to raksturojot kā resursu, kas ikdienā līdzās *Google* un *Vikipēdijai* tiek izmantots informācijas meklēšanai.

Skolvadības sistēma *E-klase*

Divu diskusiju laikā desmit skolēni izsakās par skolvadības sistēmu *E-klase* (<http://login.eklase.lv>). Puse no šiem respondentiem skaidri norāda, ka ikdienā vai dažreiz mācību vajadzībām izmanto *E-klasi* un tā viņiem ir pieejama. Viena no meitenēm atklāj arī iemeslu, kāpēc šo sistēmu izmanto regulāri:

„ikdienā es dienasgrāmatu skolā nelietoju, bet vajadzīga ir *E-klase*, lai es ieietu apskatītos, kas ir uzdots, piemēram.”

http://eprints.lse.ac.uk/50228/1/_Libfile_repository_Content_Livingstone%2C%20S_Children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%20in%20Europe%28lsero%29.pdf

⁷⁸⁵ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.X.

⁷⁸⁶ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

Trīs respondenti skaidro, ka dažādu iemeslu dēļ viņiem konkrētā skolvadības sistēma nemaz nav pieejama. Pusaudži vēl apspriež *E-klases* potenciālu bibliotēku popularizēšanai pusaudžu auditorijā (sk. 5.2.3. apakšnodaļu).

Ziņu portāli

Deviņi pusaudži trīs diskusiju laikā min sešus dažādus Latvijas portālus, ko mēdz izmantot savā ikdienā. Gan meitenes, gan zēni visvairāk ir iecienījuši izklaides un sociālo ziņu portālu ar lietotāju veidotu saturu *Spoki*. Portāls minēts trīs diskusijās no astoņu respondentu puses. Pa vienai meitenei un vienam zēnam atzīmē, ka šo portālu izmanto regulāri, kamēr viena meitene ir izteikusies, ka konkrēto portālu lasa „tikai tad, ja [...] tiešām ir palicis laiks”. Vēl kāds zēns atklāj, ka portālu *Spoki* izmanto kā vienu no avotiem, kur vispirms meklē informāciju dažādās situācijās, jo „tur arī var paskatīties, ja vajag”.

Pārējie pieci portāli: *Apollo* (<http://www.apollo.lv>), *Delfi* (<http://www.delfi.lv>), *Liepājniekiem* (<http://www.liepajniekiem.lv>), *TVnet* (<http://www.tvnet.lv>) un *Sporta centrs* (<http://sportacentrs.com>), kuru saturu veido Latvijas un ārvalstu ziņas, Liepājas ziņas vai jaunākās sporta ziņas, minēti vienas diskusijas laikā. Šos portālus četri pusaudži ierindo savu biežāk izmantotajiem resursiem.

Datorspēļu tīmekļa vietnes

Trīs zēni divu diskusiju laikā, nenosaucot konkrētus resursu nosaukumus, vispārīgi norāda, ka viņi regulāri apmeklē vai ir izveidojuši tiešsaistes kontus vietnēs vai forumos, kuru saturs ir saistīts ar datorspēlēm.

E-pasta sistēmas

Divu diskusiju laikā trīs pusaudži starp tiem resursiem, kuros ir izveidojuši tiešsaistes kontus, min e-pasta sistēmas, konkrēti: *Inbox.lv* (<http://www.inbox.lv>) un *Mail.ru* (<http://mail.ru>). *Mail.ru* nosauc viens zēns, kamēr *Inbox.lv* – divas meitenes, no kurām viena piebilst, ka:

„Es esmu pierēģistrējusies daudz adresēs, kuras es arī izmantoju ikdienā, un tādas, kurās es ieeju tikai retā gadījumā. Piemēram, *Inbox*, jo, nu, man tas nav vajadzīgs, bet es esmu pierēģistrējusies. Tikai retā gadījumā, kad man atnāk kāds paziņojums.”

Kopumā pusaudžu viedokļu konteksts un e-pasta sistēmu minēšanas biežums ļauj apgalvot, ka šie, tāpat kā turpinājumā apskatītie 1. grupas resursi, nav populārākie tiešsaistes resursi. Piemēram, saziņas vajadzībām daudz populārāki par e-pastu ir resursi, kas raksturīgi *tīmeklim 2.0*, konkrēti: sociālie tīkli un tūlītējā ziņojumapmaiņa (sk. 5.3.1. apakšnodaļu).

Digitālās bibliotēkas⁷⁸⁷

Divi skolēni vienas diskusijas laikā nosauc divus resursus, kuru saturu veido digitāli objekti. Tie ir *Atlants* (<http://www.atlants.lv>) un *E-bibliotēka* (<http://www.e-biblioteka.lv>). *Atlants* minēts kā resurss, kuru var izmantot, lai noskaidrotu, ko par kādu tematu raksta citi, kamēr *E-bibliotēka* nosaukta

⁷⁸⁷ Jēdziens *digitāla bibliotēka* pusaudžu terminoloģijā šeit un turpmāk netiek lietots. Respondenti lieto citus apzīmējumus vai atsaucas uz iespēju piekļūt pilnteksta grāmatām tiešsaistē.

kā alternatīva tradicionālajai bibliotēkai. Lai arī meitene, kura nosauc šo resursu, to raksturo kā bibliotēku, kuras lietotāja viņa ir, *E-bibliotēka* nav pieejama jau vairākus mēnešus pirms diskusijas norises.

Radio

Kādā diskusijā pa vienai meitenei un zēnam, atklājot biežāk izmantoto resursu nosaukumus, min radio klausīšanos tiešsaistē. Vienu reizi nosaukts radio *Spin FM* (<http://www.spinfm.lv>) un *SWH* (<http://www.radioswh.lv>).

Iepirkšanās tiešsaistē

Kādas diskusijas laikā viens zēns nosauc divas ar iepirkšanos saistītas vietnes: *eBay* (<http://www.ebay.com>) un *PayPal* (<https://www.paypal.com>), norādot, ka viņam tajās ir izveidoti tiešsaistes konti.

Lomu spēļu forumi

Neminot konkrētus nosaukumus, viena meitene atklāj, ka aptuveni 2010. gadā ir aktīvi iesaistījusies lomu spēļu forumos.

Organizāciju tīmekļa vietnes

Diskusiju laikā tikai viena meitene starp regulāri izmantotajiem tiešsaistes resursiem nosauc kādu organizācijas tīmekļa vietni. Tā ir *Latvijas Tenisa savienības* vietne (<http://www.lts.lv>), kas saturiski pilda arī tenisa ziņu portāla funkcijas. Pusaudzes teiktais liecina, ka viņas interesi par šo vietni nosaka trenēšanās šajā sporta veidā.

5.2. Pusaudžu skatījums uz bibliotēkām tagadnes un nākotnes perspektīvā

Lai atklātu, kādi ir pusaudžu bibliotēku izmantošanas paradumi, skatīts bibliotēku aktuālais un potenciālais izmantojums starp skolēniem, kā arī noskaidrota bibliotēku lietošanas motivācija. Pusaudžu priekšstatu iegūšanai par bibliotēku vēl apzināta respondentu informētība par bibliotēkām, t.sk. atklāti viņu viedokļi par piemērotākajiem komunikācijas kanāliem satura izplatīšanā par bibliotēku aktualitātēm. Mūsdienīga bibliotēka pusaudžu skatījumā ir vēl viens no tematiem, kas izmantots, lai pētītu pusaudžu redzējumu par bibliotēkām.

5.2.1. Bibliotēku izmantošanas paradumi

Promocijas darba pētījuma dalībnieki, kuri izmanto bibliotēku pakalpojumus, visbiežāk lieto skolas un publiskās bibliotēkas. Ja sevi par skolas bibliotēkas lietotājiem uzskata 66% e-aptaujas respondentu, tad publiskās bibliotēkas apmeklē tikai 35%, turklāt ievērojams respondentu skaits, īpaši fokusgrupu diskusijās, atklāj, ka neizmanto bibliotēkas

vispār vai dara to reti. Arī 2011. gadā Latvijā veikta 5.-9. klašu skolēnu aptauja liecina, ka „iešana uz bibliotēku nav starp populārākajiem brīvā laika pavadīšanas veidiem.”⁷⁸⁸ Tomēr šī paša pētījuma rezultāti pusaudžus parāda kā divas reizes aktīvākus publisko bibliotēku lietotājus nekā promocijas darba respondentus.⁷⁸⁹ Rezultātu dažādība varētu būt saistīta ar atšķirīgu jautājumu formulējumu, vecumu un dzīvesvietu. Promocijas darbā pētītie pusaudži pēc to vecuma un dzīvesvietas arī 2009. gadā Latvijā veiktā pētījumā raksturoti kā mazāk aktīvi publisko bibliotēku lietotāji.⁷⁹⁰ Promocijas darba pētījuma rezultāti liecina, ka meitenes biežāk nekā zēni izmanto bibliotēkas. Arī jau iepriekš minētais SKDS veikts pētījums, apstiprina šādu sakarību.⁷⁹¹

Salīdzinot promocijas darba pētījuma rezultātus par publisko bibliotēku izmantošanas biežumu ar ASV un Īrijas pusaudžu izpētē iegūtiem datiem atklājas, ka Latvijas pusaudži šī tipa bibliotēkas izmanto ievērojami retāk, bet toties ir aktīvāki skolu bibliotēku lietotāji nekā viņu vienaudži AK. Konkrēti 62% ASV pusaudžu pēdējā gada laikā ir apmeklējuši publisko bibliotēku, turklāt šis ir augstākais rādītājs starp visām pētītajām vecuma grupām.⁷⁹² Tādējādi minētā ASV pētījuma rezultāti ir pretrunā ar uzskatu par pusaudžiem kā potenciāli lielāko bibliotēku lietotāju riska grupu. Lai gan arī konkrētā pētījuma rezultāti norāda, ka tikai 18% 16-17 gadus vecu respondentu uzskata, ka bibliotēkas viņu dzīvē un ģimenē ir uzskatāmas par „ļoti būtiskām” un gados vecāki respondenti bibliotēku lomu vērtē augstāk.⁷⁹³ Arī Īrijā īstenotās fokusgrupu diskusijas ar 13 līdz 17 gadus veciem pusaudžiem liecina par augstāku publisko bibliotēku izmantojumu nekā promocijas darba pētījuma gadījumā, jo mazliet vairāk nekā puse (53%) diskusiju dalībnieku ir šāda tipa bibliotēku lietotāji.⁷⁹⁴ Savukārt, Latvijas pusaudži ir ievērojami aktīvāki skolu bibliotēku lietotāji nekā 14-16 gadus veci skolēni AK. 7 līdz 16 gadus vecu respondentu vidū, tieši šī vecumposma respondenti skolas bibliotēku lieto vismazāk, konkrēti – 45%.⁷⁹⁵

⁷⁸⁸ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: 1.-9. klašu skolēnu aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁷⁸⁹ Turpat.

⁷⁹⁰ Socioloģisko pētījumu institūts (2010). Publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību: pētījuma pārskats. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no http://www.kis.gov.lv/attach/Nosleguma_zinojums.pdf

⁷⁹¹ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: 1.-9. klašu skolēnu aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

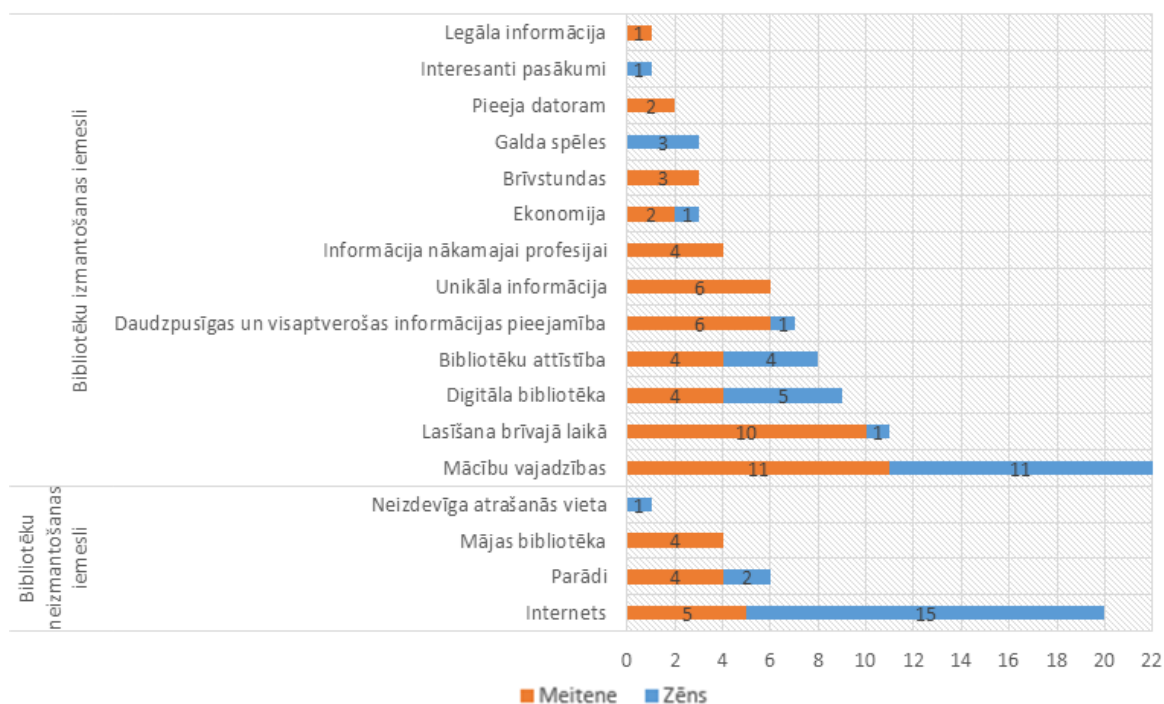
⁷⁹² Zickuhr, K. Rainie, L., Purcell, K. (2013). Younger Americans' Library Habits and Expectations. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://libraries.pewinternet.org/files/2013/06/PIP_Younger_Americans_and_libraries.pdf

⁷⁹³ Turpat.

⁷⁹⁴ McGrath, B., Rogers, M., Gilligan R. (2010). Young People and Public Libraries in Ireland: Issues and Opportunities. *Department of Children and Youth Affairs*. Retrieved from http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/young_people_and_public_libraries_may2010.pdf

⁷⁹⁵ Clark, C. (2010). Linking School Libraries and Literacy: Young people's reading habits and attitudes to their school library, and an exploration of the relationship between school library use and school attainment. *National Literacy Trust*. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED513438.pdf>

Lai arī promocijas darba respondenti neredz sevi kā regulārus bibliotēku lietotājus arī nākotnē, viņi tomēr pozitīvāk raugās uz iespēju, ka nākotnē varētu izmantot bibliotēkas. Skolēni fokusgrupu diskusiju gaitā atklāj 13 dažādus iemeslus, kāpēc izmanto vai neizmanto bibliotēkas (sk. 5.9. att.).

5.9. att. Pusaudžu nosauktie bibliotēku izmantošanas un neizmantošanas iemesli (n=53)

Tradicionāli pieņemts uzskatīt, ka mācību vajadzības un lasīšana brīvajā laikā ir galvenie iemesli, kāpēc pusaudži izmanto bibliotēkas.⁷⁹⁶ Lai arī promocijas darba respondenti mācību vajadzības min divreiz biežāk nekā lasīšanu brīvajā laikā, tieši šos abus iemeslus bibliotēku izmantošanai fokusgrupu diskusijās gan meitenes, gan zēni min visbiežāk. Tomēr jāuzsver, ka informācijas meklēšanai mācību vai kādām citām vajadzībām pusaudži, īpaši zēni, daudz biežāk vispirms izmanto internetu. Internets arī tiek raksturots kā alternatīva bibliotēku izmantošanai. Turklāt lasīšana brīvajā laikā ir ievērojami mazāk populāra nekā interneta izmantošana izklaides vajadzībām. Vēl lasīšanu brīvā laika pavadīšanai mēdz izkonkurēt grāmatu lasīšana mācību vajadzībām, kā arī vairākums pusaudžu teksta lasīšanu vēlētos aizstāt ar video skatīšanos. Tādējādi iespējams apgalvot, ka abi populārākie bibliotēku izmantošanas iemesli nav saistāmi ar biežu un regulāru bibliotēku izmantojumu. Arī pētījumu centra SKDS 2013. gadā īstenota aptauja liecina, ka 47% Latvijas iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 24 gadiem pēdējā pusgada laikā nav izlasījuši nevienu grāmatu.⁷⁹⁷ Pretēji rezultāti par lasīšanu iegūti fokusgrupu diskusijās ar Kanādas pusaudžiem, jo viņu vidū pārliecinošs

⁷⁹⁶ Agosto, D.E. (2010). Urban Teens and Their Use of Public Libraries. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.83.

⁷⁹⁷ SKDS (2013). Tikai puse Latvijas iedzīvotāju pēdējā pusgada laikā ir izlasījuši kādu grāmatu. SKDS. Izgūts no http://www.skds.lv/doc/Gramatas%20_SKDS_%2020072013.pdf

vairākums grāmatu lasīšanu brīvā laika pavadīšanai atzīst par sev saistošu nodarbi un dara to regulāri.⁷⁹⁸ Arī ASV pusaudžu izpēte atklāj, ka lielākoties viņi lasa savā brīvajā laikā, turklāt pamatskolnieki bibliotēku min kā galveno avotu, kur iegūst lasāmvielu.⁷⁹⁹

Promocijas darba pētījuma dalībnieku izteiktie viedokļi liecina, ka bibliotēku attīstība un digitāla bibliotēka ir vērtējami kā potenciāli svarīgi iemesli, kas, līdzās informācijas meklējumiem nākamajai profesijai, nākotnē varētu sekmēt un palielināt bibliotēku izmantojumu. Ārvalstu bibliotēku speciālisti kā pusaudžu vidū perspektīvu iemeslu bibliotēkas apmeklējuma palielināšanai vēl min galda un video spēles. Viņuprāt, šādu aktivitāšu piedāvāšana sekmē arī citu bibliotēkas pakalpojumu izmantošanu.^{800,801,802} Arī Latvijas pusaudžu izpēte liecina, ka bibliotēkas apmeklējums kādam noteiktam mērķim var sekmēt tās izmantošanu citām vajadzībām, piemēram, motivēt atsākt lasīt grāmatas brīvajā laikā. Galda spēles, konkrēti: šahs un dambrete, ir iemesls bibliotēku izmantošanai, ko, lai arī salīdzinoši maz, tomēr min arī Latvijas pusaudži. Atsevišķi respondenti vēl norāda uz nepieciešamību uzlabot ar datorspēlēm saistītus pakalpojumus Latvijas bibliotēkās. Visi pētījuma dalībnieki, kuri izsakās par galda spēlēm vai datorspēlēm kā vienu no brīva laika pavadīšanas iespējām gan bibliotēkās, gan ārpus tām, ir zēni. Tādējādi Latvijas pusaudžu gadījumā dažādas ar spēļu spēlēšanu saistāmas aktivitātes ir iesakāmas tieši zēnu piesaistīšanai bibliotēkām. Arī 10 līdz 23 gadus vecu holandiešu izpēte apstiprina, ka zēni ir uzskatāmi par daudzkārt aktīvākiem tiešsaistes spēļu spēlētājiem nekā meitenes.⁸⁰³

Interneta pieejamība respondentu dzīvesvietās ir galvenais iemesls, kāpēc promocijas darbā analizētie pusaudži neizmanto vai reti izmanto bibliotēku. Internets bieži aizstāj bibliotēkas izmantošanu informācijas ieguvei, turklāt tas aizpilda pusaudžu brīvo laiku. Lai arī daži pusaudži pieeju datoram min kā vienu no bibliotēku izmantošanas iemesliem, tas nav primārais iemesls, kas pusaudžus varētu rosināt bibliotēkas apmeklējumam. Lai arī skolēni atklāj, ka vēlētos samazināt internetā pavadīto laiku, veltot vairāk uzmanības citām aktivitātēm, viņu vidū netiek nosaukta vēlme biežāk izmantot bibliotēku pakalpojumus.

⁷⁹⁸ Howard, V. (2011). The importance of pleasure reading in the lives of young teens: Self-identification, self-construction and self-awareness. *Journal of Librarianship and Information Science*, 43(1), 49-53.

⁷⁹⁹ Hughes-Hassell, S. (2010). Developing a Leisure Reading Program That Is Relevant and Responsive to the Lives of Urban Teenagers: Insights from Research. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.43-45.

⁸⁰⁰ Hill, R. (2010). The world of multitasking teens: How library programming is changing to meet these needs. *Young Adult Library Services*, 8(4), 35.

⁸⁰¹ Macchion, F., Savic, N. (2011). Youth: An exchange of ideas for public libraries. *Australasian Public Libraries and Information Services*, 24(1), 17-22.

⁸⁰² Van Lewen, K. (2009). Ahead of the game: How the Public Library of Charlotte and Mecklenburg County (PLCMC) and their partners threw out all the old ideas of what a "youth center" should look like. *North Carolina Libraries*, 67(2), 33-35.

⁸⁰³ Van den Beemt, A., Akkerman, S., Simons, R. J. (2010). The use of interactive media among today's youth: Results of a survey. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1161-1162.

Salīdzinājumam, 2006. un 2007. gadā iegūti dati liecina, ka datora izmantošana ir galvenā Kanādas pusaudžu aktivitāte, atrodoties bibliotēkā. Turklāt lielākā daļa respondentu tos turpina izmantot bibliotēkā, lai arī dators ir pieejams mājās.⁸⁰⁴ Savukārt aptauja, kurai dati vākti 2003. gadā, apstiprina, ka 10 līdz 17 gadus veci ASV pusaudži, lai arī turpina izmantot publisko bibliotēku, tomēr dara to retāk nekā pirms tam, kad viņiem mājās nebija pieejams internets.⁸⁰⁵ Tāpēc, saskaņā ar šī un promocijas darba pētījuma rezultātiem, interneta lietošana informācijas meklēšanai ir uzskatāma par galveno iemeslu bibliotēku zemākiem izmantošanas radītājiem. Savukārt, 13 līdz 15 gadus vecu ASV publiskās bibliotēkas lietotāju izpēte liecina, ka arī pusaudži, kuriem mājās ir interneta pieslēgums un kuri ikdienā izmanto internetu, vienlaicīgi var būt aktīvi bibliotēku lietotāji.⁸⁰⁶ Arī nacionāli reprezentatīvs Somijas pētījums apstiprina, ka aktīva interneta izmantošana ir faktors, kas tieši sekmē, nevis samazina publisko bibliotēku izmantošanu.⁸⁰⁷ Tomēr, jāņem vērā, ka konkrētā pētījuma respondenti ir vecumā no 15 līdz 79 gadiem un pusaudži veido tikai nelielu daļu no kopējā respondentu skaita.

Citi, daudz retāk minēti bibliotēku neizmantošanas iemesli promocijas darba pētījuma dalībnieku vidū ir parādi, mājas bibliotēka un neizdevīga atrašanās vieta. Šos iemeslus, līdzās citiem, min arī 5.-9. klašu Latvijas skolēni SKDS 2011. gada pētījumā.⁸⁰⁸ Kanādas pusaudžu viedokļi liecina, ka nav viena galvenā iemesla, kāpēc pusaudži neizmanto publisko bibliotēku, lai arī kopumā viņiem par to ir pozitīvs viedoklis. Biežākie šāda tipa bibliotēku neizmantošanas iemesli ir: neinteresants aktivitāšu (*programs*) piedāvājums, nepietiekams datoru skaits un neizdevīga atrašanās vieta. Vēl viņi, līdzīgi kā promocijas darba fokusgrupu diskusiju dalībnieki, nelieto publiskās bibliotēkas, jo uzskata, ka tās nav viņiem vajadzīgas, kā arī nav informēti par tajās notiekošo un parādus nosauc par vienu no iespējamiem iemesliem bibliotēku neizmantošanai, piemētot, ka ir neapmierināti ar īso izsniegto informācijas resursu atgriešanas termiņu (3 nedēļas).^{809,810} Citos ārvalstu pētījumos iemesli bibliotēku neizmantošanai vēl minēti: nevēlēšanās atdot izsniegtos informācijas resursus, apmeklējot

⁸⁰⁴ Lee, S. A. (2009). *Teen space: Designed for whom? : PhD thesis*. Los Angeles: University of California. P.206.

⁸⁰⁵ d'Elia, G., Abbas, J., Bishop, K., Jacobs, D., Rodger, E. J. (2007). The impact of youth's use of the internet on their use of the public library. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(14), 2180-2181.

⁸⁰⁶ Naughton, R., Agosto, D.E. (2012). Favorite websites: understanding prior knowledge of teens' mental models of public library websites for teens. *Proceedings of the American society for information science and technology*, 49(1), 5.

⁸⁰⁷ Vakkari, P. (2012). Internet use increases the odds of using the public library. *Journal of Documentation*, 68(5), 626-627.

⁸⁰⁸ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: 1.-9. klašu skolēnu aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

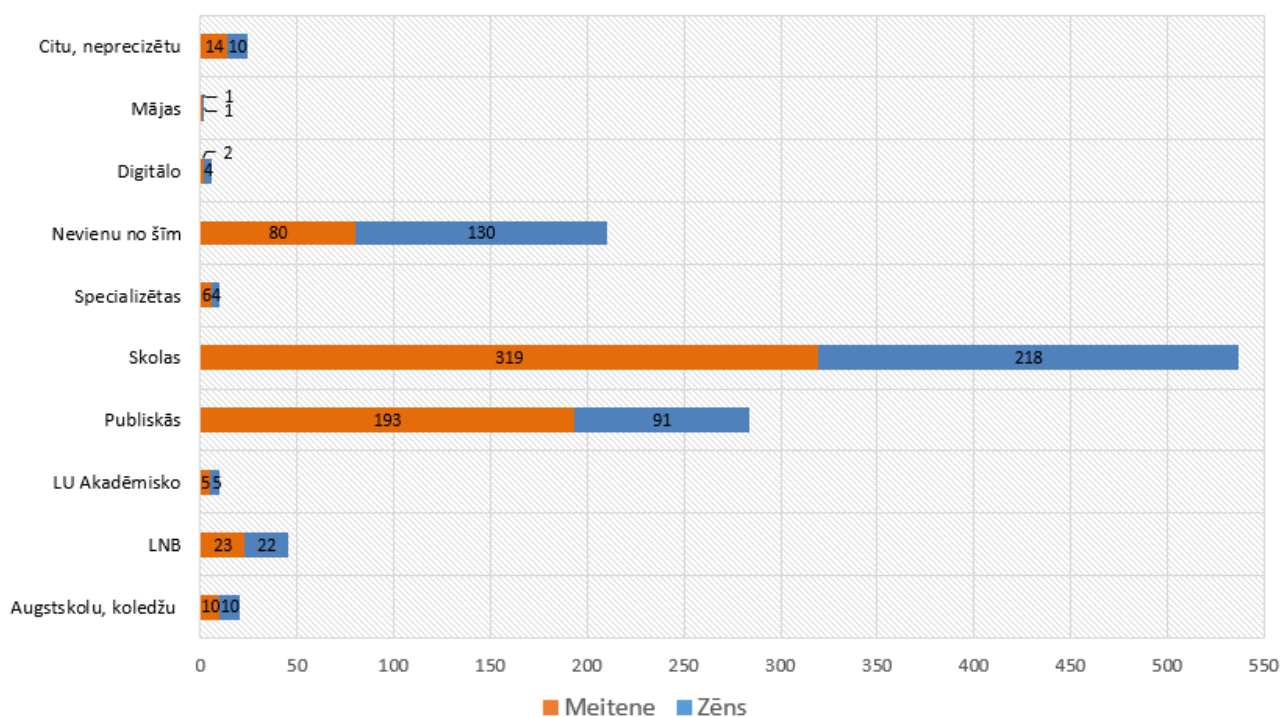
⁸⁰⁹ Howard, V. (2011). What do young teens think about the public library? *Library Quarterly*, 81(3), 330-332, 334.

⁸¹⁰ Latvijas publiskajās bibliotēkās izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņš parasti ir 2 nedēļas (14 dienas)

bibliotēku klātienē; nepatika pret lasīšanu; priekšrokas došana skolas bibliotēkai;⁸¹¹ nelaipna bibliotekāru un bibliotēkas personāla attieksme.⁸¹² Neviens no promocijas darba pētījuma dalībniekiem nemin, ka būtu saskāries ar nepatīkamu attieksmi no bibliotēku personāla puses, vienīgi, raksturojot mūsdienīgu bibliotēku, pusaudži atsaucas uz lietotājiem draudzīga personāla nepieciešamību.

Pašreizējie bibliotēku izmantošanas paradumi

E-anketā skolēni norāda, kādas bibliotēkas apmeklē. Respondentiem iespējams izvēlēties vairākus atbilžu variantus, kā arī piedāvāt savus. Minētie atbilžu varianti izvēlēti saskaņā ar LDKK bibliotēku tipoloģiju,⁸¹³ pēc kuras bibliotēkas analizētas, arī veicot bibliotēku izpēti (sk. 5.10. att.).

5.10. att. Bibliotēku apmeklējums, ņemot vērā bibliotēkas tipu (n=820)

No minētajiem atbilžu variantiem vispopulārākais ir skolas bibliotēkas, ko apmeklē 66% (537) respondentu. Tālāk seko publiskās bibliotēkas – 35% (284). Trešais biežāk izvēlētais atbilžu variants ir „nevienu no šīm”, kas liecina, ka tipoloģijā iekļautās bibliotēkas neizmanto 26% (210) pusaudžu. Pētījuma rezultāti, analizējot Pīrsona hī kvadrāta testu, liecina, ka tie respondenti, kuri apmeklē skolas bibliotēku, arī publiskās bibliotēkas izmanto ievērojami – gandrīz divreiz biežāk nekā tie, kuri nav skolas bibliotēkas lietotāji ($\chi^2=29,221$; $df=1$; $p=.000$). 41% (221) no visiem 537 respondentiem, kuri apmeklē skolas bibliotēku, ir arī publisko bibliotēku lietotāji. Savukārt, tikai 22%

⁸¹¹ Abbas, J., Kimball, M., Bishop, K., D’Elia, G. (2008). Youth, Public Libraries, and the Internet, Part Four Why Youth Do Not Use the Public Library. *Public libraries*, 47(1), 81.

⁸¹² Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 33.

⁸¹³ LR KM, V/A Kultūras informācijas sistēmas. (2006-2010). Karte. *LDKK*. Izgūts no <http://kulturaskarte.lv/>

(630) no visiem 283 pusaudžiem, kuri atbild, ka nelieto skolas bibliotēku, ir publisko bibliotēku apmeklētāji.

Četri e-anketas respondenti kā komentāru⁸¹⁴ e-aptaujas beigās ir pievienojuši piezīmi, ka neizmanto bibliotēkas. Divi no tiem ir zēni, kuri iepriekš anketā ir izvēlējušies atbilžu variantu „nevienu no šīm”. Turpretī abas meitenes, lai arī e-anketas sākumā norāda, ka apmeklē skolas bibliotēkas, savos komentāros pauž kritisku viedokli par bibliotēkām:

„Esmu pret bibliotēkām.” (Oriģināltekstā: *ja protiv bibliotek*)

„Nav vajadzīgas nevienam bibliotēkas.” (Oriģināltekstā: *не нужны никому библиотеки*)

Starp minētajiem bibliotēku tipiem vismazāk populāras ir specializētās⁸¹⁵ bibliotēkas, Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka (LU AB) un augstskolu, koledžu bibliotēkas. Šo tipu bibliotēkas apmeklē 1-2% (10-20) pusaudžu. 4% (32) respondentu norāda, ka izmanto citas bibliotēkas, nevis atbilžu variantos norādītās, kā arī precizē, kādas tieši bibliotēkas viņi izmanto/vai neizmanto. 24 no respondentu atbildēm precizē vai sakrīt ar kādu no piedāvātajiem variantiem, bet astoņu respondentu atbildēs parādās divi jauni atbilžu varianti. Tie ir digitāla bibliotēka (0.7% (6)) un mājas bibliotēka (0.2% (2)). Digitālas bibliotēkas apzīmēšanai skolēni piedāvā šādus variantus: e-bibliotēka, elektronas, interneta bibliotēka (oriģināltekstā: *интернет библиотека*).

Trīs populārāko atbilžu variantu rezultāti liecina, ka pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp publisko bibliotēku apmeklējumu un respondentu reģionālo piederību (Hī kvadrāts, $p \leq 0,05$, sk. 16. pielikumu). Rīgā publiskās bibliotēkas apmeklē vismazākais respondentu īpatsvars – 29% (75) no Rīgā aptaujātajiem respondentiem, bet Zemgalē tās apmeklē visvairāk aptaujāto – 45% (67) no šajā apgabalā aptaujātajiem. Savukārt atbilžu varianti „skolas bibliotēka” un „nevienu no šīm” ir vienlīdz populāri gan Rīgā, gan Latvijas kultūrvēsturiskajos apgabalos (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 16. pielikumu). Skatot trīs populārāko atbilžu variantu rezultātus korelācijā ar respondentu dzimumu, vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības (Hī kvadrāts, $p \leq 0,05$, sk. 17. pielikumu). Respektīvi, meitenes aktīvāk nekā zēni apmeklē skolas un publiskās bibliotēkas, turklāt zēni biežāk norāda, ka neizmanto nevienu no minētajiem bibliotēkas tipiem.

Arī fokusgrupu diskusiju dalībnieki stāsta par bibliotēku pakalpojumu izmantošanu. Pusaudži atsevišķi izsakās gan par bibliotēku pašreizējo izmantošanu, gan to izmantošanu nākotnē. Par kādu no abiem jautājumiem („Vai esat bibliotēku lietotāji?”, „Vai nākotnē redzat sevi kā bibliotēku lietotājus”) savu viedokli pauž katrs diskusijas dalībnieks. Vairāk atbilžu tika saņemts uz jautājumu par bibliotēku izmantošanu nākotnē, jo tas četrās diskusijās tika uzdots katram respondentam. Gandrīz visi skolēnu izteiktie viedokļi attiecas uz bibliotēku fizisku apmeklēšanu, jo skolēni jautājumus par bibliotēku izmantošanu tieši saista ar to apmeklēšanu klātienē.

Visās diskusijās kopā 43 respondenti atbild uz jautājumu, vai ir bibliotēku lietotāji. Visbiežāk pusaudži (21 skolēns) norāda, ka bibliotēkas neizmanto vispār nemaz, izsakās, ka bibliotēkas savā dzīvē ir apmeklējuši tikai dažas reizes, pēdējo reizi bibliotēkā bijuši pirms vairākiem gadiem, vai arī

⁸¹⁴ Kopā tika saņemts 121 komentārs

⁸¹⁵ Slimnīcu, uzņēmumu, konkrētu valsts un pašvaldības iestāžu vajadzībām veidotās bibliotēkas

nespēj atsaukt atmiņā pēdējā bibliotēkas apmeklējuma laiku. Atsevišķi skolēni arī visai kategoriski apgalvo, ka bibliotēka viņiem nav nepieciešama, piemēram, sakot: „man viņu nevajag vienkārši”. Citi atkal atceras, ka agrāk (pirms dažiem gadiem un sākumskolā) bibliotēkas izmantojuši salīdzinoši vairāk nekā tagad. Viena meitene to pamato sakot, ka:

„vienīgais, kad es tiešām apmeklēju bibliotēkas, tā bija kāda pirmā, otrā klase, kad man tas likās ļoti stilīgi būt bibliotēkās.”

Retāk, bet tik un tā salīdzinoši bieži, respondenti (15 skolēni) saka, ka viņi bibliotēkas izmanto periodiski, nav regulāri to lietotāji. Vairāki pusaudži savas atbildes iesāk ar striktu nē, norādot, ka viņi nav bibliotēku lietotāji, taču, turpinot iesākto domu, atklāj, ka dažreiz viņiem tomēr rodas nepieciešamība izmantot bibliotēku pakalpojumus.

Tikai septiņi skolēni trīs diskusijās nešauboties saka, ka izmanto bibliotēkas, turklāt viņu teiktais liecina, ka viņi to dara regulāri. Atšķirībā no pārējiem vienaudžiem, kuri norāda, ka izmanto bibliotēku pakalpojumus, tās apmeklējot klātienē, viena meitene izsakās, ka vairāk dod „priekšroku interneta bibliotēkai”.

Bibliotēku izmantošanas paradumi nākotnē

Apkopojot 59 izteiktos viedokļus, nedaudz vairāk nekā puse respondentu norāda, ka nākotnē varētu būt bibliotēku lietotāji, turklāt divas meitenes uzsver, ka nākotnē varētu bibliotēkas sākt izmantot vairāk nekā tagad. Tomēr tikai četri pusaudži spēj sevi tuvākajos un tālākajos gados iedomāties kā regulārus bibliotēkas lietotājus. Pārējie bibliotēkas izmantos tikai tad, ja būs kāda konkrēta vajadzība, izmantos reti vai tad, ja nebūs ko darīt.

Mazliet mazāk par pusi no visiem respondentiem saka, ka nākotnē neredz sevi kā bibliotēku lietotājus. Viņu paustie viedokļi liecina, ka ar bibliotēku izmantošanu viņi galvenokārt saista pieeju grāmatām, bibliotēku apmeklējot klātienē. Viens no respondentiem, kuram bibliotēka vistiešāk asociējās ar grāmatām, bez tā, ka bibliotēkās „pārsvārā tas ir tikai grāmatas, enciklopēdijas un tas arī viss”, vēl piemetina, ka „tur ir tāds melnais saraksts par cilvēkiem, kas nav nodevuši grāmatas”. Astoņi zēni četrās diskusijās, sasmēdinot pārējos diskusijas dalībniekus un raksturojot bibliotēkas kā īpaši piemērotas vecāka gadagājuma cilvēkiem, izsaka pieņēmumu, ka viņi varētu sākt apmeklēt bibliotēkas, sasniedzot pieaugušā vai pensionēšanās vecumu, bet ne tuvākajos gados:

„Nu, tuvāko gadu laikā es domāju, ka es neiešu uz bibliotēku, tikai intereses pēc apskatīties, kā tur viss mainījies, bet, nu, pēc gadiem desmit, divdesmit jau varbūt. Tad, kad jau būšu nobriedušāks un tā!”

„Varbūt pēc kādiem gadiem trīsdesmit, četrdesmit, bet, kad vecāks paliktu – varbūt aizietu.”

„Apmēram pēc trīsdesmit gadiem tas varētu notikt, jo viss būtu jau modernāks. Tā kā mājās sēdēt tev nevajag, visas mašīnas lido un viss ir kā jau nākotnē. Var aiziet, ko tur mājās sēdēt. Pie moderna datora, paskatīties ieliet.”

„Es domāju, ka man tagad tā nebūs, bet, nu, uz tiem gadiem astoņdesmit, es domāju jā! Man vairs nebūs spēks spiest tos taustiņus un pelītes, es vienkārši atšķiršu grāmatu un lasīšu.”

„Tuvākajā laikā laikam nē, bet vecumdienās [pēc četrdesmit, piecdesmit gadiem] aiz gara laika... Varētu aiziet ar bibliotekāri kaut vai parunāt.”

„Kad septiņdesmit paliks, pensijā aiziešu. Kad nebūs ko darīt, aizies uz bibliotēku, palasīs grāmatas.”

Savukārt, trīs meitenes vienas diskusijas laikā pauž pretējus viedokļus, nepiekrītot, ka bibliotēkas būtu domātas galvenokārt vecāka gadagājuma cilvēkiem:

„Es neuzskatu, ka tikai veci cilvēki izmanto bibliotēku, tāpēc ka viņi attīstās līdz ar mums. Piemēram, manai astoņdesmit piecus gadus vecajai omei ir tikko pieslēgts internets un nopirkts dators. Tādēļ es neuzskatu, ka tikai veci cilvēki iet uz bibliotēku!”

„Manuprāt, tas ir stereotips vienkārši! Tāpēc, ka veci cilvēki ļoti bieži lasa grāmatas, tāpēc arī visi tā domā, ka jau visi domā, ka uz bibliotēkām iet tikai pensionāri.”

„Manuprāt, tā nav vieta... Dažāda vecuma cilvēki... Arī pensionāriem grāmatas, manuprāt, ir ļoti daudz mājās, tāpēc viņiem nav vajadzīgs iet uz bibliotēku.”

Divās diskusijās divas meitenes nevar formulēt precīzu atbildi par sevi kā bibliotēku lietotājiem nākotnē.

Vienas diskusijas laikā vairāki skolēni apspriež mūsdienu bērnu iespējamās bibliotēku izmantošanas paradumus nākotnē. Šie respondenti uzskata, ka šodienas bērniem nākotnē „būs vēl grūtāk atteikties no interneta”, tāpēc viens no dalībniekiem prognozē, ka nākotnē bibliotēkas vispār neviens neapmeklēs.

Bibliotēku izmantošanas iemesli

42 pusaudži norāda, kāda ir viņu pašreizējā bibliotēku izmantošanas motivācija, kādi iemesli viņus vai sabiedrību kopumā nākotnē varētu motivēt lietot bibliotēkas vai vismaz rosināt interesi par tām.

Mācību vajadzības. Visbiežāk respondenti (22 skolēni) bibliotēku izmantošanu saista ar mācību vajadzībām. Katrs otrais no viņiem norāda, ka bibliotēku pakalpojumus mēdz izmantot tikai un vienīgi mācību vajadzībām, tikpat liels skolēnu skaits nosauc vēl kādu citu iemeslu, kāpēc lieto bibliotēkas. To skolēnu atbildes, kuri bibliotēku izmanto tikai un vienīgi mācību vajadzībām, ļauj noprast, ka bibliotēku pakalpojumi parasti tiek izmantoti tikai tad, ja internetā vai mājās bibliotēkā nav izdevies atrast nepieciešamo informāciju vai arī informācija nepieciešama tiešām steidzami un nav pieejams internets.

Izmantot bibliotēkas mācību vajadzībām skolēnus rosina skolā uzdotā obligātā literatūra. Kāda meitene atklāj, ka bibliotēkas izmantošana obligātās literatūras vajadzībām ir sekmējusi tās izmantošanu arī citiem mērķiem:

„Es arī esmu bibliotēkā. Un tas nav tikai saistīts ar obligāto lasīšanu, kaut gan tas tā iesākās. Bet, piemēram, arī tad, kad man nav pieņēmsim dators ne mājās, ne kaut kur citur un ir steidzami jāuztaisa kāds projekts, tad es dodos uz bibliotēku.”

Arī lasīšanas semināri vai mājasdarbu gatavošana tādos mācību priekšmetos kā latviešu valoda, literatūra, vēsture ir faktori, kas motivē skolēnus izmantot bibliotēku pakalpojumus.

Lasīšana brīvajā laikā. Katrā diskusijā viens līdz trīs skolēni, norāda, ka izmanto bibliotēkas, lai brīvajā laikā lasītu grāmatas gan bibliotēkā uz vietas, gan paņemtu tās lasīšanai uz mājām. Skolēnu atbildes liecina, ka daži no viņiem šādām vajadzībām bibliotēkas izmanto regulāri, kamēr lielākā daļa

– tikai atsevišķos gadījumos. Četras meitenes uzsver, ka bibliotēkās lasīšanai izvēlas tikai tās grāmatas, kas nav saistītas ar mācību vajadzībām.

Digitāla bibliotēka. Raksturojot sevi kā bibliotēku lietotājus, skolēni četrās diskusijās izsakās, ka varētu izmantot digitālās bibliotēkas. Ja vien respondenti min kādu konkrētu apzīmējumu iespējai piekļūt elektroniskā formā organizētam pilnteksta saturam, viņi min speciālas bibliotēkas internetā, interneta bibliotēku vai grāmatu kopumu internetā. Par būtiskāko digitālās bibliotēkas priekšrocību skolēni nosauc tūlītējo pilnteksta informācijas pieejamību datorā. Kāds diskusijas dalībnieks dalās viedoklī par šādas bibliotēkas priekšrocībām:

„[..], ja tiešām kaut ko vajag, būtu vienkāršāk, ja, nu, tā bibliotēka būtu kaut kā internetā. [..] tas ir baigais *basis* no mājām, ja tev jāiet ir uz bibliotēku un tā, nu, vienkārši, ieraksti internetā un miers. [..] Tu uzreiz tiec pie tā teksta. [..] nevajag nekādu laiku, lai nodotu to grāmatu. Kad vari lasīt, kad gribi vai, nezinu, dari ko gribi.”

Lielākā daļa no skolēniem digitālu bibliotēku un fizisku bibliotēku uztver kā divas savstarpēji atšķirīgas un kopā nesaistāmas bibliotēkas. Viens zēns, piemēram, izsakās, ka, „ja bibliotēkas nebūs [..], vajadzēs lasīt tikai informāciju pie ekrāna”. Arī citi viņa vienaudži iespēju tiešsaistē lasīt grāmatas saista ar fizisko bibliotēku izzušanu:

„Man liekas, ka nākotnē ļoti maz cilvēku izmantos grāmatas un bibliotēkas vispār kā tādas. Manuprāt, viss notiks caur internetu un grāmatas lasīs internetā.” (Meitene)

„Es neredzu jēgu tam, lai es ietu uz bibliotēku. Es varu visu atrast, izlasīt internetā. Nu, es nezinu. Ja visas tās pašas grāmatas ir arī redzamas internetā.” (Meitene)

„Tādā tempā kā attīstās tehnoloģijas, es domāju, ka bibliotēkas, ka bibliotēkām būs aizvien mazāk un mazāk apmeklētāju un vairāk visi iesaistīsies tieši grāmatu lasīšanā internetā. Vairāk būs bibliotēkas internetā, tieši tādas speciālas.” (Zēns)

Papildus iepriekš apkopotajiem viedokļiem diskusiju gaitā vēl arī citi respondenti (15 skolēni) izsakās par digitālu bibliotēku potenciālu, tās saistot ar elektroniska teksta lasīšanas priekšrocībām vai trūkumiem. Pārliecinošs vairākums skolēnu atklāj, ka viņi digitālās bibliotēkās saskata potenciālu, turklāt savā ikdienā jau šobrīd mēdz lasīt elektronisku tekstu, t.sk. arī grāmatas. Šie respondenti norāda, ka bez grūtībām spēj lasīt arī elektronisku tekstu datora ekrānā. Viena meitene pauž uzskatu, ka, viņasprāt, nepastāv atšķirība starp drukātas un elektroniskas grāmatas lasīšanu. Pusaudži arī norāda, ka tehnoloģijas arvien vairāk attīstās un lasīšana no ekrāna kļūst arvien ērtāka un saudzīgāka pret cilvēka redzi. Viens no respondentiem stāsta, ka nepiekrīt uzskatam, ka lasīšana no ekrāna bojātu redzi, jo „lasot grāmatas, arī bojājas redze”. Tomēr šis skolēns par digitālas bibliotēkas trūkumu nosauca nepieciešamību pēc interneta, kas, piemēram, liedz lasīt grāmatu, atrodoties ārpus mājas.

Trīs diskusijās četri respondenti izsakās, ka labprātāk tomēr dod priekšroku drukātam, nevis elektroniskam tekstam. Šie skolēni norāda, ka viņiem nepatīk ilgstoši lasīt, skatoties ekrānā. Viņi arī min, ka drukāts teksts ir redzei draudzīgāks un vieglāk uztverams, kā arī „grāmatu lasīt ir vieglāk, jo, nu, monitoru līdzī nenēsāsi”. Šo respondentu vidū viena meitene, neskatoties uz pašas nosauktajām drukātā teksta priekšrocībām, prognozē digitālu bibliotēku attīstību sakot, ka nākotnē cilvēki arvien vairāk „grāmatas lasīs internetā”. Citā diskusijā viņas vienaudzis, atsaucoties uz elektroniska teksta nepiemērotību lasīšanai, norāda uz digitālu bibliotēku nepraktiskumu.

Bibliotēku attīstība.⁸¹⁶ Četrās diskusijās astoņi pusaudži norāda, ka bibliotēku attīstība, modernizācija, iešana līdzī laimam, jaunāko tehnoloģiju izmantošana, lietotāju vēlmju uzklauššana un realizēšana varētu viņus mudināt tās izmantot vairāk. Divi zēni pastāsta, ka viņi arī nākotnē neplāno ikdienā izmantot bibliotēkas, tomēr viņi gribētu kādreiz klātienē apmeklēt LNB topošo ēku – Gaismas pili.

Daudzpusīgas un visaptverošas informācijas pieejamība. Trīs diskusijās septiņi respondenti, lielākoties meitenes, izsaka viedokli, ka viņiem interesējošās informācijas pieejamība (visbiežāk grāmatu veidā) varētu viņus mudināt bibliotēku izmantošanai. Viena no meitenēm min, ka nākotnē neizmantos bibliotēkas, tomēr, turpinot paust savu viedokli, pieļauj, ka viņas nostāju varētu mainīt visaptverošs bibliotēku krājums:

„ja, piemēram, tās bibliotēkas būtu tiktāl modernizētas, ka man tur būtu pilnīgi viss. Viss. Pieeja visai informācijai, ko man vajag, tad es domāju, tas būtu daudzkārt interesantāk to visu darīt uz vietas un pašam, pašam, nekā sēdēt mājās pie datora vienā vietā.”

Cita viņas vienaudze atklāj, ka, lai arī bibliotēkas izmantotu „ļoti reti”, viņu to pakalpojumu lietošanai varētu rosināt bibliotēkās pieejamas „kaut kādas fantāziju grāmatas vai, nu, kaut kas ļoti interesants, kas varētu aizņemt laiku”. Pusaudžu teiktais liecina, ka, ja arī bibliotēkās būtu pieejama respondentu izpratnē daudzpusīga un visaptveroša informācija, tas būtu iemesls bibliotēku izmantošanai atsevišķos gadījumos, nevis to regulārai lietošanai.

Unikāla informācija. Četrās diskusijās sešas meitenes norāda, ka bibliotēkas izmanto vai nākotnē izmantos, jo tajās ir pieejama unikāla informācija, kādu internetā nevar atrast vai arī bibliotēkās pieejamā informācija ir plašāka, turklāt grāmatas pašas par sevi ir vērtība. Piemēram:

„Bibliotēku izmantoju tikai tad, kad ir vēsturē, latviešu valodā... Tur ir visas vecās grāmatas. Un tagad arī man ir tēma par latviešu valodu kā valodu, un tur ir viss aprakstīts: vēsture... Internetā neko tādu nevar atrast.”

Pusaudžu teiktais atkārtoti apstiprina, ka informācija vispirms tiek meklēta internetā un tikai nepieciešamības gadījumā respondenti izmanto vai apsver iespēju izmantot bibliotēku pakalpojumus.

Informācija nākamajai profesijai. Trīs diskusijās četras meitenes izsakās, ka nākotnē varētu bibliotēku apmeklēt saistībā ar izvēlēto profesiju, studijām, ja vien tās nodrošinātu šāda veida informāciju.

Ekonomija. Divās diskusijās trīs skolēni norāda, ka izmantot bibliotēkas viņus motivē iespēja ietaupīt līdzekļus, kas citādāk būtu jātērē interesējošo grāmatu iegādei.

⁸¹⁶ Viedokļi par digitālajām bibliotēkām apkopoti atsevišķi, sk. iepriekšējo sadaļu Digitāla bibliotēka

Brīvdzīves. Trīs klasesbiedres, kurām saskaņā ar izvēlēto mācību programmu regulāri ir brīvdzīves, norāda, ka dažkārt šo laiku pavada skolas bibliotēkā, lai palasītu kādu grāmatu vai žurnālu, pildītu mājasdarbus vai piekļūtu datoram.

Galda spēles. Vienas diskusijas laikā trīs zēni skolas bibliotēku raksturo kā vietu, kur spēlēt šahu vai dambreti. Viens zēns paskaidro, ka šādam mērķim bibliotēku izmanto regulāri:

„It īpaši ceturtdienās! [...] tāpēc, ka ļoti tuvu ķīmijas kabinets un kad zvans noskan, uzreiz var aiziet.”

Šis pats respondents, atbildot uz jautājumu par bibliotēku izmantošanu nākotnē, sniedz visu fokusgrupu diskusiju respondentu vidū vispārliciecināmo atbildi, apgalvojot, ka arī nākotnē turpinās lietot bibliotēku un redz sevi kā bibliotēkas lietotāju. Arī abi viņa vienaudži, kuri bibliotēkā mēdz spēlēt šahu vai dambreti, norāda, ka nākotnē izmantos bibliotēkas, atsaucoties uz lasīšanu kā vēl vienu iemeslu bibliotēku izmantošanai. Tomēr viņi piebilst, ka bibliotēkas lietos neregulāri vai tad, „kad nebūs ko darīt”.

Pieeja datoram. Divās diskusijās pa vienai meitenei norāda, ka mēdz bibliotēkas izmantot, lai piekļūtu datoram un internetam, ja tas konkrētajā brīdī nav pieejams. Abas min, ka bibliotēkas izmanto arī, lai lasītu grāmatas.

Interesanti pasākumi. Kāds zēns pieļauj, ka kāds tiešām interesants pasākums varbūt spētu viņu rosināt bibliotēku izmantošanai:

„ja bibliotēkas tā kā, es nezinu, kas viņām varētu notikt, lai es tur aizietu. Kaut kam tur būtu jānotiek, lai es viņas tur sāktu lietot.”

Zēna teiktajā jaušama neticība iespējai, ka arī šis būtu pietiekams iemesls bibliotēkas izmantošanai.

Legāla informācija. Viena meitene norāda, ka viņu izmantot bibliotēkas mudina tajās pieejamā legālā informācija pretēji internetam, kurā pieejamas arī „pirātu mājaslapas”.

Bibliotēku neizmantošanas iemesli

Fokusgrupu diskusijās respondenti, galvenokārt – zēni (25 skolēni), atklāj, kāpēc viņi bibliotēku pakalpojumus izmanto reti vai vispār nemaz.

Internets. Katrā diskusijā viens līdz seši dalībnieki, kopā 20 respondenti, norāda, ka bibliotēkas vietā priekšroku dod internetam, jo tas ir mūsdienīgs, ērts, tajā var atrast visu sev vajadzīgo informāciju, t.sk. – pilnteksta, turklāt to var izdarīt, neizejot no mājas. Skolēnu nosauktās interneta priekšrocības viņus mudina apgalvot, ka ne šobrīd, ne nākotnē bibliotēku pakalpojumi viņiem nebūs vajadzīgi, kā arī prognozēt bibliotēku izzušanu. Piemēram:

„Es tieši domāju, ka es vēl joprojām neapmeklēšu bibliotēku, tāpēc ka es tāpat internetā atradīšu visu nepieciešamo informāciju, ko man vajadzēs. Nu, es tā vismaz ceru, un jā, es neapmeklēšu bibliotēku!” (Meitene)

„Lai arī cik moderna tā bibliotēka būtu pēc tiem, kaut vai trīsdesmit gadiem, es domāju es vienalga neiešu. Internets paliks vēl plašāks, viņam būs vēl vairāk informācijas uzkrātas, un viss būs tur.” (Zēns)

„Nu, es domāju, ka nākotnē vispār nebūs bibliotēku. Nebūs. Tikai internets.” (Zēns)

Vienas diskusijas laikā divas meitenes, kuras uz diskusiju norises brīdī bibliotēkas pakalpojumus neizmanto, norāda, ka pirms vairākiem gadiem ir apmeklējušas bibliotēku, lai piekļūtu internetam. Lai gan viņām mājās arī agrāk bija pieejams interneta pieslēgums, to jau izmantoja kāds no ģimenes locekļiem. Fokusgrupu diskusiju dalībnieku viedokļi ļauj domāt, ka interneta izmantošanas paradumi ir saistīti ar bibliotēku izmantošanas paradumiem. Tomēr e-anketas respondentu atbildes šādu sakarību neapstiprina. Respektīvi, gan bibliotēku lietotāji, gan nelietotāji internetu izmanto vienlīdz bieži.

Parādi. Trīs diskusijās sešu skolēnu teiktas liecina, ka nesen vai pirms vairākiem gadiem viņi ir saskārušies ar parādiem bibliotēkām par laikā nenodotām grāmatām. Viena meitene un zēns arī atklāj, ka tieši parādu dēļ bibliotēkas apmeklēšana „pārtrūka”. Zēns stāsta, ka šī iemesla dēļ viņš cenšas „nerādies tajā bibliotēkā piecus gadus”, to vairākkārt pasniedzot kā interesantu faktu, kas ļauj sasmēdināt pārējos diskusijas dalībniekus.

Mājas bibliotēka. Divu diskusiju laikā četras meitenes norāda, ka bibliotēku izmanto reti vai vispār nemaz, neskatoties uz to, ka viņas mēdz lasīt grāmatas. Viena no meitenēm norāda, ka viņai ir būtiski, lai grāmata ir vienmēr pieejama, jo:

„paies laiks un es viņu gribēšu pārļasīt vai kas, nu, es zinu, ka man tā grāmata vienmēr ir pie manis.”

Meiteņu bibliotēku neizmantošanas iemesls ir pietiekami plašas mājas bibliotēkas un iespēja iegādāties sev interesējošās grāmatas par personīgiem līdzekļiem, kas, viņuprāt, ir ērtāks variants.

Neizdevīga atrašanās vieta. Vienas diskusijas laikā kāds zēns pieļauj, ka viņš vispār bibliotēku neizmanto, jo viņa mājas tuvumā nav un nekad nav bijusi neviena bibliotēka:

„[...] tāpēc nelasu grāmatas. Ļoti reti kad lasu grāmatas. [...] ja man būtu tuvumā, tad es pieļauju, ka varbūt varētu ieinteresēt grāmatas.”

Konkrētais respondents uzskata, ka bibliotēku neesamība dzīvesvietas tuvumā ir negatīvi ietekmējusi viņa lasīšanas paradumus.

5.2.2. Informētība par bibliotēkām

Fokusgrupu diskusijās pusaudži (21 skolēns) atklāj, vai ir informēti par bibliotēku aktivitātēm un ko par tām zina. Rezultāti liecina, ka lielākoties skolēni nav informēti par bibliotēku aktualitātēm, bet tikai vispārīgi zina, ka bibliotēkās ir pieejamas grāmatas un datori. Promocijas darba respondentu sniegtās atbildes lielākoties sastāv no vispārīgas, nevis

konkrētas, dažkārt arī neprecīzas informācijas. Galvenie nezināšanas iemesli ir intereses trūkums un bibliotēku neizmantošana. Arī ārvalstu pētījumi liecina par līdzīgiem rezultātiem. 2006. un 2007. gadā iegūti dati apstiprina, ka arī pusaudži Kanādā visbiežāk nav informēti, kas notiek viņiem tuvākajās bibliotēkās un par tām nedomā bieži. Skolēni Kanādā ir salīdzinoši informēti par grāmatu kolekcijām bibliotēkā, bet lielai daļai trūkst priekšstata un informācijas, lai novērtētu cita veida informācijas resursu klāstu (žurnālu, komiksu, video materiālu, audio materiālu) sev tuvākajā bibliotēkā.⁸¹⁷ Arī ASV pusaudžu izpēte, kas veikta 2007. un 2008. gadā, atklāj, ka respondentiem trūkst pamatzināšanu par to, kā funkcionē bibliotēkas.⁸¹⁸ Jaunāks ASV pētījums liecina, ka 43% 16 līdz 17 gadus vecu respondentu saka, ka par bibliotēku pakalpojumiem un aktivitātēm nezina daudz vai arī vispār neko, 38% – zina kaut ko.⁸¹⁹ Promocijas darba un minēto pētījumu rezultāti apstiprina pieņēmumu, ka pusaudži ir potenciāli augsta riska grupu, kas ir maz ieinteresēta bibliotēku izmantošanā.

Visās diskusijās pēc jautājuma „Vai Jums šķiet, ka esat pietiekami informēti par to, kas notiek un ko piedāvā bibliotēkas?” uzdošanas izsakās tikai daži skolēni vai arī diskusijas dalībnieku vidū valda klusums. Arī pēc uzrunāšanas konkrētie respondenti sniedz īsas, neizvērstas atbildes. Šādu uzvedību visdrīzāk var skaidrot ar informācijas trūkumu par aktivitātēm bibliotēkās, kā arī neieinteresētību bibliotēku piedāvātajās norisēs. Vairums skolēnu arī atklāti atzīst, ka viņiem nav nekādas informācijas par to, kas notiek bibliotēkās. Divās diskusijās 5 pusaudži uzskata, ka tas ir pašsaprotami, ka viņiem šādas informācijas nav, jo viņiem trūkst intereses par norisēm bibliotēkās vai arī tās nav sen izmantotas:

”[..], ja būtu interese, tad arī, tad arī sāktu interesēties un meklēt, kas jauns, kas notiek, bet tā par cik nav, tad arī [...] nav zināms kas tur notiek.” (Meitene)

„Es nezinu, kā ir tagad. Es jau, nu atzīšos, neesmu gājusi vairākus gadus. Bet, nu varbūt, ka vajadzētu apskatīties kā ir mainījies.” (Meitene)

Viena no meitenēm arī paskaidro, ka viņu „neinteresētu tas, kas notiek bibliotēkā”, jo no bibliotēkas viņai ir „vajadzīgas tikai grāmatas”, kamēr cita meitene uzskata, ka informācijas trūkums saistīts ar informācijas neesamību par bibliotēku aktivitātēm tiešsaistē:

„Man liekas, ka arī nav tās vietas, kur varētu interesēties. [...] viņi nepiedāvā nekādus jaunumus apskatīt vai tā. Vienkārši pašiem jāaiziet un jāapskatās, bet tā citur nav māju [domāta tīmekļa vietne]. No mājām tu vienkārši nevari. Nav tādas vietas, kur apskatīties, kas jauns un tā!”

⁸¹⁷ Howard, V. (2011). What do young teens think about the public library? *Library Quarterly*, 81(3), 335.

⁸¹⁸ Lee, S. A. (2009). *Teen space: Designed for whom? : PhD thesis*. Los Angeles: University of California. P.233.

⁸¹⁹ Zickuhr, K. Rainie, L., Purcell, K. (2013). Younger Americans' Library Habits and Expectations. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://libraries.pewinternet.org/files/2013/06/PIP_Younger_Americans_and_libraries.pdf

Deviņi pusaudži ir kaut ko dzirdējuši par aktualitātēm bibliotēkās. To vidū, kuri padalās plašāk ar sev zināmo informāciju, trīs pusaudži norāda, ka vispārīgi zina vai no bibliotēku lietotājiem (klasesbiedri un vecmāmiņa) ir dzirdējuši, ka bibliotēkā ir pieejamas jaunas grāmatas. Tomēr no citiem dzirdētais viņiem nav šķitis saistošs. Viena meitene norāda, ka bibliotēkās „diez gan kaut kas notiek ļoti bieži”. Citā diskusijā kāda meitene izsakās:

„[..], kad bija ēnošana, tad es ēnoju bibliotekāri, tāpēc es, nu, esmu paskatījusies, kāda ir bibliotēkas dzīve. Tur, man liekas, nav, ko nezināt.”

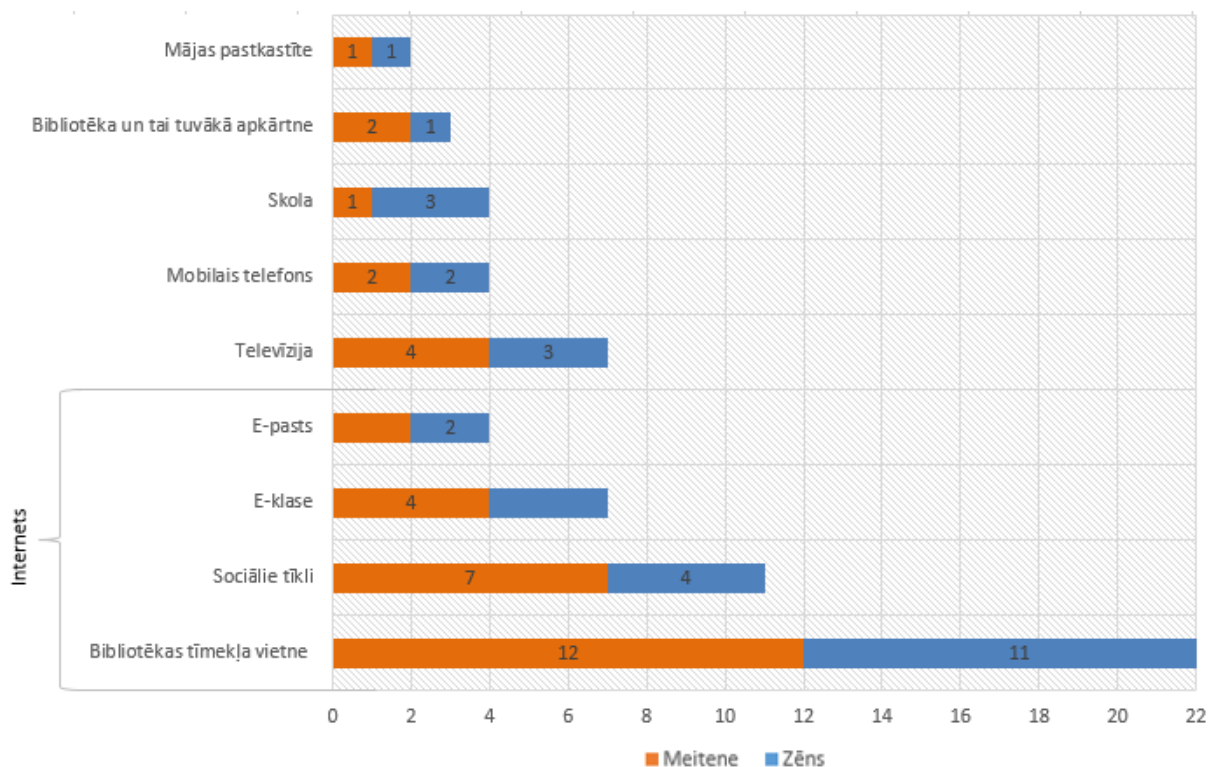
Vienas diskusijas laikā, kura notiek Rīgā, seši skolēni atsaucas uz jauno LNB ēku jeb Gaismas pili. Pusaudžu teiktais liecina, ka viņiem ir nepilnīgas zināšanas par ēku un tās funkcionalitāti. Nevienš no respondentiem nemin precīzu Gaismas pils nosaukumu, to saucot par „jauno bibliotēku”, „jauno ēku”, „lielo bibliotēku”, kā arī „Saules akmeni”. Šo nosaukumu gan konkrētais skolēns pēc neilga pārdomu brīža pārlabo uz „Saules pili”. Vienas skolnieces teiktais liecina, ka, viņasprāt, līdz ar Gaismas pils nodošanu ekspluatācijā tiks krasi samazināts pārējo bibliotēku skaits:

„Man nepatīk, tas, ka jaunā... Būs tikai viena bibliotēka, uz kuru būs jābrauc. Man labāk patīktu, ja būtu vairākas mazas bibliotēkas pie mājām tuvāk. Nu, uz to bibliotēku nemaz... Slinkums braukt un laiku aizņemt.”

Pārējos šīs diskusijas skolēnu izteiktajos viedokļos varēja saklausīt atbalstu jaunajai LNB ēkai vai interesi vismaz vienu reizi jauno bibliotēku apmeklēt klātienē.

5.2.3. Piemērotākie komunikācijas kanāli

Fokusgrupu diskusijās pusaudži (42 skolēni) pauž savu redzējumu par, viņuprāt, piemērotākajiem komunikācijas kanāliem informācijas saņemšanai saistībā ar bibliotēku aktualitātēm. Internets, televīzija, mobilais telefons, skola, bibliotēka un tai tuvākā apkārtnē, kā arī mājas pastkastīte ir skolēnu apspriestie varianti (sk. 5.11. att.).

5.11. att. Pusaudžu apspriestie varianti informācijas saņemšanai par bibliotēku aktualitātēm (n=42)

Interneta iespēju izmantošanu, lai informētu par bibliotēku aktualitātēm, Latvijas pusaudži galvenokārt apspriež kontekstā ar atsevišķas bibliotēkas vajadzībām veidotas tīmekļa vietnes nepieciešamību. Atbalstu šādai vietnei pauž arī lielākā daļa e-anketas respondentu. Tomēr fokusgrupu diskusiju laikā tikai viena meitene min, ka regulāri izmanto kādas organizācijas (*Latvijas Tenisa savienības*) tīmekļa vietni. Citi viedokļi, respondentu neieinteresētība un neinformētība par bibliotēku aktualitātēm ir pamats apgalvojumam, ka bibliotēku tīmekļa vietnes no pusaudžu puses, lai arī atbalstītas, varētu tikt maz un neregulāri izmantotas, tās netiktu pamanītas, ja vien bibliotēkas neorganizētu īpašus publicitātes pasākumus. Piemēram, Kanādas pusaudžu izpēte apstiprina, ka, lai arī šajā pētījumā analizētajai bibliotēkai ir sava tīmekļa vietne, kas satur informāciju par bibliotēkas aktualitātēm, turklāt paralēli pusaudžiem ir iespēja bibliotēkā uz vietas saņemt drukātu bezmaksas informatīvu izdevumu, viņi šīs iespējas izmanto reti. Neskatoties uz to, konkrētā pētījuma dalībnieki ar entuziasmu atbalsta ideju par atsevišķu, pusaudžu vajadzībām veidotu, nevis tikai pieaugušajiem vai bērniem izstrādātu bibliotēkas tīmekļa vietni.⁸²⁰ Augstākus bibliotēkas tīmekļa vietnes rādītājus uzrāda cits pētījums, kurā gan tikai 12% (12) no visiem respondentiem ir jaunāki par 18 gadiem. 80% no visiem aptaujātajiem, konkrētas Austrālijas bibliotēkas lietotājiem, norāda, ka mēdz izmantot pētījumā analizētās bibliotēkas un tās filiāļu

⁸²⁰ Howard, V. (2011). What do young teens think about the public library? *Library Quarterly*, 81(3), 335, 339.

kopīgo tīmekļa vietni. Gandrīz puse no respondentiem vietni apmeklē vismaz ar nedēļas regularitāti.⁸²¹ ASV pusaudžu izpēte liecina, ka 70% respondentu ir izmantojuši publiskās bibliotēkas tīmekļa vietni. Tomēr vairums no viņiem (77%) nespēj atbildēt, vai konkrētā vietne piedāvā arī atsevišķu sadaļu pusaudžiem.⁸²² Cits, arī ASV pētījums, liecina, ka 47% 16 līdz 17 gadus vecu respondentu ir lietojuši bibliotēkas tīmekļa vietni. Lai arī tas ir mazāk nekā iepriekš apskatītajos pētījumos, šis ir viens no augstākajiem bibliotēkas tīmekļa vietnes izmantošanas rādītājiem starp visām analizētajām vecuma grupām.⁸²³ Kopumā promocijas darba pētījuma un līdzīgo pētījumu rezultāti liecina, ka pusaudžus var aplūkot kā potenciālus bibliotēku tīmekļa vietņu lietotājus. Tomēr jāņem vērā, ka to izmantošanas rādītāji visdrīzāk būs daudzkārt zemāki nekā viņu iecienītāko resursu apmeklējums un ļoti būtiska ir vietnes publicitāte un saturs.

Interese par kādu tematu, meklēšanas un socializācijas iespējas starp lietotājiem ir galvenie motīvi, kāpēc ASV pusaudži izmantotu specifiski pusaudžu vajadzībām veidoto bibliotēkas tīmekļa vietni.⁸²⁴ Apspriežot bibliotēkas tīmekļa vietnes saturu, arī Latvijas pusaudži min līdzīgus iemeslus. Pētījuma respondenti vienprātīgi atbalsta e-kataloga nepieciešamību bibliotēkas tīmekļa vietnē un gandrīz visos gadījumos nav informēti, ka šādi katalogi bibliotēkās eksistē. Tieši e-katalogu skolēni uzskata par vēlamāko vietnes sastāvdaļu. Vēl Latvijas pusaudžu biežāk nosauktās, viņuprāt – vajadzīgākās, bibliotēkas tīmekļa vietnes sastāvdaļas ir aktuālā informācija un elektroniska izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņa pagarināšana.

Atbildot uz jautājumu, kā viņus vislabāk informēt par bibliotēkās organizētam aktivitātēm, lielākā daļa promocijas darba fokusgrupu diskusiju respondentu min konkrētu vietu vai mediju, ar kā starpniecību viņus informēt par bibliotēku aktualitātēm. Trīs diskusijās trīs respondenti vispārīgi norāda uz drukātiem plakātiem un afišām kā piemērotu veidu viņu informēšanai. Vairāki pusaudži pauž neticību, ka moderatores nosauktie piemēri (tikšanās ar slavenībām, sportistiem vai materiālu pieejamība saistībā ar nākamās profesijas izvēli) būtu saistāmi ar bibliotēkām un to organizētām aktivitātēm.

⁸²¹ McLean, M., Merceica, P. (2010). Evaluating Web 2.0: user experience with public library blogs. *VALA 2010 9-11 February 2010 Melbourne, Australia VALA - Libraries, Technology and the Future Inc.* Retrieved from <http://www.vala.org.au/vala2010-proceedings/vala2010-session-13-mclean>

⁸²² Naughton, R., Agosto, D.E. (2012). Favorite websites: understanding prior knowledge of teens' mental models of public library websites for teens. *Proceedings of the American society for information science and technology*, 49(1), 9-10.

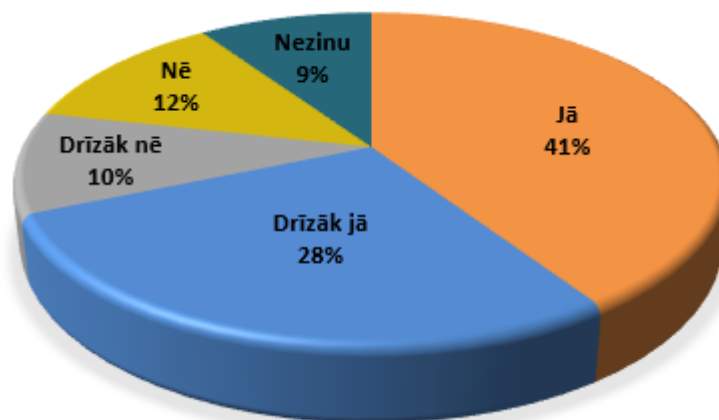
⁸²³ Zickuhr, K. Rainie, L., Purcell, K. (2013). Younger Americans' Library Habits and Expectations. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://libraries.pewinternet.org/files/2013/06/PIP_Younger_Americans_and_libraries.pdf

⁸²⁴ Naughton, R., Agosto, D.E. (2012). Favorite websites: understanding prior knowledge of teens' mental models of public library websites for teens. *Proceedings of the American society for information science and technology*, 49(1), 5-6.

Internets

Atsevišķas bibliotēkas vajadzībām veidotas tīmekļa vietnes nepieciešamību promocijas darba respondenti vērtē e-anketā, atbildot uz jautājumu „Vai bibliotēkai ir vajadzīga sava interneta vietne (mājaslapa)?”. Fokusgrupu diskusijās skolēni izsaka savu viedokli par bibliotēku popularizēšanas iespējām internetā. Divās diskusijās pa vienam zēnam vispārīgi norāda, ka internets būtu vislabākais veids, kā pusaudžus informēt par bibliotēku aktivitātēm. Viens no zēniem, nenosaucot konkrētus portālus, norāda uz iespējamo informācijas ievietošanu „visādos portālos”. Pārējie skolēni, apspriežot informēšanas iespējas internetā, diskutē par bibliotēkas vajadzībām veidotas tīmekļa vietnes nepieciešamību, kā arī sociālo tīklu, skolvadības sistēmas *E-klase* un e-pasta potenciālu.

Tīmekļa vietne un tās saturs. Lielākā daļa e-anketas respondentu pauž vispārīgu atbalstu bibliotēkas tīmekļa vietnes esamībai (sk. 5.12. att.).

5.12. att. Bibliotēkas tīmekļa vietnes nepieciešamība pusaudžu skatījumā (%; n=820)

Visvairāk respondentu jeb 41% (334), atbildot uz jautājumu „Vai bibliotēkai ir vajadzīga sava tīmekļa vietne?”, izvēlas atbilžu variantu „jā”. Tālāk seko „drīzāk jā” – 28% (229), bet vismazāk populārā atbilde ir „nezinu” – 9% (78). Summējot atbilžu variantus „jā” un „drīzāk jā”, bibliotēkas vietnes nepieciešamību atbalsta vairākums pusaudžu jeb 69%. 22% (179) respondentu neatbalsta šādas vietnes nepieciešamību, izvēloties atbildēt ar „drīzāk nē” vai „nē”. Analizējot iegūtos rezultātus pēc respondentu reģionālās piederības, nav konstatētas būtiskas atšķirības starp Rīgu vai Latvijas kultūrvēsturiskajiem apgabaliem (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 16. pielikumu). Tādējādi var secināt, ka respondentu reģionālajai piederībai nav tiešas saistības ar atbalstu bibliotēkas tīmekļa vietnes esamībai. Savukārt nozīmīgas atšķirības ir vērojamas, skatot rezultātus pēc dzimuma. Meitenes bibliotēkas tīmekļa vietnes nepieciešamību atbalsta vai drīzāk atbalsta vairāk nekā zēni un otrādi (Hī kvadrāts, $p \leq 0,05$, sk. 17. pielikumu). Seši (2 meitenes un 4 zēni) no e-anketas respondentiem savos komentāros e-aptaujas beigās uzsver bibliotēku tīmekļa vietņu nepieciešamību. Iepriekš atbildot uz jautājumu „Vai bibliotēkai ir vajadzīga sava tīmekļa vietne?”, viens no viņiem gan ir izvēlējis atbilžu variantu „drīzāk nē”, kamēr pārējie: „jā” vai „drīzāk jā”. Šo sešu skolēnu vidū četri uzskata, ka būtu nepieciešama vienota Latvijas bibliotēku, pilsētas bibliotēku tīmekļa vietne vai arī atsevišķa vietne katrai bibliotēkai:

„Gribētu, lai bibliotēkas apvienojas vienā mājaslapā, kur viss galvenais būtu redzams vienā vietā.” (Meitene)

„Latvijai vajag koplietojamu mājaslapu, kur var atrast un sazināties ar visām Latvijas bibliotēkām.” (Zēns)

„Varētu katras pilsēta izveidot vienu *weba* adresi ar, ar visām tās pilsētas bibliotēkām.” (Zēns)

„Es gribētu, lai Latvijas bibliotēkām internetā būtu savas tīmekļa vietnes.” (Oriģināltekstā: *Я бы хотел бы, чтобы у Латвийских библиотек были бы свои сайты с Интернете.*) (Zēns)

Pa vienai meitenei un zēnam savos komentāros norāda uz bibliotēkas tīmekļa vietni kā pieejas punktu digitālai bibliotēkai. E-anketēšanas rezultāti liecina, ka tie pusaudži, kuri ir bibliotēku lietotāji⁸²⁵, ievērojami vairāk atbalsta vai vismaz drīzāk atbalsta bibliotēkas vietnes nepieciešamību (Hī kvadrāts, $p \leq 0,05$, sk. 18. pielikumu). Starp visiem 537 respondentiem, kuri apmeklēja skolas bibliotēkas, 75% (404) atbalsta vai drīzāk atbalsta šādu vietni, bet starp 284 skolēniem, kuri lieto publiskās bibliotēkas – 81% (229). Tomēr arī starp tiem pusaudžiem, kuri sevi pozicionē kā bibliotēku nelietotājus, vairākums atbalsta vai drīzāk atbalsta šādas vietnes esamību. Tādi ir 56% (159) no visiem pusaudžiem, kuri sevi uzskata par skolu bibliotēku nelietotājiem un 62% (334) no visiem publisko bibliotēku nelietotājiem. Uz pusaudžu atbalstu bibliotēkas vietnei norāda arī fokusgrupu diskusiju rezultāti. Lai arī vairums diskusiju dalībnieku sevi neuzskata par bibliotēku lietotājiem (sk. 5.2.1. apakšnodaļu), starp 23 fokusgrupu diskusiju dalībniekiem, kuri izsaka savu viedokli par bibliotēkas tīmekļa vietnes nepieciešamību, vairākums jeb 20 pusaudži pauž atbalstu šādai vietnei. Viņuprāt, šāda vietne ir vajadzīga, turklāt tā pusaudžu skatījumā noderētu gan tiem, kam interesē kāda noteikta bibliotēka un kuri jau ir aktīvi bibliotēku lietotāji, gan tiem, kuri ikdienā bibliotēkas izmanto reti:

„[...] bibliotēkai tas būtu ļoti pozitīvi tāpēc, jo pievienosies arī cilvēki... Ne jau tie, kas bieži apmeklēja bibliotēku, bet arī tie, kas sēž internetā un ja viņi nevarētu atrast šo informāciju, ko viņi grib, tad viņi noteikti nākamais aiz *Google*, kur viņi meklētu ir tajā bibliotēkas mājaslapā.” (Zēns)

„[...] es tā ikdienā nekad, nu, tā neizmantoju to bibliotēku, bet, jā, ja tiešām kaut ko vajag, būtu vienkāršāk, ja, nu, tā bibliotēka būtu kaut kā internetā.” (Zēns)

Vēl pusaudžu skatījumā vietnes esamība bibliotēku padara mūsdienīgu un ir uzskatāma par būtisku bibliotēkas publicitātes rīku:

„[...] noteikti arī būtu noderīgi tādēļ, lai arī popularizētu pašu bibliotēku kā tādu, jo, ja agrāk bija tā, ka cilvēki patiešām gāja, jo nebija pieejams, jo, nu, nebija pieejams tik daudz kas internetā, lasīja grāmatas. Tagad tas viss ir nobālējies. Un tā viņām savā ziņā būtu reklāma laba.” (Meitene)

Pēc to pusaudžu atbildēm, kuri atbalsta bibliotēkas vietnes esamību, iespējams secināt, ka, viņuprāt, šobrīd bibliotēkas neuztur savas tīmekļa vietnes, tomēr tādas būtu nepieciešams veidot un uzturēt. Daži no šiem skolēniem uzskata, ka atsevišķa vietne būtu vajadzīga katrai bibliotēkai. Pretējās domās gan ir trīs meitenes, kuras visas piedalās vienā diskusijā. Viņas domā, ka atsevišķi bibliotēkas vajadzībām veidota un uzturēta tīmekļa vietne nav nepieciešama vai arī tā nav prioritāte. Divas no šīm meitenēm izsakās, ka veiksmīgāks risinājums būtu informācijas par bibliotēku ievietošana citos,

⁸²⁵ Šeit un turpmāk, atsaucoties uz 18. pielikumu, domāti skolu vai publisko bibliotēku lietotāji, jo šos bibliotēku tipus pusaudži saskaņā ar promocijas darba anketēšanas rezultātiem izmanto visvairāk

pusaudžu vidū daudz izmantotos resursos, piemēram: *E-klasē* vai „kaut kādā populārākā vietā, tur kaut kāda reklāma vai kaut kas tāds.” Savu viedokli skolnieces pamato ar to, ka pusaudži paši „neietu” un „nemeklētu kaut kādu bibliotēku”. Cita meitene, izsakoties par bibliotēkas tīmekļa vietnes nepieciešamību, norāda, ka „vispirms vajag padomāt par ārējo skatu, nevis par internetu”.

Izsakoties par tīmekļa vietnes nepieciešamību, pusaudži visbiežāk atklāj, ka, viņuprāt, bibliotēkas tīmekļa vietnei vajadzētu sastāvēt no e-kataloga, aktuālās informācijas, foruma, kontaktinformācijas, kā arī elektroniski nodrošināt izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņa pagarināšanu. Vēl pusaudži atzinīgi novērtētu iespēju piekļūt pilnteksta informācijai uzreiz no saviem mājās datoriem.

E-katalogs (meklētājs). Četrās diskusijās 16 skolēni uzskata, ka bibliotēkām būtu nepieciešami e-katalogi, kas ļautu pirms fiziska bibliotēkas apmeklējuma noskaidrot, kādas grāmatas par noteiktu tēmu vai arī kāda konkrēta grāmata bibliotēkā ir pieejama, vai interesējošie izdevumi jau nav izsniegti kādam citam lietotājam. Viena no šīm respondentēm arī aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām, aprakstot mūsdienīgu bibliotēku, norāda uz e-kataloga nepieciešamību. No e-katalogā integrētajām meklēšanas iespējām skolēni īpaši izceļ tematisko meklēšanu. Piemēram:

„[..], kur varētu redzēt visu viņu grāmatu sarakstu un izvēlēties grāmatu pēc sev tās interesējošās jomas, piemēram, (es nezinu, ko man te teikt), nu es nezinu, ābeles, kaut vai. Un tur izrādītos grāmatas, kas ir saistītas ar konkrēto tēmu.” (Zēns)

Neviens no šiem skolēniem, kuru vidū valda pilnīga vienprātība par e-kataloga nepieciešamību, nelieto bibliotēkārājā vidē pieņemto terminu „e-katalogs”, bet izmanto apzīmējumus: „meklētājs”, „grāmatu saraksts” vai norāda uz iespēju tiešsaistē meklēt, apskatīties, pārbaudīt, uzzināt, kādus informācijas resursus piedāvā bibliotēkas. Šāda iespēja skolēniem šķiet ļoti vēlama, šobrīd bibliotēkās neesoša. Viena meitene uzsver, ka bibliotēkas tīmekļa vietne kļūst nepieciešama tikai tādā gadījumā, „ja tiešām tur ir tāds meklētājs un var atrast, vai tā grāmata ir pieejama vai nav”. Vienīgā starp visiem pētījuma dalībniekiem, kura lieto jēdzienu „katalogs” un kura tieši atsaucas uz tā reālu izmantošanu, ir kāda e-anketas respondente. E-anketas beigās atstātajā komentārā viņa raksta:

„man patīk Latgales Centrālās Bibliotēkas katalogs, kuru var lietot arī sēžot mājās un pat meklēt nosaukumus angliski (oriģinālvalodā!!!)”

Fokusgrupu diskusiju laikā tikai viens skolēns stāsta, ka, lai gan pats nav izmantojis, viņš zina, ka viņa skolas bibliotēkai ir „interneta bibliotēka”, kas ļauj noskaidrot grāmatu pieejamību bibliotēkā. Šis pats skolēns vēl norāda uz līdzīgu iespēju kādā Latvijas portālā – pārbaudīt, kas pieejams citu skolu bibliotēku krājumos (sk. 5.3.2. apakšnodaļu). Cita zēna teiktais, ka „vajadzētu arī mājaslapu, kur rakstīt, nu, vismaz, lielākā daļa grāmatu, kas tur ir”, ļauj apgalvot, ka bibliotēku krājuma un tā pieejamības atspoguļošana tiešsaistē skolēniem šķiet tehniski sarežģīti īstenojama.

Skolēnu zemo informētību par e-katalogu esamību būtiski ietekmē intereses trūkums par bibliotēkām un alternatīvas iespējas piekļūt informācijai. To apstiprina arī kāda respondenta atbilde.

Viņš, pēc norādīšanas uz e-kataloga nepieciešamību, uz moderatores uzdoto papildjautājumu „Vai nav pamanījis bibliotēku e-katalogus?” atbild:

„Neesmu interesējies! [..], ja man kādu [grāmatu] vajag, tad man vienmēr ir kaut kur! Ja tā labi meklē, tad ir!”

Kopumā bibliotēku e-katalogu piedāvāto iespēju ieviešanu bibliotēkās fokusgrupu diskusiju dalībnieki saista ar bibliotēku nākotnes pakalpojumiem.

Aktuālā informācija. Četrās diskusijās 9 pusaudži norāda, ka bibliotēkas vietnei vajadzētu atspoguļot bibliotēkas aktualitātes, lai varētu zināt un apskatīties, kas notiek konkrētajā bibliotēkā, kādi ir bibliotēkas jaunieguvumi. Viena no meitenēm pauž viedokli, ka tikai šādas informācijas ievietošana tīmekļa vietnē, ja vien tā papildus arī nepiedāvā e-katalogu (meklētāju – respondentes formulējums), nav nepieciešama.

Elektroniska izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņa pagarināšana. Piecu skolēnu trīs diskusijās paustie viedokļi liecina, ka bibliotēkas tīmekļa vietnei vajadzētu nodrošināt iespēju elektroniski pagarināt izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņu (skolēnu izteiktie viedokļi par tūlītējās ziņojumapmaiņas (*Skype*) izmantošanu, t.sk. arī lai pagarinātu izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņu, apkopotī 5.3.2. apakšnodaļā). Papildus šiem viedokļiem viena no fokusgrupu diskusiju dalībniecēm aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām arī norāda, ka vēlētos, lai „grāmatas tiek reģistrētas programmā, termiņu var pagarināt internetā”. Diskusiju laikā cita meitene, atsaucoties uz līdzību ar skolvadības sistēmu *E-klase*, apraksta plašāk, kādas iespējas vajadzētu nodrošināt bibliotēkas tīmekļa vietnei saistībā ar izsniegto informācijas resursu pagarināšanu:

„[...] varētu reģistrēties. Nu, ja mājaslapa būtu. [...] Un tur rāda kādas grāmatas tur, nu, tev tieši tur termiņš liek. Un, ja tu esi nokavējis un neesi neko pagarinājis, viņš arī tev rāda katru dienu. Nu, tur, kur atzīmes, piemēram, tur viņš liek to cenu, cik tev būs jāmaksā. Vai nu piezīmes raksta kaut kādas, atgādinājumus.”

Pārējie respondenti tikai vispārīgi norāda uz šādas iespējas nepieciešamību, nesniedzot plašāku raksturojumu.

Forums. Vienas diskusijas laikā trīs skolēni pauž atbalstu idejai skolas vai bibliotēkas vietnē izveidot forumu, kas nodrošina saziņu ar bibliotēku, ļauj pagarināt izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņu.

Kontaktinformācija. Trīs skolasbiedrenes apspriež kontaktinformācijas nepieciešamību. Divas meitenes norāda, ka bibliotēkas vietne atvieglotu bibliotēkas kontaktinformācijas noskaidrošanu. Cita dalībiece uzsver, ka kontaktinformācija būtu galvenais, ko viņa meklētu bibliotēkas tīmekļa vietnē, turpretim viņas vienaudze iebilst, sakot, ka: „to tāpat var atrast! Ieraksti *Google* un būs.” Tāpēc šīs respondentes skatījumā kontaktinformācijas atspoguļošanai nevajadzētu būt galvenajam bibliotēkas tīmekļa vietnes izveidošanas mērķim.

Pilnteksta informācija. Viens zēns, apspriežot vēlamo bibliotēkas tīmekļa vietnes saturu, atklāj, ka ar tās starpniecību vēlētos atrast un arī no sava mājas datora piekļūt pilnteksta informācijai. Diskusiju laikā arī viņa vienaudži, tieši neatsaucoties uz iespējamo bibliotēkas tīmekļa vietnes saturu, norāda, ka atbalstītu un izmantotu šādā veidā pieejamu informāciju (sk. 5.2.1. apakšnodaļu).

Sociālie tīkli. 11 skolēni, galvenokārt – meitenes, četrās diskusijās dalās domās par sociālo tīklu kā komunikācijas kanāla lietderīgumu ar bibliotēkām saistīta satura izplatīšanā (sk. 5.3.1. apakšnodaļu). Vairums norāda, ka sociālie tīkli ir viena no vai arī vispiemērotākā iespēja pusaudžu informēšanai. Sociālos tīklus, viņuprāt, varētu izmantot, lai veidotu un uzturētu bibliotēkas kontu vai ar to starpniecību izsūtītu informējošus ziņojumus.

Nepieciešamību bibliotēkām izmantot sociālos tīklus, konkrēti *Draugiem.lv* un *Twitter*, skolēni pamato ar šo resursu popularitāti un norāda, ka paši tos regulāri izmanto. Tomēr to respondentu vidū, kuri nosauc sociālos tīklus kā līdzekli pusaudžu informēšanai, izskan viedoklis, ka šādā gadījumā ieguvēji būtu tikai sociālo tīklu lietotāji, nevis visa potenciālā mērķauditorija:

- „Tas jau būtu labums tikai tiem, kas tur ir reģistrējušies.” (Meitene)
- „Pensionāri jau nav reģistrējušies!” (Meitene)
- „Visu skolu nevarētu salikt *Draugos*.” (Meitene)

Divās diskusijās vairāki skolēni neatbalsta sociālo tīklu, konkrēti *Draugiem.lv* un/vai *Twitter*, izmantošanu informēšanai par bibliotēku aktualitātēm. Šie respondenti norāda uz sociālo tīklu trūkumiem, neminot nevienu priekšrocību. Piemēram:

- „*Draugiem.lv* tur ne vienmēr iet viena un tā pati reklāma. Tā, ka var arī netrāpīt un neizlasīt to ziņu.” (Meitene)
- „Ja tev vajadzēs, tad tu jau nemeklēsi pa visiem *Draugiem*, *Twitter*, bet ieiesi bibliotēkas lapā un viss! Un tu tur atradīsi visu ko. Kas nepieciešams.” (Zēns)

Konkrēto respondentu skatījumā citi komunikācijas kanāli: bibliotēkas tīmekļa vietne un televīzija būtu efektīvāki un potenciālajiem interesentiem ērtāki.

E-klase. Vienas diskusijas laikā septiņu skolēni apmainās viedokļiem par skolvadības sistēmas *E-klase* (nevis publiski pieejamā portāla *E-klase*) izmantošanu bibliotēku īstenoto aktivitāšu popularizēšanai no reģistrēto lietotāju perspektīvas (sk. 5.1.6. apakšnodaļu). Diskusiju pusaudžu vidū aizsāk viena no respondentēm, norādot uz *E-klasi* kā iespējamo alternatīvu bibliotēkas tīmekļa vietnei. Viņasprāt, ar bibliotēkām saistītas informācijas ievietošana šajā skolvadības sistēmā ļautu visefektīvāk uzrunāt tieši pusaudžu auditoriju, sekmējot bibliotēku popularitātes palielināšanos pusaudžu vidū. Pārējie diskusijas dalībnieki izsaka pretēju viedokli, par daudz piemērotāku viņu informēšanai atzīstot bibliotēkas tīmekļa vietni. Divi respondenti norāda, ka viņu pārstāvētās klases konkrēto skolvadības sistēmu vispār neizmanto. Citas klases pārstāve atklāj, ka, lai arī viņas klase izmanto *E-klasi*, viņai tajā ievietotā informācija nav pieejama, jo „mamma nesaka paroli”. Viens respondents norāda, ka bibliotēkām „šausmīgi dārgi” izmaksātu informācijas ievietošana *E-klasē*. Pa vienai meitenei atsaucas

uz iespējamām tehniskām problēmām un *E-klasi* raksturo kā nišu produktu, kas informāciju ļautu izplatīt tikai starp pusaudžiem.

E-pasts. Četrās diskusijās pa vienam skolēnam pauž savu viedokli par e-pasta piemērotību informēšanai par bibliotēku aktualitātēm. Trīs skolēni uzskata e-pastu par piemērotu, lai ar tā starpniecību izsūtītu informāciju par bibliotēkās notiekošo. Viņu vidū viena pusaudze norāda, ka informatīvos e-pastus vajadzētu izsūtīt tikai „bibliotēkas klientiem”. Arī cita skolniece izsakās, ka viņu noteikti apgrūtinātu bibliotēkas izsūtīta informācija e-pastā, tāpēc viņa šādu informēšanas iespēju neatbalsta.

Televīzija

Trīs diskusijās septiņi pusaudži iesaka informēt par bibliotēku aktualitātēm ar televīzijas, piemēram, reklāmu starpniecību. Viņuprāt, šāds informēšanas veids ļautu uzrunāt visvairāk cilvēku no dažādām lietotāju grupām. Viens respondents skaidri norāda, ka reklāmas televīzijā būtu vienīgais informēšanas veids, kam viņš dotu priekšroku.

Mobilais telefons

Trīs diskusijās četri skolēni apspriež informācijas saņemšanu mobilajā telefonā, konkrēti – īsziņas veidā. Trīs respondenti šādu informēšanas iespēju sauc par piemērotu, kamēr viens skolēns to raksturo kā visērtāko. Cits skolēns informatīvu īsziņu izsūtīšanu uzskata par mūsdienās daudz izmantotu metodi, kas, viņuprāt, būtu piemērota arī bibliotēkām. Savukārt viena skolniece izsakās, ka viņa nevēlētos saņemt īsziņas no bibliotēkas, un šāds informēšanas veids būtu apgrūtinošs. Viņas diskusijas kolēģis, kurš atbalstīja īsziņu izsūtīšanu, uzskata, ka nevēlamu īsziņu saņemšana ir vienkārši pārtraucama, sakot: „paņem nobloķē numuru un viss!”.

Skola

Skolu kā iespējamo komunikācijas kanālu divās diskusijās apspriež četri respondenti. Trīs no viņiem atbalsta informācijas izplatīšanu skolās:

„Paziņo skolām, tad skola pēc tam tālāk apziņo skolēnus. Piemēram, katra klases audzinātāja pasaka bērniem, piemēram, un kāds brīvprātīgais tad arī var aiziet, ja tā apziņo, pasaka.” (Meitene)

„Būtu labi arī kaut kādi paziņojumi skolā. Tur uz informācijas galda uzlikt vai piekarināt pie kaut kāda, pie durvīm skolas.” (Zēns)

„Var arī [skolā] uz stenda uzlikt afišu kaut kādu.” (Zēns)

Iepriekš izteiktā un augstāk citētā ierosinājuma lietderību par afišas izvietojumu skolas stendā apšaubā kāds zēns. Viņuprāt:

„[..], ja jau cilvēks nestaigā uz bibliotēku, tad viņa viņu nepiespiedīs iet uz bibliotēku. [...] kaut kā neloģiski, ka ieraudzīs un tad baigi bieži sāks iet.”

Lai arī skola ir minēta kā potenciālā vieta, kur izplatīt informāciju par bibliotēku aktualitātēm, skolēnu izteikumi liecina, ka viņi nav pārliecināti, ka šādā veidā būtu iespējams bibliotēkām piesaistīt lielu interesentu skaitu.

Bibliotēka un tai tuvākā apkārtnē

Trīs diskusijās trīs skolēni uzsver, ka informācija par bibliotēku aktivitātēm drukātu afišu un plakātu veidā jāizvieto gan bibliotēkā, gan tās tuvumā.

Mājas pastkastīte

Divās diskusijās pa vienam respondentam iesaka informāciju izplatīt, iemetot drukātus materiālus tuvākās apkārtnes iedzīvotāju pastkastītēs. Meitene norāda, ka tās varētu būt nelielas afišas:

„[..] tādas, lai izceļ, nevis kā vienmēr, kad tur atnāk kaut kāds *Rimi* katalogs, un tu redzi, kas tas ir, un tu izmet ārā, bet, nu, kaut ko tādu, kas tiešām uzmanību piesaista.”

Savukārt, zēns izsaka vēlmi mājas pastkastītē saņemt informāciju par bibliotēkā pieejamām grāmatām brošūras veidā:

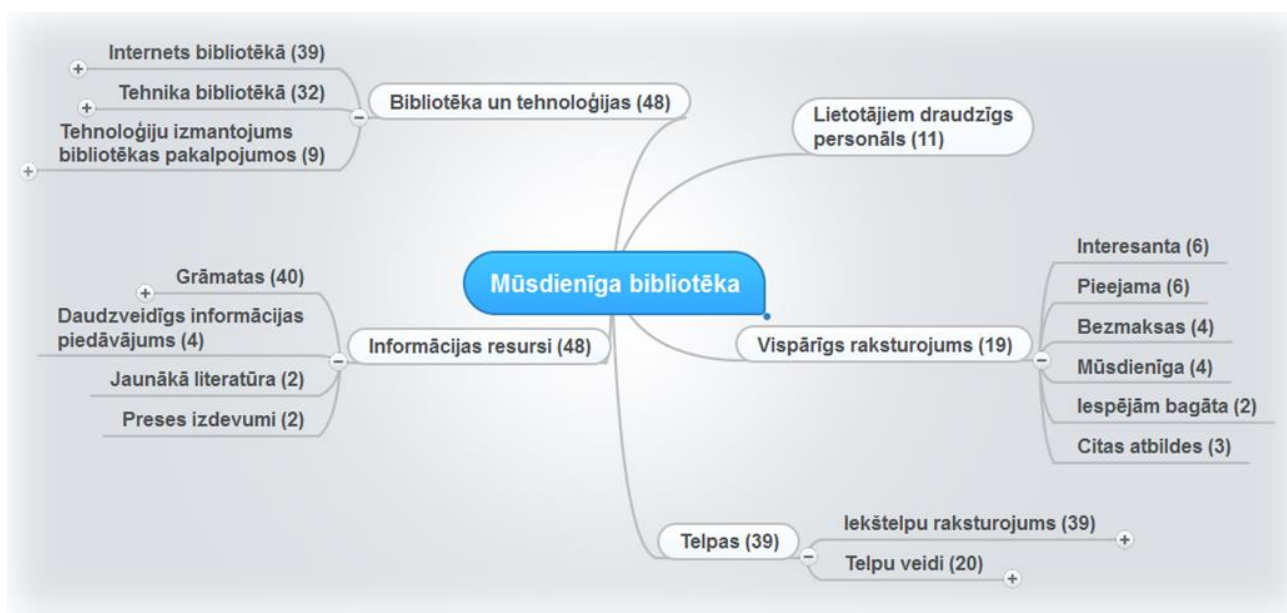
„[..] pēc mēneša laika tev atnāk uz mājām viss tas bibliotēkas grāmatu apskats. Tieši tavam vecumam atbilstošs, un tev, tu izlasi, tu varbūt esi ieinteresēts pēc kāda nosaukuma un aizej paņemt.”

Konkrētais zēns precizē, ka pa pastu izsūtīto materiālu saņēmējus iepriekš, piemēram, reģistrējoties vajadzētu aptaujāt, lai viņiem sūtītie materiāli pēc iespējas vairāk atbilstu to saņēmēju interesēm.

5.2.4. Mūsdienīga bibliotēka pusaudžu skatījumā

Analizējot pusaudžu skatījumu uz mūsdienīgu bibliotēku, galvenokārt izmantotas skolēnu aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām saņemtās atbildes uz jautājumu „Kādam jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?”. Atveišķos gadījumos tās papildinātas ar tematiski saistītiem skolēnu viedokļiem no fokusgrupu diskusijām un e-anketā sniegtajiem komentāriem.

Rakstiski, atbildot uz minēto jautājumu, pusaudži visbiežāk norāda uz bibliotēkas saistību ar tehnoloģijām (48), informācijas resursiem (48), telpām (39), sniedz vispārīgu bibliotēkas raksturojumu (19), vai uzsver nepieciešamību pēc lietotājiem draudzīga personāla (11) (sk. 5.13. att., detalizētāks pusaudžu asociāciju apkopojums pieejams 19. pielikumā).

5.13. att. Galvenās pusaudžu asociācijas mūsdienīgas bibliotēkas aprakstīšanai (n=61)

Pusaudžu viedokļi par mūsdienīgu bibliotēku aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām tika vākti pēc līdzīgas metodoloģijas, kāda izmantota promocijas darba teorētiskajā bāzē iekļautā *Bibliotēkas 2.0* modeļa izstrādei.⁸²⁶ Abu pētījumu mērķis ir noskaidrot pusaudžu vai *Bibliotēkas 2.0* modeļa gadījumā – BIZ speciālistu izpratni par bibliotēku mūsdienās. Ja, aprakstot mūsdienīgu bibliotēku, vairāk nekā puse fokusgrupu diskusiju dalībnieku min grāmatas, bibliotēkā uz vietas pieejamu internetu un raksturo mūsdienīgas bibliotēkas iekšējās telpas, tad mazliet vairāk nekā puse BIZ speciālistu, definējot *bibliotēku 2.0*, vispirms norāda uz mijiedarbības iespējām, ko nodrošina mūsdienīgas tehnoloģijas. Salīdzinoši tikai neliels skaits Latvijas pusaudžu aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām min tehnoloģiju izmantošanu mūsdienīgas bibliotēkas pakalpojumos, netieši dodot norādes uz tehnoloģiju atbalstītām mijiedarbības iespējām. Tādējādi ir pamats secināt, ka pastāv būtiskas atšķirības, kā mūsdienīgu bibliotēku redz nozares speciālisti un pusaudži. Ja BIZ speciālisti mūsdienīgu bibliotēku saista ar pārmaiņām lietotāju un bibliotēku savstarpējā mijiedarbībā sociālo tīmekļa tehnoloģiju transformētā jaunajā līdzdalības kultūrā,⁸²⁷ tad pusaudži šādas pārmaiņas tikpat kā nesaskata. Viņi vispirms bibliotēku traktē kā fizisku iestādi, kas nodrošina pieeju drukātām grāmatām un arī internetam. Turklāt šādu viedokli apstiprina ne tikai pusaudžu rakstiski sniegtās atbildes, bet arī viņu teiktais fokusgrupu diskusijās. Arī gadu agrāk Latvijā veiktais pētījums, kurā analizēti 5.-9. klašu skolēnu zīmējumi par tematu „ideālā jeb nākotnes bibliotēka”, atklāj, ka „biežāk zīmētie ideālās bibliotēkas elementi ir grāmatas (58%) un datori

⁸²⁶ Holmberg, K. et al. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 671-672.

⁸²⁷ Turpat. 677. lpp.

(54%). Citas lietas attēlotas ievērojami retāk.⁸²⁸ Vēl salīdzinoši daudz abos pētījumos Latvijas skolēni norāda uz ērtu bibliotēkas iekārtojumu un ēdināšanas zonu. Abu pētījumu dalībnieki (biežāk – promocijas darba respondenti) mūsdienīgas bibliotēkas raksturojumā iekļauj personālu, dod norādes uz klusumu, piemēram, kluso lasītavu, kā arī atsaucas uz bērnu stūrīša vai no pārējiem nodalītas zonas nepieciešamību dažādām vecuma grupām, t.sk. pusaudžiem. Nepieciešamību pēc pusaudžiem atsevišķas zonas bibliotēkā uzsver arī ārvalstu pētnieki^{829,830} un tas ir arī viens no pusaudžu izteiktiem ierosinājumiem attiecībā uz iespējamiem uzlabojumiem bibliotēkās.^{831,832}

Līdzīgi kā Latvijas pusaudži, arī Turcijas publisko un skolu bibliotēku lietotāji vecumā no 7 līdz 11 gadiem par visbūtiskākajiem bibliotēku pakalpojumiem uzskata cilvēku un informācijas savienošānu, pieeju datoriem un internetam, daudzveidīgas informācijas resursu kolekcijas, kā arī atsaucas uz bibliotēku kā fizisku vietu. Kopumā abu pētījumu respondenti līdzīgi raksturo mūsdienīgas vai izcilas bibliotēkas iekštelpas un bibliotēkā vēlamās telpu veidus. Savukārt, ja Latvijas pusaudži galvenokārt atklāj savas domas par mūsdienīgas bibliotēkas iekštelpām, tad Turcijas skolēni, piedāvājot izcilas bibliotēkas dizaina kritērijus, norāda arī uz bibliotēkas ārējo veidolu. Vēl viņiem, atšķirībā no promocijas empīriskā pētījuma dalībniekiem, bibliotēka kā fiziska vieta asociējas ar tās pieejamību 24 stundu garumā, un viņi daudz biežāk nekā Latvijas skolēni bibliotēku saista ar sociālām un kultūras aktivitātēm, norāda uz bērniem domātiem resursiem un pakalpojumiem.⁸³³ Arī ASV 13 līdz 19 gadus vecu pusaudžu teiktais atklāj, ka, lai arī tas nav primārais bibliotēkas izmantošanas iemesls, viņiem bibliotēka asociējas ar iespēju socializēties, esot bibliotēkas telpās. Cits ASV pētījums parāda līdzīgus rezultātus – lai arī tā respondentiem, tāpat kā promocijas darba pētījuma dalībniekiem, bibliotēkas vispirms asociējas ar grāmatām, raksturojot ideālo bibliotēku, viņi uzsver arī bibliotēkas kā sabiedriskas vietas un kultūras centra nozīmi.⁸³⁴ Vēl abu apskatīto ASV pētījumu dalībnieki, līdzīgi kā Latvijas pusaudži, norāda, ka vēlētos vairāk datorvietu, ērtas mēbeles un daudzveidīgu informācijas resursu, īpaši – grāmatu, piedāvājumu

⁸²⁸ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Ideālā jeb nākotnes bibliotēka skolēnu zīmējumos. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁸²⁹ Houston, N. (2011). Building a foundation for teen services. *Young Adult Library Services*, 9(2), 6-7.

⁸³⁰ Nowak, K. (2011). Serving teens in the public library. *Kentucky Libraries*, 75(3), 9.

⁸³¹ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 39.

⁸³² Lee, S. A. (2009). *Teen space: Designed for whom? : PhD thesis*. Los Angeles: University of California. P.213-222.

⁸³³ Önal, I. (2012). Building Excellent Libraries with and for Children. In: Bon, I., Cranfield, A., Latimer, L. (eds.). *Designing library space for children*. Berlin; Boston: De Gruyter Saur. P. 68-69, 72-80.

⁸³⁴ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 39.

bibliotēkās.^{835,836} Bez uzskaitītajiem faktoriem vienā no jau iepriekš minētajiem ASV pētījumiem respondenti vēl atsaucas uz izmaiņu nepieciešamību bibliotēkas noteikumos attiecībā uz datoru lietošanu un uzvedību, kā arī īpaši izceļ draudzīgu bibliotēkas personālu kā faktoru, kas varētu sekmēt bibliotēku izmantošanu.⁸³⁷ Savukārt, 2005. gadā atklātas un labiekārtotas ASV bibliotēkas lietotāji –pusaudži, norāda, ka vidē, kas jau lielā mērā atbilst iepriekš minētajos pētījumos apskatītajam mūsdienīgas bibliotēkas raksturojumam, viņi vēl vēlētos redzēt akvāriju, deju grīdu, video spēļu konsoles, ierakstu studiju, kā arī darba stacijas, kas vienlaicīgi diviem līdz trīs lietotājiem ļautu darboties pie viena datora.⁸³⁸ Ja iepriekš aplūkotā, Latvijā veiktā pētījumā rezultāti arī parāda inovatīvu pieeju izmantošanu (roboti, interaktīvas tāfeles u.c.) kā ideālās jeb nākotnes bibliotēkas sastāvdaļu,⁸³⁹ tad promocijas darba empīriskajā pētījumā analizētajos skolēnu viedokļos par mūsdienīgu bibliotēku šādu asociāciju nav. Vienīgi daži respondenti fokusgrupu diskusiju laikā šādas un līdzīgas iespējas saista ar bibliotēku attīstības potenciālu tālākā nākotnē. Salīdzinoši daudz respondentu, aprakstot mūsdienīgu bibliotēku, atsaucas uz viņiem saprotama bibliotēkas un informācijas resursu izkārtojuma nepieciešamību. Šī problēma ir aktuāla arī Kanādas pusaudžu vidū, jo pusaudžiem ir grūti atrast vai izvēlēties sev saistošas grāmatas starp pilnajiem bibliotēkas plauktiem. Turklāt vēl konkrētā pētījuma dalībnieki, tāpat kā Latvijas pusaudži norāda, ka bibliotēkā vajadzētu būt ērtām mēbelēm, gaišām telpām, ka arī būtu jāatļauj ēst bibliotēkas telpās.⁸⁴⁰

Lai arī empīriskā pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka mūsdienīga bibliotēka pusaudžiem vispirms saistās ar pieeju informācijai mācību vajadzībām, pusaudžu vēlme pēc ērta iekārtojuma, dažādiem telpu veidiem un lietotājiem draudzīga personāla ir attiecināma arī uz citādāku bibliotēkas izpratni, kas nav pretrunā ar bibliotēkas kā kultūras centra, sabiedriskas vietas funkcionalitāti.

Turpinājumā, detalizētāk izklāstot rezultātus par mūsdienīgu bibliotēku, izmantots 5.13. att. atspoguļotais tematu iedalījums. Izvērstāka pusaudžu atbilžu kodēšanas shēma un asociāciju fiksēšanai

⁸³⁵ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 33-39.

⁸³⁶ Lee, S. A. (2009). *Teen space: Designed for whom? : PhD thesis*. Los Angeles: University of California. P.202-204.

⁸³⁷ Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P. 33-39.

⁸³⁸ Lamis, A., Gubbin, B.A.B. (2012). Programme: Jacksonville Public Library Children's and Teens' Libraries. In: Bon, I., Cranfield, A., Latimer, L. (eds.). *Designing library space for children*. Berlin; Boston: De Gruyter Saur. P. 91.

⁸³⁹ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Ideālā jeb nākotnes bibliotēka skolēnu zīmējumos. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁸⁴⁰ Howard, V. (2011). What do young teens think about the public library? *Library Quarterly*, 81(3), 337, 341.

izmantotā domu karte pieejama 8. un 19. pielikumā. Atsevišķās vietās pusaudžu atbildes par mūsdienīgu bibliotēku papildinātas ar viedokļiem no fokusgrupu diskusijām un saņemtajiem komentāriem skolēnu e-aptaujā republikas pilsētās (sk. 5.3.4.2. apakšnodaļu un 5.1. tabulu).

Bibliotēka un tehnoloģijas

Starp visu 48 respondentu atbildēm (29 meitenes un 19 zēni), kuru vidū mūsdienīga bibliotēka saistīta ar tehnoloģijām, visvairāk, konkrēti – 39 pusaudži (24 meitenes un 15 zēni) norāda, ka bibliotēkā jābūt pieejamam internetam. Seši pusaudži (4 meitenes un 2 zēni) precizē, ka tam jābūt brīvi vai viegli pieejamam, četrās atbildēs (3 meitenes un 1 zēns) uzsvērta bezvadu interneta nepieciešamība, kamēr trīs skolēni (2 meitenes un 1 zēns) uzskata, ka mūsdienīgā bibliotēkā jābūt jaudīgam interneta pieslēgumam.

32 skolēni (16 meitenes un 16 zēni), aprakstot mūsdienīgu bibliotēku, atklāj, kādai tehnikai būtu jābūt šādā bibliotēkā. 27 skolēni (13 meitenes un 14 zēni) min, ka bibliotēkā jāatrodas vienam vai vairākiem datoriem. Viņu vidū septiņi respondenti (2 meitenes un 5 zēni) norāda, ka datoru skaitam jābūt pietiekamam vai mūsdienīgā bibliotēkā vajadzētu būt lielākam datoru skaitam nekā šobrīd. Vēl pieci skolēni (3 meitenes un 2 zēni) uzskata, ka datoriem jābūt jaudīgiem. Attiecībā uz datoru izmantošanas mērķi tikpat liels skaits (1 meitene un 4 zēni) norāda, ka bibliotēkā pieejamos datorus lietotāji izmantotu informācijas meklēšanai. Piemēram: „lai ātri var atrast, ko apmeklētājs vēlas” vai „var apskatīt informāciju, ko nevar atrast grāmatās”. Pieci skolēni (4 meitenes un 1 zēns) vispārīgi min, ka bibliotēkā jābūt mūsdienīgai tehnikai vai tehnoloģijām. Atsevišķi viņu vienaudži precizē, ka lietotāju vajadzībām būtu jābūt ērti pieejamam printerim, kā arī skenerim.

Līdzīgi kā viņu vienaudži, atklājot viedokļus par mūsdienīgu bibliotēku, arī skolēnu sniegtajos komentāros e-aptaujas noslēgumā rakstīts par datoriem un internetu bibliotēkas telpās. Starp šādiem astoņu respondentu (5 meitenes un 3 zēni) komentāriem sešos (3 meitenes un 3 zēni) norādīts, ka bibliotēkā nepieciešami datori un internets. Piemēram, divas meitenes uzsver, ka būtu vajadzīgs lielāks datoru skaits. Cita meitene ierosina bibliotēkās masveida izmantošanai piedāvāt planšetdatorus, kamēr kāds zēns norāda uz nepieciešamību biežāk atjaunot esošos datorus. Savukārt divas meitenes pauž uzskatu, ka datoriem nevajadzētu būt prioritātei bibliotēkas telpās:

„Bibliotēka tomēr ir vieta, kur lasīt grāmatas vai ņemt tās uz mājām, nevis vieta, kur bērni var pasēdēt pie datora. Priekš tam ir domāti digitālie centri. Jā, es pati izmantoju datoru bibliotēkā, bet tikai skolā un skolas vajadzībām, tomēr citi bērni izmanto to savām izklaidēm.”

„Manuprāt, nevajadzētu bibliotēkas pievienot datorus ar izklaides lietām. Neaizmirsīsim, ka tā ir bibliotēka.”

Visās iepriekš analizētajās atbildēs saistībā ar bibliotēku un tehnoloģijām, pusaudži apraksta tehnoloģijas, kas pieejamas bibliotēkā uz vietas. Lai arī retāk, tomēr, raksturojot mūsdienīgu bibliotēku, deviņi pusaudži (5 meitenes un 4 zēni) uzskata, ka mūsdienīgai bibliotēkai būtu jāizmanto tehnoloģijas arī savos pakalpojumos. Seši no šiem respondentiem (4 meitenes un 2 zēni) skaidri min, ka bibliotēkai jābūt pieejamai tiešsaistē, bet pieci skolēni (3 meitenes un 2 zēni) norāda uz digitālas bibliotēkas eksistenci. Neviens no skolēniem gan neizmanto šādu jēdzienu, bet atsaucas uz interneta

bibliotēku vai datorizētu arhīvu, vai apraksta iespēju saņemt grāmatas e-pastā (sk. 5.2.1. apakšnodaļu).

Kopā trīs skolēnu atbildes liecina, ka digitālas bibliotēkas saturam jābūt pieejamam tiešsaistē:

„Jābūt interneta bibliotēkai, grāmatu kopijas vajadzētu saņemt e-pastā.” (Meitene)

„Grāmatas varētu būt arī dabūjamās legāli caur e-pastu.” (Meitene)

„Jābūt internetā, kur pieejams viss.” (Zēns)

Divi respondenti pieļauj, ka pilnteksta informācija tiešsaistē arī varētu nebūt pieejama:

„Gandrīz visas grāmatas (puse) būtu bibliotēku datoros.” (Zēns)

„Datorizēts arhīvs, kur minētas visas pieejamās grāmatas.” (Meitene)

Vēl divas meitenes norāda uz konkrētiem e-pakalpojumiem, kas būtu vajadzīgi mūsdienīgai bibliotēkai. Viena meitene uzsver nepieciešamību piedāvāt iespēju elektroniski pagarināt grāmatu atdošanas termiņu, bet otra – uz e-kataloga nepieciešamību (sk. 5.2.3. apakšnodaļu).

Arī starp skolēnu komentāriem, kas tika saņemti e-aptaujā, sešos parādās vēlme izmantot digitālas bibliotēkas pakalpojumus. Šie pusaudži, tāpat kā fokusgrupu diskusiju dalībnieki, ierosina bibliotēkām piedāvāt iespēju tiešsaistē vai bibliotēkas tīmekļa vietnē piekļūt dažāda veida grāmatām, t.sk. audiogrāmatām. Viens no zēniem norāda, ka gribētu, lai „virtuālās grāmatas” (oriģināltekstā: *виртуальные книжки*) varētu „pārnests arī telefonā vai kādā no i-ierīcēm” (oriģināltekstā: *или перенести на телефон или ай девайс*), bet kāda meitene raksta šādi:

„Noteiktas grāmatas gribētos lasīt tiešsaistē, nu, vai vismaz dažas pirmās nodaļas.” (Oriģināltekstā: *Хотелось бы читать некоторые книги онлайн, ну или хотя бы несколько первых глав.*)

Vēl trīs respondenti savos komentāros izsaka ierosinājumus saistībā ar tehnoloģiju izmantojumu bibliotēkas pakalpojumos. Divi zēni norāda uz datorspēju pakalpojumu paplašināšanu, bet viena meitene vispārīgi aicina vairāk ieviest jaunas tehnoloģijas bibliotēku pakalpojumos.

Informācijas resursi

48 pusaudži (22 meitenes un 26 zēni) mūsdienu bibliotēku asociē ar informācijas resursiem, visbiežāk – grāmatām. Grāmatas kā mūsdienīgas bibliotēkas sastāvdaļu savās atbildēs iekļauj 40 respondenti (19 meitenes un 21 zēns). 25 no viņiem (12 meitenes un 13 zēni) uzsver, ka bibliotēkai jānodrošina daudzveidīgs grāmatu piedāvājums, vēl astoņi skolēni (7 meitenes un 1 zēns) norāda uz jauno grāmatu nepieciešamību, trīs (2 meitenes un 1 zēns) – uz senāk izdotu grāmatu iekļaušanu mūsdienīgas bibliotēkas krājumā, bet pa diviem skolēniem uzskata, ka šādā bibliotēkā jābūt grāmatām visiem vecumposmiem, vairākiem vienas grāmatas eksemplāriem un vēstures grāmatām.

Vēl attiecībā uz informācijas resursu nodrošinājumu mūsdienīgā bibliotēkā, no četrus respondenti (1 meitene un 3 zēni) puses tiek vispārīgi norādīts, ka bibliotēkai jāpiedāvā daudzveidīga informācija. Divi respondenti uzsver preses izdevumu un jaunākās literatūras iekļaušanu bibliotēkas krājumā.

Arī komentāros e-aptaujas noslēgumā piecas meitenes norāda uz bibliotēku kā iestādi, kur piekļūt informācijas resursiem galvenokārt – tieši grāmatām. Trīs no meitenēm izsaka vēlmi, lai bibliotēkās būtu vairāk grāmatu. Viena no viņām raksta šādi:

„Būtu interesanti, ja bibliotēkas piedāvātu jaunumus, bibliotēkās būtu vairāk grāmatu un nevajadzētu stāvēt rindā.” (Oriģināltekstā: *Было бы интересно, если бы библиотеки представляли новинки, в библиотеках было бы больше книг, и не приходилось бы стоять на очереди.*)

Gan fokusgrupu diskusiju dalībnieku izteiktie viedokļi un atbildes uz jautājumu par mūsdienīgu bibliotēku, gan e-aptaujā atstātie respondentu komentāri liecina, ka grāmata pusaudžu apziņā ir neatņemama gan mūsdienīgas, gan tradicionālas bibliotēkas sastāvdaļa.

Telpas

Raksturojot 39 pusaudžu atbildes (18 meitenes un 21 zēns) saistībā ar mūsdienīgas bibliotēkas telpām, tās iespējams grupēt kā iekštelpu raksturojumu un telpu veidus bibliotēkā. Nevienā no respondentu atbildēm nav ietverta skaidra norāde uz bibliotēkas ārējo veidolu, lai gan fokusgrupu diskusiju laikā viena no meitenēm uzskata, ka šobrīd bibliotēkas „noteikti ir grūti pamanāmas”:

„Kaut kāda zaļa māja, kaut kādā mājās stūrī, nu rūtis, piemēram. Viņas ir, viņš ir kaut kur iekšā, kaut kādā pagalmā jāiet cauri. Nu, es nevaru pamanīt, nav nekādas reklāmas ārā, lieli burti, nekas tamlīdzīgs.”

Respondenti, kuri aptaujā pirms fokusgrupu diskusijām sniedz mūsdienīgas bibliotēkas iekštelpu raksturojumu, visbiežāk uzsver nepieciešamību pēc ērtām telpām. Šādi atbild 19 skolēni (11 meitenes un 8 zēni), četri (1 meitene un 3 zēni) no viņiem precizē, ka bibliotēkā vēlas ērtas mēbeles. Vēl 16 pusaudži (6 meitenes un 10 zēni) norāda uz saprotama izkārtojuma nepieciešamību. Piemēram:

„Izkārtojums, kas neapmulsina, lai ātri var atrast vajadzīgo.” (Meitene)

„Pārskatāmi grāmatu plaukti.” (Meitene)

„Var atrast visu nepieciešamo.” (Meitene)

„Viegli atrodamas grāmatas, visām grāmatām jābūt ar īsiem aprakstiem.” (Zēns)

„Viss salikts pēc alfabēta.” (Zēns)

Vēl salīdzinoši daudz skolēnu – 11 (8 meitenes un 3 zēni) uzskata, ka mūsdienīgas bibliotēkas telpām jābūt gaišām. Pieci no šiem skolēniem (4 meitenes un 1 zēns) precizē, ka nepieciešams pietiekams apgaismojums. Sešas meitenes mūsdienīgu bibliotēku saista ar mājīgumu, četri skolēni (2 meitenes un 2 zēni) raksta, ka tām jābūt labiekārtotām. Pa diviem respondentiem atzīmē, ka mūsdienīgā bibliotēkā jābūt arī mūsdienīgam interjeram, bet telpām jābūt siltām un vēdinātām. Pa vienam respondentam savās atbildēs iekļauj variantus: klusas, krāsainas un skaistas. Arī fokusgrupu diskusiju laikā izskan atsevišķi viedokļi par bibliotēkas telpām un apmeklētājiem radīto iespaidu:

„Man labāk patīk astoņdesmitgadīgākās...[...] Jā, tur tā smarža, tie krēsli un viss...[...] Kad tu ieej tajā lasītavā, tur tāda interesanta smarža.” (Meitene)

„Tāda jaunmodīgāka, nevis tāda tā kā veco laiku, astoņdesmito, tāda bibliotēka. Kā jau viņas te visas standartā ir, bet nu tāda, tāda mūsdienīgā!” (Zēns)

Vēl aprakstot mūsdienīgu bibliotēku, 20 pusaudži (11 meitenes un 9 zēni) nosauc konkrētas telpas, kādām, viņuprāt, jābūt šādā bibliotēkā. Savukārt, fokusgrupu diskusiju laikā viens no deviņiem zēniem papildus iepriekš anketā rakstītajam ierosina, ka bibliotēkās būtu nepieciešams telpu dalījums pēc vecuma:

„Es domāju, ka bibliotēkās vajadzētu arī atsevišķākus iedalījumus. Lai man nav, lai es varētu sēdēt ar sava vecuma vienaudžiem, nevis ar kaut kādiem veciem pensionāriem.” (Zēns)

14 pusaudži (7 meitenes un 7 zēni) anketās, norādot telpu veidus, raksta, ka bibliotēkā jābūt lasītavai. Pieci no viņiem (2 meitenes un 3 zēni) precizē, ka jābūt klusajai lasītavai, lai var, piemēram, „netraucēti lasīt grāmatas”. Arī fokusgrupu diskusiju laikā vēl viena meitene atklāj savu pieredzi, kas liecina, ka iepriekšējā bibliotēkas apmeklējuma laikā viņai traucējis troksnis lasītavā:

„Es pēdējo reizi biju vasarā. Man vajadzēja atrast trīs teikumus. Es tad tur tajā klusajā zonā, kur vajadzēja būt, skanēja skaļa mūzika. Nevarēju neko palasīt.”

Vēl saistībā ar lasītavu bibliotēkā pa vienai meitenei un zēnam izsakās, ka tai ir jābūt ērtai. Vienā no fokusgrupu diskusijām cita meitene arī uzsver šādu nepieciešamību:

„[...] iekārtot ērtāk, varbūt, ka tu vari aiziet kā uz mājīgu vietu, nu apsēsties, atrast to, ko tev vajag un atdot grāmatas uzreiz atpakaļ, lai nav jāstaigā pa vairākām reizēm. [...] atzišos, neesmu gājusi vairākus gadus. Bet, nu varbūt, ka vajadzētu apskatīties, kā ir mainījies. Kad es gāju, tad nebija tādas iespējas. Kad bija nu vienkārši plaukti, grāmatas.” (Meitene)

Septiņi pusaudži (3 meitenes un 4 zēni) uzskata, ka mūsdienīgā bibliotēkā ir nepieciešama ēdināšanas zona, kamēr pa trim respondentiem atzīmē atpūtas zonas, audiotēkas un/vai videotēkas, bērnu stūrīša nepieciešamību. Audiotēku un/vai videotēku pusaudži vēlētos izmantot šādiem mērķiem:

„Klausīties audio/video ierakstus.” (Meitene)

„Noklausīties grāmatu ierakstus.” (Meitene)

„Skatīties filmas, kas uzņemtas pēc grāmatām.” (Meitene)

Vēl pa vienai meitenei un zēnam atsaucas uz labierīcību nepieciešamību mūsdienīgā bibliotēkā.

Vispārīgs raksturojums

19 respondentu (9 meitenes un 10 zēni) atbildēs rakstūtais klasificēts kā vispārīgs mūsdienīgas bibliotēkas raksturojums. Viņu vidū seši skolēni (4 meitenes un 2 zēni) uzskata, ka mūsdienīgai bibliotēkai jābūt interesantai vai pieejamai. Bibliotēkas pieejamību respondenti saista ar atvērtību lietotājiem, norāda uz ilgāku darba laiku vai raksta, ka šādu bibliotēku ir „viegli apmeklēt” vai tā ir „viegli sasniedzama”. Četrus respondentus atbilstoši norādes uz bibliotēku kā mūsdienīgu un bezmaksas institūciju. Attiecībā uz bibliotēku kā bezmaksas institūciju skolēni sniedz šādus atbilstošus variantus:

„Bezmaksas vismaz līdz 18 gadiem.” (Meitene)

„Pieejamai bez maksas.” (Zēns)

„Var ņemt grāmatas par velti.” (Zēns)

„Viss būtu bezmaksas.” (Zēns)

Divas meitenes uzskata, ka mūsdienīgai bibliotēkai ir jābūt iespējām bagātai, bet pa vienam respondentam raksta šādi:

„Ar jaunām tehnoloģijām apveltītai.” (Meitene)

„Iespēja pildīt darbus, prezentācijas.” (Meitene)

„Lasītāju kartes nomainīt pret plastmasas kartēm.” (Zēns)

Arī viena no e-aptaujas respondentēm savā komentārā ierosina izmaiņas saistībā ar lietotāju kartēm:

„Vajadzētu mainīt pieteikšanās procesu jaunā bibliotēkā. Piem. vienotu karti, kurā ir tikai dati un tā der jebkurā bibliotēkā.”

Vēl fokusgrupu diskusiju laikā kāds zēns aicina nosaukumu „bibliotēka” aizstāt ar kādu citu, viņaprāt, mūsdienīgāku vārdu, kas nebūtu saistīts ar klasiskajiem stereotipiem un spētu veicināt pozitīvāku tēlu:

„Es domāju, jāmaina vispār nosaukums, „bibliotēka” vārds nekam neder! Tā arī reāli sanāk, man, pasakot vārdu bibliotēka – ā, nu, grāmatas, viss: omītes, opīši! A, ja man pateiktu kādu citu vārdu, mani interesētu!”

Kāda meitene diskusiju laikā rosina padomāt par dažādām lietotāju grupām, konkrēti – cilvēkiem ar redzes traucējumiem.

Lietotājiem draudzīgs personāls

11 skolēni (4 meitenes un 7 zēni), raksturojot mūsdienīgu bibliotēku, atsaucas uz lietotājiem draudzīgu personālu. Bibliotēkas personālu savās atbildēs respondenti vēl apzīmē šādi: bibliotekāri/-es, darbinieki, konsultanti, strādnieki vai norāda uz apkalpošanu bibliotēkā. Aprakstot bibliotēkas personāla īpašības, respondenti lieto šādus apzīmējumus: atsaucīgs, gudrs, izglītots, izpalīdzīgs, jauks, labi informēts, laipns, māk sniegt informāciju par vēlamu enciklopēdiju vai grāmatu, pieklājīgs, pieņemams, saprotošs un zinošs.

5.3. *Tīmekļa 2.0* potenciāls bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības veicināšanai

Turpinājumā apkopoti anketēšanās un fokusgrupu diskusijās iegūtie rezultāti par bibliotēkām piemērotāko 12 *tīmekļa 2.0* risinājumu atpazīstamību un izmantojumu, pusaudžu vēlmi izmantot šos risinājumus mijiedarbībai ar Latvijas bibliotēkām, kā arī līdzdalību tiešsaistes satura pilnveidošanā.

5.3.1. *Tīmekļa 2.0* resursu un risinājumu atpazīstamība un izmantojamība

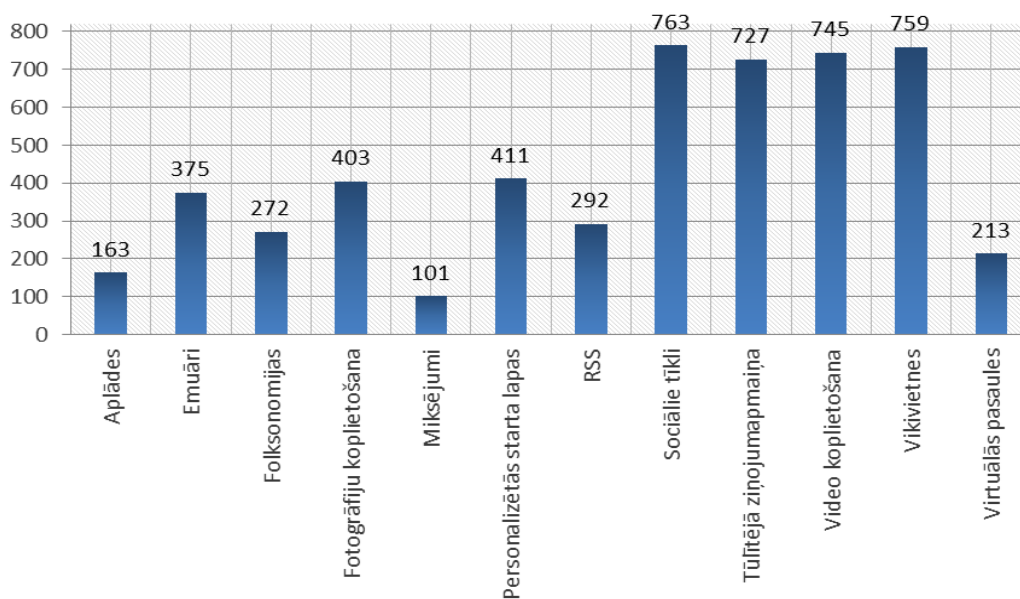
E-anketā par katru no pētījumā analizētajiem 12 *tīmekļa* risinājumiem tika atsevišķi uzdots jautājums, lai noskaidrotu, vai skolēni zina, kas ir konkrētais risinājums un vai to izmanto. Bija pieejami četri atbilžu varianti: „zinu un izmantoju”, „zinu, bet neizmantoju”, „nākotnē domāju izmantot”, „nezinu, kas tas ir” (sk. 20. pielikumu).⁸⁴¹ E-aptaujas rezultāti liecina, ka Latvijas pusaudžu vidū ārvalstu BIZ speciālistu ieteiktie 12 *tīmekļa 2.0* risinājumi nav vienlīdz populāri.

⁸⁴¹ Turpinājumā, analizējot rezultātus, diagrammās apkopoti skaitliskie rādītāji par visiem 12 *tīmekļa 2.0* risinājumiem, bet tekstā un pielikumos minētie procenti aprēķināti atsevišķi par katru no 12 *tīmekļa 2.0* risinājumiem.

Promocijas darba respondenti no 12 analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem visvairāk lieto sociālos tīklus. Tos izmanto 93% e-aptaujas respondentu. Arī fokusgrupu diskusiju rezultāti liecina par augstu sociālo tīklu popularitāti. Izmantojot sociālos tīklus, skolēni iesaistās līdzdalības aktivitātēs, seko līdzi jaunumiem savā tiešsaistes kontā, lieto tos saziņas vajadzībām ar draugiem un radniekiem, t.sk., lai apspriestu jautājumus saistībā ar mājasdarbu saturu, aizpilda laiku, iegūst informāciju un spēlē spēles. Bez sociālajiem tīkliem Latvijas skolēni vēl daudz izmanto vikivietnes, video koplietošanu un tūlītējo ziņojumapmaiņu. Šos risinājumus lieto gandrīz 90%. Savukārt, miksējumi, aplādes un virtuālās pasaules ir tie *tīmekļa 2.0* risinājumi, ko pusaudži izmanto vismazāk. Sešu jeb puses analizēto *tīmekļa 2.0* risinājumu gadījumā pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp meitenēm un zēniem. Arī fokusgrupu diskusijās izteiktie viedokļi parāda, ka, lai arī pusaudžu vidū sastopami dažādi viedokļi, četri e-aptaujā populārākie *tīmekļa 2.0* risinājumi ir zināmi un tie tiek izmantoti arī diskusiju dalībnieku vidū. Iegūtie rezultāti ļauj secināt, ka četru populārāko *tīmekļa 2.0* risinājumu augstā popularitāte ir saistīta ar konkrētiem un pusaudžu daudz izmantotiem tiešsaistes resursiem: sociālo tīklu *Draugiem.lv*, tiešsaistes enciklopēdiju un vikivietņu zināmāko piemēru *Vikipēdija*, video koplietošanas vietni *YouTube* un tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūru *Skype*.

Kopumā Latvijas pusaudži ir uzskatāmi par aktīviem *tīmekļa 2.0* risinājumu lietotājiem. Iegūtie rezultāti ļauj apgalvot, ka sociālos tīklus, vikivietnes, video koplietošanu un tūlītējo ziņojumapmaiņu lieto lielāks skaits Latvijas pusaudžu nekā viņu vienaudžu citur Eiropā, ASV un Malaizijā (sk. tālāk tekstā). Tomēr šis ir vispārīgs secinājums, jo starp pētījumiem pastāv būtiskas metodoloģiskas atšķirības.

Skolēnu aptauja republikas pilsētās parāda, ka katru no analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem zina un izmanto vismaz 12% (101) līdz pat 93% (763) respondentu (sk. 5.14. att.).

5.14. att. *Tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums (atbilžu variants „zinu un izmantoju”)

Visvairāk Latvijas skolēni lieto sociālos tīklus. Saskaņā ar promocijas darba pētījuma datiem, tos zina un izmanto 93% (763) respondentu. Uz sociālo tīklu popularitāti 14 līdz 18 vecu pusaudžu⁸⁴² vai 5.-9. klašu skolēnu⁸⁴³ vidū norāda arī Latvijas Drošāka interneta centra un SKDS pētījumi, turklāt sociālie tīkli no pusaudžu puses tiek aktīvi izmantoti arī citviet pasaulē. Piemēram, 25 Eiropas valstīs tos lieto 78% pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem,⁸⁴⁴ Malaizijā vecuma grupā no 13 līdz 19 gadiem – 77%,⁸⁴⁵ bet ASV tos izmanto 89% no visiem 14 līdz 17 gadus veciem interneta lietotājiem.⁸⁴⁶

Vikivietnes Latvijas pusaudžu vidū ir nākamais visvairāk lietotais *tīmekļa 2.0* risinājums. Tās izmanto gandrīz tikpat daudz respondentu, cik sociālos tīklus – 93% (759). Vikivietņu kā *tīmekļa 2.0* risinājuma augstā popularitāte norāda uz tiešsaistes enciklopēdijas *Vikipēdija* augstiem atpazīstamības un izmantojamības rādītājiem, ko apliecina arī promocijas darba pētījuma respondentu teiktais fokusgrupu diskusijās, ka viņi šo resursu izmanto informācijas meklēšanai (sk. 5.1.1. apakšodaļu). Arī ārvalstu pētījumi *Vikipēdiju* raksturo kā pusaudžu vidū daudz izmantotu resursu.^{847,848,849,850}

⁸⁴² Latvijas Drošāka interneta centrs (2010). Moderno tehnoloģiju izmantojums un drošība internetā. *Latvijas Interneta asociācija*. Izgūts no http://www.drossinternets.lv/upload/materiali/petijumi/petijums_modernas_tehnologijas_drosiba_interneta_2010.pdf

⁸⁴³ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: 1.-9. klašu skolēnu aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁸⁴⁴ Livingstone, S., et al. (2011). Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://eprints.lse.ac.uk/33731/>

⁸⁴⁵ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85.

⁸⁴⁶ Madden, M. et al. (2013). Teens, Social Media, and Privacy. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/files/2013/05/PIP_TeensSocialMediaandPrivacy_PDF.pdf

⁸⁴⁷ Luckin, R. et al. (2009). Do Web 2.0 tools really open the door to learning? Practices, perceptions and profiles of 11–16-year-old students. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 91.

⁸⁴⁸ Ólafsson, K., Livingstone, S., Haddon, L. (2013) Children's use of online technologies in Europe : a review of the European evidence base. *EU Kids Online*. Retrieved from http://eprints.lse.ac.uk/50228/1/_Libfile_repository_Content_Livingstone%2C%20S_Children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%20in%20Europe%28Isero%29.pdf

Nākamie Latvijas pusaudžu iecienītākie *tīmekļa 2.0* risinājumi ir video koplietošana un tūlītējā ziņojumapmaiņa. Tos izmanto attiecīgi 91% (745) un 89% (727) pētījuma dalībnieku. Pārskats par 25 Eiropas valstīm liecina, ka 76% 13-16 gadus vecu pusaudžu skatās video, bet 62% lieto tūlītējo ziņojumapmaiņu.⁸⁵¹ 2012. gadā īstenota 13-19 gadus vecu respondentu aptauja ASV atklāj, ka vairāk nekā 80% aptaujāto katru dienu izmanto video koplietošanas vietni *YouTube*,⁸⁵² bet cits ASV pētījums liecina, ka 63% pusaudžu izmanto tūlītējo ziņojumapmaiņu, bet 59% ir tērējuši video režīmā.⁸⁵³ Malaizijā tūlītējo ziņojumapmaiņu lieto 42% pusaudžu.⁸⁵⁴ Uz video koplietošanas popularitāti Latvijā norāda arī citi pētnieki, kuri konstatējuši, ka tieši video portāli ir biežāk lietotie portāli 7.-9. klašu skolēnu vidū.⁸⁵⁵

Promocijas darba vajadzībām veiktās e-aptaujas rezultāti atklāj, ka vidēji katrs otrais respondents jeb 46-50% (375-411) izmanto emuārus, fotogrāfiju koplietošanu un personalizētās starta lapas. Uz aptaujas brīdi vismazākais skolēnu skaits jeb 12% (101) pusaudžu lieto miksējumus.

E-anketēšanas rezultāti par to, cik daudzi pusaudži zina un izmanto 12 promocijas darbā analizētos *tīmekļa 2.0* risinājumus liecina, ka miksējumi, aplādes un virtuālās pasaules ir tie risinājumi, ko Latvijas pusaudži izmanto vismazāk (12-26%).

Ārvalstu pētījumi liecina gan par līdzīgām, gan atšķirīgām *tīmekļa 2.0* risinājumu lietošanas tendencēm. Piemēram, ASV 13-17 gadus vecu pusaudži, tapāt kā viņu vienaudži Latvijā, daudz izmanto sociālos tīklus un tūlītējo ziņojumapmaiņu nevis virtuālās pasaules.⁸⁵⁶ Savukārt, salīdzinoši senāk, AK īstenots pētījums parāda, ka 11-16 gadus veci pusaudži daudz lieto trīsdimensiju tiešsaistes virtuālajām pasaulēm radniecīgās daudzspēlētāju tiešsaistes spēles (*online multi-player games*), bet maz izmanto aplādes, emuārus un vikivietnes (izņemot *Vikipēdiju*).⁸⁵⁷ Turpretim tieši aplādes ir Malaizijas pusaudžu iecienītas. Tās izmanto 62% Malaizijas pusaudžu, kas ir gandrīz pusotru līdz trīs reizes vairāk nekā tūlītējo ziņojumapmaiņu, emuārus, vikivietnes, fotogrāfiju koplietošanu un RSS.⁸⁵⁸

⁸⁴⁹ Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books. P.X.

⁸⁵⁰ Purcell, K. et al. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf

⁸⁵¹ Livingstone, S., et al. (2011). Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://eprints.lse.ac.uk/33731/>

⁸⁵² Seo, H. et al. (2013). Teens' social media use and collective action. *New Media & Society*. Retrieved from <http://nms.sagepub.com/content/early/2013/07/03/1461444813495162>

⁸⁵³ Common Sense Media. (2012). Social media, social life: How teens view their digital lives. Common Sense Media Inc. Retrieved from <http://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life>

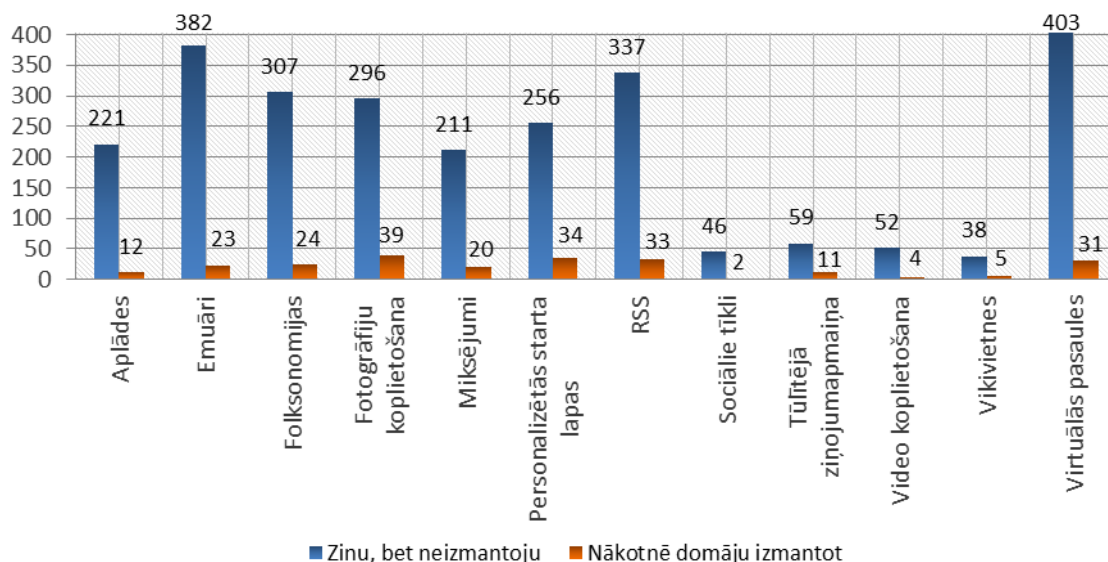
⁸⁵⁴ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85.

⁸⁵⁵ Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. *Baltic Institute of Social Sciences*. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf

⁸⁵⁶ Common Sense Media. (2012). Social media, social life: How teens view their digital lives. Common Sense Media Inc. Retrieved from <http://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life>

⁸⁵⁷ Luckin, R. et al. (2009). Do Web 2.0 tools really open the door to learning? Practices, perceptions and profiles of 11-16-year-old students. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 100.

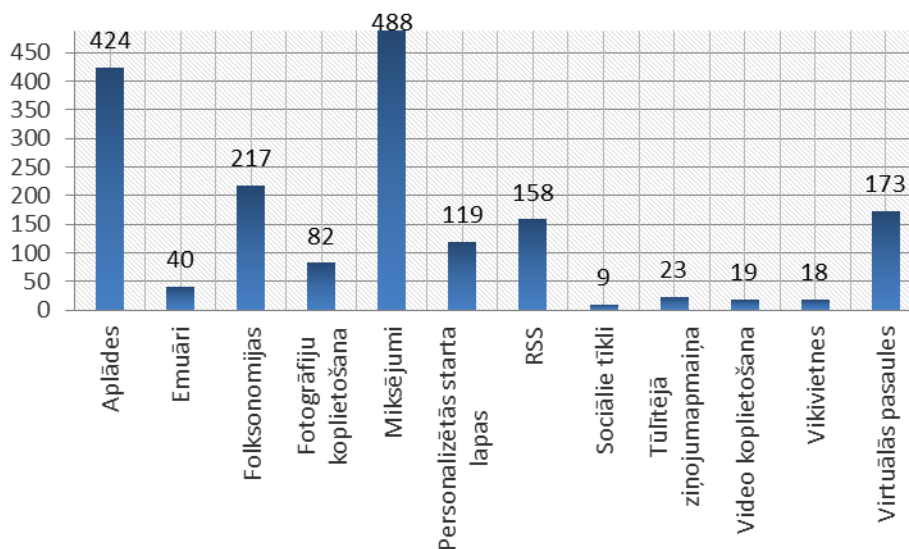
⁸⁵⁸ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85.

5.15. att. *Tīmekļa 2.0* risinājumi pēc to atpazīstamības un izmantojuma

Kādu no promocijas darbā analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem zina, bet neizmanto 5% (38) līdz 49% (403) pētījuma respondentu. Gandrīz katrs otrais skolēns jeb 47-49% (382-403), lai arī zina, tomēr neizmanto emuārus un virtuālās pasaules (sk. 5.15. att.). Atbilžu variants „zinu, bet neizmantoju” skolēnu vidū ir visbiežāk sniegtais attiecībā uz emuāru, RSS, folksonomiju un virtuālo pasaulu lietošanu. Pusaudžu atbildes arī ļauj apgalvot, ka, ja vien viņi šobrīd nav *tīmekļa 2.0* risinājumu lietotāji, tad viņi nav ieinteresēti tos izmantot arī nākotnē.

Starp četriem minētajiem atbilžu variantiem variants „nākotnē domāju izmantot” ir vismazāk populārs pie katra no risinājumu veidiem. To izvēlas tikai 0.2% (2) līdz 5% (39) respondentu.

5.16. att. *Tīmekļa 2.0* risinājumu atpazīstamība (atbilžu variants „nezinu, kas tas ir”)

Pusaudžiem vismazāk zināmie *tīmekļa 2.0* risinājumi ir miksējumi un aplādes. Atbildot uz jautājumiem saistībā ar šo risinājumu izmantošanu, skolēnu vidū vispopulārākais atbilžu variants ir „nezinu, kas tas ir”. Attiecīgi 60% (488) un 52% (424) respondentu nezina, kas ir miksējumi un aplādes (sk. 5.16. att.). Tālāk seko folksonomijas 27% (217) un virtuālās pasaules 21% (173). Tikai 1-3% (9-23) nezina, kas ir sociālie tīkli, vikivietnes, video koplietošana un tūlītējā ziņojumapmaiņa.

Analizējot *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu pēc dzimuma, konstatēts, ka nav vērojamas statistiski būtiskas atšķirības fotogrāfiju koplietošanas, personalizēto starta lapu, RSS, tūlītējās ziņojumapmaiņas, video koplietošanas un vikivietņu izmantojumā (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 17. pielikumu).⁸⁵⁹ Šo risinājumu izmantošanas paradumi meiteņu un zēnu vidū ir līdzīgi. Vienlaikus pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības aplāžu, emuāru, folksonomiju, miksējumu, sociālo tīklu un virtuālo pasaulu lietošanas paradumos meiteņu un zēnu vidū (Hī kvadrāts, $p \leq 0,05$, sk. 17. pielikumu). Meitenes mazāk atpazīst un izmanto aplādes, folksonomijas, miksējumus un virtuālās pasaules. Ja arī meitenes zina, kā lietot folksonomijas un virtuālās pasaules, viņas šos risinājumus izmanto retāk nekā zēni. Savukārt meitenes ir aktīvākas emuāru un sociālo tīklu lietotājas nekā zēni. Zēni, lai arī pārzina šo risinājumu funkcionalitāti, tos neizmanto tik bieži kā meitenes. Neskatoties uz atšķirībām, arī zēni ir uzskatāmi par aktīviem sociālo tīklu lietotājiem, tomēr ne tik aktīviem kā meitenes.

Fokusgrupu diskusiju dalībnieki apspriež šādus *tīmeklim 2.0* raksturīgus resursus vai risinājumus: sociālie tīkli, tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūra, fotogrāfiju vai video koplietošanas vietnes, vikivietne *Vikipēdija*, emuāru veidošanas platformas, kā arī jautājumu un atbilžu vietnes. Analizējot 40 pusaudžu izteiktos viedokļus, izmantota identiska pieeja, kā apkopojot atbildes par resursiem, kas nav tieši saistīti ar *tīmekli 2.0* (sk. 5.1.6. apakšnodaļu).

Sociālie tīkli

Visās diskusijās sociālos tīklus skolēni ierindo starp biežāk izmantotajiem tiešsaistes resursiem. Visi respondenti (40 skolēni), kuri izsakās par resursiem, kas apzīmējami kā *tīmekļa 2.0* resursi, nosauc vismaz vienu konkrētu sociālo tīklu.

24 respondenti dalās savās pārdomās, kādiem mērķiem paši vai viņu vienaudži izmanto sociālos tīklus, izsaka savu vērtējumu par šo resursu veidu (sk. 5.2.3. un 5.3.2. apakšnodaļas). Sociālie tīkli, īpaši *Draugiem.lv* un *Twitter*, pusaudžu vidū tiek izmantoti, lai veiktu aktivitātes, kas saistītas ar interneta satura veidošanu un papildināšanu (sk. 5.3.4.1. apakšnodaļu). Skolēni tos vēl regulāri apmeklē, lai sekotu līdzi jaunumiem savos tiešsaistes kontos, kā arī sazinātos ar draugiem un radniekiem, kuri atrodas gan Latvijā, gan ārvalstīs. Saziņa ar draugiem ir arī galvenais iemesls, kāpēc sociālos tīklus izmanto promocijas darba respondentu vienaudži citās valstīs.^{860,861,862} Fokusgrupu diskusijās vairāki promocijas darba respondenti precizē, ka sociālos tīklus mēdz izmantot, lai vajadzības gadījumā ar draugiem apspriestu dažādus jautājumus, piemēram, saistībā ar mājasdarbu saturu. Divās diskusijās kopā četri pusaudži saka, ka lieto sociālos tīklus, ja „nav ko darīt”. Tikpat

⁸⁵⁹ Tie skolēnu aptaujas republikas pilsētās anketas 9. jautājumā saņemtie atbilžu varianti, kurus nebija izvēlējušies vismaz pieci respondenti, netika iekļauti analizē. Tie bija: atbilžu variants „nākotnē domāju izmantot” attiecībā uz sociālo tīklu, video koplietošanas un vikivietņu izmantošanu, kā arī atbilžu variants „nezinu, kas tas ir” attiecībā uz sociālo tīklu izmantošanu pusaudžu vidū.

⁸⁶⁰ Abbas, J., Agosto, D.E. (2010). Urban Teens, Online Social Networking, and Library Services. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.79.

⁸⁶¹ Awan, F., Gauntlett, D. (2013). Young People's Uses and Understandings of Online Social Networks in Their Everyday Lives. *Young: Nordic Journal of Youth Research*, 21(2), 127.

⁸⁶² Sánchez-Navarro, J., Aranda, D. (2013). Messenger and social network sites as tools for sociability, leisure and informal learning for Spanish young people. *European Journal of Communication*, 28(1), 72-73.

daudz skolēnu arī pastāsta, ka izmanto šos resursus, lai būtu informēti, jo pēc viņu teiktā šādi viņi uzzina, „kas notiek pasaulē”, „kas notiek apkārtnē”, „kāds ārā ir laiks” un kad „kādam ir dzimšanas diena”. Trīs respondenti divās diskusijās atklāj, ka motivācija izmantot sociālos tīklus var būt saistīta ar tajos iekļautajām spēlēm. Visi trīs skolēni kā piemēru min *Draugiem.lv* reģistrētiem lietotājiem pieejamo spēli *Ferma*. Viena meitene pastāsta, ka sociālie tīkli, konkrēti no viņas puses kādreiz izmantotais *Face.lv* (<http://www.face.lv>), ļauj iepazīties ar cilvēkiem un satikt tos arī ārpus virtuālās realitātes.

Stāstot par sociālajiem tīkliem, to izmantošanas paradumiem, 12 pusaudži dod savu vērtējumu šāda veida resursiem. Seši skolēni atzīst, ka sociālos tīklus vērtē pozitīvi. Divas meitenes tos raksturo kā noderīgus, bet divi zēni slavē sociālo tīklu doto iespēju sazināties „ar cilvēkiem, kaut arī viņi tev nestāv blakus, viņi varbūt ir kaut kur otrā pasaules galā, bet tu ar viņiem vari komunicēt.” Vēl divas meitenes par sociālajiem tīkliem izsakās šādi:

„Manuprāt, es bez sociālajiem tīkliem nevarētu dzīvot, jo, nu, man patīk būt sabiedriskai. Man patīk! Man, es esmu *Facebook* un *Draugos*, un *Tviterī*. [...] Tas [sociālie tīkli] veido to sabiedrību.”

”Sociālie tīkli tā ir, tie ir tieši tā vieta, kur visvairāk, vislielākā aktivitāte ir.”

Četrās diskusijās pretējās domās par sociālo tīklu lietderību ir seši zēni. Piemēram:

„Nu, sociālajās lietās, kas saistās ar *Draugiem.lv*, *Facebook*, *YouTube* un visiem šitiem te, maz piedalos. Tur es praktiski vispār nepiedalos. Man tas neinteresē.”

„Sociālos tīklus, izņemot *Skype*, es vispār neizmantoju. Es viņus uzskatu par liekiem, nevajadzīgiem. Ja ar cilvēku sarunāt kādu, ka es gribu kaut ko darīt, tad es viņu parasti uzrunāju *Skype*. Nu, es neredzu vienkārši šiem te sociālajiem tīkliem jēgu.”

„Man ir, es esmu reģistrējies viņos, bet viņus diezgan reti izmantoju, jo man tur īsti nav ko... Neredzu jēgu, ka tur būtu īpaši ko pievērst uzmanību. Mani tas nepiesaista.”

„Agrāk biju, tagad vairs nē! Agrāk tie bija *Draugi*, *Facebooks*, pat biju *Tviterī*, bet nu kaut kā bezjēdzīgi tur bija.”

No citētajiem zēnu viedokļiem var secināt, ka konkrētie respondenti paši sociālos tīklus neizmanto vispār vai arī, ja izmanto, tad reti un kopumā šāda veida resursus vērtē negatīvi.

Draugiem.lv. Diskusiju laikā visbiežāk minētais tiešsaistes resurss no skolēnu puses ir *Draugiem.lv*. Par šo sociālo tīklu izsakās 39 skolēni. Vairākums no viņiem (34 skolēni) atklāj, ka ir *Draugiem.lv* lietotāji. Atsevišķi respondenti arī norāda uz *Draugiem.lv* popularitāti vienaudžu vidū. Skolēnu teiktais liecina, ka *Draugiem.lv* ir biežāk lietotais sociālais tīkls pusaudžu vidū. Vairāki skolēni saka, ka tieši *Draugiem.lv* ir vienīgais sociālais tīkls, ko viņi izmanto. Šo resursu lieto gan tie pusaudži, kuri paši apgalvo, ka internetā pavada daudz laika, gan arī tie, kuri norāda, ka, salīdzinot ar saviem vienaudžiem, internetam velta maz laika. Turklāt *Draugiem.lv* lieto arī daži no tiem skolēniem, kuri nav sociālo tīklu atbalsstītāji, neiesaistās interneta satura veidošanā un papildināšanā vai internetu ikdienā cenšas izmantot pēc iespējas mazāk. Atšķirībā no vairākuma, divi zēni dažādās diskusijās norāda, ka, lai arī viņi ir *Draugiem.lv* lietotāji, viņi šo resursu izmanto maz un apmeklē reti. Viens no viņiem savus *Draugiem.lv* izmantošanas paradumus raksturo šādi:

„Man *Draugos* ir konts, bet es viņā... Ja tā būtu vāze, viņā būtu puse piepildīta ar putekļiem, kurus netīra. Jo es viņā tik reti ieeju. Es neatceros, kad es pēdējo reizi biju!” (Zēns)

Viens no diskusijas dalībniekiem pastāsta, ka šobrīd vispār neizmanto *Draugiem.lv*, lai arī agrāk ir bijis to lietotājs.

Twitter. Kopā 21 pusaudzis izsaka savas domas par *Twitter*. Vairākums pusaudžu skaidri norāda, ka paši ikdienā ir *Twitter* lietotāji, turklāt šo resursu izmanto regulāri un ierindo to starp sev svarīgākajiem tiešsaistes resursiem. Vairākās diskusijās *Twitter* tiek raksturots kā Latvijā iecienīts resurss, kas īpaši populārs ir pusaudžu un jauniešu vidū. Savukārt divi zēni vienā diskusijā norāda, ka viņi šobrīd *Twitter* neizmanto, jo tas viņiem neliekas saistoši. Viens no zēniem atklāj, ka agrāk tomēr ir bijis *Twitter* lietotājs, bet pārtraucis to izmantot (sk. 5.3.4.1. apakšnodaļu).

Facebook. Četrās diskusijās 14 skolēni dalās savās domās par sociālo tīklu *Facebook*. Lielākā daļa no šiem skolēniem *Facebook* raksturo kā vienu no ikdienā regulāri lietotajiem tiešsaistes resursiem. Savukārt divās diskusijās trīs zēni norāda, ka vispār neizmanto šo sociālo tīklu. Divi no zēniem to nelieto, jo neizmanto šāda veida resursus, kamēr viens zēns min šādu pamatojumu:

„*Facebook* es neizmantoju, jo man nepatīk, kad man nāk visu laiku uz e-pastiem kaut kādas bezjēdzīgas ī... Tās tur – *meili!* Es, man ir slinkums viņus lasīt visus, tāpēc izdzēsos ārā!”

Konkrētais respondents ir aktīvs citu sociālo tīklu lietotājs (*Draugiem.lv*, *Twitter*), kurus, atšķirībā no *Facebook*, viņš vērtē pozitīvi un tiem savā ikdienā piešķir būtisku lomu.

ВКонтакте (VK). Divu diskusiju laikā četri pusaudži norāda, ka izmanto Krievijā visieciņātāko sociālo tīklu VK (<http://vk.com>).⁸⁶³ Pa vienai meitenei un zēnam pastāsta, ka šo resursu apmeklē katru vai gandrīz katru dienu, bet cita meitene saka, ka, lai arī ir reģistrējusies VK, izmanto to „ļoti reti”.

One.lv. Divās diskusijās pa vienam respondentam pastāsta, ka ir reģistrējusies un regulāri vai arī „pavisam reti” izmanto sociālo tīklu *One.lv*, kas bija pieejams uz diskusiju norises brīdi, bet ir slēgts kopš 2013. gada 31. janvāra.⁸⁶⁴

Face.lv un Photo Geek. Pa vienam respondentam divās dažādās diskusijās nosauc vienu no abiem sociālajiem tīkliem. *Face.lv* tiek raksturots kā kādreiz bieži izmantots sociālais tīkls no meitenes puses, kamēr zēns fotogrāfiem un fotografēšanas cienītājiem domāto sociālo tīklu *Photo Geek* (<http://www.photogeek.ru>) uzskata par sev aktuālu resursu, kurā ir izveidojis savu tiešsaistes kontu.

Tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūra

Diskusiju laikā 23 skolēni izsakās par tūlītējās ziņojumapmaiņas programmatūru. No viņiem visi nosauc *Skype* (<http://www.skype.com>), bet viena meitene vēl papildus starp saviem biežāk izmantotajiem resursiem ierindo *Tinychat* (<http://tinychat.com>). Mazliet vairāk nekā puse no šiem

⁸⁶³ Alexa (2013). Top Sites in Russia. *Alexa Internet, Inc.* Retrieved from <http://www.alexa.com/topsites/countries/RU>

⁸⁶⁴ Forticom Grupa. (2013). *One.lv*. Izgūts no <http://www.one.lv/welcome>

respondentiem norāda, ka *Skype* izmanto bieži vai šo resursu apmeklē katru dienu, bet vairāki stāsta, ka dara to „dažreiz”, „reizēm” vai „ļoti reti”. Pusaudži, kuri *Skype* izmanto regulāri, saka, ka ar šīs programmatūras starpniecību sazinās ar saviem radniekiem, draugiem, klasesbiedriem un „visiem citiem”. Viens zēns norāda, ka *Skype* viņam aizstāj sociālos tīklus, ko viņš ikdienā neizmanto, jo visi, ar kuriem viņam ir vajadzība sazināties, ir pieejami *Skype*. Diskusiju laikā pusaudži vēl *Skype* min kā resursu, ko izmanto laikā, kad pilda mājasdarbus (sk. 5.1.5. apakšnodaļu), kā arī apspriež šīs programmatūras lietderību bibliotēkās (sk. 5.3.2. apakšnodaļu).

Fotogrāfiju vai video koplietošanas vietnes

Katrā no diskusijām vismaz viens, bet kopā – 14 pusaudži izsakās par fotogrāfiju vai video koplietošanas vietnēm, nosaucot divus to piemērus: fotogrāfiju koplietošanas vietni *4chan* vai video koplietošanas vietni *YouTube* (sk. arī 5.3.4.1. apakšnodaļu).

No pašu minētajām koplietošanas vietnēm skolēnu vidū daudz zināmāka ir *YouTube*, to nosauc visi 14 respondenti, kamēr *4chan* min tikai viens zēns, to raksturojot kā resursu, kurā mēdz bieži ievietot paša veidotas galerijas. Savukārt, *YouTube* visu respondentu vidū, izņemot vienu zēnu, raksturots kā regulāri, bieži vai katru dienu izmantots resurss, kura saturu pusaudži skatās, vērtē, koplieto un arī paši papildina. Atšķirībā no saviem vienaudžiem viens zēns norāda, ka *YouTube* izmanto maz un tā satura papildināšanā praktiski vispār nepiedalās.

Vikivietne *Vikipēdija*

Trīs diskusijās 8 pusaudži min tiešsaistes enciklopēdiju *Vikipēdija* (<http://www.wikipedia.org>). Visos gadījumos enciklopēdija ir nosaukta kā pirmais vai viens no pirmajiem avotiem, kur meklēt informāciju.

Emuāru veidošanas platformas

Divu diskusiju laikā trīs meitenes, kuras pašas veido savus emuārus, starp biežāk izmantotajiem tiešsaistes resursiem nosauc emuāru veidošanas platformas (sk. arī 5.3.4.1. apakšnodaļu). Visas trīs meitenes min divas emuāru veidošanas platformas: *Blogger* (<http://www.blogger.com>) un *Tumblr* (<https://www.tumblr.com>).

Jautājumu un atbilžu vietnes

Vienā diskusijā 3 pusaudži starp biežāk izmantotajiem resursiem min jautājumu un atbilžu vietnes *Ask.fm* un *FormSpring*. Abas meitenes nosauc gan *Ask.fm*, gan *FormSpring*, bet zēns tikai – *FormSpring*.

5.3.2. *Tīmekļa 2.0* risinājumu potenciāls mijiedarbībai ar bibliotēkām

Izvēloties vienu no variantiem („jā”, „drīzāk jā”, „drīzāk nē”, „nē” un „nezinu”), skolēni e-anketā atbild, vai gribētu, lai Latvijas bibliotēkas izmanto katru no 12 promocijas darbā analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem (sk. 21. pielikumu).

Latvijas pusaudžu vidū visvairāk izmantotie *tīmekļa 2.0* risinājumi (sociālie tīkli, vikivietnes, video koplietošana un tūlītējā ziņojumapmaiņa) ir tie paši, kuru lietošanai bibliotēkās pusaudži pauž vislielāko atbalstu. Šo risinājumu izmantošanu atbalsta vairāk nekā puse respondentu. Tādējādi šie *tīmekļa 2.0* risinājumi ir uzskatāmi par bibliotēkām piemērotākajiem, lai sekmētu mijiedarbību ar pusaudžiem un varētu būt pieprasīti šīs vecuma grupas vidū. Virtuālās pasaules pusaudžu skatījumā ir bibliotēkām vismazāk piemērotais *tīmekļa 2.0* risinājums. Tomēr, lai arī vērojamas būtiskas atšķirības pusaudžu viedokļos par pētījumā analizēto risinājumu nepieciešamību Latvijas bibliotēkās, t.sk. arī statistiski nozīmīgas atšķirības starp dzimumiem, kopumā pusaudži pauž atbalstu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai bibliotēkās.

Promocijas darba rezultāti liecina, ka vispārīgi pusaudži atbalsta *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās. Tomēr, fokusgrupu diskusijās skolēni kļūst skeptiskāki attiecībā uz sevi kā šādu iespēju lietotājiem. Viņiem arī trūkst izpratnes par šo risinājumu izmantošanas iespējām bibliotēkās, atšķirībā no to lietošanas, piemēram, privātām sarunām draugu vai tuvinieku lokā. Tomēr ir arī respondenti, kuri sevi redz kā bibliotēku veidoto *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantotājus vai vismaz uzskata, ka *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošana bibliotēkas padara mūsdienīgākas un ērtākas to lietotājiem. Izskatoties par konkrētu *tīmekļa 2.0* resursu: *Skype*, *Twitter* vai *Draugiem.lv* potenciālu bibliotēkās, atklājas, ka vislielākais skolēnu skaits atbalsta *Twitter* izmantošanu.

Ir grūti konstatēt, vai un cik lielā mērā promocijas darbā iegūtie rezultāti atšķiras no citu pētījumu rezultātiem, jo šādu pētījumu, kas apkopotu tieši vecuma ziņā līdzīgu respondentu viedokli par visiem 12 pētījumā analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem, nav. Līdzīgs pētījums, kas atklāj Malaizijas pusaudžu skatījumu uz septiņiem no 12 promocijas darbā analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem⁸⁶⁵ liecina, ka Latvijas pusaudži *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu no bibliotēku puses atbalsta daudz vairāk. Abu pētījumu rezultāti apstiprina, ka pusaudžu vispārīgs atbalsts šādu risinājumu izmantošanai bibliotēkās nenozīmē, ka viņi tieši sevi uztver kā to potenciālos lietotājus.

Citas publikācijas, kurās kaut kādā mērā apskatīts, kā bibliotēku veidotos *tīmekļa 2.0* risinājumus izmanto pusaudži vai kāds ir šādu risinājumu potenciāls formālām saziņas vajadzībām, norāda uz līdzībām ar promocijas darba rezultātiem. ASV pētnieki pēc fokusgrupu diskusijām ar vecāko klašu vidusskolas skolēniem secinājuši, ka mijiedarbībai ar pieaugušajiem, t.sk. bibliotēkas personālu, pusaudži varētu drīzāk dod priekšroku e-pastam vai arī bibliotēku veidotos tiešsaistes kontus sociālajos tīklos drīzāk izmantot informatīviem

⁸⁶⁵ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85-87.

no lūkiem nevis, lai virtuāli uzturētu draudzību ar bibliotēku. Iemesls meklējams pusaudžu sociālo tīklu izmantošanas paradumos, jo neformāla komunikācija, kādu pusaudži pieraduši īstenot sociālajos tīklos ar saviem vienaudžiem, attiecībā uz pieaugušo veidotu saturu viņiem liekas mazāk pieņemama un pārāk personīga.⁸⁶⁶ Šādu atziņu izsaka arī Spānijas pētnieki, kuri konstatējuši, ka pusaudžiem internets galvenokārt ir vieta izklaidei, tāpēc tā izmantošana tiek tieši nodalīta no formālām vajadzībām. Piemēram, ja tūlītējo ziņojumapmaiņu sarunām ar draugiem lieto 89% pusaudžu, tad ar skolotājiem tikai 3%.⁸⁶⁷ Pētot bibliotēku veidoto saturu sociālajos tīklos, ārvalstu pētnieki secinājuši, ka, piemēram, bibliotēku uzturētajiem *Twitter* kontiem ir maz sekotāju, turklāt arī bibliotēkas ir vērtējamas kā pasīvas lietotāju kontu sekotājas.⁸⁶⁸ Vēl konstatēts, ka lietotāji maz iesaistās bibliotēku veidotajās sociālā tīkla *Facebook* fanu lapās (*fan pages*).⁸⁶⁹ Arī piecus Austrālijas bibliotēku sistēmas izveidotos emuārus izmanto tikai 15-30% pētījuma dalībnieku.⁸⁷⁰ Salīdzinoši tas ir 2.7 reizes mazāk nekā tās pašas bibliotēku sistēmas tīmekļa vietnes izmantojums, turklāt emuāri, atšķirībā no tīmekļa vietnes, tiek lietoti neregulāri.⁸⁷¹ Tomēr, neskatoties uz lietotāju ne pārāk augsto aktivitāti apskatīto piemēru izmantošanā, pētnieki rosina uz pārdomātu un mērķtiecīgu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās, norāda uz to potenciālu.^{872,873,874,875} Izņēmums ir virtuālā pasaule *Second life*, kuras izmantošanu Latvijas bibliotēkās atbalsta vismazāk respondentu. Ārvalstu pieredze liecina, ka potenciālie lietotāji *Second life* izmantošanu drīzāk vērtē negatīvi nekā pozitīvi⁸⁷⁶ un norāda uz šī risinājuma aktualitātes samazināšanos.⁸⁷⁷

⁸⁶⁶ Agosto, D. E., Valenza, J. K., Abbas, J. (2011). Looking closely at teens' use of social networks: What do high school seniors do online? In: Agosto, D. E., Abbas, J. (Eds.), *Teens, libraries, and social networking: What librarians need to know*. Santa Barbara, Calif. : Libraries Unlimited. P. 17.

⁸⁶⁷ Sánchez-Navarro, J., Aranda, D. (2013). Messenger and social network sites as tools for sociability, leisure and informal learning for Spanish young people. *European Journal of Communication*, 28(1), 70.

⁸⁶⁸ Stuart, D. (2010). What Are Libraries Doing on Twitter?. *Online*, 34(1), 46.

⁸⁶⁹ Jacobson, T. B. (2011). Facebook as a Library Tool: Perceived vs. Actual Use. *College & Research Libraries*, 72(1), 85.

⁸⁷⁰ Pētītas dažādas vecuma grupas, 12% (12) respondentu ir jaunāki par 18 gadiem.

⁸⁷¹ McLean, M., Merceica, P. (2010). Evaluating Web 2.0: user experience with public library blogs. *VALA 2010 9-11 February 2010 Melbourne, Australia VALA - Libraries, Technology and the Future Inc*. Retrieved from <http://www.vala.org.au/vala2010-proceedings/vala2010-session-13-mclean>

⁸⁷² Agosto, D. E., Valenza, J. K., Abbas, J. (2011). Looking closely at teens' use of social networks: What do high school seniors do online? . In: Agosto, D. E., Abbas, J. (Eds.), *Teens, libraries, and social networking: What librarians need to know*. Santa Barbara, Calif. : Libraries Unlimited. P. 17.

⁸⁷³ Jacobson, T. B. (2011). Facebook as a Library Tool: Perceived vs. Actual Use. *College & Research Libraries*, 72(1), 88.

⁸⁷⁴ McLean, M., Merceica, P. (2010). Evaluating Web 2.0: user experience with public library blogs. *VALA 2010 9-11 February 2010 Melbourne, Australia VALA - Libraries, Technology and the Future Inc*. Retrieved from <http://www.vala.org.au/vala2010-proceedings/vala2010-session-13-mclean>

⁸⁷⁵ Stuart, D. (2010). What Are Libraries Doing on Twitter?. *Online*, 34(1), 47.

⁸⁷⁶ Clarke, C.P. (2012). Second Life in the library: An empirical study of new users' experiences. *Program*, 46(2), 253-254.

⁸⁷⁷ Gantt, J.T., Woodland, J.R. (2013). Libraries in Second Life: Linking Collections, Clients, and Communities in a Virtual World. *Journal of Web Librarianship*, 7(2), 123.

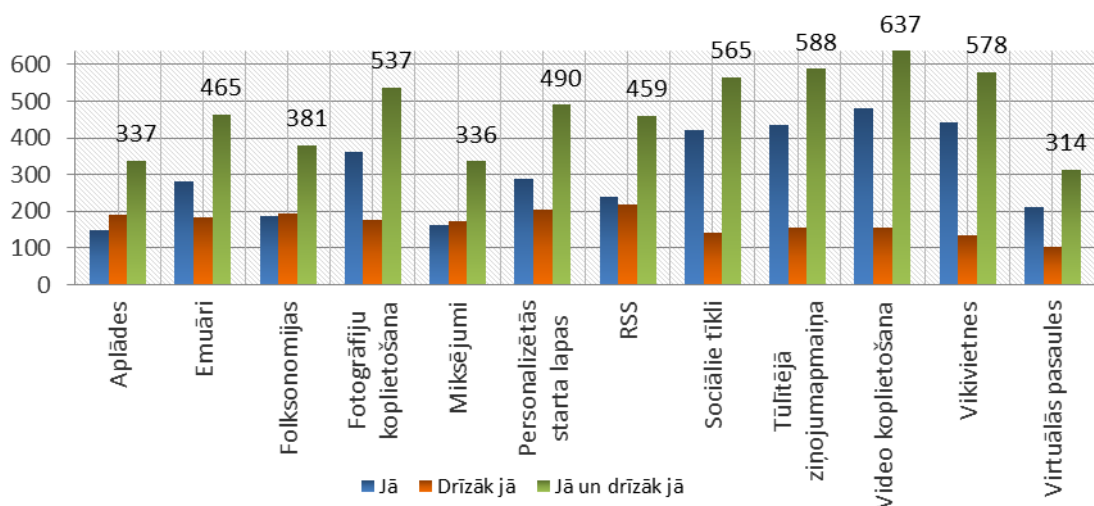
Analizējot *tīmekļa 2.0* potenciālu bibliotēkās, jāņem vērā, ka ne vienmēr esošie pētījumi liecina par šāda veida risinājumu neefektivitāti vai zemu izmantojamību pusaudžu vidū. Austrālijas bibliotēku speciālistes, atsaucoties uz konkrētiem pakalpojumiem trīs bibliotēkās, atzīst, ka *tīmekļa 2.0* risinājumi kļuvuši par galveno elementu tiešsaistes klātbūtnes nodrošināšanai un tieši tāpat ir vērtējama to loma publicitātes veicināšanā.⁸⁷⁸ Jaunzēlandes bibliotēku sistēmas pieredze apliecina emuāru potenciālu bibliotēku darbā – specifiski pusaudžu vajadzībām veidotā emuāra izmantojums gada laikā palielinājies par 35%. Vēl, vadoties pēc savas pieredzes, Jaunzēlandes bibliotēku sistēmas pārstāve mijiedarbībai ar pusaudžiem īpaši iesaka izmantot tūlītējo ziņojumapmaiņu, ko uzskata par daudz perspektīvāku nekā e-pasts. Bibliotēkas pārstāve norāda, ka e-pasts pusaudžu vidū tiek uzskatīts par novecojušu komunikācijas kanālu, kas parasti tiek lietots tikai, lai piekļūtu sociālajiem tīkliem un tamlīdzīgiem resursiem.⁸⁷⁹ Arī pētījums, kurā analizēta e-pasta nozīme dažādu paaudžu vidū, liecina, ka tieši *Google paaudzei* vecuma ziņā atbilstošu respondentu vidū e-pastam tiek atvēlēta vismazāk būtiska loma.⁸⁸⁰ Lai arī promocijas darba pētījumā tieši netiek analizēts e-pasta izmantojums, skolēnu fokusgrupu diskusiju laikā izteiktie viedokļi liecina, ka saziņas vajadzībām neformālā vidē (draugi, klasesbiedri, ģimene) sociālie tīkli un tūlītējā ziņojumapmaiņa ir būtiskākie komunikācijas kanāli, kas nozīmīgi pārspēj, piemēram, e-pasta izmantošanu. Neviens no pētījuma respondentiem nemin, ka izmantotu *tīmekļa 2.0* risinājumus, lai sazinātos ar organizācijām. Toties daži skolēni skaidri norāda, ka saziņai ar bibliotēku izmantotu e-pastu.

Ja summē e-aptaujā saņemtos atbilžu variantus „jā” un „drīzāk jā”, tad 38-78% (314-637) respondentu atbalsta *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās (sk. 5.17. att.). Vislielākais respondentu skaits vēlas, lai bibliotēkas izmanto video koplietošanu, bet vismazākais – virtuālās pasaules. Starp abiem atbilžu variantiem, kas pauž atbalstu *tīmekļa 2.0* izmantošanai bibliotēkās, skolēnu vidū populārāks ir „jā”, nevis „drīzāk jā”. Visu *tīmekļa 2.0* risinājumu gadījumā, izņemot aplādes, folksonomijas un miksējumus, tieši atbilžu variants „jā” skolēnu vidū ir minēts visbiežāk.

⁸⁷⁸ Gosling, M., Harper, G., McLean, M. (2009). Public library 2.0: some Australian experiences. *Electronic Library*, 27(5), 854.

⁸⁷⁹ Hannan, A. (2011). Communication 101: We have made contacts with teens. *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*, 24(1), 33-34.

⁸⁸⁰ Nicholas, D. et al. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 35.

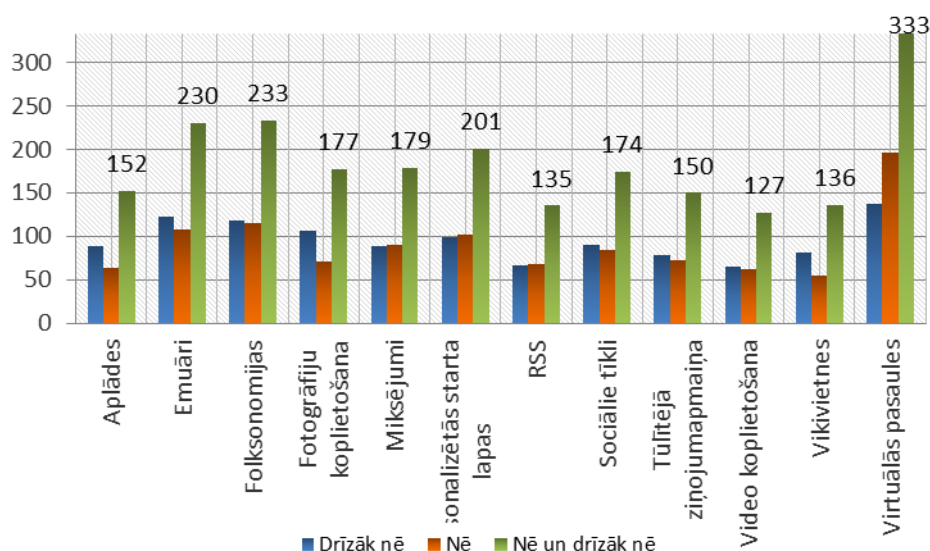
5.17. att. Bibliotēkām piemērotākie *tīmekļa 2.0* risinājumi pusaudžu vērtējumā

Visvairāk jeb 78% (637) respondentu min, ka gribētu vai drīzāk gribētu, lai Latvijas bibliotēkas izmanto video koplietošanu. Tādējādi video koplietošana kā pusaudžu skatījumā potenciālākais *tīmekļa 2.0* risinājums bibliotēkās, atkārtoti apstiprina video formāta nozīmi pusaudžu ikdienā. Kā nākamās mijiedarbībai ar bibliotēkām piemērotākos *tīmekļa 2.0* risinājumus Latvijas pusaudži min tūlītējo ziņojumapmaiņu – 72% (588), vikivietnes – 71% (578) un sociālos tīklus – 69% (565). Nedaudz mazāks respondentu skaits – 66% (537) atklāj, ka vēlētos, lai Latvijas bibliotēkas izmanto fotogrāfiju koplietošanu. Vēl vairāk nekā puse respondentu atbalsta vai drīzāk atbalsta personalizēto starta lapu, emuāru un RSS izmantošanu Latvijas bibliotēkās. Tādējādi šie astoņi no 12 analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem ir uzskatāmi par pusaudžu skatījumā bibliotēkām visvairāk piemērotiem, bet Latvijas pusaudži kopumā ir vērtējami kā aktīvi šāda veida risinājumu atbalstītāji bibliotēkās. Analizējot pusaudžu atbildes par šo astoņu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu bibliotēkās korelācijā ar viņu bibliotēku apmeklējumu nav vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības (Hī kvadrāts, $p > 0,05$ sk. 18. pielikumu). Neatkarīgi no tā, vai pusaudži ir vai nav bibliotēku lietotāji, viņi pauž līdzīgu nostāju risinājumu izmantojumam bibliotēkās.

Izmantotās metodoloģijas ziņā līdzīgs pētījums ļauj salīdzināt Latvijas un Malaizijas pusaudžu skatījumu uz septiņu *tīmekļa 2.0* risinājumu potenciālu bibliotēkās.⁸⁸¹ Malaizijas pusaudži visvairāk atbalsta sociālo tīklu (47%) un video koplietošanu bibliotēkās (46%), kas ir arī divi no četriem bibliotēkām piemērotiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem Latvijas pusaudžu skatījumā. Savukārt, vikivietņu un tūlītējās ziņojumapmaiņas izmantošanu bibliotēkās, ko promocijas darba respondenti ierindo starp vēlamākajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem, atbalsta tikai 24-28% Malaizijas pusaudžu. Latvijas pusaudži visu septiņu abos pētījumos analizēto *tīmekļa 2.0* risinājumu gadījumā ir daudz lielāki to izmantošanas bibliotēkās atbalstītāji. Ja 56-78% promocijas darba respondentu atbalsta abos pētījumos analizēto *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās, tad Malaizijas pusaudžu gadījumā tie ir 17-47%.⁸⁸²

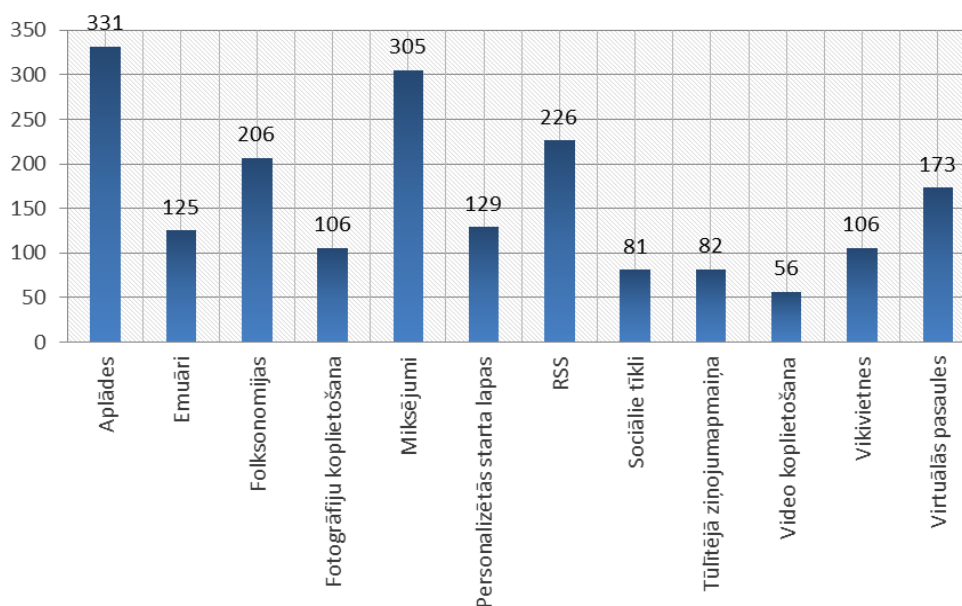
⁸⁸¹ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85-87.

⁸⁸² Promocijas darba pētījuma gadījumā no pieciem atbilžu variantiem skatīta divu atbilžu variāntu summa „jā” un „drīzāk jā”, kamēr salīdzinošajā pētījumā no trīs atbilžu variantiem “jā”, “varbūt” un “nē”, skatīts to respondentu skaits, kuru izvēlējušies “jā”.

5.18. att. Bibliotēkām nepiemērotākie *tīmekļa 2.0* risinājumi pusaudžu vērtējumā

Summējot atbilžu variantus „drīzāk nē” un „nē”, kļūst skaidrs, ka 17-41% (135-333) uzskata, ka bibliotēkām nevajadzētu izmantot ārvalstu BIZ speciālistu ieteiktos 12 *tīmekļa 2.0* risinājumus (sk. 5.18. att.). Vismazākais respondentu skaits iebilst pret RSS izmantošanu, bet vislielākais – pret virtuālo pasaulu izmantošanu. Kopumā respondentu vidū nav vērojamas lielas atšķirības starp atbilžu variantu „drīzāk nē” un „nē” izvēles biežumu pie katra no *tīmekļa 2.0* risinājumiem.

5.19. att. *Tīmekļa 2.0* risinājumu potenciāls bibliotēkās (atbilžu variants „nezinu”)

Vērtējot atbilžu variantu „nezinu”, miksējumi un aplādes ir *tīmekļa 2.0* risinājumi, par kuru izmantojumu bibliotēkās vislielākajam respondentu skaitam jeb 37-40% (305-331) nav skaidra viedokļa (sk. 5.19. att.). Tālāk seko RSS un folksonomijas, jo vidēji katrs ceturtais respondents nezina, vai gribētu, lai Latvijas bibliotēkas izmanto šos divus risinājumus. Vismazāk respondenti šaubās par video koplietošanas, sociālo tīklu un tūlītējās ziņojumapmaiņas potenciālu bibliotēkās.

Skatot pusaudžu vēlmi izmantot *tīmekļa 2.0* risinājumus mijiedarbībai ar bibliotēkām korelācijā ar respondentu dzimumu, gan meitenes un zēni ir līdzīgās domās par fotogrāfiju

koplietošanas, personalizēto starta lapu, sociālo tīklu, video koplietošanas un vikivietņu nepieciešamību bibliotēkās (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 17. pielikumu). Turpretim statistiski būtiskas atšķirības vērojamas viedokļos par aplāžu, emuāru, folksonomiju, miksējumu, RSS, tūlītējās ziņojumapmaiņas un virtuālo pasaulu nepieciešamību bibliotēkās (Hī kvadrāts, $p \leq 0,05$, sk. 17. pielikumu).

Meitenes biežāk nekā zēni nezina, vai Latvijas bibliotēkām vajadzētu izmantot aplādes, folksonomijas un miksējumus, kā arī kopumā retāk atbalsta šo risinājuma lietošanu bibliotēkās. Turpretim meitenes vairāk nekā zēni, izvēloties atbilžu variantu „jā”, atbalsta emuāru izmantošanu bibliotēkās. Zēni biežāk nekā meitenes vēlas, lai Latvijas bibliotēkas izmanto virtuālās pasaules. Attiecībā uz RSS izmantošanu lielākā atšķirība dzimumu vidū ir starp atbilžu variantiem „jā” un „drīzāk jā”. Zēnu vidū vispopulārākais variants ir „jā”, kamēr meiteņu – „drīzāk jā”. Tūlītējās ziņojumapmaiņas gadījumā visvairāk atšķiras respondentu viedokļi starp atbilžu variantiem „drīzāk nē” un „nē”. Šajā gadījumā meitenes biežāk izvēlas „drīzāk nē”, bet zēni „nē”.

Septiņi respondenti (5 meitenes un 2 zēni) savu viedokli par *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu bibliotēkās pamato plašāk, e-anketas beigās ierakstot komentāru. Visi septiņi skolēni uzskata, ka *tīmekļa 2.0* risinājumi bibliotēkās nav prioritāri. Viena meitene norāda, ka, viņasprāt, nav nepieciešama bibliotēkas klātbūtne *YouTube*:

„Manuprāt ir labi tā, kā ir, ja cilvēks grib apmeklēt bibliotēku, viņam obligāti nav vajadzīgs piem. *You Tube*.”

Pārējo sešu respondentu komentāros pausts vispārīgs viedoklis, ka bibliotēkām nevajadzētu par prioritāti izvirzīt tiešsaistes iespējas, t.sk. *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu. Arī atbildot uz jautājumiem e-anketā, kas ir saistīti ar *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās, šie septiņi skolēni visbiežāk izvēlas atbilžu variantu „nē”. Tā ir modālā jeb visbiežākā atbilde attiecībā uz aplāžu, folksonomiju, fotogrāfiju koplietošanas, personalizēto starta lapu, RSS, tūlītējās ziņojumapmaiņas un virtuālo pasaulu izmantošanu Latvijas bibliotēkās.

Arī fokusgrupu diskusiju dalībnieki tika aicināti izteikties par *tīmekļa 2.0* risinājumiem bibliotēkās. Lai skolēni labāk izprastu jautājumu jēgu, diskusiju laikā no moderatores puses jēdziens „*tīmeklis 2.0*” netika minēts vispār. Jēdziena nosaukšanu aizstāja aicinājums pastāstīt, vai kaut kas ir zināms par tādiem tiešsaistes pakalpojumiem un resursiem, ko var izmantot, bibliotēku fiziski neapmeklējot. Kā piemēri tika minēta *Draugiem.lv* un *Skype* izmantošana no bibliotēkas puses. Šie divi *tīmekļa 2.0* risinājumu veidi tika izvēlēti, jo fokusgrupu vadlīniju (sk. 10. pielikumu) sagatavošanas brīdī skolēnu aptaujas republikas pilsētās provizorisks rezultāti liecināja, ka pusaudžu vidū tie ir vieni no biežāk izmantotajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem, turklāt pusaudži tos vēlētos izmantot, lai mijiedarbotos ar bibliotēkām.

Līdzīgi kā atbildot uz jautājumu „Vai ir pietiekami informēti par to, kas notiek un ko piedāvā bibliotēkas?” (sk. 5.2.2. apakšnodaļu), pusaudži pasīvi iesaistās savu viedokļu izteikšanā. Vienā diskusijā, uzreiz pēc jautājuma uzdošanas, skolēni sāk diskutēt par citiem tematiem, bet divās citās – ar neverbālās komunikācijas starpniecību pauž, ka viņi nav informēti par bibliotēku pakalpojumiem

tiešsaistē. No 16 skolēniem, kuri tieši atbild uz jautājumu, vairākums norāda, ka viņiem nav nekādas informācijas, un viņi arī nav pamanījuši nekādus tiešsaistes pakalpojumus Latvijas bibliotēkās. Viena meitene piebilst, ka ir kaut ko dzirdējusi par šādu pakalpojumu esamību ārvalstu bibliotēkās, kamēr cita viņas vienaudze tajā pašā diskusijā pieļāvuma formā izsakās:

„Kad uzcelš lielo bibliotēku [...] viņai būs tāda mājaslapa, un būs tāda iespēja, kad varēs apskatīties, [...] kas ir pieejams un kas nē. [...] Varbūt ir kāda lielāka tur, piemēram, bērnu bibliotēka. Nu, tādas lielākās. Varbūt tā, varbūt ir tāda iespēja, bet es, es īsti nezinu.”

Tikai divās diskusijās pieci skolēni min dažādus piemērus, kā tehnoloģijas tiek izmantotas viņiem zināmajās Latvijas bibliotēkās:

„Es uzrakstu e-pastu vienkārši [...]! Vai arī es uzrakstu īsziņu.” (Meitene)

„Tagad jau ir iespējams, vismaz *Pārlielupes bibliotēkā*, vienkārši aizsūtīt e-pastu.” (Meitene)

„Tad, kad aiziet paņemt uz bibliotēku grāmatu, viņi vairs neraksta tajās kartītēs, viņi ievada datorā.” (Zēns)

„Jelgavā, *Zinātniskajā bibliotēkā*, ir iespēja uztaisīt tās elektroniskās kartes, kur tu internetā viņu vari pagarināt arī rezervēt to pašu. Nu, viss notiek arī caur internetu. Tev nāk uz e-pastu un arī, ja tu gribi, pieejams arī uz īsziņām, ka tev nāk. [...] Es zinu, ka mūsu skolas bibliotēkai arī ir pieejama interneta bibliotēka, kur tu vari noskaidrot, vai tā grāmata ir pieejama, vai nē. Tāpat arī ir Latvijas kaut kāds portāls, kurā tu ieej un noskaidro tieši skolu un tur tev pasaka, vai tā grāmata vispār ir skolā, vai kā. Un tu arī viņu vari rezervēt.” (Zēns)

Iepriekšējā citāta autors norāda, ka pats nav izmantojis minētās skolas bibliotēkas iespējas tiešsaistē, precizējot, ka

„mums vienu dienu it kā skolā bija... Bibliotekāre piedāvāja... nu, viņa tā kā apmācīt varēja, bet, nu, neviens tā kā īpaši neizmantoja to iespēju un neaizgāja.”

Lai arī, uzdodot jautājumu, skolēniem tiek minēti vairāki piemēri *tīmekļa 2.0* risinājumu lietošanai bibliotēkās, atbildot tikai viena meitene tieši atsaucas uz šādu iespēju izmantošanu:

„Man šķiet, ka *Draugos* ir uztai... izveidots šīs skolas bibliotēkas tā kā domubiedru, nu, domubiedru grupa”. (Meitene)

Pārējo četru, iepriekš citēto, skolēnu norādītās tehnoloģiju izmantošanas iespējas, lai arī ir cieši saistītas ar tehnoloģiju lietošanu, neietver tiešu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu. Ņemot vērā skolēnu atbildes, diskusiju laikā pusaudži tiek atkārtoti rosināti paust savas domas par sociālajiem tīkliem un/vai tūlītējo ziņojumapmaiņu. Šoreiz pusaudži tiek aicināti vērtēt šo divu *tīmekļa 2.0* risinājumu nepieciešamību bibliotēkās. Visās diskusijās 27 skolēni atklāj savu viedokli. Lai arī atsevišķi respondenti neatbalsta nosaukto *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās, lielākā daļa izsakās pozitīvi. Neminot konkrētus *tīmekļa 2.0* risinājumus, vairākas meitenes saka, ka visvairāk viņas iepriecinātu tiešsaistes iespēju izmantošana izsniegto informācijas avotu termiņa pagarināšanai (sk. 5.2.3. apakšnodaļu).

Tūlītējā ziņojumapmaiņa

Četrās diskusijās 12 pusaudži pauž savu attieksmi pret tūlītējās ziņojumapmaiņas, konkrēti *Skype* programmatūras, izmantošanu bibliotēkās. Respondentu vidū nav vienprātības par šī risinājuma nepieciešamību bibliotēkās. Ja visas sešas meitenes, kuras izsakās par šo jautājumu, neatbalsta *Skype*

izmantošanu bibliotēkās, tad gandrīz visi zēni *Skype* izmantošanu bibliotēkās vērtē pozitīvi. Turklāt zēni vēl arī sniedz vairākus ieteikumus, kā, viņuprāt, šim pakalpojumam būtu jāfunkcionē.

Neatbalstīšanas iemesli. Trīs diskusijās pa vienai meitenei norāda, ka viņas apmierina jau esošās saziņas iespējas ar bibliotēku. Viņas uzskata, ka „vislabāk tad zvanīt pa telefonu vienkārši un parunāt ar to bibliotekāru”, „aizsūtīt e-pastu” vai arī „vieglāk ir aiziet uz bibliotēku, tieši ar cilvēku kontaktēties, nevis caur datoru tur sarunāties”. Arī vienīgais zēns, kurš bija pret *Skype* izmantošanu bibliotēkās, uzskata, ka šādam pakalpojuma nebūs lietotāju un par piemērotāku atzīst bibliotēkas apmeklējumu klātienē:

„Jaunie jau nestaigā uz to bibliotēku. [...] kam to *Skype* vajag? Tieši taču jaunajiem. Bet tie, kuriem tur trīsdesmit vai tie, kuri pavecāki cilvēki, tie jau neies tai *Skype*. Viņiem tāpat jau ir daudz darba, kur nu tur vēl *Skype* iet. Viņi mierīgi labāk, labprāt aiziet uz bibliotēku, kaut ko vēl parunāt.”

Vienā diskusijā trīs meitenēm ir grūti iztēloties kontaktus *Skype* ar bibliotēku, ko viņas raksturo kā kaut ko dīvainu. Viena no meitenēm arī uzskata, ka „tas ir garlaicīgāk nekā iet uz bibliotēku”. Skolnieču teiktais liecina, ka *Skype* lietošana viņām asociējas galvenokārt ar saziņu draugu vidū, kas bieži vien ir ilgstoša un ietver personiskus tematus. Tieši šo iemeslu dēļ viņām ir grūti iedomāties formālu *Skype* izmantošanu. Divām no šīm meitenēm arī šķiet, ka būtu sarežģīti nodrošināt operatīvu atbildi sniegšanu no bibliotēkas darbinieku puses uz daudzajiem lietotāju jautājumiem, kas varētu palielināt jau tā iespējamo virtuālo agresiju pret bibliotekāriem (lamāšanos, necenzētu vārdu lietošanu) no pakalpojuma izmantotāju puses.

Atbalstīšanas iemesli un ieteikumi. Trīs diskusijās pa vienam zēnam uzsver, ka atbalsta *Skype* izmantošanu, lai uzdotu jautājumus bibliotekāram, kā arī pagarinātu grāmatu atdošanas termiņus, jo tas izdarāms bez bibliotēkas fiziskas apmeklēšanas. Viens no viņiem *Skype* raksturo kā „vienkāršu saziņas veidu”, lai gan norāda, ka iespējama arī šī pakalpojuma „launprātīga izmantošana” gadījumos, kad lietotāji ir sabojājuši viņiem izsniegtos informācijas resursus un šādi turpina pagarināt to atdošanas termiņu.

Atbildot uz meiteņu bažām par iespējamo virtuālo agresiju no lietotāju puses, divi zēni ierosina reģistrācijas nepieciešamību. Vēl viņi izsaka priekšlikumu bibliotēkas darbiniekiem noteikt iepriekš zināmu termiņu, kura laikā jautātājs noteikti saņems atbildi, kā arī integrēt *Skype* bibliotēkas tīmekļa vietnē.

Sociālie tīkli

12 skolēni četrās diskusijās izsakās par sociālo tīklu, konkrēti *Draugiem.lv* un *Twitter* izmantošanu bibliotēkās.

Twitter. Starp skolēniem, kuri pauž savu viedokli par *Twitter* izmantošanas iespējām, vairākums, īpaši – meitenes, atbalsta tā izmantošanu bibliotēkās. Viens no diviem respondentiem, kurš neatbalsta *Twitter* izmantošanu, to saista ar šī resursa zemajiem izmantošanas rādītājiem Latvijā.

Pretējas domās ir divas šīs pašas diskusijas dalībnieces, kuras gan atbalsta *Twitter* izmantošanu bibliotēkās, gan norāda uz tā augsto popularitāti Latvijā, īpaši starp „lielveikaliem un uzņēmumiem”. Citā diskusijā viena meitene neatbalsta *Skype* izmantošanu bibliotēkās, bet norāda uz *Twitter* augstajiem izmantošanas rādītājiem, kā arī iesaka bibliotēkām izmantot tieši šo resursu:

„Visērtāk būtu *Twitter* vienkārši profils, jo tur visbiežāk cilvēki sēž, pierēģistrējās. Varētu izlasīt, sekot un izlasīt jaunumus, kas ir.”

Starp citas diskusijas diviem dalībniekiem, kuri kopumā atbalsta *Twitter* izmantošanu, dalās domas par *Twitter* efektivitāti, lai piesaistītu lietotājus bibliotēku fiziskai apmeklēšanai:

„Es domāju, ja varētu paskatīties *Twitter* kaut kādus ierakstus, vairāk cilvēki ietu, jo viņi zinātu, ko tur var sagaidīt, kādas jaunas grāmatas.” (Zēns).

„Labi, ir cilvēki, jā, kas tur nebūs laika atnākt līdz tai bibliotēkai un paskatīties tur par tām grāmatām, par tiem jaunumiem, kas tur būs. Viņiem varbūt to ir ērtāk *Twitter* lasīt. Bet no otras puses arī, [...]. Ja tevi tiešām interesē tā bibliotēka, tās grāmatas, tad arī tu tur iesi un tev tas *Twitter*, nu, īpaši daudz jau neko nedos.” (Meitene)

Vienas diskusijas laikā seši pusaudži apspriež nepieciešamību viņu skolas bibliotēkai veidot un uzturēt kontu *Twitter* (diskusijas brīdī skolas bibliotēkai nav savas tīmekļa vietnes, kā arī tā neizmanto kādu no pētījumā analizētajiem 12 tīmekļa 2.0 risinājumiem). No šiem skolēniem tikai viena meitene, kura iepriekš vispārīgi atbalstīja tīmekļa 2.0 risinājumu izmantošanu bibliotēkās, uzskata, ka „tas nebūtu vajadzīgs”. Pārējie pieci skolēni atbalsta šāda veida iniciatīvu. Viena meitene norāda, ka viņa varētu sekot līdzī jaunumiem skolas bibliotēkas *Twitter* kontā, kamēr divi viņas vienaudži atzīst, ka paši diez vai būtu aktīvi sekotāji:

„Es varbūt to arī tā neizmantoju, tad tas tomēr liktos tā forši, ka mūsu skolas bibliotēka tā... [..] ziņo par jaunumiem. [..] it kā bez tā varētu iztikt, bet tomēr tas būtu interesanti. [..] Jā, tā būtu priekšrocība arī dažiem cilvēkiem. Kaut gan tas varbūt nav tik ļoti nepieciešams.” (Meitene)

„Es neizmantoju, bet daži cilvēki izmanto. Viņiem tas būtu labāk.” (Zēns).

Iepriekšējā respondenta skatījumā bibliotēkas konta izveide un uzturēšana *Twitter* ir atbalstāma, jo tā ir vienkārši īstenojama:

„Paņem pierēģistrējies. Nu, cik tur desmit minūtēs var uztaisīt tādu *Twitter* kontu. Ik pa laikam kaut ko uztvīt.”

Citā diskusijā kāda meitene norāda, ka *Twitter* pretstatā citiem resursiem, kas tiek izmantoti informēšanai, ļauj vieglāk pārskatīt un izmantot tikai sev aktuālo informāciju:

„Ja būtu *Twitter* konts, tad būtu daudz vieglāk. Nebūtu tā, kā ar tām īsziņām un e-pastiem tā kā uzmākšanās, visu laiku sūtītu. *Twitter* būtu vieglāk nekā pārlasīt visu. Ja neinteresē, vienkārši pavilkst nost viņu un viss!”

Respondentu paustajos viedokļos izskan, ka viņi bibliotēkas *Twitter* konta saturu vispirms saista ar informāciju par jaunākajām grāmatām, tālāk seko konta izmantošana bibliotēkas popularizēšanai, ziņu publicēšanai un informēšanai par pasākumiem.

Draugiem.lv. Lai arī moderatore, aicinot izteikties par konkrētu tīmekļa 2.0 resursu izmantošanu bibliotēkās, kā potenciālos piemērus līdzās *Skype* un *Twitter* nosauc arī Draugiem.lv, tikai divi zēni vienas diskusijas laikā izsakās par šī sociālā tīkla izmantošanu bibliotēkās. Viņi norāda,

ka saziņai ar bibliotēku vai izsniegto informācijas resursu pagarināšanai *Draugiem.lv* vietā ērtāk būtu izmantot bibliotēkas *tīmekļa* vietni vai bibliotēkas tiešsaistes forumu. Iemesli šādai izvēlei ir nevēlēšanās, „lai citi cilvēki redz, ka tu esi *online*”, kā arī „lai tev nebūtu tur jāiet, tur *Draugos* kaut kas jāauzicina, vai jāmeklē tās bibliotēkas profils, vai kaut kas tāds”.

5.3.3. Noteiktu bibliotēku izmantoto *tīmekļa 2.0* risinājumu vērtējums un pamanāmība

Atkarībā no diskusijas norises pilsētas četrās diskusijās⁸⁸³ skolēniem tiek sniegta informācija par kādas bibliotēkas *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas piemēriem, kas atlasīti, balstoties uz promocijas darba autores iepriekš veikto kontentanalīzi *Tīmekļa 2.0 risinājumi Latvijas bibliotēkās*. Lai arī pusaudži (25 skolēni) kopumā, līdzīgi kā iepriekš vispārīgi runājot par sociālo tīklu un tūlītējās ziņojumapmaiņas nepieciešamību bibliotēkās, paūz atbalstu nosauktajām bibliotēkas iniciatīvām, liela atsaucība un vēlme iesaistīties to izmantošanā respondentu vidū nav manāma. Turklāt gandrīz neviens no skolēniem nav informēts par jebkādu tiešsaistes pakalpojumu, t.sk. arī ar *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu nesaistītu pakalpojumu, esamību savas skolas vai pašvaldības publiskajā bibliotēkā. Salīdzinājumam, piemēram, Malaizijas pusaudžu informētība par konkrētu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās ir daudzkārt lielāka⁸⁸⁴ nekā to ļauj apgalvot promocijas darbā iegūtie rezultāti par Latvijas pusaudžu informētību.

Jelgavas 4.vidusskolas bibliotēka

Diskusijas laikā skolēniem tiek izstāstīts, ka viņu skolas bibliotēkai ir izveidoti konti *Draugiem.lv* un *Twitter*, kur tiek ievietota aktuālā informācija. Tāpat pusaudži tiek informēti, ka bibliotēkai ir arī savs emuārs, ko tā izmanto kā *tīmekļa* vietni, ievietojot tajā ar bibliotēku saistītu informāciju.

Viedokļu apmaiņā par šīm skolas bibliotēkas aktivitātēm iesaistās 11 pusaudži. No septiņiem skolēniem, kuri atklāj, vai ir informēti par skolas bibliotēkas īstenotajām aktivitātēm, tikai viens zēns ir kaut ko dzirdējis par minētajām aktivitātēm. Tomēr viņš atzīst, ka nav tās apskatījis un izmantojis. Atbildot, vai nākotnē varētu iesaistīties skolas bibliotēkas izmantoto *tīmekļa 2.0* risinājumu lietošanā, viņš norāda:

„Nu, nezinu, ja būs baigā vajadzība, tad, jā! Noteikti gan jau.”

Pieci pusaudži paūz savu vērtējumu par skolas bibliotēkas īstenoto aktivitāšu lietderību. Trīs no viņiem uzskata, ka šāda veida aktivitātes ir atbalstāmas, jo tā nepieciešamības gadījumā var ātrāk

⁸⁸³ Vienā no divām diskusijām, kas notiek Rīgā, respondenti vispārīgi atbild, vai viņi atbalsta skolas bibliotēkas konta uzturēšanu sociālajos tīklos (sk. 5.3.2. apakšnodaļu).

⁸⁸⁴ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 85-87.

un vienkāršāk uzzināt aktuālo bibliotēkas informāciju, noskaidrot grāmatu pieejamību bibliotēkā. Viens no skolēniem norāda, ka, lai arī neredz sevi kā lietotāju, tomēr uzskata, ka citiem, īpaši – meitenēm varētu būt saistoši apspriest grāmatu saturu, piemēram, Stefānijas Meijeres *Krēslas sērijas* grāmatas. Tāpat, viņaprāt, *Twitter* ļautu interesentiem uzzināt par jaunu grāmatu iznākšanu, kā arī pieteikt grāmatu rezervāciju.

Divi respondenti uzskata, ka sociālo tīklu izmantošana no bibliotēku puses nevienam nav vajadzīga, bet drīzāk ir apgrūtināša:

„[...] tas tieši nevajadzīgs. Nu, ja viņu uztaisītu, piemēram, skolas mājaslapā forumu. Es domāju ar to būtu pilnīgi pietiekami. Priekš kam piemēslot *Twitter* un *Draugiem.lv*, nu? [...], ja tev vajadzēs, tad tu jau nemeklēsi pa visiem *Draugiem*, pa *Twitter*, bet ieiesi bibliotēkas lapā un viss! Un tu tur atradīsi visu ko. Kas nepieciešams.” (Zēns)

Abi respondenti bibliotēkas tīmekļa vietni uzskata par labāku alternatīvu nekā sociālie tīkli.

Rēzeknes Centrālā bibliotēka

Skolēni tiek informēti, ka bibliotēkai ir izveidoti konti *Draugiem.lv* un *Twitter*, kuros bibliotēka diezgan regulāri ievieto jaunāko informāciju. Turklāt ar *Draugiem.lv* starpniecību iespējams arī pagarināt izsniegto informācijas resursu atdošanas termiņu.

Neviens no diskusijas dalībniekiem neapstiprina, ka iepriekš būtu kaut ko zinājis par minētajām Rēzeknes Centrālās bibliotēkas aktivitātēm. Seši diskusijas dalībnieki dalās savās domās par bibliotēku sociālo tīklu kontu lietderību vai to izmantošanu personīgām vajadzībām. Četri skolēni šādas aktivitātes vērtē pozitīvi. Meitenes pieļauj, ka arī pašas varētu sākt sekot līdz bibliotēkas kontu saturam, lai arī viņu vidū izskan viedoklis, ka „citreiz izdevīgāk ir aiziet uzreiz uz bibliotēku, nesāc caur internetu kaut ko skatīties un meklēt”. Cita meitene piezīmē, ka sekotu līdz bibliotēkas *Twitter* konta saturam, „ja tur kaut ko sakarīgu liek iekšā” un „ja varētu saprast, ko viņi tur *tvīto*”. Divi zēni norāda, ka, ņemot vērā to, ka viņus neinteresē ar bibliotēkām saistītā informācija, viņi nebūtu Rēzeknes Centrālās bibliotēkas sociālo kontu lietotāji. Trešais zēns, kurš izsakās par šo jautājumu, pieļauj, ka konkrēto sociālo tīklu lietotāju vidū kādu bibliotēku ievietotā informācija varētu motivēt to fiziskam apmeklējumam. Tomēr ir nojaušams, ka viņu kā bibliotēkas nelietotāju šādas aktivitātes nepiesaistītu bibliotēku pakalpojumu izmantošanai.

Rīgas Centrālā bibliotēka

Skolēni saņem informāciju, ka Rīgas Centrālā bibliotēka *Draugiem.lv* ir izveidojusi kontu, kurā ievieto aktuālāko informāciju un fotogrāfijas.

Visi pieci dalībnieki, kuri dalās savos viedokļos, pauž atbalstu šādai bibliotēkas iniciatīvai. Divas meitenes uzsver, ka konta esamība ir noderīga tiem, kuri izmanto konkrētās bibliotēkas pakalpojumus. Abas sevi redz kā bibliotēku kontu lietotājas *Draugiem.lv* gadījumos, ja viņas interesētu bibliotēka, kas veido un uztur kontu. Viena no meitenēm piezīmē, ka šādā gadījumā viņa patstāvīgi sekotu konta saturam. Viens no zēniem uzsver, ka pats neizmanto sociālos tīklus, tāpēc viņam ir vienaldzīgs to saturs, tomēr bibliotēkas konta esamība ir vērtējama pozitīvi. Otrs zēns, kurš

izsakās, ka nav bibliotēku „baigais lietotājs”, Rīgas Centrālās bibliotēkas konta esamību *Draugiem.lv* raksturo ar vārdiem „pozitīvi” un „ļoti labi”.

Liepājas Centrālās zinātniskās bibliotēkas bibliotēka *Varavīksne*

Pusaudži tiek informēti, ka bibliotēka *Varavīksne* atrodas Liepājas Olimpiskajā centrā, un tā uztur un veido kontu *Draugiem.lv*. Tiesšaistes kontā ir pieejama aktuālā informācija par bibliotēkas pasākumiem, izstāžu un citu pasākumu fotogrāfijas, kā arī jaunāko grāmatu vāku attēli.

Trīs skolēni atklāj, ka nav pamanījuši šādu bibliotēkas iniciatīvu. Viņu viedoklim ar neverbālās komunikācijas starpniecību piekrīt vēl citi diskusijas dalībnieki. Vienīgais skolēns, kurš plašāk izsakās par uzdoto jautājumu, saka:

„Es tieši gribēju teikt, ka viņiem [...] jāizveido kaut kādi *Draugiem.lv*.”

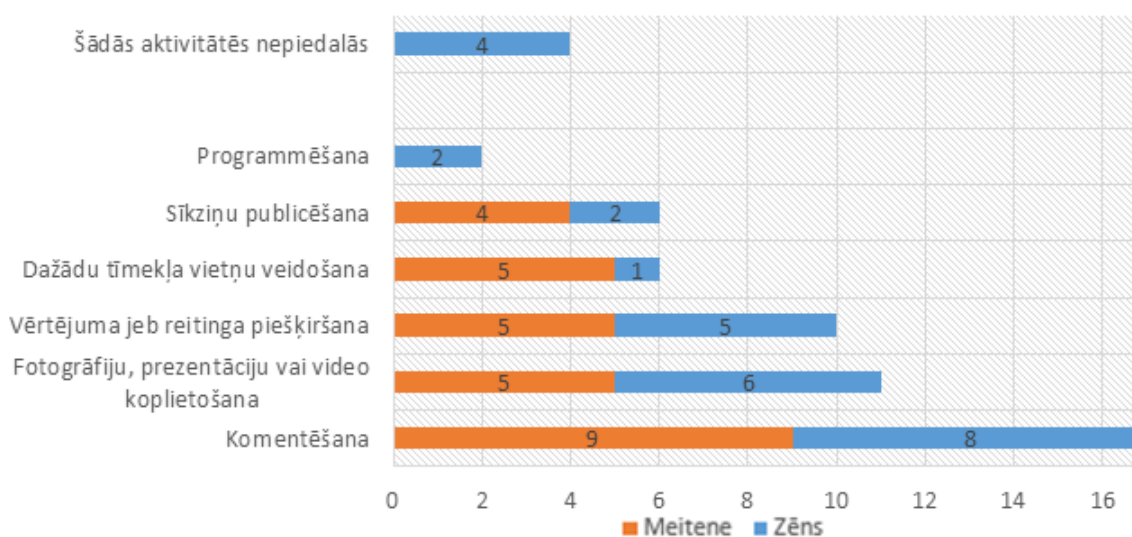
Viņš arī norāda, ka atbalsta šādu iniciatīvu. Pārējie respondenti savus viedokļus plašāk neatklāj un aicinājumam atbildēt neatsaucas.

5.3.4. Pusaudžu līdzdalība

Analizējot pusaudžu līdzdalību, atsevišķi skatīts pusaudžu viedoklis par interneta satura veidošanu un papildināšanu, kā arī noskaidrots, kāda ir pusaudžu gatavība līdzdarboties tieši bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā.

5.3.4.1. Līdzdalība internetā pieejamā satura veidošanā un papildināšanā

Fokusgrupu diskusijās skolēni stāsta, vai iesaistās ar interneta satura veidošanu un papildināšanu saistītās aktivitātēs. Rezultātā 29 skolēni atklāj, kādās aktivitātēs iesaistās, vai arī skaidri norāda, ka nepiedalās interneta satura veidošanā un papildināšanā (sk. 5.20. att.).

5.20. att. Ar interneta satura veidošanu un papildināšanu saistītās aktivitātes (n=29)

Pusaudžu vidū visbiežāk ir nosaukta komentēšana. Skolēniem ir aktuāla arī fotogrāfiju, prezentāciju vai video koplietošana un novērtējuma vai reitinga piešķiršana. Šajās

aktivitātēs pusaudži bieži iesaistās ar sociālā tīkla *Draugiem.lv* un video koplietošanas vietnes *Youtube* starpniecību. Vēl pusaudži mēdz publicēt sīkziņas mikroemuāru sociālajā tīklā *Twitter*, kā arī veidot dažādas tīmekļa vietnes. Meiteņu vidū, ja vien viņas ir kādas tīmekļa vietnes autores, iecienīti ir emuāri, kamēr zēniem aktuālāka ir programmēšana vai tiešsaistes forumu veidošana. Promocijas darba rezultāti liecina, ka pusaudžu veidotais saturs internetā lielākoties ir pieejams publiski.

Latvijas skolēnu kopējie līdzdalības paradumi, t.sk. attiecībā uz bibliotēku publicēta satura pilnveidošanu (sk. 5.3.4.2. apakšnodaļu), liecina, ka pusaudži aktīvāk iesaistās aktivitātēs, kas ir salīdzinoši ātri un vienkārši īstenojamas. Arī 11-18 gadus vecu Igaunijas skolēnu izpēte apstiprina, ka strukturētāka tiešsaistes vide (sociālie tīkli, ziņu portāli un forumi) ar ierobežotām satura formatēšanas un saskarnes pielāgošanas iespējām vairāk sekmē skolēnu līdzdalību nekā mazāk strukturēta vide (emuāri, tīmekļa vietnes), kā veidošana un uzturēšana no tā autora prasa lielāku radošumu un nodrošina plašākas izpausmes iespējas.⁸⁸⁵

Lai arī visbiežāk promocijas darba respondenti piedalās aktivitātēs, kas saistītas ar līdzdalību tiešsaistē, viņu vidū ir sastopami arī tādi respondenti, kam šādas aktivitātes nav saistošas. Šie rezultāti sakrīt ar secinājumiem no līdzdalības tendenču kopsavilkuma par 33 valstīm (galvenokārt Eiropas), kas liecina, ka 9-16 gadus veci respondenti ne vienmēr iesaistās interneta satura veidošanas un papildināšanas aktivitātēs, lai gan viņu vidū ir pietiekami daudz skolēnu, kam šādas aktivitātes ir saistošas.⁸⁸⁶ ASV īstenotie pētījumi atklāj, ka, līdzīgi kā Latvijas pusaudžiem, arī viņu Amerikas vienaudžiem sociālie tīkli ir būtiska platforma, kas sekmē skolēnu līdzdalību tiešsaistes satura pilnveidošanā. Ārvalstu pētījumu respondentu vidū gan sociālajos tīklos, gan citos tiešsaistes resursos tiek atstāti komentāri, kā arī šie resursi tiek izmantoti, lai koplietotu pašu radītu saturu: fotogrāfijas, prezentācijas un video.^{887,888,889,890}

⁸⁸⁵ Kalmus, V. et al. (2009). Mapping the Terrain of “Generation C”: Places and Practices of Online Content Creation Among Estonian Teenagers. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 1275–1278.

⁸⁸⁶ Haddon, L., Livingstone, S. (2012) EU Kids Online: national perspectives. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/PerspectivesReport.pdf>

⁸⁸⁷ Common Sense Media. (2012). Social media, social life: How teens view their digital lives. Common Sense Media Inc. Retrieved from <http://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life>

⁸⁸⁸ Lenhart, A. (2012). Teens & Online Video. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_Teens_and_online_video.pdf

⁸⁸⁹ Lenhart, A. et al. (2011). Teens, Kindness and Cruelty on Social Network Sites. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2011/PIP_Teens_Kindness_Cruelty_SNS_Report_Nov_2011_FIN_AL_110711.pdf

⁸⁹⁰ Madden, M. et al. (2013). Teens, Social Media, and Privacy. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from <http://www.pewinternet.org/Reports/2013/Teens-Social-Media-And-Privacy/Main-Report/Part-1.aspx>

No skolēniem, kuri atklāj savu viedokli par līdzdalību, vairākums min, ka kaut kādā mērā iesaistās vismaz vienā šādā aktivitātē. Tomēr kopā četri zēni divās diskusijās norāda, ka neatbalsta šādas aktivitātes un paši tajās neiesaistās. Divi no zēniem savu nostāju pamato plašāk:

„[...] es visu *šito* neatbalstu. Man nepatīk, es mēģinu internetā saskatīt to, kas man tieši reāli ir vajadzīgs, neko lieku. [...] es arī izmantoju internetu pēc iespējas mazāk, jo vairāk gribu tomēr pavadīt laiku laukā.”

„Es ar tādām lietām nenodarbojos, jo vienkārši nepietiek laika tam visam.”

Abu zēnu viedokļi liecina, ka katram no viņiem ir atšķirīgs iemesls, kāpēc viņi nepiedalās ar līdzdalību saistītās tiešsaistes aktivitātēs.

Komentēšana

Skolēnu vidū vispopulārākā ir komentēšana, ko paši pusaudži vairākkārt raksturo kā viņu vidū izplatītu nodarbošanos. Atsevišķi respondenti min, ka komentēšana ir vienīgā šāda veida aktivitāte, kurā viņi iesaistās, paši veidojot un papildinot interneta saturu. Gandrīz visas meitenes, kuras stāsta par saviem komentēšanas paradumiem, saka, ka visbiežāk komentē savu draugu fotogrāfijas. Populārākais resurss, kurā tas notiek, ir sociālais tīkls *Draugiem.lv*. Savukārt, zēni norāda, ka izsaka komentārus publicētajam saturam forumos, portālos vai satura koplietošanas vietnēs, konkrēti *Youtube*. Viens zēns saka, ka komentē, kā citi spēlē datorspēles.

Raksturojot komentēšanas regularitāti, vairāki pusaudži atklāj, ka dara to bieži un daudz. Lai gan viens no respondentiem saka:

„[...] es neesmu parasti aktīvs. Es parasti apskatos, kā citi diskutē, un tikai, ja man pašam ir ko teikt, tad es uzrakstu.”

Divi no respondentiem īpaši uzsver, ka atbildīgi izturas pret pašu rakstīto komentāru saturu:

„Es nekomentēju aiz neko darīt, bet, nu, ja tiešām ir ko teikt. Jā, tad nokomentē!” (Meitene)

„Komentēju es [...] tā, lai es papildinātu *komentu* sekciju nevis kaut kādas muļķības tur ierakstu iekšā tāpat.” (Zēns)

Vēl pusaudžus atstāt savus komentārus pamudina „interesants raksts vai kaut kas tamlīdzīgs” vai garastāvoklis, jo mēdz būt „tādas dienas, kad vispār neko negribas.”

Fotogrāfiju, prezentāciju vai video koplietošana

11 respondentu teiktajā izskan, ka viņi koplieto pašu radītu saturu. Visbiežāk tās ir viņu personīgās fotogrāfijas, uzņemtie video un pašu veidotas prezentācijas. Fotogrāfiju publicēšanai īpaši populārs ir sociālais tīkls *Draugiem.lv*, bet video izplatīšanai visvairāk minēta koplietošanas vietne *Youtube* (sk. arī 5.3.1. apakšnodaļu).

Novērtējuma vai reitinga piešķiršana

10 pusaudži četrās diskusijās saka, ka mēdz piešķirt novērtējumu vai reitingu internetā publicētajam saturam. Vairāk nekā puse no viņiem norāda, ka vērtē video materiālus, visbiežāk *Youtube* publicētos. Vēl pusaudži vērtē arī fotogrāfijas un tīmekļa resursus. Skolēnus iesaistīties šāda

veida aktivitātē rosina procesa ātrums un vienkāršība. Vēl atstāt savu vērtējumu pusaudžus motivē viņiem iepatīcies saturs „vai kāds draugs ir izveidojis video, kuram [...] vajadzētu celt reitingu”.

Dažādu tīmekļa vietņu veidošana

Katrā diskusijā vidēji viens pusaudzis, kopā – 6, atklāj, ka veido un uztur kādu no tīmekļa vietņu veidiem. Visas meitenes, kuras izsaka viedokli, raksta un tiešsaistē publicē savus emuārus (sk. arī 5.3.1. apakšnodaļu). Viena no viņām ir autore pat diviem saturiski atšķirīgiem emuāriem: autobiogrāfiskajam, kurā raksta par savu dzīvi un publicē attēlus, kā arī tematiskam emuāram, kura saturs ir saistīts ar modi, mākslu un mūziku. Pārējo meiteņu veidotie emuāri ir saistīti ar modi, privāto dzīvi vai savas daiļrades, piemēram, dzejoļu publicēšanu. Stāstot par pašu veidoto emuāru papildināšanas regularitāti un emuāru veidošanai veltīto laiku, meitenes atklāj:

„tas ļoti daudz laika aizņem: tā kā uzrakstīt to visu, pārļasīt, vēl publicēt, pievienot kādu bildi klāt. Nu, tā, lai man patiktu pašai kā izskatās tas viss kopā. [...] Sanāk, nu, bildes es lieku katru dienu – tā kā tajā modes, mākslas *blogā*, bet par savu personīgo dzīvi – sanāk katru otro dienu. Nu, kaut ko uzrakstīt. Varbūt ne daudz, bet sanāk katru otro dienu.”

„[...] ja, piemēram, dienā es pavadu pie datora kādas trīs stundas ar pārtraukumiem, tad kādas... Pusotra stunda man ir pie tā *bloga*. [...], man arī vajag sākumā izlasīt, tad pārļasīt, tad visu tur salikt tā, lai tiešām būtu interesanti lasīt.”

„Reizes divas nedēļā. Un, ja nemaldos, kaut kāda, varbūt pa pusstundai. Sanāk, tu uzraksti kaut ko. Un tad viss tā! Tā nedēļas vidū un nedēļas beigās tā. Tāds kopsavilkums.”

„[...] mēnesī kādas dažas reizes kaut ko ierakstu. Nu, tas atkarīgs no tā, vai ir laiks to darīt, nu, vai iedvesma ir kaut ko uzrakstīt.”

Vienīgais zēns, kurš stāsta par šāda veida līdzdalības aktivitātēm, ir paša izveidota foruma autors, kurā „cilvēki apspriež kaut ko” un kurā „nav noteiktas pat tēmas”. Par foruma radīšanai un uzturēšanai veltīto laiku viņš izsakās šādi:

„[...] dienā diezgan maz, tāpēc ka sākumā, kad es viņu veidoju, tad es pavadīju diezgan daudz laika. Nu, kaut kādas četras, piecas stundas varbūt dienā. Bet tad, kad, nu, tagad, kad es jau esmu pabeidzis, nu, stundu nedēļā varbūt. Apmēram.”

Pusaudžu stāstītais ļauj apgalvot, ka respondentu radītā satura papildināšanas paradumi ir diezgan atšķirīgi un katrs no viņiem satura radīšanai velta atšķirīgu laiku.

Sīkziņu publicēšana

Trīs diskusijās pa diviem respondentiem min, ka publicē sīkziņas *Twitter* (sk. arī 5.3.1. apakšnodaļu). Puse no viņiem norāda, ka dara to gandrīz katru dienu. Viena meitene pamato, ka publicē ziņas *Twitter*, „lai draugi zinātu”, ko viņa dara.

Programmēšana

Programmēšana ir vienīgais līdzdalības veids, ko, aicinot stāstīt par interneta satura veidošanu un papildināšanu, kā piemēru šādām aktivitātēm nenosauc moderatorē, bet min paši respondenti. Konkrēti divās diskusijās pa vienam zēnam norāda, ka nodarbojas ar programmēšanu. Viens no viņiem saka, ka programmēšana ir saistīta ar sociālajiem tīkliem un arī precizē, cik daudz laika tai velta:

„[...] nav daudz. Es tur dienā ieeju, pakodēju, *vot*, nu, tā savā brīvajā laikā. Nu, nosaku sev laiku, cik tur iet.”

Otrs atklāj, ka programmē datorspēles un viena no viņa veidotajām datorspēlēm tiks izplatīta ne tikai Latvijā, bet arī Krievijā.

Pusaudžu teiktais liecina, ka lielākoties viņu veidotais saturs ir visiem publiski pieejams, jo viņiem patīk savu veikumu „parādīt citiem”, saņemt kādu atgriezenisko saiti, konstatēt, ka viņu publicētajam saturam ir sekotāji. Abi zēni, kuri nodarbojas ar programmēšanu, norāda, ka viņu radītais saturs ir pieejams publiski sociālajos tīklos. Zēns, kurš programmē datorspēles, par vienu no tām stāstot plašāk, min, ka tā „ir bez maksas, bet dažādos veidos no viņas var nopelnīt naudu”. Arī zēns, kurš veido savu forumu, atklāj, ka tajā izvietotā reklāma viņam nodrošina nelielu peļņu. Tomēr ne visi pusaudži atbalsta vai ir gatavi ar pārējiem interneta lietotājiem koplietot pašu radīto saturu. Viena no meitenēm, kura veido autobiogrāfisku emuāru, atklāj, ka tas nav publiski pieejams, lai arī agrāk tāds bijis. Arī daži no viņas *Youtube* ievietotajiem video materiāliem ir pieejami tikai atsevišķiem interneta lietotājiem. Līdzīgās domās par sevis radīta satura publiskošanu citā diskusijā ir kāds zēns, kurš, pretēji savai skolasbiedrenei un diskusijas kolēģei, uzskata, ka privāta satura publicēšana paša veidotā emuārā ir lieka:

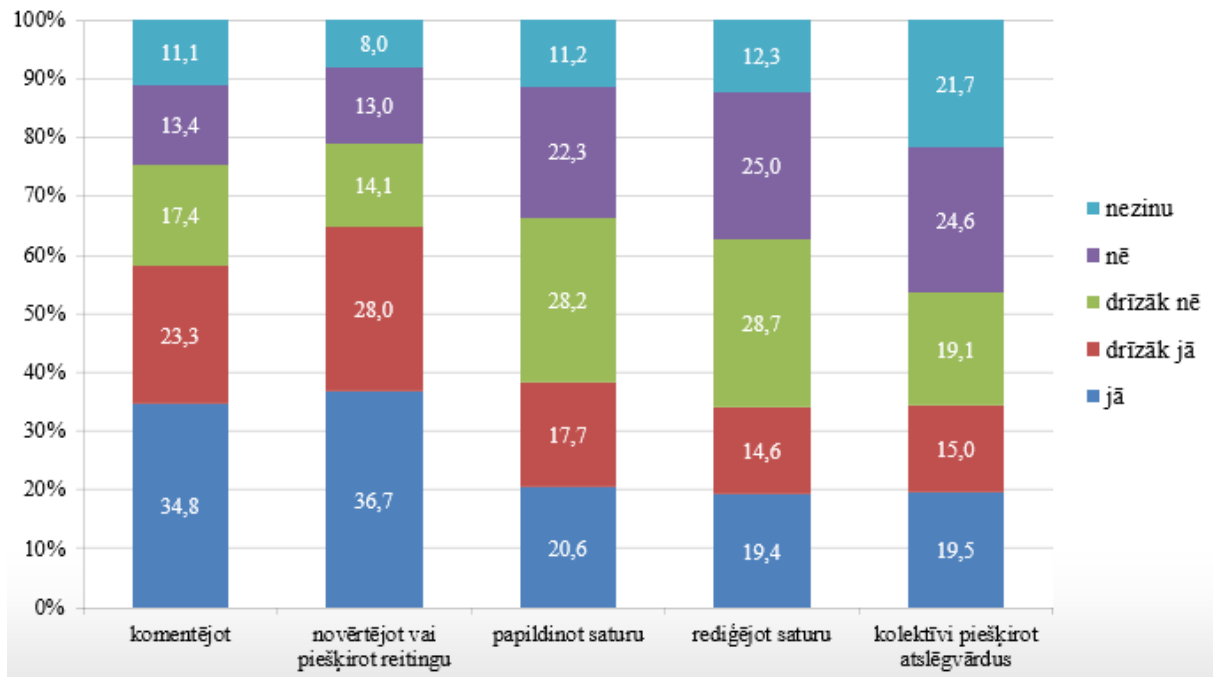
„Par *blogiem*: es netaisu, it īpaši par *sevīm*. Es varu nodot savu tā kā identitāti. [...] Tas it kā bezjēdzīgi. Un par tiem, nu, tā kā hobijiem, nu, jā, to var! No mana viedokļa!”

Cits zēns, kurš pats veido prezentācijas, norāda, ka to izplatīšanai izmanto e-pastu nevis satura koplietošanas vietnes.

5.3.4.2. Līdzdalība bibliotēku publicētā satura pilnveidošanā

Skolēnu aptauja republikas pilsētās ietvēra jautājumu, vai pusaudži, domājot par Latvijas bibliotēku internetā publicēto saturu, būtu gatavi līdzdarboties un iesaistīties tādās aktivitātēs kā: komentēšana, novērtēšana vai reitinga piešķiršana, satura papildināšana, satura rediģēšana un kolektīvi piešķirtu atslēgvārdu pievienošana (sk. 5.21. att.).

Vai, domājot par Latvijas bibliotēku internetā publicēto saturu, Tu būtu gatavs līdzdarboties...

5.21. att. Pusaudžu gatavība līdzdarboties bibliotēku satura pilnveidošanā (%; n=820)

Lai arī dzimumu vidū pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības, e-anketēšanā saņemtās atbildes liecina, ka kopumā pusaudži visvairāk gatavi atbalstīt novērtējuma vai reitinga piešķiršanu (65%) un komentēšanu (58%). Tātad tās aktivitātes, ko saskaņā ar fokusgrupu diskusiju rezultātiem, daļa pusaudžu jau īsteno ikdienā, radot ar bibliotēku aktivitātēm nesaistītu saturu. Mazāku atbalstu gūst bibliotēku veidota satura papildināšana vai rediģēšana un kolektīva atslēgvārdu piešķiršana. Vidēji 36% skolēnu ir gatavi vai drīzāk gatavi šādā veidā līdzdarboties bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā. Tādējādi komentēšana un novērtējuma vai reitinga piešķiršana ir iesakāmas kā piemērotas bibliotēkām, lai sekmētu pusaudžu iesaistīšanos bibliotēku internetā publicēta satura pilnveidošanā un savstarpējā mijiedarbībā. Komentēšana un novērtējuma vai reitinga piešķiršana pusaudžiem varētu šķist saistoša, jo tās ir aktivitātes, kas, pēc pusaudžu domām, ir viegli un ātri realizējamas, kamēr satura papildināšana un rediģēšana ir vērtējamas kā laikietilpīgākas aktivitātes. Skolēnu nevēlēšanās iesaistīties kolektīvā atslēgvārdu piešķiršanā lielā mērā varētu būt saistīta ar izpratnes trūkumu par šādas aktivitātes būtību. Iespējams arī apgalvot, ka potenciālākie bibliotēku publicētā satura pilnveidotāji ir tie pusaudži, kuri lieto sociālos tīklus, vikivietnes, videokoplietošanu un tūlītējo ziņojumapmaiņu.

Pusaudžiem e-anketas beigās dotā iespēja brīvā formā ierakstīt kādu komentāru vai ierosinājumu ļauj apgalvot, ka, piedāvājot pusaudžiem iespēju brīvi komentēt, jāreķinās, ka

liela daļa saņemto komentāru (e-anketas gadījumā – puse) var būt nesaistīti ar publicēto saturu. Tas apliecina, ka ir pusaudži, kam komentēšana šķiet īpaši saistoša, jo viņi iesaistās šajā aktivitātē pat tad, ja nav sava skaidra viedokļa. Vēl pusaudžu komentēšanas paradumi liecina, ka ir iespējami necenzēti vai aizvainojoši komentāri.

Līdzīgi kā trūkst pētījumu par pusaudžu viedokli *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai bibliotēkās, arī pusaudžu gatavība līdzdarboties bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā ir maz pētīts temats. Esošā izpētes pakāpe liecina par iepriekš grūti prognozējamiem līdzdalības rādītājiem bibliotēku publicēta satura komentēšanā. Piemēram, trīs Austrālijas bibliotēku pieredze atklāj, ka ir resursi, kuros pat „pēc izlūgšanās mēģinājumiem” ne vienmēr pusaudži atstāj kādu komentāru, turpretim bibliotēkas pusaudžu vajadzībām veidotā emuāra satura pilnveidošanā un komentēšanā pusaudži iesaistās regulāri un arvien vairāk.⁸⁹¹ Konkrētas ASV bibliotēku sistēmas pieredze attiecībā uz pusaudžu komentēšanas paradumiem bibliotēku emuāros atklāj, ka citreiz pusaudžu līdzdalība raksturojama kā ļoti zema, tomēr ir arī aktivitātes, pirms un pēc kuru norises pusaudžu komentāri ir pieejami plašā skaitā.⁸⁹²

Esošā izpēte liecina par būtiskām atšķirībām pusaudžu līdzdalības izpausmēs, bet pusaudžu komentēšanas paradumi apstiprina, ka augsta pusaudžu līdzdalība bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā ir iespējama. Arī promocijas darba rezultāti atklāj, ka *tīmeklim 2.0* raksturīgā līdzdalība tiešsaistes satura pilnveidošanā ir zināma un saistoša Latvijas pusaudžiem, turklāt tā ir attiecināma arī uz vēlmi iesaistīties bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā.

E-aptaujā iegūtie rezultāti liecina, ka atbilžu variants „jā” ir vispopulārākais pie tādiem līdzdalības veidiem kā komentēšana un novērtēšana vai reitinga piešķiršana (sk. 5.21. att.). To izvēlējušie vidēji 36% (293) respondentu. Summējot atbilžu variantus „jā” un „drīzāk jā”, komentēšanu un novērtēšanu vai reitinga piešķiršanu atbalsta attiecīgi 58-65% (476-531) skolēnu. Vislielākais skolēnu skaits izvēlas atbildēt ar „drīzāk nē”, domājot par satura papildināšanu un satura rediģēšanu. Apvienojot atbilžu variantus „drīzāk nē” un „nē”, 44-51% (259-440) respondentu uzskata, ka nevēlas līdzdarboties, papildinot saturu, rediģējot saturu vai kolektīvi piešķirot atslēgvārdus. Attiecībā uz kolektīvi piešķirtu atslēgvārdu pievienošanu, skolēnu vidū dominē izvēle „nē”. Visos jautājumā iekļautajos līdzdalības piemēros, izņemot kolektīvi piešķirtu atslēgvārdu pievienošanu, atbilžu variants „nezinu” ir vismazāk populārs.

Apskatot pusaudžu izteiktos viedokļus par līdzdalību korelācijā ar viņu dzimumu, vienīgi jautājumā par satura papildināšanu meiteņu un zēnu atzīmēto atbilžu variantu vidū nav statistiski

⁸⁹¹ Gosling, M., Harper, G., McLean, M. (2009). Public library 2.0: some Australian experiences. *Electronic Library*, 27(5), 848-849.

⁸⁹² Reuter, K., Cofer, S., Pechacek, A., Simon, M.R. (2010). Following and leading teens online: Using digital library services to reach teens. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.175-184.

būtisku atšķirību (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 17. pielikumu). Attiecībā uz bibliotēku radīta satura komentēšanu un novērtēšanu vai reitinga piešķiršanu, meitenes biežāk nekā zēni izvēlas atbilžu variantu „drīzāk jā”, kamēr zēni – „nē”. Tādējādi, lai arī zēni kopumā atbalsta vai drīzāk atbalsta šādas līdzdalības izpausmes, meitenes tās atbalsta vairāk. Pretēja situācija vērojama jautājumā par satura rediģēšanu. Zēni biežāk nekā meitenes izvēlas atbilžu variantu „jā”, kamēr meitenes – „drīzāk nē”. Kopumā pusaudži neatkarīgi no dzimuma drīzāk neatbalsta vai neatbalsta bibliotēku veidota satura rediģēšanu, tomēr zēni ir mazāk kategoriski par meitenēm. Arī attiecībā uz kolektīvi piešķirtu atslēgvārdu pievienošanu bibliotēku veidotam saturam zēni pauž daudz lielāku atbalstu nekā meitenes, kuras ievērojami biežāk nekā zēni izvēlas atbilžu variantu „nezinu”. Gan meitenes, gan zēni drīzāk neatbalsta vai neatbalsta šādu līdzdalības iespēju.

E-anketēšanā iegūto datu šķērstabulu analīze atklāj, ka tie respondenti, kuri pauž gatavību līdzdarboties visās piecās aktivitātēs, kas saistītas ar bibliotēku publicēta satura pilnveidošanu, vairumā gadījumu lieto sociālos tīklus, vikivietnes, videokoplietošanu un tūlītējo ziņojumapmaiņu. 88-94% no respondentiem, kuri pauž gatavību līdzdarboties, izmanto kādu no šiem četriem risinājumiem. Salīdzinoši tikai aptuveni katrs otrais respondents (49-59%), kurš izmanto personalizētās starta lapas, emuārus un fotogrāfiju koplietošanu, pauž gatavību līdzdarboties bibliotēku satura pilnveidošanā.

Analizējot e-anketēšanā saņemtās atbildes par pusaudžu vēlmi līdzdarboties bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā korelācijā ar viņu bibliotēku apmeklējumu, ir vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības tieši attiecībā uz šīm divām līdzdalības aktivitātēm (Hī kvadrāts, $p \leq 0,05$, sk. 18. pielikumu). No visiem pusaudžiem, kuri apmeklē skolas un publiskās bibliotēkas, 70-74% (378-210) ir gatavi novērtēt vai noteikt reitingu bibliotēku publicētam saturam. Attiecīgi starp nelietotājiem tādi ir 54-60% (153-321). Tie pusaudži, kuri ir skolu bibliotēku lietotāji, ievērojami vairāk ir gatavi vai drīzāk gatavi līdzdarboties komentējot. No visiem 537 respondentiem, kuri apmeklē skolas bibliotēkas, komentēt bibliotēku saturu ir gatavi 63% (340). Nelietotāju vidū atbalsts ir zemāks – 48% (136) no visiem skolēniem, kuri neapmeklē skolas bibliotēku, domā, ka varētu komentēt bibliotēku saturu. Starp publisko bibliotēku lietotājiem un nelietotājiem un viņu gatavību līdzdarboties komentējot bibliotēku saturu, nav vērojamas būtiskas atšķirības. Tie, kuri izmanto publiskās bibliotēkās, iesaistīšanos bibliotēku publicēta satura komentēšanā atbalsta nedaudz vairāk, bet ne tik ļoti, lai būtu iespējams apgalvot, ka tas varētu būt tieši saistīts ar bibliotēku izmantošanas paradumiem (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 18. pielikumu). Attiecībā uz satura papildināšanu un rediģēšanu, kā arī kolektīvi piešķirtu atslēgvārdu pievienošanu saņemtās atbildes neliecina par būtiskām atšķirībām starp bibliotēku lietotājiem un nelietotājiem (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 18. pielikumu).

Pusaudžu komentāru atstāšanas paradumi praktiski tika pētīti, skolēnu aptauju republikas pilsētās noslēdzot ar jautājumu, kurā respondentiem dota iespēja brīvā formā ierakstīt kādu komentāru vai ierosinājumu (turpmāk tekstā – komentāri). Atbildes ierakstīšana nav obligāti prasīta. 15% (121) respondentu konkrētajā laukā ieraksta vismaz vienu simbolu, kas arī, analizējot rezultātus, uzskaitīts kā atstāts komentārs. Komentāru saņemšanas biežumā nav konstatētas statistiski būtiskas atšķirības

starp Rīgu un Latvijas kultūrvēsturiskajiem apgabaliem (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 16. pielikumu). Tāpat nav iespējams apgalvot, ka starp komentēšanas biežumu un dzimumu pastāvētu kāda sakarība, lai gan zēni komentāru rakstīšanā ir nedaudz aktīvāki nekā meitenes. Savu komentāru atstāj 17% (65) no visiem zēniem un 13% (56) no visām meitenēm (Hī kvadrāts, $p > 0,05$, sk. 17. pielikumu). Neapstiprinās arī pieņēmums, ka tie respondenti, kuri ir vai drīzāk ir gatavi līdzdarboties, komentējot Latvijas bibliotēku internetā publicēto saturu, būtu aktīvāki par pārējiem komentāru atstāšanā e-anketas beigās.

5.1. tabulā atspoguļotas respondentu komentāru grupēšanai izmantotās kategorijas un saņemto atbilžu skaits atbilstoši katrai kategorijai.

5.1. tabula

Izmantotās kategorijas saņemto komentāru grupēšanai

Kategorijas vai apakškategorijas nosaukums	Meiteņu skaits	Zēnu skaits	Respondentu kopskaits
1. Ar e-anketu nesaistīti komentāri	22	38	60
1.1. Nezina, vai norāda, ka komentāru nebūs	11	9	20
1.2. Viens vārds	1	13	14
1.3. Simboli	5	6	11
1.4. Norāde uz nesaistītu resursu	2	8	10
1.5. Sasveicināšanās	3	2	5
2. Komentāri par e-anketu	15	11	26
2.1. Pozitīvs vērtējums, laba vēlējumi	8	5	13
2.2. Neapmierinātība	4	6	10
2.3. Norāde uz anketas jautājumu formulējumu	3	0	3
3. Bibliotēka un tehnoloģijas	16	13	29
3.1. Tehnoloģiju izmantojums bibliotēkas pakalpojumos	12	10	22
3.1.1. Atbalsta tehnoloģiju izmantošanu	7	8	15
3.1.1.1. Digitāla bibliotēka	3	3	6
3.1.1.2. Bibliotēku tīmekļa vietnes	2	4	6
3.1.1.3. Ierosinājumi, komentāri	1	2	3
3.1.1.4. Gatavība līdzdarboties	1	1	2
3.1.1.5. E-katalogs	1	0	1
3.1.2. Nav nepieciešamas, prioritāras	5	2	7
3.2. Datori un internets bibliotēkā uz vietas	5	3	8
3.2.1. Nepieciešami	3	3	6
3.2.2. Nav nepieciešami, prioritāri izklaides vajadzībām	2	0	2
4. Informācijas resursi un grāmatas	5	0	5
4.1. Vairāk grāmatu	3	0	3
5. Norāde par bibliotēkas neizmantošanu	2	2	4
6. Vispārīgs ierosinājums	1	0	1

Lielākoties respondentu atstātie komentāri nav tieši saistīti ar e-anketu (60). Tie komentāri, kas tieši attiecas uz e-anketēšanu, bieži ir klasificējami kā anketas novērtējums (26). Savukārt, komentāri saistībā ar e-anketas tematu ietver norādes uz bibliotēku un tehnoloģijām (29), informācijas resursiem un grāmatām (5). Četri respondenti norāda, ka neizmanto bibliotēku, bet viena meitene izsaka vispārīgu ierosinājumu. Turpinājumā detalizētāk atklāts pirmo divu pamatkategoriju (*Ar e-*

anketu nesaistīti komentāri un *Komentāri par e-anketu*) saturs. Pārējo kategoriju saturs integrēts nodaļas tekstā atbilstoši komentāru tematam.

Ar anketas saturu vai struktūru nesaistīti komentāri

Tematiski puse jeb 60 no saņemtajiem komentāriem nav saistīti ar anketas saturu vai struktūru. Visbiežāk respondenti norāda, ka nezina, ko rakstīt komentāriem paredzētajā laukā vai arī paskaidro, ka komentāra nebūs. Vēl salīdzinoši daudz pusaudžu galvenokārt – zēni, raksta vienu vārdu vai arī blakus saraksta vairākus burtus. Piemēram: „jā”; „Elvis”; „mhm”. Skolēni komentāriem domātajā ailē atstāj arī dažādus simbolus (:D; ...; ///// u.c.) vai dod norādes uz ar e-anketu nesaistītu saturu. Piemēram, iekopē kādu teksta fragmentu, pārraksta frāzes vai saukļus. Vairāki respondenti izmanto komentēšanas lauku, lai sasveicinātos.

Komentāri par e-anketu

26 respondentu komentāri ir saistīti ar e-anketu. Tajos respondenti vispārīgi vērtē anketu vai izsakās par tās struktūru. 13 komentāros parādās pozitīvs e-anketas vērtējums, piemēram, respondenti raksta, ka patikusi anketa vai arī novēl veiksmīgu turpmāko darbu pie anketas. Savukārt, 10 komentāros izteikta neapmierinātība ar anketu, tās jautājumiem, t.sk. iekļaujot arī necenzētus vārdus. Uz šādu iespējamību, ļaujot pusaudžiem atstāt komentārus, norāda arī ASV bibliotekāri, kuriem ir pieredze attiecībā uz pusaudžu komentāru atstāšanas paradumiem bibliotēku emuāros.⁸⁹³

Vēl, komentējot e-anketu, trīs meitenes no dažādiem kultūrvēsturiskajiem reģioniem raksta, ka grūtības sagādājis atsevišķu jautājumu formulējums, jo viņas nav zinājušas, kā funkcionē kāds no e-anketā apskatītajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem.

5.4. Tīmeklis 2.0 un bibliotēkas

Turpinājumā apkopoti kvantitatīvajā kontentanalīzē iegūtie rezultāti par tīmekļa vietņu skaitu un izmantotajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem Latvijas bibliotēkās. Lai noskaidrotu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas ziņā pieredzējušāko bibliotēku pieredzi, veikta ārvalstu pētījumu analīze. Tajos skatīts, kāds ir citu valstu bibliotēku *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas mērķis un kāds ir tajos pārraidītais saturs.

5.4.1. Tīmekļa 2.0 risinājumu izmantojums bibliotēkās

Ārvalstu praksē ir izplatīta nostāja, ka bibliotēku tīmekļa vietņu esamība ir uzskatāma par mūsdienu laikmeta prasību.⁸⁹⁴ Turklāt bibliotēkām tiek ieteikts papildus pieaugušo

⁸⁹³ Reuter, K., Cofer, S., Pechacek, A., Simon, M.R. (2010). Following and leading teens online: Using digital library services to reach teens. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). Urban teens in the library : research and practice. Chicago : ALA. P.175-184.

⁸⁹⁴ Turpat. 177. lpp.

auditorijai domātai vietnei veidot arī atsevišķu vietni pusaudžiem.⁸⁹⁵ Pētnieki norāda uz plašu bibliotēku tīmekļa vietņu esamību Ziemeļamerikā, Eiropā un Āzijā.⁸⁹⁶ Piemēram, padziļināta ASV publisko bibliotēku izpēte⁸⁹⁷ liecina, ka lielākajai daļai ASV publisko bibliotēku ir savas tīmekļa vietnes,⁸⁹⁸ turklāt vairāk nekā 90% no lielākajām publiskajām bibliotēkām ir arī speciāli veidota vai pat atsevišķa vietne pusaudžiem.⁸⁹⁹ Arī Norvēģijas⁹⁰⁰ un Singapūras⁹⁰¹ bibliotēku pētījumi apstiprina šādu pieņēmumu, bet, pētot situāciju Šrilankā, konstatēts nepietiekams bibliotēku tīmekļa vietņu skaits.⁹⁰² Promocijas darbā, pētot situāciju Latvijā, kvantitatīvās kontentanalīzes rezultāti parāda, ka no visām 1802 analizētajām Latvijas bibliotēkām, tikai 6% ir sava atsevišķa tīmekļa vietne un procentuāli tikpat liels bibliotēku skaits izmanto vienu līdz septiņus no 12 analizētajiem tīmekļa 2.0 risinājumiem.

Salīdzinot promocijas darba rezultātus ar ārvalstu pētījumiem, kuros apskatīts tīmekļa 2.0 risinājumu lietojums bibliotēkās, vērojamas vairākas sakarības attiecībā uz to, kuri ir vai nav bibliotēku iecienītākie tīmekļa 2.0 risinājumi. Tomēr procentuāli ārvalstu bibliotēkas ievērojami vairāk izmanto visus, t.sk. arī mazāk populāros, tīmekļa 2.0 risinājumus. Piemēram, ja vidēji 62% bibliotēku Austrālijā, Āzijā, Eiropā un Ziemeļamerikā izmanto RSS,^{903,904} tad Latvijā pēc promocijas darba pētījuma datiem, to dara tikai 4% bibliotēku. Savukārt, folksonomijas, kas gan iepriekš minētajās ārvalstu, gan Latvijas bibliotēkās ir mazāk populārs tīmekļa 2.0 risinājums, lieto 16% citu valstu bibliotēku,⁹⁰⁵ kamēr Latvijā tikai – 0,5%. Gan Latvijas, gan ārvalstu bibliotēkās vieni no biežāk izmantotajiem tīmekļa 2.0 risinājumiem ir RSS un sociālie tīkli. Tieši RSS ir visvairāk lietotais tīmekļa 2.0 risinājums

⁸⁹⁵ Aplin, S. M. W. (2013). Using technology to connect public libraries and teens. *Student Research Journal*, 2(2). Retrieved from <http://scholarworks.sjsu.edu/slissrj/vol2/iss2/7/>

⁸⁹⁶ Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 205.

⁸⁹⁷ Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf

⁸⁹⁸ Tādas ir visām 2012. gadā īstenota pētījuma izlasē iekļautajām publiskajām bibliotēkām, kuru apkalpošanas zonā iedzīvotāju skaits pārsniedz 25 000, 98% bibliotēku apkalpošanas zonās ar 10 000–24 999 iedzīvotājiem un gandrīz 4/5 (83%) bibliotēku, kuru apkalpošanas zonā apdzīvotība ir mazāka nekā 10 000 iedzīvotāju.

⁸⁹⁹ Abbas, J., Agosto, D.E. (2010). Urban Teens, Online Social Networking, and Library Services. In: Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (eds.). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA. P.72-74.

⁹⁰⁰ Torras, M. C., Vaagan, R. W. (2006). Websites and internationalization: A survey of norwegian academic, research and special libraries. *Libri*, 56(1), 30.

⁹⁰¹ Nurhazman, A. A., Akbar, H. H., Tan, C., Choy, A. (2008). Innovative Library web marketing practices in Singapore : a landscape of hype, expectation and reality. In: *Library Association of Singapore Conference, May 8-9, 2008*. Singapore. Retrieved from <http://dr.ntu.edu.sg/handle/10220/6070?show=full>

⁹⁰² Wickramanayake, L. (2012). Instruction and help services in the academic library websites and web pages in Sri Lanka: A content analysis. *Electronic Library*, 30(3), 381.

⁹⁰³ De Sarkar, T. (2012). Analyzing RSS applications on library web sites. *Library Hi Tech News*, 29(5), 9.

⁹⁰⁴ Saskaņā ar promocijas darbā izmantoto tipoloģiju pētījuma izlasi veido visu tipu bibliotēkas, izņemot vispārējās un profesionālās izglītības iestādes bibliotēkas

⁹⁰⁵ Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 205-207.

Portugāles augstskolu bibliotēkās.⁹⁰⁶ Tas ir otrs populārākais risinājums Ziemeļamerikas, Eiropas un Āzijas augstākās izglītības iestāžu, nacionālajās un publiskajās bibliotēkās,⁹⁰⁷ kā arī Malaizijas 14 publiskajās un nacionālajā bibliotēkā.⁹⁰⁸ RSS un sociālie tīkli (*Facebook* un *Twitter*) ir arī biežāk lietotie *tīmekļa 2.0* risinājumi pasaules nacionālo^{909,910} Dienvidaustrumāzijas augstākās izglītības iestāžu⁹¹¹ un Kenijas bibliotēku tīmekļa vietnēs.⁹¹² RSS popularitāte skaidrojama ar tā izmantošanas vienkāršību. RSS vienreiz pievienojot jebkurai tīmekļa vietnei, tas turpina funkcionēt bez vajadzības regulāri veikt kādus papildinājumus. Turklāt, izmantojot kādu no jau gatavām tiešsaistes resursu veidošanas platformām, piemēram, emuāru platformām, – RSS padeve bieži vien jau tiek automātiski aktivizēta vai vismaz piedāvāta.

Latvijas bibliotēku gadījumā emuāri ir otrs biežāk lietotais *tīmekļa 2.0* risinājums. Emuāri bibliotēku vidē ir populāri arī citviet pasaulē. Konkrēti, Ziemeļamerikas, Eiropas un Āzijas augstākās izglītības iestāžu, nacionālajās un publiskajās bibliotēkās tie ir visbiežāk lietotie *tīmekļa 2.0* risinājumi.⁹¹³

Ja tīmekļa vietnes esamība tiek pozicionēta kā mūsdienīgas bibliotēkas komponents, pārliecinošam vairākumam Latvijas bibliotēku trūkst šī komponenta. Arī dažāda tipa ārvalstu bibliotēku izpēte liecina, ka kopumā un arī ņemot vērā bibliotēku tipoloģiju, Latvijas bibliotēkas ievērojami atpaliek *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanā. Izņēmums ir LNB kā vienīgā nacionālā bibliotēka Latvijā. Ja Latvijas bibliotēkas lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus, tās visbiežāk izmanto divus dažādus risinājumus. Ārvalstu pētnieki ir secinājuši, ka *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošana ir cieši saistīta ar bibliotēku tīmekļa vietņu kvalitāti. “*Tīmekļa 2.0* risinājumi ir pozicionējami kā pazīme, kas raksturīga kvalitatīvām bibliotēku tīmekļa vietnēm. Šādu risinājumu vērtība drīzāk ir saistīta ar paplašinātām tiešsaistes iespējām, nevis augstas

⁹⁰⁶ Coelho, H. S. (2011). Web 2.0 in Academic Libraries in Portuguese Public Universities: A Longitudinal Study. *Libri*, 61(4), 252-255.

⁹⁰⁷ Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 205-207.

⁹⁰⁸ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 80-81, 87.

⁹⁰⁹ Buigues-Garcia, M., Gimenez-Chornet, V. (2012). Impact of web 2.0 on national libraries. *International Journal of Information Management*, 32, 9-10.

⁹¹⁰ Walia, P. K., Gupta, M. (2012). Application of web 2.0 tools by national libraries. *Webology*, 9(2), article 99. Retrieved from <http://www.webology.org/2012/v9n2/a99.html>

⁹¹¹ Hazidah Awang, N., Ismail Abidin, M. (2013). Web 2.0 on academic libraries in Southeast Asia. In: *Proceedings of the IATUL Conferences*, paper 45. Retrieved from <http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1960&context=iatul>

⁹¹² Kwanya, T., Stilwell, C., Underwood, P. (2012). The application of web 2.0 tools by libraries in Kenya: a reality check. In: *SCECSAL XXth Conference, June 4-8, 2012, Nairobi, Kenya*. Retrieved from <http://scecsal.viel.co.ke/cgi-sys/suspendedpage.cgi>

⁹¹³ Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 205-207.

kvalitātes satura piedāvājumu.”⁹¹⁴ Tādējādi ir pamats apgalvot, ka Latvijas bibliotēku tīmekļa vietņu kvalitāte ir nepilnīga un tās saviem lietotājiem nenodrošina pietiekamas iespējas mijiedarbībai tiešsaistē.

Bibliotēku tīmekļa vietnes

Pētījuma kontekstā ar *bibliotēkas tīmekļa vietni* apzīmēta atsevišķi tikai bibliotēkas vajadzībām izstrādāta vietne (t.sk. veidota arī kādā no emuāru platformām) un/vai analizējamās bibliotēkas struktūrvienības (piemēram, bērnu apkalpošanas nodaļas) vai īstenotas aktivitātes (piemēram, Grāmatu kluba) vajadzībām veidota atsevišķa vietne.

Iegūtie rezultāti liecina, ka sava tīmekļa vietne ir tikai 6% (116) Latvijas bibliotēku. Ja rezultātus aplūko, ņemot vērā bibliotēkas tipu,⁹¹⁵ tad sava tīmekļa vietne ir 13% (105 no 823) no visām publiskajām bibliotēkām, 3% no specializētajām bibliotēkām (1 no 39), 2% no augstākās izglītības iestāžu bibliotēkām (1 no 48) un 0,8% (7 no 890) no vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu bibliotēkām (sk. 5.22. att.). Līdzīgus rezultātus par publisko bibliotēku vietņu skaitu atklāj arī pētījuma *Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme* rezultāti. Saskaņā ar tiem vairāk nekā 4/5 (85%) publisko bibliotēku nav savas tīmekļa vietnes, turklāt lielākā daļa no tām tuvākajā laikā to arī neplāno veidot.⁹¹⁶ Viens no iemesliem šādai nostājai varētu būt prasmju trūkums, jo tieši prasmes veidot tīmekļa vietnes/emuārus aptaujāto publisko bibliotēku bibliotekāru vidū gan 2011., gan 2013. gada pētījumos vērtētas viskritiskāk. Šādus resursus prot ļoti labi vai drīzāk prot veidot tikai 28-29% respondentu respondentu.^{917,918}

Sava tīmekļa vietne arī ir nacionālajai bibliotēkai (LNB) un nozīmīgai nespecializētajai bibliotēkai (LU AB), kas ir vienīgās savā analizētajā kategorijā.

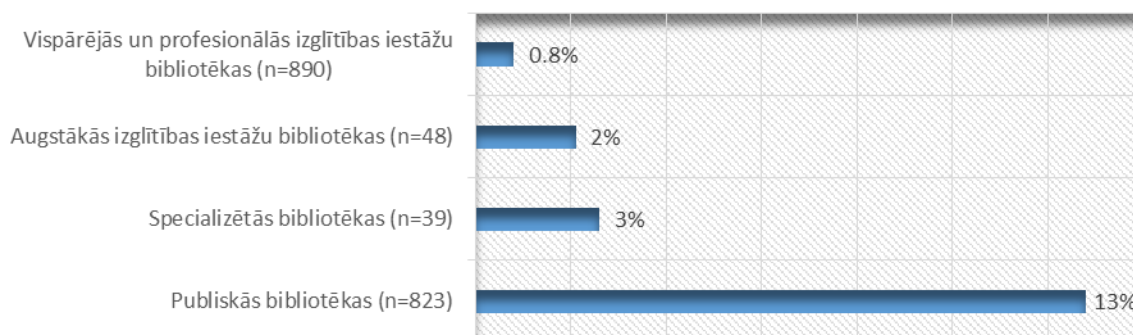
⁹¹⁴ Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 205-207.

⁹¹⁵ Turpmāk apzīmējums *bibliotēkas tips* lietots, lai norādītu uz sešu tipu bibliotēkām: nacionālo, publiskajām, augstākās izglītības iestāžu, specializētajām, vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu. Savukārt, lietojot apzīmējumu *bibliotēkas apakštīps*, domātas bibliotēkas, kas pakārtotas zem kāda no sešiem bibliotēku tipiem (promocijas darbā izmanoto bibliotēku tipoloģiju sk. 4.2.2. apakšnodaļā).

⁹¹⁶ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Kopsavilkumi. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁹¹⁷ SKDS (2011). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Bibliotekāru aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>

⁹¹⁸ Turpat.

5.22. att. Bibliotēku vajadzībām veidoto vietņu skaits pēc bibliotēkas tipa (%)⁹¹⁹

Ņemot vērā bibliotēkas apakštipu starp četrus veidus publiskajām bibliotēkām procentuāli visvairāk vietņu ir ārējās apkalpošanas punktiem. 17% (1 no 6) no šāda tipa publiskajām bibliotēkām veido savu vietni. Tālāk ar 13% seko pašvaldību publiskās bibliotēkas (103 no 805) un neredzīgo publiskās bibliotēkas (1 no 8). Neviena no četrām specializētajām publiskajām bibliotēkām savu vietni neveido. Augstākās izglītības iestāžu bibliotēku vidū sava tīmekļa vietne ir 4% (1 no 26) augstskolu bibliotēku, bet nevienai no 22 koledžu bibliotēkām. Starp vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu bibliotēkām vietnes ir 0.9% (7 no 799) vispārīzglītojošo dienas skolu bibliotēku. Ne vispārīzglītojošo vakara (maiņu) skolu, ne profesionālās izglītības iestāžu bibliotēkas atsevišķas vietnes neveido.

Tīmekļa 2.0 risinājumu dažādība

Analizējot tīmekļa 2.0 risinājumu izmantojumu, noskaidrots, ka visbiežāk Latvijas bibliotēkas neizmanto nevienu no 12 tīmekļa 2.0 risinājumiem (modālā jeb visbiežākā atbilde – 0, SD=0,668). Risinājumus neizmanto 94% (1701) bibliotēku un tikai 6% (101) Latvijas bibliotēku lieto kādu no šiem risinājumiem.

Neskaitot nacionālo bibliotēku, kas ir vienīgā savā analizētajā kategorijā un izmanto piecus dažādus tīmekļa 2.0 risinājumus, pārējo bibliotēku vidū tos visbiežāk lieto publiskās bibliotēkas. Arī ārvalstu pētnieki, analizējot pasaules nacionālās bibliotēkas, konstatējuši tīmekļa 2.0 risinājumu izmantojumu LNB. LNB tiek vērtētā kā viena no 42% pasaules nacionālo bibliotēku, kas izmanto tīmekļa 2.0 risinājumus⁹²⁰ vai viena no 26% nacionālo bibliotēku, kas lieto vismaz trīs tīmekļa 2.0 risinājumus.⁹²¹

Vienu līdz sešus dažādus tīmekļa 2.0 risinājumus izmanto 11% (87 no 823) visu publisko bibliotēku. Starp publiskajām bibliotēkām, kas izmanto tīmekļa 2.0 risinājumus, 99% (86 no 87) ir pašvaldību publiskās bibliotēkas, atlikušo 1% pārstāv viens ārējās apkalpošanas punkts. Konkrēti Rīgas Centrālās bibliotēkas ārējais apkalpošanas punkts Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, kas izmanto 3 dažādus risinājumus. Salīdzinoši 2012. gadā veiktā ASV publisko bibliotēku izpēte liecina, ka šī tipa bibliotēkas pretēji Latvijas publiskajām bibliotēkām daudz aktīvāk lieto tīmekļa 2.0

⁹¹⁹ Bibliotēku kopskaits, ņemot vērā to tipu

⁹²⁰ Walia, P. K., Gupta, M. (2012). Application of web 2.0 tools by national libraries. *Webology*, 9(2), article 99. Retrieved from <http://www.webology.org/2012/v9n2/a99.html>

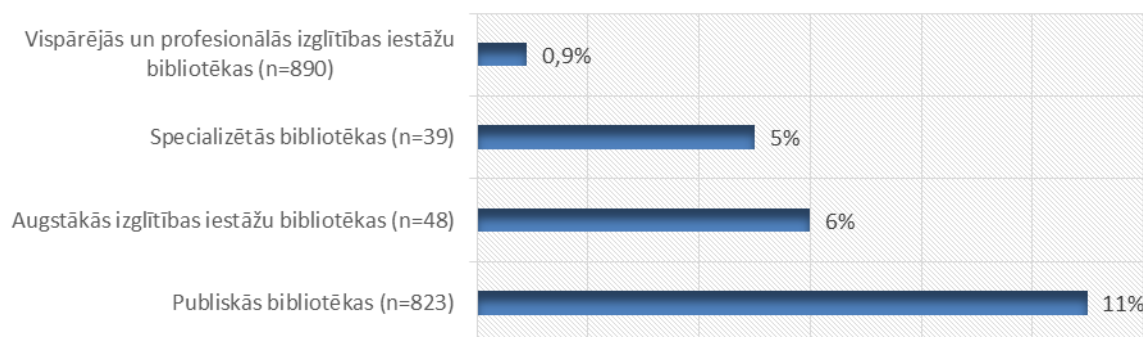
⁹²¹ Buigues-García, M., Gimenez-Chornet, V. (2012). Impact of web 2.0 on national libraries. *International Journal of Information Management*, 32, 7-10.

risinājumus. Vismaz vienu no konkrētajā pētījumā analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem vai sociālajiem medijiem izmanto 75% ASV bibliotēku, kam ir savas tīmekļa vietnes.⁹²² Arī Kenijā, kas klasificējama kā valsts ar zemiem tautas attīstības rādītājiem,⁹²³ bibliotēkās tiek izmantoti *tīmekļa 2.0* risinājumi. Neņemot verā bibliotēkas tipu, tos izmanto 50% no 30 analizētajām bibliotēkām, starp tām arī viena no konkrētajā pētījumā analizētajām piecām publiskajām bibliotēkām.⁹²⁴

Augstākās izglītības iestāžu bibliotēku vidū vienu, trīs vai četrus dažādus *tīmekļa 2.0* risinājumus lieto 6% (3 no 48) augstskolu bibliotēku, attiecīgi tās ir Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēka, LU Bibliotēka un Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskā bibliotēka. Savukārt, piemēram, līdzīgā pētījumā par Portugāles augstskolu bibliotēkām konstatēts *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums pilnīgi visās pētītajās bibliotēkās,⁹²⁵ bet Kenijā šos risinājumus izmanto 71% augstāko izglītības iestāžu bibliotēkas (pētījumā apzīmētas kā akadēmiskās bibliotēkas (*academic libraries*)).⁹²⁶

Starp specializētajām bibliotēkām *tīmekļa 2.0* risinājumus izmanto 5% (2 no 39) bibliotēku. Tās ir LR Patentu valdes departamenta Patentu tehniskā bibliotēka (PTB) un Gētes institūta Rīgā bibliotēka. Ja Gētes institūta bibliotēka izmanto vienu risinājumu, tad PTB ir bibliotēka, kas izmanto septiņus dažādus *tīmekļa 2.0* risinājumus.

Vispārējo profesionālās izglītības iestāžu vidū vienīgās, kas lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus, ir vispārīzglītojošo skolu bibliotēkas. Kopā 0.9% (8 no 890) šāda tipa bibliotēku izmanto vienu līdz četrus dažādus *tīmekļa 2.0* risinājumus (sk. 5.23. att.). Savukārt, LU AB kā vienīgā nozīmīgā nespecializētā bibliotēka Latvijā *tīmekļa 2.0* risinājumus neizmanto.

5.23. att. Bibliotēkām piemērotāko *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums pēc bibliotēkas tipa (%)

⁹²² Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf

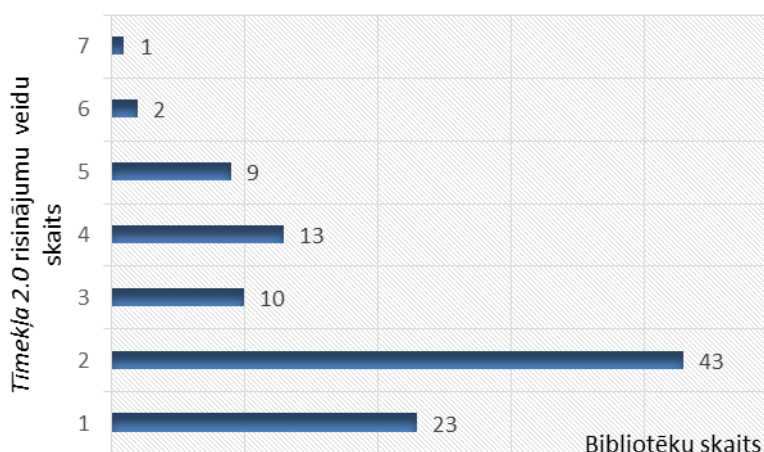
⁹²³ United Nations Development Programme. (2014). Human Development Reports. *United Nations*. Retrieved from: <http://hdr.undp.org/en/countries>

⁹²⁴ Kwanya, T., Stilwell, C., Underwood, P. (2012). The application of web 2.0 tools by libraries in Kenya: a reality check. In: *SCECSAL XXth Conference, June 4-8, 2012, Nairobi, Kenya*. Retrieved from <http://scecsal.viel.co.ke/cgi-sys/suspendedpage.cgi>

⁹²⁵ Coelho, H. S. (2011). Web 2.0 in Academic Libraries in Portuguese Public Universities: A Longitudinal Study. *Libri*, 61(4), 252-255.

⁹²⁶ Kwanya, T., Stilwell, C., Underwood, P. (2012). The application of web 2.0 tools by libraries in Kenya: a reality check. In: *SCECSAL XXth Conference, June 4-8, 2012, Nairobi, Kenya*. Retrieved from <http://scecsal.viel.co.ke/cgi-sys/suspendedpage.cgi>

Ārvalstu, konkrēti Malaizijas un Portugāles publisko, nacionālās vai augstskolu bibliotēku izpēte atklāj, ka bibliotēkas šajās valstīs visbiežāk izmanto divus līdz trīs⁹²⁷ vai vienu līdz divus⁹²⁸ dažādus *tīmekļa 2.0* risinājumus. Promocijas darba rezultāti norāda uz līdzīgu situāciju, jo starp visām Latvijas bibliotēkām, kas lieto vismaz vienu no 12 *tīmekļa 2.0* risinājumiem, vislielākais bibliotēku skaits (43) izmanto divus dažādus risinājumus. 23 bibliotēkas lieto vienu no analizēto risinājumu veidiem, bet tikai viena bibliotēka, konkrēti – PTB, izmanto 7 dažādus *tīmekļa 2.0* risinājumus. Sešus dažādus analizētos risinājumus lieto Valmieras un Viļakas bibliotēkas (pilnu sarakstu ar bibliotēkām, kas izmanto *tīmekļa 2.0* risinājumus, sk. 22. pielikumā). Deviņas no analizētajām bibliotēkām izmanto piecus dažādus *tīmekļa 2.0* risinājumus (sk. 5.24. att.).

5.24. att. Izmantoto *tīmekļa 2.0* risinājumu veidu skaits bibliotēkās

Pētījuma rezultāti, analizējot Pīrsona hī kvadrāta testu, liecina, ka tās bibliotēkas, kas veido un uztur tīmekļa vietnes, ir aktīvākās tīmekļa 2.0 risinājumu lietotājas ($\chi^2=915,333$; $df=1$; $p=.000$). 101 bibliotēkai, kas izmanto vismaz vienu no *tīmekļa 2.0* risinājumiem, 68% (79) ir sava tīmekļa vietne. No visām 116 bibliotēkām, kam ir savas tīmekļa vietnes, 78% (79) izmanto kādu *tīmekļa 2.0* risinājumu. 16 bibliotēku vidū, kuras izmanto septiņus, sešus vai četrus dažādus *tīmekļa 2.0* risinājumus, visām ir savas tīmekļa vietnes. Deviņu bibliotēku vidū, kas izmanto četrus dažādus risinājumus, sava vietne ir 56% (5), bet pārējās četras bibliotēkas (Rundāles novada Vecrundāles bibliotēka, Svitenes pagasta bibliotēka, Viesturu pagasta Bērsteles bibliotēka un Viesturu pagasta bibliotēka) veido kopīgu novada bibliotēku emuāru *Rundāles novada bibliotēkas*.⁹²⁹ Starp 53 bibliotēkām, kas izmanto 2-3 dažādus risinājumus, sava tīmekļa vietne vidēji ir 89%, bet 23 bibliotēkām ar vienu *tīmekļa 2.0* risinājumu – 48%. Starp 1701 bibliotēku, kas neizmanto nevienu *tīmekļa 2.0* risinājumu, sava vietne ir tikai 2%.

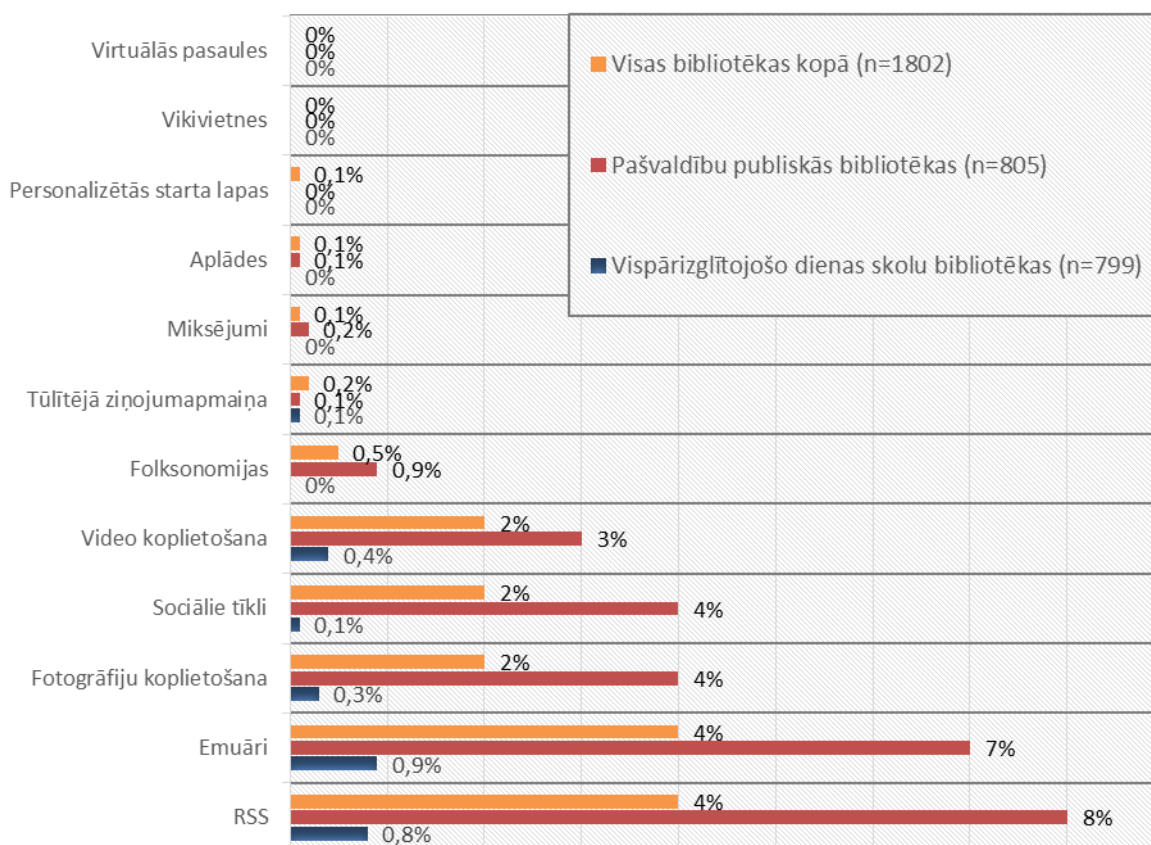
⁹²⁷ Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 80-81, 87.

⁹²⁸ Coelho, H. S. (2011). Web 2.0 in Academic Libraries in Portuguese Public Universities: A Longitudinal Study. *Libri*, 61(4), 252-255.

⁹²⁹ Bērsteles bibliotēka u.c. (2011). *Rundāles novada bibliotēkas*. Izgūts no <http://rundalesbiblio.blogspot.com/>

Izmantotie tīmekļa 2.0 risinājumi

Neņemot vērā bibliotēkas tipu, bet aplūkojot visas 1 802 analizētās bibliotēkas kopā, noskaidrots, ka biežāk izmantotie tīmekļa 2.0 risinājumi Latvijas bibliotēkās ir RSS un emuāri. Tos izmanto 4% Latvijas bibliotēku jeb attiecīgi 72 un 68 bibliotēkas (sk. 5.25. att.). Nākamie vairāk izmantotie risinājumi ir sociālie tīkli, tos lieto 2% (34) bibliotēku. Gandrīz vienlīdz bieži Latvijas bibliotēkas lieto arī fotogrāfiju un video koplietošanu. Šos tīmekļa 2.0 risinājumus arī izmanto 2% bibliotēku, attiecīgi 32 un 31 bibliotēka. Folksonomijas izmanto 0,5% bibliotēku (9), bet tūlītējo ziņojumapmaiņu – 0,2% bibliotēku (3). Divās jeb 0,1% no visām analizētajām bibliotēkām tika konstatēts aplāžu, miksējumu un personalizēto starta lapu izmantojums. Lai arī tika prognozēts, ka virtuālo pasaulu zināmāko piemēru *Second life* 2011. gadā izmantos 80% aktīvo interneta lietotāju un vadošo uzņēmumu,⁹³⁰ neviena no Latvijas bibliotēkām nelieto virtuālās pasaules, tāpat arī nevienā no Latvijas bibliotēkām nav konstatēts vikivietņu izmantojums.

5.25. att. Tīmekļa 2.0 risinājumi pēc izmantošanas biežuma (%)

Ņemot vērā e-anketēšanas rezultātus, kas liecina, ka pusaudžu vidū visvairāk apmeklētās bibliotēkas ir skolu un publiskās bibliotēkas, 5.25. att. atsevišķi iekļauts 12 tīmekļa 2.0 risinājumu izmantojums vispārizglītojošo dienas skolu un pašvaldību publiskajās bibliotēkās, kā arī visās bibliotēkās kopā. Pusaudžu vidū visbiežāk izmantoto abu apakštipu bibliotēkas, salīdzinot ar pārējām, ir uzskatāmas par aktīvākām šādu risinājumu lietotājām, kā arī tās veido 89% no visu analizēto

⁹³⁰ Pettey, C. (2007). Gartner says 80 percent of active Internet users will have a "Second Life" in the virtual world by the end of 2011. *Gartner Research*. Retrieved from: <http://www.gartner.com/it/page.jsp?id=503861>

bibliotēku kopīgā skaita: 44% (799) vispārizglītojošo skolu bibliotēkas un 45% (805) pašvaldību publiskās bibliotēkas.

Salīdzinot ar vispārizglītojošo dienas skolu bibliotēkām, pašvaldību bibliotēkas daudz aktīvāk izmanto *tīmekļa 2.0* risinājumus. RSS un emuāri ir populārākie risinājumi abu bibliotēku apakštipu vidū. Tomēr RSS izmanto tikai 8% (61) no visām pašvaldību publiskajām bibliotēkām un 0.8% (6) vispārizglītojošo dienas skolu bibliotēku, bet emuārus vēl mazāk, attiecīgi – 7% (57) un 0.9% (7) analizēto bibliotēku. Iegūtie dati liecina, ka Latvijas publiskās bibliotēkas ievērojami atpaliek pēc *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas biežuma, piemēram, no ASV publiskajām bibliotēkām. Vismaz vienu no konkrētajā pētījumā analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem vai sociālajiem medijiem izmanto 75% ASV bibliotēku, kam ir savas tīmekļa vietnes. Piemēram, ja sociālos tīklus lieto tikai 4% Latvijas publisko bibliotēku, tad 74% ASV bibliotēku izmanto sociālo tīklu *Facebook*, *Twitter* lieto 84% no lielākajām publiskajām bibliotēkām un 21% no visām Kolorado štata publiskajām bibliotēkām. Starp Kolorado štata publiskajām bibliotēkām 67% bibliotēku izmanto tūlītējo ziņojumapmaiņu, 35% – RSS, 15% veido emuārus, 10% ir izveidoti konti *YouTube* un *Flickr*.⁹³¹ Visu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas ziņā ASV publiskās bibliotēkas ir daudzkārt aktīvākas nekā Latvijas bibliotēkas, tomēr, salīdzinot rezultātus jāņem vērā metodoloģiskas atšķirības. Piemēram, faktu, ka ASV pētījumā analizētas tikai tās publiskās bibliotēkas, kam ir savas tīmekļa vietnes.

5.4.2. *Tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas mērķis un saturs ārvalstu

bibliotēkās

Iepriekšējā apakšnodaļā izklāstītie kvantitatīvās kontentanalīzes rezultāti ļauj apgalvot, ka Latvijas bibliotēku darbība tiešsaistē ir pieticīga. Ņemot vērā šādus rezultātus un promocijas darba orientāciju uz lietotāju, nevis bibliotēku izpēti, Latvijas bibliotēku aktivitātes tiešsaistē nav pētītas plašāk. Tomēr, lai atklātu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas ziņā pieredzējošāko bibliotēku praksi, veikta ārvalstu pētījumu analīze par *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas mērķi un to saturu (sk. 5.2. tabulu).

Apkopojot ārvalstu pētījumu rezultātus, var secināt, ka citu valstu bibliotēkās izmantoto *tīmekļa 2.0* risinājumu saturu primāri veido informācija, kas saistīta ar bibliotēku aktualitātēm, turklāt katra *tīmekļa 2.0* risinājuma specifika ļauj bibliotēkām šīs aktualitātes atklāt atšķirīgos šķērsgriezumos un dažādos formātos. Latvijas pusaudžu viedokļi fokusgrupu diskusijās liecina, ka arī viņi *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu bibliotēkās saista ar papildus saziņas iespējām, kā arī informācijas izplatīšanu par bibliotēku aktualitātēm (sk. 5.3.2. apakšnodaļu). Vēl promocijas darbā veiktā pusaudžu izpēte parāda, ka informācijas pieejamība dažādos formātos, bet, jo īpaši teksta un video formātā, pusaudžiem ir svarīga (sk.

⁹³¹ Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf

5.1.4. apakšnodaļu). Tāpēc dažādība šāda veida informācijas pasniegšanā uzskatāma par vienu no faktoriem, kas norāda uz nepieciešamību pēc daudzveidīga *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojuma Latvijas bibliotēkās. Tikpat būtisks faktors, kas ārvalstu bibliotēkas motivē izmantot *tīmekļa 2.0* iespējas, ir šajos risinājumos iestrādātās iespējas komunicēšanai un lietotāju līdzdalības veicināšanai. Atgriezeniskās saites veidošanā ar lietotājiem ārvalstu bibliotēkas bieži izmanto komentēšanu, par kuras potenciālu liecina arī Latvijas pusaudžu līdzdalības paradumi (sk. 5.3.4. apakšnodaļu).

Ārvalstu pētījumu analīze un promocijas darba rezultāti ļauj apgalvot, ka Latvijas bibliotēkas, pasīvi iesaistoties *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanā, būtiski samazina iespējas piedāvāt tiešsaistes informāciju par bibliotēku aktualitātēm daudzveidīgos formātos, liedz mijiedarbības iespējas pusaudžiem ierastā vidē, saglabājas arī barjera starp informācijas radītāju, izplatītāju un tās lietotāju. Nosauktie faktori ir uzskatāmi par iemesliem, kāpēc promocijas darba respondenti ir maz informēti par Latvijas bibliotēku aktualitātēm un pakalpojumiem (sk. 5.2.2. apakšnodaļu).

Ārvalstu pētījumu analīzei par *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas mērķi un to saturu izmantoti četri pētījumi,^{932,933,934,935} kas publicēti ne vēlāk kā 2010. gadā (sk. 5.2. tabulu). Tajos analizēts vismaz četru promocijas darbā pētīto *tīmekļa 2.0* risinājumu saturs un izmantošanas mērķis dažāda tipa bibliotēkās. Apzināti atlasīti tie pētījumi, kas atklāj to bibliotēku tiešsaistes saturu, kas atrodas valstīs, kas uzskatāmas par agrīnajām *tīmekļa 2.0* risinājumu integrētājām bibliotēkārājā vidē (ASV, Kanāda, AK, Nīderlande, Austrālija un Ziemeļvalstis).^{936,937,938} Pētījuma autore pieņem, ka ilglaicīgākas *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas tradīcijas varētu būt viens no iemesliem, kas ļauj šo bibliotēku mediēto saturu un izmantošanas mērķi ieteikt kā labas prakses piemēru citām, t.sk. – Latvijas, bibliotēkām.

⁹³² Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 203-211.

⁹³³ Smeaton, K., Davis, K. (2014). Using social media to create a participatory library service: an Australian study. *Library and Information Research*, 38(117), 54-76.

⁹³⁴ Walia, P. K., Gupta, M. (2012). Application of web 2.0 tools by national libraries. *Webology*, 9(2), article 99. Retrieved from <http://www.webology.org/2012/v9n2/a99.html>

⁹³⁵ Xie, I., Stevenson, J. (2014). Social media application in digital libraries. *Online Information Review*, 38(4), 502-523.

⁹³⁶ Anttiroiki, A.-V., Savolainen, R. (2011). Towards Library 2.0: The adoption of web 2.0 technologies in public libraries. *Libri*, 60(2), 88.

⁹³⁷ Chua, A. Y. K., Goh, D. H., Lee, C. S. (2008). The Prevalence and Use of Web 2.0 in Libraries. In: Buchanan, G., Masoodian, M., Cunningham, S.J. (eds.). *Digital Libraries: Universal and Ubiquitous Access to Information: 11th International Conference on Asian Digital Libraries*. Berlin; Heidelberg; New York: Springer. P. 22-30.

⁹³⁸ Lietzau, Z. (2009). U.S. Public Libraries and the Use of Web Technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/documents/closer_look/WebTech_2008_Closer_Look.pdf

Izmantoto pētījumu pārskats

Autori	Publīcēšanas gads	Ģeogrāfiskais aptvērums	Bibliotēkas tips, skaits	Pētniecības metode*	Analizētie tīmekļa 2.0 risinājumi
Chua, A. Y., Goh, D. H.	2010	Ziemeļamerika, Eiropa un Āzija	Akadēmiskās un publiskās bibliotēkas, n=120	Kontent-analīze	Emuāri, folksonomijas, RSS, sociālie tīkli, tūlītējā ziņojumapmaiņa, vikivietnes
P. K. Walia, M. Gupta	2012	Globāls	Nacionālās bibliotēkas, n=66	Tiešsaistes pārskata metode	Aplādes, emuāri, folksonomijas, fotogrāfiju koplietošana, RSS, sociālie tīkli, tūlītējā ziņojumapmaiņa
Xie, I., Stevenson, J.	2014	ASV, Kanāda, Skotija	Publisko un akadēmisko bibliotēku digitālās bibliotēkas, n=6	Kontent-analīze	Aplādes, emuāri, fotogrāfiju koplietošana, RSS, sociālie tīkli, video koplietošana
Smeaton, K., Davis, K.	2014	Austrālija	Publiskās bibliotēkas, n=26	Novērošana	Emuāri, fotogrāfiju koplietošana, sociālie tīkli, video koplietošana

* Pētījuma autoru formulējums

Visos apskatītajos pētījumos analizēts, kādiem mērķiem bibliotēkas izmanto emuārus un sociālos tīklus. Emuārus bibliotēkas galvenokārt lieto, lai uzturētu atgriezenisko saiti ar lietotājiem. Piemēram, nodrošinot komentēšanas iespējas vai ļaujot iesaistīties atslēgvārdu piešķiršanas aktivitātēs. Vēl viens no emuāru uzturēšanas mērķiem ir bibliotēkas darbinieku personalizēšana. Emuāru saturu bieži veido ziņas, kas ir tieši saistītas ar bibliotēku aktualitātēm. Emuāri arī tiek veidoti, lai publicētu un atsevišķi nodalītu noteiktām lietotāju grupām vai uz filiālbibliotēkām attiecināmu saturu. Bibliotēku pakalpojumu popularizēšana arī ir iemesls, kāpēc bibliotēkas izmanto emuārus. Līdzīgi kā emuāru gadījumā, arī sociālie tīkli primāri tiek izmantoti, lai komunicētu ar lietotājiem. Divos pētījumos īpaši norādīts, ka viens no šādas komunikācijas uzdevumiem ir lietotāju līdzdalības veicināšana, piemēram, ar komentēšanas, novērtējuma vai reitinga piešķiršanas starpniecību. Vēl sociālie tīkli tiek bieži lietoti, lai pārraidītu informāciju par bibliotēku aktualitātēm, koplietotu dažāda veida saturu (attēli, video, saites). Tāpat kā emuārus arī sociālos tīklus bibliotēkas izmanto, lai veidotu personalizētus kontaktus ar lietotājiem. Ar sociālo tīklu starpniecību bibliotēkas publicē dažāda veida paziņojumus, seko līdzī tiešsaistes saturam. Tie kalpo arī kā ziņu padeve par satura papildināšanu.

Trīs analizētajos pētījumos apskatīta fotogrāfiju koplietošana un RSS. Tajos īpaši izcelts fotogrāfiju koplietošanas vietnes *Flickr* potenciāls. Ar šīs vietnes starpniecību tiek koplietoti attēli no bibliotēkās notikušām aktualitātēm, minēta arī vēsturisku attēlu koplietošana. Pētījumu rezultāti liecina, ka fotogrāfiju koplietošana ir tieši saistīta ar vēlmi veicināt lietotāju līdzdalību. Atgriezeniskā saite ar lietotājiem tiek uzturēta, izmantojot komentēšanas iespējas un koplietojot attēlus, lai sadarbībā ar lietotājiem atklātu vai apspriestu publicēto attēlu saturu. RSS galvenokārt tiek izmantots kā ziņu vai emuāra padeve, kas informē par satura papildināšanu. Saturu veido

informācija par bibliotēku aktualitātēm, jaunieguvumiem, resursu atjauninājumiem un papildinājumiem. Mazāk populārs ir RSS lietojums, lai pārraidītu ar bibliotēkām tieši nesaistītas aktualitātes.

Aplāžu, folksonomiju, tūlītējās ziņojumapmaiņas un video koplietošanas izmantošanas mērķis ir apskatīts divos pētījumos. Aplāžu saturu veido mūzika, intervijas, runas un apmācību materiāli. Folksonomiju principi tiek izmantoti, lai kārtotu atslēgvārdus etiķešu mākoņos, retāk, lai – kārtotu emuāru ziņas pēc lietotāju piešķirtiem atslēgvārdiem. Vēl bibliotēkas mēdz izmantot atslēgvārdu un hipersaišu koplietošanas vietnes, lai tajās izplatītu bibliotēku aktualitātes, tīmekļa vietņu atjauninājumus. Atsevišķas bibliotēkas atslēgvārdu un hipersaišu koplietošanas vietnes lieto informācijas organizēšanai, kā arī folkosomijas izmanto meklēšanas iespēju uzlabošanai bibliotēku e-katalogos. Tūlītējās ziņojumapmaiņas izmantošanas mērķis ir uzziņu sniegšana par bibliotēku pakalpojumiem un resursiem. Minēts arī šī risinājuma lietojums, lai konsultētu skolēnus veiksmīgākai mājasdarbu izpildīšanai. Abos pētījumos skatīts video datņu koplietošanas vietnes *YouTube* izmantojums bibliotēkās. Šī vietne tiek izmantota satura izplatīšanai, kā arī atgriezeniskā saites ar lietotājiem veicināšanai. No līdzdalības aktivitātēm īpaši ir izcelta komentēšana.

Vienīgajā pētījumā, kas apskata vikivietņu izmantošanu, norādīts, ka šie resursi izmantoti, lai veicinātu atgriezenisko saiti ar lietotājiem. To saturs saistīts ar informācijas tematisku organizēšanu veidojot vikivietnes, kas izmantojamas kā resursu ceļveži. Vēl vikivietņu saturu veido atbildes uz lietotāju uzdotiem jautājumiem.

NOBEIGUMS

Promocijas darbā pētīts divu aktoru: *Google paaudzes* un *bibliotēkas 2.0* mijiedarbības potenciāls. Teorētiskās bāzes izpēte liecina, ka tehnoloģiju attīstība ir sekmējusi bibliotēku funkciju paplašināšanos un ļāvusi ieviest uz lietotāju vajadzībām arvien vairāk orientētus pakalpojumus. *Tīmeklis 2.0*, tam raksturīgās iespējas un risinājumi no BIZ speciālistu puses tiek aplūkoti kā būtiska mūsdienīgas bibliotēkas sastāvdaļa, ko pieņemts apzīmēt kā *bibliotēka 2.0*. Līdzšinējā izpēte liecina, ka paaudžu kontekstā *tīmeklis 2.0* un citi ar interneta kultūru cieši saistītie fenomeni ir uzskatāmi par īpaši aktuāliem bērniem, pusaudžiem un jauniešiem jeb *Google paaudzei*, kurā ietilpst arī promocijas darba pētījuma priekšmets – Latvijas vispārīzglītojošo skolu 8. un 9. klašu pusaudži. Tieši pusaudži tiek aplūkoti kā potenciālā riska grupa, kas varētu atteikties no bibliotēku pakalpojumu izmantošanas. *Google paaudzes* un bibliotēku mijiedarbības iespēju izpēte, saskaņā ar darba teorētisko bāzi, galvenokārt balstīta lietotāju izpētē. Ņemot vērā pētnieku un BIZ speciālistu uzskatus par mūsdienīgu bibliotēku un pusaudžiem kā atsevišķu lietotāju grupu, empīriskajā pētījumā rastas atbildes uz četriem promocijas darba sākumā izvirzītajiem pētījuma jautājumiem un pārbaudītas trīs hipotēzes.

Pētot Latvijas pusaudžu **informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumus**, kā arī **tīmekļa 2.0 potenciālu bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības vecināšanā**, tika noskaidrotas atbildes uz šādiem pētījuma jautājumiem:

Kādi ir Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumi?

Vai pusaudži kā *Google paaudzes* pārstāvji lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus un būtu ieinteresēti tos izmantot mijiedarbībā ar Latvijas bibliotēkām, līdzdarboties to pilnveidošanā?

Iegūtie rezultāti ļauj secināt, ka viena no trim pētījuma sākumā izvirzītajām hipotēzēm ir apstiprinājusies daļēji. Izvirzītā hipotēze ir šāda:

Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumi atbilst ārvalstu pētnieku piedāvātajam *Google paaudzes* raksturojumam. Saskaņā ar paaudzes raksturojumu, pusaudži lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus. Turklāt pusaudži ir ieinteresēti tos izmantot arī mijiedarbībā ar Latvijas bibliotēkām, ir gatavi līdzdarboties bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā.

Hipotēze tika izvirzīta, pieņemot, ka Radikālo pārmaiņu teorijas un ārvalstu pētnieku piedāvātais *Google paaudzes* informācijas meklēšanas un izmantošanas, kā arī *tīmekļa 2.0* izmantošanas paradumu raksturojums ir attiecināms uz Latvijas pusaudžiem. Turklāt arī BIZ akadēmiskajos informācijas avotos ir uzsvērtā *tīmekļa 2.0* iespēju nepieciešamība bibliotēkās, norādot uz to potenciālu mijiedarbībā ar pusaudžiem. Var uzskatīt, ka Latvijas pusaudžu informācijas lietošanas paradumu izpēte apstiprina to hipotēzes daļu, kas attiecas uz Latvijas

pusaudžu informacionālās uzvedības atbilstību *Google paaudzes* raksturojumam un pusaudžiem kā aktīviem *tīmekļa 2.0* risinājumu lietotājiem. Lai arī *Google paaudzes* pārstāvju vidū vērojamas atšķirības un paaudze nav pilnībā viendabīga, kopumā LR pilsētu 8. un 9. klašu skolēnu informacionālā uzvedība ir pielīdzināma pasaules vadošo pētnieku izteiktajām atziņām par *Google paaudzi*. Saskaņā ar Radikālo pārmaiņu teoriju⁹³⁹ pašreizējie Latvijas pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi liecina par jauna, interneta kultūras sekmēta informācijas meklēšanas un apguves modeļa eksistenci. Uz Latvijas pusaudžiem ir iespējams attiecināt jēdzienu *Google paaudze*. Tomēr jāņem vērā, ka jēdzienu pieņemts lietot, lai norādītu uz paaudzi, kura dzimusi pēc 1993. gada un kurai vispār nav vai ir tikai ierobežotas atmiņas par pasauli bez interneta.⁹⁴⁰ Savukārt, promocijas darba respondenti, kuri piedalījās fokusgrupu diskusijās, datoru un internetu sākuši izmantot ne agrāk kā 2 līdz 6 gadu vecumā, bet vairākums – tikai sākumskolā. Tādējādi, lai arī pētītās lietotāju grupas informācijas izmantošanas paradumi atbilst ārvalstu pētnieku izteiktajām atziņām par šo paaudzi, nav iespējams apgalvot, ka Latvijas pusaudžiem nav saglabājušās atmiņas par pasauli bez interneta. Turklāt nereti promocijas darba respondentus iespējams raksturot kā aktīvākus interneta vai konkrētu *tīmekļa 2.0* risinājumu lietotājus nekā viņu vienaudžus citur pasaulē. Faktori, kuri varētu īpaši sekmēt interneta un *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumu promocijas darba pētījuma respondentu vidū, ir Latvijā pieejamais interneta pieslēgums, kas atzīts par vienu no ātrākajiem pasaulē,⁹⁴¹ piederība Latvijas pilsētām ar republikas pilsētas statusu, kā arī respondentu vecums. Nereti tieši promocijas darbā pēģtais pusaudžu vecumposms – vidējie pusaudža gadi, tiek aplūkoti kā laiks, kad būtiski pieaug interneta izmantošanas rādītāji, internetā pavadītais laiks, un šī vecuma grupa tiek raksturota kā īpaši aktīvi interneta lietotāji. Jāņem vērā, ka promocijas darbā iegūto rezultātu salīdzināšanai ir izmantoti pētījumi, kuru respondenti pārstāv arī agrīnos un vēlīnos, ne tikai vidējos pusaudža gadus. Saskaņā ar promocijas darba rezultātiem, pusaudžu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumu izpēte ļauj izvirzīt šādus secinājumus par Latvijas pusaudžu informacionālo uzvedību:

- drukātos resursus galvenokārt izmanto tikai mācību vajadzībām;
- internets ir biežāk lietotais, primārais un bieži vien vienīgais informācijas ieguves avots, vieta brīvā laika pavadīšanai un komunikācijas kanāls ar vienaudžiem vai radniekiem;

⁹³⁹ Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 29.

⁹⁴⁰ Rowlands, I. et al. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 291.

⁹⁴¹ Akamai Technologies (2013). The State of the Internet Report. *Akamai Technologies*. Retrieved from http://www.akamai.com/dl/akamai/q4_2012_soti_infographic.pdf

- lielākoties internetu izmanto vismaz reizi dienā. Visbiežāk – darbdienu vakaros mājās pēc skolas un brīvdienās, tomēr ir vērojamas atšķirības interneta izmantošanas ilgumā un izpratnē par tā lomu ikdienā;
- savas interneta izmantošanas prasmes vērtē kā labas vai teicamas;
- internetu izmanto kopš sākumskolas;
- dod priekšroku video formātam, tālāk seko teksts, audio un attēli;
- mājasdarbu pildīšanas laikā regulāri darbojas vairākuzdevumu režīmā. Iecienītākās paralēlās aktivitātes ir mūzikas klausīšanās, tērzēšana vai tūlītējā ziņojumapmaiņa, televīzijas skatīšanās, sociālo tīklu un interneta portālu izmantošana;
- sociālie tīkli un meklēšanas dienesti ir uzskatāmi par īpaši daudz izmantotiem tiešsaistes resursiem.

Attiecībā uz hipotēzes otro daļu jeb pusaudžu ieinteresētību *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanā bibliotēkās un gatavību līdzdarboties bibliotēku publicēta satura pilnveidošanā, hipotēze apstiprinājās daļēji. Lai arī teorētiskajos avotos pieejami dažādi viedokļi par konkrētu *tīmekļa 2.0* risinājumu potenciālu bibliotēkārājā vidē, biežāk bibliotēkām ieteiktie *tīmekļa 2.0* risinājumi ir: aplādes, emuāri, folksonomijas, fotogrāfiju koplietošana, mikssējumi, personalizētās starta lapas, RSS, sociālie tīkli, tūlītējā ziņojumapmaiņa, video koplietošana, vikivietnes un virtuālās pasaules. Empīriskā pētījuma rezultāti liecina, ka Latvijas pusaudžu vidū ārvalstu BIZ speciālistu ieteiktie 12 *tīmekļa 2.0* risinājumi nav vienlīdz populāri, tāpat arī vērojamas būtiskas atšķirības pusaudžu viedokļos par to nepieciešamību Latvijas bibliotēkās. Tomēr kopumā pusaudži atpazīst un arī izmanto lielāko daļu no 12 analizētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem, turklāt atbalsta to izmantošanu bibliotēkās. Sociālie tīkli, tūlītējā ziņojumapmaiņa, video koplietošana un vikivietnes ir *tīmekļa 2.0* risinājumi, kas uzskatāmi par visvairāk piemērotiem bibliotēku mijiedarbībai ar pusaudžiem. Vēl potenciāli vērtējama ir fotogrāfiju koplietošanas, personalizēto starta lapu, emuāru, kā arī RSS izmantošana abu pētīto aktoru mijiedarbības veicināšanai. Pusaudžu vidū vismazāk zināmie un arī izmantotie risinājumi ir aplādes un mikssējumi, bet virtuālās pasaules respondentu vērtējumā ir bibliotēkām vismazāk piemērotais *tīmekļa 2.0* risinājums. Attiecībā uz līdzdalības iespējām pusaudžu vidū vislielāko atbalstu gūst novērtējuma vai reitinga piešķiršana un komentēšana. Tās ir aktivitātes, kurās pusaudži jau iesaistās, kā arī būtu gatavi iesaistīties visvairāk, domājot par bibliotēku publicētu saturu. Mazāk populāra ir satura papildināšana un satura rediģēšana, kā arī kolektīvā atslēgvārdu piešķiršana. Pētījuma kvantitatīvie rezultāti liecina, ka kopumā pusaudži pauž atbalstu *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai bibliotēkās. Savukārt, kvalitatīvā

izpēte atklāj, ka pusaudži nav ieinteresēti bibliotēkās notiekošajās aktivitātēs un viņu atbalsts *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai bibliotēkās nav tieši saistīts ar vēlēšanos pašiem šos risinājumus izmantot.

Vēl promocijas darbā tika noskaidrots **pusaudžu skatījums uz bibliotēkām tagadnes un nākotnes perspektīvā**. Iegūtie rezultāti neapstiprina iepriekš izvirzīto hipotēzi:

Pusaudžu vērtējumā tehnoloģiju un *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums mijiedarbības nodrošināšanai ar esošajiem un potenciālajiem lietotājiem ir mūsdienīgas bibliotēkas galvenie komponenti.

Hipotēze tika izvirzīta saskaņā ar BIZ speciālistu redzējumu par *bibliotēku 2.0*, Bibliotēkas 2.0 modeli, kā arī mūsdienu bibliotēku eksistences pamatvērtībām un funkcijām. Empīriskie rezultāti liecina, ka pusaudžu viedokļi krasi kontrastē ar BIZ speciālistu izteiktajām atziņām. Pusaudžu apziņā bibliotēkas eksistē galvenokārt kā informācijas resursu, pārsvarā – drukātu grāmatu glabātājas. Viņu izpratne par bibliotēkām ir saistīta ar senāko un ilgu laiku galveno bibliotēku funkciju – informācijas resursu glabāšanu. Bibliotēku transformācija, funkciju klāsta paplašināšanās, tehnoloģiju izmantošana bibliotēku pakalpojumos, orientēšanās uz lietotāju vajadzībām, kā arī *bibliotēkas 2.0* koncepcija nav komponenti, ar ko pusaudži asociē bibliotēkas. Būtiskākais izņēmums ir lietotājiem domātu datoru pieejamība bibliotēkās un vēlme pēc atsevišķas, katras bibliotēkas vajadzībām veidotas tīmekļa vietnes. Šobrīd pusaudži ir vispārīgi informēti par datoru un grāmatu esamību bibliotēkās. Viņu skatījumā tieši grāmatām un lietotājiem pieejamiem datoriem, nevis tehnoloģiju un *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai mijiedarbībā ar esošajiem un potenciālajiem lietotājiem, būtu jābūt mūsdienīgas bibliotēkas galvenajiem komponentiem. Daudz retāk, raksturojot mūsdienīgu bibliotēku, pusaudži norāda uz tehnoloģiju integrēšanu bibliotēku pakalpojumos. Neviens no respondentiem, sniedzot mūsdienīgas bibliotēkas raksturojumu, nemin *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanu. Pusaudžu apziņā bibliotēkas galvenokārt tiek uztvertas kā fiziski apmeklējamas iestādes. Turklāt pētījuma respondentu skatījumā bibliotēku eksistence līdz ar interneta kultūras attīstību un alternatīvām tiešsaistē pieklūt pilnteksta informācijai ir nevis iespēja bibliotēku attīstībai, bet tieši iemesls to neizmantošanai un arī potenciālai bojāejai.

Ja iepriekš apskatītie pētījuma jautājumi un hipotēzes bija saistīti ar lietotāju izpēti, tad bibliotēku izpētei veltītais pētījuma jautājums ļāva noskaidrot, cik daudz Latvijas bibliotēku veido un uztur atsevišķas bibliotēku tīmekļa vietnes un izmanto bibliotēkām piemērotākos *tīmekļa 2.0* risinājumus. Jautājuma izpētei izvirzītā hipotēze neapstiprinājās. Hipotēze bija šāda:

Latvijas bibliotēkas veido un uztur atsevišķas bibliotēku vajadzībām izstrādātas tīmekļa vietnes, kā arī izmanto ārvalstu BIZ speciālistu skatījumā bibliotēkām piemērotākos *tīmekļa 2.0* risinājumus.

Ārvalstu BIZ speciālistu skatījumā bibliotēkām piemērotāko ***tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojums Latvijas bibliotēkās** liecina par kļauju pretrunu starp teoriju un praksi. Latvijas bibliotēkās *tīmekļa 2.0* risinājumi tiek lietoti reti. Tikai procentuāli nelielam skaitam Latvijas bibliotēku (6%) ir atsevišķas tīmekļa vietnes. Tieši tās bibliotēkas, kas veido un uztur tīmekļa vietnes, ir aktīvākās *tīmekļa 2.0* risinājumu lietotājas. Vietnes esamība arī promocijas darbā pētīto pusaudžu vidū tiek vērtēta pozitīvi, turklāt ārvalstu pētnieki šādu vietni uztver kā mūsdienu laikmeta prasību. Atsaucoties uz *Bibliotēkas 2.0* modeli, tīmeklis un *tīmekļa 2.0* iespējas tiek aplūkotas kā būtisks mūsdienīgas bibliotēkas komponents. Tādējādi izteikts vairākums Latvijas bibliotēku nav uzskatāmas par bibliotēkām, kas būtu definējamas kā *bibliotēka 2.0*. Uz nepieciešamību daudz aktīvāk izmantot tiešsaistes iespējas norāda ne vien darba teorētiskajā bāzē izmantotās atziņas par *bibliotēku 2.0*, bet Latvijas bibliotēku gadījumā – arī Latvijas pusaudžu informacionālās uzvedības izpēte. Ja pusaudži ir raksturojami kā aktīvi tiešsaistes iespēju izmantotāji, kuri internetā pavada lielu daļu sava laika, tad Latvijas bibliotēku klātbūtne šajā komunikācijas infrastruktūrā ir nepietiekama. 6% bibliotēku, kas lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus, visbiežāk izmanto RSS un emuārus. Tālāk seko sociālie tīkli, fotogrāfiju un video koplietošana. Folksonomijas, tūlītējā ziņojumapmaiņa, aplādes, miksējumi un personalizētās starta lapas ir *tīmekļa 2.0* risinājumi, kurus Latvijas bibliotēkas lieto vēl retāk. Savukārt, vispār neviena bibliotēka neizmanto vikivietnes un virtuālās pasaules.

Promocijas darba mērķis bija izpētīt pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības iespējas interneta kultūras apstākļos un sniegt rekomendācijas mijiedarbības uzlabošanai. Izvirzītais mērķis ir sasniegts. Promocijas darbam ir gan teorētiska, gan praktiska nozīme. Tajā iegūtie rezultāti ir izmantojami Latvijas un ārvalstu bibliotēku darba pilnveidei saskaņā ar interneta kultūras laikmeta iespējām un pusaudžu vajadzībām. Akadēmiskās literatūras un pētījumu analīze lietota, lai raksturotu abus pētījuma aktorus (*Google paaudze* un *bibliotēka 2.0*), apskatītu saistītos jēdzienus, kā arī piedāvātu to skaidrojumu, iekļaujot arī kritiskos viedokļus. Promocijas darbā iegūtie rezultāti aplūkoti salīdzinošā perspektīvā ar citu pētījumu rezultātiem, bet promocijas darbu noslēdz mijiedarbības uzlabošanas ieteikumi, kuri apkopoti Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modelī un tā vispārinātā versijā – Bibliotēku un lietotāju mijiedarbības sekmēšanas modelī.

Kopumā Latvijas pusaudži, īpaši – zēni, ir uzskatāmi par augstu riska grupu, kas varētu atteikties no bibliotēku pakalpojumu izmantošanas. Lai arī pusaudži pieļauj, ka nākotnē varētu aktīvāk sākt izmantot bibliotēku pakalpojumus, lielam optimismam nav pamata. Pētījuma respondentu informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi liecina, ka internets kā meklēšanas un brīvā laika pavadīšanas līdzeklis pusaudžiem liek apšaubīt bibliotēku nepieciešamību savām vajadzībām, lai arī kopumā viņi nenoliedz bibliotēku nozīmi. Arī pusaudžu šaurā bibliotēku funkciju izpratne, neinformētība, intereses trūkums par bibliotēku aktualitātēm ir pietiekami būtiski iemesli, kāpēc pusaudži raksturojami kā pasīvi bibliotēku lietotāji. Lai arī pusaudži aktīvi lieto *tīmekļa 2.0* risinājumus un ir gatavi atbalstīt to integrēšanu bibliotēkās, promocijas darba un citu pētījumu rezultāti liecina, ka *tīmekļa 2.0* risinājumu lietošana nevar tikt uzskatīta par līdzekli, kura izmantošana ātri un efektīvi spētu mainīt pusaudžu priekšstatu par bibliotēku, veicināt to pakalpojumu lietošanu. Turklāt, lai Latvijas pusaudži vispār varētu izvērtēt bibliotēku izmantoto *tīmekļa 2.0* risinājumu nepieciešamību un lemt par to izmantošanu savām vajadzībām, viņiem vispirms jāzina par šādu iespēju esamību, bet bibliotēkām daudz aktīvāk jāiesaistās to veidošanā un uzturēšanā. Paralēli *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai bibliotēkām jālieto arī citi komunikācijas kanāli, t.sk. tradicionālie, lai pusaudžus vispirms informētu un ieinteresētu izmantot bibliotēku pakalpojumus un atklātu iespējas tiešsaistē sekot līdzi bibliotēkās notiekošajam. Rekomendācijas Latvijas pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības sekmēšanai ir apkopotas, formulējot Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modeli. Modelis galvenokārt balstīts uz promocijas darbā iegūtajiem empīriskā pētījuma rezultātiem, tajā integrējot arī atziņas no pētījuma teorētiskās bāzes un citu, tematiski līdzīgu pētījumu rezultātus.

Pamatojoties uz veiktajiem pētījumiem, var secināt, ka Latvijas pusaudži, kā atsevišķa sociālā grupa, ir uzskatāmi par maz ieinteresētiem bibliotēku pakalpojumu izmantošanā. Rezultāti liecina par nepieciešamību aktīvi īstenot mērķtiecīgi organizētus pasākumus pusaudžu piesaistīšanai bibliotēkām. Tiešsaistes iespēju un *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanai ir potenciāls mainīt bibliotēku lomas izpratni pusaudžu vidū un ieinteresēt to pakalpojumu izmantošanā tikai tādā gadījumā, ja paralēli pusaudži tiek uzrunāti arī klātienē, viņu informēšanā tiek lietoti dažādi komunikācijas kanāli un informācija tiek pārraidīta regulāri, īpaši akcentējot pusaudžiem saistošākās tēmas.

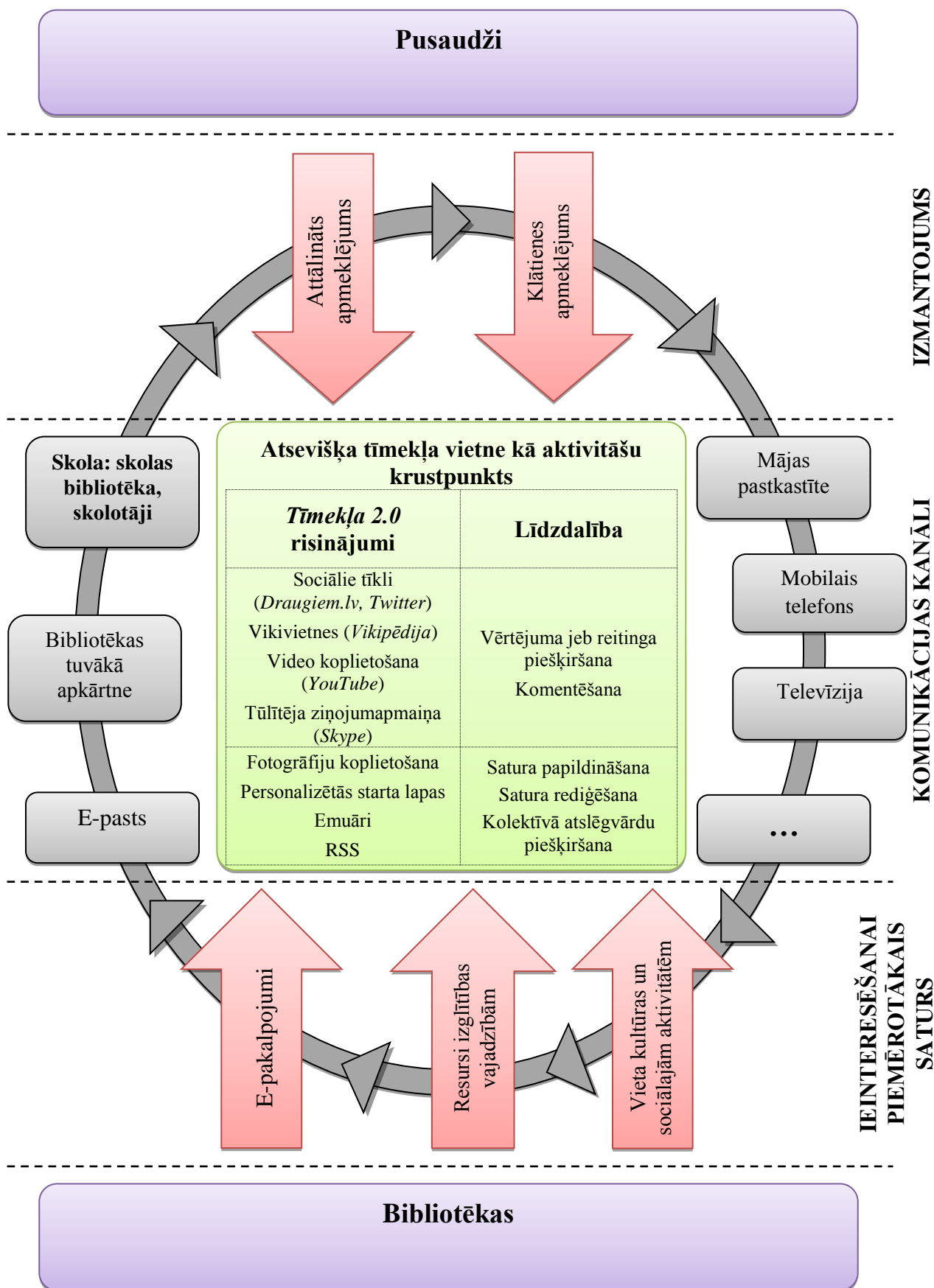
REKOMENDĀCIJAS: BIBLIOTĒKU UN PUSAUDŽU MIJIEDARBĪBAS SEKMĒŠANAS MODELIS

Lai arī attiecināmas uz visu bibliotēku tipiem, izstrādātās rekomendācijas abu pērito aktoru mijiedarbības veicināšanai ir uzskatāmas par īpaši aktuālām skolu un publiskajām bibliotēkām, kuras pusaudži, saskaņā ar pētījuma rezultātiem, lieto visbiežāk. Tomēr visām bibliotēkām, kuru lietotāji ir vai tuvākajā nākotnē būs šodienas pusaudži, vajadzētu būt internetā un izmantot tiešsaistes iespējas, jo tieši internets ir tā vieta, kur pusaudži pavada lielu daļu sava brīvā laika un laika, ko velta ar mācīšanos un informācijas meklēšanu saistītām aktivitātēm. Latvijas pusaudžu informacionālā uzvedība kontekstā ar viņu *tīmekļa 2.0* izmantošanas paradumiem ļauj apgalvot, ka Latvijas pusaudžu reālā identitāte nav nodalāma no digitālās identitātes. Tādējādi datortehnoloģijas ir uzskatāmas par īpaši piemērotām, lai mijiedarbotos ar šo lietotāju grupu, t.sk. īstenotu to potenciālu pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības veicināšanai. Saskaņā ar *Garās astes* teoriju *tīmekļa 2.0* risinājumu un līdzdalības iespēju izmantošana ir īpaši piemērota, lai uzrunātu un piedāvātu pakalpojumus dažādām lietotāju grupām. Latvijas bibliotēkām, realizējot *tīmekļa 2.0* funkcionalitāti, ieteicama tieši pusaudžu vajadzībām paredzētu resursu uzturēšana. Tajos būtu īpaša vieta jāparedz tiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem un līdzdalības iespējām, ko ikdienā lieto un arī mijiedarbībai ar bibliotēkām atbalsta vislielākais respondentu skaits.

Atsaucoties uz promocijas darbā iegūtajiem rezultātiem, darba teorētisko bāzi un tematiski līdzīgu pētījumu rezultātiem, ir izstrādāts (sk. 1. att.) Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modelis. Modelis galvenokārt ir koncentrēts uz pētījuma priekšmeta – *tīmekļa 2.0* risinājumu potenciāla atklāšanu mijiedarbības sekmēšanā starp Latvijas bibliotēkām un pusaudžiem kā *Google paaudzes* pārstāvjiem.

Saskaņā ar promocijas darba rezultātiem, tās bibliotēkas, kas veido un uztur *tīmekļa* vietnes, ir aktīvākās *tīmekļa 2.0* risinājumu lietotājas. Uz vietnes nepieciešamību norāda arī pētījuma respondenti. Bibliotēkas *tīmekļa* vietne, kurā integrēti pusaudžu vairāk izmantotie un bibliotēkām ieteiktie *tīmekļa 2.0* risinājumi, ir uzskatāma par būtisku elementu, lai veicinātu pusaudžu un bibliotēku mijiedarbību. Sociālie tīkli, vikivietnes, video koplietošana, tūlītējā ziņojumapmaiņa kopā ar tādām līdzdalības iespējām kā novērtējuma vai reitinga piešķiršana un komentēšana ir potenciālākās *tīmekļa 2.0* iespējas, kuru izmantošana bibliotēkās pusaudžus varētu ieinteresēt visvairāk. Tomēr jāņem vērā, ka *tīmekļa* vietne un *tīmeklis 2.0* nav līdzekļi, kuru lietošana bez papildus aktivitātēm spētu masveidā mainīt pusaudžu priekšstatus par bibliotēkām un sekmētu to lielāku izmantojumu. Ja, lietojot dažādus komunikācijas kanālus, pusaudži netiks īpaši informēti, ieinteresēti un pārliecināti, ka bibliotēkas *tīmekļa* vietnes un

tīmekļa 2.0 risinājumu saturs varētu būt viņiem noderīgs, viņi tos neizmanto un pat nenojautīs par tādu esamību.

1. att. Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modelis

Saturs, kas visvairāk pusaudžus varētu ieinteresēt bibliotēku, t.sk. bibliotēku tīmekļa vietņu un *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanā, saistīts ar e-pakalpojumiem, resursiem izglītības vajadzībām un bibliotēku kā kultūras un sociālo aktivitāšu vietu. Bibliotēkām atkārtoti un regulāri gan tiešsaistes, gan bezsaistes vidē izmantojot savstarpēji atšķirīgus komunikācijas kanālus, bet īpaši uzrunājot pusaudžus skolās, ir lielas iespējas pārliecināt viņus kļūt par bibliotēkas tīmekļa vietnes un *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantotājiem. Ja tīmekļa vietne ar tajā integrētiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem un līdzdalības iespējām funkcionē kā visu bibliotēkas īstenoto aktivitāšu krustpunkts, kurā regulāri tiek atspoguļota informācija par bibliotēkas aktivitātēm tiešsaistes un bezsaistes vidē, tai ir augsts potenciāls:

- mainīt priekšstatu par bibliotēku kā iestādi, kuras pakalpojumi izmantojami tikai apmeklējot to klātienē;
- atklāt digitālo bibliotēku un tehnoloģiju izmantošanu pakalpojumos kā bibliotēkas attīstības potenciālu, nevis tās iespējamo bojāejas cēloni;
- paplašināt redzējumu par bibliotēkas funkcijām, kas neaprobežojas tikai ar pieejas nodrošināšanu drukātiem informācijas resursiem.

Turpinājumā detalizētāk aprakstīti un skaidroti Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modeļa komponenti: *izmantojums*, *komunikācijas kanāli* un *ieinteresēšanai piemērotākais saturs*. *Komunikācijas kanālu* kā modeļa galvenā komponenta nozīme ir saistīta ar informācijas par bibliotēkām izplatīšanas iespējām, savukārt *ieinteresēšanai piemērotākais saturs* atklāj galvenās tēmas, kas pusaudžus visvairāk varētu motivēt bibliotēku lietošanai, kas modeļa ietvaros apzīmēta kā *izmantojums*.

Katru modeļa komponentu veido tam pakārtotie apakškomponenti. Attiecīgi komponentu *izmantojums* veido iespēja bibliotēku izmantot attālināti (*attālinātais apmeklējums*) un klātienē (*klātienes apmeklējums*). *Komunikācijas kanālu* gadījumā, ņemot vērā promocijas darba pētījuma metodoloģiju un iegūtos rezultātus, īpaši izcelts un modeļa centrā novietots apakškomponents *atsevišķa tīmekļa vietne kā aktivitāšu krustpunkts* un tam vēl sīkāk pakārtotie apakškomponenti: *tīmekļa 2.0 risinājumi* un *līdzdalība*. Starp pārējiem apzinātajiem komunikācijas kanāliem (*bibliotēkas tuvākā apkārtnē*, *e-pasts*, *mājas pastkastīte*, *mobilais telefons*, *televīzija*) sevišķa nozīme ir apakškomponentam *skola: skolas bibliotēka, skolotāji*. Komponentam *ieinteresēšanai piemērotākais saturs* pakārtotie apakškomponenti ir *e-pakalpojumi*, *resursi izglītības vajadzībām* un *vieta kultūras un sociālajām aktivitātēm*.

Izmantojums

Komunikācijas kanālu lietošanai, lai izplatītu pusaudžu ieinteresēšanai piemērotāko saturu, vajadzētu sekmēt bibliotēku izmantojumu pusaudžu vidū, veicinot to apmeklējumu gan attālināti, gan klātienē.

Komunikācijas kanāli

Lai pusaudžu un bibliotēku mijiedarbības veicināšanā varētu pēc iespējas pilnvērtīgāk izmantot tiešsaistes iespēju potenciālu, bibliotēkām, lietojot visus iespējamus komunikācijas kanālus, pusaudžus vispirms būtu ieteicams informēt par šādu iespēju esamību. Lai pusaudži uztvertu un atcerētos ar bibliotēkām saistītu informāciju, tai viņiem vajadzētu šķist interesantai un noderīgai.

Liekot uzsvāru uz tādas informācijas popularizēšanu, kas pusaudžus varētu ieinteresēt visvairāk, tās izplatīšanā būtiski izmantot dažādus komunikācijas kanālus. Neskatoties uz augstajiem interneta un *tīmekļa 2.0* izmantošanas rādītājiem, pusaudžu atbalstu atsevišķai bibliotēkas tīmekļa vietnei un *tīmekļa 2.0* risinājumiem bibliotēkās, kā arī gatavībai līdzdarboties, koncentrēšanās tikai uz bibliotēku popularizēšanu tiešsaistes vidē neveicinās strauju pusaudžu piesaistīšanu bibliotēkām un visdrīzāk nedos tūlītēju rezultātu. Arī tad, ja bibliotēkas aktīvi veidotu atsevišķas tīmekļa vietnes, izmantotu pusaudžu vidū vispozitīvāk vērtētos *tīmekļa 2.0* risinājumus, nodrošinātu līdzdalības iespējas, pusaudži kā reti bibliotēku lietotāji, kurus lielākoties neinteresē bibliotēku aktualitātes, to tiešsaistes iniciatīvas visdrīzāk pat nepamanītu. Šobrīd bibliotēku aktivitātes tiešsaistes vidē labākajā gadījumā varētu novērtēt tikai tie pusaudži, kuri ir aktīvi bibliotēku lietotāji. Turklāt ir arī pusaudži, kuri paši nelieto vienaudžu vidū iecienītos *tīmekļa 2.0* risinājumus, neuzskata tos par lietderīgiem mijiedarbībai ar bibliotēkām, kā arī vispār vai ierobežoti neiesaistās dažādās līdzdalības aktivitātēs. Tāpēc tiešsaistes iespēju izmantošana nav uzskatāma par alternatīvu, bet – papildinājumu citiem komunikācijas kanāliem informācijas izplatīšanai savstarpējās mijiedarbības veicināšanai. Paši pusaudži kā piemērotākos komunikācijas kanālus bez tiešsaistes iespēju izmantošanas min: bibliotēku un tai tuvāko apkārtni, mājas pastkastīti, mobilo telefonu, skolu, kā arī televīziju.

Izvērtējot visus pusaudžu izpētē iegūtos rezultātus, vispiemērotākais komunikācijas kanāls, ar ko būtu ieteicams sākt pusaudžu informēšanu, ir skola, ar to domājot informācijas izvietojumu skolā, bibliotēku īstenotas iniciatīvas gan skolas bibliotēkā, gan ārpus tās. Tieši skola līdzās internetam ir vieta, kur pusaudži pavada daudz laika, skolas bibliotēkas ir pusaudžu vidū visvairāk lietotais bibliotēkas tips, turklāt skolās ir pieejama infrastruktūra, lai arī klātienē, personīgi uzrunājot pusaudžus, informētu vai apmācītu viņus bibliotēku

piedāvāto iespēju izmantošanā. Lai arī skolas bibliotēka ir uzskatāma par būtisku elementu pusaudžu un bibliotēku savstarpējās mijiedarbības sekmēšanai, visefektīvāko rezultātu spētu nodrošināt dažāda tipa bibliotēku un citu institūciju savstarpējā sadarbība un atbalsts (piemēram, skolas bibliotēkas sadarbība ar tuvākajām publiskajām bibliotēkām, kas ir otrs pusaudžu vidū visvairāk izmanto bibliotēku tips). Domājot par pusaudžu nākotnes bibliotēku izmantošanas motivāciju saistībā ar resursiem izglītības vajadzībām, ir rekomendējama augstāko izglītības iestāžu un profesionālās izglītības iestāžu bibliotēku sadarbība ar skolas bibliotēkām. Tāpat būtisks aspekts ir dažādu tipu bibliotēku sadarbība ar skolu administrāciju un skolotājiem, lai sekmētu bibliotēku resursu izmantošanu un ieteikšanu mācību procesā.

Pētījuma respondentu teiktais un ārvalstu pieredze liecina, ka, izmantojot bibliotēku kādam vienam noteiktam mērķim, ir iespējamās situācijas, kad pusaudžus ieinteresē vēl kādi citi pakalpojumi. Ņemot vērā, ka Latvijas pusaudžiem par bibliotēku pakalpojumiem ir ierobežots priekšstats, ir pamats prognozēt, ka pusaudžu informētība varētu sekmēt bibliotēku kopējo izmantošanu. Tomēr jāņem vērā, ka iespējama arī noraidoša attieksme un nevēlēšanās uztvert informāciju, kas saistīta ar bibliotēkām. Lai palielinātu iespēju, ka pusaudži informāciju vispār pamanīs, kaut ko no tās atcerēsies, bibliotēkām ir pat ieteicams informāciju dublēt visos iespējamās komunikācijas kanālos, kas tiek izmantoti informācijas izplatīšanai, kā arī periodiski atkārtoti pārraidīt saturiski līdzīgu informāciju. Šī faktora akcentēšanai modelī lietota apļveida konstrukcija.

Komunikācijā ar pusaudžiem pēc iespējas vairāk ieteicams lietot sarunvaloduvalodu un vismaz informēšanas sākuma posmā (īpaši, ja informācija tiek izplatīta elektroniski) vēlams izvairīties no bibliotekārās terminoloģijas, piemēram, jēdziena *e-katalogs* vietā lietot *meklētājs*, bet jēdzienu *digitāla bibliotēka* aizstāt ar *e-bibliotēka* vai *interneta bibliotēka*. Pusaudžu izpēte liecina, ka viņi ir saskārušies ne vien ar problēmām orientēties bibliotēku krājumā, bet bijušas arī situācijas, kas viņiem liek apšaubīt, vai būtu iespējams saprast bibliotēku izplatītās informācijas jēgu.

Atsevišķa tīmekļa vietne kā aktivitāšu krustpunkts

Ņemot vērā pusaudžu atbalstu un pēc pašu iniciatīvas izteikto aicinājumu bibliotēkām veidot savas vietnes, arī augstos interneta izmantošanas biežuma rādītājus Latvijā, ārvalstu pieredzi un pētnieku ieteikumus, bibliotēku vietņu veidošana un uzturēšana ir uzskatāma par nepieciešamību. Bibliotēkām, īpaši skolu un publiskajām bibliotēkām, papildus universālai, plašai auditorijai domātai vietnei ir ieteicams veidot arī specializētu tīmekļa vietni vai vismaz īpašu sadaļu pusaudžu vajadzībām, kā arī apsvērt iespēju izstrādāt atsevišķu vietni katrai no bibliotēkas filiālēm. Tieši pārdomāta tīmekļa vietne ar mērķtiecīgi veidotu saturu ir uzskatāma

par būtisku elementu, kas sasaistē ar citiem komunikācijas kanāliem varētu mainīt pusaudžu viedokli par bibliotēku, veicināt informētību par pieejamajiem resursiem, konkrētiem bibliotēku pakalpojumiem (t.sk. kultūras un sociālajām aktivitātēm) un rosināt lielāku bibliotēku izmantošanu.

Lai pilnvērtīgāk varētu izmantot *tīmekļa 2.0* iespējas, tām daudzajām Latvijas bibliotēkām, kam nav savas vietnes, šādas vietnes izveide ir uzskatāma par sākuma punktu aktīvākam *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantojumam. Ja bibliotēkai ir filiāles, tad ieteicams ar *tīmekļa* vietnes un *tīmekļa 2.0* risinājumu starpniecību nodalīt informāciju un līdzdalības iespējas atsevišķi katrai no filiālēm.

Tīmekļa 2.0 risinājumi

Ņemot vērā sociālo tīklu, vikivietņu, video koplietošanas un tūlītējās ziņojumapmaiņas augstos izmantošanas rādītājus un to lietošanai bibliotēkās izteikto atbalstu, šie četri *tīmekļa 2.0* risinājumi ir uzskatāmi par visvairāk piemērotiem mijiedarbībai starp bibliotēkām un pusaudžiem. Bibliotēkām tie ir īpaši rekomendējami, jo ir ļoti populāri pusaudžu vidū, un arī paši pusaudži tos uzskata par potenciālākajiem bibliotēku praksē. Tomēr jāņem vērā, ka sociālo tīklu un tūlītējās ziņojumapmaiņas izmantošanu ārpus sev pierastās vides (draugi, klasesbiedri, ģimene) pusaudžiem šobrīd ir grūti iedomāties. Viņi ir pieraduši tos lietot personīga satura informācijas apmaiņai, tāpēc minēto *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošana formālākiem mērķiem pusaudžiem var šķist mulsinoša. Bibliotēkām, informējot par šādām iespējām, ieteicams izskaidrot un minēt piemērus, kādiem mērķiem šie vai citi *tīmekļa 2.0* risinājumi paredzēti (piemēram, grāmatu atdošanas termiņa pagarināšanai, neskaidru jautājumu uzdošanai). Tāpat vajadzētu uzsvērt, ka jaunu iespēju piedāvāšana nenozīmē atteikšanos no iepriekšējiem komunikācijas kanāliem, piemēram, telefona, e-pasta lietošanas. Domājot par konkrētu resursu izmantošanu, visracionālāk ir veidot bibliotēku kontus sociālajos tīklos *Draugiem.lv* un *Twitter*. Konts *Draugiem.lv* ir iesakāms šī sociālā tīkla augstās izmantojamības dēļ. Arī *Twitter* ir pietiekami populārs Latvijas pusaudžu vidū, turklāt tajā publicētu informāciju pusaudži saista ar tās neuzbāzīgumu, izceļ satura kompaktnumu, kā arī norāda uz šāda konta izveidošanas un uzturēšanas vienkāršību. Lietojot vikivietnes, bibliotēkām būtu jāmēģina tās izstrādāt pēc līdzības ar tiešsaistes enciklopēdiju *Vikipēdija*. Ieteicama ir arī informācijas par bibliotēku ievietošana *Vikipēdijā*. Iesaistoties video koplietošanā, rekomendējama ir *YouTube* izmantošana, bet tūlītējās ziņojumapmaiņas vajadzībām – *Skype* programmatūra. Konkrēto resursu lietošana varētu sekmēt ne vien augstākus bibliotēku veidota satura izmantošanas rādītājus, bet arī veicinātu pusaudžu līdzdalību. Visus nosauktos resursus pusaudži raksturo ne tikai kā tādus, kurus regulāri

izmanto, bet arī kā resursus (izņemot *Vikipēdiju*), kuros mēdz iesaistīties komentēšanas, satura koplietošanas, novērtējuma vai reitinga piešķiršanas vai sīkziņu publicēšanas aktivitātēs.

Vēl bibliotēkām ir iesakāma arī fotogrāfiju koplietošana, personalizētās starta lapas un emuāri. Lai arī šos risinājumus izmanto procentuāli mazāks pusaudžu skaits un arī to lietošanai bibliotēkās izsaka zemāku atbalstu, tos tik un tā izmanto puse vai gandrīz puse e-anketā aptaujāto (46-50%), turklāt konkrētos risinājumus bibliotēkās vēlētos redzēt vairāk nekā puse respondentu (57-66%).

Bez septiņiem minētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem par potenciālu uzskatāma arī RSS lietošana bibliotēkās, jo to atbalsta vairāk nekā puse aptaujāto skolēnu (56%), turklāt RSS padeve ir vienkārši aktivizējama: tā funkcionē, to vienreiz pievienojot konkrētas tīmekļa vietnes saturam. Vēl viens no iemesliem, kas liecina par RSS piemērotību bibliotēkām, ir ārvalstu prakse – līdzās sociālajiem tīkliem tieši RSS ir viens no diviem ārvalstu bibliotēku tīmekļa vietnēs visvairāk integrētajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem. Tomēr jāņem vērā, ka paši pusaudži RSS izmanto (36%) retāk nekā septiņus iepriekš minētos *tīmekļa 2.0* risinājumus.

Mazāk potenciāla ir folksonomiju izmantošana bibliotēkās, jo vismaz šobrīd pusaudžu vidū tas nav starp populārākajiem *tīmekļa 2.0* risinājumiem. Neviens no Latvijas pusaudžiem arī starp biežāk izmantotajiem resursiem vai resursiem, kuros ir izveidoti tiešsaistes konti, nemin kādu no vietnēm, kas ir cieši saistīta ar folksonomijām, piemēram, *Delicious*, *LibraryThing*. Turklāt salīdzinoši daudz respondentu nepārzina šī risinājuma funkcionalitāti vai arī neizsaka vēlēšanos iesaistīties kolektīvā atslēgvārdu piešķiršanā bibliotēku veidotam saturam. Arī aplāžu un mikšējumu izmantošana bibliotēkās nav uzskatāma par prioritāru. Šie divi risinājumi pusaudžu vidū ir vismazāk zināmie un izmantotie, savukārt, virtuālās pasaules respondentu vērtējumā ir bibliotēkām vismazāk piemērotais *tīmekļa 2.0* risinājums. Turklāt to neaktualitāti organizāciju, t.sk. – bibliotēku vajadzībām, atzinuši arī ārvalstu pētnieki.

Līdzdalība

Bibliotēku tiešsaistē publicētam saturam vajadzētu nodrošināt pusaudžu līdzdalības iespēju. Līdzdalības aktivitātes, kuras pusaudži varētu atbalstīt visvairāk, ir novērtējuma vai reitinga piešķiršana un komentēšana. Tieši šīs divas aktivitātes ir biežāk minētās no tām, kurās pusaudži būtu gatavi iesaistīties, domājot par bibliotēku publicēta satura pilnveidošanu. Turklāt tās jau ir populāras un pusaudžu ikdienā iecienītas, radot ar bibliotēkām nesaistītu saturu. Mazāku atbalstu var gaidīt no tādām laikietilpīgākām līdzdalības aktivitātēm kā satura papildināšana vai rediģēšana. Prognozējams arī, ka ar folksonomijām cieši saistītā kolektīvā atslēgvārdu piešķiršana pusaudžu līdzdalības ziņā varētu būt mazāk populāra nekā komentēšana un novērtējuma vai reitinga piešķiršana.

Bibliotēku tiešsaistes kontu veidošana un uzturēšana iepriekš rekomendētajos resursos (*Draugiem.lv*, *Twitter* un *YouTube*) ļautu pusaudžiem līdzdarboties viņiem ierastā vidē. Savukārt bibliotēkām tas neprasītu nepieciešamību integrēt potenciāli piemērotākās līdzdalības iespējas šajos resursos, ņemot vērā, ka tādas tajos jau ir iestrādātas automātiski. Tomēr *Draugiem.lv*, *Twitter* un *YouTube* nevajadzētu būt vienīgajiem tiešsaistes resursiem, kas atbalsta bibliotēku publicēta satura pilnveidošanu. Dodot iespēju pusaudžiem līdzdarboties, bibliotēkām jāreķinās arī ar neatbilstoša un pat aizskaroša satura iespējamību.

Ieinteresēšanai piemērotākais saturs

Bibliotēkā uz vietas pieejamas grāmatas ir pirmā un galvenā asociācija, ko pusaudži attiecina uz bibliotēkām. Turklāt zēnu skatījumā grāmatu lasīšana, īpaši – brīvā laika pavadīšanai, mēdz būt raksturīga vecāka gadagājuma cilvēkiem. Vēl salīdzinoši bieži respondenti bibliotēkas uztver ne tikai kā vietu, kur izvietotas grāmatas, bet arī vietu, kur ir datori. Šāds iespaids viņiem radies agrākās pieredzes rezultātā, kad pusaudži mēdza bibliotēkas izmantot, lai piekļūtu datoriem. Tomēr pašreiz ne grāmatas, ne datori nav pietiekami iemesli, lai pusaudžus motivētu turpināt regulāri lietot bibliotēku pakalpojumus. Informācija, kas varētu visvairāk sekmēt pusaudžu priekšstatu maiņu par bibliotēkām un ietekmētu to izmantošanu gan klātienē, gan attālināti apmeklējot bibliotēku, ir saistāma ar e-pakalpojumiem, resursiem izglītības vajadzībām un bibliotēku kā vietu kultūras un sociālajām aktivitātēm. Saturs, kas attiecināms uz trīs iepriekš minētajiem tematiem, būtu īpaši jāizceļ, veidojot tīmekļa vietnes saturu, izmantojot *tīmekli 2.0*, kā arī tiešsaistes un bezsaistes vidē uzrunājot pusaudžus saistībā ar bibliotēku piedāvātajām iespējām.

E-pakalpojumi

Informējot pusaudžus, vispirms vajadzētu piedāvāt informāciju par bibliotēku pakalpojumiem un resursiem, kas pieejami tiešsaistē ārpus bibliotēkas telpām, vēlams – bez jebkādiem piekļuves un laika ierobežojumiem, piemēram: e-katalogi, digitālas bibliotēkas, digitālas kolekcijas, tiešsaistes resursu ceļveži, e-grāmatas, datubāzes. Pusaudžu interesi īpaši spētu rosināt iespējas attālināti piekļūt pilnteksta resursiem. Informācija par šādu iespēju esamību bibliotēkās pārliecinošam vairākumam pusaudžu būtu atklājums, kas sekmētu priekšstatu maiņu par bibliotēku kā tikai fiziski apmeklējamu iestādi, kuras eksistence ir apdraudēta līdz ar interneta kultūras attīstību. Ņemot vērā pusaudžu zemo informētību, perspektīvi ir vērtējama ne vien pusaudžu informēšana par e-pakalpojumu un e-resursu pieejamību, bet arī apmācības to izmantošanā, piedāvājot gan nodarbības klātienē, gan izglītojošus materiālus tiešsaistes vidē. Bibliotēku iesaistīšanās, tiešsaistē piedāvājot konsultācijas saistībā ar mājasdarbu saturu, arī vērtējama kā perspektīvs e-pakalpojums.

Resursi izglītības vajadzībām

Šobrīd mācību vajadzības ir galvenais iemesls, kāpēc pusaudži izmanto bibliotēkas. Turklāt pusaudži pieļauj, ka bibliotēku izmantošanu nākotnē varētu sekmēt viņu interese par tālāko izglītību. Tāpēc pusaudžus varētu ieinteresēt informācija un pakalpojumi par bibliotēkas potenciālo atbalstu pašreizējā mācību procesā un iespējām piedāvāt resursus saistībā ar turpmāko izglītību, profesijas izvēli un tālākizglītību. Vēl pusaudžu izpēte liecina, ka viņi varētu novērtēt aktuālajām mācību vajadzībām nepieciešamas informācijas tematisku meklēšanu vai pārlūkošanu (piemēram, pēc mācību priekšmetu nosaukumiem).

Vieta kultūras un sociālajām aktivitātēm

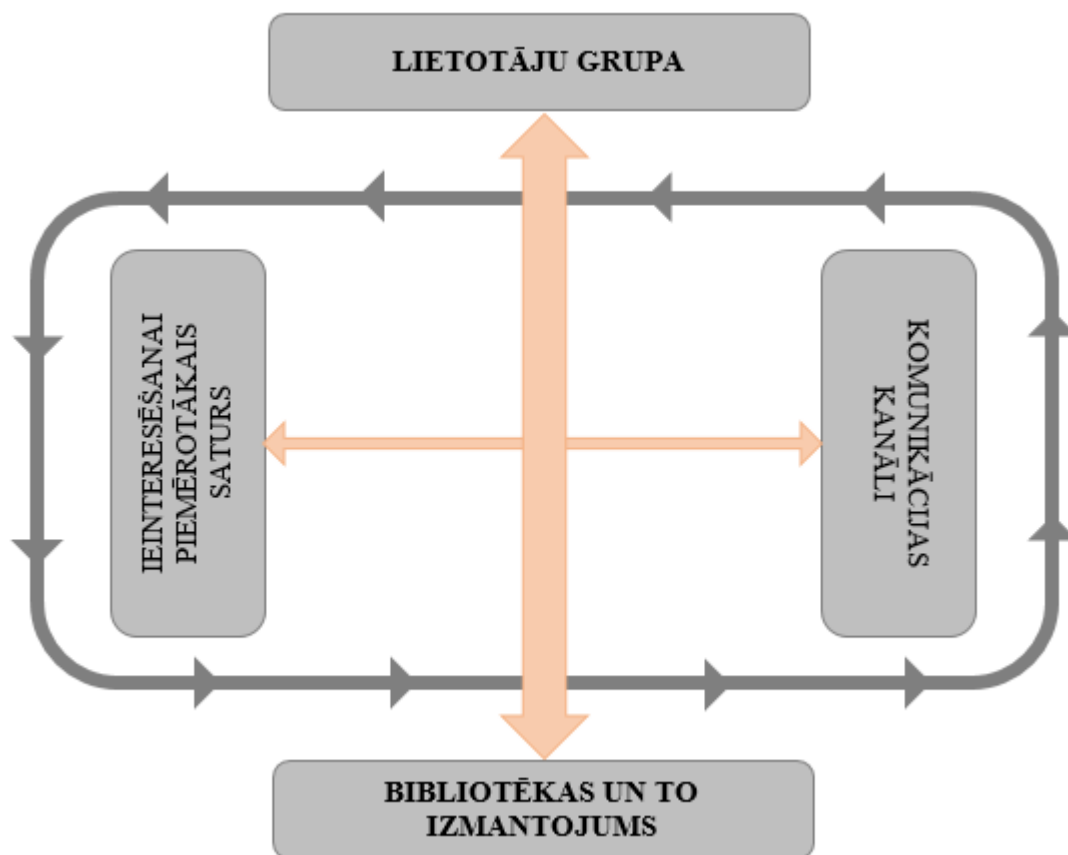
Lai mainītu pusaudžu priekšstatu par bibliotēku kā pieejas punktu drukātiem informācijas resursiem un datoriem, būtu nepieciešams īpaši popularizēt kultūras un sociālās aktivitātes. Šobrīd pusaudži bibliotēkas nesaista ar iespēju labiekārtotā vidē socializēties savā starpā vai piedalīties bibliotēku organizētajos pasākumos. Pusaudžu vidū manāma neticība, ka, piemēram, bibliotēkās varētu tikt rīkotas tikšanās ar sabiedrībā zināmiem cilvēkiem un dažādu profesiju pārstāvjiem. Atsevišķu pētījuma dalībnieku un ārvalstu pieredze liecina par daudzveidīgu ar spēļu spēlēšanu saistītu aktivitāšu potenciālu pusaudžu, bet īpaši – zēnu, piesaistīšanai bibliotēkām. Vēl apmeklētību un priekšstatu maiņu varētu veicināt pusaudžiem citur nepieejamas aparatūras esamība bibliotēkās. Līdzīgi kā agrāk pusaudži bibliotēkas apmeklēja, lai izmantotu datorus un internetu, mūsdienās to varētu aizstāt iespēja bibliotēkā izmantot, piemēram, mūzikas studiju.

Promocijas darbā izstrādātā modeļa realizācija ir būtisks nosacījums *Google paaudzes* un Latvijas bibliotēku savstarpējās mijiedarbības sekmēšanā. Modeļa veiksmīga ieviešana praksē var mainīt pusaudžu viedokļus par bibliotēku, veicināt to pakalpojumu izmantošanu, vienlaicīgi sekmējot arī apskatītās lietotāju grupas informācijpratību.

Lai veicinātu dažādu lietotāju grupu (ne tikai pusaudžu) un bibliotēku mijiedarbības iespēju izpēti, promocijas darba autore piedāvā vispārinātu Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modeļa versiju – Bibliotēku un lietotāju mijiedarbības sekmēšanas modeli (sk. 2. att.). Turpmāk, lietojot terminu *modelis*, norādīts uz modeļa vispārināto versiju (Bibliotēku un lietotāju mijiedarbības sekmēšanas modelis).

Bibliotēku un lietotāju mijiedarbības sekmēšanas modelis pēc būtības ir universāls un ir atvērts citiem iespējamiem variantiem un tālākām modifikācijām. Promocijas darba pētījuma rezultātā izstrādātais Bibliotēku un pusaudžu mijiedarbības sekmēšanas modelis ir izmantojams kā piemērs, kā iespējams pielāgot modeli konkrētu pētījumu vai lietotāju grupu vajadzībām. Modelis ir izmantojams gan akadēmiskajā vidē, gan bibliotēku praksē un ir

piemērojams, pētot dažādu bibliotēku tipu vai kādas konkrētas bibliotēkas mijiedarbības iespējas ar izvēlēto lietotāju grupu.

2. att. Bibliotēku un lietotāju mijiedarbības sekmēšanas modelis

Modeli veido četri komponenti: *lietotāju grupa*, *bibliotēkas un to izmantojums*, *ieinteresēšanai piemērotākais saturs* un *komunikācijas kanāli*. Turpinājumā sniegts vispārīgs katra komponenta raksturojums.

Lietotāju grupa. Bibliotēku lietotāji ir ļoti dažādi, tāpēc, pētot iespējas sekmēt bibliotēku izmantojumu, ieteicama lietotāju segmentācija grupās.

Ieinteresēšanai piemērotākais saturs. Ņemot vērā dažādus raksturojumus, kas ir tieši attiecināmi uz pētāmo grupu (piemēram, vecums, dzīvesvieta, nodarbošanās, informācijas izmantošanas paradumi), nepieciešams veikt informācijas avotu izpēti un/vai empīrisku pētījumu, lai noskaidrotu, kādi bibliotēku pakalpojumi, temati auditorijai varētu būt īpaši aktuāli.

Komunikācijas kanāli. Ieinteresēšanai piemērotākā satura izplatīšanai atbilstošāko komunikācijas kanālu izvēle jāveic saskaņā ar konkrētās auditorijas mediju un informācijas izmantošanas paradumu izpēti, īstenojot teorētisku un/vai empīrisku datu analīzi. Izmantojot modeli bibliotēku praksē, jāņem vērā, ka ieinteresēšanai piemērotākais saturs jādublē visos izvēlētajos komunikācijas kanālos, kā arī tas periodiski jāpārtraida atkārtoti.

Bibliotēkas un to izmantojums. Bibliotēku pakalpojumu izmantošanas veicināšana, vienlaicīgi palielinot arī konkrētās lietotājgrupas informācijpratību, ir modeļa īstenošanas gaitā sasniedzamais rezultāts.

PATEICĪBA

Paldies Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļai, tās personālam par manis skološanu, lai ceļš pēc doktora grāda vispār būtu iespējams. Paldies Komunikācijas studiju nodaļai par jaunu apvāršņu atvēršanu doktorantūras studiju laikā. Izsaku lielu pateicību visam fakultātes personālam par pieejamību un mājīgās gaisotnes radīšanu fakultātē.

Darba tapšanas gaitā esmu saņēmusi daudzus vērtīgus padomus un rekomendācijas, bet īpaši vēlos pateikties doc. Baibai Holmai un asoc. prof. Jurgim Šķilteram. Paldies par rūpīgo iedziļināšanos promocijas darba manuskriptā, pārdomātajiem ieteikumiem, veltīto laiku klātienē konsultācijām. Paldies arī visiem studiju kolēģiem, konferencēs un semināros sastaptajiem cilvēkiem par diskusijām, viedokļiem un uzklausišanu. Īpašs paldies fakultātes bibliotēkas darbiniekiem un doktorantūras studiju metodiķei Ingai Poļakai.

Vēlos pateikties visiem pētījuma dalībniekiem par atsaucību un līdzdalību pētījumā. Paldies skolu administrācijām un skolotājiem, kuri atbalstīja un padarīja iespējamu pētījama datu ieguvu. Izsaku pateicību arī LNB Bibliotēku attīstības institūta, LR KM Bibliotēku nodaļas, LR IZM Vispārējās izglītības nodaļas un Valsts izglītības satura centra Pārbaudījumu īstenošanas nodaļas darbiniekiem par konsultatīvo atbalstu darba tapšanas gaitā. Paldies Republikas izglītības pārvalžu darbiniekiem, kā arī Rīgas domes Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskā centra Metodiskās bibliotēkas vadītājai Intai Šalmei par iesaistīšanos e-anketas izplatīšanā.

Milzīgs paldies promocijas darba zinātniskajai vadītājai Dr. philol. Līgai Krūmiņai par atbalstu un padomu jau bakalaura un maģistra studiju laikā, bet, jo īpaši, kopš 2009. gada, kad aizsākās manas doktorantūras studijas!

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

1. Abbas, J., Agosto, D. E. (2013). Everyday life information behavior of young people. In: Beheshti, J., Large, A. (Eds.). *The information behavior of a new generation: Children and teens in the 21st century*. Lanham, MD: Scarecrow Press. P. 65-91.
2. Abbas, J., Kimball, M., Bishop, K., D'Elia, G. (2008). Youth, Public Libraries, and the Internet, Part Four Why Youth Do Not Use the Public Library. *Public libraries*, 47(1), 80-85.
3. Abbott, W., Donaghey, J., Hare, J., Hopkins, P. (2013). An Instagram is worth a thousand words: an industry panel and audience Q&A. *Library Hi Tech News*, 30(7), 1-6.
4. Abidin, M. I., Kiran, K., Abrizah, A. (2013). Adoption of Public Library 2.0: Librarians' and teens' perspective. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 18(3), 75-90.
5. Agosto, D. E. (2007). Why do teens use libraries? Results of a public library use survey. *Public Libraries*, 46(3), 55-62.
6. Agosto, D. E., Abbas, J. (2009). Teens and social networking: How public libraries are responding to the latest online trend. *Public Libraries*, 48(3), 32-37.
7. Agosto, D. E., Abbas, J. (Eds.), (2011). *Teens, libraries, and social networking: What librarians need to know*. Santa Barbara, Calif. : Libraries Unlimited.
8. Agosto, D. E., Paone, K. L., Ipock, G. S. (2007). The female-friendly public library: Gender differences in adolescents' uses and perceptions of U.S. public libraries. *Library Trends*, 56(2), 387-401.
9. Agosto, D.E., Hughes-Hassell, S. (Eds.). (2010). *Urban teens in the library : research and practice*. Chicago : ALA.
10. Akbar, M., Fan, W., Shaffer, C. A., Chen, Y., Cassel, L., Delcambre, L., Garcia, D. D., Hislop, G. W., Shipman, F., Furuta, R., Carpenter B. S., Hsieh, H., Siegfried, B., Fox, E. A. (2011). Digital Library 2.0 for Educational Resources. In: Gradmann, S., Borri, F., Meghini, C., Schuldt, H. (Eds.). *Research and advanced technology for digital libraries : International Conference On Theory And Practice Of Digital Libraries*. New York : Springer, 2011. P. 89-100.
11. ALA (2004). Core Values Task Force II Final Report. ALA. Retrieved from <http://www.ala.org/ala/educationcareers/education/1stcongressonpro/corevalues2rpt604.cfm>
12. Alexa (2013). Top Sites. *Alexa Internet, Inc.* Retrieved from <http://www.alexa.com/topsites>
13. Amichai-Hamburger, Y. (2007). Personality, individual differences and Internet use. In: Johnson, A., McKenna, K., Postmes, T., Reips, U. D. *The Oxford handbook of internet psychology*. Oxford: Oxford University Press. P. 187-204.
14. Anderson, C. (2004). The Long Tail. *Wired*, 12(10). Retrieved from http://www.wired.com/wired/archive/12.10/tail.html?pg=2&topic=tail&topic_set
15. Anderson, P. (2007). *What is Web 2.0? Ideas, technologies and implications for education: report*. JISC Technology and Standards Watch.
16. Anderson, T., Heather, K. (2003). *E-research : methods, strategies, and issues*. Boston : Allyn and Bacon.
17. Anfinnsen, S., Ghineab, G., de Cesare, S. (2011). Web 2.0 and folksonomies in a library context. *International Journal of Information Management* , 31, 63-70.
18. Anttiroiki, A.-V., Savolainen, R. (2011). Towards Library 2.0: The adoption of web 2.0 technologies in public libraries. *Libri*, 60(2), 87-99.
19. Arnett, J. J. (Ed.). *Encyclopedia of children, adolescents, and the media*. London: SAGE Publications.
20. Arsenault, P. (2004). Validating Generational Differences: A Legitimate Diversity and Leadership Issue. *Leadership and Organization Development Journal*, 25(2), 124-141.
21. Autry Jr, A. J., Berge, Z. (2011). Digital natives and digital immigrants: getting to know each other. *Industrial and Commercial Training*, 43(7), 460-466.
22. Awan, F. (2007). *Young People, Identity and the Media: PhD thesis*. Dorset: Bournemouth University.
23. Awan, F., Gauntlett, D. (2013). Social Networks in Their Everyday Lives. *Young: Nordic Journal of Youth Research*, 21(2), 111-132.
24. Badalotti, E., De Biase, L., Greenaway, P. (2011). The Future Museum. *Procedia Computer Science*, 7, 114-116.
25. Bards, A. (2012, 12.nov.) Jauniešiem trūkst pacietības [TV raidījuma sižets]. No: Roze., A, *Viss notiek*. Rīga: LTV 1.
26. Beck, S. E., Manuel, K. (2008). *Practical research methods for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers.
27. Belkin, N. (1990). The cognitive viewpoint in information science. *Journal of Information Science*, 16(1), 11-15.
28. Belkin, N. J. (1978). Information concepts for information science, *Journal of documentation*, 34(1), 55-85.

29. Bennett, S., Maton, K. (2010). Beyond the 'digital natives' debate: Towards a more nuanced understanding of students' technology experiences. *Journal of Computer Assisted Learning*, 321-331.
30. Bennett, S., Maton, K., Kervin, L. (2008). The 'digital natives' debate: A critical review of the evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39(5), 775-786.
31. Bergman M. M.(Ed.). (2008). *Advances in mixed methods research: Theories and applications*. London: SAGE.
32. Berners-Lee, T. (1990/1989). Information Management: A Proposal. *World Wide Web Consortium*. Retrieved from <http://www.w3.org/History/1989/proposal.html>
33. Berners-Lee, T. (1998). Semantic Web Road map. *Design Issues: Architectural and philosophical points*. Retrieved from <http://www.w3.org/DesignIssues/Semantic.html>
34. Berners-Lee, T. (2006, 28 Jul). Interview by Scott Laningham. *IBM DeveloperWorks*. Retrieved from <http://www.ibm.com/developerworks/podcast/dwi/cm-int082206.txt>
35. Bērsteles bibliotēka u.c. (2011). *Rundāles novada bibliotēkas*. Izgūts no <http://rundalesbiblio.blogspot.com>
36. Bjorklund, D., Blasi, C. H. (2011). *Child and adolescent development: An integrated approach*. Belmont: Cengage Learning.
37. Black, E. L. (2007). Web 2.0 and Libary 2.0: what librarians need to know. In: Courtney, N. (ed.). *Library 2.0 and beyond : innovative technologies and tomorrow's user*. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited. P. 1-14.
38. Blondheim, M., Watson, R. (eds.) (2007). *The Toronto School of Communication Theory : Interpretations, Extensions, Applications*. Toronto: University of Toronto Press.
39. Bloor, M. Frankland, J., Thomas M., Robson, K. (2001). *Focus Groups in Social Research*. London ; Thousand Oaks, Calif. : SAGE Publications.
40. Bon, I., Cranfield, A., Latimer, K. (eds.). (2012). *Designing library space for children*. Berlin; Boston: De Gruyter Saur.
41. Borges, J. L. (2003/1941). The Library of Babel. In: Tribble E. B., Trubek A. (eds.). *Writing material : readings from Plato to the digital age*. New York: Longman. P. 88-94.
42. Bourke, C. (2010). Library youth spaces vs youth friendly libraries: How to make the most of what you have. *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*, 23(3), 98-102.
43. Bradley, P. (2007). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing.
44. Brice, S. (2009). *Emuāri kā jauns informācijas resurss: maģistra darbs*. Rīga: LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.
45. Brookes, B.C. (1980). The foundations of information science: part I: philosophical aspects. *Journal of Information Science*, 2(3/4), 125-33.
46. Brophy, P. (1991). The mission of the academic library. *Journal of Academic Librarianship*, 6(3), 135-147.
47. Brophy, P. (2005). Calimera Research Roadmap Mapping. *CALIMERA*. Retrieved from <http://www.calimera.org/Lists/Announcements/showone.aspx?ID=86>
48. Brophy, P. (2007). *The library in the twenty-first century*. London: Facet. 248 p.
49. Buckingham, D. (2008). Introducing identity. In: Buckingham, D. (ed.). *Youth, identity, and digital media*. Cambridge, MA: MIT Press. P.1-22.
50. Buckland, M. (1992). *Redesigning library services: a manifesto*. Chicago: ALA. Retrieved from <http://sunsite.berkeley.edu/Literature/Library/Redesigning/html.html>
51. Budd, J. M. (2008). *Self-examination: the present and future of librarianship*. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited.
52. Buigues-Garcia, M., Gimenez-Chornet, V. (2012). Impact of web 2.0 on national libraries. *International Journal of Information Management*, 32, 3-10.
53. Burhanna, K., J., Seeholzer, J., Salem, J. (2009). No Natives Here: A Focus Group Study of Student Perceptions of Web 2.0 and the Academic Library. *Journal of Academic Librarianship*, 35(6), 523-532.
54. Card, S. K., Newell, A., Moran, T. P. (1983). *The psychology of human-computer interaction*. Hillsdale, N.J. : L. Erlbaum Associates.
55. Carlsson, H. (2012). Working with Facebook in Public Libraries: A Backstage Glimpse into the Library 2.0 Rhetoric. *Libri*, 62, 199-210.
56. Carr, N. (2005, 3 Oct). The amorality of Web 2.0. Rough Type. Retrieved from http://www.roughtype.com/archives/2005/10/the_amorality_o.php
57. Case, D. O. (2002). *Looking for information: a survey of research on information seeking, needs, and behaviour*. London: Academic Press.
58. Casey, M. E. (2005). LibraryCrunch. Retrieved from <http://www.librarycrunch.com>
59. Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today.
60. Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2006). Library 2.0: Service for the next-generation library. *Library Journal*, 14, 40-42.

61. Casey, M. A., Krueger, R. (2004). An overview of focus group interviewing. In: Roberts, A., Yeager, K. (eds.). *Evidence-Based Practice Manual: Research and Outcome Measures in Health and Human Services*. New York : Oxford University Press. P. 61-69.
62. Casson, L. (2001). *Libraries in the Ancient World*. New Haven; London: Yale University Press.
63. Chowdhury, G. G., Burton, P. F., McMenemy D., Poulter A. (2008). *Librarianship : an introduction*. London: Facet Publishing.
64. Chua, A. Y., Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 203-211.
65. Chua, A. Y. K., Goh, D. H., Lee, C. S. (2008). The Prevalence and Use of Web 2.0 in Libraries. In: Buchanan, G., Masoodian, M., Cunningham, S.J. (eds.). *Digital Libraries: Universal and Ubiquitous Access to Information: 11th International Conference on Asian Digital Libraries*. Berlin; Heidelberg; New York: Springer. P. 22-30.
66. Cisco (2013). Cisco® Visual Networking Index (VNI) Forecast (2012-2017). Cisco. Retrieved from http://www.cisco.com/en/US/netsol/ns827/networking_solutions_sub_solution.html#~forecast
67. Clark, C. (2010). Linking School Libraries and Literacy: Young people's reading habits and attitudes to their school library, and an exploration of the relationship between school library use and school attainment. *National Literacy Trust*. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED513438.pdf>
68. Clarke, C.P. (2012). Second Life in the library: An empirical study of new users' experiences. *Program*, 46(2), 242-257.
69. Cloonan, M. V., Dove, J. G. (2005). Ranganathan Online: Do digital libraries violate the Third Law? *Library Journal*, 130(6), 58-60.
70. Coelho, H. S. (2011). Web 2.0 in Academic Libraries in Portuguese Public Universities: A Longitudinal Study. *Libri*, 61(4), 249-257.
71. Cohen, L. B. (ed.). (2007). *Library 2.0 Initiatives in Academic Libraries*. Chicago: Association of College and Research Libraries.
72. Colman A. M. (ed.). (2009). Adolescence. *A Dictionary of Psychology*. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t87.e175>
73. Common Sense Media. (2012). Social media, social life: How teens view their digital lives. Common Sense Media Inc. Retrieved from <http://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life>
74. Connaway, L., Powell, R. R. (2010). *Basic Research Methods for Librarians*. Santa Barbara, Calif: Libraries Unlimited.
75. Cook, N. (2008). *Enterprise 2.0: how social software will change the future of work*. Hants; Burlington: Gower Publishing.
76. Cooper, W. (2004). Internet Culture. In: Floridi, L. (ed.). *Blackwell Guide to the Philosophy of Computation and Information*. Oxford: Blackwell. P. 92-105.
77. Courage, C., Baxter, K. (2005). *Understanding your users: a practical guide to user requirements: methods, tools, and techniques*. San Francisco, CA : Morgan Kaufmann Publishers.
78. Crawford, W. (2011). Library 2.0 five years later. *Online*, 35(2), 58-60.
79. Cronin, B. (2008). The sociological turn in information science. *Journal of Information Science*, 34(4), 465-475.
80. Cummings, L. (2009). The Information Needs and Behavior of Teenagers and the Future of Young Adult Services and Resources: An Annotated Bibliography. *Drexel University*. Retrieved from www.pages.drexel.edu/~lsc37/eport/.../LindsayCummingsBiblio.doc
81. Curran, K., Murray, M., Norrby, D. S., Christian, M. (2006). Involving the user through Library 2.0. *New Review of Information Networking*, 12(1/2), 47-59.
82. Curry, R., Kiddle, C., Markatchev, N., Simmonds, R., Tan, T., Arlitt, M., Walker, B. (2008). Facebook Meets the Virtualized Enterprise. *Hewlett-Packard Laboratories*. Retrieved from <http://www.hpl.hp.com/techreports/2008/HPL-2008-72.pdf>
83. Cvetkovic V. B., Lackie R.J. (eds.). (2009). *Teaching Generation M: a handbook for librarians and educators*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. 368 p.
84. Dana, J. C. (2007/1907). Anticipations, or What We May Expect in Libraries. In: Dana, J. C. *Libraries: Addresses and Essays*. New York: H. W. Wilson Co. P. 147-152.
85. De Sarkar, T. (2012). Analyzing RSS applications on library web sites. *Library Hi Tech News*, 29(5), 4-21.
86. d'Elia, G., Abbas, J., Bishop, K., Jacobs, D., Rodger, E. J. (2007). The impact of youth's use of the internet on their use of the public library. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(14), 2180-2196.
87. Dervin, B., Nilan, M. (1986). Information needs and uses. In: Williams M. E. (ed.). *Annual review of information science and technology Vol. 21*. White Plains, NY: Knowledge Industry Publications. P. 3-33.
88. Dickson, A., Holley, R. P. (2010). Social networking in academic libraries: the possibilities and the concerns. *New Library World*, 111(11/12), 468-479.

89. Donnison, S. (2007). Digital Generation Pre-Service Teachers as Change Agents: A Paradox. *Australian Journal of Teacher Education*, 32(4). Retrieved from <http://ajte.education.ecu.edu.au/issues/PDF/324/Donnison.pdf>
90. Douglas, W. B. (1974). The Changing Research Library. *Harvard Library Bulletin*, 22(4), 365–373.
91. Dresang, E. T. (2005). The information-seeking behavior of youth in the digital environment. *Library Trends*, 54(2), 178–196.
92. Dresang, E. T. (1982). Communication Conditions and Media Influence on Attitudes and Information Uses: The Effects of Media Selected in Response to Student Interests about Mainstreaming and Disabilities. In: *Annual Meeting of the Association for Educational Communications and Technology. Research and Theory Division*. Dallas, 22 p.
93. Dresang, E. T., Koh K. (2009). Radical Change Theory, Youth Information Behavior, and School Libraries. *Library Trends*, 58(1), 26-50.
94. Dutton, W.H., Blank, G., Groselj, D. (2013) Cultures of the Internet: The Internet in Britain. Oxford Internet Survey 2013. *Oxford Internet Institute, University of Oxford*. Retrieved from http://oxis.oii.ox.ac.uk/sites/oxis.oii.ox.ac.uk/files/content/files/publications/OxIS_2013.pdf
95. Duus, V. (2012). Web 2.0 the challenge for schools & the school library. In: *SLAMIT Course 2012. School Libraries and New Learning. March 25-31, 2012, Ennis, Ireland*. Retrieved from <http://www.slamit.org/course5/Presentations/Keynotes/ValdemarDuus/SchoolLibraryEnnis2012VD.pdf>
96. Economist. (2006). The enzyme that won. *Economist*, 379(8477), 80.
97. Eysenbach G., Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *British Medical Journal*, 324, 573-577.
98. Encyclopædia Britannica (-2015). *Encyclopædia Britannica*. Retrieved from <http://datubazes.lanet.lv:3881/>
99. Eriksons, Ē. H. (1998/1968). Identitāte : jaunība un krīze. Rīga: Jumava.
100. Eurydice (2011). Lasītprasmes mācīšana Eiropā: konteksts, rīcībpolitika un prakse. *Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra*. Izgūts no http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/130LV.pdf
101. Evans, W. (2009). *Building Library 3.0: issues in creating a culture of participation*. Oxford : Chandos Publishing.
102. Ēriksens, T. H. (2004). *Mirkļa tirānija : straujš un gauss laiks informācijas sabiedrībā*. Rīga: Norden AB.
103. Fair E. M. (1936). Invention and Books-What of the Future? *Library Journal*, 61(22), 47-51.
104. Ferry, K., Johnson, C., Palmer, C. (2010). Proof of Concept: The Fatal First Click: How Do We Hook Them, Once We've Got Them to Look? In: *Open access to knowledge - promoting sustainable progress: 76th IFLA General Conference and Assembly, August 11, 2010, Gothenburg, Switzerland*. P. 1-17.
105. Fidel, R. (2008). Are we there yet?: Mixed methods research in library and information science. *Library & Information Science Research* 30(4), 265-272.
106. Filipss, D., Jangs F. (2010). *Sabiedriskās attiecības tiešsaistē: praktisks ceļvedis, kā izveidot tiešsaistes stratēģiju sociālo plašsaziņas līdzekļu pasaulē*. Rīga : Lietišķās informācijas dienests.
107. Fisher K. E., Erdelez S., McKechnie L. (eds.). *Theories of Information Behavior*. Medford; New Jersey: Published for the American Society for Information Science and Technology by Information Today.
108. Fox, R. (2009). Library in the clouds. *OCLC Systems & Services*, 25(3), 156-161.
109. Frohmann, B. (1992). The power of images: a discourse analysis of the cognitive viewpoint. *Journal of documentation*, 48(4), 365-386.
110. Fuchs, C . (2008). *Internet and society: social theory in the information age*. New York; London: Routledge.
111. Gantt, J.T., Woodland, J.R. (2013). Libraries in Second Life: Linking Collections, Clients, and Communities in a Virtual World. *Journal of Web Librarianship*, 7(2),123-141.
112. Gardois, P., Colombi, N., Grillo, G., Villanacci, M., C. (2012). Implementation of web 2.0 services in academic, medical and research libraries: a scoping review. *Health Information & Libraries Journal*, 29, 90-109.
113. Gergen, K. J. (1999). *An Invitation to Social Construction*. London: Sage.
114. Geske, A., Grīnfelds, A., Kangro, A., Kiseļova, R. (2013). *Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā 2012 – pirmie rezultāti un secinājumi*. Rīga: LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūts. Izgūts no http://www.ipi.lu.lv/uploads/media/Latvija_SSNP_2012_pirmie_rezultati_un_secinajumi.pdf
115. Gibbons, S. (2007). *The academic library and the net gen student: making the connections*. Chicago: ALA.
116. Gibson, F. (2007). Conducting focus groups with children and young people: strategies for success. *Journal of Research in Nursing*, 12(5), 473-483.

117. Gillies J., Cailliau R. (2000). *How the Web was born: the story of the World Wide Web*. Oxford: Oxford University Press.
118. Goodier, H. (2012, May 04). BBC Online Briefing Spring 2012: The Participation Choice. *BBC*. Retrieved from http://www.bbc.co.uk/blogs/bbcinternet/2012/05/bbc_online_briefing_spring_201_1.html
119. Goodstein, A. (2007). *Totally wired: What teens and tweens are really doing online*. New York: Saint Martin's Griffin.
120. Google (2012). Google history. *Google company*. Retrieved from <http://www.google.com/about/company/history.html#1995-1997>
121. Googling (2010). *Merriam-Webster Online Dictionary*. Retrieved from <http://www.merriam-webster.com/dictionary/googling>
122. Gorman, M. (1995). Five new laws of librarianship. *American Libraries*, 26(8), 784-785.
123. Gorman, M., Suellentrop, T. (2009). *Connecting young adults and libraries: a how-to-do-it manual*. New York; London: Neal-Schuman Publishers.
124. Gosling, M., Harper, G., McLean, M. (2009). Public library 2.0: some Australian experiences. *Electronic Library*, 27(5), 846-855.
125. Green H., Hannon C. (2007). *Their Space Education for a digital generation*. London: Demos.
126. Grenina, A. (2012). Electronic books: content provision and adoption possibilities among users in Latvia. *Information Research*, 17 (1), paper 512. Retrieved from <http://www.informationr.net/ir/17-1/paper512.html>
127. Habib, M. C. (2006). *Toward academic library 2.0: development and application of a library 2.0 methodology: Master thesis*. Chapel Hill: School of Information and Library Science of the University of North Carolina.
128. Haddon, L., Livingstone, S. (2012) EU Kids Online: national perspectives. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/PerspectivesReport.pdf>
129. Haines, A. (1999). Librarians' personal Web pages: An analysis. *College & Research Libraries*, 60(6), 543-550.
130. Hammer, M., Champy, J. (2003). *Reengineering the Corporation: a manifesto for business revolution*. New York: Harper Business Essentials.
131. Hammersley, B. (2004, 12 Feb). Audible revolution. *The Guardian*. Retrieved from <http://www.guardian.co.uk/media/2004/feb/12/broadcasting.digitalmedia>
132. Hannan, A. (2011). Communication 101: We have made contacts with teens. *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*, 24(1), 32-38.
133. Hargadon, S. (2013). Library 2.013 Conference. *Library 2.0*. Retrieved from <http://www.library20.com/2013>
134. Hargittai, E. (2010). Digital Na(t)ives? Variation in Internet Skills and Uses among Members of the "Net Generation". *Sociological Inquiry*, 80(1), 92-113.
135. Harinarayana N. S., Vasantha Raju N. (2010). Web 2.0 features in university library web sites. *Electronic Library*, 28(1), 69-88.
136. Hathaway, R. S. (1995). Assumptions underlying quantitative and qualitative research. *Research in Higher Education*, 36(5), 535-562.
137. Hazidah Awang, N., Ismail Abidin, M. (2013). Web 2.0 on academic libraries in Southeast Asia. In: *Proceedings of the IATUL Conferences*, paper 45. Retrieved from <http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1960&context=iatul>
138. Hārts, Dž., Dausta B. (2007). *Panākumu plāns e-mārketinga : kā uzvarēt interneta mārketinga spēlē*. Rīga : Lietišķās informācijas dienests.
139. Hearst, M. A. (2009). *Search User Interfaces*. New York: University Press.
140. Heery, E., Noon, M. (2009). Multi-tasking. In: *Dictionary of Human Resource Management*. Oxford: Oxford University Press. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199298761.001.0001/acref-9780199298761-e-1721>
141. Hendren, R. L. (1990). Stress in adolescence. In: Arnold L. E. (ed.). *Childhood stress*. New York: Wiley. P. 247-264.
142. Herring, S. C. (2010). Web Content Analysis: Expanding the Paradigm. To appear in: Hunsinger, J. Klastrup, L., Matthew, A., M. (eds.). *International Handbook of Internet Research*. New York: Springer. Retrieved from <http://www.sfu.ca/cmns/courses/marontate/2010/801/1-Readings/Herring%20WebCA%202009.pdf>
143. Hilbun, J. (2011). Using social networking to connect teens with young adult literature. *Public Libraries*, 50(3). Retrieved from <http://publiclibrariesonline.org/2013/04/using-social-networking-to-connect-teens-with-young-adult-literature/>

144. Hill, R. (2010). The world of multitasking teens: How library programming is changing to meet these needs. *Young Adult Library Services*, 8(4), 33-36.
145. Hyde, A., Howlett, E., Brady, D., Drennan J. (2005). The focus group method: Insights from focus group interviews on sexual health with adolescents. *Social Science and Medicine*, 61, 2588–2599.
146. Hjørland, B. (1992). The concept of 'subject' in information science. *Journal of documentation*, 48(2), 172-200.
147. Holmberg, K., Huvila, I., Kronqvist-Berg, M., Widén-Wulff, G. (2009). What is Library 2.0? *Journal of Documentation*, 65(4), 668 - 681.
148. Houston, N. (2011). Building a foundation for teen services. *Young Adult Library Services*, 9(2), 6-9.
149. Howard, K. (2010). Using a Free Online Questionnaire to Determine the Skills, Competencies and Knowledge Required to Work in a Digital Library Environment in Australia. In: Katsirikou, A., Skiadas C. H. (eds.). *Qualitative and quantitative methods in libraries : theory and applications : proceedings of the International Conference on QQML 2009, Chania, Crete, Greece, 26-29 May 2009*. New Jersey : World Scientific Publ. P. 292.-299.
150. Howard, V. (2011). The importance of pleasure reading in the lives of young teens: Self-identification, self-construction and self-awareness. *Journal of Librarianship and Information Science* , 43(1), 46-55.
151. Howard, V. (2011). What do young teens think about the public library? *Library Quarterly*, 81(3), 321–344.
152. Ijevļeva, K. (2012). Information sources influencing the customers' choice of home loan providers, *Journal of International Scientific Publication: Economy & Business*, 6(2), 271-279.
153. Ingwersen, P. (1982). Search procedures in the library: analysed from the cognitive point of view. *Journal of Documentation*, 38(3), 165-91.
154. Ingwersen, P., Järvelin, K. (2005). *The turn: Integration of information seeking and retrieval in context*. Dordrecht : Springer.
155. Internet Librarian 2005 (2005). *Information Today*. Retrieved from <http://www.infoday.com/il2005/default.shtml>
156. Internet World Stats. (2001-2014). World internet usage and population statistics. *Miniwatts Marketing Group*. Retrieved from <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>
157. Young, M. L. (2006). Blogging: An introductory look at an old pastime in a new medium. *Library Hi Tech News*, 8, 27-28.
158. YouTube (2011). Timeline. *Google Corporate*. Retrieved from http://www.youtube.com/t/press_timeline
159. Jacobson, T. B. (2011). Facebook as a Library Tool: Perceived vs. Actual Use. *College & Research Libraries*, 72(1), 79-90.
160. Jegorova, I. u.c. (sast.). (2007). *Esmu Ludzai pierakstīts*. Izgūts no <http://ludzasbiblio.lv/lv/video>
161. Jelgavas 4vsk. bibliotēka (2009, 11. febr.). Neļauj sevi pazemot internetā. *Jelgavas 4vsk. bibliotēkas blogs*. Izgūts no <http://biblioteka.blogs.lv/2009/02/11/nelauj-sevi-pazemot-internetā/>
162. Joint, N. (2007). Digital libraries and the future of the library profession. *Library Review*, 56(1), 12-23.
163. Jones S., Fox S. (2009). Generations Online in 2009. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from <http://www.pewinternet.org/Reports/2009/Generations-Online-in-2009.aspx>
164. Jupp, V. (ed.). (2006). *Sage dictionary of social research methods*. London: Sage Publications.
165. Juran J. M., Gryna F. M., Bingham R. S. (1974). *Quality control handbook*. New York etc.: McGraw-Hill.
166. Jurgenson, N. (2012). When atoms meet bits: Social media, the mobile web and augmented revolution. *Future Internet*, 4(1), 83-91.
167. Kalmus, V., Pruulmann-Vengerfeldt, P., Runnel, P., Siibak, A. (2009). Mapping the Terrain of “Generation C”: Places and Practices of Online Content Creation Among Estonian Teenagers. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 1257–1282.
168. Kalvāns, R. (2011). *Izglītības iestādes vadītāja loma Izglītības kvalitātes nodrošināšanā Latvijā* (Promocijas darbs). Rīga: LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte. Izgūts no <https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F1727917923/Rudolfs%20Kalvans%202011.pdf>
169. Kaplan, A. M., Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 59–68.
170. Kapoor, K. (2010). Print and electronic resources: Usage statistics at Guru Gobind Singh Indraprastha University Library. *Program: electronic library and information systems*, 44(1), 59-68.
171. Keen, A. (2008). *The cult of the amateur: how blogs, MySpace, YouTube, and the rest of today's user-generated media are destroying our economy, our culture, and our values*. London; Boston: Nicholas Brealey Publishing.
172. Kelly, B. (2008). *Library 2.0 and information literacy: The tools*. In: Godwin P., Parker J. (eds.). *Information literacy meets Library 2.0*. P. 19-35.
173. Kelly, G. A. (1963). *A theory of personality: The psychology of personal constructs*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.

174. Kennedy, C., Kools, S., Krueger, R. (2001) Methodological considerations in children's focus groups. *Nursing Research*, 50(3), 184–187.
175. Khadka, J. et. al. (2008). Focusing Children in Focus Groups. *Ophthalmic & Physiological Optics*, 28(1), 99.
176. Kim, I., Kuljis J. (2010). Applying Content Analysis to Web-based Content. *Journal of Computing and Information Technology*, 18(4), 369–375.
177. Klemperer, P. (2006). Network Effects and Switching Costs: Two Short Essays for the New Palgrave. *Social Science Research Network*. Retrieved from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=907502
178. Klobas, J. (2006). *Wikis : tools for information work and collaboration*. Oxford: Chandos Publishing.
179. Klobas, J. E. (2007). LIS Research: Building on tradition, looking to the future. In: Sporane, B. (ed.) *Personality. Information Space. University of Latvia Faculty of Social Sciences 60th Anniversary of the Department of Information and Library Studies International Conference*. Riga: University of Latvia. CD.
180. Koosel, S. M. (2010). Digital Identity: The private and public paradox. In: Aljas A., Kelomees, R., Laak, M., Pruulmann-Vengerfeldt, P., Randviir, T., Runnel, P., Savan, M., Tomberg, J., Viires, P. (Eds.). *Transforming culture in the digital age*. Tartu: Estonian National Museum, Estonian Literary Museum, University of Tartu, 2010. P. 149-153.
181. Koren, M. (2009). Public Libraries. In: Abdullahi, I. (ed.). *Global library and information science: A handbook for students and educators*. Munich: K.G. Saur. P. 311-328.
182. Koufogiannakis, D., Slater, L., Crumley, E. (2004). Content Analysis of Librarianship Research. *Journal of Information Science*, 30(3), 227–239.
183. Kreicbergs, J. (2011). Par grāmatām un lasīšanu: *Jāņa Kreicberga blogs*. Izgūts no <http://blogi.lu.lv/kreicb/>
184. Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers.
185. Krueger, R. A. (1998). *Analyzing & reporting focus group results*. Volume 6. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
186. Kuhlthau, C. C. (2004). *Seeking meaning: A process approach to library and information services*. Westport, CT: Libraries Unlimited.
187. Kursīšu bibliotēka-informācijas centrs (2011). Kursīšu bibliotēka. Izgūts no <http://www.draugiem.lv/Kursisu.biblioteka/>
188. Kwayna, T., Stillwell, C., Underwood P. G. (2009). Library 2.0: Revolution or Evolution? *South African Journal of Library and Information Science* 75(1): 70–75.
189. Kwayna, T. (2011). *The Potential of Library 2.0 for Research Libraries in Kenya: PhD thesis*. Pietermaritzburg: University of KwaZulu-Natal.
190. Kwayna, T., Stillwell, C., Underwood, P. G. (2012). Library 2.0 versus other library service models: A critical analysis. *Journal of Librarianship*, 44(3) 145–162.
191. Kwayna, T., Stilwell, C., Underwood, P. (2012). The application of web 2. 0 tools by libraries in Kenya: a reality check. In: *SCECSAL XXth Conference, June 4-8, 2012, Nairobi, Kenya*. Retrieved from <http://scecsal.viel.co.ke/cgi-sys/suspendedpage.cgi>
192. Latviešu valodas aģentūra, Baltic Institute of Social Sciences (2011). Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā: pētījuma rezultātu ziņojums. *Baltic Institute of Social Sciences*. Izgūts no http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf
193. Latvijas Bibliotēku padome (2010). Bibliotēku attīstības pamatnostādnes 2011.–2015.gadam. *LR KM*. Izgūts no http://www.km.gov.lv/lv/doc/nozaru/biblio/dokumenti/LBPpamatnost.proj_2011.2015.pdf
194. Latvijas Bibliotēku padome. (2009. 13. okt.). Par reģionu galveno bibliotēku funkcijām Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas nodrošināšanā un to īstenošanas teritorijām pēc administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanas: atzinums. *LR KM*. Izgūts no http://www.km.gov.lv/lv/doc/nozaru/biblio/dokumenti/LBPatzin_RGB_funkc.terit.Atb.no_RGB.izsut.29.10.09.doc
195. Latvijas Drošāka interneta centrs (2010). Moderno tehnoloģiju izmantojums un drošība internetā. *Latvijas Interneta asociācija*. Izgūts no http://www.drossinternets.lv/upload/materiali/petijumi/petijums_modernas_tehnologijas_drosiba_interneta_2010.pdf
196. Latvijas Drošāka interneta centrs, Zelta Zivtiņa (2012). Mobilā telefona un interneta izmantošana bērnu un jauniešu vidū. *Latvijas Interneta asociācija*. Izgūts no http://www.drossinternets.lv/upload/materiali/petijumi/mob-tel_interneta_izmantosana_2012.pdf
197. Latvijas Zinātņu akadēmija. (2005-2014). *Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm*. Izgūts no <http://termini.lza.lv/term.php>

198. Le Deuff, O. (2011). The Library 2.0 : origins of the concept, evolutions, perceptions and realities. In: Gupta, D., Savard, R. (eds.). *Marketing Libraries in a Web 2.0 World*. Berlin; New York : De Gruyter Saur, 2011. P. 3-12.
199. Lee, J. A. (2006). Generational Differences in the Workforce. *UNC-Charlotte*. Retrieved from www.osp.state.nc.us/CareerBanding/NC%20HR%20JAL%20Presentation.ppt
200. Lee, S. A. (2009). *Teen space: Designed for whom? : PhD thesis*. Los Angeles: University of California.
201. Lenhart, A. (2012). Teens & Online Video. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_Teens_and_online_video.pdf
202. Lenhart, A., Madden, M., Smith, A., Purcell, K., Zickuhr, K., Rainie, L. (2011). Teens, Kindness and Cruelty on Social Network Sites. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2011/PIP_Teens_Kindness_Cruelty_SNS_Report_Nov_2011_FINAL_110711.pdf
203. Lenk, A., Klems, M., Nimis, J., Tai, S., Sandholm, T. (2009). What's inside the Cloud? An architectural map of the Cloud landscape. In: *CLOUD '09 Proceedings of the 2009 ICSE Workshop on Software Engineering Challenges of Cloud Computing, Washington, USA*. Retrieved from <http://www.chinacloud.cn/upload/2009-06/09063000155159.pdf>
204. Lerner, F. (2001). *The story of libraries: from the invention of writing to the computer age*. New York: Continuum International Publishing Group.
205. Library of Congress (2011). Library of Congress. *U.S. government*. Retrieved from <http://www.loc.gov>
206. Licklider, J. C. R. (1965). *Libraries of the future*. Cambridge: MIT Press.
207. Lietsala, K., Sirkkunen, E. (2008). *Social media: introduction to the tools and processes of participatory economy*. Tampere: University of Tampere.
208. Lietzau, Z. (2009). U.S. Public Libraries and the Use of Web Technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/documents/closer_look/WebTech_2008_Closer_Look.pdf
209. Lincoln, S. (2009). *Mastering Web 2.0 : Transform Your Business Using Key Website and Social Media Tools*. London; Philadelphia: Kogan Page.
210. Linden Lab (2011). Where worlds are born. *Linden Lab*. Retrieved from <http://lindenlab.com/>
211. Littlejohn, S. W., Foss, K. A. (eds.). *Encyclopedia of Communication Theory*. Los Angeles, Calif.: Sage.
212. Livingstone, S. (2009). *Children and the internet*. Cambridge: Polity.
213. Livingstone, S., Bober M. (2004). Taking up opportunities? Children's uses of the internet for education, communication and participation. *E-learning*, 1(3), 395-419.
214. Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., Ólafsson, K. (2011). Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. *EU Kids Online*. Retrieved from <http://eprints.lse.ac.uk/33731/>
215. LNB Bibliotēku attīstības institūta Bibliotēku konsultatīvais centrs (2009). Statistiskā uzskaitē: vadlīnijas Latvijas bibliotēkām. *LNB*. SK 2013. 3. apr. academia.lndb.lv/xmlui/handle/1/36
216. LNB Bibliotēku attīstības institūts. (2007). *Valsts un reģionālā līmeņa bibliotēku metodiskā un konsultatīvā atbalsta sistēmas izpēte bibliotēku darbības uzlabošanai tradicionālajā un elektroniskajā vidē : pētījums*. Rīga: LNB.
217. LNB. (2011). *Jautā bibliotēkām*. Izgūts no <http://lnb.lv/lv/lasitajiem/jauta-bibliotekaram>
218. LR Centrālā vēlēšanu komisija. (2014). Vēlēšanu apgabali. *LR Centrālā vēlēšanu komisija*. Izgūts no <http://cvk.lv/pub/public/29453.html>
219. LR CSP. (2014). *LR CSP datubāzes*. Izgūts no <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>
220. LR KM, V/A Kultūras informācijas sistēmas. (2006-2010). Karte. *LDKK*. Izgūts no <http://kulturaskarte.lv/>
221. LR KM. (2011). Bibliotēku reģistrs. LR KM [pieejams pēc pieprasījuma].
222. LR MK. (2009. 22. sept.). MK noteikumi Nr.1074: Noteikumi par valsts statistikas apkopošanu kultūras jomā. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=198176&from=off>
223. LR MK. (2013. 2. nov.). MK noteikumi Nr.171: Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://likumi.lv/doc.php?id=154198>
224. LR Saeima. (2009. 1. jūl.). Valsts statistikas likums. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=45932&mode=KDOC>
225. LR Saeima. (2012. 1. janv.). Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=185993#piel1>
226. LR Saeima. (2013. 29. marts). Bibliotēku likums. *Latvijas Vēstnesis*. Izgūts no <http://www.likumi.lv/doc.php?id=48567>
227. LU Filozofijas un socioloģijas institūts, LU Vēstures un filozofijas fakultāte. *Latvijas jaunatnes portrets: integrācija sabiedrībā un marginalizācijas riski*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.

228. LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, (2009). Pētījuma „Pašvaldību publiskās bibliotēkas: Vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem” noslēguma ziņojums. LU SZF. Izgūts no http://szf.lu.lv/files/petnieciba/publikacijas/publ_bibl_gala_zinojums%20%281%29.pdf
229. Luckin, R., Clark, W., Graber, R., Logan, K., Mee, A., Oliver, M. (2009). Do Web 2.0 tools really open the door to learning? Practices, perceptions and profiles of 11–16-year-old students. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 87-104.
230. Macchion, F., Savic, N. (2011). Youth: An exchange of ideas for public libraries. *Australasian Public Libraries and Information Services*, 24(1), 17-22.
231. Madden, M., Lenhart, A., Cortesi, S., Gasser, U., Duggan, M., Smith, A., Beaton, M. (2013). Teens, Social Media, and Privacy. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/files/2013/05/PIP_TeensSocialMediaandPrivacy_PDF.pdf
232. Madden, M., Lenhart, A., Duggan, M., Cortesi, S., Gasser, U. (2013). Teens and Technology 2013. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_TeensandTechnology2013.pdf
233. Mayfield, A. (2008). *What is social media?* : electronic book. Brighton: iCrossing. Retrieved from http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf
234. Maness, J. (2006). Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries. *Webology*, 3(2). Retrieved from <http://www.webology.org/2006/v3n2/a25.html>
235. Mannheim, K. (1952). Problem of Generation's. In: Kecskemeti, P. (ed.). *Essays on the sociology of knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd. P. 276-322.
236. Manovich, L. (2001). *The language of new media*. Cambridge (Massachusetts); London (England): MIT Press.
237. Marchi, R. (2012). With Facebooks, Blogs, and Fake News, Teens Reject Journalistic „Objectivity”. *Journal of Communication Inquiry*, 36(3), 246-262.
238. Marcia, J. (1980). Identity in adolescence. In: Adelson, J. (ed.). *Handbook of Adolescent Psychology*. New York: Wiley. P.159–187.
239. Mārtinsons, K., Pipere, A. (Red.) (2011). *Ievads pētniecībā : stratēģijas, dizaini*. Rīga: RaKa.
240. McCarthy, G. (1994). Getting to Know Your Non-Users. *Library Management*, 15(4), 30-34.
241. McConnell, A. R. (2011). The multiple self-aspects framework: Self-concept representation and its implications. *Personality and Social Psychology Review*, 15(1), 3 –27.
242. McDonnell, M., Shiri A. (2011). Social search: A taxonomy of, and a user-centred approach to, social web search. *Program: electronic library and information systems*, 45(1), 6-28.
243. McGrath, B., Rogers, M., Gilligan R. (2010). Young People and Public Libraries in Ireland: Issues and Opportunities. *Department of Children and Youth Affairs*. Retrieved from http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/young_people_and_public_libraries_may2010.pdf
244. McKean, E. (ed.). (2005). Millennial. *New Oxford American Dictionary*. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t183.e48819>
245. McLean, M., Merceica, P. (2010). Evaluating Web 2.0: user experience with public library blogs. *VALA 2010 9-11 February 2010 Melbourne, Australia VALA - Libraries, Technology and the Future Inc*. Retrieved from <http://www.vala.org.au/vala2010-proceedings/vala2010-session-13-mclean>
246. McLuhan, M. (1962). *The Gutenberg Galaxy : The Making of Typographic Man*. Toronto: University of Toronto Press.
247. McLuhan, M. (1964). *Understanding media : the extensions of man*. New York : New American Library.
248. McMenemy, D. (2007). Ranganathan's relevance in the 21st century: editorial. *Library Review*, 56 (2), 97-101.
249. McMillan, S.J. (2000). The Microscope and the Moving Target: The Challenge of Applying Content Analysis to the World Wide Web. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 77(1), 80–98.
250. Mike, H. (2006). From Gutenberg to Gateway: essay. *The 2006 Global Kids Digital Media Essay Contest*. Retrieved from <http://www.holymeatballs.org/books/book%202.pdf>
251. Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
252. Misztal, B. A. (2003). *Theories of social remembering*. Maidenhead; Philadelphia: Open University Press.
253. Montgomery, K. C. (2007). *Generation digital : politics, commerce, and childhood in the age of the Internet*. Cambridge: MIT Press.
254. Murāne, I., Bārzdiņš, G. (1996). Internet vēsture Latvijā. *LU Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija*. Izgūts no <http://www.ailab.lv/test/internet.htm>
255. Nahl, D. (1998). The user-centered revolution: 1970-1995. In: Kent, A. (ed.). *Encyclopedia of Library and Information Science, Vol. 62*. New York: Dekker. P. 313-371.

256. Naughton, R., Agosto, D.E. (2012). Favorite websites: understanding prior knowledge of teens' mental models of public library websites for teens. *Proceedings of the American society for information science and technology*, 49(1), 1-11.
257. Nguyen, L. C. (2014). *A participatory library model for University libraries: PhD thesis*. Brisbane: School of Information Systems of the Queensland University of Technology.
258. Nguyen, L. C., Partridge H., Edwards S. L. (2012) Towards an understanding of the participatory library. *Library Hi Tech*, 30(2), 335-346.
259. Nicholas, D., Rowlands, I., Clark, D., Williams, P. (2011). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. *Aslib Proceedings*, 63(1), 28-45.
260. Nielsen, J. (2002). Top 10 guidelines for homepage usability. *Alertbox*, May 12, 2002. Retrieved from <http://www.useit.com/alertbox/20020512.html>
261. Nielsen, J. (2006). Participation Inequality: Encouraging More Users to Contribute. *Alertbox*. Retrieved from <http://www.nngroup.com/articles/participation-inequality/>
262. Nolin, J. M. (2010). Speedism, boxism and markism: Three ideologies of the Internet. *First Monday*, 15(10). Retrieved from <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/2566/2630#p8>
263. Norman, D. A. (1986). Cognitive Engineering. In: Norman D. A., Draper S. W. (eds.). *User centered system design : new perspectives on human-computer interaction*. Hillsdale, N.J. : L. Erlbaum Associates. P. 31-61.
264. Noruzi, A. (2004). Application of Ranganathan's Laws to the Web. *Webology*, 1(2). Retrieved from <http://www.isoc.org/oti/articles/0597/trio.html>
265. Nowak, K. (2011). Serving teens in the public library. *Kentucky Libraries*, 75(3), 6-11.
266. Nurhazman, A. A., Akbar, H. H., Tan, C., Choy, A. (2008). Innovative Library web marketing practices in Singapore : a landscape of hype, expectation and reality. In: *Library Association of Singapore Conference, May 8-9, 2008*. Singapore. Retrieved from <http://dr.ntu.edu.sg/handle/10220/6070?show=full>
267. O'Keeffe, S. G., Clarke-Pearson K. (2011). Clinical Report—The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804.
268. O'Reilly, T. (2005). What is web 2.0? *O'Reilly Network*. Retrieved from <http://vision4work.com/~What%20Is%20Web%202.0.pdf>
269. Obst, O. (2009). RSS – The Swiss Army Knife of the Internet. *Journal of EAHIL*, 5(1), 33-35.
270. Ólafsson, K., Livingstone, S., Haddon, L. (2013) Children's use of online technologies in Europe : a review of the European evidence base. *EU Kids Online*. Retrieved from http://eprints.lse.ac.uk/50228/1/_Libfile_repository_Content_Livingstone%2C%20S_Children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%20in%20Europe%28Isero%29.pdf
271. O'Neill, B. (2004). Collecting research data online: Implications for extension professionals. *Journal of Extension*, 42(3). Retrieved from <http://www.joe.org/joe/2004june/tt1.php>
272. Onwuegbuzie, A. J., Dickinson, W. B., Leech, N. L., & Zoran, A. G. (2009). A qualitative framework for collecting and analyzing data in focus group research. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(3), 1-21.
273. Oxford University Press (2010). Podcast. *Oxford Guide to British and American Culture*. Retrieved from http://www.oup.com/elt/catalogue/teachersites/oald7/wotm/wotm_archive/podcast?cc=global
274. Palfrey, J., Gasser U. (2008). *Born digital : understanding the first generation of digital natives*. New York : Basic Books.
275. Pavlik, J. V. (2008). *Media in the digital age*. New York : Columbia University Press.
276. Pea, R., Nass, C., Meheula, L., Rance, M., Kumar, A., Bamford, H., Nass, M., Simha, A., Stillerman, B., Yang, S., Zhou, M. (2012). Media use, face-to-face communication, media multitasking, and social well-being among 8-to 12-year-old girls. *Developmental psychology*, 48(2), 327-336.
277. Peowski, L. (2010). Where are all the teens? Engaging and empowering them online. *Young Adult Library Services*, 8(2), 26-28.
278. Peters, T., Bell, L., Gallaway, B. (2007). A Report on the First Year of Operation of the Alliance Second Life Library 2.0 Project also known as the Alliance Information Archipelago. *Alliance Library System*. Retrieved from www.alliancelibrarysystem.com/pdf/07sllreport.pdf
279. Pētersons, E., Gudule, L. (2012, 27.nov.). Latvijas paaudžu anatomija [video datne]. *LU*. Izgūts no <http://www.lu.lv/par/mediji/video/diskusijas/2012/digitalaera/>
280. Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. New York: Basic Books.
281. Piaget, J. (1972). Intellectual evolution from adolescence to adulthood. *Human development*, 15(1), 1-12.
282. Piaget, J., Inhelder, B. (2000/1969). *The psychology of the child*. New York : Basic Books.
283. Pigott, C. (2009). *An Alternative to Existing Library Websites: Evaluation of Nine Start Pages Using Criteria Extracted from Library Literature: Master thesis*. Wellington: Victoria University of Wellington.

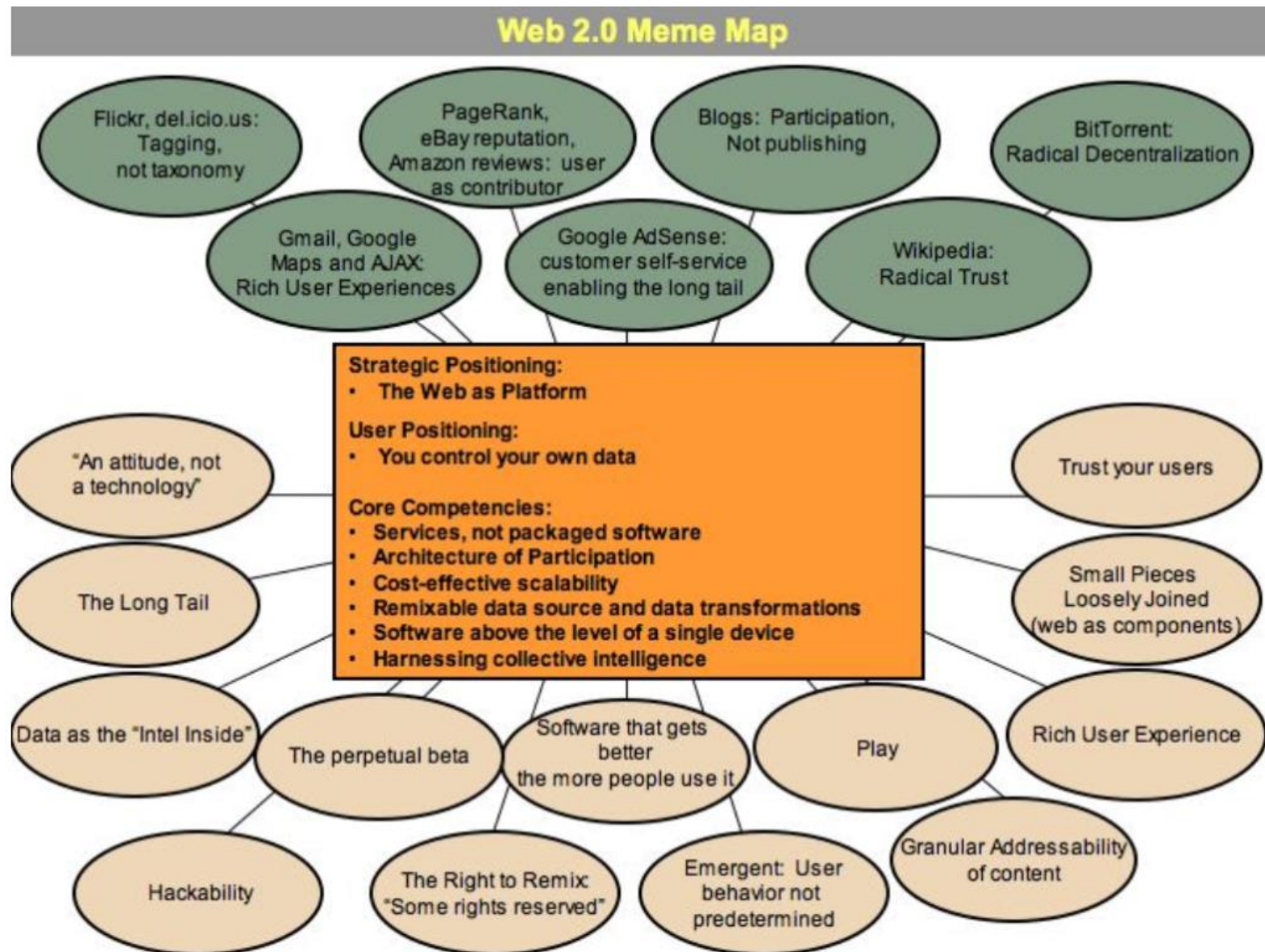
284. Poll, R. (2007). Evaluating the library website : statistics and quality measures. In: *World Library And Information Congress: 73rd IFLA General Conference And Council. August 19-23, 2007, Durban, South Africa*. P. 1-9.
285. Prachi (2008). Psychological Concerns of Children and Adolescents. In: Mukherjee D. K., Nair M. K. C. (eds.). *Growth and Development*. Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers. P. 138-146.
286. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants: Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
287. Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom : hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, Calif. : Corwin.
288. Pricewaterhouse Coopers (2012). Ziņojums par optimālāko pārvaldības modeli tīmekļu vietām. LR MK. Izgūts no www.mk.gov.lv/file/files/ESfondi/2011/2011_22_1_zinojums.pdf
289. Pugh, L. (2007). *Change Management in Information Services*. Abingdon; Oxon: Ashgate Publishing.
290. Purcell, K., Rainie, L., Heaps, A., Buchanan, J., Friedrich, L., Jacklin, A., Chen, C., Zickuhr, K. (2012). How teens do research in the digital world. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2012/PIP_TeacherSurveyReportWithMethodology110112.pdf
291. Putniņa, I. (2011). *Mans ziņu aģents*. Izgūts no <http://www.netvibes.com/ilzeputnina>
292. Raby, R. (2010). Public selves, inequality and interruptions: the creation of meaning in focus groups with teens. *International Journal of Qualitative Methods*, 9(1), 1-15.
293. Ranganathan, S.R. (2006/1931). *Five laws of library science*. Madras: Madras Library Association.
294. Ransdell, S., Kent, B., Gaillard-Kenney, S., Long, J. (2011). Digital Immigrants Fare Better than Digital Natives due to Social Reliance. *British Journal Of Educational Technology*, 42(6), 931-938.
295. Rethlefsen M. L. (2007). Tags Help Make Libraries Del.icio.us. *Library Journal*, 132. Retrieved from <http://www.libraryjournal.com/article/CA6476403.html>
296. Rice, F.P., Dolgin, K.G. (2011). *The Adolescent: development, relationships, and culture*. Boston: Allyn and Bacon.
297. Rideout, V. J., Foehr U. G., Roberts, D. F. (2010). Generation M²: Media in the Lives of 8-to-18-Year-Olds. Menlo Park, CA: *Kaiser Family Foundation*. Retrieved from <http://www.kff.org/entmedia/upload/8010.pdf>
298. Riley, P. (2007). *Language, culture and identity: an ethnolinguistic perspective*. London: Continuum.
299. Rīgas Stradiņa universitātes Pasaules Veselības organizācijas Depozitārija bibliotēka Latvijā (2011). *PVO Depozitārija bibliotēka*. Izgūts no <http://blogi.rsu.lv/bibliotekapvo/>
300. Rowlands, I., Nicholas, D., Williams, P., Huntington, P., Fieldhouse, M., Gunter, B., Withey, R., Jamali, H. R., Dobrowolski, T., Tenopir, C. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 290-310.
301. Rubene, Z. (2011). Bērns un jaunietis digitālajā pasaulē. Grām.: Rubene, Z. (red.). *Tagad: zinātniski metodisks izdevums*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 10.-13.lpp.
302. Rubene, Z. (2013, 15.nov.). *Mediju pedagogija: bērni un medijs: profesionālās pilnveides kurss*. Rīga: LNB Mācību centrs.
303. Ruggill, E. J., Ruggill, J. E., Chaney, J. R. (eds.). (2009). *The Computer Culture Reader*. Newcastle : Cambridge Scholars.
304. Rusbridge, C. (1998). Towards the hybrid library. *D-Lib Magazine*, 4(7/8). Retrieved from <http://www.dlib.org/dlib/july98/rusbridge/07rusbridge.html>
305. Sabiedrība par atklātību Delna (2009). Korupcijas risku izvērtējums trīs Rīgas domes departamentos. *Sabiedrība par atklātību Delna*. Izgūts no http://delna.lv/wp-content/uploads/old_files/2_Korupcijas%20riski%20Rigas%20pasvaldiba_Delna_2009.pdf
306. Safko, L. (2010). *The Social Media Bible. Tactics, Tools, and Strategies for Business Success*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons.
307. Sánchez-Navarro, J., Aranda, D. (2013). Messenger and social network sites as tools for sociability, leisure and informal learning for Spanish young people. *European Journal of Communication*, 28(1), 67-75.
308. Santrock, J.W. (2001). *Adolescence*. Boston: McGrawHill.
309. Savolainen, R. (2009). Epistemic work and knowing in practice as conceptualizations of information use. *Information Research*, 14(1) paper 392. Retrieved from <http://www.informationr.net/ir/14-1/paper392.html>
310. Schäffer, B. (2003). *Generationen – Medien – Bildung: Medienpraxiskulturen im Generationenvergleich*. Opladen: Leske + Budrich.
311. Scheeren, W. O. (2012). *The Hidden Web: A Sourcebook*. Santa Barbara, California : ABC-CLIO.
312. Schwandt, T. (1989). Recapturing Moral Discourse in Evaluation. *Educational Researcher*, 18(8), 11-16.
313. Secker, J. (2004). *Electronic resources in the virtual learning environment: a guide for librarians*. Oxford, UK : Chandos Publishing.
314. Selwyn, N. (2009). The digital native: myth and reality *ASLIB Proceedings*, 61, 364–379.

315. Seo, H., Houston, J. B., Knight, L. A. T., Kennedy, E. J., English, A. B. (2013). Teens' social media use and collective action. *New Media & Society*. Retrieved from <http://nms.sagepub.com/content/early/2013/07/03/1461444813495162>
316. Serantes, L. C. (2009). Untangling the relationship between libraries, young adults and Web 2.0: The necessity of a critical perspective. *Library Review*, 58, 237-251.
317. Shaffer, D. R. Kipp, K. (2007). *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence*. Australia ; Belmont, CA : Wadsworth/Thomson.
318. Shaw, C., Brady, L.M., Davey, C. (2011) Guidelines for Research with Children and Young People. *National Children's Bureau Research Centre*. Retrieved from http://www.ncb.org.uk/media/434791/guidelines_for_research_with_cyp.pdf
319. Sheldon, S., Burke P. J. (2000) The Past, Present, and Future of an Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 284-297.
320. Shenton, A. K., Dixon, P. (2003). Youngsters' use of other people as an information-seeking method. *Journal of Librarianship and Information Science*, 35(4), 219-233.
321. Sherman, C., Price G. (2001). *Invisible web: uncovering information sources search engines can't see*. Medford, New Jersey: Cyberage books.
322. Siapera, E. (2011). *Understanding new media*. Thousand Oaks, CA : Sage Publications.
323. Singh, K. P., Bebi, Gulati, D. (2011). Technological March from Web 1.0 to Web 3.0: a comparative study. *Library Herald*, 49(2), 146-157.
324. Singh, K. P., Gill, M. S. (2013). Web 2.0 technologies in libraries: a survey of periodical literature published by Emerald. *Library Review*, 62(3), 177-198.
325. SKDS (2007). Pētījums par informācijas komunikāciju tehnoloģiju pieejamību un izmantošanu un bibliotēku funkcionālo lomu Latvijas sabiedrībā. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/lv/c14/n630/>
326. SKDS (2011). *Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību*. Kultūras informācijas sistēmas. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv>
327. SKDS (2013). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Bibliotekāru aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>
328. SKDS (2013). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Bibliotēku interneta lietotāju aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>
329. SKDS (2013). Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme: Latvijas iedzīvotāju aptauja. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/agentura/petijumi/>
330. SKDS (2013). Tikai puse Latvijas iedzīvotāju pēdējā pusgada laikā ir izlasījuši kādu grāmatu. *SKDS*. Izgūts no http://www.skds.lv/doc/Gramatas%20_SKDS_%20072013.pdf
331. Skots, D. M. (2009). *Jaunie mārketinga un sabiedrisko attiecību likumi : kā sasniegt pircējus ar ziņu apskatu, emuāru, aplāžu, virusālā mārketinga un tiešsaistes mediju palīdzību*. Rīga : Lietišķās informācijas dienests.
332. Smeaton, K., Davis, K. (2014). Using social media to create a participatory library service: an Australian study. *Library and Information Research*, 38(117), 54-76.
333. Smith, L. (1996). *Critical Readings on Piaget*. London: Routledge.
334. Smith-Yoshimura, K. (2012). *Social Metadata for Libraries, Archives, and Museums: Executive Summary*. OCLC Research.
335. Snowball, C. (2008). Enticing teenagers into the library. *Library Review*, 57(1), 25-35.
336. Soanes, C., Stevenson, A. (eds.). (2005). Generation. *Oxford Dictionary of English*. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t140.e30931>
337. Socioloģisko pētījumu institūts (2010). Publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību: pētījuma pārskats. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no http://www.kis.gov.lv/attach/Nosleguma_zinojums.pdf
338. Soules, A. (2010). New e-sources, new models: reinventing library approaches to providing access. *Library Hi Tech News*, 27(2), 10-14.
339. Sridhar, M. S. (2002). *Library Use and User Research: With Twenty Case Studies*. New Delhi: Concept Pub. Co.
340. Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *TRENDS in Cognitive Sciences*, 9(2), 69-74.
341. Stern, S. (2008). Producing Sites, Exploring Identities: Youth Online Authorship. In: Buckingham, D. (ed.). *Youth, identity, and digital media*. Cambridge, MA: MIT Press. P.95-118.
342. Stoop, J., Kreutzer, P., Kircz, J. G. (2013). Reading and learning from screens versus print: a study in changing habits Part 2. *New Library World*, 114(9/10), 371-383.

343. Stoop, J., Kreutzer, P., Kircz, J. G. (2013). Reading and learning from screens versus print: a study in changing habits Part I. Reading long information rich texts. *New Library World*, 114(7/8), 284-300.
344. Strate, L. (2010). Studying Media as Media: McLuhan and the Media Ecology Approach. In: Grosswiler, P. (ed.). *Transforming McLuhan: Cultural, Critical, and Postmodern Perspectives*. New York: Peter Lang. P. 72-75.
345. Strauss, W., Howe N. (1991). *Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069*. New York: Quill.
346. Stuart, D. (2010). What Are Libraries Doing on Twitter?. *Online*, 34(1), 45-47.
347. Suhaņenkova, S. (2010). *Bibliotēka 2.0. - inovatīva komunikācija akadēmiskā vidē*. Rīga: LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.
348. Sullivan, A. (2002, 13 Oct). An honest blogger will never make a quick buck. *Sunday Times*. Retrieved from Newspaper Source database.
349. Taylor, A. (2012). A study of the information search behaviour of the millennial generation. *Information Research*, 17(1), paper 508.
350. Tajfel, H., Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In: Austin, W. G., Worchel, S. (eds.). *The social psychology of intergroup relations*. Monterey, Calif.: Brooks/Cole Pub. Co. P. 33-47.
351. Talja, S., Tuominen, K., Savolainen, R. (2005). "Isms" in information science: constructivism, collectivism and constructionism. *Journal of Documentation*, 61(1), 79-101.
352. Toner, L. (2008). Non-use of Library Services by Students in a UK Academic Library. *Evidence Based Library and Information Practice*, 3(2), 18-29.
353. Torras, M. C., Vaagan, R. W. (2006). Websites and internationalization: A survey of norwegian academic, research and special libraries. *Libri*, 56(1), 28-37.
354. Torres-Salinas, D., Cabezas-Clavijo, Á., Ruiz-Pérez, R., López-Cózar, E. D. (2011). State of the library and information science blogosphere after social networks boom: a metric approach. *Library & Information Science Research*, 33(2), 168-174.
355. Tredinnick, L. (2008). *Digital Information Culture: The Individual and Society in the Digital Age*. Oxford: Chandos Publishing.
356. Trešais tēva dēls (2012). Latvijas publisko bibliotēku ekonomiskā vērtība un ietekme: novērtējuma ziņojums. *Kultūras informācijas sistēmas*. Izgūts no <http://www.kis.gov.lv/download/Latvijas%20publisko%20bibliot%20C4%93ku%20ekonomiska%20vertiba%20un%20ietekme.pdf>
357. Trio, N.R. (1997). Internetship: Good Citizenship on the Internet. *OnTheInternet*, 3(3). Retrieved from <http://www.webology.ir/2004/v1n2/a8.html>
358. United Nations Development Programme. (2014). Human Development Reports. *United Nations*. Retrieved from: <http://hdr.undp.org/en/countries>
359. Ušča, S. (2012). *Pusaudžu ar valodas traucējumiem komunikatīvās kompetences attīstība internātpamatskolā* (Promocijas darbs). Rēzekne: Rēzeknes Augstskola. Izgūts no <https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F742356141/Svetlana%20Usca%202012.pdf>
360. Vaidhyanathan, S. (2011). *The Googlization of everything : (and why we should worry)*. Berkeley: University of California Press.
361. Vakkari, P. (2012). Internet use increases the odds of using the public library. *Journal of Documentation*, 68(5), 618-638.
362. Van den Beemt, A., Akkerman, S., Simons, R. J. (2010). The use of interactive media among today's youth: Results of a survey. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1158-1165.
363. Van Lewen, K. (2009). Ahead of the game: How the Public Library of Charlotte and Mecklenburg County (PLCMC) and their partners threw out all the old ideas of what a "youth center" should look like. *North Carolina Libraries*, 67(2), 33-35.
364. Vander Wal, T. (2005). Folksonomy definition and Wikipedia. *Vanderwal.net*. Retrieved from <http://www.vanderwal.net/random/entrysel.php?blog=1750>
365. VVC. (2014). *Terminu datubāze*. Izgūts no <http://termini.vvc.gov.lv/>
366. Walia, P. K., Gupta, M. (2012). Application of web 2.0 tools by national libraries. *Webology*, 9(2), article 99. Retrieved from <http://www.webology.org/2012/v9n2/a99.html>
367. Wallace, D. P., Van Fleet C. (1997). Describing Technological Paradigm Transitions: A Methodological Exploration. *Journal of the American Society for Information Science*, 48(2), 184-187.
368. Wanucha, M., Hofschire, L. (2013). U.S. public libraries and the use of web technologies. *Library Research Service*. Retrieved from http://www.lrs.org/wp-content/uploads/2013/11/WebTech2012_CloserLook.pdf
369. Watson, R. (2010). *Future minds: How the digital age is changing our minds, why this matters, and what we can do about it*. London: Nicholas Brealey Pub.

370. Website Criteria (2008-2011). Website Writing Guide. *Website Criteria*. Retrieved from http://www.websitecriteria.com/Website_writing_guide_writing_for_government_websites/How-to_improve_search_engine_ranking.htm
371. Webster, F. (2006). *Theories of the information society*. New York: Routledge.
372. Weinberg, B. D., Pehlivan, E. (2011). Social Spending: Managing The Social Media Mix. *Business Horizons*, 54 (3), 275-282.
373. White, D., Le Cornu, A. (2011). Visitors and Residents: A new typology for online engagement. *First Monday*, 16(9). Retrieved from <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/3171/3049#p2>
374. Wickramanayake, L. (2012). Instruction and help services in the academic library websites and web pages in Sri Lanka: A content analysis. *Electronic Library*, 30(3), 377-389.
375. Wiegand, W. A. (2003). To reposition a research agenda: what American studies can teach the LIS community about the library in the life of the user. *Library Quarterly*, 73(4), 369-82.
376. Wildin, N. (1997). Washington Public Libraries Online: Collaborating in Cyberspace. *Library Hi Tech*, 15(3/4), 75-79.
377. Wilkinson, S. (2011). Analysing focus group data. In: Silverman, D. (ed.). *Qualitative research : issues of theory, method, and practice*. Los Angeles: Sage. P. 168.-184.
378. Wilson, T. D. (1999). Models in information behaviour research. *Journal of Documentation*, 55(3), 249-270.
379. Wu, J., Chatfield, A. J., Hughes, A. M., Kysh, L., Rosenbloom, M. C. (2014). Measuring patrons' technology habits: an evidence-based approach to tailoring library services. *Journal of the Medical Library Association*, 102(2), 125-129.
380. Xie, I., Stevenson, J. (2014). Social media application in digital libraries. *Online Information Review*, 38(4), 502-523.
381. Zalcmane, G. (2007). *Informācijas pakalpojumi hibrīdbibliotēkās: maģistra darbs*. Rīga: LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.
382. Zentele, D. u.c. (red.). (2010). *LBP un vietējā satura publicēšanas iespējas*. Rīga: Kultūras informācijas sistēmas.
383. Zickuhr, K. Rainie, L., Purcell, K. (2013). Younger Americans' Library Habits and Expectations. *Pew Internet & American Life Project*. Retrieved from http://libraries.pewinternet.org/files/2013/06/PIP_Younger_Americans_and_libraries.pdf
384. Ziediņš, J. (2009). Prezentācija Bibliotēka 2.0. *Bibliotēka 2.0*. Izgūts no <http://www.b20.lv/2009/12/16/prezentacija-biblioteka-2-0/>
385. Zweizig, D. L. (1976). With our eye on the user: Needed research for information and referral in the public library. *Drexel Library Quarterly*, 12, 48-58.
386. Zweizig, D., Dervin, B. (1977). Public library use, users, uses: Advances in knowledge of the characteristics and needs of the adult clientele of American public libraries. In: Voigt, M. J., Harris, M. H. (eds.), *Advances in librarianship Vol. 7*. New York: Academic Press. P. 231-255.
387. Выготский, Л.С (1984/1933). Проблема возраста. *Педагогическая библиотека*. Izgūts no http://pedlib.ru/Books/3/0397/3_0397-1.shtml#book_page_top

PIELIKUMI

Tīmekļa 2.0 risinājumu iedalījums

Tīmekļa 2.0 risinājums	Fils Bredlijs (Bradley)	Maikls Keisijs (Casey), Laura Sevastinuka (Savastinuk)	Braiens Kellijs (Kelly)	Elīza Kroski (Kroski)
Aplādes (<i>podcasts</i>)	X	X	X	X
Atklājumu pakalpojumi (<i>discovery services</i>)	X			
Bibliotēku veidotie portālu pakalpojumi (<i>portal-based services</i>)	X			
Bibliotēku veidotie resursu ceļveži (<i>resource page</i>)	X			
Emuāri (<i>blogs</i>)	X	X	X	X
E-pasta pakalpojumi (<i>e-mail services</i>)	X			
Folksonomijas (<i>folksonomies</i>)	X		X	X
Fotogrāfiju koplietošana (<i>photo sharing</i>)	X		X	X
Kartēšanas pakalpojumi (<i>mapping services</i>)	X			
Miksējumi (<i>mashups</i>)	X		X	X
Personalizētās starta lapas (<i>personalized start pages</i>)	X			X
Personalizētie, bibliotēku veidotie meklēšanas dienesti (<i>search engines</i>)	X			
Plakātu, reklāmkarogu un attēlu radīšana (<i>poster, banner and picture creation</i>)	X			
Prezentāciju koplietošana (<i>presentation sharing</i>)			X	
Produktivitātes rīki (<i>productivity tools</i>)				X
RSS (<i>RSS</i>)	X		X	X
Sadarbības pakalpojumi (<i>collaboration services</i>)	X			
Sociālā katalogizācija (<i>social cataloging</i>)				X
Sociālie tīkli (<i>social networks</i>)	X	X	X	X
Sociālās ziņas (<i>social news</i>)				X
Tīmekļa vietņu anotēšana (<i>annotating web pages</i>)	X			
Tūlītējā ziņojumapmaiņa (<i>instant messaging</i>)	X	X	X	
Uzglabāšanas un nosūtīšanas pakalpojumi (<i>storage and transmission services</i>)	X			
Vertikālie meklēšanas dienesti (<i>vertical search engines</i>)				X
Video koplietošana (<i>video sharing</i>)			X	X
Vikivietnes (<i>wikis</i>)	X	X	X	X
Virtuālās pasaules (<i>virtual worlds</i>)			X	X

Avoti: Bradley, P. (2007). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing. P. 11-187.

Casey, M. E., Savastinuk, L. C. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford, N.J.: Information Today. P. 77.-102.

Kelly, B. (2008). Library 2.0 and information literacy: The tools. In: Godwin P., Parker J. (eds.). *Information literacy meets Library 2.0*. P. 21.-30.

Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for librarians and information professionals*. New York; London: Neal-Schuman Publishers. P. 11.-190.

"Jaunās tehnoloģijas komunikācijā ar bibliotēkām"

1. Tu esi: meitene zēns

2. Tavs vecums (pilni gadi): _____

3. Klase (piemēram, 8.b, 9.a): _____

4. Skola (lūdzu, norādi pilnu nosaukumu): _____

5. Kādas bibliotēkas Tu apmeklē? (vairākas atbildes iespējamas)

- Augstskolu, koledžu bibliotēkas
- Latvijas Nacionālo bibliotēku (LNB)
- Latvijas Universitātes Akadēmisko bibliotēku
- Publiskās bibliotēkas (novadu, pilsētu, pagastu)
- Skolas
- Specializētas (slimnīcu, uzņēmumu, konkrētu valsts un pašvaldības iestāžu vajadzībām veidotās)
- Nevienu no šīm
- Citas (lūdzu, norādi kādas)

6. Vai uzskati, ka bibliotēkai ir vajadzīga sava interneta vietne (mājaslapa)?

- Jā Drīzāk jā Drīzāk nē Nē Nezinu

7. Cik bieži Tu izmanto internetu?

- Vairākas reizes dienā
- Vidēji reizi dienā
- Vidēji 3-5 dienas nedēļā
- Vidēji 1-2 dienas nedēļā
- Dažas reizes mēnesī
- Reizi mēnesī
- Retāk

8. Vai Tu zini kas tas ir un internetā izmanto:

	Zinu un izmantoju	Zinu, bet neizmantoju	Nākotnē domāju izmantot	Nezinu, kas tas ir
- aplādes jeb podkāstus, podraides (podcasts)?	☐	☐	☐	☐
- blogus jeb emuārus, tīmekļa	☐	☐	☐	☐

dienasgrāmatas (blogs)?

- fotogrāfiju koplietošanu (photo sharing)

vai fotogrāfiju koplietošanas vietnes,
piemēram, "Flickr"?

☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

- mašapus jeb miksējumus (mashups)?

☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

- personalizētās starta lapas (start pages)

vai to veidošanas platformas, piemēram,
"Netvibes", "Pageflakes", "iGoogle"?

☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

- RSS vai RSS lasītājus, piemēram,
"Google Reader"?

☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

9. Vai Tu zini kas tas ir un internetā izmanto:

	Zinu un izmantoju	Zinu, bet neizmantoju	Nākotnē domāju izmantot	Nezinu, kas tas ir
- sociālos tīklus (social networks), piemēram, "draugiem.lv", "Facebook", "MySpace", "Twitter"?	☐	☐	☐	☐
- tagus (tags) jeb kolektīvi piešķirtus atslēgvārdus vai tagu koplietošanas vietnes, piemēram, "Delicious"?	☐	☐	☐	☐
- tūlītējo ziņojumapmaiņu (instant messaging), piemēram, "Skype", "GoogleTalk", "Windows Live Messenger"?	☐	☐	☐	☐
- video koplietošanu (video sharing) vai video koplietošanas vietnes, piemēram, "YouTube"?	☐	☐	☐	☐
- vikivietnes (wiki), piemēram, "Vikipēdiju" ("Wikipedia")?	☐	☐	☐	☐
- virtuālās pasaules (virtual worlds), piemēram, "Second life"?	☐	☐	☐	☐

10. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas piedāvā saņemt informāciju ar:

	Jā	Drīzāk jā	Drīzāk nē	Nē	Nezinu
- aplāžu jeb podkāstu, podraižu (podcasts) starpniecību?	☐	☐	☐	☐	☐
- RSS starpniecību, lai to varētu skatīt RSS lasītājos, piemēram, "Google Reader"?	☐	☐	☐	☐	☐

11. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas veido un papildina:

	Jā	Drīzāk jā	Drīzāk nē	Nē	Nezinu
- blogus jeb emuārus, tīmekļa dienasgrāmatas (blogs)?	☐	☐	☐	☐	☐
- personalizētās starta lapas (start pages), piemēram, izmantojot "Netvibes", "Pageflakes", "iGoogle"?	☐	☐	☐	☐	☐
- sociālos tīklu kontu (social networks), piemēram, "draugiem.lv", "Facebook", "MySpace", "Twitter"?	☐	☐	☐	☐	☐

- vikivietnes (wiki)?

12. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas tiešsaistē koplieto (share):

	Jā	Drīzāk jā	Drīzāk nē	Nē	Nezinu
- attēlus, t.sk. fotogrāfijas, izmanto fotogrāfiju koplietošanas vietnes, piemēram, "Flickr"?	☐	☐	☐	☐	☐
- video, izmanto video koplietošanas vietnes, piemēram, "YouTube"?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas būtu sasniedzamas:

	Jā	Drīzāk jā	Drīzāk nē	Nē	Nezinu
- izmantojot tūlītējo ziņojumapmaiņu (instant messaging), piemēram, "Skype", "GoogleTalk", "Windows Live Messenger"?	☐	☐	☐	☐	☐
- izmantojot virtuālās pasaules (virtual worlds), piemēram, "Second life"?	☐	☐	☐	☐	☐

14. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas informācijas kārtošanā un meklēšanā izmanto tagus jeb kolektīvi piešķirtus atslēgvārdus vai tagu koplietošanas vietnes, piemēram, "Delicious"?

Jā Drīzāk jā Drīzāk nē Nē Nezinu

15. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas, kombinējot internetā pieejamo informāciju, radītu jaunu saturu ar mašapu jeb miksējumu (mashups) starpniecību?

Jā Drīzāk jā Drīzāk nē Nē Nezinu

16. Vai, domājot par Latvijas bibliotēku internetā publicēto saturu, Tu būtu gatavs līdzdarboties:

	Jā	Drīzāk jā	Drīzāk nē	Nē	Nezinu
- komentējot?	☐	☐	☐	☐	☐
- novērtējot vai nosakot reitingu?	☐	☐	☐	☐	☐
- papildinot saturu?	☐	☐	☐	☐	☐
- rediģējot saturu?	☐	☐	☐	☐	☐
- pievienojot tagus (tags) jeb kolektīvi piešķirtus atslēgvārdus?	☐	☐	☐	☐	☐

17. Vieta komentāriem vai ierosinājumiem (nav obligāti jāaizpilda): _____

Paldies par dalību pētījumā! Veiksmi mācībās!

"Современные технологии как средство общения с библиотеками"

1. Ты: девочка мальчик

2. Твой возраст (сколько тебе полных лет): _____

3. Класс (например, 8а или 9б): _____

4. Школа (пожалуйста, укажи полное название): _____

5. Какие библиотеки ты посещаешь?

- Библиотеки высших учебных заведений, колледжей
- Латвийскую Национальную библиотеку
- Академическую библиотеку Латвийского Университета
- Публичные библиотеки (города, волости, края)
- Школьные
- Специализированные (больничные, предприятий, основанные для специальных нужд государства и самоуправлений)
- Ни одну из этих
- Другие (пожалуйста, укажи, какие)

6. Считаешь ли ты, что библиотеке нужна своя домашняя страница (сайт) в интернете?

- Да Скорее да Скорее нет Нет Не знаю

7. Как часто ты используешь интернет?

- Несколько раз в день
- В среднем 3-5 раз в неделю
- Несколько раз в месяц
- Реже
- В среднем раз в день
- В среднем 1-2 раза в неделю
- Раз в месяц

8. Знаешь ли ты что это такое и используешь ли в интернете:

	Знаю и использую	Знаю, но не использую	В будущем думаю использовать	Не знаю, что это такое
- подкаст (podcast)?	☐	☐	☐	☐
- блоги или онлайн дневники (blogs)?	☐	☐	☐	☐
- фотохостинг (размещение изображений в интернете; англ. photo sharing) или веб-сайты предлагающие данную опцию, например, "Flickr"?	☐	☐	☐	☐
- мэшапы (mashups)?	☐	☐	☐	☐
- персонализированные домашние страницы (start pages) или их платформы, например, "Netvibes", "Pageflakes", "iGoogle"?	☐	☐	☐	☐
- RSS или RSS агрегаторы, например, „Google Reader”?	☐	☐	☐	☐

9. Знаешь ли ты что это такое и используешь ли в интернете:

	Знаю и использую	Знаю, но не использую	В будущем думаю использовать	Не знаю, что это такое
- социальные сети (social networks), например, "one.lv", "draugiem.lv", "Facebook", "MySpace", "Twitter"?	☐	☐	☐	☐
- теги/таги (коллективно присваиваемые ключевые слова; англ. tags) или веб-сайты предлагающие данную опцию, например, "Delicious"?	☐	☐	☐	☐
- средства мгновенного обмена сообщениями (instant messaging), например, "Skype", "GoogleTalk", "Windows Live Messenger"?	☐	☐	☐	☐
- видеохостинг (video sharing) или веб-сайты предлагающие данную опцию, например, "YouTube"?	☐	☐	☐	☐
- веб-сайты вики (wiki), например, "Википедию" ("Wikipedia")?	☐	☐	☐	☐
- виртуальные миры (virtual worlds), например, "Second life"?	☐	☐	☐	☐

10. Хотел бы ты, чтобы Латвийские библиотеки предоставляли информацию с помощью:

	Да	Скорее да	Скорее нет	Нет	Не знаю
- подкастов (podcasts)?	☐	☐	☐	☐	☐
- RSS, чтобы эту информацию можно было читать с помощью RSS агрегатов, например, "Google Reader"?	☐	☐	☐	☐	☐

11. Хотел бы ты, чтобы Латвийские библиотеки создавали и поддерживали:

	Да	Скорее да	Скорее нет	Нет	Не знаю
- блоги или онлайн дневники (blogs)?	☐	☐	☐	☐	☐
- персонализированные домашние страницы (start pages), например, используя "Netvibes", "Pageflakes", "iGoogle"?	☐	☐	☐	☐	☐
- аккаунты в социальных сетях (social networks), например, "one.lv", "draugiem.lv", "Facebook", "MySpace", "Twitter"?	☐	☐	☐	☐	☐
- веб-сайты вики (wiki)?	☐	☐	☐	☐	☐

12. Хотел бы ты, чтобы Латвийские библиотеки публиковали в сети:

	Да	Скорее да	Скорее нет	Нет	Не знаю
- изображения, в том числе фотографии и использовали бы фотостранички, например, "Flickr"?	☐	☐	☐	☐	☐
- видео и использовали бы видеостранички, например, "YouTube"?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Хотел бы ты, чтобы Латвийские библиотеки были доступны с помощью:

	Да	Скорее да	Скорее нет	Нет	Не знаю
- средств мгновенного обмена сообщениями (instant messaging), например, "Skype", "GoogleTalk", "Windows Live Messenger"?	☐	☐	☐	☐	☐
- виртуальных миров, например, "Second life"?	☐	☐	☐	☐	☐

14. Хотел бы ты, чтобы Латвийские библиотеки использовали таги/теги (коллективно присваиваемые ключевые слова; англ. tags) или веб сайты предоставляющие данную опцию, например, Delicious для сортировки и поиска информации?

- Да Скорее да Скорее нет Нет Не знаю

15. Хотел бы ты, чтобы Латвийские библиотеки, комбинируя доступную в интернете информацию, создавали и добавляли новое содержание с помощью мэшапов (mashups)?

- Да Скорее да Скорее нет Нет Не знаю

16. Относительно содержания, которое Латвийские библиотеки публикуют в интернете, готов ли ты сотрудничать:

	Да	Скорее да	Скорее нет	Нет	Не знаю
- комментируя?	☐	☐	☐	☐	☐
- оценивая или устанавливая рейтинг?	☐	☐	☐	☐	☐
- дополняя содержание?	☐	☐	☐	☐	☐
- редактируя содержание?	☐	☐	☐	☐	☐
- добавляя теги/таги (коллективно присваиваемые ключевые слова; англ. tags)?	☐	☐	☐	☐	☐

17. Комментарии и предложения (заполнять не обязательно): _____

Спасибо за участие в исследовании! Успехов в учёбе!

Vienošanās par piedalīšanos fokusgrupas diskusijā „Skolēnu informācijas lietošanas paradumi” un datu izmantošanu pētījumā „Nacionālā identitāte digitālā vidē”, kā arī diskusijas vadītājas Aigas Grēniņas promocijas darbā

Piekrītu, ka fokusgrupas diskusija tiek fotografēta, ierakstīta diktofonā un transkribēta, rezultāti izmantoti apkopotā veidā pētījuma pārskatā, promocijas darbā un zinātniskās publikācijās. Neiebilstu, ka manis teiktais var tikt citēts, neminot manu vārdu.

Datums: _____

Respondents: _____
(paraksts)

Lūdzu, norādi prasītās ziņas, apvelc atbilstošā atbildes varianta numuru vai ieraksti savu variantu:

Tavs vecums (pilni gadi): _____	Klase (piemēram, 8.b, 9.a): _____
Tu esi:	1 Meitene 2 Zēns
Kad Tu aptuveni sāki izmantot datoru un internetu?	1 Līdz 2 gadu vecumam 2 Laikā no 2 līdz 6 gadu vecumam 3 Sākumskolā (1.-4.klase) 4 Pamatskolā (5.-9.klase) 5 Cita atbilde (norādi kāda): _____
Kā Tu vērtē savas interneta izmantošanas prasmes?	1 Teicamas 2 Labas 3 Viduvējas 4 Vājas

Lūdzu, atbildi uz jautājumu:

Kā dai, Tavuprāt, jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?

Lūgums atbildēt īsiem teikumiem, vārdu savienojumiem vai frāzēm, kā arī savā starpā neapsprieties!

• _____
• _____
• _____
• _____
• _____
• _____
• _____
• _____
• _____

Paldies!

Aiga Grēniņa un Līga Krūmiņa

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa

Aiga.Grenina@lu.lv, tel. [redacted]

Aptauja

Meklēt šo vietni

"Jaunās tehnoloģijas komunikācijā ar bibliotēkām"

Sveiki!

Paldies par Tavu interesī! Lai aizpildītu anketu, klikšķini šeit: www.visidati.lv/aptauja/578888735/

Anketas mērķis ir noskaidrot Tavu ieinteresētību izmantot jaunās tehnoloģijas komunikācijā ar Latvijas bibliotēkām. Anketa ir anonīma. Iegūtie rezultāti apkopotā veidā tiks izmantoti valsts pētniecības programmas "Nacionālā identitāte" apakšprojektā „Nacionālā identitāte digitālajā vidē”, kā arī promocijas darbā. Atbildot uz jautājumiem, lūdzu, atzīmē atbilstošāko(-s) atbīžu variantu(-s) vai ieraksti prasītās ziņas! Jau iepriekš pateicos par veltīto laiku anketas aizpildīšanai!

P.S. Tavas sniegtās atbildes noteikti palīdzēs pilnveidot Latvijas bibliotēkas atbilstoši Tavām vajadzībām!

Aiga Grēniņa
Latvijas Universitātes Komunikācijas zinātnes doktorante
aiga.grenina@lu.lv

Опрос «Современные технологии как средство общения с библиотеками»

Привет!

Спасибо за проявленный интерес! Чтобы заполнить анкету, нажми сюда: www.visidati.lv/aptauja/578888735/

Целью анкеты является выяснить твою заинтересованность использовать современные технологии как средство общения с Латвийскими библиотеками. Анкета анонимна. Полученные результаты в сводном виде будут использованы в проекте „Nacionālā identitāte digitālajā vidē” государственной научно-исследовательской программы "Nacionālā identitāte", а также в докторской диссертации. Отвечая на вопросы, пожалуйста, отметь наиболее подходящий(-ие) вариант(-ы) или впиши необходимую информацию! Заранее благодарю за уделённое время для заполнения анкеты!

P. S. Твои ответы очень помогут улучшить Латвийские библиотеки!

Айга Грениня
Докторант Коммуникативных наук Латвийского Университета
aiga.grenina@lu.lv

Skolu administrācijai izsūtītais aicinājums iesaistīties pētījumā

Labdien!

Latvijas Universitātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas vārdā aicinu Jūsu skolu iesaistīties pētījumā par jauno tehnoloģiju izmantošanu 8. un 9. klašu skolēnu vidū. Pētījums tiek īstenots valsts pētniecības programmas "Nacionālā identitāte" apakšprojekta „Nacionālā identitāte digitālajā vidē” ietvaros. Pētījuma vajadzībām ir izstrādāta elektroniska, internetā pieejama anketa. Tās pieejas adrese ir: atbilde.com

Ļoti ceru, ka atsauksieties lūgumam informēt **8. un 9. klašu skolēnus** vai radīsiet iespēju šo klašu skolēniem skolas datorklasē aizpildīt interneta adresē atbilde.com pieejamo elektronisko anketu. Anketu lapā atbilde.com būs iespējams aizpildīt līdz šī gada 11.maijam. Anketu veido 16 jautājumi, un tās vidējais aizpildīšanas laiks ir 5-7 minūtes. Anketa ir anonīma, to iespējams aizpildīt latviešu vai krievu valodā. Anketas rezultāti pētījuma pārskatā, promocijas darbā un zinātniskās publikācijās tiks izmantoti tikai apkopotā veidā.

Cerot uz atsaucību,
Aiga Grēniņa
Latvijas Universitātes Komunikācijas zinātnes doktorante
aiga.grenina@lu.lv
tel. [REDACTED]

P.S. Anketas paraugs informatīviem nolūkiem (nevis aizpildīšanai) pievienots pielikumā (anketas aizpildāmā versija pieejama elektroniski internetā: atbilde.com).

Kodēšanas shēma atvērtajam jautājumam par mūsdienīgu bibliotēku

Kategorijas vai apakškategorijas nosaukums	Meiteņu skaits	Zēnu skaits	Respondentu kop skaits	Kop skaits, %
1. Bibliotēka un tehnoloģijas	29	19	48	79
1.1. Tehnika bibliotēkā	16	16	32	52
1.1.1. Dators(-i)	13	14	27	44
1.1.1.1. Pietiekams datoru skaits	2	5	7	11
1.1.1.2. Jaudīgi datori	3	2	5	8
1.1.1.3. Dators (-i) informācijas meklēšanai	1	4	5	8
1.1.2. Mūsdienīga tehnika	4	1	5	8
1.1.3. Printeris lietotāju vajadzībām	2	1	3	5
1.1.4. Skeneris lietotāju vajadzībām	2	0	2	3
1.2. Internets bibliotēkā	24	15	39	64
1.2.1. Brīvi pieejams internets	4	2	6	10
1.2.2. Bezvadu internets	3	1	4	7
1.2.3. Jaudīgs interneta pieslēgums	2	1	3	5
1.3. Tehnoloģiju izmantojums bibliotēkas pakalpojumos	5	4	9	15
1.3.1. Pieejama tiešsaistē	4	2	6	10
1.3.2. Digitāla bibliotēka	3	2	5	8
1.3.2.1. E-grāmatu saņemšana e-pastā	2	0	2	3
1.3.3. Citi e-pakalpojumi	2	0	2	3
2. Informācijas resursi	22	26	48	79
2.1. Grāmatas	19	21	40	66
2.1.1. Daudzveidīgs grāmatu piedāvājums	12	13	25	41
2.1.2. Vēstures grāmatas	1	1	2	3
2.1.3. Grāmatas visiem vecumposmiem	1	1	2	3
2.1.4. Jaunās grāmatas	7	1	8	13
2.1.5. Senāk izdotas grāmatas	2	1	3	5
2.1.6. Vairāki vienas grāmatas eksemplāri	0	2	2	3
2.2. Daudzveidīgs informācijas piedāvājums	1	3	4	7
2.3. Jaunākā literatūra	1	1	2	3
2.4. Preses izdevumi	2	0	2	3
3. Telpas	18	21	39	64
3.1. Iekštelpu raksturojums	18	21	39	64
3.1.1. Ērtas	11	8	19	31
3.1.1.1. Ērtas mēbeles	1	3	4	7
3.1.2. Gaišas	8	3	11	18
3.1.2.1. Pietiekams apgaismojums	4	1	5	8
3.1.3. Saprotams izkārtojums	6	10	16	26
3.1.4. Mājīgas	6	0	6	10
3.1.5. Labiekārtotas	2	2	4	7
3.1.6. Citas atbildes (iekštelpu raksturojums)	1	2	3	5
3.1.7. Siltas	2	0	2	3
3.1.8. Vēdinātas	0	2	2	3
3.1.9. Mūsdienīgs interjers	2	0	2	3
3.2. Telpu veidi	11	9	20	33
3.2.1. Lasītava	7	7	14	23
3.2.1.1. Klusā lasītava	2	3	5	8

Kategorijas vai apakškategorijas nosaukums	Meiteņu skaits	Zēnu skaits	Respondentu kopskaits	Kop-skaits, %
3.2.1.2. Ērta lasītava	1	1	2	3
3.2.2.Ēdināšanas zona	3	4	7	11
3.2.3.Aptūtas zona	2	1	3	5
3.2.4.Audiotēka, videotēka	3	0	3	5
3.2.5.Bērnu stūrītis	2	1	3	5
3.2.6.Labierīcības	1	1	2	3
4. Lietotājiem draudzīgs personāls	4	7	11	18
5. Vispārīgs raksturojums	9	10	19	31
5.1.Pieejama	4	2	6	10
5.2.Interesanta	2	4	6	10
5.3.Bezmaksas	1	3	4	7
5.4.Mūsdienīga	0	4	4	7
5.5.Citas atbildes (vispārīgs raksturojums)	2	1	3	5
5.6.Iespējām bagāta	2	0	2	3

SKOLĒNU INFORMĀCIJAS LIETOŠANAS PARADUMI

Fokusgrupas diskusija 8.-9. klašu skolēniem

Kopīgais dalībnieku skaits: 10-12 skolēni

Diskusijas ilgums: 60 minūtes

Fokusgrupas diskusija notiek Valsts pētījumu programmas „**Nacionālā identitāte**” apakšprogrammas „Nacionālā identitāte un komunikācija: nacionālā identitāte digitālajā vidē” ietvaros.

Diskusijā iegūtie rezultāti, nodrošinot tās dalībniekiem anonimitāti, apkopotā veidā tiks izmantoti pētījuma pārskatā, zinātniskās publikācijās, kā arī promocijas darba „*Bibliotēka 2.0* un *Google paaudze: aktoru mijiedarbības iespējas mūsdienās*” izstrādei.

Fokusgrupas diskusijas moderatore:

doktorante **Aiga Grēniņa**, LU Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas zinātnes doktora studiju programma; tel. [redacted]; e-pasts: Aiga.Grenina@lu.lv

Novērotāja:

Dr.philol., docente **Līga Krūmiņa**, LU Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa; e-pasts: Liga.Krumina@lu.lv

Fokusgrupas diskusijas temats ir skolēni kā informācijas lietotāji. Diskusijas mērķis ir noskaidrot interneta ietekmi uz skolēnu informācijas meklēšanas un bibliotēku izmantošanas paradumiem.

Galvenie diskusijas jautājumi aptver šādus tematus:

- informācijas meklēšanas un izmantošanas paradumi (kur skolēni meklē informāciju? kā meklē un izmanto informāciju?);
- līdzdalība internetā pieejamā satura veidošanā un papildināšanā (vai un kā skolēni piedalās interneta satura veidošanā un papildināšanā? vai skolēni veido un uztur tiešsaistes profilus interneta vidē?);
- skolēni kā bibliotēku lietotāji (vai un kādiem mērķiem skolēni izmanto bibliotēkas? vai nākotnē sevi redz kā bibliotēku lietotājus?).

Paldies par atsaucību!

Ievads
Pirmspētījuma anketas aizpildīšana
Iepazīšanās, diskusijas norises instruk tāža (tiek ieslēgts diktafons)
I Jautājumi, kas saistīti ar informācijas meklēšanu un izmantošanu
<p>1. Nosauciet savu vārdu un īsi pastāstiet, kur vispirms parasti meklējat informāciju dažādās situācijās? Piemēram, jāraksta referāts, vajag noskaidrot kādu faktu, atbildi uz jautājumu u.tml.</p> <p>2. Kādos gadījumos izmantojat drukātos resursus? Tos, kas ir paņemami rokās, aptaustāmi, pāršķirstāmi, piemēram: grāmatas, žurnāli.</p> <p>3. Kāda formāta informāciju jūs izvēlaties vispirms, ja ir pieejama līdzīga saturs:</p> <ul style="list-style-type: none">- rakstīta informācija jeb informācija teksta formā;- attēli;- video;- klausāma informācija jeb audio informācija? <p>4. Mēģiniet atsaukt atmiņā brīžus, kad izmantojat internetu kāda skolā uzdota mājasdarba sagatavošanai, vai šajā brīdī, kad pildāt mājasdarbu, darāt arī kaut ko citu? Piemēram, paralēli lasāt vai pārbaudāt savu e-pastu, <i>čatojat</i>, klausāties mūziku, skatāties televizoru, izmantojat <i>Skype</i> vai <i>Draugiem.lv</i> u.tml.</p> <p>5. Vai spējat iedomāties savu dzīvi bez interneta un brīžos, kad tas nav pieejams, jums tas pietrūkst?</p> <p>6. Cik daudz laika jūs vidēji skolas pavadāt pie interneta?</p>
II Jautājumi, kas saistīti ar līdzdalību internetā pieejamā satura veidošanā un papildināšanā
<p>1. Vai jūs iesaistāties aktivitātēs, kas saistītas ar interneta satura veidošanu un papildināšanu? Piemēram, komentējat, piešķirat savu novērtējumu vai reitingu, piemēram, <i>YouTube</i>, rakstāt ziņas <i>Twitter</i>, veidojat savu dienasgrāmatu jeb blogu, veidojot savu interneta lapu, publicējat fotogrāfijas, prezentācijas, savus video?</p> <ul style="list-style-type: none">- Cik regulāri veicat šādas aktivitātes un cik daudz laika tām veltāt?- Vai jūsu publicētais saturs ir publiski pieejams? <p>2. Vai izmantojat kādus sociālos tīklus, piemēram, <i>Draugiem.lv</i>, <i>Facebook</i>, <i>Twitter</i>, vai varbūt jums ir arī izveidoti savi profili jeb koni vēl kādos līdzīgos resursos?</p> <ul style="list-style-type: none">- Cik daudz laika tam veltāt?- Cik regulāri tos apmeklējat un pievienojiet jaunu informāciju?

III Jautājumi, kas saistīti ar bibliotēkām

1. Vai esat bibliotēku lietotāji?
2. Vai Jums šķiet, ka esat pietiekami informēti par to, kas notiek un ko piedāvā bibliotēkas?
3. Kā Jūs vislabāk būtu informēt, ja bibliotēkās notiek aktivitātes, kas jūs varētu interesēt? Piemēram, tikšanās ar slavenībām, sportistiem, pieejami materiāli, kas varētu noderēt nākamās profesijas izvēlē?
4. Jūsu atbildes uz jautājumu par mūsdienīgu bibliotēku, liecina, ka ESAT/NEESAT⁹⁴² pamanījuši, ka bibliotēkas mūsdienās arvien vairāk cenšas piedāvāt pakalpojumus un resursus, kam var piekļūt internetā, uz bibliotēku nemaz nenākot. Piemēram, ļaut sazināties ar bibliotekāru, uzdodot jautājumu *online* režīmā (e-pasts, *Skype*, *čats*), arī, piemēram, pagarināt grāmatu atdošanas termiņu elektroniski (*Skype*, *Draugiem.lv*). Kā jūs vērtējat šādas bibliotēku aktivitātes?
5. Vai kaut ko no minētā (kontekstā ar iepriekšējo jautājumu) jūs varat attiecināt uz bibliotēkām, kuras zināt, vai varbūt esat kaut ko dzirdējuši no citiem?
6. Kā jūs vērtējat xxx bibliotēkas aktivitātes un vai bijāt tās pamanījuši?⁹⁴³
7. Vai nākotnē (gan tuvākā nākotnē, gan tālākā – pēc divdesmit, trīsdesmit, četrdesmit gadiem) redzat sevi kā bibliotēku lietotājus?

Papildjautājumi⁹⁴⁴

- Vai bibliotēkai vajag savu interneta vietni jeb mājaslapu?
- Iepriekš izskanēja viedoklis, ka dodat priekšroku klausāmajai informācijai jeb informācijai audio formātā /video. Vai jums liekas saistoši, ja līdzās grāmatām bibliotēkās būtu pieejama informācija šādā formātā?
- Vai jums ir bijušas problēmas ar soda naudām par laikā nenodotām grāmatām?
- Kā vērtējat atgādinājumu saņemšanu e-pastā par grāmatu nodošanas termiņu, iespēju termiņu pagarināt ne tikai, ejot vai zvanot uz bibliotēku, bet arī e-pastā *Skype*, *Draugos.lv*?

Nobeigums

⁹⁴² Jautājums uzdots, ņemot vērā skolēnu izteiktos viedokļus, atbildot uz jautājumu „Kāda, Tavuprāt, jābūt mūsdienīgai bibliotēkai?” pirmspētījuma anketā

⁹⁴³ Atkarībā no diskusijas norises pilsētas skolēniem tiek sniegta informācija par kādas bibliotēkas *tīmekļa 2.0* risinājumu izmantošanas piemēriem. Piemēri atlasīti balstoties uz disertācijas autorei veikto kontentanalīzi *Tīmekļa 2.0 risinājumi Latvijas bibliotēkās*

⁹⁴⁴ Uzdoti, ņemot vērā iepriekš dalībnieku izteiktos viedokļus un rēķinoties ar diskusijai atvēlēto laiku

Fokusgrupu diskusijas (1) audioieraksta transkripcija

Diskusijas ilgums: 1 stunda un 11 minūtes

Diskusijas dalībnieku skaits: 11 (7 meitenes un 4 zēni)

Apzīmējumi

Pasvītrojums – lai izceltu stāstītāja uzsvērtus vārdus vai frāzes

() – stāstītāja paskaidrojumi, kas izdalās no pārējā stāstījuma

[] – vārdi vai frāzes, kas nepieciešami jēgas saprašanai

[..] – izlaidumi tekstā

[/] – lai skaidrotu vārdu nozīmi, stāstītāja žestus vai emocijas

... – nepabeigti teikumi

Mod.: Šī diskusija ir valsts pētījuma ietvaros. Šo programmu sauc „Nacionālā identitāte”, un šī diskusija tiks izmantota apakšprojektā „Nacionālā identitāte digitālā vidē”. Principā runāsim par vienkāršām lietām. Mēs vēlamies noskaidrot to, kā jūs ikdienā izmantojat informāciju. Un arī tiešām vēlos uzsvērt, ka mūs interesē jūsu patiesais viedoklis, domas. Šodien nav tāda pareizā viedokļa, nepareizā viedokļa. Jūs visi esat eksperti, un nav vajadzīgs domāt kā tas, ko jūs teiksiet izskatīsies, kāds tam varētu būt vērtējums. Tiešām sakiet savas domas, jo tikai jūsu patiesais viedoklis var palīdzēt tālāk šajā te pētījumā. Katrā ziņā domāju, ka būtu laiks vispirms iepazīstināt Jūs ar mums. Tā ir Līga Krūmiņa no Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas. Viņa šodien darbosies kā novērotāja. Viņa arī būs tā, kas jūs pa laikam fotogrāfēs un arī mazliet ieskatīsies anketās un dos tādu nelielu kopsavilkumu par anketām, ko es vēlāk izmantošu diskusijā.

Savukārt es esmu Aiga Grēniņa. Arī esmu no Latvijas Universitātes, no Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas. Šobrīd studēju doktorantūrā un būšu mūsu diskusijas vadītāja.

Pirms mēs sākam diskutēt un Jums tiek dots vārds izteikties un paust savu viedokli. Tad es vēlētos īsi iepazīstināt ar kārtību, kādā šī te diskusija notiks. Katrā ziņā katram no jums tiks dota iespēja izteikties par jautājumiem. Pirmais jautājums būs tāds, uz kuru atbildēsiet jūs visi noteiktā kārtībā. Un pēc tam es tiešām ceru, ka jūs visi patiešām aktīvi iesaistīsieties un paurēsiet savu viedokli. Tajā brīdī, kad šī diskusija ritēs pilnā sparā, tad kad jums šķiet, ka jums ir ko teikt, vēlaties kaut ko piebilst, vai jums ir cits viedoklis, tad, lūdzu, vai nu pamājiēt ar roku vai kā savādāk dodiet ziņu, ka jūs vēlaties ko teikt, jo diskusijas formāts... Šis te vēlāk teksta atšifrēšanas formāts prasa to, ka tad, kad jums tiek dota iespēja izteikties, es jūs piesaku. Es dodu jums vārdu. Ar šo mēs arī principā varētu beigt instrukciju par to, kā notiks diskusija, un sākt diskutēt.

Tātad, lai arī jūs savus vārdus jau katrs esat uzrakstījuši šeit priekšā uz kartoniem. Man šķiet, ka es arī visus labi redzu, tomēr man tik un tā būtu lūgums sākt no šīs te puses ar jums. Nosauciet savu vārdu un īsi pastāstiet, kur jūs parasti vispirms meklējat informāciju visdažādākajās situācijās. Nu, piemēram, vai nu jāraksta referāts, vai nu vēlaties vienkārši atrast atbildes uz kādu jautājumu. Šis jautājums starp citu būs jums visiem. Tas ir mums ātrais iepazīšanās, iesildīšanās jautājums. Tātad **jūsu vārds un īsi pastāstiet, kur vispirms jūs parasti meklējat informāciju visdažādākajās situācijās.** Lūdzu, sākat jūs!

1M: Mani sauc 1M. Es informāciju meklēju *Vikipēdijā* [<http://lv.wikipedia.org>] vai *Guglē* [<http://www.google.lv>]. Ja ir vēstures fakti, ja, tas es eju uz bibliotēku. Un, jā! Tā kaut kā.

Mod.: Jā, paldies! Šis jautājums arī ir domāts tāds īsais jautājums. Lūdzu, tālāk uz priekšu! Tātad, **vārds** un kur parasti jūs meklējat informāciju.

2M: Mani sauc 2M, un es parasti informāciju meklēju internetā. **Loti** retos gadījumos es eju uz bibliotēku.

Mod.: Jā! Lūdzu!

3M: Mani sauc 3M. Un, **jā** man tieši tas pats! Es arī internetā pārsvarā meklēju. Uz bibliotēku praktiski nekad neeju.

4M: Mani sauc 4M. Lielāko daļu informācijas meklēju internetā. **Reti**, kad esmu bijusi bibliotēkā.

Mod.: Paldies! Lūdzu!

5M: Mani sauc 5M. Es informāciju meklēju internetā. Visdažādākajās adresēs. Un grāmatās.

6Z: Mani sauc 6Z. Es informāciju meklēju tikai internetā, jo tur var visu atrast.

7Z: Mani sauc 7Z. Pārsvarā informāciju meklēju internetā. Trīs reizes esmu bijis bibliotēkā.

9Z: Esmu 9Z. Interneta avotiem galīgi neuzticos [*ar ironiju*]. Vairāk ņemu informāciju no skolotājiem.

10Z: Mans vārds ir 10Z. Pārsvarā informāciju meklēju internetā, jo bibliotēkā vispār neesmu bijis un negribu arī.

11M: Mani sauc 11M. Informāciju meklēju internetā. Arī dažās mācību grāmatās.

12M: Mani sauc 12M, un es informāciju meklēju **viennozīmīgi tikai internetā**, jo tur var visu atrast, ko tik vēlies.

Mod.: Paldies! Tātad tas viedoklis, jūsu kopīgais ir skaidrs! Pirmais avots ir internets, izskanēja arī konkrēti resursi, piemēram, *Vikipēdija* [<http://lv.wikipedia.org>]. Un tomēr es jūs gribētu lūgt padomāt, **kādos gadījumos un vai tomēr ir gadījumi, kad jūs izmantojat nevis tos resursus, kas ir internetā, bet tos resursus, kas ir papīra formā. Tātad šos, ko var paņemt rokā, pataustīt, pāršķirstīt. Nu principā populārākie piemēri: grāmatas, žurnāli. Kādiem mērķiem šos te resursus tomēr izmantojat? Un vai izmantojat?**

5M: Vairāk gan mācībām...

9Z: Pirms kontroldarbiem parasti...

Mod.: Varbūt varētu mēs darīt tā... Tātad, lūdzu, 5M!

5M: Vairāk gan mācībām izmantoju. Precīzāk *vēsturē* grāmatas [*šeit un turpmāk šādi noformēti mācību priekšmetu nosaukumi*]. Ir priekšmeti, kur no iepriekšējās gada vielas skatos un mācos.

Mod.: 9Z vēlējas ko teikt?

9Z: Es izmantoju... Nu, arī tādus kā žurnālus vairāk, lai man ir interese arī to iemācīties... Nu, pieņemsim *vēsturē* man ir jāraksta kontroldarbs tieši par noteiktu tēmu. Ja tas ir žurnālos, es arī par to izlasu un man ir interese un gribās par to uzzināt vairāk.

Mod.: Jā! Šādiem mērķiem. Varbūt kāds vēl vēlas padalīties savā pieredzē?

2M: Ja man vajag informāciju, es arī, piemēram, pajautāju cilvēkiem, kuri ir vecāki, kuriem tas, piemēram, bija pagāšgad mācīts. Lai viņi man pastāsta, ko viņi zina. Jo man labāk... Es uzzinu labāk no cilvēkiem. Man labāk, ja pastāsta nekā es izlasu.

Mod.: Bet vai jūs uzticaties vairāk šiem cilvēku faktiem?

2M: Jā!

Mod.: Un arī tas ir, domājot par interneta resursiem, ka jūs priekšroku dodat nevis tam, kas internetā rakstīts, bet tam, ko saka cilvēki?

2M: Nē! Es dodu tādiem priekšroku, kas internetā paši uzraksta. Nu, nevis, ta ka tādi tur...

4M: *Atlantam* [<http://www.atlants.lv>] ?

[Smieklī]

2M: Piemēram, es izlasu to, ko skolnieks pats saviem vārdiem uzrakstīja un es saprotu vairāk viņa teikto nekā cilvēku, kuri, nezinu... Tur zinātnieki, viņu visus gudros tekstus izmanto un tur tev vienkārši galva bezmaz vai uzsprāgst.

12M: Jā, es arī izmantoju...

Mod.: Paldies, 2M! 12M, lūdzu!

12M: Jā, es arī, piemēram, kaut kas man jāraksta, kāds referāts... Es arī ņemu informāciju no interneta kaut kādām interesēm un izlasu, un izvēlos varbūt to, kas man noderēs. Pati jau arī, pati cenšos pēc tam jau to tekstu izmantot savā darbā, esejā vai kā.

Mod.: Paldies! Vai vēl kāds vēlas piebilst, padalīties savos iespaidos kādos gadījumos tomēr izmanto citus resursus ārpus interneta?

6Z: *Vēstures* kontroldarbos...

Mod.: Lūdzu, 6Z!

6Z: *Vēstures* kontroldarbos, kur viss ir konkrēti jau rakstīts grāmatā. Arī *fizika*. Tur, kur viss jau ir grāmatā rakstīts un nav nekādas vajadzības meklēt kaut ko internetā.

Mod.: Principā pēc jūsu atbildēm (sakiet, ja tā nav) es sapratu, ka šos te, drukātos resursus: grāmatas (kuras ir populārākās), jūs izmantojat tad, ja ir mācību mērķi. Jūs tā kā paļaujaties, ka tas būs vienkāršāk, ātrāk par internetu?

6Z: Jā!

12M: Jā!

Mod.: 12M piekrīt, 6Z piekrīt un arī redzu, ka lielākā daļa no jums māj ar galvām. Varbūt ir kādi citi viedokļi, kādam es varu dot vārdu izteikties vēl par šo jautājumu?

7Z: Mēs piekrītam!

Mod.: 7Z piekrīt!

[Atskan vairāki: „Jā!”]

Mod.: Varbūt centīsimies tiešām ievērot... Es saprotu, ka gribas teikt uzreiz, bet kaut kā dot zīmi, lai es varu jūs pieteikt. Šī te tālākā...

9Z: Bez problēmām!

Mod.: Datu apstrādes procesa dēļ. Katrā ziņā es tiešām esmu priecīga par jūsu aktivitāti un vēlmi piedalīties šajā diskusijā! Un tagad mēs arī varētu pāriet pie nākamā jautājuma, un tas būtu, attiektos uz informācijas šo te formu, formātu. Tajā brīdī, ja ir tas variants, ka **jums ir pieejama informācija dažādā formātā. Ir rakstīta informācija jeb informācija teksta formā, tāpat ir pieejami attēli, pieejami dažāda garuma video materiāli un vēl ir pieejami dažāda garuma audiomateriāli.** Tātad šādas te plašas izvēles iespējas. **Kam no šī te minētā jūs dotu priekšroku, ko jūs izvēlētos kā pirmo, kura informācija jums šķiet tā kā vispiemērotākā?** 1M un pēc tam es došu vārdu... [Skolēni aktīvi vēlas atbildēt, ceļot rokas]

1M: Audio visi formāti. Tāpēc, ka tur visu pastāsta un parāda bildītes, un viss kārtībā!

Mod.: Nu audio tas ir tikai, kad stāsta, bez bildes. Tas tā kā varētu būt video, kuru jūs: skaņa un attēls...

1M: Nu, jā! Video!

Mod.: Lūdzu, 7Z!

7Z: Es vairāk tekstam dotu priekšroku. Tāpēc, ka tu vari izlasīt un saprast. Tajās bildēs tu vari nesaprast visu. Nu tur ir jāizdomā, bet tā tur ir uzrakstīts – tu izlasi un saproti.

Mod.: Manuprāt, 11M bija pirmā, kura pacēla roku, bet jums arī tiks dots... Lūdzu, 11M!

11M: Nu, zinot to, ka man ir vizuālā atmiņa, tad es vairāk dodu priekšroku video, attēliem. Un tādā veidā.

Mod.: Nu, tā kā video. Nu video materiālam, kur var...

11M: Jā, video materiāli, attēli arī. Kas iet videomateriālā... Ar krāsu, varbūt aprakstu pieliek.

Mod.: Paldies! 2M, lūdzu!

2M: Man ir līdzīgi tā kā 11M. Man arī ir vizuālā atmiņa, tāpēc es arī dodu priekšroku videomateriāliem, fotomateriāliem. Nu, jā!

Mod.: Un 9Z vēlas ko teikt!

9Z: Man arī tas pats ir. Es vairāk atcerēšos to, ko stāsta video, nevis man pašam būs slinkums lasīt, bet, nu, būs interesantāk tomēr paskatīties, jo tev nav jālasa un jāizmanto savs prāts, un tev būs vieglāk atcerēties.

[Smieklī.]

3M: Taisnība!

Mod.: Lūdzu, 10Z!

10Z: Nu es ar pārsvarā skatos video. Un tad tur vieglāk atcerēties, domāt galvā un tin filmu atpakaļ, un tā vieglāk visu atcerēties.

Mod.: Paldies! 12M ko domā?

12M: Es tomēr labāk izlasu, un es pati paskatos. Nu nevis paskatos, bet izlasu, un es izprotu to tekstu, un man tā ir vieglāk, nevis skatīties kaut kādu filmu vai bildītes. Labāk izlasu.

Mod.: Paldies! Varbūt 12M vēl vēlējās ko teikt, lūdzu?

12M: Nē, paldies!

Mod.: Tad, lūdzu, 6Z!

6Z: Es arī tomēr vairāk rakstiskajiem, jo tie ir konkrēti. Parasti tajos ir sīkāka informācija, viņa ir precīzāka. Jā...

Mod.: Jā! 5M, lūdzu!

5M: Es vairāk dodu priekšroku rakstiskajiem, jo, ja es kaut ko nesaprotu es varu pārlasīt vēlreiz, un tā ir daudz vieglāk!

Mod.: 4M!

4M: Es daudz vairāk priekšroku dodu video, jo es vieglāk atceros. Kā teica 10Z, varu filmu paņemt atpakaļ, un tad arī atceras nekā lasot.

3M: Es arī tev piekrītu!

Mod.: 3M piekrīt, jā?

3M: Jā!

Mod.: Manuprāt, jūs visi vai gandrīz visi izteicāt savu viedokli par šo jautājumu. Paldies! Varbūt kādi vēl viedokļi vai... Vai tad mēs varam turpināt ar nākamā jautājumu. Un nākamais jautājums būtu tāds, kad **pamēģiniet atsaukt atmiņā tos brīžus (noteikti tādi ir), kad jūs izmantojat datoru kāda skolā uzdota mājasdarba pildīšanai. Un vai šajos brīžos, kamēr jūs pie datora, pie interneta, pildāt šo te mājasdarbu, vai jūs paralēli darāt arī kaut ko citu? Nu, piemēram... Es sākumā minēju piemērus, nu, piemēram, ieejat e-pastā, čatojat, izmantojat Skype [http://www.skype.com], varbūt ieejat Draugos [http://www.draugiem.lv], klausāties mūziku. Šeit iespējas ir visdažādākās, bet es jau skatos, ka ir gatavas atbildes! Lūdzu, 2M!**

2M: Es bieži, kad pildu mājasdarbus, izmantoju datoru. Tas parasti ir tādos vēstures, ģeogrāfijas... Tur, kur nav jārēķina. Jo tā... Un, jā, es parasti klausos mūziku un paralēli arī čatoju.

Mod.: Un tas tā kā notiek diezgan regulāri, kad jūs pārslēdzaties no mājasdarba...

2M: Jā, jā!

Mod.: Tā, manuprāt, 9Z bija pirmajam gaisā roka!

9Z: Es aizmirsu, es aizmirsu [smejas].

Mod.: Es atgādināšu jautājumu, tad arī ar laiku es domāju tā atbilde atnāks atpakaļ. Tātad jautājums: tajā brīdī, kad tiek pildīts mājasdarbs pie datora, vai tiek darīts arī kaut kas cits? Šeit jau tika minēta mūzikas klausīšanās, pirmīt nosaucu citus piemērus...

9Z: Nu, jā, tomēr būs laikam tā mūzika. Mūzika ik pa laikam īstenībā traucē, tāpēc jāuzslēdz bišķi klusāk. Tomēr, ja tu gribi iedziļināties mājasdarbā, es domāju, ka vispār nevajag izmantot datoru, jo tur tas apkārtējais, kas tur notiek: čats, mūzika, viss pārējais. Tas tev var reāli traucēt, un tev būs sliktas atzīmes. Sliktas atzīmes, sliktas darbs.

Mod.: Nu jā – šis tā kā bija tāds vēlamais variants, bet kā tad tu tomēr dari [dalībnieku vidū atskan smieklis], kad tu pildi to mājasdarbu pie datora, es pieļauju, ka tādas situācijas ir?

9Z: Es parasti uzslēdzu kaut kādu sporta kanālu uz televizora un uz datora mūziku. Es domāju bišķi, nedaudz.

Mod.: Vai tomēr tu tā kā apvieno to mājasdarba pildīšanu ar to, ka paralēli ir kaut kāda cita informācija?

9Z: Jā! Hokeja spēles. Es pildu mājasdarbu, es dzirdu, kas tur notiek. Tas paralēli traucē, bet man gribās.

Mod.: Bet tā, ka kaut kādos citos interneta resursos...

9Z: Nekādā gadījumā!

Mod.: Tu neej, jā?

9Z: [Pamāj.]

Mod.: Lūdzu, 10Z!

10Z: Nu, es parasti, kad pildu mājasdarbus, tad es klausos mūziku, sēžu Tviterī [https://twitter.com] vai Draugos [http://www.draugiem.lv]. Sporta centrā [http://sportacentrs.com] ieeju kaut ko palasīt pa brīdim, pārslēdzos un tad tā – lēnā garā izpildu.

Mod.: Tad sanāk it kā tā paralēli, ka kādu brītiņu to, kādu to. Nu tāda īstenībā diezgan bieža apvienošana. Tā sanāk?

10Z: Jā!

9Z: [Čukst, attiecinot teikto uz 10Z] Sāksim ar to, ka es nepildu mājasdarbus. [Dalībnieku vidū atskan smieklis.]

Mod.: Man ir grūti noorientēties, kurš bija nākamais [kurš cēla roku]. Es atvainojos, ja es sajaucu, bet katrā ziņā es šobrīd 11M dodu vārdu.

11M: Nu, es arī pildot mājasdarbus, es tomēr uzlieku kādu fona skaņu. Visbiežāk tā ir mūzika, jo es nevaru pilnīgā klusumā pamācīties. Man sīkākais troksnis traucē. Un dažreiz es arī čatoju, bet tas man... Es runāju ar draudzeni, viņa ir gadu vecāka, un es runāju tādā gadījumā par mājasdarbu, ja es mācos. Tas palīdz. Es nezinu – man tā!

Mod.: Jā, paldies! 3M, lūdzu!

3M: Es parasti, ja es sāku pildīt mājasdarbus, tad es pieeju [...] Nu, un, ja es vēl paralēli esmu pie datora, tad es parasti par mājasdarbu aizmirstu un visu laiku sēžu pie datora. Un, jā, tad es parasti neizmācos.

Mod.: Tad sanāk principā, kad ir tā... Kad ir tikai pārtraukums... Dators ir arī kaut kā tā piespiedu kārtā... Sevi esi piespiedusi datoram šobrīd nepievērsties, bet pievērsties tikai mājasdarbam?

3M: Nuu, jā!

Mod.: Tad sanāk, kad novirza tās blakuslietas tevi, blakuslietas tevi novirza tā, ka mājasdarbs paliek kaut kur otrajā plānā un nekāda paralēlā darbošanās nesanāk. Vai es pareizi sapratu?

3M: Jā!

Mod.: Skaidrs. Lūdzu, 12M!

12M: Man parasti tā, ja es pildu mājasdarbu un es zinu, ka viņš ir... Nu, diezgan ilgu laiku aizņems man tā mājasdarba pildīšana, tad es parasti izpildu pa daļām. Es izpildu. Vienkārši tikai koncentrējoties uz mājasdarbu, tad es aizeju pieņemsim, padzert tēju vai paskatīties televizoru, tad es atgriežos, atkal izpildu. Un tā... Jā, jo, ja ļoti ilgi mācās, tad arī koncentrācija zūd, un ir tā kā... Nu, jāsamaina kaut kāda darbība pēc tā.

Mod.: Lūdzu, 4M!

4M: Parasti, kad es mācos skan fonā mūzika, bet, ja neskan mūzika, tad televizors iet. Es klusumā pamācīties nevaru.

Mod.: Bet kaut kādi interneta resursi paralēli tā kā parasti netiek izman...

4M: Jā, izmantoju gan!

Mod.: Tiek! Uz kādi tie būtu?

4M: Parasti Skype [<http://www.skype.com>] sēžu. Ja kāds uzraksta, tad es atbildu. Un, ja es aizraujos, tad atceros pēc kādas stundas labi, kad jāturpina mācīties.

/Smieklī/

Mod.: Nu arī principā tas, kas jau izskanēja, kad šīs te tiek mēģināts apvienot un ka tā apvienošana citreiz noved no tā, kā jau 3M teica, ka tas mājasdarbs paliek kaut kur otrajā plānā, ja? Pareizi es sapratu?

4M: Jā!

Mod.: Lūdzu, 1M!

1M: Vienmēr ieslēgts televizors, kad es mācos. Es nevaru pamācīties, ja nav ieslēgts televizors. Vienmēr ir Skype ieslēgts [<http://www.skype.com>], un Draugi [<http://www.draugiem.lv>] paralēli, un Tviteris [<https://twitter.com>], un jā un tā. Tā es mācos!

Mod.: Un tas ir arī līdzīgi kā jau šeit arī kolēģi teica, kad tas tā kā novirza kādā brīdī no tā sākuma uzdevuma, mājasdarba pildīšanas?

1M: Nē, es pildu paralēli, es... Man uzraksta, es uzrakstu atpakaļ un pildu mājasdarbu. Es uzrakstu atpakaļ un pildu mājasdarbu.

Mod.: Tad sanāk, ka tev izdodās!

1M: Jā! Viss super!

Mod.: Lūdzu, 5M!

5M: Ja es izmantoju interneta resursus... Es mūziku neklausos, man tas ļoti traucē. Es nevaru koncentrēties. Ik pa brīdim es Tviterī paskatos [<https://twitter.com>], kas ir uzrakstīts, un Skypā [<http://www.skype.com>], bet ļoti reti. Cenšos tā mazāk. Vairāk pievērsties mācībām.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 6Z!

6Z: Ja es mācos, es uzreiz pieeju pie datora, sakoncentrējos uz mājasdarbu un visu uzreiz. Jo tādējādi es iegūšu vairāk laika atkal pēc tam, lai es varētu atkal sakoncentrēties uz to, uz ko es, kādēļ es eju pie datora. Tā es vienkārši iegūstu vairāk laika.

Mod.: Tas tā kā ir pārbaudīts praksē...

6Z: Jā, agrāk es klausījos vairāk mūziku uz austiņām, tad atkal kaut kādas citas domas nāca tur iekšā kaut kur. Tā uzreiz viss mājasdarbs un pēc tam pārējās lietas..

Mod.: Paldies, par viedokli! Lūdzu, 7Z!

7Z: Parasti, kad es mācos iet televizors un ja es ko nezinu, tad es paskatos internetā, Google [<http://www.google.lv>] vai arī kādam paprasu.

Mod.: Tad sanāk, ka tavā gadījumā televizors fonā, tas ir jā, bet...

7Z: Jā, televizors vienmēr iet!

Mod.: Bet internets ir tā kā palīgs, lai atrastu uzreiz atbildes uz kaut kādiem jautājumiem?

7Z: Jā!

Mod.: Paldies par viedokļiem, un šajā brīdī tā kā noslēdzot šo tēmu, kas bija vairāk vispārīga par informācijas izmantošanu, man būtu tāds jautājums – **vai jūs spējat iedomāties savu dzīvi bez interneta un tajos brīžos (es pieļauju, ka tādi tomēr brīži kādā brīdī ir), kad nav šis internets pieejams, vai jūs izjūtat to, ka tas pietrūkst?** Lūdzu, 9Z!

9Z: Es pats personīgi varētu mierīgi bez problēmām iztikt bez interneta. Nu vienīgais, ja man būtu vai nu dots, iespējas mobilais internets, tad es droši vien stabili ņemtu mobilo, jo es domāju, kad internets nav tas labākais veids kā pavadīt savu brīvo laiku.

Mod.: Bet tev principā nebūtu internets, kā: ne internets, ne mobilais, ne parastais nebūtu pieejams, tad tas trūkums būtu izjūtams vai Tu spētu...

9Z: Es domāju, ka nē. Pirmo laiku būtu man liekas, bet pēc tam pārietu, jo īstenībā tur tāds... Apņķ jau ar laiku tā... Man personīgi, es nezinu kā citiem.

Mod.: Skaidrs, manuprāt, 3M bija nākamā, kas reaģēja. Lūdzu!

3M: Es nevarētu nekādīgi izturēt bez interneta, jo pieņemsim, ja ārā ir ļoti slikts laiks un ir brīvdiena un tu nekur nevari aiziet. Nu, tas aizpilda tev, nu, visu dienu. Nu to laiku, tā tu vari pavadīt internetā. Es bez interneta nevarētu izturēt.

Mod.: Bet tad sanāk, ka tu tā kā vairāk skaties arī to kopā ar kādiem blakusapstākļiem, piemēram, kā tu teici, kāds ārā ir laiks.

3M: Nū, jā!

Mod.: Tas nav tā, ka katru dienu tu pavadi tik, tik, katru dienu apmēram vienādu laiku pie interneta. Tas ir atkarīgs no kaut kādiem blakusapstākļiem?

3M: Tas ir jā, no blakusapstākļiem vairāk atkarīgs. Jo iziet ar draugu, laukā ar draugiem un tā. Tu jau nesēdi tad pie interneta visu laiku un tā.

Mod.: Tad ir kaut kāds vidējais laiks, ko tu dienā pavadi pie datora?

3M: Nē, nē! Tas ir. Tas nav atkarīgs vairāk tā kā.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 4M!

4M: Man internets. Es domāju, ka es neizjustu to trūkumu, jo es bez viņa varu arī iztikt.
Mod.: Un šobrīd cik tu regulāri izmanto internetu, cik daudz?
4M: Nu tā reāli katru dienu, vakaros.
Mod.: Ja to tev noņemt, tad...
4M: Man netraucētu, tad es sēdētu pie televizora un skafītos.
[Smieklī un komentārs no kāda dalībnieka: Arī labi!]
Mod.: Manuprāt nākamā, kas pacēla roku bija 1M. 1M, lūdzu!
1M: Ja nebūtu internets, tad man noteikti būtu ļoti liels telefona rēķins. Jo, jā! Tā jau iznāk, lai saziņai būtu.
Mod.: Tad sanāk principā, ko tu izmanto, tu izmanto, lai sazinātos, piemēram, jau šis *Skype* [<http://www.skype.com>], kas ir izskanējis.
1M: Jā!
Mod.: Un cik vidēji laika tu tam velti?
1M: Vispār internetam?
Mod.: Nu vidēji. Kā tev, jā, dienā, piemēram?
1M: Es nezinu. Vakārā, divas stundas tas ir simtprocentīgi.
Mod.: Tā kā katru vakaru?
1M: Jā!
Mod.: Tas tā kā es saprotu pa darbadienām vairāk, vai katru nedēļas dienu, sestdienu, svētdienu arī?
1M: Katru dienu!
Mod.: Sestdien, svētdien arī tās divas stundas vai savādāk?
1M: Nu es nezinu, atkarībā kas jādara.
Mod.: Jā, paldies! 2M!
2M: [Neko nesaka, smaida.]
Mod.: Jautājums bija par, par to, ka noņemt internetu, ja tas nebūtu pieejams, vai jums tas pietrūktu? Vai spējat iedomāties savu dzīvi bez interneta?
2M: Man pusgadu... Man bija nosprādzis dators, un man pusgadu nebija dat[ora], interneta. Tas bija divus gadus atpakaļ un tagad ko teikt... Nemaz viņš man tā nepietrūka. Gāju laukā, mazāk mājās pavadīju laiku, vai arī, ja pavadīju, tad es vairāk darīšanas darīju. Nu tas, kas man ir reāli dzīvei vajadzīgs. Nu, bet, ja man tagad atslēgtu, es domāju, ka man pietrūktu gan. Bieži arī, es gandrīz katru vakaru ar brāli sarunājos pa *Skype* [<http://www.skype.com>] caur webkamerām, kad viņš ir tikai Rīgā, bet man vienalga [tehnoloģijas sniedz tuvuma sajūtu, nojauc attālumu], jo es viņu reti satieku un tā! Un tāpat es kontaktējos ar visiem citiem, saviem klasesbiedriem, un tāpat kā 1M teica, ja nebūtu internets, būtu lieli telefona rēķini. Tiešām!
Mod.: Labi, paldies! Lūdzu, 9Z!
9Z: Es pats personīgi esmu pret 3M viedokli, par laika apstākļiem...
Mod.: Mēs šeit šodien visus viedokļus cienām, bet viedokļi var būt arī dažādi. Tas ir pilnīgi pieņemami.
9Z: Ja tu gribi iet ar draugiem, tad nu es domāju, es personīgi domāju, ka laika apstākļi nebūs šķērslis. Tu vari pavadīt citās iestādēs, nu...
10Z: [Min kādu nosaukumu, par ko atskan smieklī.]
3M: Bet, ja draugiem nav laika reāli, nu padomā!
2M: Bet ne jau visiem!
Mod.: Varbūt 10Z dosim vārdu!
10Z: Nu, es, es nevaru izdzīvot bez interneta. Ir bijis tā, ka es aizbraucu uz mūsu spēlēm, uz turnīru, man četras dienas, es netieku pie interneta, es jau štukoju, ko *Tviterī* [<https://twitter.com>] visi raksta, kas notiek *Sporta centrā* [<http://sportacentrs.com>], kas *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] notiek un tā tālāk. Diezgan grūti! Ja mani atstātu bez uz pusgadu, kā bija 2M, tad šaubos vai es izvilktu.
[Smieklī.]
Mod.: Paldies! 5M!
5M: Es domāju, ka es varētu iztikt bez interneta. Es kādreiz dzīvoju citur, es tagad pārvācos, tāpēc es izmantoju biežāk internetu, bet iepriekš es gāju daudz laukā, pavadīju daudz laika ar draugiem, pie datora gandrīz nemaz negāju. Tā kā tagad man ir personīgais dators, es izmantoju viņu daudz biežāk. Un ja būtu tā darbība, ko es varētu veikt... Jo dators man traucē īstenībā. Es nevaru izpildīt mājasdarbus. Ja viņš nebūtu, tad es izmācītos, vienkārši ietu, pavadītu laiku.
Mod.: Paldies! Vēl par šo jautājumu došu vārdu 7Z, lūdzu!
7Z: Es piekrītu 9Z viedoklim, jo man arī bij saplīsis dators un man vēl bija telefons, un es izmantoju telefonu.
Mod.: Un tie rēķini tavā gadījumā pieauga?
7Z: Nu par internetu tāpat jāmaksā.
Mod.: Varbūt pāriesim pie nākamā jautājuma, mums ir tomēr laika limits, cik mēs šodien varam diskutēt. Es esmu priecīga par jūsu aktivitāti. Un šajā brīdī mēs varētu parunāt par tēmu, kas attiecas uz to, **vai jūs iesaistāties vai neiesaistāties interneta satura veidošanā un papildināšanā. Ar šo te veidošanu un papildināšanu ir domāta, piemēram, komentēšana, reitinga noteikšana kā (tur var likt zvaigznītes, citos resursos var likt savu vērtējumu), tad vēl ar šo iesaistīšanos domāta, piemēram, savas dienasgrāmatas jeb bloga rakstīšana, varbūt interneta lapas veidošana, prezentāciju, fotogrāfiju publicēšana.** Lūdzu, 7Z!
10Z: 10Z!
Mod.: Uj, es atvainojos! Jā, 10Z! Ļoti jauki, ka jūs izlabojat, jo, ja pārējiem es kļūdos vārdā, lūdzu, palabojiet!
10Z: Nu, tā es nedaudz... Es *Tviterī* [<https://twitter.com>] pieņemsim pierakstu pilnu ar visādiem saviem tvītiem. *YouTube* [<http://www.youtube.com>] lieku, nu ķipa: patīk, nepatīk un tā tālāk. *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>]. *Bišķi* atbildu uz jautājumu *FormSpring* [<http://www.formspring.me>]. Nu tā pa dzīvi kuļos!

Mod.: Paldies! Manuprāt, 4M bija viedoklis, lūdzu!

4M: Nē, es necēlu roku, bet es varu pateikt to viedokli. Jā, es ar pa *Tviteri* [<https://twitter.com>] tvītoju, *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] ir tā, ka es, nu lieku bildes un *YouTube* [<http://www.youtube.com>] uzspiežu patīk, nepatīk. Nu tā!

Mod.: 6Z, lūdzu!

6Z: Jā! Nu, sociālajās lietās, kas saistās ar *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>], *Facebook* [<http://www.facebook.com>], *YouTube* [<http://www.youtube.com>] un visiem *šitiem* te, maz piedalos. Tur es praktiski vispār nepiedalos. Man tas neinteresē, bet tā kā es nodarbojos ar programmēšanu, es taisu [mazliet padomā] spēles un ja tas skaitās kā interneta satura papildināšana, tad jā es to tā.

Mod.: Es uzreiz gribēju pajautāt vai tās spēles arī ir visiem publiski pieejamas, izmantojamas vai tur ir kaut kāds slēgts loks, kurš tālāk to rezultātu...

6Z: Nu tagad es ar krustēva palīdzību, es likšu *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], būs viena forša spēle. Pēc tam ies uz Krieviju. Ir arī bijusi viena mazāka spēle, bet pamatā jā, visas ir publiskas.

Mod.: Tad sanāk principā tā, ka tas nav tā kā tavs bizness, bet hobijs, ar kuru tu neko nepelni, kuru, arī pieņemsim, ja es gribēšu šo spēli spēlēt, es viņu varētu vienkārši ņemt un spēlēt. Vai tur būtu kaut kādi...

6Z: Nu, viņa ir bez maksas, bet dažādos veidos no viņas var nopelnīt naudu.

Mod.: Nu tālāk jau iesaistoties (es saprotu)?

6Z: Jā!

Mod.: Jā, labi, paldies! Lūdzu, 2M!

2M: Es internetā viskaut ko tiešām daru. Es pildu visādas aptaujas, kad tur ir jautāts cilvēku viedoklis. Tāpat es rakstu savu blogu, bet nu viņš ir privāts. Tikai man. Kādreiz bija arī publisks, tāpat man ir adrese, kur es lieku savas bildes. Nu atsevišķi, nevis tur *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], kā es lieku savas personīgās atbildes, bet nu... Tā, jā! Kā arī mēs filmējam ar meitenēm video bieži, mēs arī ieliekam viņus *YouTube* [<http://www.youtube.com>]. Mēs arī. Es arī vērtēju daudz ko. Es arī adreses vērtēju. Es tiešām viskaut ko daru tajā internetā.

Mod.: Es vēl Tev gribēju pajautāt, par cik to aktivitāšu ir samērā daudz, un tu arī minēji, ka šis te blogs ir privāts, tev tās pārējās aktivitātes ir publiski pieejamas, vai tomēr ir tikai tev vai kādam šauram lokam?

2M: Blogs vai kas tieši?

Mod.: Nu vispār Tu teici par šo *YouTube* [<http://www.youtube.com>] video, tas es pieļauju, ka ir visiem apskatāms, bildes...

2M: Ā, *YouTube* [<http://www.youtube.com>], jā! Nu skatoties, *YouTube*, piemēram, es varu izvēlēties vai rādu to dažiem vai nevienam, vai visiem. Ir daži ir video, kuri ir redzēt... Nu kurus var redzēt tikai tie, kam ir links, daži, tie kuri, jebkurš var redzēt viņu, bet bildes, bildes nu, ja zina kādā adresē viņas var redzēt, tad var redzēt jebkurš. Jā, nu tā!

10Z: Kurā adresē viņas ir?

[Smieklī].

Mod.: Lūdzu, manuprāt, 9Z vēlējās, ko teikt.

9Z: Es domāju, ka es visu *šito* neatbalstu. Man nepatīk, es mēģinu internetā saskatīt to, kas man tieši reāli ir vajadzīgs, neko lieku.

Mod.: Pirmīt bija vēl rokas, es tikai nespēju piefiksēt, kuri vēlējās ko teikt. Vai ir vēl kādi viedokļi par šo jautājumu, par iesaistīšanos?

9Z: Nē!

2M: Domāju, ka nē!

10Z: Izskatās, ka nebūs, jā!

Mod.: Tad pāriesim pie nākamās tēmas, kas īstenībā ir saistīta arī ar šo te jautājumu, un **tas attiecas uz konkrēta tipa resursiem, uz sociālajiem tīkliem. Es jau pēc jūsu teiktā sapratu, ka jūs, vismaz daļa no jums, tos izmanto, piemēram, *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>], *Facebook* [<http://www.facebook.com>], *Tviter* [<https://twitter.com>]...**

10Z: Man *Facebooks* [<http://www.facebook.com>] nepatīk [čukst].

Mod.: **Varbūt varētu padalīties šajā pieredzē, tātad vēlreiz pateikt vai jūs viņus izmantojat vai neizmantojat un varbūt arī minēt vēl kādus citus piemērus, resursus** (līdzīga veida, kuros jums arī ir savs profils jeb konts). 2M?

2M: Es zinu! Vairākus varu nosaukt, bet nu es nosaukšu tos, kurus es visbiežāk izmantoju: *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>], protams, *Facebooks* [<http://www.facebook.com>], *Tviter* [<https://twitter.com>], *FormSprings* [<http://www.formspring.me>], *Ask.fm* [<http://ask.fm>], *YouTube* [<http://www.youtube.com>]. Internetā es klausos arī radio: *Spin Fm* [<http://www.spinfm.lv>], kā arī vēl (ko es nenosaucu) *Blogspot* [<http://www.blogger.com>], *Tumbru* [<https://www.tumblr.com>], *Liepājniekiem* [<http://www.liepajniekiem.lv>], *Delfi* [<http://www.delfi.lv>], *TvNets* [<http://www.tvnet.lv>]...

3M: *Spoki* [<http://www.spoki.lv>]!

2M: Ko?

10Z: *Spoki* [<http://www.spoki.lv>]!

2M: *Spoki* [<http://www.spoki.lv>]! Jā! *Tiny čats* [<http://tinychat.com>].

9Z: [Iesmejas.]

Atskan arī citu dalībnieku smieklī.

2M: [Iesmejas.] Tie laikam arī visi ir! Tie visbiežākie.

Mod.: Nu patiesībā tas saraksts ir gana liels! Uzreiz vēl gribētos arī pajautāt, cik daudz laika tu tam velti un cik regulāri tev ir iespēja viņā, viņos ieiet.

9Z: Tev nav citas...

[Dalībnieki smejas.]

9Z: Reāli nav dzīves...

2M: Katru mirkli es tur varu iet, nu ja vienīgi, tur, protams, tur kaut kādas adresei nav problēmas un tur kaut ko re... Nu kā, tehniskas! Un katru dienu es apmēram pavadu trīs stundas.

Mod.: Nav tā kā dažādi, bet apmēram tā...

2M: Jā!

Mod: Paldies! Lūdzu, 5M!

5M: Es izmantoju *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>], protams! *Facebook* [<http://www.facebook.com>] – reti, bet, lai sazinātos ar draugiem no ārzemēm, un *Ask punkts fm* [<http://ask.fm>], *FormSpring* [<http://www.formspring.me>], *Spoki punkts lv* [<http://www.spoki.lv>], *Liepājniekiem punkts lv* [<http://www.liepajniekiem.lv>] [domā]. Manuprāt, tas visbiežāk izmantotais.

Mod: Nu varbūt tu arī vari apmēram pateikt, cik tas tev laika aizņem, cik bieži tu šos te resursus apmeklē?

5M: Ja es aizraujos, tad daudz ilgāk – kādas divas, trīs stundas. Bet tā man paiet kāda pusstunda, stunda, lai visu apskatītu.

Mod: Paldies! Lūdzu, 10Z!

10Z: Nu es personīgi izmantoju *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>], *Tviter* [<https://twitter.com>], *Sporta centrs.com* [<http://sportacentrs.com>], *FormSpring* [<http://www.formspring.me>], *YouTube* [<http://www.youtube.com>]. Vēl vienu futbola menedžeri (tur baigi interesanti, futbols jāspēlē un tā tālāk). Un tā! *Facebook* [<http://www.facebook.com>] es neizmantoju, jo man nepatīk, kad man nāk visu laiku uz e-pastiem kaut kādas bezjēdzīgas ī... Tās tur – meili! Es, man ir slinkums viņus lasīt visus, tāpēc izdzēšos ārā!

Mod: Un arī varētu īsi varbūt raksturot, cik tu bieži ej šajos uzskaitītajos resursos.

10Z: Nu no rīta ieslēdzu kompi, ātri apskatos, kas *Tviterī* [<https://twitter.com>] un tā tālāk. Uz skolu atnāku, aizeju uz treniņu un tad vakarā kādas trīs, četras stundiņas no vietas.

Mod.: Tad principā sanāk dienā tās ir divas reizes, bet kopā sanāk vairāk kā četras stundas.

10Z: Protams!

Mod.: Lūdzu, 11M!

11M: Nu es laikam izmantoju ļoti maz, salīdzinoši ar citiem. Mana ikdiena ir katru dienu es ieeju *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], bet pārējās: visi *Tviter* [<https://twitter.com>]... *Spoki lv* [<http://www.spoki.lv>] es lasu tikai tad, ja man tiešām ir palicis laiks, jo es kādreiz sēdēju pie datora ļoti ilgi (divas, trīs stundas nu dienā), un tagad es vienkārši jūtu, ka man laika paliek arvien mazāk, un tad man sanāk tikai kādas 15 minūtes vai pusstunda. Tad es sāku izmantot arvien mazāk, tad paliek tikai tie paši galvenie, tas *Draugiem lv* [<http://www.draugiem.lv>] un *Tviter* [<https://twitter.com>] vēl tā.

Mod.: Paldies, ka tu padalījies savā viedoklī, kas bija tā kā mazliet atšķirīgs no, no pārējiem kolēģiem! Lūdzu, 12M!

12M: Es arī ļoti maz izmantoju dažādus linkus, pārsvarā *Draugiem lv* [<http://www.draugiem.lv>]. Ieeju paskatīties kas jauns un tad vēl *lts punkts lv* [<http://www.lts.lv>]. Tas ir tenisa savienība, paskatos visādus tur citus. Tad *E-klasi* [<http://www.e-klase.lv>] dažreiz arī izmantoju.

10Z: O, jā!

12M: Un pārsvarā man arī nepietiek laika, man treniņi, man divi treniņi dienā ir. Un skola, mājasdarbi, man nepietiek laika vienkārši un es domāju, ka tas arī ir ļoti labi, ka es attālinos. Man nav tā, ka man ir atkarība jau no interneta.

Mod.: Paldies, 6Z!

6Z: Tā pārsvarā izmantoju, galvenais tas ir *Draugiem lv* [<http://www.draugiem.lv>]. Savas... Informācijas meklēšanai, protams, *Google* [<http://www.google.lv>], pēc tam *TvNet* [<http://www.tvnet.lv>], *Apollo* [<http://www.apollo.lv>] un visi šitie te. Pēc tam nāk radio. Kaut kāds *SWH* [<http://www.radioswh.lv>] vai kas, ko es pārsvarā klausos. Un dienā laiku es pavadu šausmīgi daudz, tas ir praktiski viss mans brīvais laiks. Jā!

Mod.: Paldies! Lūdzu, 10Z!

10Z: Es dienā izmantoju diezgan maz, salīdzinoši te ar citiem, es pasēžu kādu stundu, varbūt divas citreiz dienā. Kādreiz tas bija vairāk, bet tagad es tā cenšos mazāk sākt, izeju laukā labāk.

Mod.: Paldies arī, ka tu paudi savu viedokli, kas arī tā kā bija mazliet savādāks kā pārējiem un, lūdzu, dosim šajā jautājumā vēl 9Z vārdu un tad pāriesim pie nākamās tēmas!

9Z: Es atbalstu 10Z viedokli. Tas ir pilnīgi... Nu, es, es, jā, es arī izmantoju internetu pēc iespējas mazāk, jo vairāk gribu tomēr pavadīt laiku laukā. Nu jā! Aptuveni tā!

Mod.: Paldies atkal par jūsu aktivitāti šajā tēmā, kas bija par jūsu iesaistīšanos interneta resursu veidošanā! Un šajā brīdī mēs runāsim par pēdējo diskusijas tematu, un tas būs kā, iespējams, jau varbūt nojaušat par... Saistīts ar bibliotēkām.

Parunāsim par bibliotēkām jūsu ikdienā. Sākumā jau izskanēja daži viedokļi, bet varbūt, ka jūs vēl varētu raksturot to plašāk un pastāstīt vai jūs ikdienā esat bibliotēku lietotāji? Lūdzu, 2M!

2M: Es ikdienā nelietuju bibliotēkas. Man liekas es pēdējo reizi biju trīs gadus atpakaļ, ja ne četrus. Tad, kad es biju mazāka, es bieži gāju uz bibliotēku, lai sēdētu pie datora, jo tur bija tāda, nu bija tāda iespēja, jo man brālis nedeva datoru. Un, jā! Bet, nu, bibliotēkas tiešām ļoti reti izmantoju, jo internetā arī... Internets pats, var teikt, ir bibliotēka. Tur visu, var teikt, var atrast.

Mod.: Tad sanāk tajā brīdī, kad tev bija pieejams dators, vairāk kā tavs bibliotēkas apmeklējums beidzās, jo tas mērķis galvenais bija tikt pie datora, ja?

2M: Nē! Tad, kad es biju mazāka, es ļoti bieži grāmatas tur ņēmu arī lasīt. Brīvajā laikā, lai man būtu, ko darīt. Nu, nu, tad, kad pirms gulētiešanas, jo es bieži nevaru aizmigt.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 11M!

11M: Man ļoti līdzīgā kā 2M, es ar pēdējo reizi bibliotēkā biju pirms vairākiem gadiem, un tikai arī pārsvarā dēļ datora, jo es mājās netiku. Un tad man, es sāku ņemt arī grāmatas. Es tur katru dienu sēdēju, un ar laiku man sāka palikt parādi par neatdotām grāmatām, un tad man tā iešana pārtrūka.

Mod.: Tad sanāk, tas bija tas iemesls?

11M: Nu, tā, jā! Es nevarēju nekad laicīgi aiznest un tad man bija soda nauda, un tad es pārāk tagad... Nu, es arī tagad tieši ar datoru. Tieši katru reizi, kad man vajag, un tad es visu atrodu internetā.

Mod.: Labi, paldies, par viedokli! Lūdzu, 3M!

3M: Es uz bibliotēku vispār praktiski nekad neeju. Es pēdējo reizi gāju, man liekas, pirms kādiem pieciem gadiem, jo man vajadzēja aiziet pēc kaut kādas grāmatas. Kaut kādiem spoku stāstiem, vai kaut kas tāds, man vēl joprojām viņa stāv mājās [smejas].

Mod.: Tad arī sanāk, kā te teica, ka tu esi parādniece, un tas arī tā kā tas iemesls... Bet vai tas ir tā kā iemesls?

3M: Nē! Vienkārši es, man nekad nav laika aiziet atpakaļ un atdot. Un, tad man aizmirstās, es viņu ielieku kaut kādā plauktā, un tad es nekad neatceros. Un tad to bibliotēku aizslēdza ciet, un man pazvanīja, ka es varu to grāmatu paturēt sev.
[Smiekli.]

Mod.: Paldies! Lūdzu, 10Z!

10Z: Es bibliotēku izmantoju tikai obligātajai literatūrai. Tikko arī paņēmu „Romeo un Džuljetu”. Šodien jānodod. Es domāju, ka bibliotēkas vispār drīz būs mazlietotas, tāpēc, ka tagad ir tehnoloģijas un ir tā elektroniskā grāmata...

12M: E-bibliotēka [<http://www.e-biblioteka.lv>, nav pieejama jau vairākus mēnešus pirms diskusijas norises].

10Z: Internetā ieliek iekšā un lasi tikai. Ir arī tāds datorīņš maziņš.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 1M.

1M: Bibliotēku izmantoju tikai tad, kad ir *vēsturē, latviešu valodā*... Tur ir visas vecās grāmatas. Un tagad arī man ir tēma par latviešu valodu kā valodu, un tur ir viss apraksts: vēsture... Internetā neko tādu nevar atrast.

Mod.: Lūdzu, 2M.

2M: [Smejas un purina savu galvu.]

3M: Beidz turēt to savu roku.

Mod.: Labi, tad dosim vārdu 9Z, lūdzu!

9Z: Es domāju, ka, nu, kad es neesmu vienīgais, un apmēram no astoņdesmit procenti jaunieši, es domāju, ka neizmantos bibliotēku, jo, man liekas, ka bibliotēkas ir domātas vecākiem cilvēkiem, kuri nav pieraduši pie mūsdienu tehnoloģijām.

Mod.: Lūdzu, 10Z!

10Z: Man ir līdzīgs viedoklis tā kā 9Z. Es ar uzskatu, ka bibliotēkas ir domātas pensionāriem un tāda vecuma gājējiem, gada gājuma... Bet nu pats tur pēdējo reizi biju četri, pirms četriem gadiem un tāpat māsas, māsas vietā atdevu grāmatu. Nu jā tur jau iet vispār, ļoti reti apmeklē bibliotēku.

Mod.: Lūdzu, 6Z!

6Z: Jā! Bibliotēkas neapmeklēju, bet, ja apmeklēju, tad tas ir arī tikai dēļ skolas: obligātās literatūras un kaut kā tamlīdzīga. Un, ja man kaut ko vajag, internets ir plašs. Tur ir viss, ko vajag, tur ir pilnīgi viss. Jā!

Mod.: Tad sanāk, nu jā, labi! Lūdzu, 12M!

12M: Es uz bibliotēkām arī neeju ļoti bieži, bet, kad es paņemu grāmatu un man ir tā, ka es paņemu un visu laiku domāju: nu, viss jālasa, ja! Pāiet nedēļa, es izlasu divdesmit lapaspuses, kad man ir laiks, un tad man tā grāmata apnīk, un tad es pēc... Atkal pēc diviem mēnešiem atceros, ka man tā grāmata ir, un atkal sāku no jauna lasīt. Un tā vienmēr, nekādīgi es nevaru tikt tālāk. Un tā man arī sakrājas dažādi parādi. Tā, tāpēc man tas ir tā.

Mod.: Paldies! 1M!

1M: Es neuzskatu, ka tikai veci cilvēki izmanto bibliotēku, tāpēc ka viņi attīstās līdz ar mums. Piemēram, manai astoņdesmit piecus gadus vecajai omei ir tikko pieslēgts internets un nopirkts dators. Tādēļ es neuzskatu, ka tikai veci cilvēki iet uz bibliotēku!

Mod.: Paldies, par šo te viedokli, par jūsu iespaidiem, par jūsu pieredzi, bet katrā ziņā šeit jau izskanēja tas, kad jūs vairāk atrodat informāciju internetā. Es varbūt tomēr gribētu palūgt izteikties, piemēram, vai ir, varbūt, **ka jūs varat piekrist vai nepiekrist viedoklim, ka iespējams, tas iemesls, kāpēc ir tas viedoklis, kad bibliotēkas vairāk tā kā priekš vecākiem cilvēkiem, kad iespējams, ka jūs īsti neesat informēti par to, kas notiek bibliotēkās? Vai jūs pieļaujat tādu iespēju...**

6Z: Atvainojiet [zvana mobilais telefons].

Mod.: Vai jums liekas, ka tas nav īstais iemesls? Lūdzu, 2M?

2M.: Manuprāt, tas ir stereotips vienkārši! Tāpēc, ka veci cilvēki ļoti bieži lasa grāmatas, tāpēc arī visi tā domā, ka jau visi domā, ka uz bibliotēkām iet tikai pensionāri.

Mod.: Lūdzu, 5M.

5M: Manuprāt, tā nav vieta... Dažāda vecuma cilvēki... Arī pensionāriem grāmatas, manuprāt, ir ļoti daudz mājās, tāpēc viņiem nav vajadzīgs iet uz bibliotēku.

Mod.: 9Z, lūdzu!

9Z: Man personīgi liekas, kad man, man bibliotēka saistās ar vārdu grāmata, un veciem cilvēkiem patīk grāmatas.
[Smiekli.]

Mod.: Paldies...

9Z: Tas ir diezgan labs izskaidrojums!

3M: Es piekrītu 5M un 9Z viedoklim!

Mod.: Paldies! Šeit jau arī par to internetu izskanēja, ka internets kā konkurents bibliotēkai. Varbūt jūs varētu padalīties savā pieredzē, vai vienmēr, meklējot internetā to, kas ir vajadzīgs, jūs esat atraduši un jums arī ir tas atrastais liciens gana kvalitatīvs, lai to izmantotu? Principā, ka jums ir pieticis ar to, ko jūs spējat atrast internetā? Lūdzu, 2M!

2M: Nē, es neatradu Romeo un Džuljetas lugu angl..., latviski.

Mod.: Un tas lika, iemesls, kāpēc tu gāji vai, vai iztiki vispār bez...

2M: Man skolotāka iedeva grāmatu!
[Smiekli.]

Mod.: Skaidrs! Lūdzu, 5M!

5M: Nav pietiekami! Ir bieži gadījies tā, ka nav pietiekamā informācija, tāpēc es cenšos prasīt draugiem, vecākiem, vai grāmatās meklēju, lai atrastu pilnu informāciju.

Mod.: Un, lūdzu, 6Z!

6Z: Atšķirībā no 2M, es, es, domāju, ka pilnīgi visu var atrast, jo es atradu „Romeo un Džuljetu” latviešu valodā! [Smiekli]. Vienīgais to man vajadzēja tāpatās paņemt no bibliotēkas grāmatas, jo skolotāja uzdeva uzdevumu, kur bija lapu numuri rakstīti. Tā grāmatas konkrētā lapa.

Mod.: Piemēram, vai iedomājoties par to, ka tomēr bibliotēka varbūt piedāvā to, kas kādā brīdī jūs tomēr interesē, **kā jums liekas kāds veids būtu vispiemērotākais, kā jūs informēt, lai tā informācija jūs sasniegtu un jūs vispār zinātu, ka kaut kas tāds bibliotēkā notiek?** Nu, piemēram, vai tas būtu caur bibliotēkas vietni jeb mājaslapu, varbūt caur sociālajiem tīkliem, varbūt, ka atsūta jums e-pastu, varbūt avīzē, vai skolā kāds plakāts. Nu, šie bija tikai piemēri, es jau redzu, ka 9Z ir savs viedoklis šajā jautājumā! Lūdzu!

9Z: Nu, es domāju, ka bibliotēkai vajadzētu atbilstošam vecumam ir jau noteiktās grāmatas. Nebūs jauniešu grāmata veciem cilvēkiem vai veco cilvēku grāmata jauniešiem. Tādēļ, piemēram, ja pienāk jaunas grāmatas par to varētu vai nu uzrakstīt īsziņas kā to dara, piemēram, daudzi, daudzi citi. Un, un, un. Nu, jā kaut vai uz to pašu e-pastu!

Mod.: Un par šīm te īsziņām tu minēji, kas dara, tas ir domāts kaut kādā citā sfērā vai konkrētas...

9Z: Nu, no interneta tieši, pieņemsim, ja man *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] kādam ir dzimšanas diena vai tā, man atnāk īsziņa, un es jau to uzreiz zinu!

Mod.: Paldies! Varbūt kāds vēl viedoklis, kā jūs informēt, lai jūs, varbūt tomēr kādā brīdī kaut kas notiek, kas jūs interesē, kas nav saistīts ar to, kad jūs aizejat un paņemat grāmatu, bet kaut ko citu! Jā, lūdzu, 9Z varbūt vēl kaut ko...

9Z: Es domāju arī bibliotēkas varētu būt, piemēram, grāmatas, viņām atnāk pēc mēneša laika tev atnāk un mājām viss tas bibliotēkas grāmatu apskats. Tieši tavam vecumam atbilstošs, un tev, tu izlasi, tu varbūt esi ieinteresēts pēc kāda nosaukuma un aizej paņemt!

Mod.: Tas ir domāts e-pastā vai pastkastītē?

9Z: Mājās, pastā, uz... Nu mājās!

Mod.: Nu, tradicionālāk, kad papīrā paņem tā paskaties un...

9Z.: Jā!

Mod.: Lūdzu, 5M!

5M: Manuprāt, vairāk gan sociālajos tīklos tāpēc, ka daudzi tos izmanto un kā piemēru: un apraksta grāmatas un tā, lai ieinteresētu lasītājus.

Mod.: Paldies, un princ... Vai arī vēl kāds viedoklis bija? 9Z kaut ko vēl vēlējās piebilst?

9Z: Nē, es! Nē, nē!

Mod.: Principā no tām jūsu atbildēm ir skaidrs, arī tas parādās mazliet kolēģu, ko Līga [diskusijas novērotāja] apkopoja, kad tā asociācija ar bibliotēkām jums vispirms ir grāmatas, un it kā tas, gandrīz tas vienīgais mērķis, kāpēc iet uz bibliotēku ir grāmata. Šeit gan neizskanēja tas viedoklis, ko patiesībā bibliotēkas mūsdienās arvien vairāk cenšas. Viņas nebūt necenšas strādāt tā, lai cilvēki vienmēr pie viņām tieši nāktu reāli pa durvīm iekšā un ietu pie grāmatu plauktiem, bet uzrunāt arī cilvēkus attālināti izmantojot šīs te tehnoloģijas. To pašu internetu. Un tās tendences ir tādas, ka bibliotēkas arvien vairāk cenšas piedāvāt elektronisku informāciju, kurai jūs varat piekļūt nemaz nenākot uz bibliotēku, piemēram, no sava mājas datora vai kāda cita. Tāpat veidot tādus pakalpojumus, resursus, kuriem var piekļūt attālināti. Tāpat, piemēram, ja ir kāds jautājums, jūs varat to uzdot bibliotēkaram, nevis nākot pie viņa, bet vai nu uzrakstot e-pastu vai *Skype* [<http://www.skype.com/>] pajautājot, vai varbūt kādā citā *čata* veidā. Un arī, piemēram, šīs te jautājums, kur izskanēja, ka jūs kavējat grāmatu nodošanas termiņu, ir iespējams šo te termiņu pagarināt elektroniski.

12M: To es arī daru!

Mod.: Paldies, 12M, par piezīmi! Katrā ziņā es šajā brīdī nosaucu tādu diezgan plašu piemēru klāstu, varbūt jūs varētu padalīties, atkal teikt savu viedokli, **kā jūs vērtējat šādas te bibliotēku aktivitātes?** Lūdzu, 12M, Tu jau teici, ka tu izmanto šādu iespēju. Varbūt tu vari, pastāsti par šo, šiem te...

12M: Par to pagarināt laiku, ja?

Mod.: Pastāsti kā tu to vērtē, un vai tev liekas, ka tas tev kaut kādā mērā palīdz?

12M: Jā, man tas palīdz, jo arī bieži vien ir tā, ka es aizbraucu prom kaut kur uz mēnesi (pieņemsim vasarā vai arī pa ziemu es tagad biju prom), un es varu, ja es kavēju grāmatas atdošanas termiņu, es varu uzrakstīt, ka sakarā ar aizbraukšanu lūdzu pagarināt, un tad viņi man pagarina, un man nav jāmaksā nauda pēc tam.

Mod.: Un tu izmanto e-pastu vai arī ir pieejams kāds...

12M: **E-pastu!** Es uzrakstu e-pastu vienkārši un ja! Vai arī es uzrakstu īsziņu.

Mod.: Un kaut kas no tā cita klāsta, ko es nosaucu, arī kaut kādi elektroniskie resursi, kaut kāda informācija, kas ir pieejama varbūt nemaz nenākot uz bibliotēku, kaut kas tāds ir manīts?

12M. Nnne, nē! Nezinu tādus...

Mod.: Lūdzu, 9Z!

9Z: Nu, jā! Es, es aizmirsu atkal.

Mod.: Tad, kamēr 9Z formulē savu viedokli, varbūt kāds varētu cits izteikties.

9Z: [*Čukst*] Kāds bija jautājums?

[*Smieklī dalībnieku vidū*].

Mod.: Šis ir tas jautājums, kurā jums tā kā šobrīd īsti nav ko teikt, bet varbūt tomēr es varētu mēģināt kaut ko no jums izvilkt. Vai šādi te pakalpojumi jūs varētu kā lietotājus uzrunāt, varbūt kaut kādā mērā piesaistīt, kad ieejot, piemēram, caur bibliotēkas (bibliotēkai būtu sava mājaslapa) un tur ieejot būtu jau apkopotu kaut kādi resursi pa tēmām, ko jūs arī varētu, uzreiz viņiem piekļūt? Vai tomēr šīs te jums liekas, ka tas nav vajadzīgs un arī šī te iespēja sazināties ar bibliotēkuru, piemēram, online režīmā pajautāt kaut ko? Vai jums tas liekas saistoši? Kā jūs šādas te iniciatīvas vērtējat? Lūdzu, 9Z?

9Z: Es domāju, kad nu internet... Nu... Bibliotēkā vajadzētu būt arī savai mājaslapai, kur ir visi tie jaunumi un arī **meklētājs**, kur personīgi tu meklē kādu grāmatu, tu uzraksti, vai ir, vai ir... Nu, vai tāda grāmata vispār ir un tam, kam... Nu, tam, kas tur sēž un pie telefona, es domāju vajadzētu noteikts laiks no cikiem līdz cikiem var zvanīt un interesēties par kaut ko.

Mod.: Bet šādus te meklētājus tu neesi manījis, ka tādi būtu, ka varētu sameklēt kāda grāmata interesē?

9Z: Neesmu interesējies! Laikam neesmu interesējies. Nē, nu, ja man kādu vajag, tad man vienmēr ir kaut kur! Ja tā labi meklē, tad ir!

Mod.: Paldies! Lūdzu, 7Z!

7Z: Es domāju, ka tas ir ērts veids kā pagarināt tos termiņus un visus tos, nu, uzzināt, nu, pajautāt tam bibliotēkām, jo tad nav jāiet uz to bibliotēku. Un tā ārā ir auksts diezgan, tā! Negribētos iet, tad varētu pajautāt! Nu, ja vajadzētu, es jau nesaku, ka man vajag!

Mod: Tad tas ir... Tas tā kā varētu mēģināt, šī te iespēja viņiem vairāk kaut ko piedāvāt...

7Z: Es domāju, ja jā!

Mod.: Cilvēkiem, kas nenāk, bet attālināti, kas tas varētu tā kā mēģināt kaut kā piesaistīt?

7Z: Nu, jā!

Mod.: Paldies, lūdzu, 6Z!

6Z: Jā! Es uzskatu, ka katrai bibliotēkai vajadzētu savu mājaslapu, kur varētu redzēt visu viņu grāmatu sarakstu un izvēlēties grāmatu pēc sev tās interesējošās jomas, piemēram, (es nezinu, ko man te teikt), nu es nezinu, ābeles, kaut vai. Un tur izrādītos grāmatas, kas ir saistītas ar konkrēto tēmu. Pēc tam, kā jau jūs teicāt, tas online, *šitas* te...

Mod.: Tiešsaistē pagarināt, tiešsaistes režīmā...

6Z: Jā, jā, jā! Es saprotu, bet... Un ar viņu sazinās, vai konkrētā grāmata ir, atrodas bibliotēkā, bet to jau var automātiski uztaisīt, lai tas viss jau ir redzams! Nu vai būs uz vietas vai nav uz vietas.

Mod.: Tad tev liekas, ka vajadzētu, kad ir tāds saraksts, kur uzreiz parādās konkrētas grāmatas, kas ir pieejamas?

6Z: Jā!

3M: Kāds bija jautājums?

Mod: Jautājums bija par to, ka es nosaucu dažādas šīs te iespējas, ko tā kā bibliotēkas šobrīd cenšas piedāvāt elektroniski informāciju, arī tie ir pakalpojumi, kurus var izmantot, nenākot nemaz uz bibliotēku, piemēram, var attālināti pagarināt grāmatu, uzrakstīt e-pastā vai *Skype* [<http://www.skype.com>], vai *čatā*, vai, piemēram, kaut kāda informācija, kas ir pieejama uzreiz jau apkopota. Principā, kuru jūs izmantojat, nenākot uz bibliotēku.

[1M kaut ko saka, bet pārējo diskusijas dalībnieku sačukstēšanās dēļ to nevar dzirdēt].

Mod.: 1M, droši saki, ko tu gribēji...

1M: Bibliotēkas Liepājā noteikti grūti pamanāmas. Kaut kāda zaļa māja, kaut kādā mājās stūrī, nu rūtis, piemēram. Viņas ir, viņš ir kaut kur iekšā, kaut kādā pagalmā jāiet cauri. Nu es nevaru pamanīt, nav nekādas reklāmas ārā, lieli burti, nekas tamlīdzīgs.

Mod.: Un tev liekas, ka nevajadzētu domāt tikai arī internetā par to savu skatu, piesaistīšanu, bet...

1M: Vispirms vajag padomāt par ārējo skatu, nevis par internetu, manuprāt.

Mod.: Paldies par viedokli! Lūdzu, 11M!

11M: Es arī tomēr atbalstu to, ka vajadzētu katrai savu mājaslapu. Tu vari uzzināt kādas grāmatas pieejamas vai par tavu tēmu ir vajadzīgs... Un bieži vien ir tā, ka tev no grāmatas vajag dabūt varbūt tikai kādas divus, trīs teikumus, uzzināt. Un tad vajadzētu tās bibliotēkas arī kā 1M teica, nu iekārtot ērtāk, varbūt, ka tu vari aiziet kā uz mājiņu vietu, nu apsēties, atrast, to, ko tev vajag un atdot grāmatas uzreiz atpakaļ, lai nav jāstaigā pa vairākām reizēm!

Mod.: Šobrīd to tev tā kā liekas, kad...

11M: Es nezinu, kā ir tagad. Es jau, nu atzišos, neesmu gājusi vairākus gadus. Bet, nu varbūt, ka vajadzētu apskatīties kā ir mainījies. Kad es gāju, tad nebija tādas iespējas. Kad bija nu vienkārši plaukti, grāmatas.

Mod.: Tu paņem apskaties un noliec atpakaļ, un pie tam tā apskatīšanās notiek ērtā vidē. Es pareizi sapratu?

11M: Nu, jā! Gribās to vidi tomēr tādu... Nu, kā...

Mod.: 2M vēlas ko teikt?

[Tiek uzrunāta, jo izskatās, ka ceļ roku. Tomēr uzrunāta noliedzoši purina galvu].

3M: Nu beidz turēt to roku!

Mod.: Varbūt, varbūt vēl kāds viedoklis par šo te jautājumu? Lūdzu, 1M!

1M: Es pēdējo reizi biju vasarā. Man vajadzēja atrast trīs teikumus. Es tad tur tajā klusajā zonā, kur vajadzēja būt, skanēja skaļa mūzika. Nevarēju neko palasīt. Jā!

Mod.: Tas bija kaut kad...?

1M: Nē, tas bija pirms gada!

Mod.: Lūdzu, 9Z!

9Z: Es domāju, ka bibliotēkās vajadzētu arī atsevišķākus iedalījumus. Lai man nav, lai es varētu sēdēt ar sava vecuma vienaudžiem, nevis ar kaut kādiem veciem pensionāriem.

Mod.: Nu tu domā tā kā bibliotēka atsevišķi pusaudžiem, jauniešiem un tad...

9Z: Arī, jā! Tāda jaunmodīgāka, nevis tāda tā kā veco laiku, astoņdesmito, tāda bibliotēka. Kā jau viņas te visas standartā ir, bet nu tāda, tāda mūsdienīgā!

1M: Man labāk patīk astoņdesmitgadīgākās...

9Z: Tāda pusi uz pusi! Es sēdēju, lasīšu, man sēdēs omītes, opīši, man, man nebūs interesanti! Es saku kā man ir!

Mod.: Paldies, 9Z! 1M tomēr teica, ka viņai patīk šīs te vecmodīgums.

1M: Jā, tur tā smarža, tie krēsli un viss...

10Z: Kompīšu smarža.

[Diskusijas dalībnieki smejas].

1M: Kad tu ieej tajā lasītavā, tur tāda interesanta smarža.

Mod.: Paldies par viedokli! Tad principā es jau te mēģināju vairākas reizes saukt tos pakalpojumus, kas attiecās uz kaut ko citu, nevis tikai atnācu paņemu grāmatu un aizgāju projām, bet uz šiem te, kas arī iesaista internetu... **Vai kaut ko no tā, jūs jau gan šeit arī teicāt, jūs varat attiecināt uz bibliotēkām, kuras zināt? Varbūt neapmeklējāt, bet kaut ko esat dzirdējuši no draugiem, vecākiem vai varbūt tiem vecākā gada gājuma cilvēkiem, kuri, jums liekas, ir tie aktīvākie bibliotēku lietotāji?** Lūdzu, 9Z?

9Z: Es dzirdēju no omes: „Ej nost, šodien bibliotēkā jaunas grāmatas!”

[Diskusijas dalībnieks tekstu saka teatrāli, pārējie sāk smieties].

9Z: Nopietni! Un, nē, nu, it kā viņa stāstīja interesanti, ka esot, bet mani vienalga tas nepārliecināja, ka man tomēr jāiet uz to bibliotēku.

10Z: Tava ome tā teica?

9Z: Jā!

Mod.: Paldies, varbūt kāds vēlas vēl kaut ko piebilst līdzīgi kā 9Z vai varbūt kādi citi viedokļi?

11M: Nē, es tikai redzu pēc saviem klasesbiedriem!

Mod.: Lūdzu, 11M.

11M: Nē, nu man klasesbiedrenes, viņas ļoti regulāri ņem bibliotēkās grāmatas un tad viņas tik saka, ka tur šodien tur tādas grāmatas un tad viņas atkal paņēma. Nu tas tā!

Mod.: Šajā brīdī atkal aizgāja saruna par grāmatām. Tas, ko es visu laiku cenšos no jums tā kā izdabūt, vai šī sfēra, kas iesaista vairāk internetu un elektroniskos resursus, vai kaut ko tādu ar bibliotēkām jūs saistāt? Vai esat manījuši, ka kaut kas tāds tiktu reāli darīts, piemēram, šī te iespēja uzrakstīt bibliotēkaram *Skype* [<http://www.skype.com>], vai *čatā*, vai...

[Diskusijas dalībnieki saucukstas savā starpā].

Mod.: 1M saka, ka tas ir garlaicīgāk nekā iet uz bibliotēku!

1M: Tas būtu baigi dīvaini – aizrakstīt bibliotēkai.

2M: Vai ne?

[Smieklī].

Mod.: 2M kādā ziņā tu domā, ka tas būtu dīvaini? Tas nesaistās kopā ar bibliotēku vai...

2M: Es nevaru iedomāties *Skype* [<http://www.skype.com>] kontaktus ar bibliotēku.

5M: *Skype* [<http://www.skype.com>] *čatot* ar bibliotēku!

[Smieklī].

2M: Es tiešām nevaru to iedomāties! Tas, tas būtu dīvaini! Tieši tā!

Mod.: Paldies, lūdzu, 6Z!

6Z: Bet viņa jau varbūt, jau tad savādāk tas atrastos. Tas *Skype* [<http://www.skype.com>], nevis *Skype* mājaslapā viņiem būtu, bet tas nebūtu *Skype* kā kontakts. Vienkārši automātiski, ieejot mājaslapā, rādās viņš ir online! Viss, uzraksti! Tas viss notiek tajā mājaslapā, nevis *Skype* vai kaut kur citur!

Mod.: Nu, *Skype* [<http://www.skype.com>] kā starpniekpalpojums!

6Z.: Nu, ja!

2M: Jā, jā, jā!

Mod.: Šeit arī bija... Tā kā 2M to iedomājās *čatot* tā kā stundu bez maz vai, tāpat kā ar draugiem, bet šaubos vai tam cilvēkam otrā pusē arī būtu laiks. Tas vairāk domāts no tā viedokļa, kad ir kaut kāds jautājums un jūs pajautājat, un jūs arī uzreiz to atbildi saņemat.

5M: Tā jau ar *čatu* nevar. Tur simts cilvēki uzrakstīs, kā tad tas bibliotēkars paspēs atbildēt. Kāds vēl nepacietīgs un uzrakstīs sliktus vārdus.

2M: Tieši tā!

Mod.: Lūdzu, 6Z!

6Z: Bet var jau uztaisīt reģistrāciju! *Šitie* te, kas rakstīt *čatā* iet un viskaut ko tamlīdzīgu, viņiem vienkārši būs slinkums reģistrēties. Un viss!

5M: Nebūs!

9Z: Es piekrītu 6Z, ka varētu piereģistrēties. Un arī personīgi tu aizsūti, tev ir, piemēram, dots arī termiņš, kad tu saņemsi atbildi. Lai viņam nav tev viss uzreiz jāatraksta, bet nu, piemēram, ieej trešdienā, tu uzraksti viņam, un tu zini, ka pēc div dienu, tev simtsprocentīgi būs atbilde klāt!

Mod.: Paldies par ieteikumu!

12M: Es domāju, ka vislabāk tad zvanīt pa telefonu vienkārši un parunāt ar to bibliotēkuru. Varbūt viņam pateikt pagarināt to laiku vai... Nevis tur rakstīt. Jau tur izskanēja, ka arī visādas rupjības var rakstīt, tad vienkārši piezvanīt un parunāt...

5M: Bet, piezvanot, arī var pateikt rupjības.

Mod.: Paldies, 2M!

2M: Es arī domāju, ka varētu reģistrēties. Nu, ja mājaslapa būtu. Un tāpat kā skolā *E-klase* [<http://www.e-klase.lv>], piemēram.

12M: Jā!

2M: Un tur rāda kādas grāmatas tur, nu, tev tieši tur termiņš liek. Un, ja tu esi nokavējis un neesi neko pagarinājis, viņš arī tev rāda katru dienu. Nu, tur, kur atzīmes, piemēram, tur viņš liek to cenu, cik tev būs jāmaksā. Vai nu piezīmes raksta kaut kādas, atgādinājumus. Kaut ko tādu!

Mod.: Paldies! Tiešām liekas interesants ieteikums, kas arī būtu realizējams. Lūdzu, 10Z!

10Z: Nē, nē, es grūbēju tieši līdzīgi teikt 2M!

Mod.: Par to, ka skaitās tā kā skaitītājs?

10Z: Nu, jā! Mums līdzīgi viedokļi!

9Z: Tev atnāks divi parādu piedzinēji!

12M: Un varētu arī izdarīt tā kā *E-klasē*, lai bibliotēkas varētu tur pierakstīties un kļūt populāras pusaudžu vidū. Varētu *E-klasē* arī ielikt... Kur var ielikt un paskatīties tur kādas grāmatas arī ir. Un jā, *E-klasē* [<http://www.e-klase.lv>] tieši, jo mēs visi apmeklējam *E-klasi*. Un jā, tāds lodziņš tur arī varētu parādīties un mums tas arī tā kā oooo, varbūt vajag paskatīties!

Mod.: Un, ja tas būtu atsevišķi jāiet uz bibliotēkas mājaslapu, tad!

12M: Jā, tas tāds būtu *E-klasē* [<http://www.e-klase.lv>] un varētu paskatīties bibliotēkā kāda ir grāmatu izvēle, izvērtēt.

Mod.: Bet, ja šis pats būtu pieejams, nevis ar *E-klases* [<http://www.e-klase.lv>] starpniecību, bet caur bibliotēkas mājaslapu...

12M: Es domāju, ka *E-klasē* [<http://www.e-klase.lv>] būtu labāk! Pusaudžu starpā *E-klasē*...

4M: Ko tad darītu pensionāri?

Mod.: 4M!

4M: Es domāju, ka nevajag tur reģistrēties tajā... Nu, vajag reģistrēties, bet vienkārši to numuriņu savu, nevis: vārds, uzvārds. Un tad katrs var ieiet ar savu lasītāja kartes numuru. Tas būtu daudz ātrāk, vieglāk un visiem ērtāk.

Mod.: Lūdzu, 3M!

3M: Man liekas, ka tajā bibliotēkas mājaslapā... Es domāju, ka tur neviens īpaši neietu!

2M: Jā!

3M: Ko? Vai tev liekas, ka tur ietu bibliotēkas...

2M: Speciāli kaut ko...

3M: Neietu, taču nemeklētu kaut kādu bibliotēku. Jā un es labāk domāju, ka labāk būtu tomēr kaut kādā populārākā vietā, tur kaut kāda reklāma vai kaut ko tādu.

Mod.: Paldies! 6Z!

6Z: Ar to mājaslapu ir tā: es nesaprotu jēgu viņu sasaistīt ar kaut kādu *E-klases* [<http://www.e-klase.lv>] ideju. Pirmkārt, tas būs šausmīgi dārgi, tie visi dati būtu jāglabā. Un tam tiešām ir jēga? Es uzskatu vienkārši viena mājaslapa, visu grāmatu saraksts, tur tas online *šitas* te ar ko var parunāt un viss! Vairāk arī nekas!

12M: Bet es tieši nepiekrītu! Nevis tā, ka mēs speciāli tur iesim kaut ko caur vebsaitu [no angļu val. *website* – tīmekļa vietne] skatīties, kas tur tajā bibliotēkā, bet, kad mēs ejam *E-klasē* [<http://www.e-klase.lv>], tad mēs uzreiz varam apskatīties.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 5M!

5M: Manuprāt, visērtāk būtu *Tviterī* [<https://twitter.com>] vienkārši profils, jo tur visbiežāk cilvēki sēž, pierēģistrējās. Varētu izlasīt, sekot un izlasīt jaunumus kas ir.

Mod.: Es vēl ļaustu par šo jautājumu izteikties 9Z, kam bija roka pacelta gaisā un tad mēs pāriesim pie nākamās tēmas. Lūdzu, 9Z!

9Z: Es domāju, ka reģistrējoties, varētu būt tāda aptauja tieši. Nu, pieņemsim, kādas grāmatas tev tieši patīk un tā, es atzīmēju nu visādas tādas grāmatas, un tieši tās grāmatas tev arī piedāvā. Tātad tu kādu dienu ieej, galīgi gribētos palasīt (kaut gan tā man nebūs nekad), bet nu, jā, un man sūta vienkārši tās nu...

[Dalībnieki smejas].

Mod.: Pa tēmām!

9Z: Nu, ja, nu pa to tēmu tieši tādas grāmatas, kādas man vajag, nevis kaut kādas atkal omīšu, opīšu grāmatas!

[Dalībnieki smejas].

2M: Es nepiekrītu 12M viedoklim, par to, ka *E-klasē* [<http://www.e-klase.lv>] vajadzētu, jo, piemēram, mūsu klase *E-klasē* neiet.

3M: Jā!

9Z: Mūsējā ar ne!

2M: Mums...

3M: Man mamma nesaka paroli!

[Dalībnieki smejas].

2M: Un, jā, es domāju, ka atsevišķa adrese būtu daudz labāka. Nu, es domāju, ka tā arī būtu ērtāka, tāpēc, ka *E-klasē* [<http://www.e-klase.lv>] var arī kaut kas nočakarēties un tu nevari aiziet tur, uz to adresi visu uzzināt. Kā arī par to *Tviterī* [<https://twitter.com>] – tā ir laba doma, bet tas jau būtu labums tikai tiem, kas tur ir reģistrējušies. Ne jau visi ir reģistrējušies!

4M: Pensionāri jau nav reģistrējušies!

Mod.: Paldies, ļausim vēl 6Z izteikties!

6Z: Runājot par mājaslapu, viņas popularitāti...

[Sāk smieties gan 6Z, gan citi diskusijas dalībnieki].

Mod.: Lūdzu, ievērosim, mazliet vēl pacietīsimies, drīz jau diskusijai būs pienācis gals! Lūdzu, mazliet vēl!

6Z: Labi!

[Turpina smieties].

10Z: Ļoti labi! Piekrītu 6Z viedoklim!

Mod.: Nākamais temats, kas ir saistīts principā ar šo pašu. Es iepriekš paskatījos, kādas no šīm te aktivitātēm, kas saistītas ar internetu, ar sociālajiem tīkliem un šāda te veida aktivitātēm, veic Liepājas bibliotēkas. Es, piemēram, atradu, ka bibliotēka *Varavīksne*, pieļauju, ka daži no jums varbūt zina, varbūt nezina...

7Z: Es viņiem biju parādā!

Mod.: ***Varavīksne atrodas Liepājas Olimpiskajā centrā. Šī te bibliotēka veido un uztur kontu Draugiem.lv*** [<http://www.draugiem.lv>], **un, ko viņi tur dara: viņi ievieto aktuālo informāciju par bibliotēkas pasākumiem, tāpat arī izstāžu, citu pasākumu fotogrāfijas, kā arī jaunāko grāmatu attēlus. Vai kāds šo te aktivitāti bija pamanījis?**

[Pauze. Auditorijā atskan divi „Nē!”].

Mod.: Bet varbūt varat... Lūdzu, 6Z!

6Z: Es tieši gribēju teikt, ka viņiem jāizveido [atkal sāk smieties]. Jāizveido kaut kādi *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>] [nepabeidz domu, jo sāk smieties, citi dalībnieki piebiedrojas].

Mod.: Varbūt 5 minūšu pauze, nomierināties un turpinām diskusiju!

2M, 4M, 5M: Viss, turpinām!

Mod.: Tu vēlējies teikt, ka tas tā kā...

6Z: Nē, es vēlāk!

Mod.: Ka tas būtu vajadzīgs, tu gribēji šāda te veida ierosinājumu izteikt, ka *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] jāiet?

6Z: Kaut ko līdzīgu es gribēju teikt!

Mod.: Katrā ziņā tu atbalstītu šādu iniciatīvu?

6Z: Jā!

Mod.: Varbūt vēl kāds cits viedoklis par šo te? Vai jūs vērtējat, ka tas ir vajadzīgs vai tas nav vajadzīgs?

[Nav viedokļu].

Mod.: Tad šobrīd pēdējais jautājums – it kā jau kaut ko no šī jūs esat teikuši, bet varbūt varat tiešām saņemt pēdējos spēkus un atbildēt uz jautājumu: „**Vai spējat sevi iedomāties nākotnē kā bibliotēku lietotājus?**”, domājot gan par tuvāko nākotni, gan to nākotni, kas gaidāma pēc desmit, divdesmit gadiem. Lūdzu, 2M!

2M: Nu, es domāju, ka jā! Es varētu sevi iedomāties kā nākotnē kā bibliotēk... kā bibliotēkas apmeklēt... [Sāk smieties].

9Z: Davai, runājam!

2M: Jā, jo, manuprāt, pēc dažiem gadiem viņa būs daudz vairāk attīstījies un viņa būs daudz mūsdienīgāka. Arī es vēl domāju, ka viņa uzklūs daudz cilvēku viedokļus un tad būs tieši tā, kā vajag!

Mod.: Paldies, lūdzu, 3M!

3M: Es tieši domāju, ka es vēl joprojām neapmeklēšu bibliotēku, tāpēc ka es tāpat internetā atradīšu visu nepieciešamo informāciju, ko man vajadzēs. Nu, es tā vismaz ceru, un jā, es neapmeklēšu bibliotēku!

Mod.: Paldies! Lūdzu, 4M!

4M: Manuprāt... [Sāk smieties.] Nu, labi runā tu!

Mod.: 5M vēlas izteikties, lūdzu 5M!

5M: Jā, es varētu būt bibliotēkas apmeklētāja, tāpēc... Ja būtu grāmatas, kas būtu piesaistošas tālākai profesijai, jo tur būtu daudz vairāk informācijas nekā internetā.

Mod.: Paldies, vai 4M vēlas teikt savu viedokli?

4M: Es, ja godīgi nevaru iedomāties, ka es iešu uz bibliotēku.

3M: Tas pats, kas man.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 9Z!

9Z: Es domāju, ka man tagad tā nebūs, bet nu uz tiem gadiem astoņdesmit, es domāju jā! Man vairs nebūs spēks spiest tos taustiņus un pelītes, es vienkārši atšķiršu grāmatu un lasīšu.

Mod.: Lūdzu, 10Z!

10Z: Nu, tuvāko gadu laikā es domāju, ka es neiešu uz bibliotēku, tikai intereses pēc apskatīties, kā tur viss mainījies, bet nu pēc gadiem desmit, divdesmit jau varbūt. Tad, kad jau būšu nobriedušāks un tā!

Mod.: Paldies, 7Z!

7Z: Pēc desmit, divdesmit gadiem neiešu uz bibliotēku, bet, nu avīzes un tādas lasīšu gan!

4M: Tādus es lasu!

3M: Tādus jā!

Mod.: Lūdzu, 6Z!

6Z: Lai arī cik moderna tā bibliotēka būtu pēc tiem, kaut vai trīsdesmit gadiem, es domāju es vienalga neiešu. Internets paliks vēl plašāks, viņam būs vēl vairāk informācijas uzkrātas, un viss būs tur.

Mod.: Lūdzu, 9Z!

9Z: Es domāju jāmaina vispār nosaukums, „bibliotēka” vārds nekam neder! Tā arī reāli sanāk, man, pasakot vārdu bibliotēka – ā, nu, grāmatas, viss: omītes, opīši! A, ja man pateiktu kādu citu vārdu, mani interesētu!

Mod.: Paldies, lūdzu, 11M!

11M: Es atkal domāju, ka es vēl noteikti aiziešu uz bibliotēku. Tagad arvien vairāk sāk parādīties protesti pret internetu. Par to, kad, nu, tiek tās pirātu mājaslapas veidotas, un es domāju bibliotēkas, tā ir, ka viņas attīstīsies, un viņas arī attīstās. Kad vēlāk studijās, es domāju, ka būs vajadzīgas viņas. Vismaz man!

Mod.: Paldies, lūdzu, 1M!

1M: Varbūt pēc trīsdesmit, četrdesmit gadiem bibliotēkā vairs nebūs grāmatas, bet būs ai-padi [no angļu val. *iPod* – kompānijas *Apple* portatīvo mediju atskaņotāju zīmols]. Un tur iekšā varēs skatīties daudz interesantas grāmatas. Tad jau visiem būs interesanti!

Mod.: 9Z ir viedoklis?

9Z: Šis viedoklis ir galīgi neizdevīgs priekš mūsdienām, es netaisos maksāt savu naudu par kaut kādiem ai-padiem, kuru es vispār neizmantoju.

1M: Kāpēc tev jāmaksā?

9Z: Bet kurš tad maksās?

1M: Nu, tava bibliot...

9Z: Valsts, kam mēs maksājam? – Valstij!

6Z: Tu maksāsi!

9Z: Nu, bet par turpmākajiem gadiem!

Mod.: Varbūt kāds vēl kaut ko vēlas teikt, varbūt izmantot iespēju noslēgt šo diskusiju? Katrā ziņā paldies par jūsu viedokļiem! Principā tie jautājumi, kas bija sagatavoti, ir izskanējuši. Tiešām ir prieks par jūsu aktivitāti, par to, ka nevajadzēja jūs skubināt un ka jūs arī, manuprāt, jutāties brīvi un paudāt savas īstās domas. Jūs tagad mājāt ar galvām, tā, ka tiešām – paldies! Katrā ziņā, ja šo te kopsavilkumu veido, tad es jutu to viedokli, ka jūs uz bibliotēkām šobrīd skatāties, ka tā kā tomēr īsti tas nav šajā brīdī priekš jums...

9Z: Ja!

Mod.: Daži pieļauj iespēju, ka tā kā nākotnē tās varētu izmantot vairāk nekā šobrīd...

9Z: Ja!

Mod.: Ja atceramies to diskusijas sākumu par internetu, tad tas viedoklis, kāds man likās dominēja, ka jūs šis te internets tā kā savā ziņā ievēl tajā izmantošanā un ka jūs tā kā vēlētos ierobežot interneta izmantošanas laiku, bet kaut kā ne vienmēr sanāk.

[Daži purina ar galvām].

Mod.: Tad... /Apsver domu uzdot vēl kādu jautājumu, lai noskaidrotu vai diskusijas dalībnieki šim secinājumam nepiekrīt, bet, tad izlem laika trūkumu dēļ, turpināt noslēgt diskusiju/. Labi!

/Smieklī dalībnieku vidū/.

1M: Neviens neprotē, ka tā nav!

Mod.: Paldies vēlreiz! Jūsu teiktais noteikti tiks ņemts vērā un tas palīdzēs tālākā pētījumā. Varbūt kāds vēl grib teikt kaut ko, varbūt saistībā ar šo tēmu vai kādi komentāri, ierosinājumi?

9Z: Viss jātaisa modernāks, mūsdienīgai... Atsevišķi nodaļējumi: veciem, jauniem! Tas arī viss!

/Dalībnieki smejas. Turpmākās domas izsaka jokojojot/.

5M: Un braucošas grīdas.

9Z: Ne pārāk uzbāzīgi!

5M: Vasarā jāstaigā ar plikām kājām.

6Z: Lai vēl cilvēki sāk lidot, ja?

/Smieklī dalībnieku vidū/.

Mod.: Paldies! 1M vēl ir ko teikt, lūdzu!

1M: Tiem bērniem, kas tagad maziņi, viņiem būs vēl grūtāk atteikties no interneta, tāpēc ka mēs jau reāli internetu sākām izmantot no, es nezinu, pieci gadi, nu, kad parādījās datori Latvijā tajā laikā. Bērniem, viņiem jau no, viņi jau no, tur no gadiņa spēlē spēles internetā.

/Trīs diskusijas dalībnieces sāk vienlaicīgi izteikties par šo jautājumu, piekrītot izteiktajam viedoklim./ Jā, mans brālis... [...] Četri gadiņi [...].

9Z: Es domāju tagad turpmākajos gados jaundzimušie, viņi nepieradīs pie mūsu tehnoloģijām, un vispār neviens tad vispār tur neies /domātas bibliotēkas/.

6Z: Ko?

/Smieklī diskusijas dalībnieku vidū/.

7Z: Tā jau arī ir!

9Z: Nu, pieņemsim trīs gadi: mums te ir vienkārši kaut kādas, te nezinu, galaktikas bibliotēkas, kuras pat nesaprot mūsdienu visi *šitie* te... Bet nu reāli, nu piedzimst... Kā, kā, lai es iemācos, man ir diezgan ilgi jāmācās, lai tikai normāli palasītu grāmatu.

4M: Es neko nesaprotu!

3M: Es arī ne!

10Z: Neviens neko...!

/Smieklī diskusijas dalībnieku vidū/.

6Z: Gada viedoklis!

Mod.: Diskusija ir bijusi gana auglīga un tiešām vēlos jums teikt paldies, ka atradāt laiku, ieradāties un vēl jo vairāk, ka jūs arī aktīvi diskutējāt! Tiešām paldies un veiksmi tālākajās skolas gaitās!

Fokusgrupu diskusijas (2) audioieraksta transkripcija

Diskusijas ilgums: 56 minūtes

Diskusijas dalībnieku skaits: 11 (5 meitenes un 6 zēni)

Apzīmējumi

Pasvītrojums – lai izceltu stāstītāja uzsvērtus vārdus vai frāzes

() – stāstītāja paskaidrojumi, kas izdalās no pārējā stāstījuma

[] – vārdi vai frāzes, kas nepieciešami jēgas saprašanai

[..] – izlaidumi tekstā

[/] – lai skaidrotu vārdu nozīmi, stāstītāja žestus vai emocijas

... – nepabeigti teikumi

Mod.: Tātad īsa vēl instrukcija par to, kā diskusija notiks. Būs tā, ka es uzdošu jautājumus. Pirmais jautājums būs tāds, uz kuru jūs atbildēsiet visi pēc kārtas. Tad uz nākamajiem jautājumiem ceru, ka būsiet aktīvi, celsiet rokas un tad es jums došu vārdu, tiem, kas būs aktīvi. Ja šāda aktivitāte nebūs, tad kādu no jums vienkārši pieteikšu. Tātad, pirmais jautājums – uz to jūs atbildēsiet visi un uz pārējiem tad pēc jūsu aktivitātes. Vēl būtu lūgums runāt pa vienam un arī nesačukstēties, jo tajā brīdī varbūt liekas, ka to nevar dzirdēt, bet patiesībā tad, kad pēc tam klausās to ierakstu, visu sačukstēšanos ļoti labi var dzirdēt. Tad arī šāds te lūgums, ko ievērot. Noteikti atceraties, ka jūs esat eksperti. Gaidām jūsu patiesās domas, un arī cienīsim viens otra viedokli. Un arī jūsu viedoklis tiks ņemts vērā, un cienīts. Tātad šajā brīdī mēs varētu sākt diskusiju. Tas pirmais iesildīšanās jautājums būtu tāds, kad jūs arī sākamā, pirms sākat runāt, nosaucat savu vārdu un arī pasakiet, kur parasti jūs vispirms meklējat informāciju dažādās situācijās. Nu, piemēram, jāraksta referāts vai vajag noskaidrot atbildi uz kādu jautājumu vai faktu. Tātad, sāksim ar jums, no šīs puses. **Vārds un kur tu parasti vispirms meklē informāciju?**

1Z: Mani sauc 1Z, un visvairāk meklēju internetā.

Mod.: Tālāk, lūdzu!

2M: Mani sauc 2M. Es arī visvairāk meklēju informāciju internetā.

3Z: Mani sauc 3Z, un es arī meklēju internetā.

4M: Mani sauc 4M, un es arī meklēju informāciju internetā.

5Z: Mani sauc 5Z. Es arī meklēju informāciju internetā.

6Z: Mani sauc 6Z. Es arī meklēju informāciju internetā.

7Z: Mani sauc 7Z. Es meklēju informāciju grāmatās.

8M: Mani sauc 8M. Parasti es meklēju internetā un grāmatās.

9M: Mani sauc 9M, un es pārsvarā meklēju informāciju internetā.

10M: Mani sauc 10M. Informāciju meklēju gan internetā, gan grāmatās.

11Z: Mani sauc 11Z. Informāciju meklēju tikai internetā.

Mod.: Paldies par viedokļiem! Man prieks, ka ieskanējās (kaut kad, kad mēs tikām tai galā, manuprāt no 6Z), ka ieskanējās arī mazliet cita atbilde. Man prieks, ka esat drosmīgi paust arī citus viedokļus, nevis to, kas dominē. Bet katrā ziņā pēc jūsu atbildēm, tad tas galvenais resurss, kur jūs meklējat informāciju, vispirms bija internets. Es varbūt gribētu lūgt padomāt, lai arī daži no jums teica, bet padomāt visiem, tad **kādos brīžos jūs izmantojat tos resursus, kas ir ārpus interneta. Tos drukātos jeb iespīstos resursus. Tos, kurus var paņemt rokās, pataustīt, pāršķirstīt jeb šie te biežākie piemēri (arī citi jau no jums teica): grāmatas, žurnāli.** Tātad, kādām vajadzībām jūs izmantojat šos, kas (tā kā es sapratu) bija ne tie paši populārākie. Vismaz pēc jūsu kopējām grupas atbildēm. Lūdzu, vai kāds būtu gatavs izteikties? Varbūt kāds no tiem, kas teica, ka izmanto grāmatas. Manuprāt, 6Z bija pirmais, kurš teica [6Z nepiekrītot purina galvu] vai tas bija 5Z, kurš teica, kad... [arī 5Z purina galvu]?

8M: 7Z!

Mod.: Es atvainojos! Jā, 7Z bija tas pirmais, kurš teica, ka viņš tomēr arī meklē grāmatās informāciju. Tad kādos gadījumos, tas ir visos gadījumos tu vispirms meklē grāmatās?

7Z: Nē!

Mod.: Tieši kad, kad ir tā robeža, kad tu skaties internetā?

7Z: Tad, kad internetā nav tās atbildes.

Mod.: Vispirms tomēr tu meklē internetā, ja? Un pēc tam, ja internetā īsti nevar atrast to, kas vajadzīgs, tad tu meklē grāmatās?

7Z: Jā!

Mod.: Un tās grāmatas tev ir pieejamas tā kā mājās...

7Z: Bibliotēkā!

Mod.: Tu ej uz bibliotēku?

7Z: Jā!

Mod.: Varbūt kāds vēl varētu padalīties? Jā, lūdzu, 5Z!

5Z: Literārās visādas pasakas un tā tālāk internetā nemeklēju.

Mod.: Tās tu uzreiz grāmatās, ja?

5Z: Uz bibliotēku uzreiz eju!

Mod.: Jā! Vēl kāds? Jo, manuprāt, bija arī citi, kas teica... arī tie, kas teica, ka internetā vispirms meklē, varbūt esat arī atcerējušies tos brīžus, kad jūs meklējāt grāmatās, žurnālos, vai citos resursos ārpus interneta, un arī varat padalīties savā pieredzē!

1Z: *Ķīmijā, fizikā* papildinformāciju!

Mod.: 1Z saka, ka *ķīmijā, fizikā*! Grāmatās, ja (tu meklē *ķīmijas, fizikas* informāciju)?

1Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, varbūt vēl kāds vēlas ko piebilst? *[Klusums]*. Manuprāt, šajā pusē jūs teicāt, šeit bija tas viedoklis, kad parādījās arvien biežāk papildus internetam grāmatas. 8M, manuprāt, arī atbildēja, jā *[8M piekrītot pamāj]*, ka viņa meklē grāmatās. Tad kāda ir tā atšķirība, kad tu meklē informāciju grāmatās un kad tomēr internetā?

8M: Piemēram, par literatūru internetā tik daudz nav, un tad nākas meklēt grāmatās.

Mod.: Tas tā kā par literatūru, tie ir paši teksti? Tā kā pasakas šeit jau izskanēja...

8M: Jā!

Mod.: Tā kā lasāmie gabali, ja?

8M: Jā!

Mod.: Bet, ja ir kaut kāda faktiskā informācija, kur kaut kādi fakti, kaut kas...

8M: Tas ir internetā. Tā faktiskā. Bet tā kā lasāmā, tas viss nav internetā.

Mod.: Skaidrs, jā! Varbūt vēl kāds viedoklis? Labi, tad pāriesim pie nākamā jautājuma! Es gribētu dzirdēt no jums atbildes, ja ir tāda situācija, kad informācija ir pieejama dažādos formātos. Nu, piemēram, ir šis te teksts, kuru var lasīt, tad ir arī informācija video formātā, klausāmā informācija audio formātā. Katrā ziņā, kuram no šiem te formātiem jūs dotu priekšroku. **Tā tad ir teksts, attēli, video un klausāmā audio informācija. Ja visa šī informācija ir pieejama par kādu tēmu, kura ir tā pirmā, ko jūs vēlētos izmantot?** Lūdzu, 5Z!

5Z: Audio!

Mod.: Un arī varbūt vari uzreiz pamatot vai padalīties, kāpēc tieši audio!

5Z: Nu, tāpēc, ka tas ir vieglāk un nevajag baigi pūlēties, lasot no ekrāna. To visu garo tekstu var vienkārši noklausīties.

Mod.: Tu jau minēji to vārdu „ekrāns”, tad sanāk parasti tad, kad tu lasi, tu lasi tā kā no datorekrāna, nevis grāmatu, kas ir iespiesta. Tā tu to biji domājis?

5Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, 7Z!

7Z: *[Smejas]*.

Mod.: Man likās, ka tu vēlies kaut ko teikt. Šis jautājums, jums jau ir piedāvāti varianti. Tā tad, kurš ir tas vispieņemamākais jums, ja ir pieejama informācija dažādos veidos.

7Z: Nezinu!

Mod.: Vai tad tiešām ir vienāda, ja ir, pieņemsim, tagad iedomājieties noliktu jums priekšā grāmatu – teksta informāciju, tad jums būtu pieejama tehnika, kur līdzīgu informāciju varētu noskatīties video materiāla veidā, tad būtu – tikai klausīties un būtu arī šī te informācija attēlu veidā. Kam jūs dotu priekšroku? Lūdzu, 5Z!

5Z: Tur jāskatās pēc situācijas. Ja jāpilda kādu referātu vai projektu, tad es ņemtu tekstus un attēlus.

Mod.: Tā kā apvienotu divus veidus?

5Z: Jā! Bet, ja kaut kādu atstāstīt tekstu vai aprakstu, tad audio grāmatas ņemtu.

Mod.: Paldies, 3Z, lūdzu!

3Z: Jā, es arī pēc tēmas. Ja es gribētu par *[pauze]* ... Un arī pēc situācijas, ja negribētos skatīties, tad es varētu vienkārši noklausīties, vai arī to, par – uz telefona austiņās, kad kaut kur ej, noklausīties. Tā, lai ekonomētu laiku arī un jā.

Mod.: Tad sanāk, ja es pareizi sapratu, ka tevi ietekmētu kaut kādi blakus apstākļi, vai tev tajā brīdī kaut kur jādodas citur, un arī zināmā mērā garastāvoklis varētu būt tā kā ietekmējošs faktors.

3Z: Jā, bet tā vairāk audio.

Mod.: Jā, tomēr audio. Lūdzu, citi viedokļi!

[Klusums].

Mod.: Varbūt, lai jūs kaut kā iekustinātu, tad es vienkārši došu, ja jūs neceļat rokas, tad es došu vārdu kādam no jums. Varbūt 9M var padalīties šajās domās par šo te jautājumu. Es varbūt atkārtošu *[9M mīmika pauzē, ka jautājumu nevajag atkārtot]*, vai jautājums ir skaidrs?

9M: Jā, ir skaidrs, un visvairāk es dodu priekšroku tekstam, jo tad vairāk var izlasīt un es vairāk saprotu no teksta. Vari paņemt to, ko tev vajag un nelasīt to, ko nevajag. Nu, jā!

Mod.: Paldies! Lūdzu, 10M!

10M: Es arī izvēlētos tekstu, grāmatu tekstu. Tad vienkārši vieglāk. Tu paņem to grāmatu, tu redzi, ko tu gribi, ko negribi lasīt. Tā, es nezinu.

Mod.: 11Z es redzu māj ar galvu. Lūdzu, tavas domas!

11Z: Es priekšroku dotu audio, jo nevajag piepūlēties lasīt, skatīties, vienkārši – klausies.

Mod.: Tas ir tā kā paralēli, tu centies apvienot ar kaut ko citu to klausīšanos vai, ja klausies, tad koncentrējies tikai uz to, ka klausies?

11Z: Var arī ar attēliem. Tas arī tā.

Mod.: Es domāju arī ar kaut kādu citu darbošanos.

11Z: Arī, jā!

Mod.: Arī, ja? Tas ļauj divas lietas vienlaicīgi...

11Z: Jā!

Mod.: Varbūt 2M varētu pastāstīt savas domas?

2M: Es dodu priekšroku audio, jo es uzskatu, ka tā būtu visvieglāk uztvert domu. Klausoties.

Mod.: 4M varbūt arī varētu šajā jautājumā izteikties?

4M: Es dodu priekšroku grāmatām. Tur var atrast vairāk informācijas, jo audio visu nepastāsta līdz galam.

Mod.: 6Z!

6Z: Es arī dodu priekšroku grāmatām, jo vieglāk būtu atcerēties, lasot nekā noklausoties.

Mod.: 1Z, lūdzu!

1Z: Laikam tomēr arī grāmatām.

Mod.: Manuprāt, būšu gandrīz visiem paprasījusi. Vēl tikai 8M lūgums pastāstīt savu viedokli!

8M: Es dodu priekšroku tekstam, tāpēc ka man vismaz vieglāk ir uztver domu lasot.

9M: Jā!

8M: Nevis klausoties! Tad es vismaz saprotu par ko tur ir, jo klausoties es, piemēram, nepievēršu tam visam uzmanību un tā!

5Z: Tas jau ir atšķirīgs no cilvēka!

Mod.: Labi, tad paldies par viedokļiem! Pāriesim pie nākamā jautājuma, un **pamēģiniet tagad atsaukt atmiņā tos brīžus, kad jūs izmantojāt tieši datoru, internetu un pildāt kādu no skolas uzdevumiem. Vai šajā brīdī, kamēr jūs pildāt skolas uzdevumus, jūs tajā brīdī darāt arī kaut ko citu?** Nu, piemēram, ieejat savā e-pastā, lasāt e-pastu, *čatojat*, varbūt izmantojat *Skype* [<http://www.skype.com>], klausāties mūziku, varbūt fonā skan televizors. Katrā ziņā šeit iespējas ir ļoti plašas, šie bija tikai daži piemēri. Galvenais, ko jūs varētu pastāstīt, vai tajā brīdī, kad jūs pildāt mājasdarbu pie datora, jūs darāt arī kaut ko citu? Vai es varu dot vārdu 9M...

9M: Jā!

Mod.: Jo man likās, ka tev ir ko teikt!

9M: Parasti ir tā, kad es pildu mājasdarbus un meklēju informāciju internetā, man fonā skan mūzika vai televizors, un tad es ik pa laikam ieeju *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] vai kādos citos interneta portālos. Tad tā!

Mod.: Tu tā kā apvieno un dali to uzmanību?

9M: Jā!

Mod.: Un kā tev izdodas?

9M: Nu, man izdodas! Es parasti koncentrējos tam, ko es daru.

Mod.: Tad sanāk, ka darbs ir izdarīts un arī paralēli arī kaut kas cits (tā kā priekš sevis vairāk)?

9M: Jā!

Mod.: 8M varbūt varētu savas domas pateikt?

8M: Nu, kad, pildot darbus pie datora, tas visbiežāk es sarakstos *Skype* [<http://www.skype.com>]. Tad es ļoti, tā kā... Es beidzu koncentrēties uzreiz uz pašu darbu, bet uz kaut kādām citām lietām, bet, jā, skan mūzika parasti fonā. Tas ļoti. Es nezinu, vismaz man, tas tā kā palīdz strādāt, bet tajā pašā laikā es koncentrējos jau uz citām lietām nevis uz to darbu, kas man ir jāpilda. Un, jā!

Mod.: Es saprotu, ka tevi novirza kaut kādā brīdī. Un kā tad tev izdodas to darbu pabeigt? Vai citreiz sanāk, ka viens vai otrs cieš no šiem te darbiem, ko tu dari?

8M: Nu, [gara pauze] parasti es to darbu nepabeidzu, ja godīgi!

[Smieklī diskusijas dalībnieku vidū].

8M: Nē, nu es parasti iesāku viņus, esmu līdz pusei, tad man apnīk, tad es atrodu jaunas nodarbes tur. Tur ieiet internetā, tur kaut ko uzrakstīt, un tad kaut kad vakarpusē es atceros par to darbu. Tad, nu, ai, nu nekas! Pabeigšu kaut kad vēlāk! Un tā vienmēr ir!

Mod.: Un tad vēlāk arī pabeidz?

8M: Nē!

Mod.: Sanāk, ka beigās viņš ir tā kā...

8M: Viņš paliek novārtā vienkārši.

Mod.: Lūdzu, varbūt vēl kāds vēlas teikt savu viedokli?

[Klusums].

Mod.: Tad es atkal jums došu vārdu. Lūdzu, 3Z!

3Z: Es vienkārši, ja pildu mājasdarbus, tad es nepievēršu uzmanību ne mūzikai, ne televizoram. Un dažreiz tikai *Skypā* [<http://www.skype.com>].

Mod.: Tu teici, ka tu nepievērs uzmanību, tas nozīmē, ka viņi tur skan, tu viņus nedzirdi vai vienkārši nemaz nekas neskan fonā?

3Z: Nē, ja skan, tad es tāpat varu mierīgi pildīt mājasdarbus. Man...

Mod.: Tā kā spēj atslēgties un tu nedzirdi, vai tu dzirdi un vienkārši spēj koncentrēties...

3Z: Dzirdu un vienkārši spēju koncentrēties.

Mod.: Paldies! Un kā ir ar pārējiem?

[Klusums].

Mod.: 4M, lūdzu!

4M: Kad es parasti pildu mājasdarbus, tad man mūzikas skan, bet es varu koncentrēties. Es izpildu līdz galam.

Mod.: 5Z, lūdzu!

5Z: Kad es pildu mājasdarbus, man skan gan mūzika, televizors fonā, sēžu portālos un runāju pa *Skype* [<http://www.skype.com>].

Mod.: Kā tev sanāk tik daudz darbus tā kā vienlaicīgi darot vai apmēram vienā laikā?

5Z: Nū, ja nesarakstoties un *nečatot*, tad mierīgi! Pa *Skype* [<http://www.skype.com>] tur jau nevajag kaut ko pūlēties!

Mod.: Bet, ja tomēr saraksties?

5Z: Nē, es nesarakstos! Es vairāk runāju pa *Skype* [<http://www.skype.com>]. *Čatoju* es tikai, kad kāds... sociālajos saitēs [no angļu val. *site* – vietne].

Mod.: Tad tev tā kā izdodās, ja?

5Z: Jā, mūzika man drīzāk palīdz nekā traucē.

Mod.: Lūdzu, 2M!

2M: Man parasti ir tā, ka man fonā skan mūzika un reizēm arī, ka es sarakstos *Skype* [<http://www.skype.com/>]. Bet man tas netraucē. Es viegli varu koncentrēties uz mājasdarbu.

Mod.: Jā, paldies! 1Z, lūdzu!

1Z: Man parasti mūzika un televizors. Visbiežāk. Televizors nedaudz novērš, bet mūzika – nē!

Mod.: Paldies! 10M, lūdzu, savas domas varbūt varētu pateikt?

10M: Man dažreiz iet televizors fonā, dažreiz – mūzika, bet, nu, pārsvarā iet mūzika fonā. Dažreiz vēl arī *Skype* [<http://www.skype.com/>], bet, nu, to visu galveno domu es lieku uz to mājasdarbu.

Mod.: Lūdzu, 11Z!

11Z: Vienmēr fonā ir mūzika. Mani tas relaksē un izklaidē, un netraucē nekādiem mājasdarbiem.

Mod.: Paldies, 7Z, lūdzu!

7Z: Kad es pildu mājasdarbus, es parasti *čatoju* ar draugiem, klausos mūziku un man tas netraucē.

Mod.: Iepriekš *čats* tika minēts tā kā vien no tiem veidiem, kas varētu novirzīt, bet tavā gadījumā tev veiksmīgi izdodas, ja? [*7Z piekrītoši pamāj*].

Mod.: Manuprāt, paprasīju visiem, varbūt kādu izlaidu, varbūt kāds... 6Z smaida, 6Z varbūt vēlas ko teikt?

6Z: Es parasti tikai mācos, kad kaut ko daru pie datora.

Mod.: Tā ir tāda apzināta apzināta tava izvēle?

6Z: Nu, jā, es neko citu nedaru. Es izpildu mājasdarbus un tad tikai daru kaut ko citu.

Mod.: Tev tā kā ir tāda sava stratēģija, ka tā tev sanāk veiksmīgāk, arī laiku iekonomēt.

6Z: Ātrāk, vismaz!

Mod.: Jā, un tad pēc tam ir tās pārējās aktivitātes, ja?

6Z: Jā!

Mod.: Paldies! Kopējais priekšstats ir apmēram skaidrs no jūsu atbildēm. Un tagad es gribēju pajautāt, vai **jūs spējat iedomāties savu dzīvi bez interneta un tajos brīžos, kad tas nav pieejams, vai jūs izjūtat, ka internets jums pietrūkst?**

6Z māj ar galvu, nē, drīzāk krata ar galvu, lūdzu!

6Z: Nē, es tā... Būtu ļoti grūti!

Mod.: Ja tā kā nogrieztu nost internetu?

6Z: Jā!

Mod.: Kādā ziņā tev būtu grūti?

6Z: Nu, internetā ir daudz izklaides un nebūtu tik plašs lauks pieejams, pieeja pie faktiem. Nu, visādas informācijas.

Mod.: Paldies! Lūdzu, citi viedokļi!

1Z: Garlaicīgāk tā kā paliktu, bet, nezinu, nejūtu nekādas tādas.

Mod.: Tu domā, kas tas tā, varbūt kaut kādā brīdī sākumā būtu garlaicīgāk, bet tad tu izdomātu kaut ko citu, ko darīt?

1Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, varbūt kāds cits vēlas ko teikt? 4M, lūdzu!

4M: Nu, tā diez ko neietekmētu, tāpēc kad bez interneta varu iztikt.

Mod.: Un es neatceros, kā tu sākumā teici, kur tu vispirms meklē informāciju. Internetā?

4M: Internetā, bet, ja man nebūtu internets, es izmantotu grāmatas.

Mod.: Bet tas tev nekādas problēmas neradītu, tiktu galā, ja?

4M: Jā!

Mod.: Lūdzu, 7Z!

7Z: Man liekas, ka ietekmētu, jo caur internetu var sekot līdzi, kas notiek pasaulē, un tad būtu grūtāk, bez interneta.

Mod.: 10M, lūdzu!

10M: Nu, man netraucētu, ja nebūtu internets. Es nezinu, man tā!

Mod.: Varbūt kāds viedoklis, ka liekas, ka ļoti, ļoti pietrūktu?

[*Klusums*].

Mod.: Manuprāt, 7Z, tu teici pirmīt, ka tu *čato*?

7Z: Jā!

Mod.: Un arī to mājasdarbu pildīšanu apvieno ar *čatošanu*, tātad, kā tev būtu, ja pēkšņi pazustu internets vai tev nebūtu pieeja internetam?

7Z: Grūtāk! Nevarētu vairāk *čatot*, nu tā!

Mod.: Bet uz citām kaut kādām aktivitātēm? Tas tā kā attiektos tieši uz *čatošanu*, ka tas tev pietrūktu, vai arī būtu kaut kādas citas lietas, kas tev...?

7Z: Un arī informāciju. Būtu, nu tā. Caur internetu vieglāk.

Mod.: Lūdzu, 5Z!

5Z: Ja nebūtu interneta, arī būtu grūtāk, grūtāk lejupielādēt visādas dziesmas un tā tālāk. Tāpēc, ka es nedomāju, ka no grāmatām var dabūt dziesmas un tā tālāk.

Mod.: 3Z arī uzreiz vēlējas kaut ko piebilst?

3Z: Nē!

Mod.: Man likās, ka tu tā kā cēli roku. 7Z, tu cēli roku?

7Z: Nē!

Mod.: Tad varbūt pāriesim pie nākamā jautājuma. Cik es saprotu no jūsu atbildēm, ka jūs tā diezgan elastīgi esat. Jūs arī bez interneta varētu iztikt. Varbūt jūs varētu padalīties, **cik vidēji laiku dienā jūs pavadāt pie datora?** Nu, varbūt, ka uzreiz arī varat minēt, ja ir atšķirības, starp darbdienām, skolas dienām un brīvdienām. Tad varbūt, vai ir atšķirība, vai nav un cik apmēram dienā vidēji laiks sanāk pie datora ko jūs pavadāt? Lūdzu, 5Z!

5Z: Piecas, sešas stundas.

Mod.: Tas ir tā kā skolas laiks, tās 40 minūtes, vai tās 60 minūšu astronomiskās stundas?

5Z: 60 minūtes.

Mod.: Nu, tā kā īstās stundas, nevis kā jums skolā šeit 40?

5Z: Jā!

Mod.: Un tas ir tā kā pa vakariem, vai...

5Z: Jā!

Mod.: Kā atnāc mājās no skolas, tā principā.

5Z: Jā, tā arī ir!

Mod.: Lūdzu, 6Z!

6Z: Darbdienās vispār nesēžu. Tikai sestdienās, svētdienās.

Mod.: Un cik sestdienās, svētdienās tev sanāk daudz laika?

6Z: Kādas divas stundas, trīs.

Mod.: Nu, tā kā katru... Gan sestdienā, gan svētdienā?

6Z: Jā!

Mod.: Un pārējiem kā ir? 1Z!

1Z: Man divas, trīs stundas dienā.

Mod.: Tas ir katru dienu, vienalga kāda nedēļas diena?

1Z: Nu, būtībā, jā!

Mod.: 2M, lūdzu!

2M: Man apmēram ir viena, divas stundas. Nu, gan darba dienā, gan... Brīvdienās *bišķi* vairāk varētu būt.

Mod.: Jā! 4M!

4M: Man tā kā darba dienās kāda pusstunda. Brīvdienās – stunda. Nu, *bišķitiņ* vairāk.

Mod.: Kā ar pārējiem, kuri vēl netika pie vārda? 3Z, manuprāt, domā. Es arī tev neprasīju vēl.

3Z: Apmēram četras stundas.

Mod.: Tā kā katru dienu? Nu, visu nedēļu, domājot.

3Z: Nu, apmēram, jā!

Mod.: Lūdzu, 8M. Tu tā kā pacēlusi roku, lūdzu!

8M: Tā darba dienās sanāk četras, piecas stundas. Tad brīvdienās sanāk... Nu, brīvdienās sanāk... Kā kuru reizi, varbūt – mazāk, bet man liekas, ka pārsvarā sanāk vairāk tās stundas sēdēt. Nu, kādas sešas brīvdienās.

Mod.: Lūdzu, varbūt vēl kāds vēlas ko piebilst?

[Klusums].

Mod.: Labi! Tad pāriesim pie nākamajiem jautājumiem. Un nākamie jautājumi attiecas uz šo te jūsu iesaistīšanos interneta satura veidošanā un papildināšanā. **Varbūt jūs varētu padalīties, vai jūs iesaistāties tādās aktivitātēs kā, piemēram, komentēšanā, reitinga noteikšanā** (kā *Amazon* [http://www.amazon.com], kur tur var likt zvaigznītes) **vai varbūt rakstāt internetā savu dienasgrāmatu jeb arī blogu** (kā to sauc), **veidojat savu interneta lapu, publicējat fotogrāfijas, prezentācijas...** Nu, šie bija daži no piemēriem, bet ceru, ka apmēram jūs sapratāt, kas ir domāts ar šo te iesaistīšanos interneta satura veidošanā, papildināšanā. 8M, manuprāt, bija tā, ka kaut ko... Katrā ziņā, kad es lasīju jautājumu, tu kaut ko ļoti domāji, lūdzu!

8M: Man ir internetā personīgais blogs. Tā kā par savu dzīvi kur es rakstu un lieku bildes. Un tad man ir tā kā vairāk modes, mākslas, mūzikas blogs. Papildus vēl viens.

Mod.: Sanāk, ka tu veido divus blogus?

8M: Jā!

Mod.: Un tas ir arī publiski pieejams vai tomēr...

8M: Jā, tas ir publiski pieejams.

Mod.: Abi divi?

8M: Jā!

Mod.: Un cik tu arī, ja var paprasīt, cik tam tad sanāk no tā laika... Manuprāt, iepriekš tu teici par piecām, sešām stundām.

8M: Nu, tas ir vairāk nekā puse no tā visa. Jo tas ļoti daudz laika aizņem: tā kā uzrakstīt to visu, pārlasīt, vēl publicēt, pievienot kādu bildi klāt. Nu, tā, lai man patiktu pašai kā izskatās tas viss kopā.

Mod.: Un kā, piemēram, kaut kādi komentāri ir par taviem rakstiem? Jūti, ka tas saturs, ka lasītāji kaut ko...

8M: Ir sekotāji. Followeri [no angļu val. *followers* – sekotāji] ir tie visi. Nu, it kā... Man liekas, ka man ir diezgan daudz tie visi sekotāji, un, nu, jā!

Mod.: Paldies! Kā ar pārējiem, šādām te aktivitātēm?

[Klusums].

Mod.: 6Z, lūdzu!

6Z: Es nenodarbojos ar tādām lietām.

Mod.: Tad vispār neko no tā nedari, ja?

6Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, varbūt, 4M!

4M: Nu, es tik bildes komentēju un tā! Un vairāk neko. Un vēl pati publicēju bildes.

Mod.: Tad sanāk, ka gan pati publicē, gan vēl pati bildes komentē, ja?

4M: Jā!

Mod.: Lūdzu, 9M!

9M: Man arī ir tā kā blogs! Bet viņš ir vairāk saistīts tā kā ar modi un tā! Bet, nu, es arī komentēju dažādas bildes, bet tajā blogā es parasti rakstu visādus rakstus un lieku bildes.

Mod.: Cik tev daudz laika aizņem šī te bloga...

9M: Daudz! Nu, apmēram tā kā nu, ja, piemēram, dienā es pavadu pie datora kādas trīs stundas ar pārtraukumiem, tad kādas... Pusotra stunda man ir pie tā bloga.

Mod.: Tu arī tā kā diezgan regulāri pie tā strādā?

9M: Jā! Tā kā 8M jau minēja, man arī vajag sākumā izlasīt, tad pārļasīt, tad visu tur salikt tā, lai tiešām būtu interesanti lasīt.

Mod.: 8M, es arī gribēju pajautāt... Es sapratu pēc tā, ko tu teici, ka arī diezgan regulāri tu tur kaut ko...

8M: Jā! Sanāk, nu, bildes es lieku katru dienu – tā kā tajā modes, mākslas blogā, bet par savu personīgo dzīvi – sanāk katru otro dienu. Nu, kaut ko uzrakstīt. Varbūt ne daudz, bet sanāk katru otro dienu.

Mod.: Paldies! Kā ar citiem?

[Klusums].

Mod.: Tad es varbūt vienkārši došu vārdu kādam no jums. 10M, kā tev ir ar šādām aktivitātēm?

10M: Es tikai komentēju bildes un tā. Bet vairāk neko es neizmantoju. Nē, nedaru tādu!

Mod.: Lūdzu, 11Z!

11Z: Ja nav slinkums, tad nokomentēju. Par blogiem es netaisu, it īpaši par sevīm. Es varu nodot savu tā kā identitāti. Tā es domāju.

Mod.: Tu tā kā baidies...

11Z: Ne jau baidos, bet tā es domāju.

Mod.: Nu, vienkārši tu sargā savu privātumu.

11Z: Nu, jā! Tas it kā bezjēdzīgi [publiski rakstīt par savu privāto dzīvi]. Un par tiem, nu, tā kā hobijiem, nu, jā, to var! No mana viedokļa!

Mod.: Bet tu to nedari.

11Z: Man tas nav vajadzīgs!

Mod.: Tu kādreiz tikai, ja ir garastāvoklis, internetā kaut ko uzraksti?

11Z: Jā!

Mod.: 8M vēl kaut ko gribēja piebilst vai vienkārši tā sēdi...

8M: Nē, man vienkārši liekas, ka tas ir stulbi, ka tu domā, kad par identitāti kaut ko...

Mod.: Bet cienīsim viens otru!

8M: Nu, jā!

Mod.: Bet vienkārši, lai nav tā, ka kāds pēc tam apvainojas un jūtas bēdīgs, kad... Jo viedokļi dažādi, un katrā ziņā prieks, ka jūs esat drosmīgi un ir arī tādi savā ziņā pretstati, bet... Jo domas jau mums katram var būt dažādas!

8M: Jā!

Mod.: Lūdzu, 7Z, varbūt?

7Z: Es ar tādām lietām nenodarbojos, jo vienkārši nepietiek laika tam visam.

Mod.: Tad sanāk, ka tev ir citas lietas ārpus interneta, ko tu dari, vai interneta citu aktivitāšu dēļ?

7Z: Nu, ārpus!

Mod.: Ārpus, ja?

7Z: Jā!

Mod.: 2M varbūt vēlas...

2M: Es tikai nokomentēju bildes un ar blogiem nenodarbojos. Tā!

Mod.: Paldies! Un es jums gribēju pajautāt kā ir ar sociālajiem tīkliem, kuru populārākie piemēri ir *Draugi* [<http://www.draugiem.lv>], *Facebook* [<http://www.facebook.com>], *Tviter* [<https://twitter.com>]. **Vai šos te resursus jūs izmantojat? Vai varbūt kaut kādos līdzīgos resursos jums ir savs konts, profils?** 8M bija vēlēšanās ko teikt?

8M: Nu, *Draugi*, *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>], *Facebook* [<http://www.facebook.com>], *Tviteri* [<https://twitter.com>], *Tumblerā* [<https://www.tumblr.com>]. Kur vēl?

9M: [Čukst]: *Blogspotā*.

8M: *Blogspotā* [<http://www.blogger.com>], jā! Kas vēl? Tas laikam arī viss ir. Tie galvenie! Tā kā.

Mod.: Paldies! 9M, lūdzu, varbūt uzreiz!

9M: Jā, man arī ir profili *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], *Tviterā* [<https://twitter.com>], *Facebookā* [<http://www.facebook.com>], *Tumblerā* [<https://www.tumblr.com>], *Blogspotā* [<http://www.blogger.com>]. Mmm [domā]. Jā, tas laikam arī viss!

Mod.: Paldies! Un kā ar pārējiem?

5Z: Man ir *akaunts* [no angļu val. *account* – konts] *Facebookā* [<http://www.facebook.com>], *Tviterā* [<https://twitter.com>], *VaiKā punkts com* [<http://vk.com>]. *Googlē* [<https://accounts.google.com>] arī ir *akaunts*. *YouTube* [<http://www.youtube.com>]. Un tas ir laikam viss!

Mod.: *YouTube* tu pats tā kā video neliec...

5Z: Ā, vēl ir *Mail punkts ru* [<http://mail.ru>]!

Mod.: Jā! Par to *YouTube* [<http://www.youtube.com>] es gribēju noprecizēt: tu video pats neliec, bet esi vairāk tā kā... Vai arī liec pats savus video?

5Z: Nu, ļoti reti!

Mod.: Bet ir tomēr, ja, ka tu liec savus...

5Z: Jā, daži ir!

Mod.: 6Z, manuprāt, vēlējās paust savu viedokli!

6Z: Nē, es tikai *Draugos lv* [<http://www.draugiem.lv>] un viss!

Mod.: Tev...

6Z: Es nesēžu daudz pie datora. Nav laika.

Mod.: Jā, jā, lūdzu, pārējie kāds varbūt vēlas ko teikt? 4M, lūdzu!

4M: Nu, es tikai *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>] un *Facebooks* [<http://www.facebook.com>].

Mod.: Un cik vidēji tev sanāk laika šajos te divos resursos?

4M: Nu, pusstundu!

Mod.: Nu, dienā kaut kur? Tu tā kā katru dienu centies ieiet vai tas ir kaut kā ik pa laiciņam?

4M: Ik pa laiciņam. Nu, tā kā ik pēc div dienām, tā!

Mod.: 1Z!

1Z: *Facebookā* [<http://www.facebook.com>], *Foto gīkā* [<http://www.photogeek.ru>], *Draugiem lv* [<http://www.draugiem.lv>] un daudz vēl kas cits.

Mod.: Un kas ir ar to daudz kas cits, varbūt varētu mazliet paraksturot?

1Z: *YouTube* [<http://www.youtube.com>], *One lv* [<http://www.one.lv>] – pavisam reti. Nu, ilgi tā skaitīt būs.

Mod.: Un cik, ja tu saki, ka daudz ir šo te resursu, cik šiem te tieši resursiem laiku velti?

1Z: Ātri ieskrienu, apskatos, kas jauns un viss!

Mod.: Tu tā kā citiem neraksti, tu vienkārši pārbaudi vai tev kāds kaut ko rakstījis, vai kaut kas parādījies jauns.

1Z: Dažreiz pats uzrakstu.

Mod.: Paldies, varbūt vēl kāds? Es vēl došu vārdu 11Z, tad pāriesim pie nākamajiem jautājumiem.

11Z: Agrāk biju, tagad vairs nē! Agrāk tie bija *Draugi* [<http://www.draugiem.lv>], *Facebooks* [<http://www.facebook.com>], pat biju *Tviterī* [<https://twitter.com>], bet nu kaut kā bezjēdzīgi tur bija. Daudzus citus, kurus vairs neatceros. Tā arī gadās [pasmaida]!

Mod.: Ja nav noslēpums, varbūt vari atklāt, kādi bija tieši tie iemesli, kāpēc...

11Z: Es nezinu, man garlaicīgi tur palika. Ne jau tāpēc, ka es nevienam nerakstu, un tā, bet nu... Nebija vajadzības kam rakstīt un sarakstīties, jā!

Mod.: Tu izdzēsies vai vienkārši tavi profili tur kaut kur ir?

11Z: Pusi esmu izdzēsies, pusi vēl nē! Citos vienkārši aizmirsu savu paroli vai e-pastu.

Mod.: Nu, jā, tas tā kā aizmirstībā, var teikt, tur aiziet.

11Z: Jā!

Mod.: Paldies, par šo viedokli! Un tagad pāriesim pie pēdējā jautājumu bloka šīs dienas diskusijā. Un tas būs saistīts ar bibliotēkām. Es uzreiz gribētu pajautāt, **vai jūs esat bibliotēku lietotāji?**

5Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, 6Z [pārskatīšanās dēļ] vārds izteikties tiek dots nevis 5Z, kurš uzsāka runāt, bet 6Z, kurš sēž blakus 5Z]!

6Z: Neesmu.

Mod.: Nu, tad tu esi vai neesi...

6Z: Neesmu es bibliotēku lietotājs. Nē, nu, dažreiz aizeju, paskatos kādu grāmatu, ja vajag un ja nav.

Mod.: Tā kā nav, kurā vietā nav?

6Z: Meklēt, kādu informāciju par to.

Mod.: Tu teici, ka aizej un paskaties bibliotēkā, ja nav. Kurā brīdī, ja tev mājās nav vai...

6Z: Mājās nav, jā! Nu kur, nav kur atrast to informāciju, tad es aizeju uz bibliotēku, paņemu grāmatu un paskatos.

Mod.: Kā ir ar pārējiem, 5Z, lūdzu!

5Z: Jā, es izmantoju bibliotēku, jo starpbrīžos tur var izklaidēties, piemēram, uzspēlēt šahu ar draugiem vai dambreti. Un, ja vajag kaut kādu grāmatu no literārā atrast, ja *literatūrā* uzdots kaut ko izlasīt, tad es uzreiz griežos uz bibliotēku.

Mod.: Tu minēji, šahs parādījās – dambrete, tad tu diezgan bieži izmanto starpbrīžos šo te iespēju?

5Z: Jā, it īpaši ceturtdienās!

Mod.: Tas tā regulāri, nu, katru nedēļu?

5Z: Nu, jā tāpēc, ka ļoti tuvu ķīmijas kabinets un kad zvans noskan, uzreiz var aiziet.

Mod.: Paldies! 4M, lūdzu!

4M: Es izmantoju bibliotēku, bet vairāk tā kā dodu priekšroku interneta bibliotēkai.

Mod.: Nu, sanāk, ka uz bibliotēku tu vairāk nevis ej fiziski, bet tos resursus, kas ir internetā?

4M: Jā, jā!

Mod.: 3Z, lūdzu!

3Z: Es eju uz bibliotēku, bet ne aktīvi. Tikai, ja vajag paņemt kādu grāmatu, ko uzdod lasīt, vai arī uzspēlēju šahu vai dambreti. Par digitālo bibliotēku, es nedomāju, ka, vai tas ir tā kā praktiski, jo man nepatīk daudz lasīt no ekrāna. Un es domāju, ka grāmatu lasīt ir vieglāk, jo, nu, monitoru līdzī nenēsāsi.

Mod.: Un, 4M, par cik tu minēji šo te digitālo bibliotēku, kā tev ir ar lasīšanu no ekrāna?

4M: Man tas tā kā netraucē, es varu lasīt arī no ekrāna.

Mod.: Ir tā kā starpība starp tādu grāmatu – drukāto, vai lasīšanu no ekrāna?

4M: Nu, nē! Es tā kā uzskatu, ka nav.

Mod.: Tā kā esi adaptējusies, ja?

4M: Jā!

Mod.: 2M, lūdzu!

2M: Es parasti bibliotēku izmantoju tikai un vienīgi tāpēc, lai paņemtu grāmatas izlasīt gan *literatūrai*, gan, ja pašai sagribās kādu grāmatu izlasīt.

Mod.: Paldies! 1Z, lūdzu!

1Z: Nu, ja skolotāja uzdod kaut ko izlasīt, tad aizeju uz bibliotēku. Tikai tad. Nu, dažreiz dambreti vai šahu uzspēlēt.

Mod.: Jā, paldies! 11Z, lūdzu!

11Z: Nē, es viņu nelietoju tā kā. Ja steidzams tā kā, tiešām steidzams, tad var atrast to informāciju, griežos bibliotēkā.

Mod.: Paldies! 10M, lūdzu!

10M: Tagad uz bibliotēku neesu gājusi. Uz bibliotēku biežāk gāju, kad gāju sākumskolā, lai paņemtu kaut kādas tās maz... tās pasakas, tur tā. Bet tagad es neesmu gājusi.

Mod.: Paldies! 9M, lūdzu!

9M: Es bibliotēku neizmantoju. Tikai, ja vajag kādu grāmatu izlasīt, bet, nu, parasti man, es, tās grāmatas man jau ir mājās, kuras es lasu. Un, jā, es parasti bibliotēku neizmantoju.

Mod.: Paldies! 8M, lūdzu!

8M: Es neēju uz bibliotēku. Es, nē, nu, es esmu gājusi, bet ļoti, ļoti reti. Tikai ņemt grāmatas priekš sevīm nevis priekš mācībām. Kaut ko tādu... Literatūru, ko lasīt, vienkārši. Tā!

Mod.: 7Z, lūdzu!

7Z: Es dažreiz aizeju uz bibliotēku, kad vajag kādu grāmatu mācībām. Tā! Pārsvarā tikai mācībām grāmatas nevis tā ikdienai, ko lasīt.

Mod.: Jā, paldies! Un izskanēja, tomēr, ka jūs kopumā ik pa laikam aizejat uz bibliotēku. Es gribēju jums pajautāt, kā jums liekas, **vai jums šķiet, ka jūs tā kā esat pietiekami informēti par to, kas notiek bibliotēkās? Vai ir kaut kāds informācija par to, kas tur notiek?** Nu, ja ir kaut kādi pasākumi, kaut kas tāds. Lūdzu, 7Z!

7Z: Man liekas es neesmu informēts.

Mod.: Nav nekas dzirdēts?

7Z: Nē!

Mod.: Lūdzu, 10M!

10M: Nē, neesmu informēta. Nē!

Mod.: Varbūt tad 5Z. Tev ir kaut kāda informācija...

5Z: Kā kuru reizi.

Mod.: Un, 3Z!

3Z: Informāciju par bibliotēku vai arī par...

Mod.: Nu par to, ka tur kaut kas notiek savādāks nekā parasti. Kaut kādi pasākumi, vai kaut kādi jauni pakalpojumi, kaut kas tāds.

3Z: Nē!

Mod.: Neesat neko tādu dzirdējuši?

[Kāda no diskusijas dalībniecēm saka: „Nē”!]

Mod.: Varbūt kāds, kuram es nepajautāju. Tad principā es saprotu, ka nekāda tāda informācija, nekas tāds papildus līdz jums nenonāk. Un tad es uzreiz arī gribētu pajautāt, piemēram, iedomāsimies, ka kādā no jums tuvākajām bibliotēkām notiek pasākums, kas jūs varētu interesēt. Nu, piemēram, vai nu tur pieejami kādi materiāli, kas varētu noderēt tālākajā studiju procesā, vai varbūt ir kāda tikšanās ar sportistiem, ar slaveniem cilvēkiem. Nu, kaut kādi šādi te pasākumi. **Kā jums liekas, kā vislabāk būtu jūs informēt, lai tā informācija līdz jums nonāk?** Lūdzu, 5Z!

5Z: Caur internetu!

Mod.: Tas ir, varbūt tu uzreiz vari minēt, jau kaut kādi... Nu, konkrēti caur kaut kādiem resursiem...

5Z: Nu, piemēram, kaut kādā portālā. Piemēram, *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>] vai vēl kaut kādā.

Mod.: Un pārējie? 2M, lūdzu!

2M: Man būtu caur internetu vieglāk, jo tur es vismaz reizi dienā ieeju un tad uzzinu.

Mod.: Tas būtu kaut kas līdzīgs kā jau 5Z minēja – *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>]?

2M: Jā, *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>]!

Mod.: Tu jau, manuprāt, teici, ka tu esi šajā te resursā. Vai es kļūdos?

2M: Jā, jā, esmu!

Mod.: Kā 9M, lūdzu domā!

9M: Būtu ērti arī televizorā reklāmās to rādīt. Piemēram, televizoru arī daudzi cilvēki skatās biežāk nekā izmanto datoru. Un arī, piemēram, tajos *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>] tur ne vienmēr iet viena un tā pati reklāma. Tā, ka var arī netrāpīt un neizlasīt to ziņu.

Mod.: It kā izskan, par *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>] var saprast, ka vairāk domāts, ka tā būtu tā kā reklāma, kas tur parādās tā kā šajos banneros [no angļu val. *banner* – reklāmkarogs], ja?

9M: Jā!

Mod.: Bet, ja, piemēram, ja tas būtu tā kā izveidots (bibliotēkai, kas jums tuvumā), izveidots *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>] konts, vai jūs būtu ieinteresēti tā kā sekot līdzi, ko viņi raksta, ko viņi piedāvā? Lūdzu, 5Z!

5Z: Būtu labi arī kaut kādi paziņojumi skolā. Tur uz informācijas galda uzlikt vai piekarināt pie kaut kāda, pie durvīm skolas.

Mod.: Tā kā skolā, šeit, kur jūs esat.

5Z: Jā, paziņojums.

Mod.: Un tu arī, tu ierosināji šo te *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv>], tu arī domāji tā kā šo te reklāmu, kas tur kaut kur...

5Z: Nē, es domāju vairāk kā konts.

Mod.: Tā kā konts un ka tu varētu būt tā kā sekotājs?

5Z: Nu, ja!

Mod.: Un kā ar citiem viedokļiem? Lūdzu, 1Z!

1Z: Visērtāk būtu, ja sms būtu, ja kaut kas notiek.

Mod.: Bet, piemēram, kurā brīdī atkal būtu tā, kad... Nu, vismaz es pēc savas pieredzes zinu, kad atsūta kaut kādas īsziņas vai atkal kārtējo e-pastu, ka tas atkal kaut kādā brīdī kaitina, ko viņi man uzmācās, kad atkal kaut ko vajag. Vai šajā gadījumā, ja jums nāktu no bibliotēkas, piemēram, īsziņas, vai uz e-pastu, labi – *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] tur jūs paši esat parakstījušies, vai tas nebūtu šis te variants, kad tā kā liekas, ka apgrūtina šī te informācija? Kā, 1Z, ar tevi?

1Z: Nē, nu, paņem nobloķē numuru un viss!

Mod.: Skaidrs! Un pārējie varbūt varētu savas domas teikt? 8M, lūdzu!

8M: Mani apgrūtinātu noteikti tāda informācija, ka visu laiku nāktu uz īsziņām vai e-pasti. Es nezinu, man sāktu krist uz nerviem varbūt, jo man liekas bibliotēkās diez gan kaut kas notiek ļoti bieži. Tad visu laiku nāktu tās īsziņas un e-pasti. Jā!

Mod.: Tu droši vien, ja arī būtu kādā brīdī pieteikusies, meklētu iespēju atteikties, lai vairs nenāk, ja?

8M: Jā!

Mod.: Un kā 7Z!

7Z: Man liekas, ka visērtāk būtu caur televīzijas reklāmām, jo tā varētu sekot vairāk cilvēku līdz tam visam.

Mod.: Jā! 6Z, lūdzu!

6Z: Nebūtu jālasa, ja būtu televizorā vismaz. Ja atnāk vēstulē, tad jālasa. Man slinkums lasīt.

[Auditorijā nelieli smiekli].

Mod.: Un, piemēram, par šiem... Manuprāt, *Tviteris* [<https://twitter.com>] jūsu vidū nav izskanējis, bet, piemēram, ja bibliotēkai būtu *Tvitera* kots, vai jūs tā kā tam redzat kaut kādu pielietojumu, ka varētu varbūt, pieļaujat, ka jūs varētu sekot? 8M smaida!

8M: Man liekas, ja būtu *Tviter* [<https://twitter.com>] kots, tad būtu daudz vieglāk. Nebūtu tā kā ar tām īsziņām un e-pastiem tā kā uzmāšanās, visu laiku sūfītu. *Tviterī* būtu vieglāk nekā pārlasīt visu. Ja neinteresē, vienkārši pavilkt nost viņu un viss!

Mod.: Tu tā kā spēji iedomāties, ka tu varētu tam sekot, ja?

8M: Jā!

Mod.: Kā ar pārējiem? 4M, lūdzu!

4M: Es uzskatu, ka reklāmās. Nezinu, tā – daudz cilvēku, daudz skatās televizoru un tad būtu vairāk informāciju redzējuši. Datoru maz izmanto.

Mod.: 3Z, lūdzu!

3Z: Es, nezinu: tikai plakātus vai arī internetā būtu kāda reklāma par to. Bet tādos tīklos, man *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] ir kots, bet es viņā... Ja tā būtu vāze, viņā būtu puse piepildīta ar putekļiem, kurus nefira. Jo es viņā tik reti ieeju. Es neatceros, kad es pēdējo reizi biju! Bet es nedomāju, ka *Tviterī* [<https://twitter.com>] būtu izdevīgi. Varbūt pēc kādiem: gada vai diviem, kad viņš Latvijā būs populārāks, jo tagad... Es nezinu vai tagad vajag tur likt to reklāmu.

8M: *Tviteris* [<https://twitter.com>] Latvijā ir diezgan populārs. Pat ļoti populārs!

9M: Jā!

3Z: Es nezinu, cik viņš ir populārs.

9M: Visiem gandrīz vai lielveikaliem un uzņēmumiem ir *Tviterī* [<https://twitter.com>], kur raksta tur viskaut kādas ziņas un reklāmas, par pasākumiem informē.

Mod.: Kā tev liekas, 9M, bibliotēkām šis arī būtu ceļš, kas...

9M: Jā!

Mod.: ...kas būtu jāiet. Līdzīgi kā tu minēji, kad lielveikaliem... Tā kā pašpikot, ko dara lielle uzņēmumi!

9M: Jā, jā!

Mod.: Varbūt vēl kāds vēlas ko teikt? 10M, varbūt?

10M: Priekšroku dotu reklāmām televīzijā un tā. Vairāk nevienam.

Mod.: **Un kā jums liekas, vai bibliotēkām vajadzētu savu tīmekļa vietni jeb mājaslapu internetā?**

6Z: Jā!

1Z: Jā!

[Arī kāda no diskusijas dalībniecēm piekrīt, ka bibliotēkām vajadzētu savas tīmekļa vietnes].

Mod.: Kurš no jums teica... 1Z noteikti teica „Jā!” un kāpēc, varbūt arī pamato plašāk!

1Z: Nu, ērtāk būtu. Ieej, apskaties visu, ko vajag. Sameklē un viss. Zini, kas notiek.

Mod.: Jā! 6Z arī, ja, teica „Jā!”?

[6Z piekrītoši pamāj].

Mod.: Un varbūt arī vari paskaidrot plašāk viedokli?

6Z: Nu jebkuram, kam tā bibliotēka interesētu, viņš ieiet tajā mājaslapā un apskatīsies kas notiek.

Mod.: Vēl kādi viedokļi par šo te mājaslapu? 3Z, lūdzu!

3Z: Es domāju bibliotēkai vajadzētu arī mājaslapu, kur rakstīt, nu, vismaz, lielākā daļa grāmatu, kas tur ir. Jo, lai nebūtu tā, ka cilvēks atnāk uz bibliotēku, grib paņemt grāmatas, bet pēc tam uzzina, ka viņas nav.

Mod.: Tu tā kā šajā mājaslapā saredzi vietu, kur var paskatīties, kādas ir bibliotēkā, kādas grāmatas galvenokārt ir pieejamas, ja?

3Z: Jā!

Mod.: Un kā pārējiem liekas: ir vajadzīga vai nav un varbūt arī par šo te saturu? 7Z, lūdzu!

7Z: Man liekas, ka ir vajadzīga, jo, ja cilvēkam tā bibliotēka interesētu, tad viņš ieietu un paskatītos, kas tur notiek un ko tur var atrast, ieraudzīt un tā!

Mod.: Jā! Tagad mazliet es varbūt ieskatīšos atbildēs, ko jūs esat teikuši anketās par mūsdienīgu bibliotēku. Katrā ziņā kolēģe ir veikusi nelielu apkopojumu. Un pēc tām atbildēm, es redzu, ka jūs tā kā arī esat pamanījuši to aspektu, ko bibliotēkas mūsdienās arvien vairāk cenšas, ka tās cenšas arvien vairāk piedāvāt arī elektroniskos pakalpojumus. Šeit arī jau izskanēja tādi vārdi kā digitālā bibliotēka, e-bibliotēka. Katrā ziņā tādi pakalpojumi, kurus var izmantot nemaz nenākot uz bibliotēku. Un mēs jau arī mazliet parunājām par šo tēmu. Tad vēl tāds viens no šiem pakalpojumu veidiem būtu, piemēram, kad bibliotēka ļauj sazināties ar bibliotekāru *Skype* [<http://www.skype.com>] vai tiešsaistes režīmā kā savādāk: e-pastā, *čatā*. Ir iespēja uzdot kaut kādus jautājumus, varbūt par tām pašām grāmatām: ir vai nav pieejamas, varbūt pagarināt grāmatu termiņu, ja tās ir paņemtas un termiņš tuvojas beigām. **Kā jūs vērtējat šādas te aktivitātes? Vai bibliotēkām ir tā kā jācenšas arvien vairāk izmantot arī tehnoloģiju iespējas?**

5Z: Tas būtu pozitīvi!

Mod.: 5Z, lūdzu! Tu teici, ka tas būtu pozitīvi, ja?

5Z: Jā!

Mod.: Un tev tā kā liekas, ka tas arī tevi varētu piesaistīt vairāk vai...

5Z: Jā, varbūt!

Mod.: Kā pārējiem liekas? Vai tas tā kā ir virziens, kurā būtu bibliotēkām jāiet? 8M, tu tā kā diezgan daudz laika pavadi tiešsaistē, kādas ir tavas domas?

8M: Tas būtu loti noderīgi, man liekas! Būtu vieglāk sazināties tā kā, būtu tiešsaistē viss.

Mod.: Tu tā kā varētu būt auditorija, kam tas varētu derēt?

8M: Jā!

Mod.: 9M, varbūt tu arī varētu, par cik tu minēji, ka diezgan daudz laika pavadi internetā! Kā tev liekas?

9M: Tas būtu noderīgi! Jā! Tad cilvēks varētu vismaz zināt, vai ir vērts iet uz bibliotēku pēc noteiktās grāmatas, varbūt tur viņas nav. Tad uzreiz var meklēt citās bibliotēkās.

Mod.: Un tādu iespēju kā, piemēram, pagarināt grāmatu...

9M: Jā, arī būtu pozitīvi!

Mod.: Jā! Un kādi pārējie viedokļi? Varbūt kādam ir pretējas domas vai kaut kas papildināms, vai piebilstams? 11Z, lūdzu! *[Smejas]*.

11Z: Tā kā jautājumu nesaklausījos.

Mod.: Jautājums bija par to, ka bibliotēkas arvien vairāk cenšas visur izmantot tehnoloģijas, būt internetā. Piemēram, kad var *Skype* [<http://www.skype.com>] režīmā vai kā savādāk sazināties arī ar bibliotēkas darbiniekiem, uzdot jautājumu. Kā tu vērtē šādas te aktivitātes. Vai tu tā kā uzskati, ka tas tev varētu varbūt kādā brīdī noderēt?

11Z: Jā, tas noderēs, protams! Ja tiešām tev vajag to tā kā ekstrēmā brīdī! Protams, noderēs, jā!

Mod.: Varbūt ir kāds viedoklis, kāds domā, ka īsti tā kā nav vajadzīgas šādas aktivitātes, ka tā būtu lieka laika tērēšana? Vai? Es saprotu pēc tā, ka jūs tā kā piekritat, ka tā būtu iespēja, ko var, kādā brīdī jūs varētu izmantot? Vai? 1Z, kādas ir tavas domas?

1Z: Tas būtu noderīgi, tomēr!

Mod.: Jā! Tad varbūt nākamais jautājums. Vai kaut ko no šādiem te pakalpojumiem, tas pats *Skype* [<http://www.skype.com>], bibliotēkas profils *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] vai varbūt *Tviter* [<https://twitter.com>] konts, vai kaut ko tādu esat manījuši, ka bibliotēkas darītu, vai varbūt kaut ko tādu esat dzirdējuši no draugiem, skolas biedriem, varbūt skolotājiem? Vai kāda tāda informācija ir kādam? 5Z māj *[noraidoši]* ar galvu!

5Z: Nē, nav. Neko tādu nebiju dzirdējis.

Mod.: 4M, varbūt!

4M: Nav nekas tāds dzirdēts.

Mod.: 8M par cik tu pavadi internetā daudz laika, vai kaut kas tāds ir manīts vai nav?

8M: Nē, it kā! Nekā tāda.

Mod.: Tad es saprotu, laikam, ja jau tie trīs „Nē!” izskanēja, ka droši vien tā arī varētu būt tad pārējo atbilde. Jo es ceru, ka jūs padalītos, ja kāds būtu dzirdējis. Katrā ziņā šādas aktivitātes tā ka arvien vairāk parādās, lai gan jāsaprot, ka nav ļoti bieži sastopamas. Viens piemērs ir, ka **Rīgas Centrālajai bibliotēkai ir konts *Draugiem lv*** [<http://www.draugiem.lv>] un ko viņi tur dara: **viņi ievieto aktuālāko informāciju par jaunumiem un arī fotogrāfijas. Vai šāda te aktivitāte, tā kā aktuālā informācija un fotogrāfiju ievietošana jums liekas *Draugos lv*** [<http://www.draugiem.lv>] **derīga, vai tur vajadzētu varbūt kaut ko citu papildus likt klāt?** 2M, lūdzu!

2M: Man šķiet, ka tur vajadzētu arī pievienot, ja kādi tur pasākumi vai kas notiek. Tā es domāju.

Mod.: Bet tu tā kā atbalsti šādu te iniciatīvu?

2M: Jā!

Mod.: 3Z, lūdzu!

3Z: Nu, es piekriestu, ka bibliotēka, labi, ka bibliotēka uztaisīja kontu.

Mod.: Tev tā kā arī liekas, ka tas tā kā kādā brīdī varētu, ka tu arī varētu kļūt par tā konta lietotāju, vai vienkārši tas ir labi, ka viņiem ir, bet, lai viņi liek mani mierā. Tādā garā?

3Z: Es neeju uz sociālajos tīklos, tāpēc man vienalga, kas tur ir.

Mod.: Bet arī tā kā sociālo tīklu nelietotājs tu uzskati, ka labi, ka šāda iespēja ir? Vai...

3Z: Jā!

Mod.: Jeb, jeb, ja jūs domājat savādāk, jūs droši varat teikt, jo kā jau iepriekš, sākumā izskanēja, ka šeit ir patiesās jūsu domas vajadzīgas. Katrā ziņā, tad tu tomēr atbalsti, lai arī pats neesi. Labi, ka viņa tur, varbūt kādā brīdī, ja ne tev, tad varbūt kādam citam noder, bet varbūt arī tev.

3Z: Jā!

Mod.: 5Z, lūdzu!

5Z: Kāds jautājums bija?

Mod.: Jautājums bija par to, arī mēs šeit apskatījām to, ka *Centrālajai bibliotēkai* ir *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>] konts, vai tev tā kā liekas, ka tu kādā brīdī varbūt varētu gan tu izmantot un vai tu arī to vērtē pozitīvi?

5Z: Jā, tas ir pozitīvi un ļoti labi, ka tāds eksistē, jo, es nesaku, ka es esmu baigais lietotājs bibliotēkas, bet, ja man kaut ko vajag, tad uzreiz zinu, kur var vērsties un skatīties.

Mod.: Es varbūt vēl pajautāšu meitenēm, kuras kā es te sapratu daudz izmanto internetu. 9M kāds ir tavs viedoklis?

9M: Cilvēkiem, kuriem interesē tā noteiktā bibliotēka, tas būtu noderīgi. Viņi uzreiz var iet iekšā tajā mājaslapā, nu *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] un izlasīt visu informāciju, kas tur notiek.

Mod.: Tu arī tā kā pieļauj iespēju, ja tā būtu kāda tuvākā...

9M: Ja mani interesētu tā noteiktā bibliotēka, tad es varētu sekot, jā!

Mod.: Un, 8M, lūdzu!

8M: Man liekas, ka tā lapa ir diezgan noderīga *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], piemēram. Nu, ja man tā bibliotēka interesētu, man vajadzētu kaut kādu grāmatu vai kaut ko tādu, tad es noteikti tur apskatītos, kas tur ir. Un, jā, visu vajadzīgo noskaidrotu.

Mod.: Tu apskatītos uz to brīdi, kad tev interesētu, vai arī tu tā kā būtu kā pastāvīga sekotāja?

8M: Nē, es būtu patstāvīgs sekotājs, man liekas.

Mod.: Varbūt pārējie vēl vēlas kaut ko piebilst šajā jautājumā? Un tad varbūt pāriesim pie pēdējā jautājuma, uz to varbūt atbildiet atkal kā sākumā, visi pēc kārtas, tikai šoreiz sāksim no otras puses. **Vai jūs nākotnē sevi redzat kā bibliotēku lietotājus?** Lūdzu, 11Z!

11Z: Domāju, ka nē!

Mod.: Un varbūt arī to iemeslu, kā tev liekas, kad...

11Z: Es nezinu tā kā internets vēl būs tā kā nākotnē. Nē, ja bibliotēkas tā kā, es nezinu, kas viņām varētu notikt, lai es tur aizietu. Kaut kam tur būtu jānotiek, lai es viņas tur sāktu lietot.

Mod.: Tu arī, es tā neatceros no iepriekšējām atbildēm, tā kā sen neesi bijis, ja?

11Z: Jā, es neesmu.

Mod.: Jā! 10M, lūdzu!

10M: Domāju, ka jā! Es varētu būt patstāvīgs klients bibliotēkā.

Mod.: Un šobrīd?

10M: Šobrīd es tā neizmantoju, bet es domāju, ka varētu.

Mod.: 9M, lūdzu!

9M: Es domāju, ka tas būtu atkarīgs no situācijas. Ja man vajadzētu, es gribētu kādu grāmatu izlasīt, tad es noteikti dotos uz bibliotēku.

Mod.: 8M, lūdzu!

8M: Es domāju nākotnē es varētu sākt lietot vairāk bibliotēkas iespējas tā kā. Nu vairāk doties uz bibliotēku.

Mod.: 7Z, lūdzu!

7Z: Manuprāt, tuvākajā laikā laikam nē, bet vecumdienās aiz gara laika...
[Smieklī diskusijas dalībnieku vidū].

7Z: Varētu aiziet ar bibliotekāri kaut vai parunāt.

Mod.: Tu tā kā redzi to socializācijas iespēju – parunāt ar dzīvu cilvēku nevis internetā.

7Z: Jā!

[Smieklī diskusijas dalībnieku vidū].

Mod.: Un ar tām vecumdienām tu tā kā domā, nu, cik pēc divdesmit, trīsdesmit, četrdesmit gadiem, jo...

7Z: Četrdesmit, piecdesmit gadiem.

[Smieklī diskusijas dalībnieku vidū].

Mod.: Pietiekami lielā vecumā, ja? Lūdzu, 6Z!

6Z: Kad septiņdesmit paliks, pensijā aiziešu. Kad nebūs ko darīt, aizies uz bibliotēku, palasīs grāmatas.

Mod.: Un līdz tam, tā kā neredzi vajadzību?

6Z: Jā!

Mod.: Jā, 5Z, lūdzu!

5Z: Jā, es turpināšu lietot bibliotēku un, un, jā es redzu sevi nākotnē kā bibliotēkas lietotāju!

Mod.: Jā, paldies! 4M, lūdzu!

4M: Nu, es varētu būt arī bibliotēkā patstāvīgs klients. Un noder reizēm, internetā ne visu var atrast.

Mod.: Jā! 3Z, lūdzu!

3Z: Es nebūtu pastāvīgs lietotājs, bet ņemtu grāmatas, kad būtu jālasa viņas.

Mod.: Tā kā no skolas...

3Z: Jā, kad uzdots lasīt grāmatu.

Mod.: Nu, izglītības vajadzībām, ja?

3Z: Jā!

Mod.: Nu, tā kā priekš brīvā laika, hobija...

3Z: Nē!

Mod.: Tā nē?

3Z: Nē!

Mod.: Jā! 2M, lūdzu!

2M: Es domāju, ka jā! Varētu būt pēc pāris gadiem sākšu. Nu, vairāk apmeklēt bibliotēkas.

Mod.: Un tas pēc pāris gadiem, tu saisti ar to, kad – ar studiju uzsākšanu vai...

2M: Jā, arī!

Mod.: Arī, varbūt... Kāpēc tu tieši domā, nu, ka pēc pāris gadiem, kas tāds varētu mainīties?

2M: Nu, vairāk intereses būtu man liekas lasīt grāmatas nekā tagad. Tagad tā internets un viss!

Mod.: Jā! Un 1Z, lūdzu!

1Z: Kad nebūs ko darīt, aiziešu palasīt kaut ko.

Mod.: Tas tā kā domāts (kad nebūs ko darīt) tā kā arī vecumdienas vai tā kā tuvākā nākotnē varētu būt?

1Z: Gan, gan.

Mod.: Tā kā pieļauj, ka arī nebūtu arī jāgaida četrdesmit gadi, ja?

1Z: Nezinu!

Mod.: Labi, paldies! Arī pēc laika apmēram mēs esam iekļāvušies šajā te laikā, kas bija diskusijai dots. Katrā ziņā paldies par atbildēm. Man jau šķiet, ka jūs bijāt patiesi un teicāt savas īstās domas. Katrā ziņā jūsu teiktais noteikti noderēs tālāk pētījumā, tiks arī izdarīts, izmantots pie secinājumu izdarīšanas. Varbūt kādam ir vēl kādi komentāri, piebildes vai kaut kas. Varbūt kādi, pārdomas radās par šiem te jautājumiem, ko mēs pārrunājām?

1Z: Cik skolās *šitādu* aptauju veic?

Mod.: Tu domā, cik šādu diskusiju notiek? Šobrīd šī ir otrā. Viena bija Liepājā. Vēl ir paredzētas šobrīd divas.

1Z: Daudz īpaši nav!

Mod.: Nu, jā! Tā kā jūsu viedoklis ir tiešām būtisks un tiks... Tam ir nopietns svars. 8M kaut ko vēlējās piebilst?

8M: Nē!

Asistente⁹⁴⁵: Varbūt vēl ir vērts pateikt, ka ir aptauja internetā un tur ir, tur ir apmēram, tur ir sagaidāmas kaut kur tūkstoš skolnieku atbildes.

Mod.: Tur ir jautājumi mazliet savādāki.

Asistente: Bet faktiski tas viedoklis tiks kombinēts starp aptaujām internetā un tas, ko jūs pasakāt šeit uz vietas.

Mod.: Te arī (pēc tā, ka tās atbildes ir kā atzina, kas tas nav daudz, cik šādu te sarunu ir) varbūt kādam tomēr ienāca prātā vēl kaut kas, jo, apzinoties, ka tas viedoklis tomēr ir gana būtisks?

[Klusums].

Mod.: Vai tas tad varētu būt no jūsu puses viss? Tad laikam man jums jāsaka paldies un lai jums veicas tālākajās skolas gaitās! Un tad uz tikšanos varbūt kādos sociālajos tīklos vai bibliotēkās! Paldies, lai jums veicas!

⁹⁴⁵ Zinātniskā darba vadītāja Dr. philol. Līga Krūmiņa

Fokusgrupu diskusijas (3) audioieraksta transkripcija

Diskusijas ilgums: 56 minūtes

Diskusijas dalībnieku skaits: 14 (8 meitenes un 6 zēni)

Apzīmējumi

Pasvītrojums – lai izceltu stāstītāja uzsvērtus vārdus vai frāzes

() – stāstītāja paskaidrojumi, kas izdalās no pārējā stāstījuma

[] – vārdi vai frāzes, kas nepieciešami jēgas saprašanai

[..] – izlaidumi tekstā

[/] – lai skaidrotu vārdu nozīmi, stāstītāja žestus vai emocijas

... – nepabeigti teikumi

Mod.: Pirms sākam diskusiju, iepazīstināsim ar sevi. Mēs esam no Latvijas Universitātes, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas. Tā ir pasniedzēja jeb docente Līga Krūmiņa. Viņa šodien darbosies kā novērotāja. Savukārt, es esmu Aiga Grēniņa, doktorantūras studente, un es vadīšu šodien diskusiju. Īsi vēl par to kā šī te diskusija noritēs. Sākumā būs pirmais, īsais, iesildīšanās jautājums. Uz to jūs atbildēsiet visi pēc kārtas, nosaucot arī savu vārdu, kurš (kā jau es minēju) vēlāk tiks šifrēts. Pēc tam tad es ceru uz jūsu aktivitāti. Uz to, ka jūs celsiet rokas un tad es jūs pieteikšu, dodot jums vārdu, un tad atbildēsiet uz šiem te jautājumiem par informācijas izmantošanu. Ja kādā brīdī tā aktivitāte būs mazāka, tad es vienkārši lūgšu kādam no jums izteikties, nosaucot jūs vārdā. Jā, principā galvenie, galvenās domas ir pateiktas, galvenais ir pateikts par šo diskusijas norisi. Vēlreiz tikai vēlējos uzsvērt, ka aicinu izteikt īstās, patiesās domas, jo jūs esat eksperti. Un varbūt tad arī varētu sākt ar pirmo jautājumu. Un pirmais jautājums ir tāds: kur jūs parasti vispirms meklējat informāciju dažādās situācijās? Nu, piemēram, jāraksta referāts vai vienkārši vēlaties noskaidrot atbildi uz kādu jautājumu. Tātad **vārds un kur vispirms tiek meklēta informācija?** Tad sākam no šīs te, no šīs puses?

6M: Es gribēju vienu jautājumu pajautāt. Atbilde drīkst atkārtoties?

Mod.: Jā, protams! Tas arī ir... Es domāju, ka tas arī ir visai iespējams, ka tā būs. Tad, lūdzu, sāksim no šīs te puses. Vārds un kur tu parasti vispirms meklē informāciju?

1Z: Mani sauc 1Z, un es meklēju informāciju vispirms internetā.

Mod.: Paldies! Lūdzu!

2Z: Mani sauc 2Z, un es arī meklēju internetā.

Mod.: Paldies!

3Z: Mani sauc 3Z, un es arī meklēju internetā.

4Z: Mani sauc 4Z un ja mājās atrodamajos materiālos nekā nav, nu, tad internetā.

Mod.: Paldies! Lūdzu!

5M: Jā, mani sauc 5M, un es arī internetā.

6M: Mani sauc 6M, un es arī... Pirmā doma, kur var meklēt informāciju, protams, ir internets.

7M: Mani sauc 7M, un es arī meklēju informāciju internetā.

8M: Mani sauc 8M, un es arī meklēju informāciju internetā.

10M: Mani sauc 10M, un es arī parasti informāciju pirmo meklēju internetā.

11M: Mani sauc 11M, un es informāciju meklēju internetā.

Mod.: Jā, paldies!

12M: Mani sauc 12M, un es arī meklēju informāciju internetā.

13M: Mani sauc 13M, un es arī meklēju informāciju internetā.

14Z: Mani sauc 14Z, un es arī meklēju informāciju internetā.

[Smieklī diskusijas dalībnieku vidū].

15Z: Mani sauc 15Z, meklēju informāciju internetā.

Mod.: Paldies! Kopējais viedoklis ir skaidrs. Es varbūt gribētu uzreiz pajautāt, tā kā dominē, izteikti dominē, tas, ka jūs vispirms meklējat informāciju internetā, **kādos gadījumos un vai tomēr ir gadījumi, kad jūs izmantojat drukātos resursus? Tos, ko var paņemt rokās, pašķirstīt, pataustīt.** Nu, respektīvi, populārākie piemēri šeit būtu grāmatas un žurnāli. Vai ir tādas situācijas un ja ir tad, kas nosaka to, ka jūs kādā brīdī tomēr izmantojat šos te resursus? Lūdzu, 6M!

6M: Tātad, manuprāt, ja ir jānācās kāds dzejolis vai kaut kas tamlīdzīgs, tad, nu, īsti, ja ir pieejama grāmata vai kāds krājums, tad jau, protams, ērtāk ir mācīties no dzejoļu grāmatas nevis no interneta. Nu, vismaz man personīgi. Tāpēc arī man patīk labāk mācīties dzejoļus no grāmatām nevis no interneta vai kaut kur tā tamlīdzīgi.

Mod.: Bet iespējams būtu arī, ka tu mācies, neizdrukātu dzejoli, skatoties ekrānā?

6M: Jā, bet man vispār nepatīk mācīties un lasīt no interneta, tāpēc, tāpēc es labāk priekšroku dotu grāmatām.

Mod.: Jā, paldies par viedokli un paldies arī par drosmi! Lūdzu, varbūt vēl kādi viedokļi? Lūdzu, 5M!

5M: Teiksim, ļoti bieži ir, kad ir *vēsturē* kaut kādi darbi vai nāk kontroldarbi. Ļoti bieži ir, kad internetā nav aprakstīts varbūt tas, kas varētu būt aprakstīts kādā grāmatā vai žurnālā un tad sanāk, jā, kad es diezgan bieži paskatos kaut ko, kas ir žurnālos tādu, nu, ne tik populāri raksti.

6M: [Čukst]. *Vēstures* grāmatu.

Mod.: Jā, paldies! Varbūt vēl kādi viedokļi?

[Klusums].

Mod.: Manuprāt, 4Z bija tas, kurš teica mazliet savādāk, ka viņš skatās pēc tā vai ir pieejami arī kādi citi resursi un ja nav tad viņš skatās internetā. Varbūt varētu pakomentēt, kāda ir tā atšķirība, kā bija domāta šī tava atbilde?

4Z: Nu, ja nav nekur jāmeklē un ja ir, piemēram, pa rokai mājās, tad – jā!

Mod.: Iznāk, ka tev mājās ir, ja tu zini, ka tev ir tādas (tas bija domāts tieši par grāmatām, žurnāliem, par šāda veida resursiem)...

4Z: Jā!

Mod.: Ja tu skaidri zini, tā kā vispirms paskaties šajos izdevumos?

4Z: Jā!

Mod.: Un pēc tam, ja nē, tad...

4Z: Tad internetā!

Mod.: Jā! Paldies par atbildēm! Varbūt, ka tomēr vēl kāds vēlējās ko piebilst?

[Klusums].

Mod.: Tad mēs varētu pāriet pie nākamā jautājuma. Un nākamais jautājums ir par to, ja ir tāda situācija, ka ir pieejama informācija dažādos formātos, nu, piemēram, jums ir pieejama rakstītā informācija, šī te drukātā informācija teksta formā, ir attēli, video, tad ir arī klausāmā informācija. **Kam no šī te visa jūs dodat priekšroku? Tātad, tekstam, attēliem, video vai klausāmai audio informācijai?** Lūdzu, 15Z!

15Z: Nu, es parasti apskatu visu informāciju. Bieži vien sanāk tā, ka man citu... Nu, kā, ka no katra materiāla paņemu kaut ko savu un kopā salieku.

Mod.: Tas tā kā tu mērķtiecīgi mēģini, lai būtu dažādi šie te informācijas formāti?

15Z: Jā! Jo tā, nu, tas ir daudz labāk. Tas dod lielāku man iespēju, nu, vairāk informācijas var iegūt no dažādiem nekā no vienādiem, un var salīdzināt to ar, pieņemsim, ja nu vienā no viņiem ielaista kļūda vai savādāk uzrakstīts, tad arī var sanākt kļūda.

Mod.: Un tu tā parasti dari, ja, ka diezgan tā mērķtiecīgi?

15Z: Jā!

Mod.: Paldies! Kādi citi viedokļi, kāda ir pārējo pieredze? Lūdzu, 14Z!

14Z: Es pirmo, protams, apskatu tekstu un ja tur nevar atrast to, ko man konkrēti vajag, tad gan es pārsvarā meklēju pēc citiem. Arī pēc klausāmām un citām.

Mod.: Jā! 13M varbūt vēlas ko teikt?

13M: Pēc attēliem un teksta.

Mod.: Tu tā kā arī mēģini apvienot?

13M: Nu, parasti teksts un tad attēli. Ja nesanāk atrast, tad attēli un video.

Mod.: Jā, paldies! Kādi vēl viedokļi? Lūdzu, 1Z!

1Z: Ja ir pieejams, tad es parasti izmantoju klausāmo informāciju. Tādēļ, jo tad nav jālasa, vienkārši var sēdēt, paklausīties. Nu, izstāsta.

Mod.: Jā! Lūdzu, kā citi domā?

5M: Bija jautājums...

Mod.: 5M, ja?

5M: Jā! Kā tieši bija jāsaprot jautājumu? Kur...

6M: Kā noformulēt.

5M: Jā!

Mod.: Ja ir dažāda informācija dažādos formātos. Šeit ir runa par formātu, ja var izvēlēties...

5M: Nevis viena un tā pati informācija vairākās formās?

Mod.: Jā, informācija nevis tieši tā pati, bet par to pašu tēmu dažādi formāti: teksts, attēli, video un audio. Kas tev ir visērtākais?

5M: Es parasti vienmēr izvēlos attēlus, jo man kaut kā tā redzes atmiņa, tad es arī tā kā vairāk atceros.

Mod.: Jā! Lūdzu, 6M!

6M: Man arī ir tas pats, ka man ir redzes atmiņa, un es, piemēram, ja kaut kas jānācas un tā, tad, protams, vieglāk atcerēties, kas, piemēram, attēlā bija attēlots. Bet arī otra lieta ir tā, kad, ja piemēram, ir kāds teksts un tev jānācās uz kontrol darbu, tad tu to tekstu vienkārši sāc pārrakstīt. Tā kā mazu konspektu uztaisi, un arī tas ļoti, ļoti palīdz, ka tu esi pats lasījis un pats rakstījis. Tas tad sanāk gan tekstveidā, gan arī attēlos.

Mod.: Jā, paldies! Varbūt vēl kāds viedoklis?

[Klusums].

6M: Tak sakiet kaut ko!

Mod.: Lūdzu, 12M!

12M: Es domāju, ka pieņemsim, ka *vēsturē*, kad kaut kas nāk tuvumā... Nu, arī, kad par kaut kādiem cilvēkiem ir jāzina, tad man liekas, ka ir arī ļoti izdevīgi izmantot video. Pieņemsim kādu filmu vai kaut kas tāds tamlīdzīgs. Jā!

Mod.: 11M, lūdzu!

11M: Man arī, piemēram, projektiem un kaut kādas informācijas iegūšanai ir vieglāk strādāt ar video, jo nu, tad tu tā kā iegūmē visu to tekstu un arī tas viss ir vizuāli parādīts.

Mod.: Paldies! Manuprāt, 8M vēlas arī...

8M: Jā, video arī būtu, tāpēc ka vienkārši redzi kaut kā no plašākiem redzespunktiem šo informāciju, ko būtu tekstā, kas ir salikta, nav tik plaši vai jā! Kaut kā tā.

Mod.: Paldies! Katrā ziņā, manuprāt, bija diezgan liela dažādība vērojama jūsu atbildēs. Un tagad **varbūt pamēģiniet atsaukt atmiņā tos brīžus, kad jūs izmantojat internetu kāda skolā uzdota mājasdarba pildīšanai. Un vai šajā brīdī, kad jūs to mājasdarbu pildāt pie datora, vai jūs mēdzat darīt arī kaut ko citu?** Nu, piemēram, ieliet e-pastā, varbūt *Draugos* [<http://www.draugiem.lv/>], varbūt klausāties mūziku, varbūt fonā ir televizors, *čatojat*, *Skype* [<http://www.skype.com/>]. Nu, šeit tās iespējas ļoti plašas. Redzu citi māj ar galvām. Katrā ziņā jautājums ir skaidrs. Kāda ir jūsu pieredze ar šo te dažādo darbu darīšanu vienlaicīgi? Lūdzu, 7M!

7M: Pavisam noteikti, jo, manuprāt, man tā vismaz ir ierasts, ka vairākas lietas dara uzreiz.

Mod.: Un kā tev sanāk?

7M: Viss sanāk tā, kā vajag.

Mod.: Jā! Lūdzu, pārējie? 6M!

6M: Nū, kad es biju mazāka, kad es mācījos sākumskolā, man mamma teica: „Tu, kad tu izmācies, tad tikai slēdz datoru iekšā!” Un tā arī bija diezgan, tā bija vieglāk, bet pašlaik, kad es ieju mājās, protams, pirmais, ko es izdaru ir – ieslēdzu datoru. Apskatu visus jaunumus un tad tikai sāc mācīties. Un, protams, ka paralēli, ka tad, ko tu dari, tu kaut ko dari vēl paralēli internetā un tad nepievērs tik lielu uzmanību tam mājasdarbam. Tad sanāk viņš mazliet paviršāk izpildīts nekā varētu piesēsties vienkārši bez datora un izpildīt, un tad miers būtu, bet, nu, jā, tā!

Mod.: Bet vienalga tu turpini tā kā...

6M: Nu, protams!

Mod.: Paldies! Lūdzu, 15Z!

15Z: Nu, es parasti ieslēdzu dat... Nu, kad es ieslēdzu internetu gribēdams ko meklēt, es pēc stundas atceros, ka man tur bija jāmeklē.

Mod.: Jā! Lūdzu, 11M!

11M: Man, piemēram, ir grūti uztvert visu informāciju tā uzreiz. Es sēžu visu laiku un lasu tekstu vai kaut ko tādu, man vajag arī paralēli kaut ko darīt, lai tā, nu, nedaudz vieglāk būtu. Tad, piemēram, man vienmēr ir kaut kāda mūzika vai *Skype* /<http://www.skype.com/> ieslēgts. Un tad man ir vieglāk arī kaut ko uztvert.

7M: Sanāk kā apvienot darbu ar atpūtu.

11M: Jā!

Mod.: Jā, 7M piebilst, ka sanāk apvienot darbu. Tad tev ir līdzīgi, ja? Tā kā...

11M: Jā! Apmēram.

Mod.: Varbūt vēl kāds vēlas padalīties savās domās? 13M, lūdzu!

13M: Jā, es zinu, ka tas ir ļoti svarīgi, ka jāizpilda darbi pirmkārt. Vai nu izmācos, vai izpildu kādu projektu vispirms, pirmkārt un tad tikai atpūšos.

Mod.: Jo tās pārējās aktivitātes ir tā kā vairāk saistītas ar atpūtu?

13M: To pēc tam.

Mod.: Lūdzu, 5M!

5M: Man sanāk parasti tā, kad es aizeju mājās, tad tur vienmēr paskatos visas filmas, kas ir televizorā un tad tikai piesēžos. Kad, nu, sāku mācīties, parasti ir tā, ka tiek ieslēgts dators, it kā es mācos, bet paralēli tam aiz muguras ir televizors, vēl kaut kur mūzika skan, tad vēl es izdomāju, ka vēl vajag paēst, vēl kaut ko padarīt. Un tad sanāk, kad, nu, teiksim, no pieciem vakarā tu tā kā esi sācis mācīties, bet reāli pabeidz mācīties tikai kaut kur naktī.

6M: Vienpadsmitos. Jā!

5M: Jo tas mājasdarbs kaut kā aizvien tiek atlikts, jo vienmēr kaut kas jauns parādās, ko tu vēl izdomā darīt.

Mod.: Jā! Labi, skaidrs! Paldies par pieredzi! Vai vēl kāds vēlas ko piebilst? 1Z, lūdzu!

1Z: Es arī parasti klausos mūziku un kaut ko datorā, kaut ko tādu daru, bet, nu, man vispār tas netraucē. Man tieši liekas, ka vieglāk tā ir pildīt mājasdarbus.

Mod.: Paldies! Un šajā brīdī varbūt pāriesim pie nākamā jautājuma. Un tas jautājums ir tāds, vai **jūs spējat iedomāties savu dzīvi bez interneta, un brīžos, kad tas pieejams** (varbūt, ka tādi ir), **vai izjūtat interneta trūkumu?** Lūdzu, 15Z!

1Z: Uz brīžiem varbūt – nē! Uz brīžiem varbūt es nejestu lielu... Ja viņš vispār nebūtu, man liekas, ka pasaule kristu.

Mod.: Tā kā globāli tu uzskati, ja tas būtu ilglaicīgi, tā būtu problēma, bet tā...

1Z: Jā, globāli tas būtu liela problēma, bet, ja man kāda diena, kāds mēnesis, es tā nejestu.

Mod.: Un cik, piemēram, tu dienā pavadi daudz laika internetā, vai tas pat nav katru dienu, vai...

1Z: Nē, vienmēr es pavadu vairāk kā divas stundas.

6M: Viss vakars.

Mod.: Tas ir tā kā gan skolas dienās, gan brīvdienās vidēji?

1Z: Jā!

Mod.: Paldies! 7M!

7M: Jā, piemēram, vasarā, kad es atrodos laukos, protams, var just arī to atšķirību, kad tu varbūt neiegūsti tik daudz informācijas, kas notiek apkārtnē.

Mod.: Un tad tev liekas, ka tev tā kā pietrūkst tas internets?

7M: Nu, ne gluži! Es to aizvietoju ar citām nodarbēm.

6M: Žurnāliem un televizoru!

Mod.: 6M vēlējās atbildēt?

6M: Nē, nē, es tikai piebildu!

Mod.: Līdzīgi, ja? Var atrast ar ko aizstāt?

6M: Nē, nu, ir tā, kad tagad jau, kad visu laiku, tu katru dienu sēdi pie tā datora, tad jau ir grūti. Piemēram, ja tu nedēļu bez datora, tad tiešām ir grūti, bet tā vienu dienu, divas, tas nav nekas. Galīgi nekas un to var paciest. Un nav jau tā, ka tu esi galīgi atkarīga. Nu, man, man vismaz tā nav, ka es esmu galīgi atkarīga no tā datora. Es arī varu atiet no viņa, ka man nav tur ilgi jāsaņemas, ja man apniks, es eju gulēt, ja man... Nevis sēžu līdz diviem un, un kaut vai kaut kas interesantāks notiek. Tā kā tā nav tik ļoti... Nē, tā ir, tā, kā mūsdienās ir vajadzība, bet, nu, ne tik ļoti.

Mod.: Lūdzu, 5M!

5M: Es izdomāju, ka es vispār, lielākoties, internetu kā tā mēs, ja mēs neņemam viņu kā skolas vajadzībām, bet vienkārši ikdienai. Tad man liekas, ka tas ir drīzāk, internets tiek izmantots aiz tā, ka nav ko darīt. Ja ir nodarbes, ja ir ko darīt, tad arī internetam nav laika un nav arī tās īpašās vēlmes pēc viņa.

Mod.: Jā! Un cik, piemēram, tu tā arī varētu mēģināt varbūt pateikt, cik...

5M: Es varētu mierīgi arī bez viņa iztikt.

6M: Ja būtu ko darīt, iet ārā vai vienalga kaut ko.

Mod.: Jā, bet šobrīd, piemēram, ir tā, ka tu katru dienu ej internetā, vai ir kaut kādas dienas, kad tu tur neieej?

5M: Es arī varu neieiet. Tas ir tā, ja es zinu, ka tur man kaut kas mani sagaida: tur vēstule vai kas, tad es ieeju tā. Bet tā vienkārši nē!

Mod.: Paldies par viedokli! 14Z, lūdzu!

14Z: Nu, man liekas, ka būtu grūti iztikt, iztikt bez interneta droši vien. Ja jau būtu kāda cita nodarbe, kas mani nodarbinātu, tad es arī bez viņa varētu iztikt, manuprāt.

Mod.: 13M, lūdzu!

13M: Manuprāt, cilvēki varētu iztikt bez interneta tāpat kā viņi agrāk iztika bez interneta.

Mod.: Jā! 12M!

12M: Man liekas, ka cilvēki internetu lieto tikai tāpēc, ka viņi ir ļoti pasīvi, un viņi, man liekas, ka vispirms kaut ko paskatās ļoti interesantu: kaut kādu filmu vai kaut ko, kaut kādas interesantus pastus palasa, un tikai pēc tam pievēršam tam, tām lietām, kāpēc viņi vispār ir piesēdušies.

Mod.: Jā, paldies par viedokli! 8M, lūdzu!

8M: Piemēram, es, man ir tā, ka internets ir ļoti nepieciešams, jo par cik man vecāki ļoti bieži brauc uz ārzemēm un viņiem ir komandējumi. Viegļāk ir sazināties, jo ātrāk un vieglāk sazināties caur internetu. Caur *Skype* [<http://www.skype.com>]. Un līdz ar to, nu, ir, nu, ir tā vajadzība arī ikdienā. Jā, es varu arī neiet pie viņa, bet, ja tev ir kāds radnieks ārzemēs, kur tev vajag sazināties intensīvi, tad ir nepieciešamība, manuprāt.

Mod.: Paldies! Varbūt vēl kāds vēlas ko piebilst? Tad mēs virzīsimies pie nākamā jautājuma. Nākamais jautājums arī saistīts ar internetu, un tas saistīts ar to, **kā jūs iesaistāties, vai iesaistāties interneta satura veidošanā un papildināšanā?** Piemēram, šeit ir domāts, vai jūs veicat tādā aktivitātes kā, piemēram, vai jūs internetā komentējat, vai varbūt liekat savu vērtējumu (kā *YouTube* [<http://www.youtube.com>] var likt patīk; nepatīk vai *Amazon* [<http://www.amazon.com>] zvaigznītes var likt), vai jūs varbūt, kāds no jums raksta savu dienasgrāmatu jeb blogu, varbūt veidojat interneta lapu, publicējat fotogrāfijas, prezentācijas. Vai kaut ko dariet no šādām te aktivitātēm? Lūdzu, 15Z!

15Z: Forumos un visādos šajos te, paretam. Tas ir atkarīgs kā es jūtos. Tādā ziņā.

Mod.: Ko tieši tu domāji, piemēram, komentēšanu vai...?

15Z: Komentēju es, ja man tiešām ir ko teikt un ja man tiešām ir ko teikt. Tā, lai es papildinātu *komentu* sekciju nevis kaut kādas muļķības tur ierakstu iekšā tāpat.

Mod.: Un kādas vēl no aktivitātēm, ko es minēju? Varbūt kādas citas varētu vienkārši uzskaitīt, ko tu ik pa laikam tomēr mēdz darīt?

15Z: Nedaru neko citu.

Mod.: Tad principā tā ir komentēšana, bloga tev sava nav...

15Z: Nav.

Mod.: Tad varētu palikt, ka tā ir komentēšana. Un kā ar pārējiem? 8M, lūdzu!

8M: Jā, es pati rakstu blogu. Un līdz ar to tas arī... Nu, parādīt, nu, piemēram, forši var arī citiem. Piemēram, draugiem arī, ko tu dari un tā. Un vēl arī, piemēram, *YouTube* [<http://www.youtube.com>], ja man patīk kāds video vai kāds draugs ir izveidojis video, kuram, kuram vajadzētu celt reitingu vai ko redzēt vēl varētu, protams, ir, kad plusiņu tu uzspied un viss!

Mod.: Tu minēji par blogu. Cik regulāri tu tur kaut ko jaunu papildini? Cik laika tas tev apmēram aizņem?

8M: Reizes divas nedēļā. Un, ja nemaldos, kaut kāda, varbūt pa pusstundai. Sanāk, tu uzraksti kaut ko. Un tad viss tā! Tā nedēļas vidū un nedēļas beigās tā. Tāds kopsavilkums.

Mod.: Tad tu varētu minēt šīs te divas aktivitātes: to vērtējumu likšanu un arī sava bloga veidošanu?

8M: Jā, jā!

Mod.: Lūdzu, 2Z!

2Z: Es parasti *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] daudz komentēju un lieku plu... [saminstinās].

Mod.: Nu, vērtējumu!

2Z: Jā! Tad arī dalos ar informāciju, kur varētu būt interesanti paskatīties draugiem.

Mod.: Tad sanāk, ka tu tā kā padalies tajā informācijā, ko kāds cits ir publicējis, ja?

2Z: Jā!

Mod.: Paldies! Lūdzu, 6M!

6M: Nū, man, nū, *Tvitters* [<https://twitter.com>] skaitās pie tā?

Mod.: Jā, arī!

6M: Nu, jā, manuprāt, ka ļoti daudzi jaunieši mūsdienās lieto *Tviteru* [<https://twitter.com>]. Tai skaitā arī es. Un tur jau katru dienu kaut ko sanāk ierakstīt, bet, bet, nu, jā, bet par komentēšanu un... Tās tā. Arī pēc garastāvokļa. Un ir tādas dienas, kad vispār neko negribās. Tikai, tikai vienkārši pasēdēt. Nu, no malas paskaties. Un ir tādas dienas, kad tu gribi iesaistīties un arī savu viedokli izteikt. Un, jā, tāpat arī *Tviterī*. Kad ir dienas, kad gribās kaut ko rakstīt, kad ir ko teikt, bet, bet ir dienas, kad nav ko teikt un kad nevajag. Tad nav vajadzības vienkārši neko ierakstīt.

Mod.: Jā! Un kā ar pārējiem un šāda te veida aktivitātēm internetā? 5M, lūdzu!

5M: Tie arī, jā, *Tvitters* [<https://twitter.com>] izmantots. Ļoti bieži tiek arī bildes tur komentētas. Nu, ne tā, ka es viņas... Gan liktas arī un komentētas. Es nekomentēju aiz neko darīt, bet, nu, ja tiešām ir ko teikt. Jā, tad nokomentē! Tas pats, kas arī *YouTube* [<http://www.youtube.com>] tos video, tur, to nospiež patīk. Un tad vēl pirms gadiem diviem, kad baigi bija topā lomu spēļu forumi, tad arī tādi tika veidoti. Un tā!

Mod.: Paldies! Kā ar pārējiem?

[Klusums].

Mod.: Tad varbūt nākamais jautājums. 6M jau iesāka principā šo te tēmu, tu jau minēji *Tviteri* [<https://twitter.com>]. Tad nākamais jautājums būtu, kā ar jums kopumā ir, vai jūs izmantojat sociālos tīklus? Un šeit ir *Tvitters* [<https://twitter.com>], *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>], *Facebook* [<http://www.facebook.com>] arī vēl citi piemēri? **Vai jums ir varbūt arī konti, profili līdzīga veida resursos?** Lūdzu, 15Z!

15Z: Sociālos tīklus, izņemot *Skype* [<http://www.skype.com>], es vispār neizmantoju. Es viņus uzskatu par liekiem, nevajadzīgiem. Ja ar cilvēku sarunāt kādu, ka es gribu kaut ko darīt, tad es viņu parasti uzrunāju *Skype*. Nu, es neredzu vienkārši šiem te sociālajiem tīkliem jēgu.

Mod.: Tad sanāk visi, ko tu arī vēlies uzrunāt, visi ir *Skype* [<http://www.skype.com>] pieejami, ja?

15Z: Jā!

Mod.: Jā! Lūdzu, pārējie! 6M!

6M: Manuprāt, es bez sociālajiem tīkliem nevarētu dzīvot [smejas], jo, nu, man patīk būt sabiedriskai. Man patīk! Man, es esmu *Facebook* [<http://www.facebook.com>] un *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], un *Tviterī* [<https://twitter.com>]. Man patīk viskaut ko... Visu, visu apskatīt, kas notiek arī ārpusaulē. Un, piemēram, tas ir vairāk domāts par *Facebook*, kad tev ir draugi no citām valstīm, un tu vari arī redzēt kā viņiem iet. Jā, man patīk, man patīk, man interesē cilvēki. Man patīk tas. Tiešām.

Mod.: Un tas līdzīgi kā *Tviter* [<https://twitter.com>] gadījumā tu, manuprāt teici, kas tas pēc garastāvokļa, vai tu tur kaut ko ieraksti, vai neieraksti. Tad šeit arī pēc garastāvokļa tu ieej *Facebook* [<http://www.facebook.com>], *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], vai tas ir regulāri katru dienu, kad...

6M: Tas jau ir daudz maz regulāri, kad tev, kad tev ir jāiet tajos *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] un arī *Facebook* [<http://www.facebook.com>] jāskatās, kas jauns. Bet par to komentēšanu tieši, kad ir dienas kad negribās un ir dienas kad gribās.

Mod.: Jā, paldies! 7M, lūdzu!

7M: Jā, es piekrišu arī 6M, jo, manuprāt, sociālie tīkli tā ir, tie ir tieši tā vieta kur visvairāk, vislielākā aktivitāte ir.

6M: Tas veido to sabiedrību.

7M: Jā!

Mod.: Paldies! 13M, lūdzu!

13M: Manuprāt, es viņus izmantoju tikai tad, kad nav ko darīt. Kad tiešām nav ko darīt. Lai aizpildītu laiku, pavadītu kaut kā.

Mod.: Un tev varbūt arī ir konti kaut kādos līdzīgos resursos?

13M: Ir, jā, bet es to daru tiešām tikai tad, kad nav ko darīt.

Mod.: Pēc tā paša principa.

13M: Jā!

Mod.: Lūdzu, 14Z!

14Z: Nu, es esmu... Man ir, es esmu reģistrējies viņos, bet viņus diezgan reti izmantoju, jo man tur īsti nav ko... Neredzu jēgu, ka tur būtu īpaši ko pievērst uzmanību. Mani tas nepiesaista.

6M: [Čukst blakusēdētājam]: Meitenēm ir savādāk.

14Z: Katrā ziņā mani tas vairāk piesaista citās mājaslapās, kur man ir konti. Tur piesaista kaut kas, kas mani interesē arī un es varu izpaust savu viedokli.

Mod.: Varbūt tu varētu minēt, kas ir tie piemēri, kad tu teici, ka tev ir arī konti citās mājaslapās?

14Z: Būtībā tas ir saistīts ar, saistīts ar spēlēm un tādā garā!

Mod.: Lūdzu, 5M!

5M: Es, jā, es piekrišu tāpat kā 13M. Es ļoti arī bieži izmantoju tieši tos visus sociālos portālus dēļ tā, ka nav ko darīt, bet man tāpat kā 6M arī patīk būt sabiedriskai un tad es izmantoju ne tikai to *Facebook* [<http://www.facebook.com>], *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], *Tviter* [<https://twitter.com>], bet arī ir (vienu laiku bija ļoti man topā) *Face lv* [<http://www.face.lv>]. Un tur, tur patiesībā arī ļoti daudzus cilvēkus tiešām varēja iepazīt. Un tur tā kā vienkārši tu sāc, vienu, otru es pievienoju tā kā draugiem. Un jūs tiekaties. Jums ļoti bieži ir tās tikšanās un tā un, un, un, un sociālajos portālos arī ļoti daudz ko var jaunu uzzināt. Teiksim, ja es neskatos televizoru, man pat nav vajadzīgas laika ziņas tur es... *Tviterī* izlasu kāds ārā ir laiks. Un es domāju, ka, nu viņi ir noderīgi.

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu, 15Z!

15Z: Es parasti piedalos, kur ir forumi, kur parasti cilvēkiem nav īstie vārdi, bet ir segvārdi. Viņi parasti diskutē par kaut ko. Un tādos es esmu. Bet es neesmu parasti aktīvs. Es parasti apskatos, kā citi diskutē un tikai, ja man pašam ir ko teikt, tad es uzrakstu.

Mod.: Un tie arī ir kaut kādi interešu forumi, kas saistīti ar taviem hobijiem?

15Z: Jā, ar datorspēlēm.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 12M!

12M: Jā, es ikdienā izmantoju sociālos tīklus. Pieņemsim tie, kas mani ļoti saista, tad es arī tur nobalsoju par dažādām tiesībām, paužu savu viedokli, attieksmi. Un man tas ļoti noder. Es tur uzzinu kaut ko jaunu, kas notiek pasaulē. Un, jā, tā!

Mod.: Paldies par viedokli! Vai vēl kāds vēlas kaut ko... Lūdzu, 1Z:

1Z: Sociālajos tīklos parasti ieeju vienkārši, lai uzzinātu kaut kādas vispārīgas ziņas, kas notiek apkārt, bet reti kad kaut ko citu tur daru. Vienkārši ieeju apskatīties, ja nav ko darīt kaut kādas vispārīgās ziņas palasīt.

Mod.: Tas līdzīgi, kā jau izskanēja, ka nav jāskatās televizors, var izmantot šo te funkciju sociālajos tīklos.

1Z: Jā!

Mod.: Paldies! Tagad varbūt pāriesim pie nākamās tēmas. Un nākamā tēma ir saistīta ar bibliotēkām jūsu ikdienā.

6M: [Nepatīkā saviebj seju, nopūšas].

Mod.: Tad jūs varbūt varētu pateikt, **vai jūs esat vai neesat bibliotēku lietotāji?** 12M, lūdzu!

12M: Es esmu. Izmantoju bibliotēku. Kopumā vairāk vasarā, kad kaut kur, kaut kādu grāmatu vajag. Nu, tā, lai uzzinātu kaut ko jaunu, palasītu kaut ko interesantu. Vasarā, kad kaut kur braucu, es paņemu līdzi. Bet, jā, es izmantoju bibliotēku!

Mod.: Tas ir vairāk pa vasaru domāts tā kā obligātā literatūra, vai tas nav saistīts?

12M: Nē! Tas ir brīvā laika pavadīšanai.

Mod.: Jā, paldies! Un kā ar pārējiem? Lūdzu, 7M!

7M: Jā, es arī esmu bibliotēkā. Vidzemes bibliotēkā. Un tas nav tikai saistīts ar obligāto lasīšanu, kaut gan tas tā iesākās. Bet, piemēram, arī tad, kad man nav pieņemsim dators ne mājās, ne kaut kur citur un ir steidzami jāuztaisa kāds projekts, tad es dodos uz bibliotēku.

Mod.: Paldies! 1Z, lūdzu!

1Z: Es bibliotēkas parasti neapmeklēju, tāpēc ka man liekas nevajadzīgi lasīt informāciju, kuru es neizmantošu. Un parasti es visu daru internetā. Atrodu visu informāciju.

Mod.: Jā, paldies par tavu viedokli! 13M, lūdzu!

13M: Es uz bibliotēkām eju, ja man vajag kādu grāmatu, lai nav vajadzības pirkt. To grāmatu.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 15Z!

15Z: Es parasti neizmantoju. Es vispār neizmantoju, jo man pie mājas tuvumā nav neviena bibliotēka. Un laikam nekad arī nebija tuvumā bibliotēkas. Tad tas ir, tāpēc nelasu grāmatas. Ļoti reti kad lasu grāmatas.

Mod.: Bet, piemēram, ja tev tuvumā būtu bibliotēka, tu pieļauj, ka tu izmantotu?

15Z: Jā, ja man būtu tuvumā, tad es pieļauju, ka varbūt varētu ieinteresēt grāmatas.

Mod.: Paldies, par tavu viedokli! Vēl viedokļi? 5M, lūdzu!

5M: Es bibliotēkas vispār neizmantoju, jo man... Es grāmatas, man ļoti patīk lasīt, es arī viņas ļoti bieži lasu, bet man ir bez maz vai mājās, tā teikt, bez maz vai sava personīgā bibliotēka. Vienīgais, kad es tiešām apmeklēju bibliotēkas, tā bija kāda pirmā, otrā klase, kad man tas likās ļoti stilīgi būt bibliotēkās. Bet tā es... Nav iemesla apmeklēt!

Mod.: Paldies, un, 6M!

6M: Es arī esmu vairāk... Nē, es vairāk neesmu bibliotēkas lietotāja nekā esmu. Jo es, es pat neatceros, kad es pēdējo reizi arī savā skolas bibliotēkā, kur nu vēl kādā citā! Nu, nezinu, man nav nepieciešamība, bet grāmatas man patīk lasīt!

Mod.: Tad tev arī ir mājās kā sava privātā bibliotēka, vai tu kaut kā maini...

6M: Nu, gluži, nē! Gluži tā ir, ja es vēlos kādu grāmatu, tad es drīzāk nopērku nekā, nekā eju uz bibliotēku.

Mod.: Paldies! Un kā ar pārējiem? 2Z, lūdzu!

2Z: Es parasti neizmantoju bibliotēkas, jo ļoti daudz var grāmatas arī atrast internetā. Nolādēt no dažiem tiem.

Mod.: Un tu arī lasi internetā?

2Z: Jā!

Mod.: Nu ekrānā skatoties, ja?

2Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, varbūt vēl kāds viedoklis? 11M!

11M: Man, piemēram, mājās ir ļoti daudz grāmatu, tāpēc... Nu, ja man vajag kādu grāmatu, tad es esmu gandrīz pārliecināta, ka es viņu mājās kaut kur varēšu atrast. Tieši tās pašas jaunākās grāmatas, es vai nu viņas izlasu internetā, vai arī nopērku.

Mod.: Paldies! Varbūt vēl kāds vēlas ko piebilst?

[Klusums].

Mod.: Tad te izskanēja dažāds viedoklis gan, ka izmantojat, gan, ka neizmantojat. Tad vēl tāds jautājums, **kā jums šķiet, vai jūs esat pietiekami informēti, vai jūs saņemat kaut kādu informāciju par to, kas bibliotēkās vispār notiek?** Nu, tā vispārīgi?

Mod.: 13M, nē, atvainojos, 12M, krata ar galvu [noliedzoši, kā nepiekrītot izteiktajam apgalvojumam], ka nepiekrīt.

12M: Nē, neesmu vispār. Nu, tā kā nav man ziņu nekādu kas notiek pašā bibliotēkā. Kaut kādi jaunumi vai kas, nē, nav!

Mod.: Manuprāt, 6M arī bija līdzīga reakcija. Nē, manuprāt, es atvainojos, tā bija 5M! 5M arī purināja, ka nepiekrīt.

5M: Es pat nezinu, es viņas neapmeklēju. Man arī interese par viņām īpaši nav.

6M: Jā, ja būtu interese, tad arī, tad arī sāktu interesēties un meklēt, kas jauns, kas notiek, bet tā par cik nav, tad arī nav, nav, nav zināms kas tur notiek un tā!

Mod.: Lūdzu, 12M!

12M: Man liekas, ka arī nav tās vietas, kur varētu interesēties. Un arī, nu, viņi nepiedāvā nekādus jaunumus apskatīt vai tā. Vienkārši pašiem jāaiziet un jāapskatās, bet tā citur nav māju. No mājām tu vienkārši nevari. Nav tādas vietas kur apskatīties, kas jauns un tā!

Mod.: Paldies! Lūdzu, 13M!

13M: Mani neinteresētu tas, kas notiek bibliotēkā, man ir vajadzīgas tikai grāmatas.

Mod.: Jā! Skaidrs, paldies!

12M: Par jaunajām grāmatām...

13M: Nu, es pati lasu...

5M: Vienīgais jaunums, kas ir bibliotēku sakarā, tas ir, kad tiek būvēta jauna bibliotēka. Un tas ir arī viss, ko es zinu par viņām!

6M: Jā!

Mod.: Jā, paldies! Vai vēl kāds vēlas ko piebilst?

[Klusums].

Mod.: Nu, bet, piemēram, te bija tas viedoklis, kad nevēlas saņemt informāciju, bet, **ja tomēr kādā brīdī** (pieņemsim, jums tuvākajā bibliotēkā) **notiek kaut kas, kas varētu interesēt. Vai nu tās ir kaut kādas tikšanās ar slavenībām, sportistiem, varbūt kaut kādi materiāli tālākā profesijas izvēlē. Kā jums liekas kā varētu būt un vai vajadzētu jūs informēt par šādām te aktivitātēm?** Lūdzu, 5M!

5M: Es domāju viens variants ir tas, ka varētu kaut vai, ja reiz tu dzīvo tur tuvumā, tad noteikti kaut kādas...

6M: Afišas!

5M: Afišas nelielas. Kaut vai pastkastītēs ieliktas. Nu, nu, tādas, lai izceļ, nevis kā vienmēr, kad tur atnāk kaut kāds Rimi katalogs, un tu redzi, kas tas ir un tu izmet ārā, bet, nu, kaut ko tādu, kas tiešām uzmanību piesaista. Tas ir viens. Un turpat arī tās bibliotēkas tuvumā var noteikti izlīmēt lielākas afišas. Uz stendiem vai malā kaut kur. Tā, lai redz!

Mod.: 13M, lūdzu!

13M: Bibliotēkas klientiem, nu, tiem, kas pierakstīti tajā bibliotēkā, varētu atsūtīt SMS vai e-pasta vēstuli, ka tur kaut kas notiek.

Mod.: Paldies par viedokli! 6M, lūdzu!

6M: Ja tur tiešām tāds pasākums notiktu, tad es domāju būtu nepieciešama reklāma internetā.

5M: Vai televizorā!

Mod.: Un, 2Z, lūdzu!

2Z: Es domāju tad labāk ielikt internetā un uztaisīt kaut kādas afišas, uzlīmēt uz sienām!

Mod.: Paldies! Mazliet pie šī jautājuma vēl no savādāka aspekta mēs atgriezīsimies. Principā, man ir kolēģe apkopojusi mazliet to, ko jūs anketās rakstījāt par bibliotēku un es redzu, ka parādās arī (pēc jūsu atbildēm) par mūsdienīgu bibliotēku viedoklis. Par e-bibliotēku, par bibliotēku saistībā ar tehnoloģijām. Principā tā **tendence ir tāda, ka bibliotēkas arvien vairāk cenšas izmantot tehnoloģijas un vismaz censties piedāvāt pakalpojumus, kurus var izmantot nemaz nenākot uz bibliotēku, bet turpat internetā.** Nu, piemēram, tie piemēri ir, ka ļauj sazināties ar bibliotekāru *Skype* [<http://www.skype.com/>] vai kādā citā šajā te resursā. Varbūt pagarināt paņemto grāmatu termiņu elektroniski. Kā jūs vērtējat šādas te aktivitātes? **Vai jūs to uzskatāt par vajadzīgu un kāds būtu jūsu viedoklis?** Lūdzu, 12M!

12M: Es domāju, ka tas būtu ļoti izdevīgi, jo citādi, ja tu gribi pagarināt to savu grāmatu, tad tev ir jāzvana vai jāiet uz bibliotēku. Bet man liekas caur internetu tas būtu daudz ātrāk. Ātrāks un vieglāks ceļš tā kā to izdarīt.

Mod.: Paldies! 15Z, manuprāt gribēja...

15Z: Nē, es, nē!

Mod.: Negribēji? Labi! 5M, manuprāt, cēla vēl roku.

5M: Nē... Nu, tur... Es nezinu.

Mod.: Labi, tad es došu vārdu 7M! Lūdzu!

7M: Jā! Manuprāt tas ir ļoti izdevīgi tiem cilvēkiem, kam varbūt nav tik daudz laika vai arī kam bibliotēkas ļoti tālu no mājām.

Mod.: Bet, pieņemsim, tavā gadījumā?

7M: Manā gadījumā... Nu, es parasti to nedaru caur internetu. Es ļoti reti arī iegriežos bibliotēkā.

Mod.: Tad tev tas it kā ir savā ziņā vienaldzīgi. Vai tā var apgalvot?

7M: Nē, nu, protams, tas ir izdevīgi, jo citreiz arī, ja ir paņemta kāda grāmata, tad, tad arī tieši tā kā jau teica, ka pagarināt internetā to ir daudz ērtāk izdarīt.

Mod.: Tad tomēr tu tā kā varētu to izmantot.

7M: Jā!

6M: Tas būtu izdevīgi.

Mod.: Lūdzu, 11M!

11M: Ja, piemēram, man vajadzētu kādu grāmatu, tad es... Vispirms būtu izdevīgāk apskatīties vai viņa vispār tajā bibliotēkā ir, nevis iet uz viņu un pārbaudīt, un jautāt, un meklēt. Vieglāk būtu vienkārši kaut kādā meklētājā ievadīt un uzzināt, vai viņa ir pieejama.

Mod.: Jā, paldies!

[Klusums. Neviens no diskusijas dalībniekiem neceļ roku].

Mod.: Nu, piemēram, **jūs gribētu, lai jūsu skolas bibliotēka ir *Tviterī*** [<https://twitter.com/>], ***Draugos*** [<http://www.draugiem.lv/>] (mēs jau pirmīt runājām par *Draugiem*, *Tviteri*) **un raksta kaut kādus jaunumus, ievieto informāciju?** Un arī šī pati, Draugi kā grāmatu pagarināšanas veids. 6M man šķiet, ka piekrīt.

6M: Nu, jā, es tagad domāju, ka jā. Tas būtu interesanti pieņemsim, ja bibliotekāre [vārdu bibliotekāre izrunā nedaudz smejojoties] tvītotu par to kādas jaunas grāmatas ir pieejamas bibliotēkā. Un tad varbūt arī kāda interese rastos vairāk bērniem.

Mod.: Un tu tā kā pieļauj, ka tu varētu būt sekotāja?

6M: Jā, jā! Es domāju, ka jā!

Mod.: 7M, lūdzu!

7M: Nu, ja es varbūt to arī tā neizmantoju, tad tas tomēr liktos tā forši, ka mūsu skolas bibliotēka tā...

6M: Ir *Tviterī* [<https://twitter.com/>].

7M: Jā, un ziņo par jaunumiem.

Mod.: Jā, paldies! Kā ar pārējiem kādas jūsu domas? Vai jūs piekrītat meiteņu teiktajam, ka būtu interesanti, vai tomēr jums liekas, ka tas nebūtu vajadzīgs?

12M: Man liekas, ka tas nebūtu vajadzīgs.

Mod.: 12M saka, ka nevajadzētu, jā?

12M: Jā!

Mod.: Lūdzu, 15Z!

15Z: Nē, nu tas jau nav nemaz tik grūti. Paņem pierēģistrējies. Nu, cik tur desmit minūtēs var uztaisīt tādu *Tvitera* [<https://twitter.com/>] kontu. Ik pa laikam kaut ko uztvīt. Es neizmantoju, bet daži cilvēki izmanto. Viņiem tas būtu labāk.

Mod.: Jā, tad tu tomēr neizmantoju, bet kopumā tu vērtē, ka tas būtu...

15Z: Labi!

Mod.: Jā! 5M, lūdzu!

5M: Es gribētu varbūt teikt, jo... Labi, ir cilvēki, jā, kas tur nebūs laika atnākt līdz tai bibliotēkai un paskatīties tur par tām grāmatām, par tiem jaunumiem, kas tur būs. Viņiem varbūt to ir ērtāk *Tviterī* [<https://twitter.com/>] lasīt. Bet no otras puses arī, kad ļoti daudzus... Ja tevi tiešām interesē tā bibliotēka, tās grāmatas, tad arī tu tur iesi un tev tas Tviters, nu, īpaši daudz jau neko nedos.

Mod.: Jā! 2Z, lūdzu!

2Z: Es domāju, ja varētu paskatīties *Tviterī* [<https://twitter.com/>] kaut kādus ierakstus, vairāk cilvēki ietu, jo viņi zinātu, ko tur var sagaidīt, kādas jaunas grāmatas.

Mod.: Tevi tas tā kā varētu piesaistīt? Vai tu domā, ka citiem tas varētu būt izdevīgi?

2Z: Es domāju, ka jā! Varētu.

Mod.: Jā! Paldies! 7M, lūdzu!

7M: Nu, it kā bez tā varētu iztikēt, bet tomēr tas būtu interesanti. Un tā būtu tā kā...

6M: Priekšrocība.

7M: Jā, tā būtu priekšrocība arī dažiem cilvēkiem. Kaut gan tas varbūt nav tik ļoti nepieciešams.

Mod.: Jā! 10M kaut ko vēlējās teikt?

10M: Nē!

Mod.: Varbūt vēl kāds viedoklis? 13M, lūdzu!

13M: Būtu labi, ja varētu apskatīties kādas grāmatas ir pieejamas tajā bibliotēkā. Un tad aiziet uz šo te bibliotēku paņemt. Tā kā iepriekš zināt.

Mod.: **Un vai no šīm te aktivitātēm, kad bibliotēkas izmanto tehnoloģijas. Vai kaut ko tādu esat dzirdējuši, manījuši. Vai kaut kas tāds ir pamanīts, ka kāda bibliotēka kaut ko tādu darītu?**

6M: Nē!

5M: Ir pamanīts, bet tikai ārzemēs.

Mod.: Kurš teica? 5M?

6M: Jā, 5M. Bet tikai ārzemēs.

5M: Nu, tā ir dzirdēts.

Mod.: 6M, lūdzu.

6M: Nu, es pieļauju domu, kad, kad uzcelš lielo bibliotēku [*Gaismas pili*], ka viņai būs tāda mājaslapa un būs tāda iespēja, kad varēs apskatīties, kā, kas ir pieejams un kas nē.

11M: Cerams, ka viņu ātrāk uzcelš.

Mod.: Bet tā tu purināji galvu un teici, ka nav šādas aktivitātes.

6M: Jā! Es domāju, ka... Nu, es vismaz neesmu informēta par to. Varbūt ir kāda lielāka tur, piemēram, bērnu bibliotēka. Nu, tādas lielākās. Varbūt tā, varbūt ir tāda iespēja, bet es, es īsti nezinu.

Mod.: Bet principā, kad es šo jautājumu uzdevu, es redzēju, kad vairāki no jums noliedzoši purināja galvas, sakot, ka nē! Bet tāds tad arī varētu būt kopējais viedoklis, ka nav nekas dzirdēts? Vai varbūt kāds tomēr ir kaut ko manījis? [*Klusums*].

Mod.: Tad laika, ka nē! Un vēl varbūt mēs varētu parunāt par to, kā jums liekas, vai bibliotēkai būtu vajadzīga arī... Papildus mēs jau runājām par *Tviterī* [<https://twitter.com/>], par *Draugiem.lv* [<http://www.draugiem.lv/>], bet **vai bibliotēkai būtu vajadzīga arī sava mājaslapa jeb interneta vietne? Kā jūs to vērtētu?** Lūdzu, 12M!

12M: Es to vērtētu pozitīvi, jo es domāju, ka tas būtu ļoti it kā interesanti un arī tiem, kuri iesaistās tajā visā procesā, kuri iet un tiešām grib, nu, interesējas. Nu, man liekas tiem būtu tiešām noderīga tā, tas, kad katrai bibliotēkai būtu sava tā kā mājaslapa vai, nu, kaut kas līdzīgs tam.

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu, 7M!

7M: Manuprāt, tas tiešām būtu nepieciešams. Jo tas arī būtu tā kā mūsdienīgai bibliotēkai, jo cilvēks atrod internetā, pieņemsim, kur viņa atrodās un ko tur var dabūt.

Mod.: Paldies! 8M, lūdzu!

8M: Un noteikti arī būtu noderīgi tādēļ, lai arī popularizētu pašu bibliotēku kā tādu, jo, ja agrāk bija tā, ka cilvēki patiešām gāja, jo nebija pieejams, jo, nu, nebija pieejams tik daudz kas internetā, lasīja grāmatas. Tagad tas viss ir nobālējies. Un tā viņām savā ziņā būtu reklāma laba.

Mod.: Paldies! 6M, lūdzu!

6M: Nu, ja būtu tāda mājaslapa tikai tā dēļ, lai tur, piemēram, ierakstītu par to kādi pasākumi notiek un kādas ir jaunākās grāmatas, tad, manuprāt, šī mājaslapa nebūtu nepieciešama, bet, ja tiešām tur ir tāds meklētājs un var atrast, vai tā grāmata ir pieejama vai nav, tad tas būtu nepieciešams.

Mod.: Bet tikai tā mājaslapa, ja būtu... Ja būtu šis meklētājs, vai vajadzētu arī rakstīt par aktivitātēm, pasākumiem, kas notiek, vai...

6M: Nu, tad, tad, jā! Tad, protams, apvienot. Bet, ja tikai, piemēram, tur ir kaut kādas reklāmas, tad tas galīgi nav nepieciešams, manuprāt.

Mod.: Paldies! 5M, lūdzu!

5M: Varētu... No vienas puses, tā kā mājaslapa, tā kā būtu vajadzīga. Jo tur galvenais, ko es tajā mājaslapā meklētu, tā būtu adrese, vai tālrunis kā sazināties.

6M: Bet to tāpat var atrast! Ieraksti *Google* [<https://www.google.com/>] un būs.

Mod.: Paldies! 1Z, lūdzu!

1Z: Es domāju, ka bibliotēkai tas būtu ļoti pozitīvi tāpēc, jo pievienosies arī cilvēki... Ne jau tie, kas bieži apmeklē bibliotēku, bet arī tie, kas sēž internetā un ja viņi nevarētu atrast šo informāciju, ko viņi grib, tad viņi noteikti nākamais aiz *Google* [<https://www.google.com/>], kur viņi meklētu ir tajā bibliotēkas mājaslapā. Mēģinātu atrast grāmatas, kur ir rakstīts tas, ko viņiem vajag.

Mod.: Jā, paldies! Varbūt ir vēl kāds viedoklis? [*Klusums*].

Mod.: Man šķiet, ka diskusijas sākumā izskanēja par to, ka jūs klausāties informāciju audio formātā. **Vai jums liekas, ka, piemēram, bibliotēkām vajadzētu šādus te informācijas resursus, kas būtu klausāmi?** Līdzās grāmatām būtu arī savādāka veida informācija pieejama. Lūdzu, 12M!

12M: Es domāju to, ka tas varētu būt ļoti izdevīgi, nu, tā kā bērniem. Nu, ka viņi varētu, pieņemsim, uzliek kādu grāmatu, paklausīties un tā! Bet tā man liekas, ka nav īsti vajadzība pēc tā. Labāk ir pašam izlasīt un saprast, jo vienmēr var izprast, vai ir pieņemsim, nu, es nezinu. Varbūt, ja es varētu patīt atpakaļ, būtu labi, bet, ja tādas iespējas nav, tad... Pieņemsim, ja tu lasi grāmatu, tad tu vari vienkārši pašķirt atpakaļ, izlasīt un tā visu apskatīt. Arī ne visiem ir tā dzirdes atmiņa. Lielākoties ir redzes.

Mod.: Lūdzu, 15Z!

15Z: Nu es domāju, ka tas bibliotēkām varētu būt tā kā apgrūtinājums, jo viņas nesaņem pārāk daudz budžetu. Tas ir vajadzīgs citās vietās, bet, es neredzu nekādus šķēršļus, ja tas būtu iespējams.

Mod.: Bet, piemēram, tu to varētu izmantot, gan tajā gadījumā, ja tev būtu jāiet pakaļ līdzīgi kā grāmatai: jāņem un jānes atpakaļ un arī, ja būtu tāds variants, ka šai informācijai var piekļūt uzreiz internetā, caur mājaslapu, piemēram?

15Z.: Nu es domāju, ka internetā tas būtu labāk.

Mod.: Nu, bet arī to varētu, ja, pieņemsim, būtu jāiet līdzīgi kā grāmatai, ka tu paņem, pēc tam nes nodot, tu vērtē tā kā pozitīvi vai negatīvi?

15Z: Nu, sev varbūt ne tā. Bet ir tādi cilvēki, kuriem tas varētu būt ļoti izdevīgi.

Mod.: Paldies! 6M, lūdzu!

6M: Man šķiet, ka tas būtu ļoti noderīgi tāpēc, ka man personīgi vieglāk ir uztvert kaut kādu... Ja es informāciju meklēju kaut kādiem projektiem, man ir vieglāk uztvert audio informāciju.

Mod.: Paldies! 8M, lūdzu!

8M: Nē, 7M, re kur [norāda, ka blakus esošajai diskusijas dalībniecei ir ko teikt un ka 7M ir cēlusi roku].

Mod.: Man likās arī, ka tu iepriekš cēli roku. 7M, lūdzu!

8M: Nē, nē, nē!

7M: Nu, tas varbūt dažiem cilvēkiem būtu izdevīgi un tas patiktu labāk, bet, manuprāt, kad klausās, tas ir vairāk priekš tiem cilvēkiem, kuri ir slinkāki, lai lasītu. Jo, kad tu lasi, tu varbūt tajā vairāk arī iedziļinies nekā tad, kad tu klausies.

Mod.: Jā, paldies! 6M, lūdzu!

6M: Manuprāt, tas, tas būtu noderīgi un tas ir noderīgi, jo, ja tev ir uzdots izlasīt grāmatu, bet tu to atceries iepriekšējā vakarā, kad ir jāatstāsta, tad, protams, ātrākais veids ir kā noklausīties vai noskatīties filmu. Un tādā gadījumā tu vari noklausīties, un tu jau apmēram zini, tev jau pastāsta. Un arī maziem bērniem ir labi. Nu, tā forši klausīties pasaciņas, bet, ja iet runa par lasīšanu, tad tomēr labāk ir lasīt, jo tad tu vari pārlasīt katru rindu, iedziļināties, izfantazēt kā tas izskatās un tā kā savu pasauli mazliet uztaisīt.

Mod.: Paldies par viedokli! 5M, lūdzu!

5M: Vieglāk... Jā, it kā tas... Principā būtu labi, ja, teiksim, arī maziem bērniem... Viņiem, es domāju, viņiem, kas vēl nespēj lasīt, viņiem klausīties tā kā... Tas ir, klausīšanās, tas ir viens, vieglāk, tad ir otrs arī, kā 6M teica, ka, ja tu atceries pēdējā vakarā par kaut ko, kas tev ir jāzina, tad arī vieglāk ir noklausīties. Bet, ja ir runa par parastu grāmatu lasīšanu (tur romāni vai vēl nezina kas), es domāju, kad labāk ir, ja tu pats lasi, nevis tu klausies. Jo katrs savu lasīto uztver savādāk un katrs arī runājot, tā intonācija ir savādāka. Tāpēc, es domāju, tu pats izlasi grāmatu, tu to uztver vienā veidā, bet tu klausoties... Tev tas viss, ar to intonāciju, viss var likties savādāk.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 14Z!

14Z: Es domāju, ka tas būtu vairāk tāds... Piesaistītu vairāk mazus bērnus, jo viņiem varētu tas vairāk interesēt nekā pašiem lasīt grāmatas. No viņiem tā uzmanība būtu, bet, nu, pats es nezinu, šaubos vai es to izmantotu.

Mod.: Paldies par viedokli! 13M, lūdzu!

13M: Manuprāt, tas nebūtu vajadzīgs, jo lasīto uztver labāk, un maziem bērniem, kuri mācas pirmajā klasē, jālasa. Viņi negribētu lasīt, bet klausīties, un arī vēlāk nevarētu lasīt.

Mod.: Tā kā pierastu...

13M: Jā! Tā!

Mod.: Tad vēl tāds jautājums, **vai jums ir bijušas kaut kādas problēmas ar soda naudām par to, ka laikā neesat atdevuši bibliotēkām paņemtās grāmatas?**

4Z: Nē!

Mod.: Roberts saka, ka nē, ka viss ir kārtībā!

[Klusums].

Mod.: Tad principā laikam... 8M ceļ roku.

8M: Jā! Ir gadījies tā, ka tu nokavē. Nedēļu es biju, jā, tieši uz ārzemēm, tieši sanāca aizbraukt, un, un, un es nokavēju. Jā, bija jāsamaksā tie divi lati, bet noteikumi ir pareizi, jo, nu, tiek atgriezta, nu, kaut kāda... Tad viņiem ir, jā, vismaz...

7M: Peļņa.

8M: Nē, tā nav peļņa, nē! Bet viņiem vismaz ir garantija, ka tu to grāmatu atgriezīsi.

Mod.: Bet, piemēram, ja būtu plašākas iespējas, kā varētu pagarināt tā kā vai tu to varētu atbalsīt? Nu, piemēram, kad var elektroniski pieslēgties bibliotēkas kontam un pagarināt grāmatu...

8M: Jā!

Mod.: Vai e-pastā atgādinājums, tad *Skype* [<http://www.skype.com>] jau izskanēja. Vai šādas te iespējas tā kā tev liekas, ka varētu būt...

8M: Es domāju, ka jā! Es domāju daudz atvieglotu īstenībā! Jo es zinu, ka vienu brīdi viņi darīja tā, ka viņi zvanīja... Nu, tad, ja, bet varbūt, ja tev pēkšņi vai telefons ir pazudis vai izlādējies un ne jau viņi visu laiku ņems un zvanīs, jo viņiem jau ir vēl vesels saraksts, kur cilvēki nav atdevuši, tāpēc, jā, īstenībā vieglāk būtu, ja uzrakstītu uz e-pastu. Tad būtu labi!

Mod.: Paldies! 13M, lūdzu!

13M: Manuprāt, soda nauda nav vajadzīga bibliotēkās, jo lielākā daļa jau cilvēku nokavē grāmatu nodošanas termiņu. Viņiem paliek... Un viņiem jāmaksā soda nauda, un viņi neiet to grāmatu atdot, tad cilvēku lielākā daļa varbūt neatdod tās grāmatas. Bet, ja nebūtu to soda nauda, visi atdotu grāmatas. Nu, vismaz daudzi atdotu grāmatas.

Mod.: Paldies! Vai pārējiem ir viedoklis par soda naudām un par tām iespējām, kādas varētu būt citas kā pagarināt paņemto grāmatu, ja termiņš tuvojas beigām?

[Klusums].

Mod.: Šķiet, ka nē! Tad mēs arī varētu pāriet pie pēdējā jautājuma. Varbūt jūs variet atkal līdzīgi kā sākumā atbildēt visi, tikai šoreiz sākt no šīs puses. **Vai jūs nākotnē sevi redzat kā bibliotēku lietotājus?** Lūdzu, 15Z!

15Z: Nu, varbūt kādreiz aiziešu uz to jauno bibliotēku – Saules akmeni [aizdomājas par pateikto bibliotēkas nosaukumu]. Saules pili.

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu, 14Z!

14Z: Nu, es domāju, ka nē, jo tādā tempā kā attīstās tehnoloģijas, es domāju, ka bibliotēkas, ka bibliotēkām būs aizvien mazāk un mazāk apmeklētāju un vairāk visi iesaistīsies tieši grāmatu lasīšanā internetā. Vairāk būs bibliotēkas internetā, tieši tādas speciālas.

Mod.: Paldies! 13M, lūdzu!

13M: Jā, manuprāt, man nepatīk, tas, ka jaunā... Būs tikai viena bibliotēka, uz kuru būs jābrauc. Man labāk patīktu, ja būtu vairākas mazas bibliotēkas pie mājām tuvāk. Nu, uz to bibliotēku nemaz... Slinkums braukt un laiku aizņemt. Tā, ka es nezinu.

Mod.: Jā, paldies! 12M, lūdzu!

12M: Es uzskatu, ka es izmantotu, bet man liekas savā dzīvē es to ļoti reti izmantotu. Jo tehnoloģijas attīstās un visu ko tu varēji paveikt: izlasīt grāmatu vai kā, informāciju var arī ņemt no interneta, bet, pieņemsim kaut kādas fantāziju grāmatas vai, nu, kaut kas ļoti interesants, kas varētu aizņemt laiku. Nu, tas būtu, nu, noderīgi, tiešām, jā!

Mod.: Paldies! 11M!

11M: Es domāju, ka es nākotnē neizmantošu bibliotēkas, bet tomēr, ja man vajadzēs, ja man vajadzēs vai ja es gribēšu, tad es varētu izmantot. Nu, ja, piemēram, tās bibliotēkas būtu tiktāl modernizētas, ka man tur būtu pilnīgi viss. Viss. Pieejama visai informācijai, ko man vajag, tad es domāju, tas būtu daudzārt interesantāk to visu darīt uz vietas un pašam, pašam, nekā sēdēt mājās pie datora vienā vietā.

Mod.: Jā, paldies! 10M!

10M: Nu, es domāju, ka es izmantošu, jo tas ir izdevīgi. Tur var, teiksim, sev interesējošu grāmatu paņemt bibliotēkā, ka tev viņa nav jāpērk.

Mod.: Jā, paldies! 8M!

8M: Es domāju, ka es nākotnē... Ja es izmantošu, tad es izmantošu tikai interneta bibliotēku, tāpēc ka tas ir, pirmkārt, daudz ātrāk, daudz vienkāršāk, nav nekur tālu jābrauc pakalpojuma. Nu, jā, visnotaļ, tā!

Mod.: Paldies! 7M!

7M: Nu, es īsti nezinu. Gan jau, ja es izmantošu bibliotēkas, bet man, manuprāt, es pārsvarā pāriešu uz interneta bibliotēkām, jo tas ir ērtāk.

Mod.: Jā! Vārds 6M!

6M: Manuprāt, lie... Man liekas, ka nākotnē ļoti maz cilvēku izmantos grāmatas un bibliotēkas vispār kā tādas. Manuprāt, viss notiks caur internetu un grāmatas lasīs internetā. Bet, nū, tomēr grāmatas arī ir vērtība. Un, un, un būtu jau labi, ja cilvēki turpinātu arī izmantot šīs grāmatas. Un es domāju par sevi, es domāju, ka noteikti, Kāpēc gan nē? Kāpēc gan neizmanto, ja vajag un ir nepieciešams.

Mod.: Paldies! 5M!

5M: Es sevi, piemēram, neredzu kā bibliotēkas apmeklētāju, jo tomēr, nu, es nezinu. Tagad, pagaidām es izlasu arī daudz grāmatas. Un tās visas man ir, tā kā pie manis. Un es domāju, ka arī nākotnē, ja es gribēšu kādu jaunu grāmatu, es viņu tad labāk sev nopirktu. Jo paies laiks un es viņu gribēšu pārļaut vai kas, nu, es zinu, ka man tā grāmata vienmēr ir pie manis.

Mod.: Jā, paldies! 4Z!

4Z: Nu, es domāju, ka nākotnē vispār nebūs bibliotēku. Nebūs. Tikai internets.

Mod.: Paldies, 3Z!

3Z: Nu, es neizmantoju bibliotēku ikdienas vajadzībām. Ja nu vienīgi apskatīties to jauno ēku tikai.

Mod.: Paldies! 2Z, lūdzu!

2Z: Tagad izmantošu tikai internetu, kad būšu vecs, tad varbūt bibliotēkas apmeklēšu, tagad izmantošu tikai internetā. Vecumā, kad būšu jau aizmirsis kā darboties.

Mod.: Paldies! 1Z, lūdzu!

1Z: Es neizmantošu tādēļ, jo arī tālāk, tāpat kā tagad būs ērtāk atrast informāciju internetā.

Mod.: Jā! Paldies par jūsu viedokļiem! Man tiešām laiks pagāja ar jums ļoti ātri. Tas nozīmē, ka bija interesanti. Es ceru, ka jums arī! Varbūt vēl kādam ir kaut kādi komentāri, viedokļi vai varbūt kādas pārdomas par jautājumiem, kurus mēs apspriedām?

[Pēc klusuma pauzes 12M paceļ roku].

Mod.: 12M, lūdzu!

12M: Es nezinu, tur ir ļoti it kā... Ieviest tā kā akliem cilvēkiem kaut kādas iespējas, kaut ko lasīt vai kaut ko saklausīt. Lai viņi arī kā... Ar kaut ko ikdienā nodarbojas un interesējas. Jā, tas būtu ļoti interesanti, ja bibliotēkas kaut ko tādu ieviestu.

Mod.: Jā, paldies tev par viedokli! Varbūt vēl kāds vēlas kaut ko piebilst?

[Klusums].

Mod.: Tad jāsaka jums tiešām paldies! Arī par jūsu aktivitāti. Jūsu teiktais noteikti tiks ņemts vērā un palīdzēs secinājumu izdarīšanā. Tiešām paldies par aktivitāti! Lai jums veicas tālākajās skolas gaitās un tad varat doties ārā baudīt jauko pavasara dienu!

14. pielikums Fokusgrupu diskusijas (4) audioieraksta transkripcija

Diskusijas ilgums: 50 minūtes

Diskusijas dalībnieku skaits: 10 (4 meitenes un 6 zēni)

Apzīmējumi

Pasvītrojums – lai izceltu stāstītāja uzsvērtus vārdus vai frāzes

() – stāstītāja paskaidrojumi, kas izdalās no pārējā stāstījuma

[] – vārdi vai frāzes, kas nepieciešami jēgas saprašanai

[..] – izlaidumi tekstā

[/] – lai skaidrotu vārdu nozīmi, stāstītāja žestus vai emocijas

... – nepabeigti teikumi

Mod.: Šajā brīdī arī jau ir ieslēgts diktofons. Vēl tikai pāris vārdi par diskusijas norises kārtību. Diskusijas aptuvenais laiks ir stunda. Tātad pirmais jautājums būs vienkāršs. Tā kā tāds iesildīšanās jautājums. Uz šo jautājumu atbildēsiet jūs visi. Tālāk ceru, ka būsiet aktīvi, celsiet rokas un vēlēšities paust savas domas, atbildēt uz jautājumiem. Ja aktivitāte kādā brīdī pieklusīs, lūgšu iztiekties kādu no jums, saucot vārdā. Diskusijas laikā izmantošu jūsu īstos vārdus, bet uzreiz gan vēlos piebilsts, ka vēlāk tiksiet šifrēti. Jūsu teiktais būs anonīms. Tā, ka tie vārdi ir vairāk zināšanai šobrīd, šeit pat uz vietas. Pēc tam tas viss būs anonīmi, ja jūs tiksiet arī citēti. Tas, ko jūs teiksiet... Jūsu īstie vārdi nekur neparādīsies. Tātad droši nosauciet savu vārdu un arī īsi pastāstiet, kur parasti vispirms jūs meklējat informāciju. Bet tiešām jūtaties brīvi, droši, jo šis nav eksāmens, kā arī jūsu direktore teica, nav zināšanu pārbaude. Bet tiešām tas kas ir būtiski, ir jūsu patiesās domas un īstais viedoklis. Tas tad arī tālāk noteikti palīdzēs pētījumā izdarīt secinājumus un saprast šos te šodienas, mūsdienu skolēnu informācijas lietošanas paradumus. Un jautājumi arī, manuprāt, es ceru, ka ir vienkārši. Tie ir par jums zināmām lietām. Par to, kā jūs ikdienā izmantojat informāciju. Katrā ziņā, ja kaut kas nav skaidrs, tad uzreiz jautāriet. Vēl tikai neliels lūgums, lai jūs izslēdziet mobilos telefonus, lai kāda brīdī neiezvanās, kā arī par cik ir šī te mūsu diskusija tiek ierakstīta, lai jūs varbūt mēģiniet nesačukstēties, jo, lai arī tajā brīdī, kad mēs čukstamies, liekas, ka tas ir klusu, pēc tam, šifrējot to ierakstu, visu čukstēšanos var ļoti labi dzirdēt. Tā, ka būtu jauki, ja jūs to ievērotu. Tātad sāksim mēs tur, kur bija cipariņš viens. Šeit, no šīs puses, no 1Z. Tad nosauc vēlreiz savu vārdu un arī īsi pasaki, **kur tu parasti vispirms meklē informāciju dažādās situācijās**. Piemēram, jāraksta referāts, vajag noskaidrot kādu faktu, atbildi uz jautājumu vai tamlīdzīgi.

1Z: Nu, mani sauc 1Z. Informāciju es parasti meklēju internetā. Nu, piemēram, tādās mājaslapās kā, *Vikipēdija* [<http://lv.wikipedia.org>] un *Google* meklētājs [<http://www.google.lv>]. Tie tad ir tie paši galvenie.

Mod.: Jā! Paldies! Lūdzu!

2Z: Mani sauc 2Z, informāciju es meklēju parasti internetā. Nu, parasti tas vispirms ir *Google* [<http://www.google.lv>].

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu!

3M: Mani sauc 3M, un informāciju es meklēju *Google* [<http://www.google.lv>] un *Vikipēdijās* [<http://lv.wikipedia.org>].

Mod.: Paldies! Lūdzu!

4Z: Mani sauc 4Z, parasti es meklēju informāciju vai nu *Google* [<http://www.google.lv>], vai nu *Spokiem punkts lv* [<http://www.spoki.lv>]. Tur arī var paskatīties, ja vajag.

Mod.: Jā! Paldies! Lūdzu!

5Z: Mani sauc 5Z. Informāciju internetā meklēju parasti. Tas ir *Google* [<http://www.google.lv>] un arī *Vikipēdijas* enciklopēdijas [<http://lv.wikipedia.org>], un tad vēl ir *Yandex* [<http://www.yandex.ru>].

Mod.: Paldies! Lūdzu!

6Z: Mani sauc 6Z, es meklēju, meklēju informāciju internetā. *Google* [<http://www.google.lv>], *Vikipēdijā* [<http://lv.wikipedia.org>]. Nu, izmantoju jau arī citas interneta lapas. Tā, ka var teikt, ka visur kur internetā.

Mod.: Jā!

7Z: Mani sauc 7Z, es arī kā visi meklē, nu, informāciju meklēju internetā, *Vikipēdijā* [<http://lv.wikipedia.org>], *Google* [<http://www.google.lv>] un ja tur nav, tad skatos citās mājaslapās tālāk.

Mod.: Jā! Paldies! Lūdzu tālāk!

8M: Mani sauc 8M, es informāciju parasti meklēju internetā, nu, vai arī bibliotēkā pieejamajās grāmatās.

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu!

9M: Mani sauc 9M, es informāciju meklēju *Google* [<http://www.google.lv>].

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu!

10M: Mani sauc 10M, es parasti informāciju arī meklēju tieši internetā un ļoti reti arī skatos, kas ir grāmatās.

Mod.: Jā, paldies! Tas dominējošais viedoklis tā kā būtu skaidrs, bet varbūt jūs tomēr varētu padomāt, vai ir tādi brīži (šeit jau gan arī izskanēja divi tādi viedokļi), vai arī pārējiem ir tādi brīži, kad jūs informāciju, piemēram, meklējat drukātajos resursos. Nu, tajos, ko var paņemt rokās pašķirstīt. Nu, tie populārākie piemēri tad šeit būtu žurnāli un avī... **Žurnāli, grāmatas un avīzes. Tātad vai ir arī šādi brīži, kad jūs tomēr izmantojat šos te resursus, nevis internetu?** Vai varbūt varat padalīties... Jā, lūdzu, 1Z!

1Z: Enciklopēdija. Enciklopēdiju vairākkārt lasu.

Mod.: Jā! Un kas nosaka tieši šo tavu izvēli, ka tajā brīdī tā ir enciklopēdija, ka tajā brīdī tas nav, piemēram, *Google* [<http://www.google.lv>], bet tā ir enciklopēdija?

1Z: Nu, tāpēc, ka tur ir daudz kas interesants uzrakstīts par dažādām tēmām. Nu, tur, piemēram, par dzīvniekiem. Nu, piemēram, dzīvnieku enciklopēdija, tur par pasauli, par pasaules vēsturi uzrakstīts.

Mod.: Nu, sanāk, ka tu lasi tā kā brīvajam laikam, nevis priekš skolas, bet...

1Z: Jā!

Mod.: Jā, paldies! Un arī 8M jau pirmīt minēja to, ka viņa dažreiz izmanto, manuprāt, tu teici par bibliotēkām, ja?

8M: Jā, tā bija!

Mod.: Tad kāda ir tā atšķirība, kad tu skaties internetā un kad tu tā kā izmanto bibliotēku resursus? Kas to ietekmē un nosaka?

8M: Tas ir atkarīgs no tā, kāda informācija ir tajā katrā situācijā jāmeklē. Ja man, piemēram, kā mums bija jātaisa projekts par dainām, labāk informāciju grāmatās atrast. Nu, visas tās dainas. Nu, nevis internetā, kas tur ir iekopēts. Nu, grāmatās bija tā pārskatāmāk, labāk. Nu, vismaz man tas tā bija.

Mod.: Jā! Manuprāt, 10M arī piebilda beigās, ka dažreiz viņa, nevis internetā skatās, bet šajos drukātajos resursos. Tad tev, kas nosaka to, kas ietekmē to, kad tas ir internets un kad tomēr tu paskaties kādās grāmatās vai žurnālos?

10M: Nu, principā tādi, kādi ir, nu, skolā mājasdarbi mums uzdoti. Jā! Piemēram, tā kā jau 8M teica par tām dainām. Mums bija *literatūrā* tāds projekts uzdots. Un internetā, tur, principā nevarēja atrast tādas dainas, kādas tieši man vajadzēja. Un es aizeju uz bibliotēku, grāmatās tur gan šajā gadījumā tiešām varēja atrast ļoti daudz visa kā, kas man vajadzīgs bija. Vēl pāri palika neizmantoja informācija.

Mod.: Tad sanāk, ka to tieši nosaka tas uzdevums?

10M: Jā!

Mod.: Tad tevi ietekmē... Tad tas ir tā kā tomēr skolā uzdoto mājasdarbu dēļ, kad tu skaties paralēli kaut ko grāmatās, nevis, kad izklaidei lasi kaut ko...

10M: Nē, es izklaidei arī lasu, bet es nelasu tādas vairāk vēsturiskas grāmatas. Es vairāk tādas. Nu, tādas jaunās grāmatas lasu.

Mod.: Nu, jā, jā, paldies! Varbūt vēl kāds vēlas ko piebilst?

[Klusums].

Mod.: Tad pāriesim pie nākamā jautājuma, un nākamais jautājums ir saistīts ar informācijas formātu. Iedomāsimies, ka jums ir pieejams, nu, ir pieejams liels skaits informācijas, un tā ir dažādos formātos. Nu, piemēram, jums ir pieejama, nu, līdzīga informācija, līdzīga satura, bet tā ir pieejama rakstīta tekstā, tad vēl ir pieejami attēli un nākamais variants – video, un ir arī klausāmā – audio informācija. **Tātad ir teksts, attēli, video un arī informācija klausāma jeb informācija audio formātā. Apmēram līdzīgs saturs, līdzīgs temats. Kurai, kuriem no šiem informācijas veidiem jūs dotu priekšroku, kuru jūs vispirms gribētu izmantot?**

1Z: Audio!

Mod.: Nu, lūdzu, 1Z!

1Z: Audio informāciju.

Mod.: Jā, arī varbūt vari pamatot savu viedokli. Kāpēc tieši audio?

1Z: Nu, tā kā daudz vari klausīties to, nu, to, ko stāsta un tu vairāk vari sev galvā to informāciju pārdomāt.

Mod.: Jā, 10M, lūdzu!

10M: Es arī laikam par audio.

Mod.: Jā un kāpēc?

10M: Tāpēc, ka man tā vieglāk ir. Vienkārši apsēsties un tā klausīties, ko tev saka, nevis, piemēram, pašai meklēt grāmatās, lasīt un kaut ko tādu.

Mod.: Jā!

10M: Bet arī teksta veidā. Arī tādu var.

Mod.: Un kā ar pārējiem? Varbūt citi viedokļi. Šeit jau izskanēja divi par audio viedokļi. 3M varbūt vēlas dalīties savās domās?

3M: Nu, es nezinu! Par video varbūt es vēl varētu. Nu, jo redz, tad arī saprast it kā labāk vajadzētu būt.

Mod.: Tu tā kā pirmo ņemtu video, ja?

3M: Jā, man tā kā redzes atmiņa.

Mod.: Jā! Kādi vēl būtu viedokļi, pārējie? Vai kāds varbūt vēl kaut ko vēlas piebilst?

[Klusums].

Mod.: Kā jau arī pašā sākumā teicu, ja kādā brīdī jūs būsiet mazāk aktīvi, tad man vajadzēs saukt kādu no jums pēc vārda un lūgt varbūt, ka tomēr varat izteikt savu viedokli. Varbūt no jums kāda atbilde, ko jūs tad pirmo izvēlētos? Vienkārši, pastāstiet kā jūs ikdienā paši arī dariet? Lūdzu, 6Z!

6Z: Nu, mana izvēle būtu video ieraksti.

Mod.: Jā! 4Z, lūdzu!

4Z: Video ir arī vairāk pieejams. Jā! Tā man šķiet. Tad video arī laikam es izvēlētos izmantot kā pašu pirmo. Es audio un tos pārējos laikam tā, mazāk. Nu, ja var izvēlēties, tad ņemu vispirms video.

Mod.: Nu, labi! Tad arī pāriesim pie nākamā jautājuma. Paldies par jūsu atbildēm! **Tad pamēģiniet atsaukt atmiņā tos brīžus (pieļauju, ka tādi varbūt varētu būt, ja nē, tad sakiet), kad jūs internetu, kad jūs izmantojiet datoru, internetu kādu mājasdarbu pildīšanai. Vai šajā brīdī, kad jūs esat pie datora, un tā kā galvenais mērķis ir pildīt mājasdarbu, vai jūs mēdzat darīt arī kaut ko citu. Nu, piemēram, ieiet e-pastā, vai varbūt Draugos [http://www.draugiem.lv], varbūt klausāties mūziku, varbūt fonā ir televizors, radio. Nu, šādas te aktivitātes, kuru piemēru var būt ļoti daudz. Lūdzu, 1Z!**

1Z: Man ir divi ekrāni. Nu, monitoram, man ir uzlikti divi ekrāni. Vienā es pildu mājasdarbus, it kā skatos galveno informāciju un otrā es spēlēju spēles. Tā es daru!

Mod.: Jā! Un kā tev izdodas tikt galā ar mājasdarbu? Viss...

1Z: Viss izdarīts tiek, nu, mierīgi! Tikai tā ir daudz kļūdu.

Mod.: Jā, tev tā ir vieglāk. Un tas tāds ir ilga prakse? Un regulāri tu tā dari?
1Z: Nu, jā! Nu, visu laiku tā.
Mod.: Jā, paldies! Kā ar pārējiem?
[Klusums].
Mod.: 2Z, lūdzu!
2Z: Ē, nu... [Čukst 1Z] Kāds bija jautājums?
Mod.: Jautājums bija, ja tu esi pie datora un pildi mājasdarbu, vai tu paralēli dari arī vēl kaut ko citu?
2Z: Nu, es, es parasti mūziku ieslēdzu, kad pildu mājasdarbus, jo man tā ir vieglāk nekā klusumā tur sēdēt un mācīties. Man vismaz tā liekas un man tā arī pašam ir. Tu pildi mājasdarbu, nu, tā... Tu meklē informāciju, tas jau tā diezgan apnicīgi mēdz būt, bet, ja mūziku ieslēdz, vairāk... Palīdz izpildīt!
Mod.: Jā, tā kā vieglāk!
2Z: Jā, man!
Mod.: Varbūt vēl kāds vēlas padalīties savā pieredzē?
[Klusums].
Mod.: 6Z, lūdzu!
6Z: Es, nu, kā, internetā sēžu, kad mājasdarbus pildu. Es viņus, nu, tā, ne pildu, nu, tā varētu teikt daļēji. Kaut ko uzrakstu, un tad es tur palasu. A, tā pārsvarā pie datora esmu, kad pildu skolai.
Mod.: Nu, tā kā pārslēdzies. Tad to, tad, to, ja?
6Z: Jā, apmēram! Tā arī tas ir.
Mod.: Kāds vēl varbūt pa šo brīdi arī padomāja, kāda ir viņa pieredze ar mājasdarbu pildīšanu, un vēlas pateikt? 3M?
3M: Es nezinu. Nu, man ir tā, ka vairākas lapas ir ieslēgtas. Tā kā atvērtas. Vienā ir mūzika, tad nākamajā tur *Draugi* [http://www.draugiem.lv], trešajā mājasdarbi. Un tā es parasti arī viņus pildu.
Mod.: Nu, jā, skaidrs apmēram arī jūsu kopējais viedoklis. Un tagad tāds jautājums, **vai jūs spējat iedomāties savu dzīvi bez interneta, un brīžos, kad tas nav pieejams, vai jūs jūtat, ka internets pietrūkst?**
10M: Nē, nu, jā!
6Z: Nē, grūti, vajag!
Mod.: 10M uzreiz teica, lūdzu!
10M: Es bez interneta vairāk nevaru izdzīvot.
Mod.: Nebūtu kaut kāds termiņš, laika periods, kuru mierīgi varētu iztikt bez interneta?
10M: Nē, pierasts baigi!
Mod.: Paldies! Šeit uzreiz pēc jautājuma uzdošanas arī bija gatava atbilde, kurš, manuprāt, 6Z teica, ja?
6Z: Man nebija divas dienas datora un nezināju ko darīt. Vajadzēja pie drauga iet un sēdēt pie viņa internetā.
[Diskusijas dalībnieki sāk smieties].
Mod.: Tad tu arī aizgāji pie drauga internetā...
6Z: Jā, jā!
Mod.: Paldies par padalīšanos savā pieredzē! Un pārējie? Manuprāt, ka vēl kādam uzreiz arī bija gatava atbilde. 4Z, lūdzu!
4Z: Parasti ir tā, vot, dators ir mājās, nu, dažreiz nelienu pie viņa, bet tā pārsvarā vakarā, nu, tad, kad mājās nav ko darīt, ieeju tur, *Draugos* [http://www.draugiem.lv] kaut kur tā pasēdēt. Paskatīties un tā!
Mod.: Jā! Un cik daudz laika tev vidēji sanāk dienā pavadīt? Tāds ir kaut kāds aptuvenais laiks? Nu, pa vakariem, tu teici...
4Z: Nu, ja tā padomā, tad, nu, kādas četras stundas. Kaut kur tā.
Mod.: Pa vak... Nu, tā kā katru dienu? Varbūt es arī 6Z uzreiz varu pajautāt, cik tad tev sanāk vidēji dienā būt pie datora?
6Z: Nu, man arī kaut kur būs tāpat. Kādas četras stundas laikam būs. Nu, varbūt trīs ar pusi stundas.
Mod.: Tas būtu tā kā dienā arī brīvdienās, arī skolas dienās?
6Z: Nu, brīvdienās dažreiz vairāk sanāk.
Mod.: Jā!
6Z: Nu, darba dienās vairāk. Nu, kā, sēdi vakarā līdz kādiem divpadsmitiem no apmēram deviņiem un tā.
Mod.: Nu, no rīta jau skolā esi?
6Z: Nu, jā!
Mod.: Ā, no deviņiem vakarā, jā, jā, skaidrs, jā! Varbūt 7Z vēlējās ko piebilst, pastāstīt savu pieredzi?
7Z: Nu, grūti teikt.
Mod.: Nu, kā tev šķiet, pietrūktu internets?
7Z: Tas pats, ko citi jau teica.
Mod.: Arī tāpat, ka pietrūktu tomēr, ja?
7Z: Jā!
Mod.: Paldies! Manuprāt, arī, ka šeit 1Z cēla roku.
1Z: Jā! Man mājās parasti ļoti daudz darba, ko jāizdara. Staigāju tur skaldīt malku un arī dūņas nēsāt no attīrīšanas iekārtas pie mājām. Tā kā man tas daudz laika aizņem, es tad atnāku pēc darba, nu, un tad izpildu kādus dažus mājasdarbus. Nu, tos par kuriem uzskatu, ka viņus vairāk vajag pildīt. Tā īpaši jau es viņus daudz nepildu, bet, kurus vajag pildīt, es pildu. Pēc savām domām.
Mod.: Jā, tā kā prioritātes.
1Z: Jā! Un tā tad pārsvarā aizeju pie datora, paskatos kaut kādus jaunumus, paspēlēju un tas arī viss.
Mod.: Un cik tad tas tev, es saprotu, ka tev sanāk maz laika...
1Z: Nu, divas stundas, vairāk. Tas tā ar pauzēm. Pagūt daudz sanāk. Dažreiz apmēram trīs stundas. Tā ar pauzēm.
Mod.: Jā! Pārējie? Kā ar jums? 9M, lūdzu!
9M: Nu, man interneta pietrūkst, kad viņa nav. Dienā es sēžu pie viņa, nu, kaut kur četras stundas.

Mod.: Jā! Tad jums visiem sanāk diezgan līdzīgs pie interneta pavadītais laiks. Varbūt ir kāds savādāks viedoklis, vai arī kāds vēlas padalīties, ka līdzīgi?
[Klusums].

Mod.: Nu, tad pāriesim pie nākamā jautājuma. Un tas tad arī ir saistīts ar internetu. Un tas ir par to, **vai jūs iesaistāties dažādās interneta aktivitātēs, kas saistītas ar satura papildināšanu. Nu, piemēram, vai jūs mēdzat komentēt, varbūt jūs YouTube** [<http://www.youtube.com>], kur ir šī te patīk/nepatīk iespēja, kur var novērtēt. **Vai arī varbūt novērtējat kādus citus interneta materiālus, tad vēl ir iespēja, varbūt veidojat savu blogu, mājaslapu. Nu, katrā ziņā šāda te veida aktivitātes** vai jūs veicat internetā? Lūdzu, 5Z!

5Z: Nu, pieņemsim, es *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] mēdzu bieži komentēt bildes, tad vēl arī *YouTube* [<http://www.youtube.com>] lieku *Like/Dislike* [no angļu val. patīk/nepatīk], nu, tos visus. Nu, jā tādas visādas lietas daru. Tas... Bet man nepatīk tas, ka tās interneta aptaujas... Nu, bieži kāda aptauja, es sāku viņu pildīt un, nu, viņa ir visu laiku gara, un tad es viņu nepabeidzu nemaz.

Mod.: Nu, tā kā iesāc, bet...

5Z: Jā, tur ilgi sēdēt un lašt tur daudz. Nav man interesanti. Tad es viņu vienkārši aizveru ciet un nepabeidzu.

Mod.: Jā! Un kā citiem ar šādām te aktivitātēm? Šeit ietilptu arī tas, ja jūs, piemēram, ievietoja arī fotogrāfijas vai kaut kādas prezentācijas. Arī šāda te veida aktivitātes. Vai kaut ko no tāda veida lietām jūs darāt? Lūdzu, 8M!

8M: Nu, jā, kā jau visi, es arī *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] ievietoju gan fotogrāfijas, gan arī viņas komentēju. Un arī, jā, es vēl arī veidoju savu blogu internetā. Nu, tur arī, nu, tādas kā vairāk radošas, piemēram, domas. Tur kaut kādus dzejoļus vai kaut ko tādu ievietoju.

Mod.: Tu pati esi autore vai...

8M: Jā, pati!

Mod.: Un cik tev tas apmēram prasa laiku?

8M: Nu, varbūt, mēnesī kādas dažas reizes kaut ko ierakstu. Nu, tas atkarīgs no tā, vai ir laiks to darīt, nu, vai iedvesma ir kaut ko uzrakstīt. Nu, jā!

Mod.: Paldies! Un pārējie, varbūt arī kāds jūsu vidū ir vēl tāds, kas veido savu blogu vai mājaslapu. 1Z, lūdzu!

1Z: Nu, es pie datora, nu, pie tām lietām, nu, sociālajiem tīkliem, nu, tā, pārāk nesēžu, es vairāk programmēju viņus. Tā kā taisu priekš citiem.

Mod.: Tad arī tas tavš veidotais rezultāts ir arī kaut kur pēc tam pieejams visiem?

1Z: Jā, tas ir pieejams!

Mod.: Un cik tad tev tieši tā programmēšana aizņem laiku, cik tu daudz tam velti apmēram laiku?

1Z: Aizņem laika, nē, nu, nav daudz. Es tur dienā ieeju, pakodēju, vot, nu, tā savā brīvajā laikā. Nu, nosāku sev laiku, cik tur iet.

Mod.: Tad sanāk, ka nav daudz. Līdzīgi kā šeit arī 8M teica, ja?

1Z: Jā!

Mod.: Un ar pārējiem? Kā ar komentēšanu, piemēram? 10M varbūt var padalīties savā pieredzē, pateikt savu viedokli?

10M: Nē, nu, es arī *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] bildes pakomentēju, ievietoju bildes. Nu, it kā vairāk neko tādu nedaru.

Mod.: Jā, paldies! Vai kāds vēlas vēl piebilst kaut ko par šo te jautājumu?
[Klusums].

Mod.: Tad šeit jau principā, pirmīt arī no jūsu atbildēm jau izskanēja *Draugi* [<http://www.draugiem.lv>]. Tad arī tas jautājums būtu, **vai izmantojat šos pašus Draugus, kādus citus sociālos tīklus, vai arī varbūt jums ir savi konti jeb profili kādos citos līdzīga veida resursos?** Nu, piemēram, *Skype* [<http://www.skype.com>], kaut kas šāds te, nu, šāda tipa resursi? Arī varbūt *Draugi*. Kaut kas cits vēl – *Facebook* [<http://www.facebook.com>], *YouTube* [<http://www.youtube.com>], piemēram?

3M: Daudz.

Mod.: 3M, lūdzu!

3M: Nu, jā, man ļoti daudzi ir īstenībā.

Mod.: Varbūt tu vari uzskaitīt, nu, kaut kādus populārākos piemērus, kuros tad visbiežāk tu mēdz ieiet?

3M: Nu, *YouTube* [<http://www.youtube.com>], *Skype* [<http://www.skype.com>], *Draugi* [<http://www.draugiem.lv>]. Es nezinu.

10M [čūkst]: *Twitter* [<https://twitter.com>].

3M: Jā, vēl ir *Twitter* [<https://twitter.com>], ā, nu, tad tur *B Konmakme* [<http://vk.com>] – tāds krievu saīts. Nu, es nezinu, daudzi, ļoti daudzi!

Mod.: Jā, varbūt vēl kādus piemērus vari nosaukt?

3M: Nu, ir tā, ka es citiem nemaz nezinu nosaukumus, jo viņi man datorā saglabājas. No turienes arī skatos.

Mod.: Bet tu tā kā regulāri viņus apmeklē vai kaut kādi arī ir pavisam aizmirstie resursi, kuros tu vairs...

3M: Nē, nu, ir tādi, kurus es apmeklēju katru dienu un ir tādi, kurus bez maz vai tikai reizi gadā [smejas].

Mod.: Nu, bet tad varbūt vari nosaukt tieši tos, kuri tiek katru dienu apmeklēti, kuros tu mēdz ieiet?

3M: Nu, es teicu: *Draugi* [<http://www.draugiem.lv>] un tie pārējie, kurus es arī jau nosaucu. Tie būs.

Mod.: Tad tie tad arī sanāk ir tie visbiežākie, ja?

3M: Jā!

Mod.: Un cik tev sanāk regulāri, cik daudz laika sanāk šiem te veltīt, tieši šiem te resursiem vidēji?

3M: Dienā stunda, mazāk.

Mod.: Tā diezgan kompakti.

3M: Jā!

Mod.: Paldies, ka pastāstīji savu pieredzi! Manuprāt, 10M pirmīt nosauca *Twitter* [<https://twitter.com>], tad varbūt tu arī varētu padalīties savā pieredzē? Kādus no šiem te resursiem tu izmanto?

10M: Es *Draugus* [<http://www.draugiem.lv>] un *Skype* [<http://www.skype.com>] principā. Nu, vēl *B Kontakte* [<http://vk.com>], bet parasti loti reti es tur sēžu, ieeju.

Mod.: Jā, paldies! Kaut kādā brīdī arī šeit, no jūsu puses, manuprāt, nāca kaut kādas atbildes. Vai variet tagad... 6Z vēlas?

6Z: Varu es! Nu, es sēžu *B Kontakte* [<http://vk.com>] katru, katru dienu gandrīz. Nu, dažreiz *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] ieeju, *Skype* [<http://www.skype.com>]. Nu, īstenībā es viņus visus izmantoju.

Mod.: Tu šos resursus tā kā vienlaicīgi arī izmanto vai...

6Z: Es viņus ieslēdzu un tad viņi man tur ir atvērti.

Mod.: Jā, un tā tad tev ir tāda kā ikdienas prakse, kad katru dienu, ja tu šos resursus apskati?

6Z: Jā!

Mod.: Un varbūt vēl kādu viedokli mēs varētu uzklaut? 4Z varbūt varētu padalīties savā pieredzē?

4Z: Nu, pārsvarā arī man tas ir jau minētais *YouTube* [<http://www.youtube.com>], tāpat vēl, protams, tie paši *Draugi lv* [<http://www.draugiem.lv>]. Tā, nu, biežāk šajos te divos minētajos es sēžu. *Skype* [<http://www.skype.com>], bet tas tā dažreiz! Bieži neesmu *Skype*, bet tikai tā – dažreiz tik.

Mod.: Jā, paldies tev! Kādam varbūt vēl kaut kas ienāca prātā?

[Klusums].

Mod.: Tad pāriesim pie nākamās tēmas. Un tā būs saistīta ar bibliotēkām. **Vai jūs esat bibliotēku lietotāji?**

3M: Nē!

Mod.: 3M saka – nē? Ja? Pareizi es sadzirdēju?

3M: Neesmu gan.

Mod.: Jā, paldies! 6Z!

6Z: Nē!

Mod.: 2Z arī saka nē?

2Z: Nē, neesmu!

1Z: Nu, es esmu.

Mod.: Paldies par jau izteiktajiem viedokļiem! 1Z, lūdzu, vārds tev!

1Z: Man ir savs konts bibliotēkā. Dažreiz ieeju bibliotēkā – vasarā. Bet, nu, tā jau kopumā baigi bieži uz bibliotēku neeju.

Mod.: Jā, paldies! Un kā ar pārējiem? Vēl kāds vēlas ko piebilst, papildināt sevī teikto? 3M, lūdzu!

3M: Nu, kā, nu, ir... Es ne tā, ka vispār nestaigāju uz bibliotēku, bet, kad, nu, vajag, es aizeju, bet tā es nelasu grāmatas.

Mod.: Tad sanāk, ka tas vajag nozīmē priekš skolas vajadzībām?

3M: Priekš skolas vai nu tas ir tā, kad kaut ko vajag tiešām tur pašai. Nu, kaut vai, ai, es nezinu. Grūti tā uzreiz izdomāt.

Mod.: Nu, kad sanāk, ka ir kaut kāda nepieciešamība pēc kaut kādas informācijas nevis lasīšanai no vāka līdz vākam, bet drīzāk tematiski, pa kaut kādiem tematiem. Tāda veida literatūra, ja, nevis, ka tu ņemtu un brīvajā laikā lasītu, ja? Tā apmēram, ja?

3M: Jā, tā, piekrtu. Tā ir.

Mod.: Paldies 3M! Varbūt vēl kāds vēlas par šo jautājumu piebilst savu viedokli?

[Klusums].

Mod.: Tad principā tas viedoklis bija diezgan... Tāds, ka jūs vairāk teicāt, ka – nē! Tad tas nākamais jautājums ir, **vai varētu būt, ka tas, ka no jums atskanēja nē! tāpēc, ka... Vai jūs pieļaujāt tādu iespēju, ka tas tāpēc, ka jums trūkst informācijas par to, kas notiek bibliotēkās? Vai varbūt ir kaut kādi cita veida iemesli, kāpēc jūs neizmantojat?**

2Z: Nu, es...

Mod.: 2Z, lūdzu!

2Z: Jā, es varu pateikt, kāpēc es viņu neizmantoju. Nu, jo es uzskatu, nu, es dzīvoju tālu no pilsētas. Man tur, kur es dzīvoju, tur bibliotēka maziņa, tur. Neinteresē man un tur maz kā arī ir. Nu, es neizmantoju. Visu informāciju, ko man vajag es jau pats atrodu internetā. Tur viss ir, ko man vajag.

Mod.: Jā, paldies! Kā ar pārējiem?

[Klusums].

Mod.: Nu, katrā ziņā varbūt tad varam padomāt no cita aspekta...

4Z: Es vispār varu...

Mod.: Jā, lūdzu, 4Z!

4Z: Es neeju parasti uz to bibliotēku. Negribas iet, pirmkārt. Vēl parasti nav tur baigi jālasa internetā. Atver, uzreiz apskaties tieši, ko tev vajag. Tā vēl jāmeklē, jāizsecina un tā tālāk. Internetā viss ir vienkāršāk. Arī tāpat ātrāk.

Mod.: Un kā tev ir, tev ir tālu jāiet vai tev kaut kur tuvumā atrodas bibliotēka?

4Z: Nu, nav nemaz tik tālu, bet, nu, tā. Ne īpaši gribas iet.

Mod.: Paldies, ka pastāstīji savu viedokli! Bet, piemēram, **ja, piemēram, bibliotēkās notiktu kaut kas tāds, kas varētu jūs tiešām interesēt, nu, tie piemēri... Es tūlīt vienkārši minēšu dažus piemērus, tāpat, nu, tur, piemēram, tikšanās ar kaut kādiem sportistiem, slavenībām, vai ir pieejama kaut kāda informācija, kas varētu noderēt tālākās profesijas izvēlē. Kā jums liekas, kāds būtu vislabākais veids, kā jūs informēt, lai jūs to informāciju saņemtu?**

10M: Nu, kādu informāciju...

Mod.: 10M, lūdzu!

10M: Piemēram, skolām paziņot vai kaut ko tādu.

7Z: Uz stenda uzlikt.

10M: Jo, ja, piemēram, paziņo skolām, tad skola pēc tam tālāk apziņo skolēnus. Piemēram, katra klases audzinātāja pasaka bērniem, piemēram, un kāds brīvprātīgais tad arī var aiziet, ja tā apziņo, pasaka.

Mod.: Manuprāt, 7Z teica...

7Z: Var arī uz stenda uzlikt afišu kaut kādu.

Mod.: Nu, skolā, tu domā vai kaut kur citur?

7Z: Skolā.

Mod.: Jā, paldies. Šķiet, es pirmīt redzēju, ka bija pacelta roka. Vai 8M cēla roku?

8M: Nē!

Mod.: 3M?

3M: Es, jā!

Mod.: Tad, lūdzu!

3M: Nu, varētu pa *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>], bet, nu, īstenībā visu skolu nevarētu salikt *Draugos*.

Mod.: Tu domā...

3M: Jā, izsūtīt. Vienkārši, ja *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] biežāk ej, tad tu izlasi vēstuli un vari būt informēts.

Mod.: Jā, skaidrs. Tad tu esi par to, ka *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] varētu saņemt informējošu vēstuli?

3M: Jā, man tas derētu.

Mod.: Paldies! 4Z varbūt vēlas...

4Z: Nu, par to stendu es tā īsti laikam neiekrītu. Jo, ja jau cilvēks nestaigā uz bibliotēku, tad viņa viņu nepiespiedīs iet uz bibliotēku.

Mod.: Jā, šeit, manuprāt, tā doma bija par stendu skolā, kad informācija ir vienkārši skolā apskatāma. Tā izskanēja.

4Z: Bet, nu, tā informācija, tā, nu, nezinu kaut kā neloģiski, ka ieraudzīs un tad baigi bieži sāks iet.

Mod.: Jā, skaidrs! Tad principā tā nākamā lieta par, ko mēs varētu parunāt, **kad mūsdienās bibliotēkas arvien vairāk cenšas piedāvāt pakalpojumus, kurus var izmantot nemaz nenākot uz bibliotēku. Nu, piemēram, ļaut sazināties ar bibliotekāru Skype** [<http://www.skype.com>] **vai uzdot jautājumu šādā režīmā – tiešsaistes režīmā. Tāpat arī, piemēram, ja ir paņemtas grāmatas, kad ir dota iespēja pagarināt grāmatu atdošanas termiņu Skype vai varbūt bibliotēkai *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] ir profils. Šādas te aktivitātes, vienkārši, lūdzu, pasakiet, kā jūs tās vērtējat?**

[Klusums].

Mod.: Nu, vai tas jūsu viedoklis ir pozitīvs, vai negatīvs. Kā tieši jums liekas? Vai tas būtu jādara, vai – nebūtu?

4Z: Tiem...

Mod.: 4Z, lūdzu!

4Z: Tiem cilvēkiem, kuriem ir jāstaigā, tiem īstenībā vajadzētu tos termiņus vai pagarināt vai ko tādu, bet tie, kuri nestaigā, tiem noteikti – vienalga par to tēmu vai tām grāmatām vajag termiņu vai nē.

Mod.: Jā, skaidrs! Bet tā iespēja, ka var caur *Skype* [<http://www.skype.com>], piemēram, sazināties ar bibliotēku, tev tā liekas saistoša vai arī, kad...

4Z: Īsti arī varētu, ka pa *Skype* [<http://www.skype.com>], ka nav jāiet. Nu, tālu nav jāiet, bet *prosta* ieej un uzzini, ko tev vajag un tā tālāk. [4Z ar kustību apgāž kartona šablonu ar savu vārdu. Tas nokrīt uz grīdas].

Mod.: Tas lai paliek, pēc tam sakārtosim. Vai arī citiem ir viedoklis par šo jautājumu?

[Klusums].

Mod.: 10M varbūt var padalīties savās domās, vai tev liekas, ka šādas aktivitātes būtu vajadzīgas vai – nē?

10M: Nu, nezinu. Pēc manām domām... Es, es to, ja tā, ne pārāk atbalstu.

Mod.: Jā un vai tu varētu arī pateikt – kāpēc?

10M: Jo, nezinu, cilvēki tā maz staigā uz bibliotēkām un ja to vēl, nezinu, piemēram, tu vari ar bibliotekāru *Skype* [<http://www.skype.com>] runāt. Nezinu! Tās ir manas subjektīvās domas. Es to neatbalstītu. Nu, tā, ja tā ņem.

Mod.: Jā! Un tev liekas arī, tu neredzi tā kā jēgu...

10M: Jā!

Mod.: Un tad tu pati to neizmanto tu?

10M: Nē! Man vieglāk ir aiziet uz bibliotēku. Tieši ar cilvēku kontaktēties, nevis caur datoru tur sarunāties. Nu, man aptuveni tā vieglāk ir – aiziet uz bibliotēku, nezinu, paņemu kādu grāmatu. Piemēram, arī tāpat pa telefonu var pagarināt to, nu, to termiņu grāmatām. Es tāpēc to visu neatbalstītu.

Mod.: Jā, paldies, ka pastāstīji savu viedokli! 2Z varbūt var pateikt savas domas!

2Z: Nu, es varu pateikt. Es neatbalstītu to te lietu, nu, jo tikai tie, tie... Jaunie jau nestaigā uz to bibliotēku. Un vai ne, kam to *Skype* [<http://www.skype.com>] vajag? Tieši taču jaunažiem. Bet tie, kuriem tur trīsdesmit vai tie, kuri paveicāki cilvēki, tie jau neies tai *Skype*. Viņiem tāpat jau ir daudz darba, kur nu tur vēl *Skype* iet. Viņi mierīgi labāk, labprāt aiziet uz bibliotēku, kaut ko vēl parunāt. Nu, tā *vor!*

Mod.: Nu, jā! Tavs viedoklis ir apmēram skaidrs. **Bet kaut ko no šādiem pakalpojumiem jūs esat dzirdējuši, ka bibliotēkas kaut ko tādu darītu, ka bibliotēkās kaut kas tāds būtu?**

2Z: Nē!

10M: Nav dzirdēts.

5Z: Nē!

Mod.: Tad jūs sakāt, ka nav nevienam nekāda tāda informācija. Tad var teikt, ka neviens neko tādu nav manījis?

[Klusums. Daži dalībnieki pamānot norāda, ka piekūrī apgalvojumam].

Mod.: Nu, es ceru, ka, ja jums būtu tāda informācija, jūs pastāstītu. Jāsaka, ka es pirms tam papētīju, kā ir ar Rēzeknes bibliotēkām. Piemēram, Rēzeknes Centrālā bibliotēka *atrodas Twitter* [<https://twitter.com>] un *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>]. **Bibliotēka tur ievieto aktuālo informāciju. *Draugos* arī ir iespējams pagarināt grāmatu atdošanas termiņu.** Un patiesībā diezgan regulāri kaut kādu informāciju liek iekšā par jaunumiem. Vai jums liekas, ka tas ir pozitīvi vai negatīvi? Nu, it kā jūs, daži no jums, pirmīt jau izteicāties, bet varbūt pārējie var kaut ko vēl piebilst, vai arī jūs varat izteikties tieši par šo te Rēzeknes piemēru. *Rēzeknes Centrālās bibliotēkas piemēru.*

[Klusums].

Mod.: Tātad *Twitter* [<https://twitter.com>] un *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>]. *Draugos* ir arī iespēja pagarināt grāmatas. Lūdzu, 2Z!

2Z: To, ko viņi dara, tas, protams, ir ļoti labi. Tas, nu, interesi, ē, nu, varbūt var raisīt tiem, kuri apmeklē to saitu. Piemēram, *Draugus*. Ieej, tur tā kaut ko palasīt tev tur piedāvā. Bet, nu, es nezinu, ja cilvēks... Varbūt viņš palasīs tur, nu, staigās uz to bibliotēku, ja interesants kaut kas būs. Nu, arī tā var būt.

Mod.: Jā! Bet tā kā manijis kaut ko tādu... Vai līdz jums tā informācija nenonāk, ka viņi kaut ko tādu dara, ja?

2Z: Nezināju neko tādu.

Mod.: Jā, paldies! Kādi vēl viedokļi? Kā jums liekas, vai tas ir vajadzīgs? 3M varbūt varētu padalīties viedoklī?

3M: Nu, es nezinu. Manuprāt, jā! Nu, it kā labāk. Ja pieņemsim cilvēks netiek uz bibliotēku, tad viņš var uzrakstīt *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], ka viņam vajag pagarināt. Un tad tā pagarināsies.

Mod.: Jā, paldies! Bet, piemēram, kāds jūs sevi redzat, ka jūs varētu sekot tam *Twitter* [<https://twitter.com>] kontam līdzī vai *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] kas notiek? Vai tas tā kā, nu...

3M: Jā!

Mod.: 3M saka, ka varētu, ja?

3M: Nu, jā, ja tur kaut ko sakarīgu liek iekšā. Tad, jā, nu, ja varētu saprast ko viņi tur tvīto, tad – jā!

Mod.: Tad tā kā tu vispirms to novērtētu, vai tas tev der, vai – nē!

3M: Nu, jā, tā!

Mod.: Paldies, 3M! Un pārējiem, vai jums tā kā interesētu, varbūt jūs varat pieļaut, ka jūs izmantotu šo te iespēju, ka *Rēzeknes Centrālā bibliotēka* ir *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] un *Tviterī* [<https://twitter.com>]? Jā, 9M, lūdzu!

9M: Domāju, ka jā!

Mod.: Varbūt arī 8M var pateikt savu viedokli?

8M: Nu, jā varētu tā kā mēģināt. Nu, bet tas arī ir atkarīgs no tā, vai tajā laikā, kad ir pieejams internets, jo citreiz izdevīgāk ir aiziet uzreiz uz bibliotēku, nesāc caur internetu kaut ko skatīties un meklēt.

Mod.: Jā, paldies. Un varbūt arī šeit, jūsu viedoklis? Vai jūs tā kā redzat, ka varētu kādreiz ieskatīties vai sekot tiem jaunumiem līdzī, ko *Rēzeknes Centrālā bibliotēka* raksta?

6Z: Nē!

Mod.: Lūdzu, 6Z!

6Z: Man nav interese par bibliotēku nekāda.

Mod.: Jā! Un pārējie?

[Klusums].

Mod.: Droši saki, kā ir. Varbūt, ka kādam arī vēl ir kāds viedoklis. Varbūt 7Z tavas domas?

7Z: Nu, kaut kā man, nu, arī, tā. Ne ļoti tā interesē.

Mod.: Nu, līdzīgi kā 6Z teica. Nu, vienāds viedoklis.

7Z: Nu, ja nav ko darīt, var aiziet.

Mod.: Nu, un tad... Īstenībā tas arī varētu būt mums pēdējais jautājums. Uz šo jautājumu tad atkal līdzīgi kā sākumā atbildēsiet visi pēc kārtas. Tikai šoreiz sāksim tad no otras puses. **Vai nākotnē jūs sevi redzat kā bibliotēku lietotājus?** Un šeit ir domāts gan tuvākā nākotne, gan arī tā kā tālāka nākotne pēc vairākiem gadiem. 10M, lūdzu!

10M [ilgi domā]: Nu, es domāju, ka jā!

Mod.: Nu, tā gan, ka tuvākā, gan tālākā...

10M: Jā, jā!

Mod.: 9M, lūdzu!

9M: Es domāju, ja būs vajadzība, tad – jā!

Mod.: Jā! Un 8M!

8M: Sevi kā bibliotēkas lietotāju?

Mod.: Jā! Vai tu nākotnē redzi sevi... Nu, tuvākajā, pēc mēnešiem, pēc gadiem, arī tālākajā nākotnē.

8M: Jā, noteikti, jo man patīk lasīt grāmatas. Nu, tas ir interesanti.

Mod.: Jā, paldies! 7Z, lūdzu!

7Z: Nu, es atkal lasu tikai lasīšanas semināram. Nu, ja tikai tā.

Mod.: Jā, paldies! 6Z!

6Z: Nu, ja vajadzēs, aizies.

Mod.: Lūdzu, 5Z!

5Z: Nu, vot kā tagad, es tur vispār neietu. Ja man tā kā vajag kaut ko, tad es visu varu atrast internetā. Nu, varbūt pēc kādiem gadiem trīsdesmit, četrdesmit, bet, kad vecāks paliktu – varbūt aizietu.

[Diskusijas dalībnieki sāk smieties].

Mod.: Tad tu pieļauj, ka pēc trīsdesmit, četrdesmit tevi varētu gaidīt.

5Z: Jā, varbūt kaut kas tur... Vajadzīgs kaut kas būs man. Bet tagad man tas nav vajadzīgs vispār.

Mod.: Jā, 4Z, lūdzu!

4Z: Jā, tagad ir citas nodarbes, tāpēc man arī šķiet, ka nav vajadzīgs. Ir daudz citas nodarbes, izņemot tās grāmatas lasīšanas un tā tālāk. Man šķiet, ka tas nav vajadzīgs. Šobrīd tāpēc saku, ka nē!

Mod.: Un tā kā tālākā nākotnē pēc tiem trīsdesmit, četrdesmit gadiem? Vai tu redzi sevi kā bibliotēkas lietotāju, vai arī – nē? Būs citas nodarbes.

4Z: Nū, nez vai! Diez vai!

Mod.: Jā, paldies! 3M, lūdzu!

3M: Nu, pēc mēnešiem iespējams – nē! Bet pēc gadiem, es domāju, ka augstskolā gan jau, ka es tur ietu tad uz to bibliotēku. Bet, nu, es nezinu.

Mod.: Tad tas vēl ir jāapdomā!

3M: Jā!

Mod.: Jā, paldies! 2Z, lūdzu!

2Z: Nākotnē, nu, nedomāju. Kaut gan, kad man būs kaut kādi četrdesmit, nu, tad varbūt arī aiziešu.

Mod.: Jā! Un 1Z, lūdzu!

1Z: Apmēram pēc trīsdesmit gadiem tas varētu notikt, jo viss būtu jau modernāks. Tā kā mājās sēdēt tev nevajag, visas mašīnas lido un viss ir kā jau nākotnē. Var aiziet, ko tur mājās sēdēt. Pie moderna datora, paskaifties ieiet.

Mod.: Jā, paldies par jūsu domām. Katrā ziņā es domāju, ka noteikti jūsu teiktais palīdzēs pie kopējo secinājumu izdarīšanas. Arī pie rezultātiem. Jāsaka, ka citur Latvijā arī tās domas (mēs esam arī bijuši citās Latvijas pilsētās) ir samērā bijušas līdzīgas. Es jums gribētu teikt tiešām paldies par pacietību, uzmanību un arī par aktivitāti. Ja nu vienīgais kādam vēl ir kādas domas vai viedokļi, komentāri, tad droši variet izmantot iespēju varbūt vēl izteikties.

[Klusums].

Mod.: Vai dosieties tālāk skolas gaitās?

10M: Dosimies!

Mod.: Nu, tad man jums jāsaka paldies. Katrā ziņā jums pienākas batoniņš un pildspalva, ņemiet par labu. Un tiešām, lai veiksmīga diena un lai visa nedēļa veiksmīga, un ātri pienāk brīvdienas!

15. pielikums

Fokusgrupu diskusijas (5) audioieraksta transkripcija

Diskusijas ilgums: 55 minūtes

Diskusijas dalībnieku skaits: 15 (4 meitenes un 11 zēni)

Apzīmējumi

Pasvītrojums – lai izceltu stāstītāja uzsvērtus vārdus vai frāzes

() – stāstītāja paskaidrojumi, kas izdalās no pārējā stāstījuma

[] – vārdi vai frāzes, kas nepieciešami jēgas saprašanai

[..] – izlaidumi tekstā

[/] – lai skaidrotu vārdu nozīmi, stāstītāja žestus vai emocijas

... – nepabeigti teikumi

Mod.: Tad arī diktofons ir ieslēgts. Katrā ziņā vēl īsi par kārtību, kādā šī diskusija noritēs. Diskusijas laiks ir apmēram stunda jeb 60 minūtes. Būs tā, ka pirmais jautājums būs tāds īsais iesildīšanās jautājums, uz kuru tad atbildēsiet jūs visi. Un pēc tam ļoti ceru uz jūsu aktivitāti. Šobrīd izskatās, ka jūs varētu būt ļoti aktīvi, ka jūs celsiet rokas. Un tad es jūs nosaukšu vārdā un došu jums vārdu. Šī te specifika, ka es jūs saucu vārdā ir tā dēļ, lai pēc tam varētu atšifrēt konkrēti ko kurš no jums teica, bet jūsu īstos vārdus, kā jau iepriekš minēju, šifrējot ar cipariem. Tātad tie nekur neparādīsies. Un tātad mēs arī varētu tad sākt diskusiju. Es arī apsēdīšos tāpat kā jūs, un tad pirmais iesildīšanās jautājums, uz kuru atbildēsiet jūs visi, būs tāds, ka jūs atbildēsiet, kur jūs parasti vispirms meklējat informāciju, bet vispirms nosauksiet savu vārdu un tad teiksiet atbildi uz šo jautājumu – kur jūs vispirms meklējat informāciju? Tātad vārds un tad pirmais resurss, avots, kur jūs meklējat informāciju dažādās situācijās. Nu, piemēram, gribat noskaidrot atbildi uz kādu jautājumu vai varbūt jāraksta kāds referāts, vai varbūt kāds fakts jānoskaidro. Tātad vārds un **kur vispirms meklējat informāciju?** Un sāksim no šīs te puses, lūdzu!

1Z: Paldies! Vārds, ja?

Mod.: Jā! Vārds un tad atbilde!

1Z: 1Z un es izvēlos sākumā informāciju *Googlē* [<http://www.google.lv>], un tad vēršos pie, ja nav, tad uz bibliotēku pie grāmatvedes, tā.

Mod.: Jā! Paldies!

2Z: 2Z! Vispirms informāciju meklēju *Googlē* [<http://www.google.lv>].

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu!

3Z: 3Z! *Googlē* [<http://www.google.lv>].

4Z: 4Z! Arī *Google* [<http://www.google.lv>].

5M: 5M! *Googlē* [<http://www.google.lv>].

6M: 6M! Retā gadījumā bibliotēkā. Tā internetā.

7Z: 7Z! Pajautāju vectēvam šo to. *Googlē* [<http://www.google.lv>] arī.

8Z: 8Z! *Googlē* [<http://www.google.lv>].

9Z: 9Z! *Googlē* [<http://www.google.lv>].

10Z: 10Z! *Googlē* [<http://www.google.lv>] un *Vikipēdijā* [<http://lv.wikipedia.org>].

11Z: 11Z! *Googlē* [<http://www.google.lv>] un pie zinošiem, zinošām paziņām.

12Z: 12Z! Visu pats zina, neko man nevajag [smejas].

Mod.: Varbūt tomēr... Jā! Katrā ziņā es vēl gribēju piebilst, ka cienīsim viens otra viedokli un arī dažādi viedokļi tas ir tikai apsveicami!

12Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, uz priekšu!

13M: 13M! Es meklēju gan internetā, gan bibliotēkā.

Mod.: Jā!

14Z: 14Z! Izmantoju vairāk *Vikipēdiju* [<http://lv.wikipedia.org>].

15M: 15M! *Google* [<http://www.google.lv>].

Mod.: Paldies! Pēc jūsu atbildēm tā kā tas dominējošais resurss ir *Google* [<http://www.google.lv>]. Tātad internets. Bet tad gribētos pajautāt (daži no jums jau tā kā teica arī par tiem resursiem, kas ir drukāti), **vai ir tādi brīži un kuros brīžos jūs varbūt tomēr izmantojat drukātos resursus, rokās paņemamos, pāršķirstāmos? Nu, piemēram, grāmatas, žurnālus!**

15M: Tas, par to nav pietiekoši daudz...

Mod.: Jā, lūdzu!

15M: 15M! Kad par to nav pietiekoši daudz informācijas internetā, kad nevar tā uzskatāmi tik labi atrast.

Mod.: Tad šajos brīžos. Jā, lūdzu, 12Z!

12Z: Nū, katru dienu. Skolā, stundās mācību grāmatās izmantoju informāciju.

Mod.: Jā, paldies! Lūdzu, vēl kādi viedokļi!

[Klusums].

Mod.: Ja, kādā brīdī liksies, ka jūsu aktivitāte, ka noklust, tad es jūs vienkārši nosaukšu vārdos un lūgšu izteikties. Varbūt 10Z var pateikt savu viedokli?

10Z: Atkārtosiet jautājumu?

Mod.: Jautājums bija tāds, kādos brīžos tu varbūt tomēr izmanto grāmatas un žurnālus. Tātad drukātos, rokās paņemamos, pāršķirstāmos resursus, nevis internetu.

10Z: Tad, kad internetā, *Googlē* [<http://www.google.lv>], tad, nu, nav pieejamas informācijas vai tajā pašā *Vikipēdijā* [<http://lv.wikipedia.org/>]. Tad, kad nav internetā informācija par to.

Mod.: Jā! Lūdzu, 8Z!

8Z: Tad, kad nav interneta.

Mod.: Kad nav pieejams uzreiz, ja? Tā tu to biji domājis?

8Z: Jā, jo parasti internetā viss ir.

Mod.: Bet šajā gadījumā tas bija domāts, kad, ja nav internetā vai ja tev nav pieejama interneta?

8Z: Nav pieejams internets tā kā.

Mod.: Jā, skaidrs!

8Z: Jā!

Mod.: Un pārējiem? Te arī viedokļi izskanēja – bibliotēka. Tad, kas nosaka šo izvēli? Lūdzu, 1Z!

1Z: Tad, kad vajag...

12Z: [saka 7Z]: Tev jau ir gudrs vectēvs!

1Z: ...nodot mājasdarbu tajā pašā dienā, bet mājas pietiekami tālu, tad iet uz bibliotēku to darīt.

[11Z sačukstas ar 12Z].

Mod.: 11Z gribēja izteikt savas domas?

12Z: Jā, gribēja, gribēja! 11Z bija ko teikt.

11Z: Ja ir kāds piesaistošs varbūt žurnāls, vai kaut kas tāds ar ko var painteresēties par kaut ko jaunu.

Mod.: Tas piesaistošais ir vizuālais...

11Z: Vizuālais, jā, jo sākumā jau tas parasti ir svarīgs.

Mod.: Jā!

[Atsevišķi diskusijas dalībnieki, 7Z ieskaitot, sačukstas un smejas savā starpā].

Mod.: Ja jūs... Ja jums, es redzu, ka jums ir sakāmais, tad, lūdzu, izsakiet to skaļi diskusijas formātā. Lūdzu, 7Z, manuprāt vēlas!

7Z: [Smejas un nav gatavs runāt].

Mod.: Tad varbūt šobrīd pāriesim pie nākamā jautājuma. Un tas arī ir saistīts ar informāciju. Un jautājums ir par to, **ja jums ir pieejama informācija dažādā formātā, nu, piemēram, jūs varat izvēlēties līdzīga satura, temata informāciju tekstā, attēlu veidā, kā video materiālu, arī klausāmo audio informāciju, kam jūs dotu priekšroku, ko no šiem te informācijas veidiem jūs tā kā gribētu izmantot vispirms?** Lūdzu, 10Z!

10Z: Es domāju video, jo video tu vari apvienot visu. Tu vari uzlikt tekstu un blakus bildīti, un arī tajā pašā brīdī runāt.

Mod.: Jā, paldies! Kā ar pārējo viedokļiem?

9Z: Pilnīgi piekrītu, 10Z!

8Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, 9Z!

9Z: Pilnīgi piekrītu 10Z!

Mod.: Jā! 11Z!

11Z: Es arī priekšroku dotu vizuālajam.

Mod.: 1Z!

1Z: Arī piekrītu!

Mod.: Arī video! Un varbūt kādam citam ir kādi citi varianti no šiem?

2Z: Nē!

Mod.: 2Z saka, ka arī video?

2Z: Jā!

Mod.: 12Z, lūdzu!

12Z: Jā, ja, piemēram, es taisītu projektu, tad es paņemtu grāmatu, iznāktu klases priekšā un visiem to grāmatu parādītu.

[Kāds no dalībniekiem aizrāda 12Z]: Tu te neesi atnācis jokus dzīt!

12Z: Tas būtu ļoti efektīvi. Nu, visi tad to grāmatu sāktu lasīt, jo saprastu, ka tur ir daudz informācijas.

Mod.: Tu domā, ka tu tā kā noreklamētu šo grāmatu?

12Z: Jā!

Mod.: Tad tev būtu efektīvs priekšnesums un tu ieinteresētu visus šajā grāmatā.

12Z: Protams [atbild ironizējot].

Mod.: Bet pats, tad, kad tev ir vajadzīgs, piemēram, kaut kas jāsaparavo vai gribi kaut ko...

12Z: Nu, redziet, tad, ja, piemēram, kāds cits klases biedrs šādā veidā izdarītu, tad es varētu, tad es zinātu, ka tāda grāmata ir. Un es no tās grāmatas varu paņemt informāciju.

Mod.: Bet tādā gadījumā, ja tu, piemēram, esi mājās un nav klasesbiedru, tev ir kaut kāds jautājums, ko tu gribi noskaidrot un ir gan teksts, gan attēli, gan video, gan audio, tad kam tu dotu priekšroku? Pats personīgi.

12Z: Ā, tekstam! Grāmatām.

Mod.: Un tu tā ar ikdienā dari?

12Z: Jā!

11Z: [klusī saka 12Z]: Nemuldi!

12Z: Nē, nē!

Mod.: Skaidrs! Varbūt vēl kādi viedokļi par šo te? Par izvēli starp tekstu, attēlu, audio un video. Pārsvārā no jūsu teiktā dominē video, bija arī viens viedoklis par tekstu. Varbūt, ka 7Z vēlas...

7Z: Nu, es par to pašu video!

Mod.: Tad pārējie varētu atzīmēt, ka piekrīt šim te viedoklim?

13M: Jā!

15M: Jā!

Mod.: 13M māj ar galvu arī 15M, manuprāt, saka, ka jā! Un tagad **pamēģiniet atsaukt atmiņā tos brīžus, kad jūs izmantojat internetu un, piemēram, pildāt kādu mājasdarbu. Vai šajā brīdī, kad jūs esat pie datora, interneta un tā kā pildāt mājasdarbu, rakstāt kādu referātu, vai jūs mēdzat darīt arī kaut ko citu? Nu, piemēram, ieejat savā e-pastā, varbūt klausāties mūziku.**

13M: Jā!

Mod.: Nu, katrā ziņā šeit aktivitāšu ir daudz. 13M, tad varbūt tavs viedoklis, vai tev tā mēdz būt un kādas ir šīs aktivitātes?

13M: Jā, man tā mēdz būt. Pieņemsim, es klausos mūziku varbūt, kad es rakstu referātu. Tas kaut kā iedvesmo. Nu, savā ziņā. Nu, tā kā, jā! Pieņemsim, ieeju arī savā e-pastā, pārbaudu. Nu, un tikmēr domāju tā kā iekšēji, jā!

Mod.: Tev jau tāda regulāra prakse?

13M: Jā, jā!

Mod.: 11Z, lūdzu!

11Z: Manā skatījumā tas atkarīgs pēc laika un situācijas. Pieņemsim, ja es no rīta at... Tagad atnākšu no skolas mājās, es gan jau, protams, paklausīšos mūziku, ieiešu kaut kādā e-pastā un paralēli kaut ko pildīšu, bet, ja, savukārt, sākšu to pildīt, nu, vakarpusē, tad es, protams, tikai pildīšu. Tad citu neko nedarīšu paralēli.

Mod.: Tad principā tas ir atkarīgs no tā, cik daudz laika tev ir, lai šo darbu paveiktu?

11Z: Jā, protams! Viennozīmīgi!

Mod.: Paldies! Manuprāt, 7Z arī vēlas savas domas...

[7Z un viņam tuvumā sēdošie diskusijas dalībnieki sāk smieties].

Mod.: Man šķita, ka tev tajā brīdī, kad es nosaucu jautājumu, ka tev bija savs viedoklis.

[7Z turpina smieties].

Mod.: Tad varbūt pie 7Z atgriezīsimies mazliet vēlāk. Varbūt... 12Z, lūdzu!

12Z: Jā! Nu, piemēram, es bieži vien sēžu *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>]. Tur ar draugiem sarunājos. Ja, piemēram, man būs kaut kas neskaidrs, es varu viņiem pajautāt. Varbūt viņi zinās. Tāpēc, jā!

Mod.: Tu tā kā izmanto šo komunikāciju, lai noskaidrotu kaut kādus neskaidros jautājumus.

12Z: Var gadīties, ka man neko nevajag noskaidrot, bet, ja nu gadās.

Mod.: Jā! Un varbūt 4Z var pateikt savu pieredzi?

4Z: Nu, es arī bieži vien, kad rakstu kādu projektu vai vēl kaut ko, es arī paprasu draugiem. Moš, varbūt viņi kaut ko zina.

Mod.: Nu, arī tā kā interneta vidē, ja?

4Z: Jā!

Mod.: Lūdzu!

8Z: 8Z! Parasti tad, ka ieeju *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], es, piemēram, prezentāciju kādu taisu datorā, tad es aizsēžos un kaut ko neuztaisu. Tā kā tas man traucē, es parasti neeju.

Mod.: Un tu jau tā kā pēc tādas pieredzes centies tā kā neapvienot šīs te lietas?

8Z: [Piekrītoši māj ar galvu].

9Z: Pilnīgi piekrītu 8Z!

Mod.: 9Z, ja?

9Z: Jā!

Mod.: Tad tev arī mēdz būt tā, ka tā kā tās citas lietas, novirza, ja?

9Z: Tieši tā!

6M: Tad var koncentrēties uz savu darbu.

Mod.: 1Z, lūdzu!

1Z: Tad, kad es rakstu referātu, es neapvienoju neko, ne mūziku, neko, jo tas novērš uzmanību, bet internetā *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] izmantoju tikai saziņai.

Mod.: Jā! Tad tev tā kā nodalīti ir, tad mājasdarbi un tad pārējās lietas, kas vairāk saistītas ar izklaidi.

1Z: Jā!

Mod.: Vai kāds vēl vēlētos piebilst kaut ko par šo te jautājumu?

[Klusums].

Mod.: Tad mēs varam pāriet pie nākamā jautājuma. Un tas būtu tāds: **vai tajos brīžos, kad jums nav pieejams internets, vai jūs jūtat, ka jums tas pietrūkst?**

9Z: Jā, viennozīmīgi!

7Z: Jā!

Mod.: Lūdzu, 9Z!

9Z: Jā, jūtams ir, jā! Jā, protams, protams!

Mod.: Un kā tas ir? Varbūt tu vari raksturot, kā tas tieši izpaužas?

9Z: Nu, nezinu, tas, ka vienkārši pierasts ieiet *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>]. Nezinu, tur paskatīties *E-klasē* [<http://www.e-klase.lv>], tur...

7Z: *Fermu* [reģistrētiem lietotājiem pieejama spēles aplikācija sociālajā tīklā *Draugiem.lv*] novāc.

[Diskusijas dalībnieki sāk smieties].

Mod.: 7Z varbūt varētu plašāk savu viedokli izteikt?

7Z: Nu, mūziku paklausīties.

Mod.: Tev pietrūktu tas, ka mūziku nevarētu klausīties?

7Z: Jā!

Mod.: Un varbūt varētu arī padalīties, cik vidēji tev sanāk dienā, nedēļā tas laiks, ko tu pavadi internetā?

7Z: [smejoties]: Divdesmit četri/septiņi, nu.

[Citi diskusijas dalībnieki sāk apspriesties savā starpā].

Mod.: Tad pārējiem es arī pēc tam došu vārdu, varbūt šobrīd ļausim 7Z pateikt savu...

7Z: Nu, stunda, divas dienā ir.

Mod.: Un ir kaut kāda starpība, piemēram, brīvdienas vai skolas dienas, vai tas ir...

7Z: Nu, pa brīvdienām divdesmit četri/septiņi [visu diennakti].

Mod.: Paldies! 9Z, manuprāt, arī vēlējās plašāk vai...

9Z: Nē, es nevēlējos!

10Z: Viņš vēlējās, viņš vienkārši ir kautrīgs [saka jokojoies].

Mod.: Tad varbūt 10Z saka savas domas?

10Z: Es, es domāju, pietrūkst internets. Dažreiz tad, kad, nav viņa... Nu, pie viņa nepieiet kādu laiku, piemēram, ar tiem draugiem sazināties, kuri tālāk no tevīm ir. Tā.

Mod.: Varbūt tu varētu padalīties, cik tev sanāk vidēji dienā tas laiks, ko tu šobrīd...

10Z: Es nezinu, kādas divas stundas, trīs. Dažreiz.

8Z: Kā tad! Četras, piecas!

Mod.: Un 8Z saka četras, piecas. Tas tā kā būtu tava prakse – četras, piecas stundas?

8Z: Jā, bet, nu, 10Z noteikti par sešām mazāk nav!

Mod.: Jā, skaidrs! 11Z, lūdzu!

11Z: Manā skatījumā tas atkarīgs no situācijas, jo principā, ja tu atrodies kaut kādos, es nezinu, laukos, kur tev kaut kas ir cits jādara. Tiešām kaut kādas lietas un kaut kas jādara, bet, ja tev tas šķiet ļoti interesanti, tad tu vari principā iztikt bez tā interneta. Bet, savukārt, ja ir kaut kāda neinteresanta tāda lieta, tad, protams, ka, nu, gribās to internetu. Ieiet un kaut ko padarīt, jā!

Mod.: Un vidēji tev cik sanāk dienā?

11Z: Nu, tā kā es principā spēlēju pokeru, tad man dažkārt sanāk darbdienās, nu, sešas stundas vai arī... Bet, nu, vispār tā man sanāk, nu, brīvdienās arī ir gadījumi, kad sanāk pat divpadsmit, nu, jā!

Mod.: Jā, paldies! 12Z, lūdzu!

12Z: Jā, nu, man, piemēram, nu, daļēji pietrūkst, jā internets, bet es, piemēram, tajā pašā laikā varu iziet ar draugiem pastaigāties, kaut kādu salikt puzzle, es nezinu, mājās pasēdēt.

Mod.: Nu, tā kā citas aktivitātes. Un cik tev sanāk tas laiks, ko tu dienā vidēji...

12Z: Datorā?

Mod.: Internetā.

12Z: Nu, grūti pateikt īstenībā. Nu, jā, nu, kādas dienas es, piemēram, ja man ir ilga skolas diena, tad es mājās nesēžu datorā, bet eju gulēt vienkārši un tā!

Mod.: Jā, paldies! Un kādi citi viedokļi? Varbūt 15M var pateikt savu pieredzi? Vai tu izjustu interneta trūkumu, ja tev tas nebūtu pieejams?

15M: Nē, nu tad, kad reizēm, piemēram, sākas kaut kādas tehniskas problēmas, pēkšņi saplīst internets, un tu saproti, ka tev ļoti vajag tieši tajā brīdī viņu, un viņš pēkšņi pazūd. Vai arī uz vakaru, un tad vajag paskatīties mājasdarbus, piemēram, *E-klase* [<http://www.e-klase.lv>], un viņš vienkārši pēkšņi pazūd.

Mod.: Tad tev tas gadās kaut kādos tādos brīžos... Vienkārši, ja nav pieejams tad, kad gribētu, tad tu izjūti trūkumu, bet tā ikdienā, ja tev nebūtu pieejams internets? Vai tevi tas traucētu?

15M: Traucētu. Man liekas tas skartu. Mani draugi dzīvo tālāk.

Mod.: Un cik tev sanāk vidēji dienā pavadīt internetā daudz laika?

15M: Es tā nevaru, nu, tā aprēķināt. Man parasti dators visu laiku ir ieslēgts, bet es daru, nu, paralēli visādas citas aktivitātes.

Mod.: Nu, skaidrs, jā! Paldies! Varbūt uzklausīsim vēl kādu viedokli un tad pāriesim pie nākamās tēmas. Varbūt 6M var pateikt savu pieredzi?

6M: Bez interneta es iztikt nevaru. Varbūt brīvdienās. Bet darbdienās ir tā, ka uzdod mājasdarbus... Ikdienā es dienasgrāmatu skolā nelietoju, bet vajadzīga ir *E-klase* [<http://www.e-klase.lv>], lai es ieietu apskatītos, kas ir uzdots, piemēram. Nu, jā!

Mod.: Jā! Un tev kaut kāds vidējais laiks dienā ir, vai to tā grūti definēt?

6M: Stunda, pusotra. Vairāk nē, es domāju!

Mod.: Jā! Paldies, un šobrīd tad **parunāsim par to, kā jūs paši iesaistāties interneta satura veidošanā un papildināšanā. Nu, piemēram, vai jūs internetā veicat tādas aktivitātes kā komentējat, varbūt jūs liekat savu vērtējumu (piemēram, *Amazonē* [<http://www.amazon.com>], kur var likt zvaigznītes vai *YouTube* [<http://www.youtube.com>] patīk/nepatīk), varbūt jūs veidojat savu dienasgrāmatu, varbūt rakstāt ziņas *Tviterī* [<https://twitter.com>]. Nu, šāda te veida aktivitātes. Arī savu prezentāciju, video materiālu publicēšana. Vai jūs kaut ko no tā darāt un ja darāt, tad varbūt varat pastāstīt ko tieši?** 13M, lūdzu!

13M: 13M, jā! Pieņemsim es katru dienu gandrīz *Tviterā* [<https://twitter.com>] ierakstu, ko es daru. Lai draugi zinātu, ko es daru, pieņemsim. Arī *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] izsaku komentārus par draugu bildēm. Hm, *YouTube* [<http://www.youtube.com>] arī skatos video, pieņemsim, ja man viņš patīk, es uzspiežu „Man patīk”. Ja nepatīk, es vispār neko nespiežu parasti. Nu, pieņemsim, jā, tā!

Mod.: Jā, paldies par viedokli! 12Z, lūdzu!

12Z: Nu, es, piemēram, bieži vien, bet vairāk brīvdienās, kad ir vairāk laika, es bieži vien, piemēram, paskatos... Nu, es spēlēju dažādas datorspēles, un es pats filmēju, kā es to daru un komentēju citus, kā viņi to dara. Jā!

Mod.: Tad sanāk, ka tu publicē tālāk šo savu video...

12Z: Jā!

Mod.: Jā, paldies! Un kā ar pārējiem un viņu aktivitātēm.

3Z: Es nespēlēju datorspēles.

Mod.: 4Z, lūdzu!

4Z: Nu, es bieži vien uztaisu kaut kādas galerijas kaut kādās mājaslapās. Piemēram, *Spokos* [<http://www.spoki.lv>] vai arī kādās citās. *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>]. Arī tur, piemēram, *Forčanā* [<http://www.4chan.org>] vai vēl kaut kur. Nu, jā, tie komentāri bieži vien arī. Un, jā, novērtēju tās bildes. Un tāpēc tā!

Mod.: Jā, paldies! 11Z, lūdzu!

11Z: Nu, principā man ir tā, ka man patīk brīvajā laikā arī dažkārt ieceļot kādus jaunumus, vai, nezinu, kaut ko palasīt, kaut kādus komentārus un arī tad atbildēt uz šiem komentāriem, un izteikt savu viedokli. Nu, bet, nu, jā, tas ir principā tāds viss!

Mod.: Nu, tas tā kā nav regulāri, tas ir kā...

11Z: Nu, jā, tas ir tā, cik interesants raksts vai kaut kas tamlīdzīgs ir.

Mod.: Jā, paldies! Varbūt 14Z var dalīties savā pieredzē?

14Z: Nu, ir tā ka, es katru dienu, varētu teikt, papildīnu interneta saturu. Piemēram, *Tviterī* [<https://twitter.com>] es kaut ko ietvītoju vai arī *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>]. *YouTube* [<http://www.youtube.com>] ie..., nu, ielieku video. Tā kā savus. Piemēram, savu hobiju vai kaut ko tādu. Nu, ir tā, ka katru dienu tiek papildināts interneta saturs.

Mod.: Jā, un tas tev tieši... Šīm aktivitātēm tu daudz laika velti vai tas...

14Z: Nu, nezinu. Nu, tā tīri aktivitātēm kāda, nu, divas stundas.

Mod.: Tā kā regulāri dienā varētu teikt, ja?

14Z: Jā!

Mod.: Paldies! 2Z varbūt?

2Z: Nu, īpaši daudz nepapildīnu, bet, nu, ir gadās kādu kopiju no prezentācijas kādam draugam aizsūtu.

Mod.: Tad sanāk tas nav tevis radīts...

2Z: Jā!

Mod.: Tā kā savas prezentācijas vai kāda cita veidotas?

2Z: Nē, nu manas prezentācijas. Pats uztaisu un aizsūtu tālāk.

Mod.: Bet tu npublicē internetā, bet pa e-pastu sūti vai...

2Z: Nu, jā, apmēram.

Mod. Pa e-pastu sūti, ja?

2Z: [Piekrītoši pamāj].

Mod.: Jā! Vai ir vēl kādi viedokļi? 8Z, lūdzu!

8Z: Par komentāru izteikšanu. Visur mēs izsakām komentārus, es nezinu, *Spokos* [<http://www.spoki.lv>], *YouTube* [<http://www.youtube.com>]. Nu, pārsvarā, jā. Visur komentārus izsaka un novērtē. Es.

Mod.: Tad tevi varētu raksturot kā aktīvu komentētāju?

8Z: Jā!

Mod.: Un vai jūsu vidū ir kāds, kurš veido, piemēram, savu blogu, mājaslapu jeb interneta vietni? 12Z, lūdzu!

12Z: Jā, es veidoju savu mājaslapu.

Mod.: Un, ja nav noslēpums, par kādu tēmu?

12Z: Nu, man forums vienkārši. Vienkāršs forums. Tur, nu, cilvēki apspriež kaut ko. Nav noteiktas pat tēmas tur.

Mod.: Un cik tu daudz laika tam velti?

12Z: Nu, dienā diezgan maz, tāpēc ka sākumā, kad es viņu veidoju, tad es pavadīju diezgan daudz laika. Nu, kaut kādas četras, piecas stundas varbūt dienā. Bet tad, kad, nu, tagad, kad es jau esmu pabeidzis, nu, stundu nedēļā varbūt. Apmēram.

Mod.: Tas vienkārši, lai uzturētu un kaut kas notiktu? Tādā veidā.

12Z: Jā, jā!

Mod.: 9Z, lūdzu!

9Z: Nē, nē, es gribēju 12Z jautājumu uzdot!

Mod.: Nu, to jūs varbūt... Vienosimies, ka jūs pēc tam to izdarīsiet. Apspriedīsiet.

9Z: Labi.

Mod.: Vai varbūt vēl kādas šādas aktivitātes veic kā 12Z, kad veido savu vietni, forumu, kaut ko tādu?

[Vairāki diskusijas dalībniekiem sāk smieties].

Mod.: Man prieks, ka jūs katrā ziņā esat jautri, bet varbūt saņemsimies. Un šis tomēr ir nopietns pētījums un tālāk tie jūsu viedokļi, tiešām mēs gribētu, lai tie ir pietiekami kvalitatīvi un tos var izmantot tālāk pētījumā. Labi, tad nākamais jautājums būtu par to... It kā jūs jau minējāt, bet varbūt jūs varētu raksturot plašāk, **vai jūs izmantojat ikdienā sociālos tīklus un varbūt jums ir konti profili arī citos, līdzīgos resursos?** Nu, ne tikai sociālajos tīklos, piemēram, arī *Skype* [<http://www.skype.com>] un šāda te tipa, veida resursos, kur vajadzīga reģistrācija. Lūdzu, 14Z!

14Z: Nu, ir ļoti daudz profili *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], *Feisbukā* [<http://www.facebook.com>], *Tviterī* [<https://twitter.com>], *YouTube* [<http://www.youtube.com>].

Mod.: Jā!

14Z: Nu, ļoti daudz. Arī tas pats *Ībajis* [<http://www.ebay.com>], *PeiPals* [<https://www.paypal.com>]. Nu, viss tas jau arī ir sava veida profils. Bet tiek veidos tā.

Mod.: Un tu viņus arī tā kā regulāri apmeklē vai ir arī kaut kādi, kas stāv...

14Z: Jā! Katru dienu!

Mod.: 12Z, lūdzu! [12Z tiek dots vārds, jo viņš smejas, nevar mierīgi nosēdēt].

12Z: Man nav viedokļa! Es vēl padomāšu.

Mod.: Jā, labi! Tad varbūt 8Z!

8Z: Arī nav viedokļa.

Mod.: Un kā ir ar pārējiem?

4Z: 4Z! Bieži vien ir tā, ka uztaisi to profilu un tad aizmirsti par viņu galīgi. Un tad aizmirsti paroli un kad gribi kādreiz ieiet, tad nevar ieiet iekšā. Tā.

Mod.: Bet, piemēram, tādi aktīvie, ko tu regulāri apmeklētu un kuriem tu zinātu šos te pieejas datus, tādi arī ir?

4Z: Jā! Tādi ir ļoti daudz.

Mod.: Varbūt vari uzskaitīt, nu, kaut kādus dažus.

4Z: *Draugi* [<http://www.draugiem.lv>], *YouTube* [<http://www.youtube.com>]. Tas *Spoki* [<http://www.spoki.lv>]. [Domā]. Viss!

9Z: Baigi daudz [*smejoties*]!

Mod.: Paldies! Un kā ar pārējiem ar tiem regulāri izmantotajiem resursiem? 11Z, lūdzu!

11Z: Principā es izmantoju šos te resursus ļoti bieži, jo man ir dažādi paziņas, radnieki arī ārzemēs un to arī, jāsazinās kaut kā ar viņiem. Vispār es arī uzskatu, ka tas ir ļoti pozitīvi, ka ir šāda iespēja. Sazināties. Principā tas arī viss, jā!

Mod.: 12Z, lūdzu!

12Z: Es pilnīgi piekrītu 11Z, jā!

Mod.: Bet tu arī tā kā pats izmanto, vai tu uzskati, ka tas ir pozitīvi, ka šādi resursi tiek piedāvāti?

12Z: Nu, es uzskatu, ka tas ir pozitīvi, jā! Tu vari komunicēt ar cilvēkiem kaut arī viņi tev nestāv blakus. Viņi varbūt ir kaut kur otrā pasaules galā, bet tu ar viņiem vari komunicēt.

Mod.: Bet tu pats arī to dari, vai vienkārši vērtē pozitīvi, ka šāda te iespēja ir.

12Z: Es vērtēju pozitīvi, ka šāda te iespēja ir.

Mod.: Paldies! Un kā ar pārējiem, varbūt arī varētu padalīties? 8Z vēlas ko piebilst?

8Z: Nē, bet, nu, par paroli aizmiršanu, es parasti visur lieku vienādu paroli, lai neaizmirstu.

6M: Kad uzlauž vienu, tad uzlauž visas.

Mod.: 5M, lūdzu!

5M: Jā, es tāpat daru.

Mod.: Ka visur viena.

5M: Jā!

Mod.: Bet varbūt varētu arī padalīties, kādi šie te resursi...

[Diskusijas dalībnieki sāk smieties un aicina 5M pateikt paroli].

5M: Nu, paroli, ja? Neteikšu.

12Z: Tu vari ar mums padalīties ar paroli.

Mod.: Tad tu nevēlies teikt...

5M: Teikt paroli visiem?

[Diskusijas dalībnieki smejas].

Mod.: Ne jau to paroli, bet par tiem resursiem, kurus tu izmanto.

5M: Aaa, nu, *Draugos lv* [<http://www.draugiem.lv>] esmu, *One lv* [<http://www.one.lv>], *Skaips* [<http://www.skype.com>], *Inbox lv* [<http://www.inbox.lv>]. Un viss laikam. *Facebook* [<http://www.facebook.com>].

Mod.: 6M, lūdzu!

6M: Nu, laikam es esmu pierēģistrējusies daudz adresēs, kuras es arī izmantoju ikdienā, un tādas, kurās es ieeju tikai retā gadījumā. Piemēram, *Inbox* [<http://www.inbox.lv>], jo, nu, man tas nav vajadzīgs, bet es esmu pierēģistrējusies. Tikai retā gadījumā, kad man atnāk kāds paziņojums.

Mod.: Nu, varbūt tu varētu pateikt, kuras ir tās, kuras tu bieži izmanto, adreses?

6M: *Draugiem lv* [<http://www.draugiem.lv>] un *Skaips* [<http://www.skype.com>]. Ko es vēl... Neko.

Mod.: Paldies! 1Z, lūdzu!

1Z: Es izmantoju tikai *Draugiem punkts lv* [<http://www.draugiem.lv>], bet esmu pierēģistrējies loti daudzās vietnēs, jo daudzās vietnēs, lai tu kaut ko izdarītu, vajag obligāti pierēģistrēties. Tad es pierēģistrējos, bet pēc kāda laika aizmirstu.

Mod.: Jā! Tad regulāri tu esi *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] un varbūt arī, cik bieži, cik daudz laika tu *Draugos* pavadi vidēji dienā?

1Z: Liekas kādu stundu, bet, nu, es ik pa laikam ieeju, izeju, ieeju.

Mod.: Nu, tā ar pārtraukumiem kopā stunda, ja sanāk?

1Z: Nu, stunda, *bišķi* vairāk.

[12Z un viņam tuvumā sēdošie diskusijas dalībniekiem sarunājas savā starpā].

Mod.: Paldies! Vai jūs vēlējāties kaut ko piebilsts? 12Z, piemēram, bija kāda piebilde?

12Z: Nu, jā, ir tādi cilvēki, kuri *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] ieiet, viņiem ir kaut kādi trīs draugi. Nu, vecāki tur un māsa, brālis, tur, un viņi katru dienu ieiet tur un novāc *Fermā* [reģistrētiem lietotājiem pieejama aplikācija sociālajā tīklā *Draugiem.lv*] kartupeļus. Pēc tam nākamajā dienā atnāk uz skolu un palielās, ka viņiem tur ir piecsimts miljonais līmenis *Fermā*. Nu, tur tādi laimīgi.

Mod.: Vai varbūt vēl kādi viedokļi, novērojumi?

[8Z sāk runāties ar blakussēdētājiem].

Mod.: Jā, lūdzu, 8Z!

8Z: Kāds bija jautājums atkal?

Mod.: Jautājums bija par to, vai jums ir, vai izmantojat sociālos tīklus un līdzīga tipa resursus, kuros ir vajadzīga reģistrācija.

8Z: Izmantoju.

Mod.: Nu, varbūt vari arī...

8Z: Viss jau ir izrunāts.

Mod.: ...uzskaitīt? Tie ir šie paši *Draugi* [<http://www.draugiem.lv>]. Vienkārši, kuri tie resursi ir, kurus tu izmanto visbiežāk?

8Z: *Skaips* [http://www.skype.com], *Draugi* [http://www.draugiem.lv] un viss.

Mod.: Jā, paldies! Tad šobrīd pāriesim pie nākamās tēmas un **parunāsim par to, vai jūs esat bibliotēku lietotāji**. Vai jūs varētu dalīties savā pieredzē? 4Z!

4Z: Es vispār bibliotēku nelietoju. Man viņu nevajag vienkārši. Es neēju uz turieni.

Mod.: Paldies! 12Z, lūdzu!

12Z: Nu, es ar reti kad izmantoju bibliotēku. Agrāk, kad es biju *bišķi* mazāks, es ņēmu dažādas grāmatas. Man, man viena grāmata vēl joprojām piecus gadus nav nodota */smejas/*.

Mod.: Jā, paldies par savu drosmi atzīties, ka tu neesi nodevis grāmatu! 6M, lūdzu!

6M: Es bibliotēku izmantoju tikai tam, lai es aizietu... Pie mums vasarā uzdota lasāmā literatūra. Tikai tam, lai es paņemtu grāmatu un viņu izlasītu. Bet un arī tad, kad, piemēram, skolā ir brīvas stundas, aizeju, paņemu grāmatu un vienkārši sēžu un lasu.

Mod.: Jā, paldies, 6M! 5M, manuprāt, māj ar galvu!

5M: Jā, nu, kad ir brīvdzīve, tad aizeju palasu varbūt kādu žurnālu vai tur uz vietas pildu mājasdarbu. Nu, tā!

Mod.: Jā, paldies! 9Z, lūdzu!

9Z: Nu, pieņemsim es tā ikdienā nekad, nu, tā neizmantoju to bibliotēku, bet, jā, ja tiešām kaut ko vajag, būtu vienkāršāk, ja, nu, tā bibliotēka būtu kaut kā internetā. Varētu vienkārši ierakstīt, nezinu, to mājaslapu un atrast to, ko tev vajag. Nu, kaut kādas grāmatas vai ko.

Mod.: Tu domā tā kā atrast, noskaidrot, vai tas, kas tev vajadzīgs ir pieejams...

9Z: Jā, tas ir baigais *basis* no mājām, ja tev jāiet ir uz bibliotēku un tā, nu, vienkārši, ieraksti internetā un miers.

Mod.: Vai tu domā tā, ka tu uzreiz tiec pie tā teksta, vai ka tu noskaidro, vai bibliotēkā ir vai nav?

9Z: Tu uzreiz tiec pie tā teksta. Man nevajag neko noskaidrot.

Mod.: Nu, ka tu principā uzreiz saņem to informāciju.

9Z: Nav, nevajag nekādu laiku, lai nodotu to grāmatu. Kad vari lasīt, kad gribi vai, nezinu, dari ko gribi.

Mod.: Tu vari izmantot bibliotēkas informāciju interneta vidē, neejot, tieši apmeklējot?

9Z: Jā, jā!

Mod.: Jā, paldies! 13M, lūdzu!

13M: Nu, principā brīvajās stundās es bieži vien es eju bibliotēkā pasēdēt internetā. Tur ir pieejams un tā, ja es... Nu, ja man ir gara diena un, pieņemsim, tur vajag kaut vai to pašu *Fermu* [reģistrētiem lietotājiem pieejama aplikācija sociālajā tīklā *Draugiem.lv*] novākt vai kaut ko tādu. Un arī, pieņemsim, grāmatas tāpat palasīt paņemu un viss, tā!

Mod.: Jā, paldies! Un kā ar pārējiem? 11Z, lūdzu!

11Z: Es varu teikt to, ka es neesmu aktīvs bibliotēkas lietotājs, bet, nu, ir gadījumi, kad tiešām es aizeju un paņemu kādu grāmatu, ja man ir vajadzīgs plašāks informācijas apjoms kādai konkrētai tēmai.

Mod.: Jā, paldies! Vai kāds vēl vēlas izteikties par šo jautājumu?

[Klusums].

Mod.: Principā viedokļi bija dažādi, bet nākamais jautājums, es gribētu pajautāt, **vai jums šķiet, ka jūs esat pietiekami informēti un zināt to, kas notiek un ko piedāvā bibliotēkas?** 1Z!

12Z: Varētu, lūdzu, atkārtot jautājumu?

Mod.: Pēc tam atkārtot.

12Z: Ok!

1Z: Man liekas, ka pārsvarā tas ir tikai grāmatas, enciklopēdijas un tas arī viss! Un vēl mācību grāmatas.

Mod.: Tev liekas, ka nekādai informācijai nevajadzētu nemaz būt.

1Z: Es zinu, ka tur ir tāds melnais saraksts par cilvēkiem, kas nav nodevuši grāmatas.

12Z: Ja? */Smejas, jo iepriekš teica, ka nav nodevis bibliotēkas grāmatu/*.

Mod.: Paldies! Un tagad, 12Z, tev bija jautājums, kāds bija jautājums...

12Z: Jā!

Mod.: Jautājums bija par to, vai tev šķiet, ka tu esi pietiekami informēts un zini, kas notiek bibliotēkā?

12Z: Nu, nē, īstenībā! Tāpēc, ka es, kad es pēdējo reizi biju, tas bija piecus gadus atpakaļ. Nu, jā, es cenšos vairāk nerādīties.

Mod.: Tas tā kā tā parāda dēļ, ja?

12Z: Jā!

Mod.: 15M, lūdzu!

15M: Es, mums, kad bija ēnošana, tad es ēnoju bibliotekāri, tāpēc es, nu, esmu paskatījusies, kāda ir bibliotēkas dzīve. Tur, man liekas, nav, ko nezināt.

Mod.: Jā, paldies! Un kā ar pārējiem?

[Klusums].

Mod.: Varbūt tas nākamais jautājums (arī būtu par bibliotēkām un informāciju). Tas būtu tāds, **kā, piemēram, jūs būtu vislabāk informēt, ja bibliotēkā notiktu kaut kas tāds, kas varētu jūs interesēt? Nu, piemēram, vai nu kaut kādas tīkšanās ar sportistiem, varbūt ar slavenībām, vai varbūt ir kaut kādi materiāli, kas varētu noderēt tālākās profesijas izvēlē. Tad kādi būtu šie te informēšanas ceļi?** Lūdzu, 9Z!

9Z: Es domāju, ka vajadzētu, nu, bibliotēkai it kā informēt: izlīmēt afišas, plakātus pa visurieni. Kaut ko tamlīdzīgu. Jā!

Mod.: 8Z, lūdzu!

8Z: Informēt caur internetu. Internetā visu izklāstīt un tā! Visādos portālos par to informēt.

Mod.: Paldies! 4Z, lūdzu!

4Z: Pa televizoru arī varētu rādīt, ja tur kaut kas notiek bibliotēkā. Kāds brauc, piemēram, vai vēl kaut kas.

Mod.: Kā ar pārējo viedokļiem?

10Z: Uz e-pastu varētu sūtīt.

Mod.: 10Z saka, ka varētu uz e-pastu sūtīt. Tā kā šo informāciju par to, kas notiek, ja?

10Z: Jā!

Mod.: 11Z, lūdzu!

11Z: Manā skatījumā varētu vienkārši publicēt dažādos portālos.

Mod.: Tā kā tu domā reklāmas sadaļā vai tā kā savā profilā, vai...

11Z: Nu, visējādi.

Mod.: Gan tā, gan tā?

11Z: Tieši tā!

Mod.: Jā!

[Klusums, neviens no dalībniekiem neceļ roku].

Mod.: Tad varbūt, ja nav piebilžu par šo, **kāds ir jūsu viedoklis, vai jūs uzskatāt, ka bibliotēkām vajadzētu savu interneta vietni, tīmekļa vietni jeb mājaslapu?** 12Z, lūdzu!

12Z: Es uzskatu, ka, jā! Protams, vajadzētu, jā! Nu, jo, nu, tur varētu tos jaunumus visus likt un tad, tad varētu, nu, iegriezties tur un paskatīties vai arī kaut kas jauns notiek tur.

Mod.: Jā, paldies! 11Z, lūdzu!

11Z: Patiesībā man liekas, ka, jā! Jo, ja iznāk kāda varbūt jauna grāmata, tad būtu iespēja uzzināt un kad viņu var apskatīt, vai, nezinu, paņemt palasīt. Nu, jā!

Mod.: Jā, paldies! 6M, lūdzu!

6M: Piemēram, bibliotēkā tās grāmatas ir ierobežotā skaitā. Ja, piemēram, cilvēks kāds, nu, paņem to grāmatu, lai nav tā, ka tu aizej pa velti uz to bibliotēku un tev pasaka, ka tikai tā grāmata būs, nu, tā kā rītā brīva. Bet, lai tu internetā vari apskatīties, lai nav lieka staigāšana uz bibliotēku un atpakaļ.

Mod.: Tu tā kā domā, ka varētu norezervēt un tad grāmata stāv un gaida tevi. Tu zini, ka tā tur ir.

6M: Jā!

Mod.: 9Z, lūdzu!

9Z: Es gribēju piebilst par to, nu, arī tipa internetā rezervēt grāmatu, bet vieglāk jau būtu, ja viņa vienkārši, tā grāmata, būtu iekšā internetā. Iekšā un tad...

6M: Bet, ja varbūt negrib lasīt internetā, tas nozīmē, ka tu gribi uz rokas viņu. Lai tev ir tas rakstiskā veidā, nevis tu sēdi pie datora un ierubījies baigi tur. Vai tu redzi to, kas tur..

9Z: Izmanto *Wi-Fi* [bezvadu internets].

Mod.: Tad 9Z, es saprotu, ir par to, ka viņš varētu lasīt grāmatas elektroniski no ekrāna.

9Z: Jā!

Mod.: Un 6M ir par to, ka tomēr drukāti.

6M: Jā! Es, piemēram, nevaru visu dienu sēdēt pie tā datora un skatīties tajā ekrānā, un tos burtus taču, nu, es nezinu.

Mod.: Paldies! Jauki, ka ir arī tāda viedokļu dažādība. 14Z, lūdzu!

14Z: Nu, es zinu, ka mūsu skolas bibliotēkai arī ir pieejama interneta bibliotēka, kur tu vari noskaidrot vai tā grāmata ir pieejama vai nē. Tāpat arī ir Latvijas kaut kāds portāls, kurā tu ieej un noskaidro tieši skolu un tur tev pasaka, vai tā grāmata vispār ir skolā, vai kā. Un tu arī viņu vari rezervēt.

Mod.: Un tu pats tās iespējas izmanto, vai tu zini...

14Z: Nu, es viņas neesmu vēl izmantojis, jo mums vienu dienu it kā skolā bija... Bibliotekāre piedāvāja, nu, viņa tā kā apmācīt varēja, bet, nu, neviens tā kā īpaši neizmantoja to iespēju un neaizgāja.

Mod.: Jā, paldies! 8Z, lūdzu!

8Z: Būtu labāk, ja par visu uztaisītu filmu. Nebūtu jālasa.

Mod.: Tu domā apmācīt...

9Z: Bet daudziem cilvēkiem patīk lasīšanas process.

Mod.: Nu, tā kā video materiālu veidā apmācīt par iespējām. Vai kā? Par ko tieši filmu?

9Z: Par, piemēram, ir grāmata un katrai grāmatai ir filma, lai nebūtu jālasa.

Mod.: Ā, skaidrs!

[Dalībnieki sāk smieties un apspriež, ka bibliotēkās visur būtu kasetes].

Mod.: 11Z!

11Z: Nu, manā skatījumā, skatoties to filmu, savā ziņā tu apzodz sevi, jo, kad tu lasi grāmatu tu principā vari iztēloties savādāk šos notikumus, savādākas personības. Bet filmā, kad tu skaties šos pašus notikumus, tur ir tādi, kādi viņi parādīti ir, un principā viss, jā!

Mod.: Tā kā nozog iztēles iespēju.

11Z: Dažādi, jā! Tas atkarīgs no personības ir.

Mod.: Jā! Paldies par viedokli! Tad varbūt mēs varētu pāriet pie nākamā jautājuma. Un principā, skatoties arī uz jūsu anketās teiktajām atbildēm, var redzēt, ka daži viedokļi par bibliotēku mūsdienās it kā parāda šo te tendenci, ka bibliotēkas... **Arī jūs, daži no jums, mūsdienīgu bibliotēku saistāt ar to, ka bibliotēkas arvien vairāk cenšas piedāvāt tādas pakalpojumus, izmantojot tehnoloģijas, lai varētu kaut ko saņemt no bibliotēkas uz to nemaz reāli neejot, bet interneta vidē. Un tad es gribētu pajautāt, kā jūs, piemēram, vērtējat šādas te bibliotēku aktivitātes, kad bibliotēka ļauj sazināties ar saviem darbiniekiem, piemēram, *Skype* [http://www.skype.com/] režīmā vai kādā citā čata režīmā. Vai arī pagarināt grāmatas atdošanas termiņu, piemēram, *Draugos* [http://www.draugiem.lv], tāpat *Skype*. Kāds ir jūsu viedoklis par šādām te aktivitātēm, kā jūs to vērtējat?** 13M, lūdzu!

13M: Es domāju, ka būtu ļoti jauki, ja, pieņemsim, ja tu galīgi netiec ārā no mājas, un tu esi saslimis, un tev jau beidzies termiņš grāmatai un tu vēlies to paildzināt, un tu vari sazināties kaut kādā veidā ar bibliotēku.

Mod.: Jā, paldies! 15M, lūdzu!

15M: Bet tagad jau ir iespējams, vismaz *Pārlielupes bibliotēkā*, vienkārši aizsūtīt e-pastu.

Mod.: Bet, ko tu domā, ja tas ir iespējams, nu, tādā interaktīvākā veidā, nu, *Skype*?

15M: Bet tas ir tas pats, paņēmu un uzraksti no mājām.

Mod.: 12Z, lūdzu!

12Z: Nu, piemēram, nu, tā kā jūs minējāt *Skaips* [<http://www.skype.com>] un *Draugiem* [<http://www.draugiem.lv>], piemēram, labāk būtu, ja būtu tajā mājaslapā kaut kāds forums vai... Nevajadzētu, piemēram, ja tu negribi iet *Draugos*, lai citi cilvēki redz, ka tu esi *online* [no angļu val. *online* – tiešsaistē] un, tad, lai tu ieej tajā forumā un uzraksti, ka tev jāpagarina tā grāmata un tā! Man tā būtu labāk.

Mod.: Forums tā kā būtu saistīts ar to vietni?

12Z: Jā!

Mod.: Paldies par ierosinājumu! Kā ar pārējiem viedokļiem? 11Z, lūdzu!

11Z: Manā skatījumā tas ir ļoti pozitīvi, jā! Jo tomēr var sazināties *Skaipā* [<http://www.skype.com>], un tas ir ļoti vienkāršs saziņas veids, kā var daudz ko pajautāt. Runājot par grāmatas pildzināšanas termiņiem, tas arī ir ļoti pozitīvi, jo varbūt ne vienmēr tu tiec šajā laikā, atdot šo grāmatu un, jā! Tas var noderēt vai arī var ļaunprātīgi izmantot, nu, dažādi gadījumi ir. [Diskusijas dalībnieki sāk smieties par ļaunprātīgu šādu pakalpojumu izmantošanu un jautā, kas ar to domāts].

11Z: Nu, ja, pieņemsim, tu esi sabojājis grāmatu, ko man, negribi nest viņu.

12Z: Un vairs nerādies tajā bibliotēkā piecus gadus. [Smejas].

Mod.: 9Z, lūdzu!

9Z: Es domāju, ka tev nedos to grāmatu pagarināt uz gadu.

Mod.: Jā, 10Z, manuprāt arī cēla roku.

10Z: Es, es gribēju piekrist 12Z.

Mod.: Tieši kādā kontekstā?

10Z: Tā, ka vajadzētu viņiem to forumu. Tā kā viņu mājaslapā, lai tev nebūtu tur jāiet, tur *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] kaut kas jāuzaicina, vai jāmeklē tās bibliotēkas profils, vai kaut kas tāds. Tu vienkārši ieej tajā mājaslapā, uzraksti, ka vajadzētu pagarināt, un viss.

Mod.: Paldies! 14Z, lūdzu!

14Z: Jelgavā, *Zinātniskajā bibliotēkā*, ir iespēja uztaisīt tās elektroniskās kartes, kur tu internetā viņu vari pagarināt arī rezervēt to pašu. Nu, viss notiek arī caur internetu. Tev nāk uz e-pastu un arī, ja tu gribi, pieejams arī uz īsziņām, ka tev nāk.

Mod.: Jā, paldies, ka padalījies informācijā. 9Z, lūdzu!

9Z: Es domāju varbūt tā kā... Varbūt jādara tā, ja tu gribētu paņemt grāmatu kaut kādu, vai ne, tev būtu jāiemaksā drošības nauda. 5 latī, vai ne. Bet, nu, pieņemsim, ja tu kavē to termiņu vai kā, tev atskaita to par katru reizi. Ja tu atnes viņu laikā, tad tev to piecīti atdod atpakaļ, pieņemsim. Es domāju, tad būtu stimulēti vienkārši nest.

11Z: Tu vienkārši izīrē to grāmatu.

Mod.: 11Z vēlas...

11Z: Nē, nu, šajā gadījumā tu vari varbūt vienkārši to grāmatu izīrēt, bet tā es neredzu jēgu maksāt.

9Z: Nu, pieņemsim, tev iedotu laiku mēnesi, vai ne.

11Z: Divas nedēļas.

9Z: Nu, neatnestu tu?

12Z: A, ja es piecus gadus nenesu viņu?

Mod.: Nu, skaidrs. Tā kā videonāmā arī šis te princips vienu laiku darbojās. 8Z, lūdzu!

8Z: Es gan nepiekrītu, jo baigi daudz jāmaksā tad ir, piemēram.

[Diskusijas dalībnieki sāk smieties].

Mod.: Labi! Katrā ziņā no jūsu atbildēm jau 15M minēja un 14Z minēja, ka tehnoloģijas kaut kādā veidā tiek izmantotas bibliotēkās. **Varbūt arī pārējie zina kaut kādus piemērus, kā šeit bija, ka var izmantot e-pastu saziņai vai arī ka ir elektroniskais konts. Vai esat kaut ko dzirdējuši, ka bibliotēkas šīs te tehnoloģijas izmantotu?**

1Z: Nebūs informācijas.

Mod.: 1Z saka noliedzoši. Saka tā kā nē.

1Z: Nav nekas tāds manīts.

Mod.: 10Z, lūdzu!

10Z: Tad, kad aiziet paņemt uz bibliotēku grāmatu, viņi vairs neraksta tajās kartītēs, viņi ievada datorā.

12Z: Ja?

Mod.: Nu, tas ir, kad... Jā, jā, paldies! Bet par to, piemēram, ka varētu kaut kam *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] sekot līdz vai, piemēram, *Twitterī* [<https://twitter.com>] kaut kādas aktivitātes. Kaut kas tāds ir manīts?

10Z: Nē!

Mod.: 10Z saka, ka...

10Z: Nav manīts nekas.

Mod.: 13M, lūdzu!

13M: Man šķiet, ka *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>] ir uztai... izveidots šīs skolas bibliotēkas tā kā domubiedru, nu, domubiedru grupa. Tā, jā!

9Z: Tiem, kuriem interesē tie, lai iet.

Mod.: Paldies! 9Z, lūdzu!

9Z: Es saku, tie, kuri interesējas, tie, lai iet tādā.

Mod.: Jā!

9Z: Tieši tā!

Mod.: Bet kaut ko dzirdējis tu esi, vai tu vienkārši šobrīd tā globāli izsakies?

9Z: Es vienkārši tāpat bez kādiem tādiem komentāriem.

Mod.: Paldies! Katrā ziņā 13M taisnība – **jūsu skolas bibliotēkai ir izveidots konts *Draugiem* [http://www.draugiem.lv] arī *Twitter* [https://twitter.com], kur tiek ievietota aktuālā informācija. Tāpat jūsu skolas bibliotēkai ir savs blogs, ko tā izmanto kā savu tīmekļa vietni, kur arī raksta jaunāko informāciju. Vai kaut ko tādu bijāt dzirdējuši un manījuši?**
14Z, lūdzu!

14Z: Jā, biju! Biju dzirdējis to.

Mod.: Un tu arī kādreiz izmantoji, biji apskatījis?

14Z: Nu, īpaši, nē!

Mod.: Vienkārši zināji, ka kaut kāda informācija, kaut kas tāds ir.

14Z: Jā!

Mod.: Un ir doma, ka varētu kaut ko tādu nākotnē izmantot, vai...

14Z: Nu, nezinu, ja būs baigā vajadzība, tad, jā! Noteikti gan jau.

Mod.: Paldies! 15M, lūdzu!

15M: Es nebiju dzirdējusi, nē!

Mod.: Jā! Un kā ar pārējiem, vai bija kaut kāda informācija? 6M tā kā purina galvu, ka nē, ja?

6M: Nē, es nebiju neko tādu dzirdējusi.

Mod.: Un no pārējiem? Piemēram, 2Z?

2Z: Pirmo reizi dzirdu!

[3Z sāk smieties].

Mod.: 3Z, lūdzu, arī līdzīgi?

3Z: Pirmo reizi.

Mod.: Tad es ceru, ka, ja jums informācija būtu, ka jūs paustu viedokli! 11Z kaut ko vēlējās...

11Z: Nu, es tā kā neesmu aktīvs bibliotēkas lietotājs, man nav šādas informācijas.

9Z: Bibliotēkai ir *Tvitters* [https://twitter.com/]?

[Kāds no diskusijas dalībniekiem saka –jā!]

Mod.: 9Z, lūdzu!

9Z: Bibliotēkai ir *Tvitters*, ja?

Mod.: Jūsu skolas bibliotēkai ir – jā!

9Z: Ā, skaidrs!

Mod.: Bet varbūt tas nākamais jautājums, **kā jūs vērtējat šādas aktivitātes? Nu, tas jūsu vērtējums, viedoklis, vai tas ir vajadzīgs, vai tas nav vajadzīgs? Vai jūs redzat sevi kā iespējamus, potenciālos lietotājus?** 13M, lūdzu!

13M: Es domāju, ka tas ir vajadzīgs. Pieņemsim, ja man ir vajadzība kaut ko uzzināt, es varu paskatīties kaut vai *Tviteri*... *Tviteri* [https://twitter.com/] kaut ko pieņemsim. Uzzināt kaut ko un tā tālāk, jā! Jaunumi un tā.

Mod.: Jā, paldies! 9Z [tiek pieteikts, jo sarunājas ar blakus sēdētājiem!]

9Z: Es?

Mod.: Jā! Tu gribēji, manuprāt, kaut ko piebilst vai komentēt?

9Z: Par ko tieši?

Mod.: Par šo te jautājumu.

9Z: Par šo te jautājumu, kurš skan?

Mod.: Jautājums bija par to, ka jūsu skolas bibliotēkai ir *Twitter* [https://twitter.com] konts, *Draugiem* [http://www.draugiem.lv] konts, arī savs blogs, kā tu vērtē šīs aktivitātes un vai tu redzi sevi kā, piemēram...

9Z: Nē, es sevi neredzu kā lietotāju, bet domāju, ka, pieņemsim, ka daudz kaut kādas fānes, nezinu, kaut kādas „Krēslas”, kuras sask... Un ta viņi tvīto.

[9Z un citi diskusijas dalībnieki sāk smieties].

9Z: Un katru dienu, pieņemsim, *Tviteri* [https://twitter.com] seko, ka, nu... [9Z turpina smieties].

[Kāds no diskusijas dalībniekiem]: Stulbenis!

Mod.: Cienīsim viens otra viedokli. Tas ir jauki, ka cilvēki pauž savas domas, un es tiešām ceru, ka...

9Z: Un var čekot, tipa, kad jauna grāmata iznāk. Un var iestāties rindā, kurā „Krēslas” fani gaida... [9Z turpina smieties].

Mod.: Tas galvenais, ko es gribētu noskaidrot, vai tu šos te... Tu pats sevi neredzi kā lietotāju, bet vai tu...

9Z: Jā!

Mod.: Kā tu to vērtē, kas tas ir vajadzīgs, vai tas nav vajadzīgs?

9Z: Nē, nu tur daudz cilvēki. Nu, tas ir vajadzīgs, pieņemsim, daudziem tādu... Meitenēm vairāk.

Mod.: 10Z arī vēlējās, manuprāt, ko piebilst.

10Z: Es? Es arī uzskatu, ka tas ir vajadzīgs, un tā, nu, tā vieglāk uzzināt. Ir vieglāk uzzināt to informāciju par tām grāmatām, vai viņa ir pieejama bibliotēkā vai nav.

Mod.: Jā! 12Z, lūdzu!

12Z: Manuprāt, tas tieši nevajadzīgs. Nu, ja viņu uztaisītu, piemēram, skolas mājaslapā forumu. Es domāju ar to būtu pilnīgi pietiekami. Priekš kam piemēslot *Tviteri* [https://twitter.com] un *Draugiem lv* [http://www.draugiem.lv], nu?

Mod.: Tu domā tā kā nedalīt savas aktivitātes, bet kaut kādā vienā vietā un...

12Z: Nu, jā, ja tev vajadzēs, tad tu jau nemeklēsi pa visiem *Draugiem* [http://www.draugiem.lv], pa *Tviteri* [https://twitter.com], bet ieiesi bibliotēkas lapā un viss! Un tu tur atradīsi visu ko. Kas nepieciešams.

Mod.: Paldies! 5M!

5M: Es piekrītu!

12Z: Kam?

5M: 12Z!

12Z: Oooo!

Mod.: Tam, ka nevajag *Tviterī* [<https://twitter.com>], *Draugos* [<http://www.draugiem.lv>], ka pietiktu...

5M: Jā, nevajag! Nu, tieši man nevajag, jā!

Mod.: Un arī kopumā tu uzskati, kas tas tā kā...

5M: Jā!

Mod.: Vai vēl kāds vēlas paust savu viedokli? Tas, ka viedoklis ir dažāds, tas ir pilnīgi pieņemami. Galvenais, ka jūs sakāt savas patiesās domas.

[Klusums].

Mod.: Tad varbūt varētu parunāt par to, jūs arī sākumā, kad mēs runājām par šiem te informācijas formātiem, liela daļa no jums teica, ka jūs dodat priekšroku informācijai video formātā. **Vai jums tas liktos saistoši, ja, piemēram, bibliotēkās būtu pieejami šādi te dažādi video materiāli? Tā kā līdzās grāmatām arī, kur varētu skatīties video par dažādām tēmām gan, piemēram, nākot uz vietas, gan arī attālināti caur bibliotēkas vietni vai kādu citu interneta lapu?** 15M, lūdzu!

15M: *Pārlielupes bibliotēkā*, piemēram, ir... Nu, ir dažādas filmas kas..., nu, diskos. Un uz lielā ekrāna var nākt skatīties arī dienas piedāvājumu. Tā kā izrādes.

Mod.: Un kā tu to vērtē?

15M: Ļoti pozitīvi. Piemēram, kad ir *Bērnū žūrijas*, nu, tas gala noslēgums, tad tur ar konfektēm, mandarīniem tā kā var skatīties. Nu, izvēl to filmu. Ļoti pozitīvi.

Mod.: Paldies! Un pārējie, vai jūs uzskatāt, ka bibliotēkām vajadzētu tā kā varbūt vairāk līdzās grāmatām piedāvāt arī dažādus video materiālus.

9Z: Protams!

8Z: Jā!

Mod.: 9Z, lūdzu!

9Z: Nē, nē, protams, vajadzētu!

Mod.: 8Z!

8Z: Vajadzētu, jo video tomēr ir vieglāk skatīties nekā lasīt un visu pārējo.

Mod.: Un tevi, piemēram, tas saistītu arī tad, ja tas nebūtu internetā, bet, pieņemsim būtu jānāk uz vietas? Vai tikai tādā gadījumā, ja tas būtu internetā, nu...

8Z: Lai nebūtu jāstaigā vairāk. Nē, uz bibliotēku tieši jāstaigā.

Mod.: Jā, ja tu varēti piekļūt no mājām?

8Z: Jā!

Mod.: Jā! 9Z, lūdzu!

9Z: Pieņemsim, tas, video skatīšanās aizņem daudz ilgāku laiku nekā izlasīt to grāmatu.

[Citi dalībnieki aizrāda, ka tā nav].

9Z: Jā, jā, nu, otrādāk. Sajaucu.

Mod.: Tā kā, ka video ir ātrāk nekā lasīt. Tā tu domāji.

9Z: Ātrāk, jā. Nevis ilgāk.

10Z [*Ironiski*]: Bet tu apzodz sevi!

Mod.: Jā, paldies! 6M, lūdzu!

6M: Cilvēki, kuri nav iemācījušies lasīt, un viņiem ir vieglāk noskatīties to video. Es domāju arī cilvēki, kuriem nepatīk lasīt vai arī nav iemācījušies.

Mod.: Paldies par tavu viedokli! 12Z, lūdzu!

12Z: Nu, man, man liekas tieši otrādāk. Piemēram, es varu tajā pašā laikā, kad lasīt grāmatu, es varu klausīties mūziku, bet, ja man jāskatās video, es mūziku klausīties nevaru. Nu, jā.

Mod.: Bet, manuprāt, tu pirmīt teici, ka dod priekšroku video materiāliem.

12Z: Nē, es teicu – tekstam es dodu priekšroku.

Mod.: Ā, tev bija tas viedoklis, tu teici, ka tekstam.

12Z: Jā!

Mod.: Paldies! Tad varbūt mēs arī varētu šobrīd noslēgt diskusiju ar pēdējo jautājumu. Tas atkal būtu līdzīgi kā pirmajā jautājumā, jūs atbildētu visi pēc kārtas. Vienīgais šobrīd, šoreiz no otras puses. Un tas jautājums ir tāds, **vai jūs nākotnē redzat sevi kā bibliotēku lietotājus?** Lūdzu, 15M!

15M: Jā, es redzu sevi nākotnē kā bibliotēku lietotāju. Un man liekas, nu, tur tomēr ir daudz vairāk... Nu, daudz... Kā...

14Z: Plašāk...

15M: Ne plašāk, nu, vecāka informācija. Nu, grāmatas, tomēr tur, tas... Tā ir vērtība, jo modernāk ir pāriet uz internetu, tomēr grāmatas teksts, nu, tas ir savādāk.

Mod.: Jā, paldies! 14Z, lūdzu!

14Z: Es, savukārt, uzskatu, ka vairāk, ka – nē! Jo ar laiku, es domāju, ka bibliotēkās vairs nebūs pieejamas grāmatas, bet vairāk datori. Bet tagad jau viss tiek, jo arī mūsu skolas bibliotēkā, skatos kā bērni iet, nevis vairāk lasīt grāmatas, bet viņi tur bariem sēž pie datoriem. Es domāju, ka es nebūtu.

Mod.: Jā, paldies par viedokli! Es tikai vēl gribētu piebilst, ka tā nākotne domāta, nu, tā kā tuvākie gadi un arī kaut kad tālāk pēc divdesmit, trīsdesmit, četrdesmit gadiem. Paldies! 13M, lūdzu!

13M: Jā, es jau šobrīd apmeklēju bibliotēku, bet es domāju, ka es arī apmeklēšu tad, kad man būs interese un ja vajadzēs kaut kādu grāmatu, ko, nu, pieņemsim, par kuru neko nevar atrast internetā, tad – jā! Es apmeklēšu.

Mod.: Jā, paldies! 12Z!

12Z: Es, nu, es nezinu, godīgi... Ļoti diez vai īstenībā. Nu, manuprāt, internetā var atrast visu ko tev nepieciešams, kas tev nepieciešams.

Mod.: Jā, paldies! 11Z!

11Z: Manā skatījumā, iespējams, jo, ja man tiešām būs jāmeklē kāda jauna informācija par kādu konkrētu tematu, nu, kaut vai, lai tas būtu pokers, ja būs kāda jauna grāmata iznākusi, kuru es gribēšu kaut ko, nezinu, izglītoties. Kaut kādas savas iemaņas vai kaut ko tādu, tad kāpēc gan nē? Es domāju, pirmais, es pameklēšu, ja būs iespēja paņemt to grāmatu no bibliotēkas.

Mod.: Jā, paldies! 10Z!

10Z: Es domāju, ka es, nu, nebūšu bibliotēkas lietotājs, jo...

12Z: Tu būsi bibliotekārs!

[Diskusijas dalībnieki sāk smieties].

Mod.: 12Z jau bija iespēja izteikties, 10Z, lūdzu, turpina!

10Z: Jā! Nu, es domāju, ka es nebūšu, jo es vairāk tā kā uz to internetu. Visu ko var dabūt mājās tā kā.

Mod.: Jā, paldies! 9Z, lūdzu!

9Z: Nu, jā! Nu, es domāju, ka es nebūtu tāds, nu, bibliotēkas lietotājs, bet, nu, varbūt nākotnē kaut kas mainīsies tāds, es nezinu, būs baigais... Foršs, vai ne, pieņemsim, pats negribi sēdēt lasīt tās grāmatas, bet tu vari vienkārši uzspiest *play* [no angļu val. *play* – atskaņot] un tev viss lasās priekšā, vai ne?

[8Z jau kādu laiku smejas un nevar pārtraukt].

Mod.: Jā, paldies! 8Z var atbildēt?

8Z [caur smiekliem]: Nē, nevajag!

Mod.: Labi, tad, lūdzu, 7Z!

7Z: Neredzu es sevi nākotnē kā bibliotēkas lietotāju.

Mod.: Jā, paldies! 6M!

6M: Es arī īsti nezinu. Es sevi nākotnē, es domāju, ka es neredzu jēgu tam, lai es ietu uz bibliotēku. Es varu visu atrast, izlasīt internetā. Nu, es nezinu. Ja visas tās pašas grāmatas ir arī redzamas internetā.

Mod.: Paldies! Lūdzu, 5M!

5M: Es domāju, ka es lietošu nākotnē arī bibliotēku. Ja, piemēram, vasarā vajag kādu grāmatu izlasīt, tad, jā! Tad lietošu!

[8Z vēl turpina smieties].

Mod.: Tad, lūdzu, 8Z, ja tu nevarēji pateikt savas domas, tad, lūdzu, šobrīd uzklausi ar cieņu savus kolēģus!

8Z: Es uzklausu, uzklausu! Var pateikt savas domas?

Mod.: Lūdzu, jā, lūdzu!

8Z: Es noteikti nelietošu bibliotēku. Tikai internetā, jo viss izskatās internetā, jā, un viss kārtībā!

Mod.: Paldies! 4Z!

4Z: Es domāju, ka es neizmantošu bibliotēku tāpēc, ka to visu varēs atrast internetā. Nu, vairāk iespējas būs par bibliotēku. Es domāju, ka tajās mājaslapās varēs izlasīt tās visas grāmatas. Varbūt viņas varēs ielādēt sev datorā un tā lasīt. Tāpēc es domāju, ka es neizmantošu bibliotēku.

Mod.: Jā, paldies! 3Z, lūdzu!

3Z: Nē! Man ir Google/[<http://www.google.lv>].

Mod.: Paldies! 2Z!

2Z: Es arī domāju, ka – nē!

Mod.: Jā! Un 1Z noslēdz šo te diskusiju!

1Z: Es domāju, ka es izmantošu, jo, ja es, piemēram, gribēšu izlasīt kādu grāmatu, tad es viņu varēšu lasīt arī ārpus mājas, kur, kur nebūs pieejams internets. A, tā es varēšu tikai, ja es izmantošu tikai internetu. Ja bibliotēkas nebūs un vajadzēs lasīt tikai informāciju pie ekrāna.

Mod.: Paldies! Principā no tiem sagatavotajiem jautājumiem ir viss, ja nu vienīgais jūs vēlaties kaut ko piebilst, komentēt vai paust vēl kādu viedokli, savu pieredzi. Vai ir šāda vēlme?

12Z: Jā!

Mod.: 12Z, lūdzu!

12Z: Manuprāt, lasīt grāmatas internetā tas nav nemaz tik labi kā liekas. Nu, skatoties video vai lasot grāmatu internetā, jūs bojājat savu redzi, skatoties tajā monitorā, bet, lasot vienkārši grāmatu, kura tev ir uz rokām, tu nebojā, tik stipri nebojā savu redzi.

Mod.: 1Z piekrīt vai...

1Z: Nē, es nepiekrītu, jo, lasot grāmatas arī bojājas redze. Ja tu lasi, piemēram...

12Z: Bet ne tik daudz!

1Z: Ja tu lasi tumšā vietā un tev ir... Tu lasi pie tam tuvu, tev acu zīlītes paplašinās. Viņām lielāka spriedze ir.

Mod.: Paldies par jūsu domām! 9Z, lūdzu!

9Z: Es domāju, ka, nu, tieši par to redzes jautājumu, jā! Tur, pieņemsim, ja tu lasi kaut kādā datorā vai arī parastu grāmatu, bet vieglāk būtu, nu, ja būtu internetā tur jau salikts, vai ne, un tā kā ierunāts. Ne ierunāts, bet vienkārši uz, nu, tā kā nokačā to failu, ieliec MP3 un, nezinu, ej gulēt. Klausies vienkārši, lai tev nebūtu grāmatas pašam nebūtu jālasa.

Mod.: Paldies! 11Z lūdzu!

11Z: Cik es zinu, nu, es gribēju piebilst, ka tagad ir laikam izgudrotas tādas speciālas brilles, ko principā tādi aktīvi *online* spēlētāji, nu, *geimeri* [no angļu val. *gamers* – spēlmaņi], jā...

12Z: Pokera spēlētāji. Viņš pokeru spēlē.

11Z: Nu, principā, var uzvelk – jā, un absorbē šo starojumu un nav nekādas problēmas.

Mod.: Tieši redzei?

11Z: Tieši redzei – jā! Nu, ir speciālas, jā! Nu, pieņemsim, caur pokeru tādu es varu pasūtīt un citām vietām. Pokerā, jā, šādas brilles.

Mod.: Paldies! 1Z vēl vēlas, ko piebilst?

IZ: Es arī zinu, ka ir tādi monitori izstrādāti, kuriem ir, kuri absorbē to starojumu.

Mod.: Paldies par jūsu viedokli un zināšanām! Vai vēl kāds izmantos iespēju un paudīs savas domas tādā brīva formātā?
[Klusums].

Mod.: Paldies! Tad man jāsaka paldies! Atrasisjāties jau jūs ļoti, domās dalījāties arī aktīvi. Katrā ziņā man šis te laiks ar jums pagāja ātri. Tas nozīmē, ka bija interesanti un katrā ziņā jūsu viedokļi arī noteikti palīdzēs tālākā pētījumā un arī pie kopējo secinājumu izdarīšanas. Tā, ka man jums jāsaka paldies, lai jums veicas tālākajās skolas gaitās un veiksmi!

Pētījuma rezultāti korelācijā ar respondentu reģionālo piederību

Pētniecības metode un jautājums	Pīrsona hī kvadrāta testa rezultāti		
	χ^2	df	p
E-aptauja. Kādas bibliotēkas Tu apmeklē...			
-skolas bibliotēkas?	3.896	4	.420
-publiskās bibliotēkas?	12.258	4	.016
-nevienu no šīm?	3.683	4	.451
E-aptauja. Vai uzskati, ka bibliotēkai ir vajadzīga sava interneta vietne (mājaslapa)?			
	22.045	16	.142
E-aptauja. Vai tika saņemts komentārs vai ierosinājums (jā/nē)?			
	8.021	4	.091

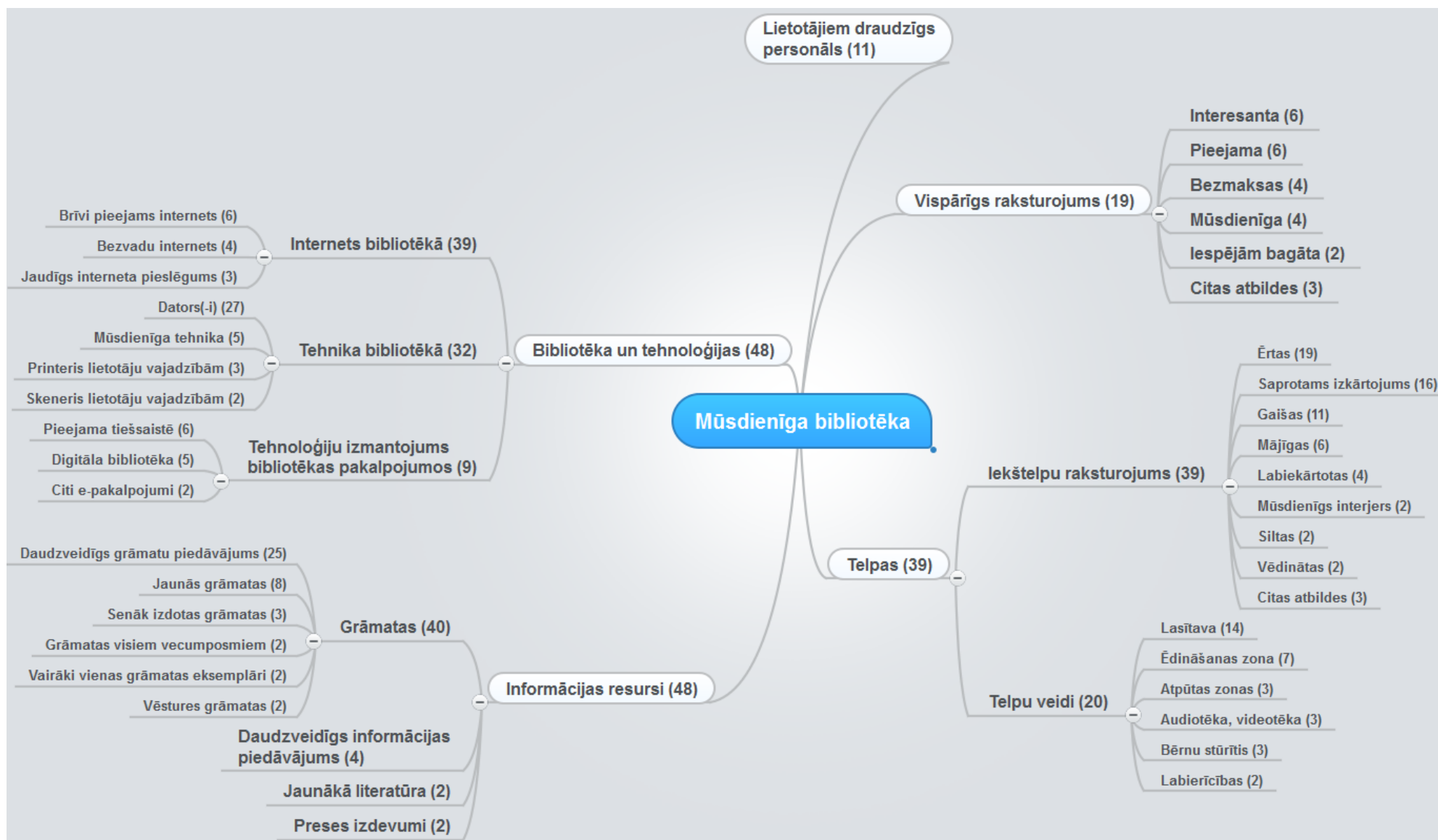
Pētījuma rezultāti korelācijā ar respondentu dzimumu

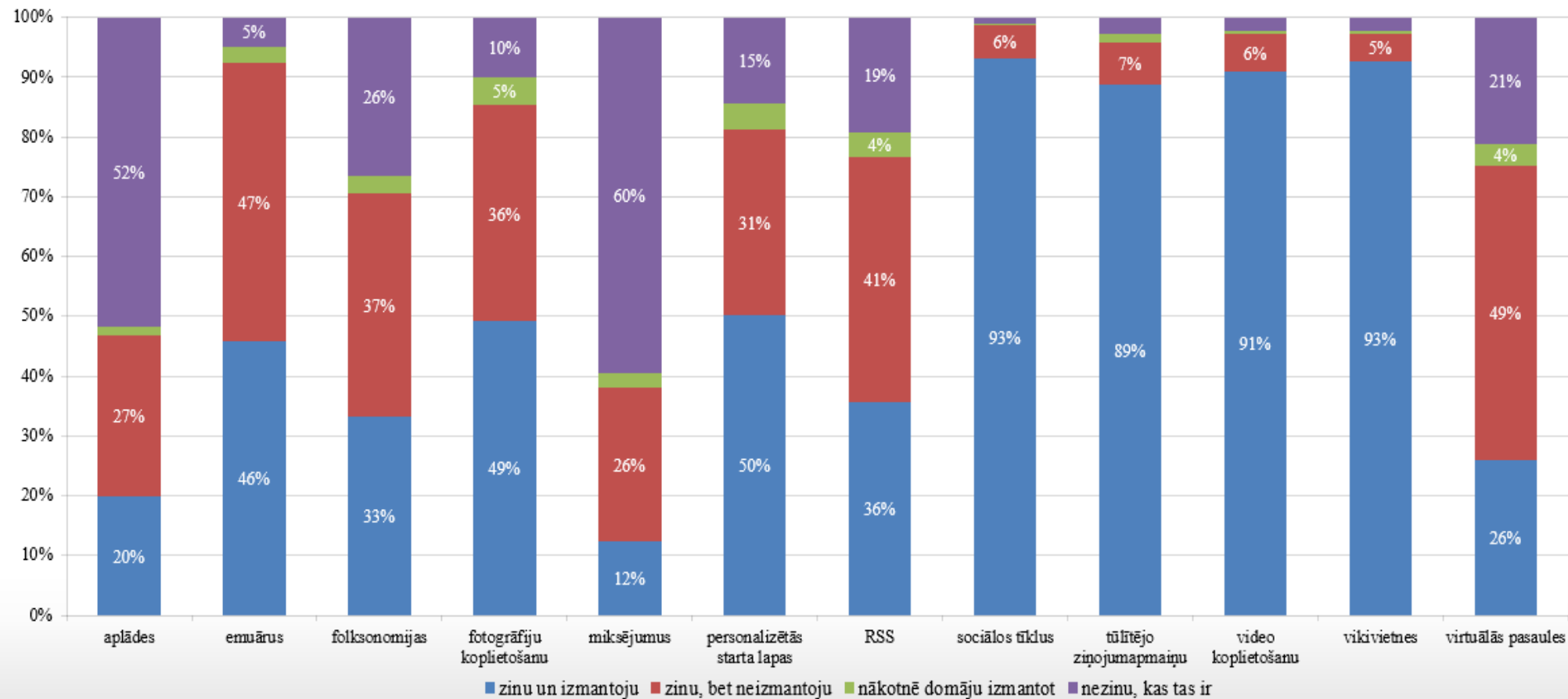
Pētniecības metode un jautājums	Pirsona hī kvadrāta testa rezultāti		
	χ^2	df	p
E-aptauja. Kādas bibliotēkas Tu apmeklē...			
-skolas bibliotēkas?	17.324	1	.000
-publiskās bibliotēkas?	33.381	1	.000
-nevienu no šīm?	29.293	1	.000
E-aptauja. Vai uzskati, ka bibliotēkai ir vajadzīga sava interneta vietne (mājaslapa)?			
	29.225	4	.000
E-aptauja. Vai Tu zini kas tas ir un internetā izmanto...			
-aplādes?	44.867	3	.000
-emuārus?	16.680	3	.001
-fotogrāfiju koplietošanu?	1.877	3	.598
-miksējumus?	14,677	3	.002
-personalizētās starta lapas?	6.394	3	.094
-RSS?	2.702	3	.440
-sociālos tīklus?	18.260	1	.000
-folksonomijas?	19.894	3	.000
-tūlītējo ziņojumapmaiņu?	1.205	3	.752
-video koplietošanu?	3.565	2	.168
-vikivietnes?	3.595	2	.166
-virtuālās pasaules?	18.370	3	.000
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas piedāvā saņemt informāciju ar...			
-aplāžu starpniecību?	39.942	4	.000
-RSS starpniecību?	10.579	4	.032
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas veido un papildina...			
-emuārus?	11.683	4	.020
-personalizētās starta lapas?	2.652	4	.618
-sociālo tīklu kontu?	6.721	4	.151
-vikivietnes?	5.291	4	.259
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas tiešsaistē koplieto...			
-attēlus, t.sk. fotogrāfijas, izmanto fotogrāfiju koplietošanas vietnes?	6.041	4	.196
-video, izmanto video koplietošanas vietnes?	4.351	4	.361
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas būtu sasniedzamas...			
-izmantojot tūlītējo ziņojumapmaiņu?	9.486	4	.050
-izmantojot virtuālās pasaules?	17.658	4	.001
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas informācijas kārtošanā un meklēšanā izmanto folksonomijas?			
	18.457	4	.001
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas radītu jaunu saturu ar miksējumu starpniecību?			
	18.278	4	.001
E-aptauja. Vai, domājot par Latvijas bibliotēku internetā publicētu saturu, Tu būtu gatavs līdzdarboties...			
-komentējot?	24.772	4	.000
-novērtējot vai nosakot reitingu?	17.479	4	.002
-papildinot saturu?	8.118	4	.087
-redīgējot saturu?	11.035	4	.026
-pievienojot kolektīvi piešķirtus atslēgvārdus?	17.958	4	.001
E-aptauja. Vai tika saņemts komentārs vai ierosinājums (jā/nē)?			
	3.537	1	.060

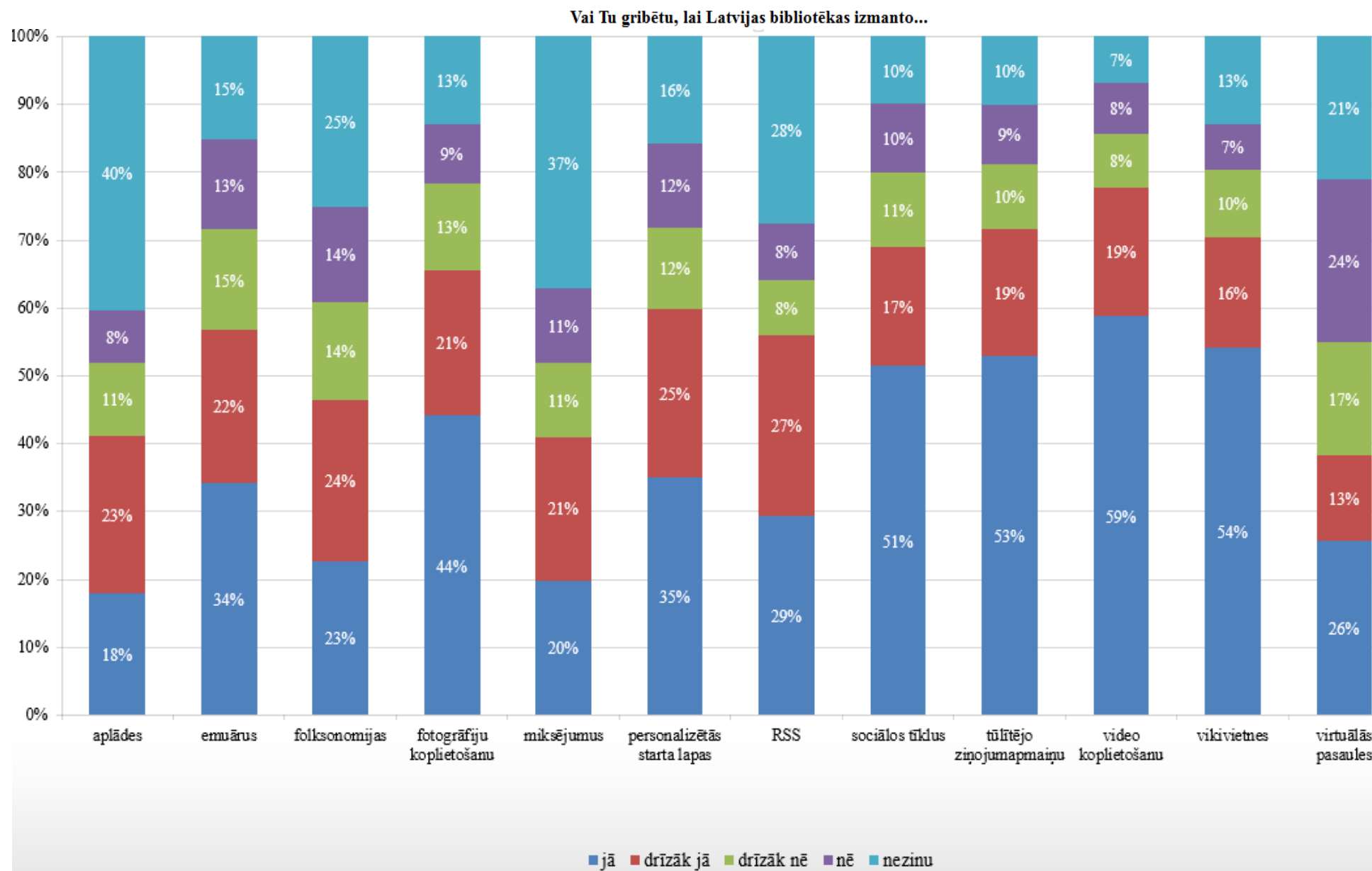
Pētījuma rezultāti korelācijā ar respondentu skolu un publisko bibliotēku apmeklēšanas paradumiem

Pētniecības metode un jautājums	Pīrsona hī kvadrāta testa rezultāti		
	χ^2	df	p
E-aptauja. Vai uzskati, ka bibliotēkai ir vajadzīga sava interneta vietne (mājaslapa)?			
-Skolas bibliotēkas apmeklējums	37.324	2	.000
-Publiskās bibliotēkas apmeklējums	29.844	2	.000
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas izmanto (skolu bibliotēku apmeklēšanas paradumi)...			
-sociālo tīklu kontu?	.902	2	.637
-vikivietnes?	3.237	2	.198
-video, izmanto video koplietošanas vietnes?	1.628	2	.443
-tūlītējo ziņojumapmaiņu?	2.139	2	.343
-fotogrāfiju koplietošanu?	1.657	2	.437
-personalizētās starta lapas?	4.098	2	.129
-emuārus?	4.883	2	.087
-RSS?	1.634	2	.442
E-aptauja. Vai Tu gribētu, lai Latvijas bibliotēkas izmanto (publisko bibliotēku apmeklēšanas paradumi)...			
-sociālo tīklu kontu?	.075	2	.963
-vikivietnes?	2.760	2	.252
-video, izmanto video koplietošanas vietnes?	2.085	2	.353
-tūlītējo ziņojumapmaiņu?	.196	2	.907
-fotogrāfiju koplietošanu?	.079	2	.961
-personalizētās starta lapas?	2.370	2	.306
-emuārus?	3.844	2	.146
-RSS?	.384	2	.825
E-aptauja. Vai, domājot par Latvijas bibliotēku internetā publicētu saturu, Tu būtu gatavs līdzdarboties (skolu bibliotēku apmeklēšanas paradumi)...			
-komentējot?	17.770	2	.000
-novērtējot vai nosakot reitingu?	25.535	2	.000
-papildinot saturu?	4.738	2	.094
-rediģējot saturu?	.130	2	.937
-pievienojot kolektīvi piešķirtus atslēgvārdus?	2.702	2	.259
E-aptauja. Vai, domājot par Latvijas bibliotēku internetā publicētu saturu, Tu būtu gatavs līdzdarboties (publisko bibliotēku apmeklēšanas paradumi)...			
-komentējot?	5.497	2	.064
-novērtējot vai nosakot reitingu?	16.070	2	.000
-papildinot saturu?	.013	2	.994
-rediģējot saturu?	2.719	2	.257
-pievienojot kolektīvi piešķirtus atslēgvārdus?	3.463	2	.177

Domu karte pusaudžu asociāciju par mūsdienīgu bibliotēku aprakstīšanai

Tīmekļa 2.0 risinājumu izmantojums starp pusaudžiem**Vai Tu zini kas tas ir un internetā izmanto...**

Tīmekļa 2.0 risinājumu izmantojums mijiedarbībai ar bibliotēkām

Latvijas bibliotēkas, kas izmanto kādu no 12 tīmekļa 2.0 risinājumu veidiem

Vieta	Bibliotēka	Bibliotēkas tips (apakštīps)	Izmantoto risinājumu skaits
1.	LR Patentu valdes departaments "Patentu tehniskā bibliotēka" (PTB)	Specializēta bibliotēka	7
2.-3.	Valmieras bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	6
	Viļakas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
4.-12.	Alūksnes pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	5
	Latvijas Nacionālā bibliotēka	Nacionālā bibliotēka	
	Līgatnes pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Limbažu Bērnu bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Pilsrundāles bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Rundāles novada Vecrundāles bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Svitenes pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Viesturu pagasta Bērsteles bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
Viesturu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
13.-25.	Aizkraukles pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	4
	Brenguļu pagasta Brenguļu bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Jelgavas 4. vidusskolas bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārīzglītojošo dienas skolu)	
	Jelgavas bibliotēka "Pārlielupe"	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Kuldīgas novada p/a "Kuldīgas galvenā bibliotēka"	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Limbažu Galvenā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Ogres Centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Rēzeknes pilsētas Centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Rīgas Centrālās bibliotēkas Svešvalodu filiālbibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēka	Augstākās izglītības iestādes bibliotēka (augstskolu)	
	Smiltenes Centra vidusskolas bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārīzglītojošo dienas skolu)	
	Smiltenes pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
Viļānu pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
26.-35.	Cīblas novada Cīblas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	3
	Jelgavas bērnu bibliotēka "Zinītis"	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Kaplavas pagasta Varnaviču bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Latvijas Universitātes Bibliotēka	Augstākās izglītības iestādes bibliotēka (augstskolu)	
	Pureņu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Rīgas 47. vidusskolas bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārīzglītojošo dienas skolu)	
	Rīgas Centrālās bibliotēkas ārējais apkalpošanas punkts Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā	Publiskā bibliotēka (ārējās apkalpošanas punkts)	
	Rīgas Centrālās bibliotēkas Juglas filiālbibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Strenču pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
Ventspils bibliotēka. Galvenā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
36.-78.	Alsungas novada bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	2
	Andrupenes pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Asūnes pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Aulejas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Balvu centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Bērziņu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Blontu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Cēsu Centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Dagdas novada tautas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Dagdas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Dagdas pilsētas bērnu bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Dobeles novada Dobeles centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Ezernieku pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Gaiļišu pagasta 2. bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	
	Iecavas novada Zorģu bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)	

Vieta	Bibliotēka	Bibliotēkas tips (apakštīps)	Izmantoto risinājumu skaits	
	Indras pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Izvaltas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Jelgavas 2. pamatskolas bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārizglītojošo dienas skolu)		
	Kalniešu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Kaplavas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Kombuļu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Konstantinovas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Krāslavas novada centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Kursišu pagasta bibliotēka - informācijas centrs	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Ķepovas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Līksnas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Līvānu novada Centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Madonas novada bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Ogres Valsts ģimnāzijas bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārizglītojošo dienas skolu)		
	Piedrujas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Rēzeknes pilsētas 2. bibliotēka - Rēzeknes Centrālās bibliotēkas filiāle	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Rīgas Franču liceja bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārizglītojošo dienas skolu)		
	Robežnieku pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Robežnieku pagasta Joņinu bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Sesavas pamatskolas bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārizglītojošo dienas skolu)		
	Siguldas novada Siguldas pagasta Centra bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Sīlmalas pagasta Kruķu bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Skaistas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Skrundas pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Svariņu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Šķaunes pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Ūdrīšu pagasta Augstkalnes lauku bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Vīksnas pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
79.-101.	Aizputes pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		1
	Andzeļu pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Baldones novada bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Baložu pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Bauskas Centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Briežuciema pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Dzelzavas pagasta 1. bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Inčukalna novada bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Kaunatas pagasta 1. bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Liepājas pilsētas bibliotēka "Varavīksne"	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Ludzas pilsētas galvenā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Lutriņu bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Rīgas Centrālā bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Salaspils novada bibliotēkas bērnu un jauniešu filiālbibliotēka "Avotiņš"	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Saldus pilsētas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Sokolku pagasta bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Stopiņu novada Ulbrokas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Šķilbēnu pagasta Upītes bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Ventspils bibliotēka. Pārventas bibliotēka	Publiskā bibliotēka (pašvaldību)		
	Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskā bibliotēka	Augstākās izglītības iestādes bibliotēka (augstskolu)		
	Gētes institūta Rīgā bibliotēka	Specializēta bibliotēka		
	Kuldīgas Centra vidusskolas bibliotēka	Vispārējās un profesionālās iestādes bibliotēka (vispārizglītojošo dienas skolu)		